ABATELE PRÉVOST

Istoria tinereții
comandorului de***
sau memorii
pentru a servi
la istoria Maltei
●
povestea unei grecoaice

Editura Univers

clu

„Fiece rînd din romanele lui îmi stîrneşte plînsul şi-mi smulge lacrimi."

DIDEROT

„Să ne ferim a spune că Prévost scrie rău. Să spunem numai că nu scrie cu alte cuvinte, că furat de propria lui povestire, scrie sub dictarea faptelor, mai atent să le înfăţişeze decît de felul cum le înfăţişează."

BRUNETIÈR

Lei 19,50

CW

Editura Univers

ABATELE PREVOST

Istoria tinereţii comandorului de*** sau memorii pentru a servi la istoria Maltei povestea unei grecoaice

Abatele Prevost

P3MHB885K8HBBHEBBBC8

ISTORIA TINEREŢII COMANDORULUI DE*** SAU MEMORII PENTRU A SERVI LA ISTORIA MALTEI

POVESTEA UNEI GRECOAICE

„Într-adevăr, viaţa lui a constituit şi primul dintre romanele sale, şi, într-un fel, materia tuturor celorlalte.”

Sainte-Beuve

MĂRTURISIRE

(în loc de prefaţă)

Trainic înfipt pe treapta veşniciei ce-o datorez capricioasei mele Manon, fără de care nefiinţa m-ar fi cuprins demult, „ajuns la o vârstă la care raţiunea şi experienţa îndeamnă la cugetare”[1], gelos de gloria postumă cucerită de acel grăsan de Beyle, spre pildă, pe care criticii veacului al XX-lea nu mail contenesc să-l laude, m-am hotărât să alătur o *mărturisire* acestor două romane ale mele, pe neaşteptate dezgropate din depozitele capodoperelor necunoscute sau uitate pentru a renaşte în veşmânt românesc într-o epocă mai curând însetată de viziuni ale viitorului, de cuceriri ale cosmosului şi de complicate probleme sociale: istoria adevărată şi sinceră a propriei mele vieţi, cu nimic mai săracă în evenimente şi întâmplări decât cea’ a eroilor mei. Teamă mi-e însă ca mărturisirea pe care vreau s-o aşez în fruntea acestui volum să nu fi’e „de la bun început suspectă cititorului[2]… Căci „cine -să creadă în adevărul vorbelor mele”, în laudele pe care (mi) le voi aduce, cunoscând că eroul acestei

---

1 **împlinesc în acest an de graţie, 1983, două sute optzeci şi**

2**şase de ani ! Smerit, cer scuze posterităţii pentru autocitare, procedeu de care mă voi folosi însă cît de des pentru a-mi mai scuti din oboseală, căci mi se pare cu totul inutilă transpunerea în alte cuvinte a cugetărilor pe care am apucat, în viaţă fiind, să le aştern odată pe hîrtie, şi certific autenticitatea lor, avînd drept martori pe toţi cei ce au binevoit a se îngriji de publicarea volumului de faţă !**

povestiri sunt chiar eu, pe care atâta m-am iubit şi preţuit?

Dar contemporanii mei m-au defăimat sau slăvit în fel şi chip, urmaşii lor nu s-au lăsat mai prejos şi, pe măsură ce secolele s-au scurs, posteritatea, cu milei dar vrednice excepţii (uneori cam sofisticate), a reuşit să impună despre mine o viziune pe cât de lo- gica şi firească, pe atât de neadevărată în simplitatea ei schematică: a reţinut două aspecte zise „esenţiale", unul despre viaţa, altul despre opera mea: că am fost abate (nu prea cucernic) şi că am scris o poveste de dragoste neasemuită (cu toate că snobul de Montesquileu era de părere – ca şi presa epocii, de altfel – că „Des Grieux este un escroc şi Manon o târfă"), aceea a frumoasei Manon Lescaut şi a Cavalerului Des Grieux, pe care mulţi m-au chiar învinuit că aş fi trăit-o ca atare eu-însumi.[3]

Nu pot, desigur, infirma eu totul aceste două aserţiunii, dar, vai! cât sunt de strâmbe în descărnarea lor şi câte detalii, câte nuanţe, câte explicaţii ar mai trebui să li se adauge pentru a le face cu adevărat veridice! Căci întortocheate şi întunecate sunt căile sufletului omenesc, şi aparenţele adesea înşelătoare...

Să începem cu primul aspect: ceea ce mă va obliga să-mi depăn, comentând-o, întreaga vilaţă. Însă, cum nu am memoria datelor şi cum am avut parte, totuşi, de câţiva oneşti cercetători care, înlăturând colbul arhivelor, au stabilit o mulţime de elemente ce numai cu greu ar putea fi

---

3 **între alţii Lescure (în prefaţa pe care o scrie la ediţia din 1879, Paris, A. Quantin)' : „Este o mărturisire prea puţin ascunsă sub ficţiunile- romanului. Este, fără îndoială, într-un cuvînt, povestea abatelui Prevost însuşi, în acelaşi timp erou şi victimă a uneia din acele pasiuni care nu se speriau de societatea îngăduitoare din timpul Regenţei, şi care, fugit din mănăstirea benedictină, cerea librarilor din Olanda, obişnuiţi cu asemenea solicitanţi, pîinea exilului plătită cu povestirea aventurilor care îl cauzaseră[11]. Sau Morillot (în *Le Roman en France du XVIe sieele* o *nos jours :* „Pentru a ne face o idee despre cine a fost abatele Louis Antoine Prevost d'Exiles, cel mai simplu este să recitim povestea bietului cavaler Des Grieux... Căci în viaţa autorului regăsim romanul său aproape în întregime**. Sau Joseph Aynard, in *Journal des Debats* din 2 nov. 1927 : „abatele Prevost este cavalerul Des Grieux** (»t. apud Eugene Lasserre, *Manon Lescaut de l'Abbe Prevost,* Paris, Societe Frangaise d'Editions Litteraires et Techniques, coli, „Les grands evenements litteraires", 1930, p. 8). Sau chiar pe Harrisse după Deloffre, op. *cit.,* pp. XXIV—XXV.**

tăgăduite sau dezminţite (chiar dacă. Uneori tare mi-ar fi convenit să le fi trecut măcar sub tăcere), mă voi bizui, în primul rând, pe ceea ce au afirmat despre mine „prietenii mei post-mortem, Henri Harrisse, Deloffre şi Sgard[4], pe care îi voi cita cu acurateţea cerută de erudiţii veacului al XX-lea, mulţumindu-mă doar cu interpretarea evenimentelor mai „delicate", atunci când itţele se încurcă şi când ei ezită sau se contrazic.

M-am născut în orăşelul Hesdin din ţinutul Artois în 1697, în ziua de I aprilie[5], ceea ce a avut pe semne o oarecare influenţă asupra vieţii mele, astfel pusă sub semnul unui lung şir de păcăleli şi de feste jucate mie de soartă sau de mine ei, contemporanilor şi posterităţii. Familia mea, cunoscută de generaţii pentru cilnstea şi probitatea ei, făcea parte din burghezia înstărită a oraşului, tata, Lievin Prevost, fiind procuror al regelui. Eram mulţi copii, cinci băieţi şi patru fete, dar surorile mele, înfricoşate fără îndoială de frivolitatea veacului sau neresemnându-se cu starea ancilară care le aştepta, emanciparea propriu-zisă a femeilor nefiind încă începută, au murit la o vârstă fragedă. Tânără a murit şi mama, Mărie Duclay, la 28 august 1711, când abia împliniserăm paisprezece ani. Doi din fraţii mei, Norbert şi Bernard-Joseph, şi-au închinat viaţa bisericii cu mai) multă evlavie decât mine. Jerome-Pierre şi Louis-Eustache (care fusese şi ofiţer) au fost magistraţi: fie-le ţărâna uşoară. Toţi au grut o purtare demnă şi au dus trai tihnit.

Cât despre mine, Antoine-Francois, al doilea născut dintre băieţi, am dus o exiistenţă ceva mai zbuciumată, ca să nu-i spun zvăpăiată. Nehotărât, deopotrivă atras de plăcerile minţii şi de-ale trupului, sensibil în faţa gingăşiei feminine, iute la patimă ca şi la mânie, mi-am urmat întotdeauna simţămintele fără multă cugetare, lăsându-mă târât de inimă mai mult decât mânat de raţiune, ceea ce

---

4 **Henri Harrisse, *L'Abbe Prevost, Histoire de sa vie et de ses***

5 ***aeuvres d'apres des documents nouveaux,* Paris, Calmann-Levy,**

mi-a pricinuit destule necazuri. Învăţam bine, cu plăcere şi sârg, iar studiul mi-a fost întotdeauna un refugiu în clipele de amăcelentă**, aşa cum judecă de altfel întreaga muncă de cercetare a lui Harrisse: „Se poate aprecia că Harrisse, el singur, a scos la iveală mai multe documente despre Prevost decât au făcut-o toţi ceilalţi cercetători laolaltă**, „în ciuda unor precizări cronologice care nu sunt de fapt decât nişte simple ipoteze**. (Cum lucrările lui Harrisse nu ne-au stat la îndemână, îl vom cita fie după Deloffre, fie după Jean Sgard.) Frederic Deloffre şi Raymond Picard sunt autorii unei excelente ediţii a lui *Manon Lescaut* (Garnier, 1965), însoţită de o introducere, note, variante, bibliografie, glosar şi index, iar Jean Sgard a celei mai complete (până la data aceasta) lucrări despre romanele lui Prevost: *Prevost romancier,* J. Corti, Paris, 19U8, 692 pp.

4 Aşa cel puţin pretinde Roland Purnal, în Dicţionarul de autori Laffont-Bompiani; Roger Mathe, dimpotrivă, în studiul despre *Manon Lescaut* publicat la Hatier în 1970, indică drept certă data de 4 aprilie... Personal, sunt ispiitit să-i dau crezare lui Purnal...

răciune. Nu doar că-mi însuşesc întru totul părerea contemporanului meu sus-pus, Montesquieu, că nu există necaz pe care un ceas de lectură să nu fi fost în stare să-l şteargă, mie mil-au trebuit întotdeauna mult mai multe, dar oricum, în mijlocul cărţilor sau cu pana în mână mai uitam de amar, şi încetul cu încetul îmi câştigam seninătatea...

După moartea mamei (1711), tata m-a trimis la colegiul iezuiţilor din oraşul nostru (Hesdin) şi supraveghea îndeaproape felul în care mă achitam de obligaţiile mele şcolare. Ar fi trebuit să stau aici cinci ani, după tipic, pentru a putea fi admis la Universitatea din Douai să studilez filosofia. Dar era război5, clinchetul armelor şi frumuseţea uniformei mă atrăgeau: „Am părăsit colegiul la vârsta de şaisprezece ani şi am servit cu felurite îndatoriri, chiar şi ca voluntar, când posturile de ofiţeri erau ocupate (era sfârşitul războiului), înflăcărat de speranţa pe care o nutream, ca mulţi tineri, de a fi avansat cu prima ocazie.

Aşteptarea prelungindu-se însă, m-am plictisit şi m-am întors la părinţii iezuiţi…” [6]

Vai câtă cerneală a curs asupra acestor ani ai adolescenţei mele! şi mai ales din cauza penei muiate în otrava geloziei a doi confraţi de-ai meii, Lenglet-Dufresnoy şi Charles Colle! Primul a pretins că într-o zi, întorcându-mă de la şcoală, am dat peste o scenă mârşavă: tata ar fi lovit-o cu piciorul în pântec pe iubita mea, însărcinată în luna a treia… Eu, pasă-mi-te furios, m-aş fi repezit asupra-i şi l-aş fi făcut să se rostogolească până în josul scării unde ar fi rămas lat, pierzându-şi viaţa! Minciună sfruntată! S-a dovedit doar că douăzeci şi şase de ani după acest incident închipuit tata mai trăia[7]. Dar Lenglet-Dufresnoy era supărat pe mine r După Deloffre, Prevost face aluzie la războiul pentru succesiunea Spaniei, sl’ârşit prin pacea de la Utrecht, în 1713.

” Apud Deloffre, op. *Cât.,* p. XVI—XVII.

7 Ceea ce nu l-a împiedicat pe Sainte-Beuve, în articolul său din *Portrete literare* (1831) să amintească şi el evenimentul, într-o notă, deşi fără a-i da prea multă importanţă, căci mi-a fost îndeobşte destul de favorabil: „S-a publicat în nu mai ştiu ce culegere de anecdote *(ana)* că Prevost se îndrăgostise de o oarecare doamnă, probabil chiar la Hesdin, că tatăl lui, care privea cu nemulţumire această intrigă se duse într-o seară să bată la uşa acelei doamne pentru a-şi scărmăna puţin băiatul, şi că acesta, smuncindu-se ca să scape, îl lovi atât de tare pe tatăl său încât bătrânul muri de pe urma acelei lovituri. Dacă nu este o calomnie, apoi este cel puţin o scornească, şi Prevost a cunoscut suficiente necazuri în viaţă ca să nu i se mai pună în cârcă şi pe aceasta”. (Vezi în *Decada filosofică* din 20 termidor, anul XI, o scrisoare a pentru că îndrăzniserăm să critic opusul pe care-l închinase poetului Marot, şi mai ales pentru că refuzaserăm să-l iau drept co-autor la traducerea *Istoriei universale* a preşedintelui de Thou. Cu ce bârfe

---

6**Domnului L. Prevost d’Exiles, care dezminte şi respinge categoric**
7**această anecdotă despre ilustra sa rudă.)**

josnice se pot îndeletnici scriitoraşii lipsiţi de har! Noroc de sita timpului care desparte făina de tărâţe! Vreţi să ştiţi exact cât şi cum am stat la iezuiţi? apoi întrebaţi-l pe Deloffre *(op. Cât.,* pp. XVII—XIX). Eu nu ştiu mai multe decât v-am spus: am plecat de la ei când aveam şaisprezece ani şi, după ce m-am furlandisit prin diferite regimente, m-am întors, cam jumulit şi ruşinat, să le cer iertare, la Îl martie 1717 (credeţi-mă, de astă dată memoria nu mă înşală, şi-apoi am controlat-o cu cea dată de erudiţii care mî-au scormonit trecutul), dar nu la Hesdin, cil la Paris, pe strada Pot-de-Fer, şi au avut bunătatea să mă reprimească în calitate de novice. După şase luni, termen în care trebuia să dau dovada aptitudinilor mele (nu mi-a fost greu s-o fac mulţumită darurilor fireşti cu care m-a înzestrat natura!) m-au trimis la colegiul La Fleche – acest loc care va rămâne mereu „scump inimii mele" – să studiez filosofia. Deşi am iubit colegiul, nu am stat mult timp închis acolo. Dom Dupuis a explicat cu multă gingăşie cum s-au petrecut lucrurile şi cum am ajuns să plec în Olanda. Colegul meu, abatele Voisenon (1708—1775), nici el prea uşă de biserică, a fost ceva mai concis şi de dragul glumei a rezumat în câteva rânduri aventurile mele, întregindu-le cu un detaliu pe cât de imaginar pe atât de neverosimil pentru cine îmi cunoaşte firea generoasă şi neprefăcută: „Abatele Prevost... care a fost de două ori iezuilt şi de două ori militar. A locuit câtva timp în Olanda unde se spune că s-a căsătorit cu două femei. Le-a părăsit, s-a întors în Franţa şi s-a făcut benedictin, intrând în Congregaţia Saint-Maur." [8]

Aşadar, mă asemuia nici mai mult nicii mai puţin cu Casanova! Dar eu, dacă şi când am iubit, am iubit total, chiar dacă nu pentru veşnicie. De altfel, ceea ce m-a împins să intru la mănăstire a fost tocmai eşecul unei astfel de iubilri. Am mai povestit o dată cum s-au petrecut lucrurile: „Trecură câţiva ani. Vioi şi aplecat către plăceri ... vă las să

8**din cheltuieli. Trecu în Olanda. Înfăţişarea plăcută ce-i hărăzise natura, firea lui blajină, progresele pe care le făcuse în arta scriitoricească îi deschiseră uşile caselor celor mai de vază. Aici a do-**

judecaţi singuri cum puteau fi, între douăzeci şi douăzeci şi cinci de ani, inima şi sentilmentele unei persoane care a compus *Cleveland* la treizeci şi cinci sau treizeci şi şase. Sfârşitul nefericit al unei legături preaduioase mă duse de-a dreptul la *mormânt:* este numele pe care-l dau tagmei monahale respectabile în mijlocul căreia aveam să mă îngrop şi unde stătui ascuns câtva timp, ca mort, atât de bine încât rudele şi prietenii mei nu ştiau ce se întâmplase cu mine".

Bineînţeles că le-am dat de ştire, încă înainte de a-mi depune U'Kfunântul pe care l-am scris cu mâna mea şi l-am iscălilt cum se cuvine, *frater Antonius Fr. Prevost.* Mai târziu, aveam să fiu acuzat e. I nil tot schimb numele şi semnătura, mai ales de când cu tărfişonin de în Londra şi chiar după aceea. Şi ce-i cu asta? Ce mi-e Marc-Antolne, ce mi-e Anloine-Frangoils, şi faptul că am mai adăugat când un articol înaintea numelui (Le Prevost), când un pseudonim pe care-l foloseam singur sau ca supliment la numele meu adevărat (de l'Islebourg, d'Exiles) *t0,* ce importanţă are? Oricum, în ziua rostirii legământului era de faţă şi tata, mulţumit că mă hotărâserăm în sfârşit să fac acest pas după ce atâta şovăiiserăm între biserică şi spadă, – între negru şi roşu, cum prea frumos avea s-o spună Beyle, – dar cam neîncrezător în temeinicia hotărârii mele. Dom Grenier mi-a raportat chiar că ar fi spus de faţă cu martori că de aveam vreodată „să-mi calc legământul pe care fuseserăm liber să-l fac sau să nu-l fac, avea să mă caute în lumea întreagă, ca să-mi zboare creierii". Ce ştia tata? Avuseserăm grijă, cunoscându-mi sufletul, inima, acea „enigmă" pe care aveam să-mi petrec viaţa analizând-o, să rostesc pe tăcute, în minte, acele

9 Reprodus în *Anecdote literare, istorice şi critice despre autorii cei mai cunoscuţi,* Paris, 1781, *cât.* Apud Deloffre, op. Cât „p. XXI!

10 V. Deloffre, *op. Cât.,* p. XXVI.

restricţii care, la o adică, să-mi îngăduie să mă deszic fără a-mi primejdui viaţa veşnică u.

Până una alta, cuminţit, m-am cufundat în studiul teologiei şi m-am străduit să duc o viaţă cucernică, fiiţnd hirotonisit în 1726 de către Monseniorul Sabathier (sau Sabbatier). Am început deîndată să rostesc în public, la Amiens, predici care au atras o mulţime mare de persoane din lumea bună: adevărată încântare pentru ochii unui nefericit, atâta vreme liţpsit de asemenea privelişti fermecătoare. Dar confraţii mei îmi pricinuiau numai necazuri. Acum vă pot mărturisi că eu, şi nu monahul Bernard Labadie din Congregaţia Saint-Maur, care s-a săvârşit diln viaţă rugind să i se ardă toate manuscrisele, am fost adevăratul autor al vestitelor *Aventuri ale lui Pomponius, cavaler roman, sau Istoria vremurilor noastre,* apărută în 1724 *n,* dar pe care le-am scris prin 1722, ca să mă defulez, cum ar spune psihanaliştii de azi. Prietenul meu Frederic Deloffre despilcă firul în patru, după obiceiul luils şi mă socoate doar colaboratorul post-mortem al săvârşitului monah. De-l veţi crede pe el sau pe mine, de fapt mi-e tot una. Nu revendic decât rândurile prin care îmi descriu confraţii! „Unii nu au decât burtă; alţii, calităţile pentru care sexul frumos îi poate îndrăgi ... trăiesc laolaltă fără a se iubi şi mor fără să le pară rău unii după alţii ... nu cred în existenţa lui Dumnezeu, îşi închipuie că sufletele mor o dată cu trupurile; cred că totul le este îngăduit şi că doar scandalul le este interzis ... toţi beau vin..." [9]

Ţin totodată să amintesc cu acest prilej că nu am pomenit nicicând de mănăstiri în romanele mele, în afară doar de un singur ioc, pe care l-a reperat cu agerime H. Roddier, în *Memoriile unui Bărbat de neam* (voi. Îl), în care îi aprobam pe britanici că le-au transformat pe ale lor în spitale sau în aziluri de bătrâni...

Cum vă spuneam, nu mă înţelegeam cu confraţii mei care nu ştiau să-mi apreciieze darurile fireşti şi se plângeau de aplecările mele lumeşti, astfel că m-am tot mutat dintr-uri loc într-altul, de la abaţia Saint-Ouen la abaţia Bec-

9 ***Ibid.,*** **p. XXIX.**

Hellouin, apoi la Evreux, la Colegiul Saint-Germain şi la mănăstirea des Blanes-Manteaux, în sfârşit la cea de la Saitnt-Germain-des-Pres. Canoanele impuse de benedictini fiind însă din cale afară de straşnice, iar eu din ce în ce mai puţin aplecat să mă canonesc, am cerut să fiu strămutat la Cluny: nu mă căiam încă de hotărârea pe care o luaserăm să-mi petrec restul vieţii într-un cloaşter, dar îmi părea rău că nu aleseserăm alt ordin mai blând. O astfel de strămutare nu este lesne de obţinut, totuşi fuii la doi paşi de izbândă; pronia însă îmi era nefastă: un concurs nefericit de împrejurări, câteva greşeli minore pe care le-am făptuit, o clipă de mânie urmată de o rătăcire a minţii – pe scurt mi-am lepădat rasa la 18 octombrie 1728, şi ca la vreo lună după aceea am luat calea pribegiei, am trecut Mâneca şi am ajuns în Anglia, unde mi se oferi) deîndată o slujbă de preceptor al tânărului Francisc Eyles, fiu al lui John Eyles, fost director al Băncii Angliei şi sub-guvernator al South Sea Company-ei. Ah! tinereţe! Ah! inimă prea lesne înfierbântată! Nu am putut să mă împotrivesc nurilor frumoasei! Peggy (sau Mary), încântătoarea soră a tânărului meu elev. De dragul ei mă lepădai chiar şi de catolicism... Visam să ne căsătorim, căci mai bună potrivire despre partea obârşiei şi-a calităţilor alese nici că se putea, sitngurul impediment fiind doar lipsa mea de avere. Un suflet cu adevărat nobil nu ar fi stat în cumpănă cunoscându-mi valoarea, dar tatăl ei era negustor, deşi de rang înalt. M-a respins. M-a alungat. Şi-a măritat fiica cu unul dintre subalternii săi, promis unui viitor strălucit în lumea traficanţilor.[10]

Cu inima zdrobită, am părăsit Anglia[11], m-am stabilit în

---

10 **Iată cum povesteşte întîmplarea Domnul Christian Melcher Holtzbecher, care a tălmăcit în 1732 volumele V, VI şi VII ale *Memoriilor unui Bărbat de neam,* şi căruia, deci, ar trebui să-i fiu recunoscător, dar care se arată cam aspru faţă de rătăcirile mele sufle**

11**teşti : „Un călugăr benedictin îşi lasă rasa şi se duce la Londra unde învaţă destulă engleză ca să se arate într-o casă distinsă. Părăsind haina călugărească, el şi-a părăsit şi religia, ca să o ia pe aceea care va fi pe placul stăpînilor ; îşi găseşte unul care îl scoate din marea sărăcie în care era. Neajungîndu-i să fie comeseanul binefăcătorului său, vrea să-i fie şi ginere : atîta îndrăzneală îl pune**

Olanda, la Amsterdam. Aici mi-am început cu adevărat viaţa de om de litere; zic cu adevărat, căci după cum am mai spus, redactaserăm încă din 1722 deochiatul meu *Pomponitis.* Mai ajutaserăm prin 1727—1728 pe doi confraţi benedictini (despre care mă întreb dealtminteri cum s-ar fi descurcat ca să redacteze volumul V din *Callia christiana* fără mine!), rifmaserăm, cam la aceeaşi dată o *Oclă către sfântul Franqois-Xavier* şi mă porniserăm să aştern pe hârtie *Memoriile unui Bărbat de neam,* pe care le continuaserăm în Anglia. Acum, însă, începui să trăiesc din pana mea, să mă îngrijesc de publicarea operelor mele, şi maii ales de banii ce îi reprezentau[12], încât intrai în legătură cu diferiţi librari pentru care am efectuat şi-o mulţime de traduceri, într-un cuvânt începui să duc viaţa pe care o va duce un secol mai târziu Balzac Numai că el va fi căinat, iar eu doar ocărât. Ei! alte timpuri, alte obiceiuri, alte suflete!

Oricum, atunci, la Amsterdam, prin 1730, am lucrat la *Cleveland* şi am terminat ultimul volum din *Memorii,* publicat cu un an mai târziu, în care apare duioasa poveste a lui Manon, care le încheie.

Aveam treizeci şi patru de ani, floarea vârstei! o înfăţişare plăcută, o minte scânteietoare, zăcuserăm câţiva ani în spatele zidurilor unor mănăstiri. Eşecul recentei mele poveşti de dragoste îmi mai stătea pe suflet... „Hazardul mi-o scoase în cale pe o domnişoară demult merit şi de naştere bună”, Lenki Eckhardt (sau

Eccard, alias Doamna de Chester), pe care binevoitorul Dom Dupuils o va desemna ş5 el drept „o domnişoară protestantă de nobilă obârşie”[13], „a cărei soartă şi avere fuseseră tulburate de diferite accidente care nu importă în această povestire. Un om de onoare, care locuia la Amsterdam îi trimitea regulat o pensie modestă, din simplă generozitate. Trăia cinstit din acest ajutor când binefăcătorul ei la rându-i, fu nevoit, dintr-o lovitură a

---

rău cu acea familie şi trebuie să-şi caute alt adăpost. Trece

12 **aşadar din nou peste mare..." (apud Deloffre, *op. cit.,* pp. LI—LIV.)**

13 **Cit. apud E. Lasserre, op. *cit.,* p. 32.**

soartei care-i periclită starea materială, să pună capăt întrucâtva libevalităţii sale. Aflai de această întâmplare care avea s-o ducă în culmea mizeriei. Mă înduioşă; îi oferii tot ceea ce era în puterea mea să-i dăruiesc, şi reuşii s-o determin să accepte”.[14]

Fireşte, nu toată lumea o vedea cu ochii mei, poate orbiţi de dragoste, căci afurisitul de Ravanne, de pildă, o tratează drept lipitoare şi pretinde că din cauza ei „m-am sfădit cu toţi cei pe care ar fi trebuit să-i preţuiesc”, fără a excepta femeile.

Viaţa la Amsterdam era costilsitoare, iar librarii puţin darnici: mi-au împrumutat totuşi ceva bani cu dorinţa de a mă lega de ei şi de a-mi exploata temeinic talentul supunându-mă unei vieţi de ocnaş al literelor[15]. Am luat banii: cum să trăieşti fără bani, dar i-. Am cheltuit, petrecându-mi plăcut timpul cu draga mea Lenki. Din păcate, oamenii sunt tare meschini şi neînţelegători: prezenţa ei fermecătoare, vădita ei preferinţă pentru mine îi supăra. Cele mai aprige în a o defăima erau femeile. Am replilcat, neputând s-o las insultată în faţa mea... într-un cuvânt, atmosfera batavă devenise insuportabilă. Într-o bună ’zi, fără a sta mult pe gânduri, ne-am făcut bagajele şi-am pornit spre Anglia (1733)[16], unde speram că iubita mea, „înzestrată cu toate calităţile şi micile talente pe care şi le poate dori! o persoană cu educaţie aleasă, avea să-şi poată găsi, graţie prietenilor ei, un adăpost onorabil şi tihnit alături de o doamnă din lumea bună”. Cât despre mine, îmi amintii de calităţile în le pedagogice şi, cu gândul să-mi sporesc veniturile, am întemeiat la Londra un periodic liber de orice prejudecată, *Le Pour el le Contre sa,* în care aveam să strecor discret şi povestea vieţii mele, ca să luminez în

---

14,0 **Text apărut în *Le Pour et le Contre,* IV, *cit.* apud E. Lasserre, op. cit., pp. 32—33.**

15 **Spune Ravanne : „...cum librarii îşi dăduseră seama că nu prea-i Stătea capul la treabă, l-au poftit să se stabilească la Haga, ca să lucreze sub supravegherea lor“. *(cit.* apud Deloffre, *op. cit.,* p. LIX.)**

16 **La 23 ianuarie 1733, Bruzen de la Martiniere scrie : „Ieri i s-au vîndut mobilele în faţa locuinţei sale. Nu erau încă plătite**

această privinţă opinia posterităţii aşa cum va proceda, de altfel, peste câţiva ani şi JeanJacques, când îşi va scrie *Confesiunile,* şi cum se obişnuieşte şi în zilele domniilor voastre diin secolul al XX-lea. În acelaşi an 1733, a apărut la Rouen *Istoria Cavalerului Des Grieux şi-a lui Manon Lescaut,* creând vâlvă mare.[17] Dar, la 13 decembrie, o dată

2: i *„Le Pour et le Contre,* lucrare periodică de un tip nou, în care ne exprimăm liber asupra a orice poate interesa curiozitatea publicului în materie de ştiinţă, artă, cărţi etc., etc. Fără a lua partea nimănui şi fără a jigni pe nimeni", periodic de formatul ziarelor englezeşti ale lui Addison, Steele, Johnson etc., redactat aproape în întregime de Prevost, care a apărut între 1733 (24 martie) şi 1740. Conţinea aprecieri inteligente şi nuanţate asupra literaturii' engleze şi franceze. Bineînţeles că Prevost nu s-a uitat nici pe sine: în afara unor „confesiuni", puneri la punct biografice şi replici la calomniile cu care era adesea împroşcat, a strecurat şi notiţe admirative despre romanele sale, precum aceasta, despre *Manon Lescaut* (nr. 36, T. VI, cât. De Sainte-Beuve, în *Portraits litteraires, cât.):* „De câtă artă nu a dat dovadă pentru a-i interesa pe cititori şi a trezi mila lor faţă de nenorocirile care se abat asupra acelei biete fete depravate! ... De altfel, caracterul lui Tiberge, prietenul cavalerului, este admirabil. ... Ca să nu mai vorbim de stilul acestei lucrări; nu găseşti în paginile ei niciun jargon penibil, nicio afectare nemăsurată, nici cugetări sofisticate; scrie natura însăşi. Cât de insipid pare în comparaţie cu acest scriitor autorul scrobit şi sulemenit! Nu aleargă după vorbe de duh sau după ce se numeşte astfel. Nu este un stil laconic, constipat, ci un stil fluid şi expresiv. Peste tot nu vezi decât descrieri şi sentimente, dar descrieri adevărate şi sentimente fireşti".

34 Acest roman apăruse încorporat în volumul VII al *Memoriilor unui Bărbat de neam* (1731) şi nu atrăsese prea

---

17**le dăduseră drept avans. Aşa se întîmplă cu călugării de teapa asta", (cit. apud E. Lasserre, op. *cit.,* pp. 31—32.)**
Harpe, îl descoperă şi îi proclamă, unanim, cu entuziasm, calită

mult atenţia. La Rouen, în 1733, publicat în astă dată într-o ediţie de sine stătătoare. Este însă interzis la câteva zile după apariţie (5 octombrie 1733). Fu publicat din nou în 1738, tot încorporat în *Memorii...* fără să trezească fulgerele autorităţilor, apoi singur, ilustrat, la Amsterdam (1753), şi la Amsterdam şi Leipzig (1759). Soarta acestei povestiri de dragoste este stranie. Contemporanii i-au admirat stilul, protestând însă în numele pudoarei şi considerând-o de o perversitate dăunătoare (v. Mathieu Marais, Montesquieu, Marmontel, Rouille, Lenglet-Dufresnoy etc.). Preferau, pare-se, pe *Cleveland* (v. Grimm, Diderot, Rousseau). Romanticii, prin La pe care nu o voi uita nicicând, am fost arestat de poliţia londoneză pentru... fals în acte, şi învinuit de escrocherie caiifijcată, mai precis de a fi falsificat nişte semnături pentru a încasa niscai gologani 25. Am tras o spaimă grozavă, căci mi-era cam încărcată conştiinţa, dai', slavă Domnului), totul s-a sfârşit cu bine, şi m-am putut întoarce la Paris, în 1734, spălat de orice acuzaţie.

Întâmplarea a avut asupra mea efectul unui duş rece. M-a potolit definitiv. Cugetaserăm mult în închisoare şi mă căiserăm de patimile tinereţii. Am bătut smerit la multe uşi, m-am rugat fierminte, am făgăduit, am vărsat şi câte o lacrimă unde şi cum trebuia; eram sincer, asigurările mele nu puteau fi puse sub semnul îndoielii. Papa Clement al XII-lea îmi acordă iertarea (5 iunie 1735), şi m-am supus la o nouă perioadă de noviciat la abaţia de la Croix-Saint-Leufroy, lângă Evreux. În decembrie m-am întors la Parte, unde am fost numit capelan al prinţului de Conţi, post cu totul onorific. Locuiam pe strada Guenegaud şi, ca să trăiesc, m-am reapucat de scris cu mult succes: l-am terminat în sfârşit pe *Cleveland,* aducându-i ceva modificări, urmară apoi rând pe rând: *Decanul din Killerine* (1739), *Istoria Margaretei de Anjou, regina Angliei,* apoi cele două romane selectate cu mult gust de critica bucureşteariă pentru a forma volumul de faţă: *Povestea unei grecoaice* şi *Memoriile pentru a servi la istoria Maltei,*

în sfârşit *Campaniile filosofice ale domnului de Montcal.* Deveniserăm un autor la modă, şi romanele îmi erau citite cu nesaţ în ditferite alcovuri. Acum, fu în sfârşit permisă şi difuzarea în Franţa a lui *Manon.*

ia

Credeţi că aceşti ani au fost ani de tihnă!? Nici vorbă! Mă sâcâia Lenki (care-şi zicea acum Doamna de Chester). Necazurile băneşti se înteţeau. Ba mai mult; împilns de aplecarea mea firească spre zeflemea, m-am lăsat ademenit să colaborez la o foaie satirică şi am fost silit să-mi strâng peste noapte catrafusele şi să reiau calea exilului, la Bruxelles şi la Frankfurt. Exil care, din fericire, nu a durat mult şi care mi-a fost de folos, căci în-a îngăduit să pun capăt, în sfârşit, legăturii mele cu Doamna de Chester.

Întors în patrie, m-am stabilit la Chaillot[18], loc încântător de bucolic, unde am tradus vestita *Clarisse Harlowe* de Richardson (1751). M-am îngrijit şi de vilitorul lui *Manon,* publicând la Amsterdam două noi ediţii, în 1753 şi 1759.

De-abia în 1754 am obţinut de la papa Benedict al XIV-lea prioratul de la Saint-Georges-de-Gesne, lângă Mans. M-am stabilit atunci, împreună cu drăguţa doamnă Gentil, care se îngrijea de confortul meu material, la Saint-Firmin, un sătuc nu departe de Chantilly, unde am trăit într-o deplină singurătate, având legături doar cu benedictinii de la Chantilly, lucrând, citind, meditând şi rugându-mă. Un

---

18[2,i] **Vezi Scrisoarea către Boucher de l'Etang din 30 iulie 1746 (?) citată de Harrisse p. 358, cit. apud Deloffre, op. cit., p. LXXII : „încep cu vestea că am părăsit centrul Parisului de vreo trei săp- tămîni. La vreo cinci sute de paşi de Tuileries (la Chaillot, n.n.) se află un deluleţ iubit de fire, ocrotit de zei etc. Acolo m-am stabilit pentru trei ani cu contract de închiriere în bună regulă, împreună cu drăguţa văduvă, îngrijitoarea mea, cu căţeluşa Loulou, o bucătăreasă şi un lacheu. Casa este frumoasă, deşi arhitectura şi mobilierul nu sînt dintre cele mai bogate. Dar priveliştea este încîntătoare şi grădinile aşa cum îmi plac. în sfîrşit, sînt cel mai mulţumit dintre oameni. Cinci sau şase prieteni, al căror număr sper că-1 veţi spori cînd vă veţi întoarce din călătorie, vin uneori să tăifăsuiască cu mine despre nebunească agitaţie a speciei omeneşti. Poarta-mi este închisă pentru tot restul universului. Ce spui despre acestea, dragul meu filozof ? [...] Mai devreme sau mai tîrziu, oamenii cu minte se îndrăgostesc de singurătate. Prea mult pierd trăind în afara lor".**

27 **„Gras şi rumen era acel abate / Cum se cuvine în călugărie / Iar pe laţa-i purpurie / Se citeau blîndeţe şi bunătate". (in *Templul Memoriei,* 1767, II, p. 48, *cit.* apud Deloffre, op. *cit.,* p. LXXIII.)**

mucalit mi-a descris înfăţişarea, la acea epocă, într-un catren mediocru pe care vă las să-l judecaţi:

L'abbe brillait d'un embompoint charmant,

Et digne de prelature.

Tout respirait dans sa figure La tendresse et le sentiment.87

Într-o zi, la 23 noiembrie 1763, pe când mă plimbam în pădurea de la Courteuil, am avut o ruptură de anevrism. Prietenii mei din Saint-Nicolas-d'Acy mi-au găsit trupul neînsufleţit, şi am fost îngropat după. Legea credinţei mele, în biseriica din acel loc, o clădire a benedictinilor.

S-a pretins că nu muriserăm atunci, în pădure şi că mi-am revenit pe masa de autopsie, dar că, îngrozit de ce văzui, mă hotărâserăm să nu mă mai agăţ de viaţă şi-mi dăduserăm duhul. Nu este nevbiie să vă spun că este o minciună sfruntată, deşi până şi bunul Sainte-Beuve a acreditat-o[19].

Şi-astfel mă săvârşii din astă-lume…

Cam atât despre viaţa mea, bună, rea, cum a fost. De vreţi mai multe amănunte, consultaţi notele cu care mi-am împănat relatarea, precise, exacte, după toate regulile erudiţiei; dacă nu vă mulţumesc, recurgeţi la bibliografia de care s-au folosit; iar dacă nici atunci nu vă va fi fost curiozitatea împăcată… mă voi bucura aflând că se porneşte o nouă cercetare şi mă voi simţi şi: mai trainic înfipt în veşnicia gloriei.

Cât despre operă… Acum pana-mi şovăie, mintea mi se întunecă, obrajii mi se acoperă de bujorii modestiei… S-au spus atâtea despre mine, în diferite epoci, folosind limbi şi – cum le spuneţi? — metalimbaje diferite! Să mă încumet oare să vorbesc despre ea?! Doar nu mai sunt junele de patruzeci de ani care edita *Le Pour et le Contre* şi-şi făcea singur reclamă! Atât pot să vă spun, spre mândria mea: că este destul de întâlnsă – circa una sută douăsprezece

---

19*2:1* **Pentru toată această nefericită poveste, în care este limpede că Prevost nu a jucat un rol prea recomandabil, v. Deloffre, *op. cit.,* p. LXVIII şi, mai ales, Claire-Eliane Engel, *op. cit.***

volume – fapt de care nu puţin mă fălesc… căci eram iute la pană, ca şi la patimă sau la mânie. Nu vă pot înşira acum toate titlurile, ci doar pe cele pe care le socotesc mai importante: mi se pare concluzia cea mai potrivită!:

Aventurile lui Pomponius, cavaler roman, sau Istoria vremurilor noastre, roman satiric (1724); *Odă întru slava sfintului Francisc-Xavier, apostol al Indiilor* (1727); *Memoriile unui Bărbat de neam,* 7 volume (1728—1731); *Filosoful englez sau Povestea domnului Cleveland, copil din flori al lui Cromwell, scrisă de el-însuşi şi tradusă din limba engleză de către autorul Memoriilor unui Bărbat de neam,* 8 volume (1731—1739) (Domnul Fabre este de părere că din *Cleveland* s-ar mai putea selecţiona o altă poveste, la înălţimea celor două din prezentul volum: episodul lui *Cecile*);

*28…*un neaş-teiat atac de apoplexie îl lăsă întins pe pământ, în nesimţire. Sosiră nişte ţărani, îl duseră în satul vecin şi crezându-l mort, un felcer neştiutor porni să-i facă autopsia. Trezit de tăişul scalpelului, Prevost muri curând, pradă unor dureri îngrozitoare." *(Portraits litteraires, op. Cât.)*

Le Pour et le Contre, lucrare periodiică de un stil cu totul nou… (1733—1740); *Decanul din Killerine,* 6 volume (1735—1740); *Istoria Margaretei de Anjou, regină a Angliei,* 2 volume (1740); *Povestea unei grecoaice,* 2 volume (1740); *Istoria tinereţii Comandorului de *** sau Memorii pentru a servi la Istoria Maltei,* 2 volume (1741); *Campanii filosofice sau Memoriile domnului de Montcal, aghiotant al domnului mareşal de Schomberg,*
2 volume (1741); *Istoria lui Wilhelm Cuceritorul, duce de Normandia şi rege al Angliei,* 2 volume (1742); *Istoria lui Cicero,*
4 volume (1743—1744); *Memoriile unui Bărbat cinstit* (1745); *Istoria generală a călătoriilor,* 15 volume (1746—1759). La această listă, incompletă, adaug numeroase traduceri din literatura engleză, printre care *Pamela* (1742), *Clarisse Harlowe* (1751) şi *Povestea cavalerului Grandison*

de Richardson (1751) şi scrieri de Sheridan şi John Haw. Kesworth...

FRANgOIS-ANTOINE PREVOST D'EXILES ALIAS MICAELA SLAVESCU

*

Pentru cititorul familiarizat cu aventurile cavalerului Des Grieux şi-ale luil Manon Lescaut[20], cele două romane din volumul de faţă se înfăţişează ca două variaţiuni pe aceeaşi temă a iubirii (nefericite), veche cât lumea şi mereu nouă: prima, cea a ambasadorului Franţei la Constantinopole, zbuciumată, roasă de neliniştea lăuntrică a unei patimi neîmpărtăşite,. Ce se complace într-o tulbure intimitate otrăvită de o chinuitoare gelozie, a doua, cea a comandorului de Malta, mai neprevăzută, bogată în peripeţii stranii şi variate, desfăşurându-se kaleidoscopilc într-o îmbulzeală de evenimente tragi-comice, în contact permanent cu moartea care seceră nemilos, cu multă oportunitate, deopotrivă pe cei răi şi pe cei buni.

În centrul ambelor povestiri, cuplul, un bărbat şi o femeie, lega*ţi prin fitrele multiple ale unor sentimente pătimaşe, patetice, adesea contradictorii ssu enigmatice, în jurul căruia gravitează sau evoluează alte cupluri, proiectare atenuată a celui central, simplificate, clădite pe dimensiuni miinore sau parodice. Un balet de însoţiri „a la Watteau", având discreta impudoare a unui carr. Aval cu Sâăşti în care totul pare îngăduit şi totul tăinuit sau se crede astfel, urcând şi coborând agale scara ierarhiilor sociale, cu nonşalanţă aparentă, deşi cu un siţmţ adânc înrădăcinat al drepturilor şi obligaţiilor de castă.

În cadrul acestui cuplu *el* are cuvântul, şi *ea* ascultă, *el* hotărăşte şi *ea* se supune – sau dacă refuză s-o facă, o clipă răzvrătită, este curând obligată să cedeze, căci *el* o ţine într-o dependenţă materială totală.

El are cuvântul nu numai în virtutea binecunoscutei preeminenţe a puterii masculine faţă de slăbiciunea

20 **între altele, graţie excelentei traduceri a lui Alice Gabrie- lescu, Univers, 1972.**

feminină, cil şi pentru a manipula mai comod conştiinţele cititorilor: ca să vadă. Spectacolul pe care-l reprezintă viaţa eroului luminat sub unghiul lui de iincidenţă, să-l înţeleagă aşa cum îl înţelege el, săjudece aşijderea, să-i împărtăşească identic nedumeririle şi durerile! Ambele romane sunt scrise la persoana la (cum tot la persoana la au fost scrise *Manon Lescaut* şi *Memoriile unui Bărbat de neam,* precum şi *Cleveland* sau *Memoriile domnului de Montcal)* şi reflectă un punct de vedere egocentrist infailibil, îngust-aristocratic, o concepţie despre lume de tip „ancien-regime" căreia i se adaugă o uimitoare, aproape înduioşătoare conştiinţă a superiorităţii francezului faţă de toate celelalte neamuri. În ambele romane (de fapt în mai toate), *el* se simte sau se crede un centru, un pivot, un simbol al perfecţiunii şi vrea ca toţi să-l privească astfel, iar obârşia îi este întotdeauna aleasă, averea importanţă şi ursitoarele în general clemente. *El* este abatele Prevost, şi dacă nu este *chiar el,* este proiectarea eului său, aşa cum şi l-a închipuit, sau aşa cum l-a visat, în clipa de cumpănă a vieţii când începi numărătoarea inversă.

În aceste două romane, spre deosebire de situaţia din *Manon Lescaut,* accentul cade mai puţin asupra femeii decât asupra bărbatului. *El* este subiectul principal, *ea* fiind mai ştearsă (Helena) sau destul de enigmatică (Theophe). Dar în ambele cazuri, povestirile, „autobiografice11, sunt o cugetare amară *(Povestea unei grecoaice)* sau resemnat-înţeleaptă *(Povestea comandorului)* a unor bărbaţi ajunşi la vârsta maturităţii (spre deosebire de Des Grieux, narator şi el, dar care era încă un copil), ce-şi privesc, retrospectiv, erorile şi păcatele: ale tinereţii (comandorul), ale vârstei mature (ambasadorul).

De ce această nedezminţită preferinţă a lui Prevost pentru forma autobiografică, pentru *Memoriile* deghizate? într-o pertinentă şi amănunţită analiză, Radu Toma ne răspunde80: pentru că în Veacul Luminilor, unde „actul de cooperare romanescă nu este posibil", funcţionează o „regulă a sincerităţii" de tip deosebit, care cere, ba reclamă

cu insistenţă „validarea” poveştii spuse de către cel căreia i se adresează (în speţă, de către interlocutorul-cititor, în acelaşi timp beneficiar şi judecător sau cenzor al povestirii), asupra căruia trebuie deci să se exercirte o presiune-seducţie care să ducă la convingerea lui, la o interpretare a evenimentelor în sensul dorit de narator, şi în ultimă instanţă la acea manipulare a conştiinţei sale despre care vorbeam mai) sus. Eul-narator („totodată personajul principal al naraţiunii”) sau „narator autodiegetic” *trăieşte o* serie de evenimente, comportându-se însă în acelaşi timp ca un *martor* al lor, dar şi ca un *judecător/cenzor* şi cerând de la interlocutorul său, cenzor implicit, o perfectă identitate de vederi cu ale sale; trebuie (sau ar trebui) să-şi domine interlocutorul pentru a-l face să trăiască „consubstanţial”.

Altfel spus, în romanul Luminilor de tip memorialistic se tinde către o triplă suprapunere a „personajelor” romaneşti – erou-narator-cenzor – ce se înfruntă, garanţie supremă a autenticităţii şi veridicităţii povestirii care este dată în vileag.

Interesul pe care-Tt prezintă povestirea astfel concepută se triplează, căci plăcerii ineditului, imboldului curiozităţii care obligă la lectură pentru recepţionarea elementului epic, epopeic: ce poate să se mai) întâmple? cum şi dacă va ieşi eroul din încurcătură? etc., i se adaugă o analiză simultană a actelor şi gândirii eroului în funcţie de propria conştiinţă a cititorului, astfel înzestrat cu o luciditate sporită şi participând maii activ: are sau nu are eroul dreptate? ce a *văzut* sau *crezut* să fie oare adevărul sau doar aparenţe înşelătoare? — şi, în sfârşit, o validare a comportamentului eroului-narator, făcut de cenzorul-cititor scăpat (sau nu) din operaţia de seducere încercată de eroul-narator: cum de a putut acesta să fie atât de naiv, să se lase atât de uşor înşelat (sau dimpotrivă, cu ce inteligenţă a privit. Lucrurile!)? cu concluzia, inevitabilă: aventura a constituit (sau nu a constituit) un eşec.

Dar în romanele lui Prevost, aventura constituie

întotdeauna un eşec... concluzia amară adusă de însuşi scriitorul vieţii sale.

3® în *Epistemă, ideologie, roman. Secolul XVIII francez.* Univers, 1982, pp. 90 şi urm.

În *Povestea unei grecoaice* eroul este un om în vârstă, de neam ilustru, aproape inepuizabil de bogat şi ocupând, pe deasupra, un loc politic însemnat: ambasador al unei „superputeri" creştine la înalta Poartă, ceea ce-i creează la Constantinopole un statut aparte fără a-i răpi, de altfel, prea mult din preţiosul său timp. Este, fireşte, foarte mulţumit de sine şi de câte ori se autocontemplă, satisfacţia i se maniifestă în chip de-a dreptul comic. Rosteşte cu infatuare cuvintele „la noi", „în ţara noastră" etc., relevând în treacăt, ca din întâmplare, semnele de admiraţie şi supunere ce i se adresează, împarte sfaturi în dreapta şi în stânga, bineînţeles infailibile (ca de pildă cele pe care le dă judecătorului turc care îl condamnase pripit la moarte pe tatăl adopt:'lv al lui Theophe) şi nu pregetă să-şi sublinieze maturitatea şi superioritatea amintind aplecarea lui nedezminţită în cugetare. Într-adevăr, textul este împănat de afirmaţii-constatări de tipul: „gândii", „socotii", „cugetail", „îmi dădui seama" etc. (urmate de o hotărâre materializată într-o poruncă straşnică) şi care, fiind rodul reflecţiei unui personaj de valoarea lui, ar fi trebuit să ducă nedezminţit la rezultate favorabile; dar nicidecum! şi aici intervine „comicul" situaţiei, ironia care sub-tinde textul în cadrul fiecărui episod: căci socotelile bietului ambasador se dovedesc întotdeauna greşite şi provoacă de nu chiar catastrofe, cel puţin situaţii extrem de neplăcute, orice acte – cugetate – ale sale, chiar şi cele mai generoase în aparenţă, întorcându-se împotriva lui, – pentru că nu le eântărise îndeajuns, mintea-i fiind opacă la orice mod de gândire sau concepţie despre viaţă care nu se suprapune cu ale lui.

De unde singurătatea lui morală pe care nici averea, nici rangul (sau poate tocmai ele) nu reuşesc s-o împiedice. Între ambasadorul îndrăgostit, îmbătrânit şi bătrânicios şi

restul lumii se cască un hău, căci toţi îl privesc de departe, ostil sau interesat, dar niciodată cu afecţiune şi înţelegere. Treapta pe care l-a aşezat statutul său social – de care nu poate sau nu ştie să se desprindă, cu mintea-i modelată de educaţie şi de prejudecăţi – este prea înaltă şi-l face de neînţeles sau nesuferit tuturor celor care-l înconjoară. Slujitorii? îl trădează! Prietenii? îl înşală (cum la rându-i şi el îi înşală)! Persoanele cărora le vine în ajutor cu o generozitate (dealtminteri calculată)? îi răspund prin nerecunoştinţa! Cele pe care le tocmeşte sporadic ca să-i aducă anume servicii? Nu au alt scop decât să profite de pe urma lui! în jurul lui doar minciună şi indiferenţă.

Discrepanţa între *ceea ce vrea să pară* ambasadorul – în ochii lui, în ochii celorlalţi – şi ceea ce este în realitate, nu poate să nu-i scape cititorului-cenzor, cu mintea alertată chiar din primele pagilni de mărturisirile făcute de erou. Iar duelul-conflict ce-l opune lui Theophe devine din chiar această cauză mai pasionant, pe dublul plan al epicului şi al psihologicului, căci, în acest straniu cuplu, echilibrul este perfect între ceea ce îi apropie sau ar trebui să-i apropie şi ceea ce-i desparte iar sorţii de izbândă sunt, din această cauză, incerţi.

Dacă *el* este un mare senior hărăzit cu toate privilegiile celor din fruntea ierarhiei sociale, şi *ea* o sclavă cumpărată şi-apoi redată uneil libertăţi care nu se deosebeşte decât prin nume de sclavie, în schimb *el* este bătrân şi *ea* tânără, iar recunoştinţa nu poate ţine loc de iubire, mai ales când gelozia ţese în jurul ei o pânză mai subtilă şi mai afurisită decât cea de păianjen. Desigur, Theophe este liberă, stăpână asupra purtării ei, dar trăieşte din liberalităţile celui care i-a plătit libertatea şi care de fapt nu încetează o clipă s-o dispreţuiască deoarece nu-i poate uita înjosirile, trecutului şi chiar obârşia necorespunzătoare, şi nu are dreptul să hotărască decât ceea ce i se impune sau i se sugerează: nu are dreptul să-şi părăsească binefăcătorul şi nici să iubească pe cine vrea ea. Ca să restabilească echilibrul dintre ei, – *el,* aşa de sus, *ea,* aşa de jos – şi să-şi

(re) capete demnitatea, plasându-se pe planul de egalitate pe care *el* i-l refuză, *ea* nu poate decât să respingă iubirea, întâi condescendentă, apoi din ce în ce mai înflăcărată a celui care o striveşte sub povara generozităţii şi a dispreţului! său. S-o respingă chiar când i se oferă căsătoria – ultima abdicare săvârşită sub imboldul patimii frustrate de către seniorul înfumurat, subjugat de prejudecăţile de castă, dar robit la rândul lui de farmece inaccesibile: gest de supremă insolenţă care înclină de astă dată platoul balanţei în favoarea *ei* – şi-i atrage moartea.

O moarte enigmatică, neaşteptată, ca şi purtarea ei, dar care proclamă, până dincolo de mormânt, victoria şi răzbunarea femeii înjosite o dată cu înfrângerea bărbatului prea încrezător în avantajele sale materiale şi în âtuurile sociale de care se serveşte cu sfidătoare aroganţă.

Şi în *Povestea Comandorului* *** ne aflăm în prezenţa unui cuplu, totodată identic şi diferit de cele pe care le formează Des Grieux şi Manon, Ambasadorul şi Theophe. *El* – comandorul (pe a tund cavaler) este tânăr ca Des Grieux, în schimb de viţă veche şi putred de bogat ca ambasadorul, cu care mai are în comun excelenta părere despre propria-i persoană: „Sunt poate singurul cavaler al Ordinului nostru, care, dispunând de o avere însemnată şi de tot ce poate asigura o carieră strălucită în viaţă, s-a hotărât de bună voie să-şi asume îndatoririle unei vieţi pline de greutăţi”. Toate actele sale sunt determinate de conceptele de „nobilime” şi „măreţie”; purtarea, – guvernată de „bună-cuviinţă”: se crede, se vrea, un perfect gentilom, cu înfăţişare seducătoare şi de o straşnică vitejie, – şi o spune cu naivittate, ascunzându-se sub o falsă modestie care nu înşală pe nimeni. Ar fi săvârşit toi atâtea boroboaţe ca şi ambasadorul (ba chiar mai multe – sau mai puţine căci ele i-ar fi putut costa de multe ori viaţa!) dacă n-ar fi avut de strajă alături de el un Mentor devotat, un prileten nedezminţit, care gândeşte în locul lui şi-l scapă din toate necazurile în care îl cufundă nesăbuinţa sau înfumurarea. Acest prieten, viteazul şi înţeleptul Peres, pare a fi dublul

său, pe cât de nefericit pe atât de cuminte. Dar... e spaniol, ceea ce îl aşază, bineînţeles, din punctul de vedere al vanitosului francez, pe o treaptă inferioară. De viţă veche, şi moştenitor al unui nume glorios, a fost exilat pe nedrept din patria sa, căzut în robie, scăpat de la moarte de tânărul cavaler graţie unui hazard al sorţii despre care nu se ştie cui îi va fi mai benefilc: franţuzului, pe semne, care şi-l va apropia pe spaniol copleşindu-l cu generozitatea sa (ah! cât de necesari sunt banii! pare a ofta abatele Prevost cam la un secol înaintea lui Balzac) şi va fi admirabil slujit de inteligenţa acestuia, de simţul lui al măsurii şi al convenienţelor. A-l ajuta băneşte pe Peres nu reprezintă de altfel un sacrificiu pentru cavaler, cum nu reprezintă nici pentru ambasador: el dispreţuieşte, aristocratic, banul pentru care nu a trudit ca să-l agonisească şi pe care-l risipeşte dezinvolt, convins şi el că totul se poate cumpăra. În locul verbelor „a gândi", „a socotii", „a cugeta" pe care le conjugă ambasadorul, cavalerul, mai cinic, conjugă verbele „a plăti", „a despăgubi", „a înzestra" etc. Bineînţeles admirându-se nespus pentru generozitatea lui.

La toate aceste „Calităţi" cavalerul adaugă un temperament vulcanic, care nu rezistă nurilor feminini. Îndrăgostit de Helena la prisma vedere, găseşte în această fetiţă gingaşă, veselă şi copilăroasă o pradă uşoară pe care o ademeneşte şi-o necinsteşte fără urmă de resnuşcare, refuzând chiar posibilitatea căsătoriei onorabile cu ea care i se oferă în momentul de vârf al patimii sale. Dispus să se lase ocărât şi batjocorit de cavalerii Ordinului din care făcea sau avea să facă parte, nu acceptă totuşi, ca ruşinoasă, potrivit unui ipocrit cod al onoarei, căsătoria cu femeia blândă şi iubitoare care îndurase multe neajunsuri de dragul lui şi pe care el o necinstilse, dar a cărei obârşie nu i se pare la înălţimea rangului său. Ba mai mult. Când biata Helena îşi pierde frumuseţea în urma unei cumplite boli, cavalerul o respinge cu neomenoasă răceală, iubirea-i pătimaşă fiind brusc înlocuită de aversiune, şi se străduieşte s-o căsătorească cu... feciorul lui, voind astfel s-

o despăgubească „generos” şi să-i creeze un loc „onorabil” în societate”. Până la urmă o trimite într-o mănăstire, luând „toate măsurile care ar fi putut să-i facă soarta mai plăcută în refugiul ei”, îşi *comunică hotărârea* şi mamei tinerei femei, „care nu eziită s-o aprobe”; şi „şi-o îndeplini cu destulă generozitate ca să fie lăudat de toată lumea”.

Astfel se sfârşeşte romanul, unul dintre cele mai cinice pe care le-a scris Prevost, în care şi-a turnat toată amărăciunea şi a plătit vieţii şi societăţii câte poliţe i-au stat la îndemână. Faţă de femei, în primul rând (de Lenki, poate?), la adresa cărora nu-şi maschează de astă dată dispreţul; faţă de oamenii bisericii apoi, prin intermediarul cavalerilor de Malta, prezentaţi ca semi-piraţi cheflii, afemeiaţi, setoşi de glorie şi bogăţii; faţă de moravurile strâmbe ale unei epoci fastuoase în aparenţă; şi faţă de el-însuşi, parcă flagelându-se pentru neghiobia de a fi nutrit atâtea iluzii de-a lungul an iilor zvăpăiaţi pe care-i trăise. *Povestea Comandorului **** nu este însă mai puţin un roman scris cu har, cu o vervă neaşteptată, care transformă comedia în tragedie, tragedia în comedie şi carnavalul aventurilor într-o simbolică şi aiuritoare rostogolire a roţii sorţii, ilustrând perfect această afirmaţie mai timpurile a autorului: „Povestea pe care o scriu nu este compusă decât din acţiuni şi sentimente”. Iar nouă şi interesantă, în aceste două romane, este tocmai acea suprapunere a elementelor de comedie şi tragedie care nu exista atât de vădit în *Manon Lescaut* şi care provine din întâietatea pe care scriitorul o acordă martorului şi cenzorului faţă de eroul-narator care trăieşte aventura. Trăirea rămâne autentiică, dar în cadrul triplei suprapuneri despre care vorbeam (erou-martor-cenzor), rolul cenzorului se dilată perceptibil, se manifestă printr-o ironie mereu trează care luminează paginile, dându-le o savoare neobişnuită, scăldând aventura în zâmbet şi conferind celor mai neverosimile situaţii valoare exempiară de sftnbol. O uşoară alunecare, o mişcare de translaţie, puţină imaginaţie, – şi personajele zugrăvite devin tot atâtea

cazuri „moderne11, susceptibile de a fi introduse în „contexte11 contemporane, şi deci foarte apropiate nouă. Căci epocile se succed, moravurile se schimbă, dar prejudecăţile continuă să existe şi enigmele iinimii şi sufletului omenesc rămân mereu aceleaşi, vii şi de nepătruns.

MICAELA SLĂVESCU

ISTORIA TINEREŢII COMANDORULUI DE ***

sau

MEMORII

PENTRU A SERVI LA ISTORIA MALTEI

bucure, nici să sufere, totuşi îl anunţ că va încerca sentimente din cele mai puternice dacă are un suflet simţitor.

PARTEA ÎNTÂI:

Nu există nimic mai de mirare în copilăria mea decât speranţele, foarte mari, pe care şi le puseseră ai mei în însuşirile cu care mă înzestrase natura. Sunt poate singurul cavaler din Ordinul nostru2 care, dispunând de o avere însemnată şi de tot ce poate asigura o carieră strălucită în viaţă, s-a hotărât de bună voie să-şi asume înda-

Ajuns la o vârstă la care raţiunea şi experienţa îndeamnă la cugetare, socot că din noianul de memorii şi cărţi de aventuri trăite publicate în veacul nostru nu există niciuna în care autorul să fi avut alt scop decât să-l distreze pe cititor prin întâmplări amuzante sau să-şi arate frumoasele însuşiri prin aventurile pe care şi le pune în seamă. Gmdurile acestea m-au făcut să mă simt ispitit să-mi amintesc istoria vieţii mele în cu totul alte scopuri. Voi lăsa pe cititor să le afle singur, rugându-l totuşi să-şi amintească, atunci când ie va desluşi, că i-am atras atenţia asupra lor încă de la început. Nu-l invit nici să se care săptăimână a fost cumpărată şi citită cu mult interes; punea la curent publicul cu toate aventurile galante care se petrecuseră în timpul săptămânii la Curte şi la Paris: puteai lesne recunoaşte în portretele destul de bine zugrăvite eroii aventurilor care erau descrise; mai multe persoane sus-

puse s-au ofensat văzându-şi aventurile galante astfel divulgate: adevărul supără. Şi-au dat toată silinţa pentru a afla pe autorul scrierii, şi anonimatul nu a putut fi păstrat ...".

Aşadar, apariţia *Poveştii tinereţii Comandorului* *** a coincis: cu un scandal care l-a silit pe Prevost să ia din nou calea exilului, şi care i-a asigurat, la timpul său, o faimă pe care veacurile ulterioare nu au ratificat-o întru totul.

2 Ordinul de Malta, de călugări militari, îşi are obârşia în secolul al XI-lea: prin 1048, câţiva negustori din Amalfi întemeiază la Ierusalism o mănăstire benedictină cu spital aferent, pentru îngrijirea pelerinilor veniţi să viziteze Sfântul Mormânt. Înlăturându-i pe benedictini, directorul stabilimentului îmbogăţit graţie daniilor importante făcute de Godefroy de Bouillon în 1099 – un anume Gerard – înfiinţează o nouă congregaţie numită a Ospitalierilor Sfântului Ioan (Hospitaliers de Saint-Jean). Urmaşul său, Raymond de Puy, stabileşte definitiv normele de viaţă şi purtare a membrilor stabilimentului, cărora li se adăugă, în secolul al XII-lea, obligaţia serviciului militar. După cucerirea Ierusalimului de către Saladin (1187) Ospitalierii se retrag pe insula Cipru, apoi pe insula Rhodos (1310), luându-şi numele de cavaleri de Rhodos. L-au învins pe Mahomed al II-lea în 1480, cucerindu-şi un mare renume de bravură şi mult prestigiu, dar, învinşi, la rândul lor de Soliman al II-lea în „condiţii onorabile", se retrag în 1530 pe insula Malta, care le-a fost cedată de Carol Quintul, luându-şi numele de cavaleri de Malta. Ordinul, condus de un mare-maestru, era organizat în opt „limbi" sau naţiuni (Provenţa, Auvergne, Franţa, Italia, Aragon, Germania, Castilia şi Anglia), fiecare condusă de un comandor (sau *stilp),* şi număra vreo 000 *decommanderii* europene. Membrii lui rosteau legăminte religioase identice cu cele ale călugărilor, cărora li se adăuga însă obligaţia de a purta arme şi de a lupta împotriva paginilor precum şi de a-i ajuta pe pelerini. Purtau un costum specific, somptuos, de culoare neagra, cu arme roşii şi o cruce de Malta (cu patru

braţe egale, lărgite şi despicate la extremităţi) albă sau aurie. Ordinul de Malta fiinţează şi în zilele noastre, conform unui nou statut care datează din 1961.

\

torirife unei vieţi pline de greutăţi. Astfel de legăminte sunt hotărâte mai întotdeauna de voinţa unui tată sau de preferinţele unei familii. Aşa s-a întâmplat şi cu mine la început, căci nici nu mă născuserăm bine când m-au şi hărăzit crucii. Mai apoi însă, după ce muri fratele meu mai mare şi toate drepturile lui trecură asupra mea, toţi cei care vedeau în mine pe viitorul cap al unei familii ilustre tură surprinşi când, la vârsta de optsprezece ani, le-am spus că plec la Malta să iau parte la expediţii împotriva turcilor şi că îmi las toate drepturile pe seama fraţilor mai mici. Căpătaserăm această dorinţă din cărţile pe care le citiserăm. Cum nimic nu mi se părea mai nobil şi mai măreţ decât cariera căreia îi fuseserăm destinat din faşă, nu puteam înţelege ca nişte avantaje atât de deşarte ca acelea pe care le oferă bogăţia să învingă un sentiment ce mi se părea izvorât din onoare şi înţelepciune. Toate încercările familiei de a mă face să-mi schimb hotărârea fură zadarnice şi luai drumul mării împreună cu doi vecini ce-şi propuseseră aceeaşi ţintă. La început nimic nu a tulburat călătoria noastră dar, când am intrat în marea Genovei, vântul a început să sufle cu atâta putere încât ne-a silit să navigăm de-a lungul coastei şi căpitanul a hotărât să facă o escală de câteva zile în portul Orbetello.

Pe când căpitanul se îngrijea de repararea stricăciunilor făcute de furtună, eu şi cei doi tovarăşi ai mei plecarăm să vânăm ca să ne treacă timpul mai uşor. Nici prin gând nu ne trecea sş ne împrietenim cu cineva într-un loc unde urma să stăm atât de puţin. Dar întâlnirăm un bătrân comandor a cărui moşie se afla prin împrejurimile oraşului şi buna-euviinţă ne îndemnă să-i oferim serviciile noastre şi să-i acceptăm ospitalitatea. Furăm astfel nevoiţi să petrecem o zi întreagă la castelul lui. Comandorului îi plăcea atât demult să ne vorbească despre curtea de la

Malta şi să ne povestească tot ce i se întâmplase în timpul îndelungatei lui şederi acolo, încât până la urmă începu să ne istorisească aventurile lui galante. Înfierbântat de aburii vinului, ne mărturisi că avusese o funcţie înaltă la curtea marelui-maestru şi că nu se retrăsese la moşie, renunţând la onoruri, decât împins de o dragoste oarbă de care nici măcar vârsta nu putuse să-l ferească şi căreia îi sacrificase toată fericirea lui. Întreaga viaţă se ocupase de treburi «serioase, fără să aibă timp să simtă gustul plăcerilor care, din această cauză, îl îmbătaseră dintr-odată. Era bogat. Tânăra maltezâ care îl încintase nu avea aproape nimie.

O îndemnase deci să-l urmeze împreună cu întreaga ei familie şi, astfel, de vreo doisprezece sau cincisprezece ani, duceau împreună o viaţă tihnită şi lipsită de griji pe pământurile lui:

Mărturisirile pe care ni le făcea erau din ce în ce mai intime. Văzând însă că povestirea lui înflăcărată nu trezise în noi, atât cât ar fi dorit, curiozitatea de a-i cunoaşte stăpâna inimii, comandorul ne zise cam supărat: „Cită răceală la nişte cavaleri de vârsta voastră! Nu ştiţi oare că, după slujirea ordinului nostru, n-avem datorie mai mare decât faţă de femei? Dacă n-aţi ştiut până acum acest lucru, aflaţi-l de la un om bătrân”. Apoi, fără a ne lăsa să-i ghicim intenţiile, se sculă şi ieşi cu pas şovăielnic pentru a ie aduce pe doamnele casei, pe care nu le văzuserăm încă.

Ne prezentă mai întâi pe cea despre care ne vorbise. Era însoţită de alte două-trei doamne din Orbetello pe care soţii lor le lăsau cu toată încrederea să vină în casa unui bătrân de şaptezeci de ani, stăpânit, cum ştia toată lumea, de o pasiune foarte surprinzătoare pentru vârsta lui. Dar admiraţia nu ne fu trezită nici de iubita comandorului, nici de vreuna dintre doamnele din Orbetello. Comandorul nu ne vorbise tocmai de lucrul cu care se putea mândri cel mai mult: devenise tată încă din primul an al acestei aventuri şi iubita lui era însoţită de o fată de treisprezece sau paisprezece ani, fructul dragostei lor. Nu văzuserăm până atunci decât puţine femei demne de iubire, sau poate că

acest lucru nu mă interesase. Dar acum, impresionat din cale afară de farmecul pe care crezui că-l găsesc la fata comandorului, începui să laud calităţile acestei fiinţe încântătoare, făcându-mă astfel vinovat de multă necuviinţă, căci comandorul părea să aştepte astfel de laude doar pentru iubita lui. Dar chiar şi după această ’ întâmplare, comandorul continuă să păstreze secretul paternităţii lui şi ne despărţirăm fără a avea nici cea mai mică bănuială despre faptul că dragostea lui rodise într-un chip atât de fericit.

Qricât de puternică fusese impresia pe care această minunată făptură o făcuse asupra mea, nu purtam totuşi în suflet la plecare decât primul sentiment pe care mi-l inspirase: admiraţia. Cei doi tovarăşi ai mei nu scăpaseră însă atât de uşor. Părăsiră cu părere de răii portul Orbetello, şi tot timpul drumului până la Malta nu mai Vorbiră de altceva. Totuşi, înflăcărarea lor se linişti treptat şi curând furăm prinşi de o mulţime de alte treburi.

3 — Istoria tinereţii comandorului

Marele-maestru, don Pedro de Roccasui, mă tratâ cu multă cinste, datorită rangului despre care i se vorbise în scrisorile de recomandare pe care i Je aduseserăm. Fui dat în grija comandorului de Buillantes pentru a-mi călăuzi primii paşi. Acesta se pregătea să ridice ancora, cu trei corăbii, în urma ştirii că nişte trupe turceşti fuseseră îmbarcate pentru o destinaţie necunoscută, astfel că nu rămăsei ia Malta decât vreo două săptămâni şi avui timp să-i cunosc doar pe cei cărora ie eram prezentat prin scrisori de recomandare. Plecarăm pe o vreme care părea că ne va fi prielnică dar duşmănia mării nu se dezminţi nici de data aceasta; o furtună groaznică izbucni de cum ne depărtarăm de ţărm şi corabia pe care mă aflam se rătăci de celelalte două. Furăm aruncaţi spre coasta Africii; în starea jalnică în care ne găseam, nu ne rămânea altceva mai bun de făcut decât să ne adăpostim într-un golf cât mai ferit cu putinţă. Ne aflam în apele duşmaniloişi chiar dacă prin apropiere nu era niciun port mai de seamă, cura

corsarii din acele locuri sânt’mereu în legătură unii cu alţii, ne temeam de o întâlnirs cu corăbiile lor. În timp ce ne apropiam de un golf pustiu, deschis între doi munţi ce păreau să fie tocmai buni pentru a ne adăposti, furăm uimiţi auzind nişte strigăte sfâşietoare în acele locuri unde nu locuia nimeni; ceaţa ne împiedica să-i zărim pe cei care ne chemau: erau patru nenorociţi care se luptau cu valurile, ţinând strâns în braţe un catarg, şi destinul lor ne dădu de înţeles că soarta noastră putea deveni şi mai nefericită. Marea era încă foarte agitată, aşa că nici lor nu le era uşor să se apropie de noi, dar nici barca noastră nu reuşea să ajungă până la ei, oricât demult ne încurajau în truda noastră sentimentele de omenie fată de nenorocirea lor. În timpul acesta, doi dintre nefericiţi îşi pierdură puterile şt cunoştinţa, se desprinseră de catarg şi pieriră în adâncuri sub privirile noastre îndurerate. Îi îndemnam prin strigăte pe marinarii din barcă şi te promiteam sume mari de bani dar, în eiuda tuturor eforturilor pe care le făceau, nu reuşeau să se apropie de catarg şi văzui cum piere încă unul dintre nefericiţii pe care voiam să-i salvăm. Cel de-ai patrulea ridica din timp în timp o mână, părând a ne spune în felul acesta cât de rău îi părea de soarta tovarăşilor sai şi că se aştepta să-i urineze în curând. Mi se păru o nedreptate să nu pot salva nici măcar pe unul dintre aceşti nefericiţi loviţi de mânia cerului şi, îndemnat de mila pentru cel care se mai ţinea de catargul ce se izbea din când în când de corabie, coborâi pe scară până la suprafaţa apei, înarmat cu o cange, sperând să pot agăja cacargui atunci când valurile îl vor împinge din nou spre corabie. Îi văzui apărând din nou, încercai din răsputeri să-l prind şi creez ui chiar ia un moment dat că voi reuşi; dar valul care-l purtase spre mine mi-l răpi iarăşi. Această trădare a destinului mă înfurie atât de tare încât, fără să mă mai gândesc, mă aruncai în mare pentru a încerca să fac cu braţele ceea ce nu reuşiserăm să fac cu cangea. Această generozitate nebunească ar fi trebuit să mă ducă la o moarte sigură. Mă găsii dintr-odată într-o situaţie mai periculoasă chiar decât

a nenorocitului pe care voiam să-l salvez dar, printr-o minune, pentru care nu voi mulţumi niciodată îndeajuns cerului, vântul care bătuse cu atâta străşnicie se linişti dintr-odată şi valurile deveniră mai. Blânde. Şi nurneşc minune acest ajutor primit din ceruri pentru că a v'enit chiar atunci când era mai multă nevoie de el; de altfel, era firesc ca vântul şi valurile să se domolească pe măsură ce înaintam la adăpostul muntelui. Acum marinarilor din barcă le veni foarte uşor să scoată din valuri mai întâi pe străinul ce continua să strângă din toate puterile catargul în braţe şi apoi pe mine, care pluteam fără simţire în voia valurilor. Nu ştiu cum au făcut ca să-l readucă pe străin la viaţă dar el şi-a regăsit puterile mult mai repede decât mine. Starea în care mă aflam şi din care nu ieşii multă vreme îi făcu chiar să se întrebe dacă nu cumva muriserăm. Preţ de mai mult de două ore rămăsei nesimţitor la îngrijirile ce mi se dădeau şi, când deschisei în sfârşit ochii, întrebai cu mirare prin ce minune ajunseserăm din nou pe corabie.

Întrebai apoi cum se simte străinul. Acesta, de îndată ce înţelese de cine mă interesam, se şi ridică în genunchi în faţa patului meu, vărsând şiroaie de lacrimi care, aşa cum am putut să-mi dau seama mai târziu, pentru un om de felul lui, erau un semn de supremă recunoştinţă. Îşi recăpătase puterile cu uşurinţă; iar comandorul de Buillantes, văzând din capul locului că are de-a face cu un om deosebit, îl tratase cu multă atenţie. Ceruse să atie şi i se povestise tot ceea ce făcuserăm pentru el: fusese profund mişcat de fapta mea şi se arătase mai îngrijorat de însănătoşirea mea decât de tot ce privea viaţa şi viitorul lui. Văzând că-mi recapăt în sfârşit puterile, mai stătu vreun sfert de ceas la picioarele mele, plin de afecţiune, pentru a-mi adresa mulţumiri înflăcărate pe care eu, fiind încă prea slăbit, nu reuşeam deloc să le stăvilesc.

Nu puteam nega că-i făcuserăm un serviciu nepreţuit, dar îl asigurai că eram pe deplin răsplătit văzând pe cine avuseserăm fericirea să ajut. Şi într-adevăr, găseam în toată făptura lui ceva atât de nobil şi de interesant încât aş

fi fost gata să mai fac o dată, din convingere, ceea ce făcuserăm doar dintr-o pornire de generozitate oarbă. Nenumăratele atenţii cu care mă înconjură în tot timpul cât rămăsei la pat nu scăzură nici atunci când sănătatea îmi îngădui să-l primesc cum se cuvine şi să stăm de vorbă. Fără să aştepte să-mi exprim în vreun fel curiozitatea de a-i cunoaşte numele şi împrejurările în care naufragiase începu să-mi vorbească astfel:

„Mă numesc Peres şi m-am născut într-o provincie din Spania, familia din care mă trag fiind una dintre cele mai de vază din ţinut. Sunt atât de nefericit cum n-a mai fost nimeni la vârsta mea, şi asta nu din pricina dragostei sau a mai ştiu eu căror ambiţii. Când m-am dus la curte, eram însufleţit de speranţă aşa cum poate fi orice tânăr de seama mea, având pe deasupra şi protecţia multor rude cu funcţii dintre cele mai însemnate. De altfel, influenţa lor s-a făcut curând simţită, atunci când mi s-a propus o căsătorie ce urma să mă încuscrească cu primul-ministru şi care mă plasa dintr-odată într-o funcţie foarte bună. Mi-am dat consimţământul pe dată, chiar înainte de a o cunoaşte pe bogata moştenitoare. Aveam însă un rival, despre care nu mi se spusese nici cum îl cheamă, nici ce urmăreşte, om laş, capabil de orice crimă. Acesta nu a îndrăznit să se măsoare cu mine făţiş. A evitat până să ne şi întâlnim, curajul meu fiind bine cunoscut, datorită câtorva împrejurări mai deosebite. Unica armă a unui rival atât de dispreţuit fiind calomnia, a otrăvit mintea ministrului cu nişte învinuiri atât de groaznice încât l-a făcut să se. Răzgândească în privinţa căsătoriei mele. Mi s-a comunicat hotărârea lui, dar mândria m-a împiedicat să-mi arăt supărarea. Cum onoarea îmi cerea totuşi să lămuresc cauza dizgraţiei mele, am insistat într-atât pe lângă ministru, încât” până la urmă am aflat chiar de la el mârşăviile la care se dedase rivalul meu, ba chiar şi numele lui. Părându-mi-se că citesc pe faţa ministrului o anume bucurie vicleană, pornită poate mai puţin din dorinţa lui de a mă jiroi. C’ât din mulţumirea de a-şi putea justifica într-un fel

refuzul, ura pe care o nutream pentru rivalul meu s-a întors împotriva lui. I-am reproşat cu atâta trufie uşurinţa condamnabilă cu care îşi plecase urechea la învinuirile aduse unui om ca mine încât, la rândul său, s-a simţit jignit. Răceala ce se aşternuse peste relaţiile dintre noi din cauza mârşavelor uneltiri ale unui duşman s-a transformat în ură personală, pe care el a pus-o pe seama îngâmfării mele. Curând am simţit pe pielea mea că pedepsele cele mai" aspre nu se aplică întotdeauna celor cu cea mai mare vină.

Mă aflam însă într-o situaţie mai fericită decât aş fi dorit-o, căci îi treziserăm donei Beatrix Marinan sentimente pe care eu nu le aveam pentru dânsa. N-o văzuserăm decât de vreo zece ori în răstimoul cât soerasetn s-o iau de soţie. Ştirea despre schimbarea hotărârii ministrului a necăjit-o mai mult decât pe mine şi, spre surprinderea mea, mi-a trimis un bilet în care mă asigura că nu voi avea ce regreta dacă voi îngădui ca dragostea ei să lucreze în folosul fericirii mele. Întâmplarea aceasta, neatingându-mi în niciun fel inima, mă punea în încurcătură. Dragostea nu-mi spunea nimic în favoarea donei Beatrix. Singurul motiv care putea să mă facă să profit de slăbiciunea ei era un fel de trilimf pe care aş fi putut să-l obţin pe această cale asupra ministrului şi asupra rivalului meu. Dar o căsătorie încheiată în noile condiţii nu mai putea să-mi asigure avantajele ce mi se oferiseră la început, şi ar fi însemnat să plătesc prea scump o răzbunare atât de firavă, sacrificându-i nenumărate alte şanse pe care soarta ar li putut să mi le mai ofere. Iar dacă aş fi vrut să-l fac pe rivalul meu să simtă ura pe care i-o purtam, aş fi ales mijloace mai demne de curajul meu. În ciuda acestor gânduri, mi s-a părut totuşi că ar fi crud din partea mea să nu răspund donei Beatrix şi, o dată hotărârea luată, nu puteam să nu-i scriu cu tot respectul cuvenit. Am compus un răspuns galant. Departe de a mă scuza de indiferenţa sentimentelor mele, mă plângeam de soarta nefericită care mă împiedica să le dau ascultare. Oricum ar fi înţeles dona Beatrix scrisoarea mea, nu o minţeam deloc atunci când o asiguram că o căsătorie

cu ea mi-ar fi adus fericirea. Dar scrisoarea, în loc s-o facă să înţeleagă, aşa cum crezuserăm eu, că nu mai aveam nicio pretenţie de la dânsa, a dat, dimpotrivă, un nou imbold aşteptărilor ei. S-a grăbit să-mi răspundă că mă face stăpân pe soarta ei, că numai din bună-cuviinţă se supusese până atunci unchiului ei şi că, văzând că el abuzează de autoritate pentru a o împiedica să-şi urmeze chemarea inimii, nu credea că poate să existe vreo lege care s-o silească a-i mai da ascultare: în sfârşit, că era gata să-mi dăruiască mâna ei de îndată ce eu aş fi fost dispus să i-o primesc.

Într-adevăr, conform tradiţiei, de cum intrase în al douăzecilea an de viaţă, dona Beatri® era liberă să-şi aleagă soţul. Acest lucru m-a pus pe gânduri; îmi dăduserăm eonsimţământul la căsătoria noastră şi nu puteam să rup pe neaşteptate toate legăturile cu dona Beatrix, cu atât mai mult cu cât ea dorea să-şi ţină făgăduielile şi părea că se bizuie pe ale mele. M-am gândit de asemenea că, la urma urmelor, din tot ce speraserăm la început nu pierduserăm decât favoarea ministrului şi postul pe care aceasta mi-l propusese o dată cu mâna nepoatei. Dona Beatrix era cu stare. Eu eram bogat. Un ministru nu trăieşte o veşnicie şi, dacă nu mai puteam aştepta nimic din partea lui, nu înţelegeam de ce un om de rangul meu ar trebui să se teamă de ura lui. Gândindu-mă astfel, m-am hotărât să înnod iar, şi cât se poate de serios, legăturile mele cu dona Beatrix, şi chiar de la prima întâlnire am hotărât o zi în care să ne cununăm.

— Dar pe când eu puneam la cale planuri de răzbunare răsunătoare prin care să-mi astâmpăr ura împotriva rivalului meu, nici el nu-şi irosea timpul, şi se îngrijea de reuşita dragostei lui. Urmărind-o pas cu pas pe dona Beatrix în tot ceea ce întreprindea, i-a fost uşor să afle ce puneam la cale. O iubea cu atâta patimă încât, nefiind capabil de generozitatea dragostei, a uneltit tot felul de planuri, dintre cele mai negre, în stare să ducă la îndeplinirea dorinţelor lui. Mai întâi, a pus pe unul din fraţii

lui, care slujea în oştire, să-i apere interesele. Acesta, gândindu-se că o astfel de căsătorie i-ar folosi în carieră, a încercat să mă facă să renunţ la intenţiile mele. Viteazul a îndrăznit să mă ameninţe. A aflat pe dată cât de puţin mă temeam de ameninţările lui: l-am ucis. La auzul acestei fapte, furia rivalului meu a fost atât de mare încât i-a inspirat singurul act de curaj din viaţa lui, dar şi acesta pângărit de e laşitate infamă: m-a atacat, însoţit însă de un alt frate de-al lui, căruia nu i-a fost nici lui ruşine să mă sileascâ la o luptă inegală. În indignarea mea, nu m-am gândit decât să parez loviturile fratelui şi să-mi îndrept atacurile împotriva lui don Antonio, rivalul meu. Daide cum mi-a înţeles intenţiile, acesta a fost cuprins de spaimă şi a fugit în mod ruşinos. Fratele lui a luptat cu mai multă hotărâre dar avu nenorocul să cadă răpus de o lovitură ucigătoare.

Aceste două lupte, date una imediat după cealaltă, m-au nevoit să-mi iau unele măsuri de prevedere. M-am retras la una din rudele mele de unde puteam urmări fără grijă cum vor fi judecate la curte aceste întâmplări. Rivalul meu, găsind-o pe dona Beatrix mai pornită ca niciodată împotriva dragostei şi ofertelor lui, a profitat de absenţa mea şi a răpit-o. Nimeni nu ştia încotro o apucaseră. Dar această răpire, făcută parcă anume ca să mă dezvinovăţească în ochii ministrului, l-a făcut, dimpotrivă, să’ mă considere de-a dreptul odios. A început să vadă în mine izvorul nenorocirilor ce se abătuseră asupra nepoatei sale şi cauza ruşinii întregii lui familii. Tribunalul m-a judecat cu cea mai mare asprime, toată apărarea mea nu a putut decât să-mi scape viaţa, căci sentinţa crudă ce a fost pronunţată îmi răpea onoarea şi speranţa de a mai aştepta ceva de la soartă. Mi s-au confiscat pământurile şi, pe deasupra, am fost surghiunit pe viaţă. Ura duşmanilor mei s-a făcut simţită până şi în alegerea locului osândei: Oran, locul cel mai mizerabil din lume.

Am fost dus acolo cu tot alaiul care face parte din ruşinea crimei. Deşi îmi era indiferent unde voi locui de acum

înainte, după o aventură cu urmări atât de jalnice, de cum am trecut dincolo de strâmtoare mi-am dat seama cât de groaznică era soarta la care fuseserăm condamnat. Mă văzui într-un oraş locuit de o mână de nenorociţi cu care presimţeam că, din dezgust, nu voi avea niciun fel de legături. Chiar şi garnizoana, care se găsea într-un hal fără de hal, părea să fi decăzut în contact cu locuitorii. Nu puteam spera să găsesc vreun mijloc de a scăpa dintr-o sclavie atât de amară. Mă găseam prins de o parte între Africa, unde astăzi domneşte mai mult ca niciodată barbaria, şi o mare pe care îmi era imposibil să o trec şi care îmi răpea până şi gândul de a mă duce în vreun regat al Europei pentru a-mi găsi o ocupaţie. Ca o măsură de prevedere menită să împiedice pe soldaţi să dezerteze şi să-i oprească din drum pe toţi acei care, dezgustaţi de acele locuri, ar fi vrut să se întoarcă în Spania, porturile rămâneau închise tot timpul, şi-ţi trebuia un permis special pentru a părăsi acest jalnic loc, permis pe care nici măcar nu puteam să-l cer.

În această situaţie nenorocită, scormonindu-mi mintea ca să găsesc ceva ce-ar fi putut să-mi aline nenorocirea, am căutat să trezesc curajul comandantului şi al garnizoanei şi şă-i îndemn la o acţiune energică împotriva maurilor. Oraşul fusese atacat în repetate rânduri de aceşti barbari şi garnizoana socotise drept o mare izbândă faptul de a-i fi îndepărtat de zidurile noastre. După ce am aflat câte ceva despre duşmani şi despre ţinut, mi-am dat seama că era uşor să-i împingem până la râul Mega şi să le împiedicăm trecerea o dată pentru totdeauna, înălţând câteva forturi de-a lungul malurilor. Planurile mele au fost pe placul comandantului şi el mi-a încredinţat punerea lor în aplicare. Primele mele încercări au fost încununate de succes: dintr-o ceată de mauri care ne ieşise înainte, nu a scăpat niciunul viu. Dar aceşti barbari se adună eu o uşurinţă uimitoare şi, peste câteva zile, o nouă armată, şi mai numeroasă, era gata de luptă. Am înfrânt-o şi pe aceasta, apoi, în răstimp de trei săptămâni, i-am silit pe toţi cei rămaşi să stea la

adăpost pe malul celălalt al râului.

Vestea despre această izbândă a ajuns curând şi la Madrid. Rudele şi prietenii pe care-i aveam acolo au lăudat la curte serviciile pe care le aduseserăm şi zelul lor a însemnat pentru mine o pensie pe care comandantul a primit ordin să mi-o plătească. Între timp, gustul gloriei şi nevoia da acţiune m-au făcut să mă gândesc la noi expediţii. Deşi în rarii continuau să stea liniştiţi pe malul lor, mă necăjea să-i văd mereu gata de luptă, ca şi cum s-ar fi gândit să ne domolească ei pe noi. Am poruncit să se facă un pod po.; te râu, într-un loc unde maurii nu puteau să-l zărească. Şi, după ce mi-am trecut trupele pe celălalt mai în timpul nepi îi, am năvălit asupra lor în faptul zilei.

Acţiunea mea a fost încununată de succes dar eu am avut nenorocul să fiu prins în timp ce armata mea urmărea victorioasă pe fugari. Calul meu s-a prăbuşit şi m-atrântit aşa de tare încât am rămasfără cunoştinţă mai în ’ t de un sfert de ceas. Cum zorile abia mijiseră, oamenii mei nu au văzut ce mi se întâmplase şi am căzut în mâinile unei cete de mauri care/s-au grăbit să mă ducă cu ei pe drumuri ocolite şi care m-au recunoscut, spre disperarea mea, d’.’-pă nişte scrisori pe care le aveam asupră-mi. Numele rr.ju era celebru pe toată coasta Africii. Maurii au considerat capturarea mea drept un triumf. Am fost dus de-a dreptul în capitală unde se şi aflase de prinderea mea. După mulţimea adunată în jurul palatului mi-am dat seama că eram aşteptat. Am fost dus în faţa regelui. Acesta m-a privit mult timp în tăcere şi, numai într-un târziu, mi-a zis: «Ghiaurule „înfăţişarea ta nu este cu nimic mai prejos decât îţi este faima; dar ne-ai făcut prea mult rău ca să te poţi aştepta la milă sau iertare din partea mea». Apoi, fără să mai aştepte vreun răspuns, mi-a întors spatele şi a poruncit unui ofiţer să mă ducă la locul pe care mi-l hotărâse.

Nu am încercat în niciun fel să mă fac ascultat şi, orice soartă m-ar fi ameninţat, nu am căutat sprijin decât în mândria şi tăria mea sufletească. Am fost urcat într-o trăsură, împreună cu ofiţerul în grija căruia mă dăduse

regele. Eram prea preocupat de nefericirea care mă lovise ca să-i cercetez chipul şi nici n-am băgat de seamă grija cu care îşi ascundea faţa. Prin minte îmi treceau numai gânduri amare. Ce sfârşit pentru o carieră pe care o începuserăm atât de glorios! Mă gândeam la izvorul nenorocirilor mele şi la cât de puţin vinovat eram de toate acestea. Singura lor cauză era mişelia lui don Antonio şi'ura neîndreptăţită a ministrului. Trebuia oare să mă consolez cu nevinovăţia mea sau să pun toate nenorocirile pe seama sorţii şi să mă las pradă deznădejdii?

Am ajuns la închisoarea ce mi se destinase: un castel întărit nu numai de mâna omului dar şi de natură, „la douăsprezece sau cincisprezece leghe de capitală. Ofiţerul care mă însoţise s-a grăbit să coboare, lăsându-mă în grija străjerilor care ne escortaseră. Am fost introdus într-o încăpere ce mai slujise şi altădată de închisoare. Ferestrele erau joase şi zăbrelite, zidurile groase şi uşa ferecată cu mai multe zăvoare. Durerea m-a năpădit din nou: dar n-a trecut mult timp şi am auzit cum se deschide uşa şi, mai mult după port, decât după chip, l-am recunoscut pe ofiţerul care mă însoţise până acolo. Acesta continua să-şi ascundă faţa şi, cum nu aveam niciun motiv să cred că se ferea de mine, am crezut dă are vreo rană sau vreun defect pe care încearcă să mi-l ascundă.

S-a apropiat de mine arătându-mi mai mult respect decât mi se cuvenea în starea nefericită în care mă aflam. Am observat chiar că toate mişcările îi erau şovăitoare şi mi s-a părut că şi vocea îi tremura. M-a întrebat în limba spaniolă în ce parte a Spaniei m-am născut. I-am răspuns, bineînţeles, că sunt un nobil din Galicia; m-a întrebat apoi prin ce întâmplare mă găseam în fruntea oştilor spaniole din Africa. Deşi tulburarea pe care mi se părea că o observ în toate aceste întrebări ar fi putut să mă îndemne la o atitudine mai reţinută, cum nu aveam să mă ruşinez de nimic din purtarea mea, i-am povestit o parte din nenorocirile mele, fiind fără nicio îngăduinţă faţă de laşitatea şi nedreptatea duşmanilor mei. Mă întrerupea din

când în când cu întrebări. Îmi asculta răspunsurile şi, câteodată, pe neaşteptate, condamna tocmai acele părţi din purtarea mea cam mi se păreau cele mai îndreptăţite şi mai nevinovate. M-a întrebat îndeosebi ce cred despre fuga iubitei mele şi dacă am aflat ce s-a întâmplat cu ea. Pe măsură ce mă asculta, gesturile îi deveneau mai energice şi vocea mai hotărâtă; la un moment dat, izbit de curiozitatea lui, m-am căit că-i vorbiserăm atât de deschis, dar gândul că aventurile mele nu aveau nimic comun cu situaţia în care mă aflam şi că, de altfel, toate cele povestite de mine erau spre cinstea mea m-a' îndemnat să-mi termin povestirea fără a mai lua în seamă agitaţia şi tulburarea pe care le vădea şi a căror cauză nu puteam s-o pricep.

În sfârşit, cel care până atunci mă pusese întruna în încurcătură cu gesturile şi întrebările lui m-a uluit schimbându-şi brusc atitudinea şi felul de a vorbi. Pe cât păruse de timid mai înainte, pe atât se ridicase acum plin de trufie şi, ca şi cum timpul cât mă ascultase l-ar fi îndârjit împotriva mea, mi-a vorbit pe un ton din care nu răzbătea de la primele cuvinte decât ura şi răzbunarea. Cuvintele de ocară şi reproşurile curgeau asupra mea; şi tocmai când începuserăm să mă întreb dacă nu cumva am de-a face cu un nebun apucat de pandalii, străinul şi-a descoperit faţa şi l-am recunoscut pe don Antonio.

Mai mult mirat decât înspăimântat, n-am scos niciun cuvânt în timp ce el mi-a spus cine e şi la ce puteam să mă aştept de la furia lui. «Trădătorule, mi-a zis. El cu o aroganţă josnică în glas, îl recunoşti acum pe cel mai neîmpăcat duşman al tău, altădată obiectul insultelor tale, azi stăpânul tău? Ştii că în acest castel eu comand şi că regele mi te-a dat pe mână? Cum! a reluat el, văzând că-l privesc cu indiferenţă, nu tremuri gândindu-te la pedeapsa pe care ţi-o pregătesc? Ah! cum ai să-mi mai dai socoteală de sângelo fraţilor mei, de pierderea averii şi de dispreţul donei Beatrix!» A continuat să-mi vorbească mult timp cu aceeaşi furie, în timp ce eu căutam să-mi explic prin ce straniu capriciu al sorţii îl regăseam într-adevăr în situaţia

de a-mi putea face rău şi eram profund indignat de această nouă trădare a sorţii. — «Nu ştiu, i-am răspuns fără a mă tulbura, ce îmi pregăteşte cerul; dai' autoritatea pe care ţi-o atribui aici va fi, fără îndoială, culmea umilinţei mele.» Când m-am ridicat după aceste cuvinte, şi-a închipuit că vreau să-l atac; şi, neîncrezându-se nici în armele sale, nici în faptul că mă ştia dezarmat, s-a re tras. Spre uşă de unde îşi revărsă ura într-un nou şuvoi de ocări. «Să te gândeşti când vei suferi, mi-a zis ei la despărţire, să te gândeşti atunci când vei fi pe pragul pieirii că suferinţele şi moartea ta mi se datoresc mie şi că mi-au dat o mare mulţumire.» Mi-am întors privirea de la el şi, fără a-i răspunde, nu i-am dat nici măcar satisfacţia de a crede că i-am ascultat cu atenţie ameninţările.

Primul meu gând a fost că autoritatea lui nu putea fi atât da deplină pe cât încercase să mă. Facă să cred, de vreme ce-şi amina răzbunarea. Un laş ca el n-ar fi lăsat să-i scape prima ocazie dacă n-ar fi fost reţinut de nişte oprelişti peste care nu îndrăznea să treacă. De oricâtă trecere s-ar fi bucurat el pe lângă rege, şi indiferent de felul cum o dobândise, nimic nu mă îndreptăţea să cred că acesta i-ar ţine partea până într-atât înei t să-i dea pe mână viaţa unui prizonier de război pe care nu avea niciun motiv să-l dispreţuiască. Îmi dădeam totuşi seama că fiindu-i încredinţat spre pază, într-un loc unde el comanda, putea să mă trateze cu o asprime care să transforme închisoarea într-un adevărat chin şi că, dacă nu va îndrăzni să întreprindă nimic pe faţă pentru-a mă răpune, existau o mie de mijloace ocolite pentru a scăpa de un duşman, mijloace de care se folosesc de' obicei oamenii vicleni Până a doua zi nu mi s-a întâmplat nimic ce-ar fi putut -*A* mă pună pe gânduri; dar după ce am petrecut noaptea fără a primi nimic de mâncare şi începeam să mă tem că planul duşmanului meu este de a scăpa de mine prin înfometare, am văzut că se deschide uşa închisorii şi am. Recunocut-o pe dona Beatrix deşi, ca şi don Antonio, lepădase hainele spanioleşti pentru a se îmbrăca după portul ţării. Obrazul îi

era tot atât de schimbat ca şi găteala. Era însoţită de un slujitor care, după chip, mi-am dat seama că era un om din naţia noastră. Au închis uşa cu grijă şi dona Beatrix, după ce a ascultat primele mele salutări fără a-mi răspunde, s-a aşezat şi a început să verse un râu de lacrimi fără să scoată un cuvânt.

Nu o iubiserăm niciodată în mod deosebit, şi toate nenorocirile care veniseră după aceea prea îmi tociseră sentimentele ca s-o regret. Nu am simţit, deci, văzând – o. Nicio emoţie violentă, şi primele mele porniri de compătimire nu aveau nimic de-a face cu dragostea; dar dacă nu putuserăm s-o văd plângând atât fără a fi mişcat de jalea ei, am fost mult mai impresionat aseultând cele ce povestea despre starea ei nefericită. După ce au plecat din Madrid, don Antonio o dusese până la mare, găsind pretutindeni înlesniri care lăsau să se înţeleagă că totul fusese pus la cale cu mult timp înainte, şi o silise să se îmbarce cu el pe un vas care părea să-i aparţină, căci prea erau zeloşi şi supuşi căpitanul şi marinarii. Norocul îl ajută şi mai departe, până la ţărmul Africii, unde îi dezvălui pentru întâia dată proiectele lui, îndemnând-o să li se supună şi să le accepte de bună voie. Părăsind ţările creştine, hotărâse să părăsească şi creştinismul şi să-şi caute la curtea regelui Marocului un rost pe care nu-l putuse găsi la Madrid. Jalea şi lacrimile donei Beatrix nu-l făcură pe acest ticălos decât să vorbească pe un ton mai aspru şi mai poruncitor. Din acel moment o tratase cu o trufie de nesuferit, reproşându-i fără încetare că mă preferase pe mine, ba întrebuinţase şi violenţa pentru a intra în posesia drepturilor pe care şi le atribuia asupra ei. Fie că trimisese la rege, care se găsea atunci la Fez, să afle cum va fi primit, fie că, îmbrăţişând religia ţării din primele zile îşi câştigase astfel stima şi încrederea unui popor de necredincioşi, primise de la rege tot felul de laude şi semne de bunăvoinţă. Avea mai multe moşii mari pe lângă castelul al cărui guvernator era, şi părerea regelui despre capacitatea şi zelul său îl făcuseră să fie primit în consiliul

secret. De cum a aflat de atacurile mele asupra maurilor, a fost încredinţat că-i descoperiserăm ascunzătoarea şi că hu puseserăm mâna pe arme decât pentru a-l persecuta şi a i-o răpi pe dona Beatrix. El era acela care, după ce eu îi goniserăm pe mauri dincolo de Mega, îi îndemnase să se adune pe malurile fluviului cu speranţa că aceştia, fiind foarte iscusiţi în mişcări dibace, vor găsi prilej să mă surprindă şi, poate, să mă răpească. Nu avusese curajul să se pună în fruntea lor; dar îi supraveghease tot timpul şi, înnebunit de bucurie când a aflat că eram prizonier, solicitase însărcinarea de a mă păzi ca pe un bun pentru care şi-ar fi jertfit toate celelalte avuţii.

Dona Beatrix a adăugat că de doi ani de când se găsea sub tirania acestui ticălos trăise cu el într-un război continuu. Nu obţinuse niciodată de la ea decât favorurile pe careţi le’smulsese cu preţul unor violenţe de neînchipuit, şi adesea cu ajutorul odios al robilor lui. Îi ascunsese faptul că eram prizonier de război şi că regele mă dăduse în paza lui; dar el nu ştia că servitorul spaniol 111 cave avea cea mai mare încredere şi căruia îi încredinţase cheile temniţei mele era mult mai credincios donei Beatrix decât lui. Fiind plecat de dimineaţă la rege pentru a da socoteală de situaţia mea, nu bănuise niciun moment că omul său, cel de care avea de gând să se folosească pentru răzbunarea lui, avea să fie instrumentul salvării mele.

Dona Beatrix nu mi-a dat răgaz să-i arăt cât demult luam parte la nefericirea ei. M-a implorat să-i rup lanţurile şi să o duc pe orice cale la familia şi în patria ei. M-am minunat de această propunere pe care mi-o făcea când eu însumi mă găseam într-o captivitate al cărei sfârşit îl întrevedeam cu greu. Adevărat, înţelegeam că ajutorul ei şi cel al omului de încredere al lui don Antonio puteau să-mi deschidă uşile temniţei; dar ce posibilităţi aveam de a ajunge la malul râului Mega, printre maurii care împânzeau ţinutul? Totuşi, alt drum nu exista, căci era şi mai puţină nădejde de a scăpa prin porturile acestor barbari; iar a ne afunda în interiorul Africii pentru a căuta drumuri mai puţin păzite era

o cale care ne-ar fi dus fără greş spre alte primejdii. Am prezentat aceste obiecţii donei Beatrix. Ele mă priveau într-o măsură mult mai mică decât pe ea, pentru că pericolul nu m-ar fi înspăimântat deloc dacă aş fi fost singurul implicat. Dar din răspunsul lor, al ei şi al spaniolului, am înţeles că mai discutaseră acest plan şi că nu aşteptau decât o călăuză destul de îndrăzneaţă ca să-i conducă. Mi-au propus să ne îndreptăm spre Alger, unde privilegiile acordate comerţului puteau să ne deschidă drumul dacă ne dădeam drept negustori. Trebuia numai – mi-au zis ei –, să ne depărtăm cu destulă dibăcie pentru a nu ni se cunoaşte drumul şi pentru a evita să fim urmăriţi. Izbânda acestui plan mi se părea mai îndoielnică decât lor, care îl studiaseră îndelung; dar cum toate temerile mele o priveau numai pe dona Beatrix, nu am mai insistat asupra unui pericol care o îngrijora atât de puţin.

M

Plecarea noastră a fost astfel hotărâtă din prima zi, iar slujitorul spaniol s-a însărcinat să pregătească totul. Dar întoarcerea lui don Antonio ne-a adus alte necazuri de care mi-a fost şi mai greu să scap. Plănuind să-mi ia viaţa, îi dăduse de înţeles regelui că mâhnirea pricinuită de nenorocirea mea îmi zdruncinase sănătatea şi, urmărind să mă otrăvească, pregătise astfel întreaga curte ’să primească vestea morţii mele. Această măsură i se păruse necesară pentru că toată lumea se interesa de soarta mea şi pentru că regele nu-şi arătase încă gândurile în ce mă privea. Nu îndrăznea să folosească o cale mai violentă decât otrava de teama maurilor care-l slujeau. Slujitorul spaniol era singurul căruia îndrăznise să-şi mărturisească planurile şi, la întoarcere, îi spusese că socotea să-şi înde-, plinească răzbunarea peste câteva zile cu ajutorul unui praf otrăvitor pe care avea să mi-l amestece în mâncare. Ni s-a părut că ar fi uşor să-i înşelăm furia, lăsridu-l să creadă că înghit în fiecare zi cantitatea de otravă pe care rai-o destina; şi cum pregătirile pentru fuga noastră nu puteau să dureze prea mult, socoteam că vom fi la adăpost de ura

lui înainte de ziua despre care credea că va fi ultima din viaţa mea. Dar chiar de prima oară când mi-a adus mâncarea, spaniolul a fost foarte surprins că, în loc să-i încredinţeze lui praful, don Antonio se afla la uşa mea, îngrijindu-se el însuşi să-l amestece în hrana mea. Am început să mă tem că această blestemată vigilenţă mă va duce la pieire; ba mai mult, înţelegând din cele ce-mi spusese slujitorul că duşmanul meu rămăsese poate la uşă pentru a se asigura că am înghiţit otrava, am fost nevoit să ascund într-un colţ al camerei toată mâncarea otrăvită ce mi se aducea. Această precauţie ar fi reuşit., dacă nechibzuinţa şi poate o rămăşiţă de dragoste pe care dona Beatrix o mai avea pentru mine nu ne-ar fi aruncat într-o altă nenorocire ce s-a abătut numai asupra ei. Căci. N-a avut răbdarea să aştepte plecarea tiranului la curte pentru a veni să mă vadă. S-a bizuit prea mult pe nişte precauţiuni insuficiente care nu l-au împiedicat pe don Antonio să-şi dea seama că ea venea foarte des. Spaniolul, asupra căruia îşi abătu mai întâi furia, scăpă de răzbunarea lui convingându-l cu iscusinţă că de fiecare dată când ea îi ceruse cheile, el crezuse că o face din ordinul lui.

Dar perfidul don Antonio n-a fost la fel de încrezător şi în justificările donei Beatrix. Ascultând numai vocea geloziei, i-a dat chiar în aceeaşi zi o otravă mult mai puternică decât cea pe care mi-o dădea mie. Slujitorul a fost nevoit să ia parte la această nelegiuire. Tot de la el am aflat înainte de căderea nopţii că nefericita Beatrix îşi dăduse suflarea sub ochii tiranului-.

Expresiile pline de disperare şi de groază ale acestui băiat faţă de stăpânul său mă asigurau deplin de buna lui credinţă. Sentimentele mele erau fără îndoială la fel de puternice” deşi le arătam mult mai puţin. Dar luând o hotărâre ce mi-a fost dictată imediat atât de onoare cât şi de dorinţa de a răzbuna o fată nefericită, ale cărei nenorociri nu-i pătaseră virtutea, l-am conjurat pe slujitor să nu mai tărăgăneze lucrurile şi să-mi deschidă periile închisorii chiar în noaptea următoare, apoi, fără a-i dezvălui

planurile mele, l-am asigurat că, dacă mai existau măcar urme cât de mici de omenie în ţara în care ne găseam., nu-mi trebuiau decât două zile pentru a-l trimite pe mârşavul său stăpân la eşafod. «Ar fi o moarte prea glorioasă pentru un asemenea infam, i-am zis, dacă l-aş omori cu mâna mea.» Nu-mi trebuise multă gândire ca să-mi fac un plan. Dar acesta era să dea greş din cauza furiei nerăbdătoare a lui don Antonio, care alesese noaptea următoare pentru a-mi curma zilele. Din fericire, i-a destăinuit planul slujitorului său, care a prins o ocazie pentru a mă înştiinţa, hotărând să plecăm la lăsarea întunericului. Oricâte mijloace avea don Antonio să mă urmărească, nu aveam nevoie decât de răgazul cât să ajungem la Fez şi socoteam că îmi va fi uşor să mă îndepărtez în timp ce el se va zbuciuma ca să-şi găsească omul de încredere.

Mi-a fost chiar mai uşor decât speraserăm; căci, găsind aproape de castel doi cai foarte sprinteni, am ajuns în capitală înainte poate ca cineva să fi avut vreo bănuială cât de mică despre fuga noastră. Am mers drept la palatul regelui şi, cerând să fiu primit imediat în audienţă, m-am anunţat pe faţă sub numele de don Peres, general spaniol. Uimirea pe care am citit-o cu încântare pe feţele tuturor celor pe care îi întâlneam era tocmai efectul pe care doream să-l produc şi speram ca şi regele să fie la fel de surprins. Am fost introdus atât de curând în cabinetul său încât am înţeles cât era de nerăbdător să mă asculte. I-am vorbit hotărât dar cu mult respect. «Cu aceeaşi uşurinţă cu care am scăpat din închisoare, i-am zis, aş fi putut să plec din ţara înălţimii Voatre; dar părerea pe care o am despre generozitatea înălţimii Voastre nu-mi permite să plec ca un fugar. Vreau să obţin chiar de la înălţimea Voastră libertatea de a mă întoarce în patrie şi vreau să merit acest lucru printr-un serviciu de-al cărui preţ aveţi să vă daţi singur seama. Un ticălos vă dezonorează. M-aţi tratat ca un rege ce foloseşte drepturile pe care i le dă victoria, iar ticălosul căruia i-aţi încredinţat viaţa mea vrea să vă facă să treceţi drept călăul meu.» I-am povestit atunci nu numai

planul lui don Antonio de a mă otrăvi, dar şi efectul furiei lui geloase asupra donei Beatrix; când i-am povestit de la început toată gâlceava noastră, l-am văzut roşind de mai multe ori de mişelia unui om căruia îi dăruise toată încrederea lui. «Judecaţi, am mai adăugat, dacă am dreptul să vă cer dreptate împotriva unui viclean şi dacă nu va folosi faimei de care vă bucuraţi tot aşa demult ca şi răzbunării mele.»

Deşi aspru şi crud, regele din Fez este generos. Mi-a apreciat nobleţea purtării şi, fără să se mai gândească să mă pună sub pază, nu mi-a cerut decât un mic răgaz pentru a-l aduce în faţa lui pe guvernator. Poruncile pe care le-a dat pentru a-mi asigura o noapte plăcută m-au făcut să înţeleg că dorea să nu fie mai prejos de părerea pe care mi-o făuriserăm despre el, dar şi că mă crezuse aşa cum doream. A doua zi dis-de-dimineaţă am dost anunţat că mă cheamă la el şi că don Antonio fusese adus sub pază la palat. N-am putut să nu mă bucur afiând de umilirea perfidului meu duşman. Bucuria mi-a fost şi mai mare atunci când, dând cu ochii de mine, şi-a dat seama că deveniserăm acuzatorul lui. De faţă cu mine, regele i-a reproşat toate fărădelegile de care îl acuzaserăm şi, poruncindu-i să mărturisească totul, i-a arătat ce pedeapsă îl aşteaptă. Dar iscusitul renegat, sperând că nu poate fi dovedit numai pe mărturia mea, încercă se se apere tăinumd totul şi susţinând că nici nu mă cunoscuse în Spania. Această tăgadă era atât de puţin verosimilă încât regele păru indignat; totuşi, mânia lui era reţinută de faptul că don Antonio se arătase întotdeauna un musulman credincios şi, poate, nu îndrăznea să prefere pe faţă mărturia unui creştin. Întoarse ochii spre mine: «Peres, îmi zise el, fac deosebirea ce se cuvine între tine şi duşmanul tău; dar cum ai să dovedeşti nişte acuzaţii pe care el le tăgăduieşte?» N-am aşteptat să mai repete întrebarea. Mi-era în joc, cred, onoarea. «Calea armelor ne este deschisă», am răspuns cu înflăcărare. Regele a lăudat propunerea mea dar, în timp ce-i arăta lui don Antonio ce favoare îi făcea

permiţându-i să-şi dovedească dreptatea prin luptă, nu putea ghici că ceea ce el considera ca o favoare era pentru duşmanul meu o pedeapsă tot atât de sigură ca şi o execuţie.

Mie, care am înţeles lucrul acesta imediat, mi-a fost însă câteva clipe ruşine să fiu nevoit să-mi mânjesc mâinile cu un sânge atât de murdar. Totuşi, neputând folosi mărturia slujitorului spaniol caie nu era în ochii maurilor decât un rob şi cum merseserăm prea departe pentru a mai da înapoi fără a lăsa îndoieli asupra onoarei mele unei naţii care mă privea ca pe învingătorul ei, m-am pregătit să pun capăt acestei gâlcevi chiar în după-amiaza acelei zile. L-am lăsat pe duşmanul meu să aleagă armele. A ales mai întâi spada, contrar obiceiului maurilor care nu foloseau decât sabia. După un sfert de oră a trimis pe cineva să mă roage să folosim pistolul. Am fost de acord şi cu această schimbare; dar nu a fost ultima. A trimis din nou la mine cu rugămintea să luptăm cu puşca. Laşitatea lui, căci toată această ezitare nu putea avea altă cauză, îmi făcea milă. În sfârşit, tocmai când mă pregăteam să mă întâlnesc cu el, am primit de la el o scrisoare în spaniolă prin care mă implora cu cele mai umile cuvinte de frică să nu împing mai departe răzbunarea şi să mă mulţumesc cu situaţia ruşinoasă în care-l aduseserăm. Îmi promitea să-şi recunoască vinovăţia în faţa regelui, cu condiţia însă ca eu să-mi folosesc toată trecerea pe lângă acesta pentru a-i lăsa în afară de viaţă, rangul şi averea. Dispreţul meu a fost atât de puternic încât a făcut să mi se stingă orice urmă de ură. I-am comunicat regelui dorinţa guvernatorului său; a fost îndeplinită în nişte condiţii care ar fi făcut să moară de ruşine un om mai puţin laş şi mai puţin perfid. Insistenţele mele i-au salvat viaţa şi singurul folos pe care l-am tras din venirea mea la curte a fost de a Ei privit cu ochi aşa de buni de către rege încât, după ce m-a copleşit cu dovezi de stimă, mi-a acordat libertatea. O lega totuşi de o condiţie foarte grea: oferindu-mi să fiu condus ia Oran, sau în vreun port din Spania, mi-a cerut cuvântul că nu voi mai ridica niciodată armele

împotriva maurilor şi că nici nu voi ajuta pe guvernatorul Oranului cu sfaturile mele. Astfel, singura cale ce mi se oferea de a-mi face un rost în patria mea fiindu-mi închisă printr-o lege de necălcat, nu-mi rămânea decât să aleg vreun alt loc din lume unde să încerc să-mi îndrept soarta mea nenorocită. După ce m-am gândit mult, m-am hotărât să trec în Italia, unde izbucnise războiul între Imperiu şi Franţa. M-am dus la Alger cu o escortă de mauri care m-au tratat pe drum ca pe un prieten al stăpânului lor şi m-am îmbarcat pe prima corabie care pleca spre ţara turcească, de unde puteam mult mai uşor să ajung în Italia, fie pe uscat, fie pe mare.

Un grup de călători, mauri sau turci, care se găseau pe aceeaşi corabie, nu mi-au inspirat curiozitatea de a-i cunoaşte. Stăteam singur, meditând la acţiunile mele viitoare, când am fost întrerupt de un rob din naţia mea care m-a implorat mai întâi să fiu foarte atent la ceea ce el nu putea să-mi explice decât în puţine cuvinte. «Sunt supravegheat, îmi spuse, şi fiecare clipă de şedere lângă domnia voastră pentru a vă vorbi mă expune poate la o pedeapsă cruntă. Aveţi în faţă un om nenorocit ale cărui suferinţe se trag mai puţin din propriile lui necazuri cât din acelea ale unei femei pe care o iubeşte mai presus de orice şi care va cădea în curând în mâinile unui necredincios. Am fost răpit împreună cu ea de pe coasta Cataloniei. Suntem duşi în Turcia pentru a fi vânduţi. Câteva încercări pe care le-am făcut pentru a ne salva mi-au adus o osândă de care mă cutremur. Totuşi, cum moartea mă înspăimântă mai puţin decât soarta de care nu pot să mă feresc, cred că ar mai fi posibil, cu ajutorul domniei voastre, să ne rupem lanţurile. Sunteţi oare atât de generos ca să mi-l acordaţi?»

De cum i-am răspuns că poate conta pe serviciile mele, s-a şi grăbit să-mi explice planul: «Eu sunt marinar, îmi spuse: timp de zece ani am comandat un vas de război. Trebuia să mă ajutaţi să las şalupa la apă în timpul nopţii. Doi tovarăşi de robie pe care i-am câştigat de partea mea prin speranţa de a se elibera nu sunt de ajuns pentru a

executa fără zgomot acest plan; dar vremea este atât de calmă încât nu va rămânea probabil decât pilotul la cârmă. Îl voi ucide dacă îmi împrumutaţi o armă şi mă pricep destul la manevră ca să fiu sigur că voi putea pregăti şalupa la repezeală. Domnia voastră veţi putea atunci, a adăugat el, să plecaţi cu mine sau să rămâneţi pe vas fără ca cineva să aibă vreo bănuială despre ajutorul pe care mi l-aţi dat.»Planul acesta nu mi se părea tot atât de uşor de îndeplinit cum i se părea şi lui. Totuşi, fără să-i arăt că închipuirile unui disperat nu fac aceeaşi impresie asupra unei minţi liniştite, i-am răspuns: «îmi este de ajuns că-mi dai ocazia să ajut nişte oameni loviţi de soartă. Nu sunt deloc atât de legat de viaţă încât să-ţi arăt riscul la care o expun.» Şi i-am promis că voi fi pe punte înarmat şi cu tot ce ar mai socoti de folos. L-am întrebat cum îşi închipuia c-o va aduce pe punte pe iubita lui, care era probabil închisă întruna din cabine împreună cu celelalte roabe. Mi-a zis că îi era teamă să nu rişte prea mult dacă îmi explica, şi aceste măsuri dar că ele erau sigure şi puteam să mă încred în interesul lui ca ele să reuşească,

S-a despărţit de mine lăsându-mi timp să mă gândesc la ceea ce puteam să adaug la planul său pentru a--i uşura execuţia. Ne aflam în dreptul insulei Corsica şi, înţelegând că pe o mare atât de îngustă nu ne va fi greu să-i atingem coasta, eram cu atât mai atras de planul robului spaniol cu cât în felul acesta puteam ajunge în Italia mult mai repede şi mai uşor. Slujitorul lui don Antonio forma toată suita mea. Aveam prea multă încredere în el ca să nu mă bizuiesc pe ataşamentul lui. M-a pus în încurcătură cu diverse obiecţii. Totuşi făgăduielile mele fuseseră prea categorice ca să revin asupra lor şi i-am poruncit să fie gata să mă urmeze. Încercarea trebuia să aibă loc alaltăieri, adică în noaptea dinaintea acesteia. Ştiţi la ce oră a început furtuna, pentru că aţi fost lovit de ea. Nu a mai fost vorba să ne gândim la fugă ci la salvarea vasului pe care voiarr să-l abandonăm. Am pus mâna la treabă ală-

turi de marinari; dar asta nu m-a împiedicat, ca în înspăimântătoarea învălmăşeală a echipajului să-l văd pe spaniol şi pe cei doi tovarăşi ai săi dezlegând şalupa pentru nişte motive pe care nimeni nu a avut timp să le cerceteze. Sper să fi profitat de îndrăzneala lui şi să fi scăpat în acelaşi timp de robie şi de mare! L-am pierdut din vedere în întuneric şi, nemaigândindu-mă decât să-mi apăr viaţa în momentul unui naufragiu inevitabil, am apucat un catarg rupt pe care l-am aruncat în mare cu destulă dibăcie, sărind şi eu după el. Slujitorul lui don Antonio pe care-l îndemnam să mă urmeze s-a aruncat după mine, prinzându-se şi el de catarg. Exemplul nostru a fost urmat de alţi câţiva marinari dar se vede că n-au rezistat puterii valurilor căci această cale de salvare mi-a fost favorabilă numai mie. Rătăceam de mai bine de şase ore în voia vin— tului, şi mai vedeam încă pe câţiva din tovarăşii mei legaţi de catarg. Ţipetele pe care apariţia corăbiei domniei voastre ne-a făcut să le scoatem toţi deodată de parcă am fi fost înţeleşi v-au atras privirile asupra noastră; dar pe când zbuciumul meu sporea prin speranţa unei salvări apropia ie am simţit cum catargul devenea mai uşor, pe măsură ce nefericiţii mei tovarăşi piereau unul câte unul. Nenorocirea lor mi-a dat noi forţe. Avântul cu care oamenii domniei voastre căutau să mă scape mi-a dovedit că omul mai e în stare să se bucure chiar şi în cel mai mare pericol. Dar ce spun? Am ajuns până la lacrimi când, după ce v-am văzut făcând nenumărate încercări pentru a-mi prinde catargul, aţi dispărut înghiţit de valuri, şi aş fi lăsat catargul de o mie de ori dacă aş fi avut cea mai mică nădejde să vă răscumpăr viaţa cu preţul vieţii mele. În sfârşit, am fost ridicat de mâini puternice care m-au culcat la loc ferit în şalupă. Primul meu gând a fost să-i îndemn pe salvatorii mei să facă acelaşi lucru cu domnia voastră. Vă căutau, şi cum violenţa furtunii scăzuse foarte mult, nu le-a fost prea greu să vă găsească. Câteva băuturi tari m-au făcut să-mi recapăt repede puterile. Dacă vi s-a spus cu câtă bucurie şi recunoştinţă v-am ţinut îmbrăţişat timp de un sfert de oră,

palid şi nemişcat cum eraţi, încercând să vă transmit căldura pe care o datoram mai puţin vigorii mele naturale cât împrejurărilor, şi plângându-mă cerului că m-a încărcat cu o datorie de recu noştinţă pe care credeam că nu voi putea s-o plătesc niciodată, nu v-aţi putut fade decât o slabă idee despre sentimentul care însoţea manifestările mele. M-am retras când v-am văzut deschizând ochii, prea mulţumit de a vedea că trăiţi, şi nu am vrut să mai apar înaintea domniei voastre decât după ce v-am ştiut destul de restabilit pentru a fi în stare să vă amintiţi ceea ce aţi făcut pentru un străin şi să înţelegeţi că nu trebuie să puneţi nici moderaţie, nici limite drepturilor pe care le-aţi dobândit asupra mea.”

O povestire atât de interesantă spori mult înclinaţia pe care o simţeam pentru Peres mulţumită numai înfăţişării lui; şi nu voi nega că ceea ce făcuserăm pentru el a fost un fel de legătură care întări această înclinaţie. Te simţi tot atât de legat prin binele pe care îi faci ca şi prin cel pe care-l primeşti. Nu mă gândeam totuşi decât să-l fac să înceteze cu mulţumirile ce păreau că nu se vor mai sfârşi. Mirarea de a-l vedea atât de curând restabilit, în timp ce eu, a treia zi, îmi mai simţeam capul greu şi stomacul răvăşit, îmi trezi dorinţa să aflu cum reuşise să se apere atât de bine de valuri. Mă asigură că, în afară de primul moment când înghiţise fără să vrea o mare cantitate de apă, îi fusese destul de uşor să rămână la suprafaţă datorită catargului. Valurile care treceau peste capul lui în fiecare moment nu-l făcuseră niciodată să-şi piardă respiraţia într-atât încât să-i fie greu să şi-o recapete. Îşi păstrase mintea întreagă; şi cum nu se temuse decât de o eventuală slăbiciune pe care era încă departe de a o simţi, se mira că tovarăşii lui nu avuseseră puterea să reziste ca şi el la nişte zguduituri care îl obosiseră atât de puţin. Într-adevăr, experienţa m-a învăţat mai apoi că cel mai mic sprijin susţine cu uşurinţă un om în apa mării şi că prezenţa de spirit şi curajul sunt două ajutoare de mare folos împotriva furtunii.

Am avut satisfacţia ca după restabilirea mea să-mi dau

searaa că o atracţie firească mă îndemna cu aceeaşi putere ca şi recunoştinţa să-mi fac un prieten intim din don Peres, l-am jurat aceleaşi sentimente. Soarta lui începea să mă Intereseze mult mai mult decât a mea; şi după ce mă ghiăii îndelung cum aş putea să-i fiu de folos, încercai să-l conving să între, ca şi mine, în ordinul de Malta. Nu simţea însă vreo chemare anume. Oricât de nesigur i-ar fi fost viitorul în Spania, nu putea pierde speranţa de a-şi reface averea la prima schimbare de ministru. Era primul născut dintr-o familie puternică, iar exemplul meu putea cel mult să-l pună pe gânduri. Totuşi, când comandorul de Buillantes îi explică faptul că legămintele definitive pot fi mult amânate, dar că până atunci ar putea lupta ea oştean al Ordinului tot aşa de bine ca în armatele din Italia, prietenia îl făcu să-şi învingă lipsa de râvnă, iar dorinţa de a nu ne despărţi îi ţinu loc de vocaţie. Eram destul de bogat, căci îmi rezervaserăm o sumă frumoasă, pentru a nu-l lăsa să simtă în niciun fel lipsa. Banilor. Tot greul era să-l fac să accepte nişte ajutoare pe care mă temeam că le-ar refuza. Dar con venii cu comandorul de Buillantes ca, în aşteptarea celor ce îi spuneam că poate spera de la generozitatea marelui-maestru, comandorul să-i dea o slujbă în escadra lui şi, sub acest pretext, să-i hotărască o soldă considerabilă pe care aş plăti-o eu pe ascuns.

Cele trei vase ale noastre reîntâinindu-se, continuarăm timp de cincisprezece zile să căutăm galerele turceşti. Dar aceeaşi furtună care ne împrăştiase pe noi îi făcuse pe ei să se întoarcă în porturi. Prima mea „caravană’1 I nu fusese decât un drum fără niciun folos în ce priveşte gloria dar care, în schimb, îmi dăruise un prieten. Ne întoarserăm la Malta unde. Furtuna făcuse atâtea stricăciuni până în mijlocul portului încât întoarcerea noastră a fost privită ca un dar al cerului. Don Peres, pe care-l prezentaserăm marelui-maestru, fu primit cu cinstea ce i se cuvenea după merit şi naştere. Dar resimţi din prima zi un trist efect al legământului pe care-l făcuse faţă de regele Marocului. Aflând că luptase în fruntea spaniolilor împotriva maurilor,

marele-maestru, care primise oarecare plângeri împotriva algerienilor, îi propuse să ia conducerea unei expediţii pe care o punea la cale împotriva acestor corsari. Onoarea era lege pentru Peres şi o respecta prea mult pentru a o pune în cumpănă. Declară, cum era şi firesc, că toată coasta Africii era sacră pentru el. Aş fi crezut că ar putea să facă o oarecare diferenţă şi că un legământ care-l privea pe regele Marocului nu trebuia să se întindă şi asupra tuturor maurilor; dar îşi amintea cuvintele regelui care cuprindeau deopotrivă pe supuşii şi pe aliaţii lui.

Peres era tot atât de inteligent pe cât era de nobil în sentimente. Nefiind prea hotărât să între în ordinul nostru, consideră că există alte căi de a-şi atrage stima şi le căută pe acestea. După ce refuză de multe ori ajutorul pe care îl îndemnam să-l accepte, îmi făcu într-o zi următoarea mărturisire: „Mi-e ruşine, mi-a zis el, să primesc de la marele-maestru o plată şi amabilităţi pe care nu le-am meritat prin niciun serviciu; şi la urma urmelor, dacă trebuie să-i acord cuiva dreptul la recunoştinţa mea, e mai normal ca acesta să fie prietenul meu. Spui că ai zece mii de ducaţi şi scrisori de credit pentru o mare sumă de bani. Vrei să contribui la soarta aceluia care îţi datorează şi viaţa?” Această propunere umplându-mă de bucurie, am zăbovit mult mai puţin să-i arăt mulţumirea de a-i putea fi de folos decât pentru a-l ruga, cum făceam întruna, să nu mai exagereze obligaţiile pe care le avea faţă de mine; şi, cum ne aflam la mine acasă, am luat caseta şi am vrut să i-o dau pe loc. „Nu, nu, îmi spuse el, mi-ai înţeles greşit gândurile. Mi s-a părut că nimic nu ar putea fi mai nobil şi mai demn de domnia-ta decât să întrebuinţezi o sumă de bani pe care o ţii degeaba în cufere pentru a sluji Ordinul pe cheltuiala domniei-tale şi că, echipând un vas sub autoritatea marelui-maestru, ai dobândi în curând, alături de onoarea unei fapte aproape fără precedent, despăgubirea pentru primele cheltuieli. Cine ştie unde te poate duce vitejia? Mă vei face secundul domniei-tale; şi voi îndeplini neîncetat, spre gloria domniei tale, tot ce poate

cineva să aştepte de la oarecare experienţă şi de la o prietenie desăvârşită.”

Astfel, acest ajutor pe care Peres mi-l ceruse pentru el, se reducea la a mă sluji pe mine însumi prin cea mai glorioasă idee pe care putea să mi-o inspire. „Scumpe şi ilustre prietene, i-am zis îmbrăţişându-l, nu găsesc decât o singură schimbare de făcut într-un proiect care mă încântă. Tinereţea mea, puţina experienţă pe care o am în ale războiului şi încrederea pe care o am în prietenia generoasă a domniei-tale mă obligă să-ţi cer pentru mine postul de la care voiai să-ţi limitezi posibilităţile. Domnia-ta vei comanda acest vas, eu voi fi secundul domnieitale, şi nu văd nimic la ce n-aş putea nădăjdui dacă mă vei însufleţi cu exemplul domniei tale.” Nici nu vrui să mai ascult argumentele cu care a vrut să-mi combată răspunsul şi, gândindu-mă numai să cer consimţământul marelui-maestru, îl asigurai că înainte de căderea nopţii voi avea învoirea pe care o dorea, dacă putea fi obţinută.

Propunerea mea stârni mirare la curte. Cea mai mare parte a tinerilor cavaleri fiind mezini lipsiţi de avere, era de necrezut că cineva poate sluji religia fără a avea vreun interes; şi acest gftid care putea să-l facă pe marelemaestru să se teamă de vreo slăbire a supunerii mele fu principalul obstacol care i-a întârziat consimţăminlul timp de câteva zile. Totuşi, după ce consiliul său îşi dădu avizul, îmi acordă hatârul pe care i-l ceream, cu singura condiţie ca să nu lipsesc niciodată! mai mult. De trei luni, şi ca ordinul să-şi ia drepturile obişnuite din toate câştigurile pe care le voi dobândi asupra necredincioşilor. Peres fu în culmea fericirii. Lăsai în grija sa cumpărarea unui vas şi echiparea lui. Nu găsi niciunul care să-i fie pe plac în portul Maltei. Cu învoiala’ marelui-maestru am plecat la Veneţia unde ni se spusese că vom putea alege între mai multe vase pe care flota acestui stat le câştigase de la turci. Sosirăm la timp, aproape în ajunul zilei în care se făcea vân. Zarea. Peres, care întrebuinţase scurta lui şedere la Malta pentru a dobândi cunoştinţe despre marină,

şi care cercetase cu de-amănuntul corăbiile de vinzare, cumpără una dintre cele mai bune corăbii pe care le aveau turcii în această mare; o altă înlesnire, pe care nu am fi avut-o atât de uşor la Malta, fu c-am putut angaja în serviciul nostru cincizeci de oşteni de nădejde care formau, împreună cu zece marinari bine aleşi, şaizeci de oameni capabili să înfrunte tot felul de aventuri.

Toate insistenţele prin care speraserăm să-l fac să preia comanda, ca şi eforturile pe care le-am reînnoit de cum am plecat pe mare, nu putură să-i clintească hotărârea. Nu vedeam decât o singură cale pentru a pune capăt acestei discuţii. Suprimai titlul de căpitan şi anunţai forma de conducere pe care doream s-o stabilesc prin chiar numele pe care l-am dat vasului. L-am numit *cei doi comandanţi* şi, din prima zi, am declarat echipajului că nu este nicio deosebire de titlu între prietenul meu şi mine; astfel încât toţi oamenii noştri se obişnuiseră de la sine să nu vorbească de noi decât numindu-l pe unul *Comandantul francez* şi pe celălalt, *Comandantul spaniol.* Neîncrederea în ascultarea noastră pe care mi se păru că o observ la marele-maestru ne determină să ne întoarcem mai întâi la Malta pentru a primi împreună cu oamenii noştri primele porunci; dar soarta, care ne hărăzise mai multă glorie decât fericire şi bogăţii, ne pregătea pe drum o întâlnire din care s-au tras. Toate aventurile din tinereţea mea.

De-abia ieşiserăm din goli', când Peres. Cu care stăteam pe dunetă şi ne discutam planurile, zări. O corabie care părea că se fereşte de noi îndreptându-se spre larg. „Să fim oare atât de norocoşi, mi-a zis, încât să găsim aşa curând prilejul de-a ne încerca armele?" Şi grăbind manevrele, dădu ordin să ne îndreptăm spre cei care păreau că fug de noi. Toată iuţeala cu. Care fugeau nu ne împiedică să-i ajungem. Era o corabie turcească dar care nu tu înşelată de aspectul navei noastre, deşi avuseserăm grijă să-i schimbăm până şi forma. Deşi corabia noastră era bine înarmată cu tunuri, înflăcărarea unei prime aventuri nu ne îngădui să folosim, mijloace atât de încete. Ne aruncarăm

cu furie la abordaj. Peres ne dădu exemple atât de frumoase încât şi celui mai nevolnic dintre noi î-ar fi fost ruşine să nu-l urmeze; şi ca să fim drepţi, duşmanii noştri s-au apărat atât de puţin încât victoria nu ne aduse mare cinste. Nu erau mai puţini decât noi dar, fie că erau înspăimântaţi de hotărârea cu care îi atacaserăm, fie că remuşcarea pentru crimele de curând făptuite le stingea curajul, ne cedară armele fără împotrivire.

La prima vedere, prada noastră părea să ne ofere puţină bogăţie; şi aflarăm imediat că nu aveam de-a face decât cu corsari din Dulcigno care nu aveau altceva de pierdut decât viaţa şi corabia. Totuşi, nu terminaserăm bine să-i punem în lanţuri, când apărură nişte femei, mulţumindu-ne că le redaserăm libertatea. Ne-au povestit că se îmbarcaseră pe coasta Genovei pentru a merge la Malta, dar că nenorocirea făcuse ca vasul lor să fie oprit de aceşti corsari care, negăsind alte bogăţii pe corabia aceea de pasageri, luaseră lvi-fcărârea barbară de a renunţa la tot ce nu era bun pentru negoţul lor păcătos şi nu-şi opriseră decât femeile şi câţiva bărbaţi pe alese. Apoi, scufundaseră corabia pentru a scăpa de grija ei într-o mare în care primejdiile îi pândeau la tot pasul. Am întrebat pe acele străine dacă se află printre captivi şi persoane mai de neam. Mi-au răspuns că erau două doamne a căror distincţie se putea citi mai mult după chip decât după lux, şi care păruseră mai lovite decât toate celelalte de nenorocirea care le făcuse să cadă în robie. Peres şi cu mine ne grăbirăm să le vedem. Cum totul era cât se poate de liniştit în jurul nostru încât nu ne mai rămânea decât să plutim alene spre Malta, căutarăm să ne petrecem plăcut timpul în tovărăşia acelora pe care îi eliberaserăm. Dar nici eu, nici prietenul meu nu prevedeam că ne îndreptam spre ceea ce avea să însemne pierderea libertăţii noastre şi izvorul unor plăceri însoţite de tot atâtea nenorociri. Cele două doamne, pe care la început nu le recunoscuserăm, erau iubita şi fata comandorului de M., care ne făcuse o

primire atât de bună lângă Orbetello. Murind comandorul, se hotărâseră deîndată să se întoarcă la Malta, dar pe drum fuseseră răpite de corsari.

Cititorul îşi va fi aducând aminte că fata nu avea mai mult de treisprezece ani pe când corabia care mă aducea din Franţa se oprise la Orbetello. Şi cum de la sosirea mea la Malta trecuseră şase luni, îi cunoaşte vârsta. Dar ceea ce nu văzuserăm bine la prima noastră întâlnire sau, mai degrabă, ceea ce nu putea fi decât rodul celor şase luni care se scurseseră de la vizita mea, căci nu este de crezut ca să mi se fi schimbat inima şi ochii, îi găsii mai mult farmec decât a avut vreodată o femeie. Aceasta fu impresia din prima clipă, al cărei efect deveni dintr-odată atât de puternic încât, nemaigândindu-mă să-l strunesc, mă apropiai de ea cu o nerăbdare atât de năvalnică ca şi cum întreaga mea fericire ar fi stat în a o vedea de aproape, în a o contempla şi în a nu mă mai depărta de ea niciun moment.

Dar puterea unui sentiment atât de spontan mă făcu să descopăr tot atât de repede că prietenul meu mi-era rival şi că inima lui Peres simţea tot ceea ce simţea şi a mea. Mă feresc să redau aici cât de mare îmi fu plăcerea dar şi durerea. Sunt poate singurul exemplu dp dragoste născută în mijlocul atâtor suferinţe; primele reacţii alei acestei iubiri au fost tot atât de orbeşti ca. Şi cauza lor. Îl luai pe Peres pe braţ şi, fără să-mi fie limpede ce mi se părea de temut în dorinţa lui de a se apropia de fata co-J mandorului, îi dădui pentru prima dată prilejul, printr-61 ieşire atât de nepregetată, să creadă că mă consideram! într-un fel superior faţă de el. Totuşi ruşinea pe care ol simţii mă făcu să caut să mă stăpânesc şi să şterg această! greşeală, arătându-i o faţă zâmbitoare. Apoi nu găsii nimici mai potrivit pentru a ieşi din încurcătură şi a-mi asigurai pretenţiile decât să-mi arăt bucuria pe care o trezea, chil I purile, prilejul fericit de a fi fost de ajutor acestor două! persoane pe care, le cunoşteam demult. Adăugai o. Mie dej amănunte prin care gândeam să-i dau lui Peres să înţe-*

leagă că tânăra italiancă îmi răpise inima mai demult *fk* vorbindu-i astfel, uitam că îl asiguraserăm de tot allea orii că inima mea nu este legată nicăieri.

. Recunoscându-mă din primul moment, iubita coman-J dorului mă scoase din încurcătură căci trebuii să răspundă la cuvintele ei de mulţumirePeres nu scoase nici uni cu înt, dar cred că cel mai puternic sentiment pe care-l J încerca nu era surpriza. Continuă să tacă şi ~': s m-4 I vească din când în când; acest lucru nu mă împiedică săi mă ocup mai departe de fiică şi de mamă cu atâta grijă! încât nu mai ţineam seama de nimic din jur; fui răsplătit pentru agitaţia mea. Mi-au spus că după moartea neaştep-î tată a comandorului, delegatul ordinului, care se afla din întâmplare acolo, sigilase imediat tot ce era mai de preţ în casă şi că, după ce trăiseră atâta timp împreună cu un ' om care le făgăduise de nenumărate ori să le asigure o j viaţă îndestulată, se întorceau acum în patrie la fel de sărace precum plecaseră. Nu ştiu dacă mama urmărea să vadă cât de mare îmi este generozitatea, dar cred că mă găsi uşor de convins, căci mă grăbii s-o iau înaintea dorinţelor ei. Găsii un moment prielnic pentru a-i da de înţeles j că, deşi nu eram comandor, dispuneam de venituri destul de mari pentru a o face să nu regrete ce pierduse. Singura neînţelegere a fost că îşi închipui că ofertele mele o priveau chiar pe ea şi că, încântată de gândul că-mi cucerise inima, crezu că regăsise, o dată cu un amant mai tânăr, averea pe care o pierduse.

Ideile mele fiind încă cu totul altele, mă lăsai în voia gândurilor plăcute că dragostea mă va face fericit. Această pasiune pe care n-o cunoşteam decât de câteva clipe începuse a mă face să simt că nu mai aveam de dorit altă fericire. Toate întâmplările prin care trecuserăm până atunci ini se păreau o risipă continuă a singurului bun faţă de care natura mă făcuse sensibil. Întreaga zi trăii în această beţie a firii care mi-a influenţat întreaga purtare. Condusei pe cele două femei pe corabia noastră, după care nu le mai părăsii niciun moment până la căderea nopţii.

Ideile greşite ale mamei sporiră cu atât mai mult cu cât, simţind nevoia să o menajez, o înconjuraserăm tot timpul cu tot felul de atenţii; de altfel, dragostea pentru fiică ce mă cuprinsese atât de viu îmi inspira o atitudine reţinută, care nu-mi îngăduia să mă port cu ea la fel de liber. Nici Peres nu era mai liniştit; dar, având mai multă experienţă şi mai multă judecată decât mine, ştia să-şi ascundă sentimentele tot aşa cum ştiuse să le ghicească pe ale mele. Nebănuind că eram atât de avansat în relaţiile mele cu mama, se îngrijise de afacerile noastre comune pe care le pusese mai presus decât dragostea şi, pe jumătate nesigur, pe jumătate necăjit de ideile mele, nu pregetase niciun moment să facă ordine pe corabia pe care o cuceriserăm.

Seara, întâlnirea cu Peres fu inevitabilă; dar trebuie să mărturisesc că fără a resimţi pentru el mai puţină prietenie ca înainte, prezenţa lui mă stingherea. Mă întristai şi mai mult când, în cursul unei discuţii cu cele două doamne, mi se păru că a căutat să pună în evidenţă o deosebire între situaţia lui şi a mea: legământul pe care eram hotărât să-l fac în Ordinul de Malta îmi răpea libertatea de a-mi asculta inima. Poate că gelozia mă făcea să-i bănuiesc intenţiile dar, surprins să-l văd acorefând atât de puţină atenţie tinerei italience, după ce la prima vedere păruse impresionat de farmecele ei, îmi zisei că m-am înşelat. Ne despărţirăm fără niciun semn de răceală în relaţiile noastre. Totuşi, mă cam îndoiam de buna lui credinţă şi poate şi el de a mea; adormii cu această nenorocită îndoială în suflet, care a jucat, poate, un rol la fel de mare ca şi sentimentele care mă stăpâneau în luarea unei hotărâri nebuneşti. Gândindu-mă că ara un rival atât de periculos, căutai toate mijloacele de a. ai pune la adăpost interesele inimii.

Aveam cuvântul mamei; dai* puteam fi sigur de dragostea fiicei? Mi se păru o idee minunată ca, ajungând la Malta, să simulez o boală care să mă silească să-mi întrerup pentru câtva timp drumurile pe mare şi care să-l îndemne pe Peres să plece din nou până la însănătoşirea

mea. Speram ca în acest răstimp să câştig îndeajuns inima iubitei ca să pot ţine piept oricărui rival.

Cât de numeroase erau dificultăţile la care nu mă gândiserăm! Nu e vorba de răul pe care mă pregăteam să-l fac carierei mele, stricând părerea pe care marele-maestru şi-o făcuse despre moralitatea şi purtările mele. Gândul acesta nu-mi trecu niciun moment prin minte şi, chiar dacă ar fi venit să-mi tulbure speranţa în plăceri pe care le puneam mai presus de orice, l-aş fi îndepărtat, fără nicio îndoială. Dar nu vedeam că însăşi boala pe care voiam s-o simulez îmi strica cel mai mult socotelile deoarece, neputând locui în aceeaşi casă cu iubita mea, mă lipseam de plăcerea de a o vedea şi o expuneam nu numai dorinţei lui Peres până la plecarea lui pe mare, dar şi a tuturor tinerilor din Ordin cărora le plac femeile mai mult decât orice pe lume. Şi-apoi care era scopul meu? Ce loc voiam să aleg pentru a-mi adăposti dragostea? Aveam oare un loc unde să mă retrag, precum bătrânul comandor, împreună cu cele două femei, pe care nu puteam spera să le despart? Şi dacă mi-ar fi fost uşor să găsesc un asemenea loc, eram oare hotărât să-mi părăsesc chemarea, sau credeam cumva că timpul pe care-l voi închina dragostei îmi va fi socotit drept o „caravană”? Numai puţin dacă m-aş fi gândit, mi-aş fi dat seama de nebunia proiectelor mele dar nici prin minte nu-mi trecu, orbit cum eram, că având bani, tinereţe şi cuvântul ibovnicei comandorului, m-aş mai putea lovi de vreun obstaool.

Toată noaptea şi ziua următoare suflă un vânt atât de prielnic încât, după douăzeci şi patru de ore de la această aventură intrarăm în portul Maltei. De cum am păşit pe pământ am început să mă prefac foarte bolnav. Mă înţeleseserăm cu ibovnica comandorului, căreia îi mărturisiserăm secretul meu, să mă viziteze foarte des. Dacă vi se pare cumva ciudat că această femeie mai credea încă în dragostea mea, gândiţi-vă la tinereţea mea care o făcuse să spere că mă va conduce după placul ei, poate şi la timiditatea mea care mă determinase să-mi

îmbrac întotdeauna gândurile în cuvinte potrivite, şi la puterea amorului propriu care poate uşor să trezească iluzii la o femeie de treizeci de ani, mai ales când ea nu vede în fiica ei decât un copil şi nici prin minte nu-i trece să o considere rivală. Dar, oricare ar fi explicaţia, mă credea atât de învăluit, de îmbătat de farmecul fiinţei sale încât, adoptând faţă de mine o parte din sentimentele pe care credea că le nutresc pentru dânsa, a socotit că interesele noastre erau aceleaşi. Şi şi-a însuşit toate măsurile pe care i le-am propus.

Don Peres se înfăţişă singur în faţa marelui-maestru care fu foarte mulţumit de prima noastră încercare. Scuzele pentru lipsa mea, pe care prietenul meu le prezentă aşa cum îi ceruserăm, mi-au adus atât de multe vizite şi complimente încât, neputând să mă prefac atât de bolnav ca să refuz să le primesc, mă temui că nu voi putea juca multă vreme rolul pe care mi-l luaserăm. Această prefăcătorie îl privea îndeosebi pe Peres, pe care încercaserăm deja, cu multă dibăcie, să-l determin să plece într-o nouă călătorie. Peres însă mă scuti curând de această teamă, arătându-mi că încercam în zadar să-l înşel. Găsi un moment când. Rămăseserăm singuri. După câteva cuvinte de introducere, în care păr şa cam stânjenit, începu să se plângă cu amărăciune că-mi pierduserăm atât de repede încrederea şi prietenia ce i le juraserăm şi, fără să-mi dea răgaz să-mi caut scuze, îmi declară că nu ignoră nici patima care mă stăpâneşte, nici deşertăciunea motivului care mă ţinea în pat de când sosiserăm. „Nu am de gând să-ţi ascund, a adăugat el, că la început felul domniei-tale de a proceda m-a durut. Farmecul persoanei care ţi-a cucerit inima m-a impresionat puternic şi pe mine. M-aş fi apărat mai bine dacă ţi-aş fi ghicit de la început sentimentele; şi ceea ce ţi s-a părut suspect şi de neînţeles în cuvintele mele era doar un artificiu nevinovat pe care-l întrebuinţam tocmai pentru a le descoperi. Dar, cerul mi-e martor, boala pe care o simulezi, dorinţa insistentă de a mă vedea plecat şi legăturile tainice cu aceste două persoane m-au făcut să

înţeleg situaţia; de atunci am înăbuşit în sufletul meu orice sentiment care ar fi putut să ducă la ruina prieteniei noastre; din ceea ce am să-ţi spun vei putea afla ce am hotărât.

Nici vorbă nu poate fi, a continuat el, să plec fă, că domnia-ta, căci nu ţi-am promis o prietenie veşnică, apoi să te părăsesc chiar din primele zile. De asemenea, nu pot; fi de acord ca domnia-ta să rămâi la Malta, sub un pretext a cărui falsitate va fi descoperită cu siguranţă mai devreme sau mai târziu. Vom pleca deci, pe mare, fără întârziere, şi ne vom împlini cu glorie destinul. Şi iată acum leacul: pentru gelozie pe care ţi l-am pregătit. Îţi aminteşti, reluă i el, ceea ce ţi-am poyestit despre naufragiul meu şi despre speranţa ce avuseserăm de a da ajutor unor: ;; bi de aceeaşi, naţionalitate cu mine. Ei au fost, în barca lor, mai norocoşi I decât mine. Vântul i-a anir. Eat pe insula C.’ r-. U: r.: sin-j gura lor nenorocire a fost moartea căpeteniei lor, adică a spaniolului care-mi ceru e ajuU.; rul, iji d i, e inima j faţă de. Mine şi era însoţit de femeia iubit n a cărei dra-l goste îl îndemnase să fugă. Nenorocita aceasta, rămasă, ! prin moartea iubitului ei, la cheremul celorlalţi trei fugari j pe care nu-i cunoscuse decât prin iocul întâmplării care-i I adunase pe aceeaşi corabie, s-a gânctit să vinjlaiei, în spe1 ranţa de a găsi protecţia la care îi dă dreptul frumuseţea, j Nu ştiu de la cine mi-a aflat numele dar, amintindu-şi că-l j auzise de la ceilalţi fugari, a venit acum două zile să-mi J implore generozitatea, arătându-mi că promisiunile fs -utel de mine iubitului ei îi dădeau acest drept. I-am cerut atunci să-mi spună povestea ei, pentru simplul motiv că doream să ştiu cum să mă port şi ce ajutor să-i dau. Mi-a vorbit I deschis spunându-mi că, deşi născută într-o familie de oameni cinstiţi, gustul plăcerilor o făcuse să-şi uite datoria şi că, ascultându-l pe iubitul ei care o făcuse să-şi părăj seascâ familia pentru a-l urma la una din moşiile lui, fuseseră răpiţi de un corsar din Tunis chiar în noaptea ple cării, adică înaintea ca dragostea lor să se fi putut împlini I de pe urma acestei plecări. Din câte mi-a povestit, mi-am ’

dat seama cât de puţin ajutor poate aştepta de la familia j ei; iar ajutorul nedesluşit pe care mi l-a cerut, părând să j se mulţumească cu ce voi hotărî, m-a convins că-mi va fi uşor s-o conving să-mi împărtăşească planurile. Este o per-! soană foarte plăcută. Iar eu nu ştiam ce să fac ca să renască încrederea între noi şi să te scot din letargia în care mă tem ca dragostea să nu te ţină prea mult. M-am hotărât deci nu numai să mi-o fac prietenă, dar şi s-o iau cu mine în toate expediţiile, ceea ce propun să faci şi domnia-ta cu iubita domniei-tale.”

Terminând ce avea de spus, continuă să mă privească zâmbind. Eram atât de surprins încât nu reuşeam să găsesc un răspuns potrivit. Atunci, continuă cu aceeaşi voie bună: „Caută, mi-a zis, zbate-te să găseşti o cale care să împace mai bine dorinţa inimii cu gloria şi interesele averii domniei-tale; şi dacă are vreo greutate prietenia noastră, gândeşte-te la jurămintele prin care ne-am legat toate acţiunile şi speranţele; sunt gata să mă supun dorinţei domniei-tale; dar, dacă-ţi pasă cât de cât de onoarea domnieitale şi de prietenia mea, urmează-mi sfaturile”.

Între timp începuserăm să privesc lucrurile mai calm. Îi mărturisii îmbrăţişându-l că o bănuială odioasă de care, din cauza aparenţelor, nu putuserăm să mă apăr, stricase întrucâtva buna noastră înţelegere; şi profitând de acest prilej pentru a-i mărturisi toată patima mea, trecui brusc de la îngrijorare la prea multă încredere. Fosta ibovnică a comandorului nu lăsa să treacă nicio zi fără să vină să mă vadă dar, din cauza închipuirilor ei, întotdeauna însoţită de o altă femeie, ca şi cum s-ar fi temut să cer prea mult de la ea înainte ca relaţiile noastre să fi fost bine precizate. Îi povestii lui Peres că în timpul vizitei pe care mi-o făcuse în ajun îmi propusese să părăsim Malta, unde îşi dădea seama că nu vom putea ascunde prea mult timp relaţiile noastre, şi să ne ducem la Veneţia sau la Paris, care i se păreau singurele locuri din lume în care dragostea poate sălăşlui îndelung fără a face vâlvă. După aceea, mă pusese să-i înfăţişez situaţia afacerilor mele şi recunoscuse că nu

puteam să nu mă călugăresc în Ordinul de Malta. Îmi dăduserăm seama, din cuvintele ei, că femeile uşoare se bizuie mult mai mult pe un amant nevoit să rămână burlac, decât pe aceia pe care îi pot pierde, mai devreme sau mai târziu, când pun capăt unei asemenea legături pentru a se gândi la însurătoare. Aşa stând lucrurile, mă îndemnase cu insistenţă să depun legământul de credinţă iar eu îi promiseserăm să fac tot posibilul pentru a obţine să mi se considere călătoria la Veneţia drept a doua „caravană", socotind totodată că nu-mi va fi greu să fiu scutit de a treia. „Cum să-i propun asum, i-am zis lui Peres, un plan nou care se împacă atât de puţin cu dragostea ei pentru fiica sa şi cu grija pe care pare s-o aibă pentru interesele ei?" într-adevăr, nu văzuserăm în toate explicaţiile pe care le avusese cu mine decât grija unei mame care vrea să folosească aventurile ei galante pentru a da fiicei sale o situaţie solidă, iar convorbirile noastre fuseseră întotdeauna atât de serioase încât nu puteam înţelege pe ce temei îşi imaginase că aş simţi ceva pentru ea.

5 – Istoria tinereţii comandorului

Peres, căruia nici lui nu-i venise un asemenea gând, îmi răspunse că în stadiul în care bănuia că mă aflam cu tânăra italiancă el prevedea că nici ea, nici maică-sa n-ar putea respinge vreuna din propunerile mele. Şi, deşi îl asigurai că nu aveam nicio altă garanţie decât promisiunile mamei, se angajă să le convingă pe amândouă să meargă cu noi. „Când este vorba de interes şi de dragoste, spuse el, femeile nu se tem nici de pericol, nici de trudă." Mi-ar fi fost poate greu să-i cer eu să-şi ia această însărcinare, dacă nu m-ar fi încredinţat şi prin alte cuvinte că nu gustul plăcerii stătea pe primul loc în inima lui ci gloria şi prietenia. Se întoarse după o oră. Îmi vorbi fără ocol, făcându-mă să mă cutremur la cuvintele lui, iar aerul ironic care îi însoţea vorbele nu fu de ajuns pentru a mă face să-mi revin din spaimă. „Te felicit, mi-a zis, pentru progresele pe care le-ai făcut într-o inimă asupra căreia ştiam că nu ai pretenţii. Eşti iubit la nebunie şi este gata să te urmeze chiar dacă pentru

aceasta ar trebui să înfrunte mii de pericole; şi, ca să fie mai liberă, o va duce pe Helena (aşa se numea tânăra italiancă) într-o mănăstire, cu gândul că poate va dori să rămână acolo.” îmi explică după aceea mai serios convorbirea pe care o avusese cu ibovnica comandorului. Chiar de la primele cuvinte, îşi dăduse seama cât de greşit îmi înţelesese ea sentimentele şi descoperise cu foarte mare surprindere că în toate convorbirile ei cu mine crezuse că lucrează pentru ea însăşi. Vorbele cu care îşi începuse el spusele nu-i îngăduiseseră să ascundă în întregime planul nostru şi tocmai de aici îi venise ei ideea să-şi ducă fiica la mănăstire, pentru a putea să mă urmeze. Peres nu-i mai spusese nimic altceva în plus de această scăpare şi o rugase să nu întreprindă nimic până la alte explicaţii. „în curând va veni aici ca să le primească, a adăugat el, şi iată la ce m-am gândit eu. Femeile astea nu sunt deloc nişte vestale şi considerentele care m-ar putea opri dacă ar fi vorba de o femeie onorabilă nu-şi au rostul aici. Socotesc, dimpotrivă, că le facem un serviciu angajându-ne să avem grijă de soarta lor, şi astfel scutindu-le poate să se adreseze altora mai puţin bine intenţionaţi. Mă gândesc numai cum să te feresc de gelozia unei mame care poate să-ţi facă, după părerea mea, multe necazuri în dragoste. Fără a intra în explicaţii care ar putea, dacă nu altceva, să întârzie fără rost înfăptuirea planului nostru, te sfătuiesc să aprobi tot ceea ce mama va propune, şi s-o inviţi la cină pe corabie, peste câteva zile. Îşi va aduce, desigur, şi fiica. Voi avea grijă ca spaniola mea să vină şi ea la petrecere; şi voi avea eu grijă să dau toate ordinele necesare pentru ca să putem pleca de cum ne vom fi adunat laolaltă.”

Un om mai prudent sau mai puţin îndrăgostit l-ar fi întrebat pe Peres dacă nu se teme că o asemenea îndrăzneală va trece drept crimă în ochii lumii; dar, deşi măsurile pe care voia să le ia îl puneau la adăpost de această teamă şi deşi era limpede că dacă nu-mi dăduse explicaţii mai amănunţite o făcuse numai pentru a câştiga

timp, nechibzuinţă cu care mă lăsaserăm în grija lui este pe de-a-ntregul condamnabilă pentru că nu-i cunoşteam planurile. Sinceritatea mea va reieşi din chiar povestirea faptelor şi trebuie să se ştie că nu voi începe cu cele mai grave. Rovini, căci de ce m-aş feri să-i spun pe nume, Rovini, zic, m-a vizitat curând ca să-mi confirme că era de acord cu planurile noastre. Îmi spuse de asemenea că este hotărâtă să-şi lase fata la o mănăstire. Peres, care era de faţă, mă scoase din încurcătură propunându-i să ne sărbătorim corabia. Acceptă fără să se lase prea mult rugată; şi cum Peres îi dădu de înţeles că nu mai era mult până la plecarea noastră, ne spuse singură că o să-şi aducă şi fata, ca un ultim prilej de petrecere. O îndemnarăm să nu-şi lungească prea mult pregătirile de călătorie. Ni se păru că doreşte tot atât demult ca şi noi să grăbim ziua plecării. Peres, care continua să o viziteze, avu grijă să răspândească vestea, şi în casa ei şi printre persoanele care o cunoşteau, că ea va pleca în Italia pe corabia noastră. Aceasta a fost cea mai bună precauţie pe care i-a inspi rat-o prudenţa. Sosind în sfârşit ziua plecării, ne duseserăm în port. După ce mai înainte trecurăm pe la marelemaestru să primim ordinele de plecare. Rovini, fiica ei şi spaniola ne aşteptau pe corabie, unde le aduseseră slujitorii noştri. Ne aşezarăm la cină, care se prelungi până la căderea nopţii şi, de cum începu să se întunece, Peres dădu pe ascuns ordin de plecare.

A aşteptat până am ieşit din port ca să le ţină celor trei doamne o cuvin tare pregătită dinainte. A început prin cuvinte ocolite, spunându-le în încheiere că, întemeindu-se pe sentimentele lor pentru noi şi având şi noi faţă de de cele mai gingaşe sentimente, ne gândiserăm că nu le va displace să le facem părtaşe la norocul şi aventurile noastre. „În momentul de faţă, a mai adăugat el, Malta a rămas departe în urmă şi nu mai trebuie să ne ocupăm decât de glorie şi dragoste.” Cuvintele lui Peres o surprinseseră foarte puţin pe spaniolă. Rovini, după un moment de nedumerire, îmi mărturisi că o necăjea că a

plecat fără bagaje. Peres, însă, prevăzuse şi acest lucru. „Am pus să le aducă după ce aţi venit la bord.” După această explicaţie, îndrăzneala mea fu privită ca un act de mare galanterie şi dădu naştere unor glume dintre cele mai plăcute. Rovini se consolă de prezenţa fiicei ei; şi, crezându-se deplin stăpână pe situaţie în ceea ce mă privea, renunţă la orice precauţie şi, cât a fost seara de lungă, îmi dădu nenumărate semne de bucurie şi dragoste.

În primele momente fui teribil de încurcat. Îl blestemam în gând pe Peres pentru că nu-i explicase mai bine, din capul locului, care avea să ne fie partea fiecăruia. Cum nu răspundeam avansurilor pe care mi le făcea Rovini şi cum eram în acelaşi timp foarte reţinut faţă de Helena, aflându-mă sub imperiul unei pasiuni adevărate, iar cum Peres, fie din bună-cuviinţă, fie că nu era prea aprins după spaniola lui. Nu se ocupa de ea în mod special conversaţia continuă să fie generală şi, dacă cineva ne-ar fi privit, n-ar fi putut să-şi dea seama decât cu greu de cine era îndrăgostit fiecare dintre noi. Această comedie nu putea dura totuşi prea mult timp. Chiar din aceeaşi seară. Rovini, care se aştepta să petreacă noaptea cu mine, mă luă la o parte şi, spunându-mi că-şi crescuse fata cu multă grijă, îmi dădu să înţeleg că plănuia nu numai să-i ascundă legătura noastră dar şi orice ar fi putut’ să-i trezească vreo bănuială în acest sens. „Aceasta era singurul motiv, a adăugat ea, pentru care doream s-o ştiu la mănăstire. Dar nu s-ar putea să-i daţi o cabină ceva mai departe de cabina domniei voastre?” Ocazia era, fără îndoială, foarte bună pentru a-i declara că nu doream nimic de la dânsa care s-o fi putut jigni pe fiica ei. Aş fi profitat desigur de această ocazie, dacă nu mi-ar fi venit în minte o idee care se potrivea mai bine cu dorinţele inimii mele din clipa aceea. Prin despărţirea pe care mi-o cerea pentru Helena îmi venea mai uşor s-o văd singură pentru a-i vorbi fără martori şi a obţine de la ea ceea ce voiam să-mi dea din toată inima. Oricât demult o doriserăm, nu putuserăm încă să obţin această favoare. Pe când îmi închipuiam că mama ei nu

avea nimic împotriva iubirii mele pentru Helena, crezuserăm că o ţine departe de mine numai pentru a obţine mai mult, dar de când Peres mă lămurise care erau gândurile mamei, nu avuseserăm nici timp, nici putere să-mi aranjez interesele. Aşa că, departe de a avea o explicaţie cu mama Helenei, mă hotărâi să o las cât mai mult timp în ideile ei greşite şi să profit pe ascuns de această situaţie pentru a câştiga inima fetei prin multe atenţii. Puţin îmi păsa de ceea ce ar fi putut să gândească de grija cu care mă străduiserăm să evit întâlnirile cu ea şi mai ales de singurătatea în care urma să-şi petreacă prima noapte şi nopţile următoare. Dimpotrivă, văzui în timpul pe care urma să-l petreacă aşteptându-mă o uşurinţă în plus pentru vizita la care mă gândeam tot timpul, iar dacă dragostea o făcea să stea trează, era, într-un fel, în folosul meu.

Nu-mi fu greu să împart cabinele în aşa fel încât să convină planurilor mele. Le condusei, împreună cu Peres, pe cele trei femei în cabinele lor. Peres, care ardea de nerăbdare să afle cum mă înţeleseserăm cu Rovini, veni imediat după aceea să mă întrebe. A fost foarte de acord cu planurile mele; cât despre ale lui, de care eram şi eu curios, mă informă cu foarte multă naturaleţe că, nefiind deloc grăbit în dragostea lui pentru spaniolă, nu avea intenţia să între în relaţii intime cu ea chiar din prima *zi.* Aşa că, noaptea aceea, care trebuia să fie, aşa cum plănuiserăm, începutul fericirii noastre, nu aduse nimic aşteptărilor noastre. Nu-mi rămânea decât speranţa că-mi va satisface dorinţele mele cele mai gingaşe. Aşteptam momentul acela cu o nespusă nerăbdare. Grija mea era acum să intru în cabina Helenei fără s-o sperii. Mă apropiai de uşă fără niciun zgomot şi, ştiind cum se deschide, socoteam să ajung până lângă pat fără s-o trezesc. Totuşi, auzind un zgomot uşor, întrebă dacă se găseşte cineva în cabină. Trebuia să răspund sau să las baltă toate planurile. Mă aventurai să spun că da. „Tu eşti, mamă?” reluă ea. Cum cel mai tare mă temeam că o voi speria şi o să strige de

frică, mă hotărâi să răspund că sunt mama ei. Ajunsei astfel până la pat şi mă aşezai pe marginea lui. Mă întrebă de ce am venit pe întuneric. „Pentru că am să-ţi spun nişte lucruri de mare importanţă, i-am -as înduleindu-mi vocea, şi n-aş vrea să fie auzite de altcineva. Fi deci convinsă că nu ai de ce să te temi şi că îţi cer doar permisiunea de a sta puţin de vorbă. Închipuie-ţi că: rt mama domniei-tale, am adăugat cu o voce şi mai blândă, şi fi la fel de liniştită ca şi cum aş fi într-adevăr ea.” „Dar cine sunteţi?” veni întrebarea ei. „Sunt cavalerul de... îi răspunsei, care te iubeşte mai mult decât propria sa viaţă, şi care ar pi-efera să şi-o dea de o mie de ori decât să te supere.” Continuai să-i spun cuvinte plăcute până când răspunsurile ei mă asigurară că era dispusă să mă asculte în linişte.

„Nu cunosc nimic pe lume mai vrednic de iubire, i-am zis în sfârşit, şi te iubesc cu atâta pasiune încât fericirea mea depinde în întregime de inima domniei-tale. Vin să-ţi cer inima, frumoasă Helena, şi să ţi-o ofer pe a mea. Singura mea dorinţă este să-ţi fac o viaţă demnă de invidiat prin avere şi prin dragoste. Vei fi singura stăpână a tot ceea ce îmi aparţine, aşa cum era mama domniei tale pentru comandorul... şi atunci când vei dispune de tot ce am, vei vedea că cea mai mare putere o vei avea totuşi asupra mea.” Nu aş fi curmat prea curând firul acestor cuvinte pe care le spuneam cu atâta plăcere, dacă nu m-ar fi întrerupt: „Dar cum, îmi spuse ea cu un glas atât de blând şi d: nevinovat care m-a încântat, nu o iubeşti pe mama, şi deci, nu pentru a fi iubită de domnia-ta, cum o iubea comandorul, a venit să trăiască alături de domnia-ta? Cel puţin ea aşa crede, şi chiar ea mi-a spus-o. Când a vrut să mă ducă la mănăstire, mi-a promis că, la întoarcerea de pe mare, va veni să mă scoată de acolo şi că vom trăi alături de domnia-ta tot la fel de fericite cum eram la comandor11. De astă dată eu am întrerupt-o: „îşi face speranţe deşarte, i-am zis, căci eu dintotdeauna pe tine te-am iubit, şi numai din cauza ta m-am gândit s-o rog pe ea să mă însoţească, şi nu are decât să-ţi mulţumească pentru fericirea pe care o

va cunoaşte alături de mine. Dar nu-mi făgăduieşti că vei răspunde afecţiunii mele şi că vei fi de acord cu tot ceea ce voi face ca să fi fericită?” Helena, al cărei răspuns îl aşteptam cu nerăbdare, păru să stea un moment în cumpănă. „Nu-mi răspunzi nimic, i-am zis. Ah! Văd bine că mama mă iubeşte mai mult decât fiica/’ Rămase încurcată câteva clipe, apoi îmi zise că, la drept vorbind, îşi dăduse seama că începuserăm să ţin la ea chiar din ziua în care le eliberaserăm din sclavie şi că avusese această convingere până ce cuvintele mamei o făcuseră să şi-o schimbe; îmi mai spuse că ideea că aş putea s-o iubesc îi făcuse atâta plăcere încât, dacă voiam s-o cred, suferise foarte mult când pierduse această speranţă; în sfârşit că, dacă este adevărat că nutresc pentru ea sentimentele de care o asiguram, inima îi spunea că şi ea ar putea să aibă pentru mine sentimente la fel de tandre ’şi, fără să.. Ţină seama de bunurile şi avantajele despre care-i vorbiserăm, toată fericirea ei va fi să mă iubească şi să-mi fie plăcută.

O declaraţie atât de afectuoasă, rostită cu o timiditate ingenuă care răzbătea în tremurai vocii, mă făcu să simt din acel moment o plăcere mai mare decât aş fi sperat vreodată să găsesc în dragoste; şi nu pot spune mai mult decât că îmi legaserăm de ea toată dulceaţa vieţii. Nici respectul, nici lipsa de experienţă nu mai putură să-mi înfrâneze pasiunea; mă lăsai să cad lângă Helena şi, găsindu-i capul şi mâinile, mă simţii îmbătat pentru o clipă de plăceri de nespus, sporite de impresia că şi ea simţea la fel. Dar, tocmai când îndrăzneala mea începuse să crească şi nu mă simţeam respins cu destulă tărie pentru a crede că nu era primită, fui apucat de braţe mai puternice care mă smulseră din patcu o violenţă extremă, provocându-mi atâta durere încât eram gata să ţip. Dacă n-ar fi fost decât grija apărării mele, mi-aş fi chemat oamenii în ajutor, dar, încercând să scap, simţii veşminte femeieşti. Era cu siguralâţă Rovini. La acest gând, încurcătura mea fu şi mai mare. Mă lăsai deci tras spre uşă, având grijă să nu suflu niciun cuvânt din care Helena să înţeleagă că mă luptam cu

mama ei, de altfel, orice ar Îi gândit despre zgomotul pe care-l auzea în preajmă şi despre plecarea mea grăbită, teama îi înăbuşi vocea. Rovini, continuând să păstreze aceeaşi tăcere, această scenă ciudată nu provocă niciun fel de tulburare pe vas.

Între timp, mâinile acelea străine continuau să mă ţină strâns. Urmai fără nicio rezistenţă persoana care mă trăgea după ea, şi curând îmi recunoscui duşmana. Mânia şi teama de a fi recunoscută de fiica ei o făcuseră să tacă până atunci dar. De cum ne-am îndepărtat, revărsă un şuvoi de ocări. Din perfid şi monstru nu mă scotea şi poate că ar fi început din nou să mă lovească dacă, intrând în cabina ei, nu m-aş fi dat după un scaun cu care mă apăram ţinându-l între ea şi mine. Aş fi lăsat-o singură cu furia ei şi aş fi plecat dacă nu m-aş fi temut să nu-şi întoarcă mânia asupra fiicei. Teama aceasta, ca şi nevoia de a avea cu ea o explicaţie care nu mai putea fi amânată mă făcură să-i cer un moment de linişte şi de atenţie. „Nu merit, i-am zis, nici loviturile, nici reproşurile cu care mă copleşeşti. Nu sunt cu nimic vinovat dacă m-ai înţeles greşit şi dacă ţi-ai închipuit că aş avea pentru domnia-ta alte sentimente decât de stimă şi de prietenie; nu ai pornit nici de la vorbele mele şi nici de la purtarea mea. O iubesc pe fiica domnieitale. E limpede? Numai pe ea o iubesc din primul moment în care am văzut-o. Fără îndoială că şi domnia-ta intrai în planurile mele, căci nu puteam să despart interesele domniei-tale de cele ale fiicei. Dar toate sentimentele şi afecţiunea mea sunt închinate încântătoarei Helena. Plotărăşte, acum, dacă vrei să contribui la fericirea unei fete care trebuie să-ţi fie dragă şi să-ţi asiguri existenţa prin aranjamentele pe care le-am făeut pentru mulţumirea noastră, a tuturor.

Aşteptam să-mi dea un răspuns; dar ea, urmându-şi şirul gândurilor, mă întrebă dacă eram sigur că şi fiica ei are aceleaşi sentimente pentru mine. Am înţeles încotro bătea întrebarea şi i-am spus, bineînţeles, că acum vorbiserăm cu fiica ei pentru prima dată. Nici nu terminaserăm bine aceste cuvinte că Rovini, furioasă, împingându-mă cu

seaunul care ne despărţea, ieşi din cabină şi se duse la fiica ei închizându-se pe dinăuntru şi refuzind să mă mai asculte. Petrecui tot restul nopţii în faţa uşii, mai puţin preocupat de dragostea mea decât de teama unei furii ale cărei urmări nu puteam să le prevăd. Deşi avuseserăm multă grijă să nu vorbesc tare, unul din oamenii mei, pe care-l trezise zgomotul şi care, din respect, nu îndrăznise să se apropie fără a fi chemat, se hotărî să-l anunţe pe Peres că se petrece ceva neobişnuit între mine şi doamne. Peres veni în fugă să mă găsească şi când îmi auzi păţania pufni în râs. Eram încă mult prea agitat pentru a avea chef de glumă, întristat că mă vede atât de amărât, mă rugă să ascult altă tărăşenie care nu se deosebea prea mult de a mea şi care nu-i îngăduise să mă asculte serios când îşi comparase soarta cu a mea. Abia ne despărţiserăm, îmi zise el, când, în ciuda intenţiei de a o lăsa pe spaniolă să doarmă în linişte, se gândise să încerce să vadă de s-ar supăra dacă i-ar tulbura odihna. Intrase în camera ei fără multă greutate dar, când i se înfăţişă cu veselia unui amant care nu se aşteaptă la prea multă rezistenţă, fu suprins că i se reproşează o îndrăzneală care rănea buna-cuviinţă. Nu văzuse, la început, în aceste reproşuri decât o cochetărie şi, devenind mai insistent pe măsură ce dorinţa îi sporea, devenise atât de îndrăzneţ încât spaniola se apărase cu o violenţă ale cărei urme se mai vedeau încă pe faţa lui. În sfârşit, învins de eforturile şi lacrimile donei Elvira, consimţise să-i dea ascultare sau, mai degrabă, o implorase să-l lămurească de ce îi era atât de nesuferit. În cuvinte pline de virtute, ea lăspunse că se purta aşa cum se cuvine faţă de grija pe care el i-o arătase în nenorocire; dar, în starea jalnică în care se găsea, era hotărâtă să-şi apere cu orice preţ onoarea, singurul bun care-i mai rămăsese şi pe care cerul o păzise şi de propria ei slăbiciune, şi de violenţa piraţilor. „Nu am nicidecum intenţia de aţi atinge onoarea în vreun fel oarecax-e, îi răspunsese Peres, şi nu-ţi propun decât relaţii cinstite şi constante, care nu trebuie să rănească întru nimic sentimentele de virtute ale inimii

domniei-tale.” Dar ea, respingând orice urmă de galanterie, îi ceruse ca unică favoare s-o lase liberă sau să-i îngăduie să ne părăsească în primul port în care vom avea prilej să aruncăm ancora. Peres, jignit poate de atâta severitate care

i putuse să i se pară decât o paradă de virtute, o întrebase de-a dreptul ce diferenţă găsea între el şi primul ei amant. Indignată la rândul ei de o întrebare care o jignea, aceasta

ii răspunsese că diferenţa pe care o făcea ea între ei doi era aceea pe care dragostea o face între un amant iubit şi o persoană odioasă. După acest răspuns, îl dăduse afară din cabină şi toate insistenţele lui de a-i redeschide uşa peh. Tru a-i primi supunerea şi scuzele nu făcuseră decât să-i aducă alte ocări.

Peres, prea puţin prins de dragoste, nu găsea în asemănarea păţaniilor noastre decât un motiv de haz. „Prevăd care ne va fi soarta, adăugă el. Femeile pe care le-am considerat ca partea plăcută a călătoriei noastre o vor transforma poate într-un adevărat iad şi vom fi foarte fericiţi, în cele din urmă, să găsim un mijloc de a ne despărţi de ele în condiţii onorabile.”

Oricât de nostimă ar fi fost povestea lui, nu reuşi să-mi risipească îngrijorarea şi necazul. „Mă supără, i-am zis, să te văd într-o stare de spirit care mă face să cred că nu voi putea găsi la domnia-ta nici măcar un sfat bun. Ceea ce ţi se pare o glumă este treaba cea mai însemnată din viaţa mea. De când sunt sigur că sunt iubit, iubesc cum n-am mai iubit niciodată. Fata asta mi-a devenit atât de necesară, încât aş prefera să mor decât să mă despart de ea. O voi vedea în ciuda mamei ei; mângâierile ei mă vor face fericit, iar eu o voi face fericită prin focul şi trăinicia sentimentelor mele. Ar avea haz ca mama ci să ne pună piedici în numele unei morale prea stricte, tocmai ea care a trăit cincisprezece ani cu un hodorog de comandor. Şi-apoi, nu sânterh noi stăpâni ai-ci? Mai are dreptul să-mi refuze cererea, după ce a vrut să trăiască ea însăşi cu mine?

Frumos exemplu pentru fată! Şi încă mai frumoasă autoritatea unei mame care nu îndrăzneşte să mărturisească în public acest titlu. Dacă e vorba de drepturi, atunci Helena aparţine Ordinului. Nu este ea fiica unui comandor?” Urmă astfel un şuvoi de plângeri şi de păreri de care Peres, stârnit de păţania lui, nu se putu împiedica să facă mult haz. Totuşi, printre hohote de râs, strecură şi câteva sfaturi serioase privind greşeala pe care o făceam, lăsându-mă atât de prins de dragoste. Dar nu mai eram în stare să gust un sfat atât de înţelept. „Ţi-aş condamna pasiunea, îmi spuse el, dacă ai căuta în ea şi altceva decât plăcerea şi desfătarea, limite pe care nu numai înţelepciunea ţi le impune dar şi onoarea. Nu te îndoi, mai adăugă el, că toanele Rovinei, ca şi mândria Elvirei mele, vor ceda în curând în faţa interesului. Pot spera ele ceva mai bun decât ceea ce le oferim noi? Nevoia le va obliga să-şi scoată masca şi trufaşa mamă va fi prea mulţumită să-şi aibă traiul asigurat datorită afecţiunii domniei-tale pentru fiica ei.”

Fiindu-mi cu neputinţă şi să mă liniştesc şi să urmez sfaturile lui Peres, mă întorsei grabnic la uşa Helenei, unde îmi petrecui tot restul nopţii într-o agitaţie de nedescris. Abia se mijise de ziuă când, tremurând încă pentru siguranţa iubitei mele, trimisei în cabina ei o femeie pe care o angajaserăm pentru a o sluji. Totuşi îngrijorarea mea nu încetă să sporească până ce aceasta nu apăru din nou. Îmi spuse că Rovini îşi petrecuse noaptea alături de fiica ei. De cum se trezise, începuse să deplângă cu multă amărăciune îndrăzneala mea şi avea de gând să n-o mai lase singui’ă pe Helena nicio clipă, fie zi, fie noapte. O întrebai dacă arătase în vreun fel regretul că se afla pe vas. Cuvintele ei înciudate nu pomeniseră însă de această situaţie şi înţelesei că, în ciuda supărării, nu se gândea încă să renunţe la visurile de căpătuială pe care le lega de făgăduielile mele.

Totuşi, nimic nu poate fi mai trist decât grupul nostru în cele două zile care urmară. Peres arăta faţă de spaniola lui

o răceală de la care spera poate mai mult efect decât avusese înflăcărarea. Iar eu, care o vedeam întruna pe Helena sub aripa protectoare a mamei ei, abia îndrăzneam s-o privesc, de teamă să nu fiu observat. În a treia zi, după ce un vânt puternic ne aruncă nu fără primejdie pe coastele Moreei, furăm despăgubiţi din plin de cele câteva stricăciuni pe care le suferise vasul nostru prin capturarea unei brigantine turceşti care ducea la Constantinopole dările ţării. După ce am pus mâna pe comoară şi pe echipaj, am discutat dacă vom proceda conform obiceiului, şi anume, dacă vom duce prada direct marelui maestru. Dar cum alte interese ne făceau să dorim o călătorie cât mai lungă, Peres fu de acord cu dorinţa mea de a ne desface prada în cel mai apropiat port creştin. Ne întoarserăm până la intrarea în golf, unde ne hotărârăm să mergem la Ancona. Pe când ne apropiam de port, Peres îmi spuse: „Tare sunt curios să ştiu dacă doamnele noastre vor da vreun semn că vor să ne părăsească*. Ideea aceasta care nu-mi trecuse prin minte până atunci mă nelinişti în aşa măsură, încât aruncai ancora la o oarecare distanţă de ţărm. Rămăsei la bord, lăsându-i lui Peres grija afacerilor noastre. Dar profitând de o clipă de răgaz, pentru a se întoarce pe vas. El merse atât de departe în trufia triumfului său, încât îi reproşă donei Elvira că nu se gândise până atunci să meargă în oraş să guste ceva. Ea primi acest compliment ca pe o simplă politeţe şi, uitând cu totul intenţia ei de a părăsi vasul, le propuse celor două tovarăşe de călătorie să profite (de invitaţia lui Peres. Văzându-le că primesc, m-am cutremurat şi-i reproşai pe ascuns lui Peres această năstruşnică idee; el însă râse de temerile mele.

Ne-am dus într-un han din port unde, de cum am intrat, geniul meu cel rău mi-a inspirat o idee nefericită atât pentru onoarea cât şi pentru liniştea mea. Fără să i-o comunic lui Peres, îl rugai s-o amăgească pe Rovini, pentru a-mi da răgaz să vorbesc cu fiica ei; şi spunându-i că aveam de gând să lipsesc numai puţin timp, îl rugai să spună că m-am întors cu ea pe vas. Mă apropiai de Helena.

Care nu-şi mai” lua ochii de la mine, şi o întrebai dacă mă iubeşte destul pentru a-şi părăsi mama şi a mă urma. Intenţia mea era să o duc la o mănăstire, la câteva mile de Ancona, de unde îmi propuneam să vin s-o scot de cum ne vom fi întors la Malta. Nici n-am avut nevoie să-i explic acest lucru, căci mă asigură că nu doreşte să trăiască decât pentru mine. M-am înţeles cu ea asupra unui semn prin care feciorul meu urma să-i comunice că e timpul să iasă. Dădui ordin, în secret, să mi se găsească în oraş o trăsură. Aceasta a fost gata într-un sfert de oră. Helena nu aşteptă să fie chemată de două ori pentru a ieşi. Mama ei era cu atât mai liniştită văzând-o că iese, cu cât mă zărise ieşind ceva mai devreme şi nu bănuia nimic despre înţelegerea noastră. O aşteptam pe fermecătoarea Helena. Dragostea însă mă făcea să nu observ că o purtare atât de ciudată la o fată de paisprezece ani arăta că educaţia ei nu era într-atât de desăvirşită cum ne-o înfăţişase mama ei. Mă lăsai dus de căldura sentimentelor mele. Ieşirăm din oraş însoţiţi numai de feciorul care ne slujise. Merserăm mai întâi la voia întâmplării, pentru a aşterne o oarecare distănţă între noi şi cei cărora le-ar fi venit ideea să ne urmărească. Dar. După ce făcurăm vreo trei mile în mare grabă, oprii trăsura într-un sat unde voiam să aftu dacă există vreo mănăstire prin împrejurimi şi intrarăm într-un han să ne răcorim. Nici prin minte nu-mi trecea ce primejdie mă ameninţa. Puterea împrejurărilor eviu, mai bine zis, slăbiciunea a două inimi pline de pas’Une ne făcu să uităm planul pe care-l ticluiserăm şi pe care Helena îl acceptase. Am trecut fără să ne dăm seama dincolo de limitele pe care ni le stabiliserăm şi, departe de a reveni din rătăcirea aceasta, nu ne-am mai gândit decât s-o sporim prin alte nebunii. Uitarăm de noi înşine şi de tot eea ce era în afară de noi într-atât încât petrecurăm trei săptămâni în acel loc fără a ne mai întreba dacă vasul ne aşteaptă, dacă Peres găsise vreo aale de a o linişti pe Rovini şi chiar dacă banii pe care-i aveam în pungă vor ajunge pentru cheltuielile foarte puţin chibzuite pe sare le făcuserăm la han. Oricum, rămâneau prea puţini pentru

a pune în aplicare planul cu mănăstirea şi, gândindu-mă la acest lucru, nu găsii altă ieşire decât să-l trimit pe fecior la Ancona cu poruncă să i se înfăţişeze lui Peres, dar cu foarte mare grijă. Feciorul se întoarse după câteva ore. Vasul plecase, dar îmi aducea o scrisoare de la Peres, pe care acest prieten credincios o trimisese de la bord la hanul unde îl părăsiserăm. Îmi scria că o păcălise pe Rovini aşa cum îi spuseserăm eu, şi că-i fusese uşor s-o readucă pe vas; dar furia care o cuprinsese văzând că-i răpiserăm fiica fusese atât de greu de potolit încât se văzuse nevoit de prudenţă să ridice pânzele, după câteva zile de aşteptare în care se ocupase mai mult s-o liniştească pe mama furioasă decât să vândă brigantina. Îmi dădea întâlnire la Neapole. Unde voia să se oprească înainte de venirea iernii şi, cum ştia foarte bine că am puţini bani la mine, îmi lăsase la un bancher o mie de pistoli care urma să-mi fie număraţi la simpla prezentare a acelei scrisori.

Nesăbuita mea pasiune mă făcu să privesc toate ştirile acestea ca pe tot atâtea daruri ale sorţii. Eram liber, alături de fiinţa pe care o iubeam. Nimic nu-mi lipsea pentru a-mi satisface dorinţele. Am mers deîndată să încasez cei o mie de pistoli şi, pornind spre Neapole în trăsura pe care o păstraserăm. Îmi făgăduiam să petrec, într-un oraş atât de fi'umos, vreo şasesăptămâni minunate până la întâlnirea pe care mi-o fixase Peres. Tot drumul fu o plăcere neîntreruptă. Helena, a cărei blândeţe mi se păruse întotdeauna puţin cam prea molatecă, deveni atât de vioaie sub imboldul neîntrerupt al plăcerii, încât spiritul îmi era tot atât de plăcut ocupat de conversaţia ei, pe cât îmi era inima de farmecul ei. Am ajuns la Neapole într-o perioadă când nu era zi fără spectacole şi serbări organizate cu prilejul păcii care se încheiase între Imperiu şi Franţa. De cum ne-am găsit o locuinţă, ne-am informat despre prilejurile de petrecere şi n-am precupeţit nimic pentru a ne prezenta în lume cu cinste. Iar Helena, care primise prin educaţie gustul pentru găteli, s-a făcut remarcată din prima zi prin eleganţa îmbrăcăminţii. Fizicul şi drăgălăşenia ei

stârniră atâta admiraţie, în ciuda măştii care-i ascundea faţa, încât, prinsă în mijlocul unei mulţimi de curtezani care se îmbulzeau în una din cele mai mari săli din Italia, i-am pierdut urma, şi toate eforturile mele de a o regăsi au fost zadarnice. La început o căutai destul de liniştit. Nu puteam să-mi închipui că a ieşit din sală şi, crezând că şi ea îşi dă tot atâta osteneală să mă găsească, mă mângâiam cu gândul că, pe măsură ce mulţimea se va împuţina, îmi va fi mai uşor să o recunosc. Dar după nenumărate căutări vane, amărăciunea care mă cuprinse fu atât de mare încât, simţind că până şi vocea îmi slăbea o dată cu puterile, mă aşezai pe colţul unei bănci şi, cu toată dârzenia cu care m-a înzestrat natura, nu-mi putui opri lacrimile. La ce mi-ar fi slujit să cer informaţii unor oameni care nu ne cunoşteau? De altfel, nu de la cei care mai erau în sală aş fi putut să aflu unde să caut o femeie care nu mai era acolo; pe ce drum trebuia oare s-o apuc ca să ajung la ea? Disperarea mea creştea din clipă în clipă, iar situaţia în care mă găseam atrăgea atenţia tuturor. Văzându-mi până şi lacrimile, o mască se apropie de mine şi mă întrebă cuviincios ce necazuri am. Abia putui să-mi stăpânesc lacrimile. „Am pierdut... şi neştiind prin ce calitate trebuia s-o desenez pe Helena, am pierdut, îi răspunsei după câteva minute de ezitare, pe o tânără străină şi mi-aş da şi viaţa ca s-o găsesc.” „Nu este vorba, oare, îmi răspunse, de frumoasa doamnă care a trezit admiraţia întregii adunări?” „Ah î nu poate fi decât eail, răspunsei cu graba speranţei. Ardoarea mea îl făcu să surâdă şi, dându-mi să înţeleg că ar putea cunoaşte locul unde trebuia s-o caut, se oferi să-mi fie călăuză într-un oraş pe care se vedea că nu-l cunoşteam prea bine. Consimţii, fără a mai sta să judec dacă nu făceam o nouă imprudenţă. Peste câteva clipe ne şi urcaserăm într-o trăsură care aştepta la intrare. Am fost duşi în goana cailor la o casă de la marginea unei suburbii în care am fost introduşi cu cea mai mare amabilitate. Înăuntru era multă lume şi graba cu care se adunară toţi în jurul meu îmi dădu de înţeles că aşteptau ceva cu totul

deosebit de la sosirea mea. Îmi scoseserăm masca. Înfăţişarea mea fu mult admirată. Începură să mă întrebe despre ţară, despre motivele călătoriei mele, despre timpul cât doream să stau la Neapole; şi, ca şi cum nimeni n-ar fi ştiut nimic despre încurcătura în care călăuza mea mă găsise la bal, părură cât se poate de surprinşi să audă ceea ce li se povesti despre tristeţea şi lacrimile mele. Curiozitatea lor deveni şi mai mare, vrând să afle ce pierduserăm şi ce legături aveam cu persoana a cărei pierdere o deplângeam. Răspunsurile pe care le dădui fură vagi. Şi, începând să-mi pierd răbdarea fiindcă nu găseam lămuririle pe care mi le promisese, îi declarai pe faţă călăuzei mele că mi se părea că mă amăgise cu făgăduielile făcute. Zâmbi de înflăcărarea mea şi mă asigură că de la sosirea noastră primise deja ştiri care aveau să mă liniştească.

Într-adevăr, luându-mă de mână, mă rugă să-l urmez într-o sală alăturată. Toţi spectatorii ne urmară. Primul lucru pe care-l văzui a fost Helena, aşezată în mijlocul unor doamne care o înconjurau cu nenumărate atenţii. Ochii îi erau împăienjeniţi de lacrimi şi descoperii pe faţa ei atâta îngrijorare şi descurajare, încât îmi spusei că regreta, tot atât demult ca şi mine, cele întâmplate. Prezenţa celor vreo douăzeci de persoane, despre care nu ştiam nimic, nici titluri, nici nume, nu mă împiedică să alerg spre ea şi s-o îmbrăţişez cu o bucurie care înveseli întreaga adunare. Mi se spuse atunci că mă găseam la principesa de Mezza Terra, care voise să se amuze de aventura noastră. Rătăcindu-se în mulţimea măştilor, Helena se temuse mai mu’. T decât mine că mă va pierde şi, de emoţie, îşi scosese masca şi începuse să întrebe pe toţi cei din jurul ei. Chipul ei încântase pe cei care o admiraseră de pe când mai purta mască, dar obţinuse puţine răspunsuri la întrebări care nu erau înţelese; privirile a căror ţintă era o speriaseră de-a binelca şi se aşezase pe o bancă unde începuse, ca şi mine, să verse lacrimi amare. Principesa de Mezza Terra se străduise s-o liniştească şi îi pusese atâtea

întrebări încât aflase de la ea că-şi pierduse iubitul. Descrierea înfăţişării şi îmbrăcăminţii mele o făcuse pe principesă să înţeleagă că va fi uşor să fiu găsit în mulţime. Lăsase această grijă pe seama contelui de Palini şi, căutând să se înveselească printr-o aventură neobişnuită, o convinsese pe biata Helena că, în calitatea ei de soţie a guvernatorului oraşului, putea afla în scurt timp ce se întâmplase cu mine. O adusese într-o casă pe care o avea în afara oraşului şi unde pusese să se pregătească un supeu pentru mai mulţi prieteni, şi ei la fel de încântaţi de încurcătura noastră.

Ne-am bucurat amândoi de mare succes. Am fost alintat de femei tot atât cât a fost Helena de toţi cavalerii. Ospăţul s-a prelungit mult în noapte. Au insistat să le povestim aventurile noastre, şi am fost nevoit, pentru a ieşi din încurcătură, să născocesc o mulţime de întâmplărî care trebuiau, dimpotrivă, să ascundă ceea ce eu nu voiam să-le spun. În sfârşit, când veni timpul să ne retragem, nu am dus lipsă de oameni binevoitori care ne-au oferit trăsura lor. Aş fi dorit să nu mă despart de Helena. Dar cum ne aflam în mijlocul celor mai cinstite feţe din Neapole, consimţii s-o las să plece cu un cavaler şi două doamne care
i se arătaseră foarte îndatoritori. Trăsura în care mă aflam mergea imediat în urma lor şi li se poruncise vizitiilor să oprească la locuinţa noastră. Totuşi, fără să fi auziţ nimic care să-mi dea de bănuit, când am ajuns la han nu o găsii acolo pe Helena. Întrebai pe cei care mă însoţeau ce trebuie să cred despre această întârziere. Părură la fel de surprinşi ca şi mine. Petrecui o oră şi mai bine pradă unei îngrijorări zadarnice. În sfârşit, când le propusei să mergv-r. I la marchizul de Leniati care se oferise, împreună cu cele două surori ale lui. S-o conducă acasă pe Helena, mă duseră acolo, fiind tot atât de doritori ca şi mine să dea de rostul acestei tărăşenii.

Ajunserăm la marchiz, iar portarul care ne deschise, şi care se vedea că primise nişte porunci precise, se informă dacă eram printre cei care doreau să-l vadă; auzind că eu

eram cel de care întreba, îmi spuse cu mult respect că marchizul se dusese la culcare şi că Helena, a cărei absenţă putea să mă îngrijoreze, se hotărâse să-şi petreacă noaptea împreună cu cele două doamne. Acest răspuns nu făcu decât să-mi sporească tulburarea, şi nu m-aş fi lăsat până n-o vedeam, dacă nu mi-ar fi explicat contele de Palini, care se găsea în trăsura noastră, că Helena se găsea în grija a două dintre cele mai onorabile femei din Neapole şi că urma, deci, să stau liniştit până a doua zi şi să fiu sigur că nu s-ar afla mai în siguranţă nici în braţele mele. Luai de bun cuvântul lui şi mă hotărâi să mă întorc acasă, dar noaptea mea nu fu, nici pe departe, o noapte liniştită.

Abia se luminase de ziuă, când îmi fu anunţat marchizul de Leniati, care cerea să mă vadă grabnic. Nu avui timp să mă scol din pat ca să-l primesc. Mă îmbrăţişă cu multă afecţiune şi, rugându-mă să-mi îndepărtez slujitorii, mă făcu să înţeleg că trebuie să mă aştept la o comunicare serioasă şi importanţă.

„Nu vreau, îmi zise el, ca grijile domniei-voastre să se mai prelungească, şi aş regreta că vi le-am pricinuit dacă n-aş fi sigur că vi le iau comunicându-vă acum bucuria mea. Chiar interesul domniei-voastre trebui să vă îndemne la discreţie şi îmi veţi îngădui să vă cer o discreţie absolută.1’ Se opri pentru a-mi lăsa timpul să-i promit că voi păstra secretul. „Acum cincisprezece ani, reluă el, când de-abia împliniserăm treizeci de ani, călătoream prin diferite’părţi ale Italiei. Îl cunoşteam pe comandorul de… al cărui castel se afla aproape de Orbetello. Locuia acolo de puţin timp împreună cu o frumoasă malteză pe care o convinsese să-l urmeze şi care nu putea fi legată de el decât de interes. Petrecui câteva săptămâni la ei, timp în care avui fericirea de a plăcea frumoasei iubite a comandorului. Mă primi de mai multe oii în iatacul ei şi nu o părăsii decât după ce mă îndestulai din favorurile ei. Câteva luni mai târziu, întors la Neapole. Am primit de la ea o scrisoare prin care mă înştiinţa că-i lăsaserăm un fruct al dragostei noastre şi că, nemaiputându-se ascunde faţă de comandor, reuşise cu

mai mult succes decât sperase să-l convingă pe acel bătrân cumsecade că el era tatăl. Mă întreba ce intenţii aveam. În ce priveşte viitorul copilului. I-am scris că răspunsul meu se găsea chiar în explicaţia pe care mi-o dăduse şi că nu trebuia să-şi facă nicio grijă cu privire la fiinţa care se va naşte din moment ce bătrânul ei ibovnic îşi recunoştea paternitatea. Nu mai simţeam nimic pentru ea şi fructul unei pasiuni de trei săptămâni mă interesa prea puţin ca să mă simt chemat să-mi iau această răspundere. Scrisoarea mea, mai degrabă politicoasă decât drăgăstoasă, o afectă probabil mult, căci de atunci nu-mi mai dădu niciun fel de ştire despre ea.

Fiind invitat ieri la cină de principesa de Mezza Terra, de cum o văzui pe tânăra Helena, observai în ea oarecare asemănare cu mama ei. Adăugaţi la aceasta, dacă doriţi, legile secrete ale naturii care îmi spuneau că este fiica mea şi, după ce crezui câtva timp că ar fi un efect al aceleiaşi impresii care-i făcea pe toţi ceilalţi să o admire, mă apropiai de ea, o privii cu multă atenţie şi chiar basmele pe care mi le-aţi povestit despre ea şi despre aventurile voastre mă întăriră în credinţa că are drepturi mai mari la afecţiunea mea decât cele pe care i le dădeau meritele şi frumuseţea ei. De aceea, le-am cerut surorilor mele să-i ofere să o conducă acasă. De îndată ce ne găsirăm în trăsură, îi vorbii, spunându-le pe nume, despre mama ei şi despre comandor: şi, cum încurcătura ei îmi întări bănuielile, mă hotărâi s-o duc direct la mine acasă, unde voiam să lămuresc o aventură atât de ciudată. Asta şi făceam când aţi venit domnia-voastră şi, cum mă aşteptaserăm la această vizită, i-am însărcinat pe slujitorii mei să vă răspundă aşa cum v-au răspuns. Helena nu s-a lăsat prea mult rugată pentru a-mi mărturisi a cui era. Îi destăinuii pe dată taina mea şi, sub impulsul bucuriei, am ţinut-o mult timp îmbrăţişată arătându-i, prin mângâieri şi cuvinte, că sunt cu siguranţă tatăl ei. S-a lăsat convinsă cu atât mai uşor cu cât îşi aminti că mama ei îi spusese că nu este fiica acelui comandor. Surorile mele, cărora nu am vrut să le

ascund motivul pentru care o duceam la mine acasă, au asistat şi ele la această explicaţie.

Dai', insistând pe lângă Helena să ne mărturisească ce fel de legături are cu domnia-voastră, aflai de la ea că trăiţi împreună ca şi când aţi fi căsătoriţi. Nu vă ruşinaţi, vă rog, se întrerupse marchizul văzând că roşesc; nici nu mă gândesc să vă reproşez ceva. Ne-a mai spus că sunteţi un om de condiţie şi cavaler de Malta, dar fără a vă fi legat definitiv. De acea, iată ce idee mi-a venit: eu sunt bogat; pe de altă parte, bănuiesc că un gentilom care se dedică Ordinului de Malta nu are multă avere. Helena îmi este destul de dragă pentru a o înzestra bine şi, de altfel, mi-aş pune toată influenţa în serviciul aceluia care o va lua de soţie. Gândiţi-vă, domnule, mai adăugă el, dacă aceasxă perspectivă şi calităţile ei pentru care o iubiţi pot să vă facă să doriţi a-i deveni soţ. Eu. Văd în domnia-voastră tot ceea ce aş dori să văd în ginerele meu, iar afecţiunea pe care fiica mea pare s-o aibă pentru domniavoastră mă asigură că n-aş putea face o alegere mai nimerită pentru fericirea ei."

Deşi îmi vorbise destul demult timp pentru a-mi da răgaz să-mi pregătesc răspunsul şi deşi concluzia însăşi nu putea să mă surprindă, nu găsii pe loc niciun cuvânt pentru a mă apăra de nişte oferte atât de stăruitoare. Nu fui în stare decât să-i mulţumesc pentru intenţii şi să mă bucur de fericirea Helenei, care-şi afla tatăl în persoana unui om atât de amabil şi generos. Nu ştiu în ce fel luă cuvintele mele dar, după ce mă invită să mă îmbrac, îmi propuse să-l însoţesc la el acasă. Pe drum, mă bucuram mult mai puţin de norocul Helenei cât deplângeam împrejurările care aveau să mă silească să trăiesc despărţit de ea, căci nu trebuia să mă aştept ca acela care o recunoştea drept fiică să-i îngăduie să-şi reia viaţa cu mine în aceeaşi zi, iar toată libertatea cu care mă lăsa s-o văd nu putea să-mi potolească pasiunea care mă înflăcăra mai mult ca oricând.

Şi ea se gândea poate în acelaşi fel la soarta noastră. Cel puţin tristeţea ei, când mă revăzu, mă făcu să mă gândese

că ceva lăsa de dorit în schimbarea condiţiei ei. Dar, deşi eram liber s-o văd, aceasta se întâmpla întotdeauna sub ochii celor două surori ale marchizului care o iubeau atât încât se interesau în aceeaşi măsură ca şi fratele lor de viitorul ei. Chiar de la prima vizită st» vorbi mult despre căsătoria mea. M-am eschivat în aceiaşi termeni pe care-i întrebuinţaserăm şi mai înainte. Cu toată dragostea care mă ardea, nu puteam să uit ce îndatoriri aveam faţă de mine şi de onoarea familiei mele. Aşteptam să-i dezvălui gândurile mele Helenei într-un moment în care îmi plăcea să cred că vom putea să scăpăm de sub ochii celor două mătuşi. Acest prilej nu s-a ivit multă vreme şi toate încercările mele de a-l face să apară se arătau zadarnice. În acest timp, marchizul stăruia să mă pronunţ, în sfârşit, nevoit să mă lămuresc cu el, i-am spus bineînţeles că îşi făcuse o părere greşită despre mine dacă îşi închipuia că am dificultăţi cu averea sau dacă mă credea un om care ar putea privi ca pe un avantaj condiţiile în care îmi oferea el mâna fiicei lui. Farmecul Helenei era singurul lucru care mă putea lega de ea. Într-un cuvânt, cum el călătorise în Franţa şi deci nu se putea să nu cunoască principala aristocraţie a regatului, i-am destăinuit că eram primul născut din familia al cărei nume îl pui’tam şi că nu mă gândiserăm la Ordinul de Malta decât datorită unor idei mai deosebite pe care întreaga mea familie le combătuse. Scopul meu nu era să-l fac să înţeleagă că aş vrea să renunţ cu totul la fiica lui, dar speram că în faţa acestor foarte puternice motive de ezitare să devină mai puţin insistent şi că viitorul îmi va oferi vreun mijloc de a mă înţelege în alt chip cu Helena. Dar marchizul de Leniati îşi închipui că tot ceea ce îi destăinuiserăm ’cu privire la obârşia şi averea mea pornea din dorinţa de a fi cât mai curând ginerele lui. Îşi manifestă recunoştinţa faţă de mine şi, fixând ziua căsătoriei noastre, plecă să dea ordinele de cuviinţă. L-aş fi oprit ca să-l lămuresc mai bine dacă nu mi-ar fi trecut prin minte că în ajunul unei ceremonii care i se părea sigură voi fi mai liber să vorbesc cu Helena şi că, dacă ea ar fi de acord cu mine,

lucru de care nu mă îndoiam, ne va fi uşor să înşelăm vigilenţa tată-’ lui ei.

Într-un cuvânt, speram s-o determin să plecăm împreună din Neapole şi s-o fac să prefere plăcerile unei legături libere unor lanţuri cu care nu doream deloc să mă încarc. Dar când, în sfârşit, se ivi prilejul de a-i vorbi între patru ochi, o găsii convinsă că am de gând să o iau de soţie şi mă aflai în mare încurcătură neştiind cum să-i schimb aceste gânduri. Căutai mai întâi să mă conving dacă mă mai iubeşte cu aceeaşi pasiune. Inima ei era neschimbată; dar vedeam cu fiecare răspuns pe care mi-l dădea că părea să se bizuie pe căsătoria noastră şi că, îmbătată parcă de numele şi averea tatălui său, uita pate ce-i umbrea obârşia până la a-şi închipui că eram de condiţie egală. Totuşi, văzând că înflăcărarea afecţiunii sale se manifesta prin nenumărate semne de întristare şi de nerăbdare, m-am simţit îndemnat să-i spun că tatăl ei îmi ştia prea puţin rosturile când îşi închipuia că sunt destul de liber ca să mă pot însura fără a lua nicio măsură cu privire la Ordinul de Malta şi la familia mea... Teama de a fi privit cu răceală, adăugai, mă împiedică să-i fac această mărturisire. Este totuşi nevoie să ne mai amânăm căsătoria şi, ceea ce mă aduce într-o stare de disperare cruntă, este faptul că această întârziere mă lipseşte de plăcerile dragostei. Dacă sentimentele tale nu s-au schimbat, continuai eu. Privind-o galeş, ai suferi şi tu de o oprelişte atât de crudă; iar eu cunosc multe mijloace prin care am putea să scăpăm din sclavia în care ne găsim.” Câteva mângâieri cu care am însoţit aceste cuvinte îşi făcură efectul dorit asupra Helenei. Îmi jură că, neavând nimic mai scump decât pe mine, va face tot ceea ce ar putea să ne înlesnească întrevederile. „Ce te împiedică, îi spusei, să fugi din casa marchizului? Ne vom retrage într-un sat oarecare din apropiere până la sosirea lui Peres care va lua bucuros asupra lui afacerile mele la Malta; şi în acest răstimp, voi avea posibilitatea să-mi înştiinţez familia. Tatăl tău, care ştie cum am trăit noi până acum, nu se va supăra dacă vom face câteva concesii

sentimentelor noastre şi, dacă vom vedea că ar putea să se supere, vom avea grijă să nu-i spunem totul despre relaţiile noastre.”

O înşelam pe Helena; şi naivitatea ei trebuia să fie încă deosebit de mare ca să se lase convinsă de nişte argumente atât de şubrede. Dar dragostea le sporea în favoarea mea. Consimţi să găsească o clipă chiar în aceeaşi zi pentru a ne depărta de casa marchizului. Singura condiţie pe care mi-a pus-o fu să mă întorc la Neapole de îndată ce o voi fi condus în satul în care voiam să ne re tragem împreună şi să-i spun marchizului că ea rămâne fiica lui ascultătoare. O lăsai să creadă că el ar putea să se mulţumească cu acest semn de respect şi o răpii în aceeaşi după-amiază tatălui ei, cu aceeaşi bucurie cu care o răpiserăm şi mamei sale. Nu eram cu mult mai hotărât asupra locului în care urma să ne ascundem decât atunci când ieşiserăm din Ancona. Dar vederea unui sătuc foarte plăcut şi nu prea îndepărtat de port m-a îndemnat dintr-odată să mă opresc acolo. N-aş fi zăbovit la Neapole dacă n-aş fi fost nevoit să-l aştept pe Peres. Dar cum trebuia neapărat să-l întâlnesc, am privit ca pe un avantaj faptul că mă i’etrăseserăm în nişte locuri singuratice, de unde puteam ieşi la venirea lui fără să o expun pe Helena să dea ochi cu mama ei.

A trebuit să mă prefac că mă întorc în oraş, pentru a-mi ţine făgăduiala făcută de a-l revedea pe tatăl Helenei. Dar, departe de a-l căuta pe marchizul de Leniati, am ocolit dimpotrivă toate locurile unde aş fi putut să-l întâlnesc. Helena nu se îndoi nicio clipă că l-am împăcat cu fuga noastră şi acest gând o linişti. Astfel, dragostea mă arunca din ticăloşie în ticăloşie şi mă aducea în stare s-o înşel până şi pe aceea pe care o idolatrizam; căci nu puteam să-mi ascund că făceam un rău nemăsurat viitorului Helenei. Puteam oare spera pentru ea că sentimentele tatălui vor rămâne tot atât de călduroase cum le făcuse natura, mai ales când va observa; mai devreme sau mai târziu, că nu voisern de la început decât să-i înşel fata şi că nici prin

gând nu-mi trecuse să mă însor cu ea? Toate avantajele pe care mă hotărâserăm să i le fac Helenei puteau oare compensa binefacerile marchizului? Şi, de altfel, cu ce bogăţii aş fi putut să plătesc stricarea moravurilor şi decăderea virtuţii ei? Dar o patimă atât de puternică mai ştie oare ce este drept şi ce nu este? Mă aruncai atât de orbeşte în dragoste, încât nemaiavând gust pentru nimic altceva decât pentru a o avea pe Helena, nu căutai să-mi creez nici cea mai mică legătură în locul unde ne stabiliserăm. Luaserăm o casă foarte comodă pe care-o găsiserăm de închiriat la sosirea noastră. Doi lachei şi o femeie pentru serviciul Helenei erau toţi slujtorii noştri. Aveam o grădină. O pădure, un pârâu şi tot ceea ce încântă o inimă în singurătate. Îmi rămâneau destui bani ca să-mi procur cărţi. Tot ceea ce îmi făcea plăcere se găsea astfel întrunit în cuprinsul micului meu univers şi n-aş fi dat situaţia mea nici pentru o împărăţie în care n-aş fi fost sigur că mă pot bucura în linişte de aceleaşi bunuri.

Şi totuşi, liniştea îmi fu tulburată de gelozie. Cum căldura nu ne îngăduia să ne plimbăm decât seara, observai de multe ori pe creasta zidului, în dreptul unui colţ destul de adâncit, ceva care se mişca, ascunzându-se uneori în întuneric. Degeaba mă apropiam pentru a vedea despre ce este vorba: încetam să-l mai văd de îndată ce ajungeam la punctul de unde ar fi trebuit să încep a-l vedea dar. Şi acest fenomen mă intriga mult mai puţin decât faptul că Helena, foarte timidă de felul ei, râdea de cele ce se întâmplau. În sfârşit, curiozitatea mă făcu să cobor singur în grădină şi să mă aşez într-un loc de unde acest lucru nu putea să-mi scape privirii. Când a reapărut, am văzut dar că este un cap: cel care venea să ne observe agăţat în spatele zidului, nu se arăta decât atât cât îi trebuia ca să ne zărească. Oricine ar fi fost, mă gândii că numai dragostea putea să-l ducă la atâta curiozitate şi bănuiam că obiectul acestei curiozităţi nu putea fi decât Helena. Acest gând mi-a fost atât de nesuferit încât mă hotărâi să cercetez tărăşenia chiar de-a doua zi. Noaptea şi ziua următoare au fost

pentru mine cât un secol de tristeţe şi nelinişte. Spre seară, înarmat cu un pistol, mă aşezai în acelaşi loc ca în ajun. De cum îl văzui apărând îl ochii şi-l ameninţai că trag la cea mai mică mişcare. Niciun animal încolţit nu rămâne mai neclintit sub puşca vânătorului. Eram atât de aproape, încât făcând numai câţiva paşi recunoscui capul unei femei. Faţă de mirarea mea, pe care mi-o manifestai prin mai multe întrebări, îmi răspunse tremurând că eram prea crud să ameninţ cu moartea o femeie care nu căuta decât plăcerea de a mă vedea şi care merita poate mai curând recunoştinţă pentru sentimentele ei. La asemenea vorbe îmi schimbai desigur purtarea şi căutai să-mi fac uitată brutalitatea prin politeţe. Dar, în timp ce conversaţia se lega din ce în ce mai aprins, eram ascultat de Helena care, văzându-mă coborând de două ori singur în grădină, începuse să fie bănuitoare. Persoana care îmi vorbea se retrase de cum o zări. Nu-mi scăpase niciun cuvânt care ar fi putut să îngrijoreze o iubită şi nu aveam să-mi reproşez decât, poate, că ascultaserăm cu prea multă bunăvoinţă o declaraţie de dragoste care-mi flatase amorul propriu. De altfel, nici nu ştiam de la cine o primiserăm, şi întunericul care îmi îngăduise să descopăr chipul unei femei nu mă lăsase să-mi dau seama de vârstă şi de înfăţişarea ei. Totuşi Helena şi-a arătat supărarea prin lacrimi amare, iar toată gelozia care mă rosese mai înainte trecu în inima ei.

Mă străduii prin scuze sincere, pornite din suflet, s-o. Liniştesc, li arătai, bineînţeles, care îmi fuseseră bănuie-l lile şi, amintindu-mi că de mai multe ori o văzuserăm rîzând de ceea ce mă îngrijora pe mine, o întrebai cum trebuia să-mi explic aerul ei de complicitate din zilele trecute cu persoana care scotea capul de după zid. Numai după multe insistenţe îmi mărturisi adevărata pricină a necazului ei. Femeia care o slujea avea o fire foarte glumeaţă. Şi văzându-ne coborând în grădină în toate serile, îi spusese că avea de gând să mă îngrijoreze prin apariţiile pe care le văzuserăm de mai multe ori la rând. Helena o aprobase pentru a-şi găsi o distracţie şi, luând gelozia mea drept

semne de spaimă, se amuzaseră să repete scena. Planul cameristei mersese chiar mai departe. O rugase pe stăpână să se îndepărteze de mine când mă voi apropia de zid pentru a-i da răgaz să mă înspăimânte şi mai tare prin alte şiretlicuri. Deşi Helena îi promisese s-o facă, era atât de convinsă că agitaţia mea se datora fricii, încât temându-se să nu împingă gluma prea departe, se hotărâse să nu mă părăsească. Văzându-mă plecând singur în grădină, mă urmărise încă de prima oară. Tăcerea pe care o păstraserăm la întoarcere o neliniştise atât demult încât a doua zi mă urmărise mult mai de-aproape. În sfârşit, ceea ce o neliniştise nespus, în loc s-o recunoască pe slujnică, ochii ei, mai pătrunzători decât ai mei, recunoscuseră o figură străină; şi cele câteva cuvinte afectuoase pe care le auzise o făcuseră să creadă că fusese păcălită şi de mine, şi de slujnică.

Această păţanie mi s-a părut şi mie foarte stranie. O liniştii pe Helena asigurând-o că nu ştiam nimic din toate acestea şi că eram la fel de surprins de ceea ce auziserăm. Colţul acela al grădinii dădea spre câmpie şi era singurul loc care nu se învecina cu alte grădini. Nu-mi părea cu putinţă să descopăr persoana care--mi vorbise, chiar dacă ne-am fi grăbit să punem pe cineva s-o urmărească. Dar amestecul pe care-l avea camerista în această intrigă era atât de limpede încât trimisei îndată după ea. Cât timp nu s-a temut decât că şi-ar pierde slujba, îmi repetă întruna planul pe care-l încredinţase stăpânei ei, mărturisindu-mi că apăruse de câteva ori pe zid şi, jurându-se că nemaivenind de două zile la zid, nu ştia cine îi luase locul; această povestire mi s-a părut atât de greu de crezut încât, înspâimântând-o prin ameninţări mai înfricoşătoare, o silii să-mi destăinuie că se angajase la mine numai pentru a o sluji pe o doamnă care o îmbiase cu mari făgăduinţi dacă juca acel rol. Nu vreau să intru în nişte amănunte prea măgulitoare pentru mine dar, deşi nu mă arătaserăm în sat decât în ziua sosirii noastre, plăcuserăm văduvei unui auditor al Consiliului care se retrăsese în acel colţ de ţară

cu întreaga ei avere. Bănuise că refugiul meu era determinat de dragoste şi pasiunea ei sporise pentru un om de vârsta mea pe care-l vedea în starec de un asemenea ataşament. Când căutaserăm o slujnică pentru Helena, îmi trimisese o femeie care-i era devotată. Informaţiile pe care şi le procurase despre toţ ceea ce se întâmpla în casă, despre zelul meu faţă de iubita mea, despre purtările mele afectuoase şi politicoase, în sfârşit despre devotamentul absolut de care dădeam dovadă faţă de obiectul dragostei mele îi tulburaseră cu desăvârşire imaginaţia. Propunerile care mi se făcuseră de mai multe ori de a stabili legături cu oamenii de vază din sat, de la ea veniseră. Refuzul meu o adusese la disperare şi, pierzând nădejdea de a putea să treacă uşa casei mele păzită ca uşa unei mănăstiri, se hotărâse să-şi facă prilej de a mă vedea şi, dacă se putea, de a-mi vorbi în timpul pe care-l foloseam în fiecare zi pentru plimbare în grădină. Îndeplinirea acestui plan fusese chibzuită împreună cu camerista, care fusese destul de isteaţă ca să-şi înşele stăpâna.

Helena asistase şi ea la această povestire. Sub impulsul indignării care o cuprinse, o dădu îndată afară pe cameristă şi, ca şi cum s-ar fi temut să mă lase să ascult explicaţiile pe care această fată le-ar fi putut adăuga, îi interzise să mai vorbească, oprindu-mă şi pe mine de câte ori vedea că vreau să-i răspund. Îi făcui hatârul să tac, deşi mi se părea important să cunosc mai bine caracterul doamnei care se interesase atât demult de mine. Acest incident amărî mult dulceaţa relaţiilor noastre. Helena, pe care gelozia o tulbura foarte uşor, cădea pradă celor mai negre temeri, ori de câte ori nu mă mai avea sub ochi. Dacă se trezea noaptea, prima ei grijă era să se asigure că sunt lângă ea. Un moment de neatenţie, o privire prea rece sau prea încet ridicată, erau crime ce trebuiau răscumpărate prin nenumărate acte de supunere. Cum aceste capricii atât de pătimaşe nu reuşeau decât să mi-o facă şi mai dragă, am înzecit şi eu dovezile afecţiunii mele, pentru a o vindeca de nişte bănuieli funeste atât pentru liniştea mea cât şi pentru

a ei. Ce nu m-a făcut dragostea să accept? Am mers atât de departe cu îngăduinţa încât m-am lăsat îmbrăcat în haine femeieşti, pe care m-a pus să le port în mod obişnuit cu gândul că rivala sa, neputând să ne mai deosebească în timpul plimbărilor noastre în grădină, zadarnic va mai căuta prilej să mă vadă. Tot restul purtării mele şi a ocupaţiilor mele răspunse curând acestei idei trăsnite. Nimeni n-ar mai fi putut să mă deosebească de o femeie, şi asta nu numai din cauza gătelii, ci şi din cauza unui aer afectat şi molatec.

Nu puteam uita că termenul fixat de Peres era foarte apropiat şi, departe de a dori să-l văd apropiindu-se cât mai degrabă, începui să mă tem de el. Urma să întrerupă cu siguranţă o viaţă al cărei farmec îmi părea că sporeşte fără încetare. Ce puteam să mai doresc de la restul lumii, când ce găseam în casa mea ajungea pentru a mă face fericit? îmi creaserăm un fel de filosofie care făcea din avere şi glorie nişte lucruri demne nu numai de indiferenţă dar şi de dispreţ; şi dacă n-aş fi fost conştient că aveam nevoie de anumite resurse materiale pentru o viaţă îndelungată, aş fi fost în stare să dau uitării pe prietenul meu, vasul meu, Malta, Franţa şi să mă înmormântez până la moarte în satul în care mă găseam. Însufleţit de aceste gânduri, mă întrebai dacă la sosirea lui Peres n-aş fi putut să-i cer, fără să-l văd, o sumă de bani destul de mare din care să pot trăi mai mulţi ani în singurătate. Banii mei erau la el, şi nimic nu mi se părea mai uşor decât să-i trimit o procură pe baza căreia să primească de la bancherul meu renta pe care mi-o rezervaserăm din averea moştenită.

Nu era nicio greutate s-o primesc la Neapole în loc de Malta. Pentru a-l îndemna să. Mă ajute mereu în planurile mele, mă gândeam să-i dăruiesc corabia şi nu puteam crede că se va încăpăţâna să mă caute şi să mă vadă, când îi voi trimite vestea că interese importante pentru fericirea mea mă făceau să renunţ la toate planurile de până atunci. An fost atât de satisfăcut de aceste hotărâri, încât destăinuindu-i-le mai întâi feciorului meu, de a cărei credinţă eram sigur, îl însărcinai să se ducă în portul

Neapole şi să aştepte sosirea lui Peres cu o scrisoare în care îi arătam intenţiile mele.

Dar băiatul acesta se întoarse în mare grabă chiar în aceeaşi zi şi-mi spuse că Peres se găsea la Neapole de douăzeci şi patru de ore şi că, mirat că (nu-l aşteptase nimeni în port, stârnise vâlvă în oraş pentru a da da urma mea. Două motive îl făcuseră pe feciorul meu să se întoarcă: primul, pentru a mă feri de surpriza unei vizite neprevăzute, dacă Peres izbutea într-adevăr să afle unde locuiesc; celălalt, pentru a primi noi porunci despre felul cum trebuia să procedeze în cazul în care Peres ţinea morţiş să mă vadă. Fui atât de emoţionat de această ştire încât, înehipuindu-mi că este pe cale să-mi ajungă la uşă, mă gândii să-mi reiau hainele bărbăteşti, ca să mă feresc de ruşinea de a fi găsit cu gătelile ce le aveam pe mine. Dar Helena reuşi să mă liniştească, atrăgându-mi atenţia că Peres nu va descoperi ceea ce tatăl ei nu izbutise să descopere până atunci. Aflaserăm, într-adevăr, că marchizul de Leniati îşi dăduse multă osteneală să ne găsească şi. Deşi o făcuserăm să creadă în primele zile că eu însumi îi prezentaserăm scuze pentru fuga noastră, Helena aflase după aceea, chiar din gura mea, că nu mai dăduserăm ochii «u el după plecarea noastră.

Schimbai totuşi într-o oarecare măsură poruncile pe care le dăduserăm feciorului şi, temându-mă că-mi va fi greu să scap de zelul lui Peres, îi scrisei o nouă scrisoare în care-l rugam să-şi curme cercetările şi să mă aştepte a doua zi într-un loc pe care i-l indicam. În afară de motivele pe care le aveam de a mă feri de vizita lui, mă temeam că va ajunge', prin atâtea cercetări şi întrebări, să se întâlnească cu Leniati, care n-avea să scape ocazia de a-şi regăsi fiica. Şi, într-adevăr, toate temerile mi s-au dovedit îndreptăţite. Peres îl întâlnise pe marchizul de Leniati cu prilejul unei scrisori de la Rovini pe care el se obligase să i-o transmită. O lăsase pe femeie la Malta, unde se întorsese anume ca să scape de ea şi să mă scutească de o scenă neplăcută în cazul în care m-ar fi găsit împreună cu fiica ei. Neputând s-

o refuze, îi făgăduise să-l vadă pe Leniati din partea ei, şi explicaţiile pe care le avusese cu el îi determinaseră să se caute împreună. Şi-ar fi pierdut poate timpul în zadar, dacă informându-se la oamenii din sat n-ar fi dat tocmai peste slujnica pe care o concediaserăm. Aceasta ne recunoscuse uşor după descrierea pe care i-o făcuseră.

Tocmai mă pregăteam să cobor în grădină cu Helena când am auzit nişte bătăi puternice în uşă. Mă apucă un tremur atât de puternic încât nu mă mai puteam stăpâni. „Acesta-i Peres, i-am zis Helenei. Îi deschidem?” în timp ce ne sfătuiam, el continua să ciocăne iar cel de-al doilea fecior al meu, căruia îi recomandaserăm de o mie de ori să nu deschidă niciodată fără voia mea, fu atât de impresionat de zgomot, încât ajunse la uşă mai înainte ca eu să-l fi auzit că se duce să deschidă. Mi s-a părut totuşi că aud zgomotul cheilor şi, îndemnat de teamă, am alergat cât am putut de î’epede ca să-l împiedic să deschidă. Dar ajunsei prea târziu, aşa încât neputând să rezist puterii care împingea uşa peste mine, rămăsei expus nu numai privirilor lui Peres dar şi celor ale lui Leniati, pe care nu mă aşteptam să-l văd. Ruşinea de felul cum eram îmbrăcat m-ar fi făcut să intru în pământ dacă acesta s-ar fi deschis sub picioarele mele. Am întors capul, roşind. Din fericire, numai Peres mă recunoscu şi, cu o grijă demnă de prudenţa şi prietenia lui, înţelese din tulburarea mea că m-ar durea de moarte dacă m-ar îmbrăţişa cu ironiile pe care le meritam… Făcându-se că nu mă recunoaşte şi adresându-se feciorului care era foarte nedumerit de încercarea mea de a-l opri, îl întrebă în ce parte trebuia să o ia ca să dea de mine. Dar băiatul, încurcat, nu îndrăznea să deschidă gura ca să mă arate. Singura cale pe care am găsit-o potrivită ca să ies din acea încurcătură fu să mă aplec la urechea lui Peres. „Intră, îi spusei, şi aminteşte-ţi ce datorezi onoarei mele.” Mă înţelese. „Îl vom găsi”,. Spuse el marchizului şi, poftindu-l să înainteze, îl duse într-o cameră ce se deschidea în faţa lui. Helena, care mă urmărise cu privirile, se retrăsese într-o altă cameră după ce îi recunoscuse. Fiind sigur că a luat

această precauţie, am pus s-o cheme imediat la mine. Sosi îndată, tremurând din cap până în picioare. Nici eu nu eram mai puţin emoţionat şi poate că nu s-a mai pomenit niciodată o asemenea încurcătură.

„Vezi, i-am zis, aproape fără glas. La ce mă expui cu capriciile tale. Cum să apar în faţa a doi oameni onorabili în halul în care mă aflu?” Şi, la fiecare cuvânt pe care-l rosteam, smulgeam dantelele şi panglicile cu care eram gătit. Scăpai într-o clipă de o găteală la care mâinile Helenei lucraseră două ore. Mă îmbrăcai în veşmintele sexului meu. „Nu poate fi vorba să ne ascundem, i-am zis, şi ceea ce ne rămâne de făcut este, în primul rând, să ne înfăţişăm împreună tatălui tău şi prietenului meu.” Disperarea mă făcea, în ciuda voinţei mele, să iau această hotărâre căci, printre miile de gânduri care-mi trecuseră ca fulgerul prin minte, aş fi dorit să am o trăsură gata pregătită pentru a fugi şi n-aş fi regretat nimic din ceea ce ar fi trebuit să las în urmă dacă aş fi putut spera să mă feresc de Leniati prin fugă. Dar neavând această posibilitate, o luai pe Helena de mână şi mă străduii, ducând-o în camera unde se aflau ei, să-mi alcătuiesc glasul şi chipul cel mai potrivit. O sfătuii şi pe ea să fie hotărâtă într-o împrejurare în care fericirea amândurora depindea de purtarea noastră. De cum mă zări, Peres se repezi la mine şi mă îmbrăţişă de mii de ori cu multă dragoste. Nu puteam să nu mă simt încurcat de afecţiunea lui dar, făcând un efort pentru a-mi veni în fire, mă întorsei spre Leniati care părea nehotărât în privinţa tonului pe care se cuvenea să-l adopte faţă de mine… Domnule, i-am spus, dacă cunoaşteţi puterea dragostei, fuga noastră nu putea să vă surprindă. Propunerile domniei-voastre de căsătorie mă bucurau, dar unele obstacole pe care nu puteam să vi le dezvălui mă lipseau de această fericire pentru mult timp; n-am avut. Puterea să rezist imboldului unei iubiri care nu mă va părăsi toată viaţa. Dorinţele scumpei mele Helena sunt la fel cu ale mele. Suntem făcuţi pentru a ne iubi. Lăsaţi-ne să petrecem în liniştea în care ne aflăm un timp al

cărui sfârşit. Pentru a fi sincer, mi se pare încă neclar.

dar care va fi compensat cu prisosinţă de statornicia, credinţa şi afecţiunea nealterabilă a sentimentelor mele. Don Peres va spus poate, adăugai, că averea domnieivoastre nu este necesară pentru a ne face soarta dulce şi fericită; nu vă cer pentru Helena decât dragoste paternă şi, pentru mine, prietenia pe care vreau s-o câştig prin prietenia mea.”

Îmi răspunse, fără niciun cuvânt de mânie sau reproş, că el cunoaşte pasiunile violente ale tinereţii şi că nu eram vinovat dacă prelungeam avantajele pe care mi le acordase Helena. „Nu adaug decât un singur cuvânt, îmi ’ zise, de care urmează să ţii seama în orice hotărâre vei lui: socot că Helena se va arăta vrednică, prin purtarea ei, de toate avantajele pe care mă gândeam să i le acord. Dacă se opune planului meu de a o mărita, voi renunţa la calitatea de tată pe care o înclinaţie firească m-a făcut s-o asum, cu asentimentul unanim al familiei.” Această declaraţie era precisă, şi tonul cu care fusese rostită mă impresionă mai mult decât reproşurile sau violenţa. Într-o clipă, mii de gânduri îm trecură prin minte, făcând să pălească cele mai serioase motive de a nu dori căsătoria. Nu ieşise oare Helena cuminte din mâinile mamei ei, şi puteam eu oare socoti drept o pată slăbiciunile pe care le avusese numai pentru mine? Ce importanţă avea naşterea ei, dacă puteam să rămân cu ea la Neapole. Şi să ascund familiei mele locul unde ne aşezaserăm, ca şi însăşi căsătoria mea? îmi doriserăm să intru în Ordinul de Malta pentru a răspunde unei chemări; nu justifica, oare, acelaşi motiv schimbarea intenţiilor mele? Şi în alegerea unui anumit fel de viaţă, nu trebuie oare să asculţi întotdeauna de chemarea cea mai puternică? Toate sentimentele din inima mea îmi spuneau că era făcută pentru dragoste; şi cum aş fi putut răspunde acestor sentimente decât printr-o căsătorie fericită şi liniştită? Aceia care au cunoscut puterea unei pasiuni violente ştiu cu câtă grabă inima ia hotărâri după cele mai mărunte aparenţe de dreptate şi raţiune care par să-i

favorizeze înclinaţia. Crezui, deci, că mă bazez pe raţionamentele cele mai limpezi şi mai solide. „O clipă”, îi spusei marchizului de Leniati şi, dându-i să înţeleagă că nu aveam nevoie decât de câteva explicaţii cu

Peres pentru a mă hotărî, îl luai pe prietenul meu de mână şi coborâi cu el în grădină. Nu era nimic care să mă facă să-l bănuiesc pe Leniati. Nu spusese nimic aspru nici despre mine, nici despre Helena. Şi cum îi aduseserăm destule dovezi ca să-l încredinţez că speram să învingtoate obstacolele, dacă el avea ceva observaţii de făcut fiicei lui, îmi închipuiam că acestea nu puteau fi potrivnice propriilor ei speranţe. Totuşi, de cum m-am îndepărtat, crezând că putea să mi-o răpească, îi prezentă cu iscusinţă tot ceea ce putea să micşoreze rezistenţa ei în a-l urma. ÎL spuse că Peres îi declarase fără şovăire că nu eram făcut pentru ea şi că o înclinaţie care mi s-ar putea ierta dacă ar fi privită ca o simplă galanterie devenea o pată pentru onoarea mea dacă i se dădea o formă mai serioasă. Şi, închipuindu-şi că Helena, pătrunsă de dovezile iubirii mele, nu va fi uşor de convins, că omiseserăm ceva din ataşamentul pe care i-l juraserăm de mii de ori, îi arătă că ceea ce se înţelegea în orice caz din spusele lui Peres erau obstacolele pe care nu voi putea să le înving ’decât cu greu. Ea putea să-şi dea. Singură seama de acest lucru din răceala cu care răspunseserăm primelor propuneri de căsătorie şi din hotărârea pe care o luaserăm de a o antrena într-o legătură mai liberă. Dacă-şi cunoştea deci interesele sau, mai degrabă, dacă mă iubea îndeajuns pentru a dori să mă aibă tot timpul alături de ea, trebuia să profite de pasiunea mea actuală pentru a mă lega prin legi în faţa cărora voi fi nevoit să cedez. Trebuia să plece cu el la Neapole. Absenţa ei va spulbera curând nehotărârea mea. Mă va vedea revenind la picioarele ei pentru a-i cere ca o favoare ceea ce se părea că priviserăm până atunci ca o umilire. Helena se lăsă înşelată de un raţionament atât de plauzibil. Consimţi să plece cu tatăl ei, iar dacă-i scăpară câteva lacrimi pe când se urca în trăsură, şi le reproşă ca pe o

slăbiciune. Leniati, care venise împreună cu Peres, nu avu grosolănia de a-l părăsi fără niciun semn de politeţe. Porunci feciorului meu ca, la întoarcerea noastră din grădină, să-i transmită scuze pentru plecarea lui şi să-i spună că, de îndată ce va fi ajuns la Neapole, se va grăbi să-i trimită trăsura înapoi.

Între timp. Discutam foarte aprins cu Peres despre urmările unei pasiuni pe care o luase, la începuturile ei, drept o distracţie scuzabilă la vârsta mea. Pătrunsese sensul ultimelor cuvinte pe care le adresaserăm marchizului şi, neîndrăznind să le creadă sincere, se grăbise să-mi ceară să i le lămuresc. Îmi începui explicaţia foarte de departe şi concluzia era că, neputând trăi fără Helena, eram hotărât să mă asigur că va fi a mea chiar dacă ar trebui să-mi sacrific toate speranţele. Voise să mă întrerupă de nenumărate ori, şi citii în ochii lui că mă condamna.. Dar sperând să-l câştig prin dovezi de generozitate şi prietenie, îl rugai să mă asculte până la sfârşit. „Deoarece corabia nu-mi va mai fi de trebuinţă în noua viaţă pe care o voi îmbrăţişa, îi spusei, să nu ţi se pară prea mult dacă ţi-o dăruiesc. Şi cum pentru mine drepturile prieteniei sunt la fel de sfinte ca ale dragostei, vreau să-ţi las în grijă veniturile mele, pe cai’e le vei primi la Malta de la bancherul meu şi din care îmi vei trimite ceea ce-ţi va prisosi, căci prevăd că, însurându-mă cu Helena, bunurile pe care le va primi de la tatăl ei ne vor ajunge pentru viaţa simplă pe care îmi propun s-o duc alături de ea.’1

Peres î. Şi impusese cu greu să mă asculte până la sfârşit. În cele din urmă, încrucişându-şi braţele, cu un aer de mirare şi compătimire, mă întrebă dacă trebuie să ia în serios tot ceea ce auzise şi dacă eram în stare să-mi pierd minţile până într-atât. „Nu, a reluat el, prietenul meu nu poate să-şi piardă orice Urmă de onoare, şi să se arunce în cea mai mizerabilă infamie. Mi-aş primejdui viaţa pentru a-l opri pe marginea prăpastiei. O datoresc generoasei lui prietenii şi sunt gata s-o sacrific pentru a-i salva onoarea/I Un reproş atât de puternic mă năuci şi Peres avu timp să-mi

expună cu de-amănuntul tot ce credea că mă poate impresiona. Neputând să-şi ierte, îmi spuse, uşurinţa care-l făcuse, împotriva principiilor lui, să-mi favorizeze dragostea prin sfaturile şi prin exemplul lor, se acuza că ar fi primul vinovat al pierzaniei mele. Dar cum să nu aibă încredere, a adăugat el, într-un caracter atât de nobil ca al meu? Cum să mă creadă capabil să nesocotesc stima tuturor oamenilor onorabili? „Ştii, oare, a reluat el, că Rovini de cum a coborât de pe vas a făcut să răsune Malta cu ţipetele ei şi că te-a înfăţişat ca pe răpitorul mârşav al fetei ei? Câtă iscusinţă mi-a trebuit ca s-o fac să tacă!

Şi câte strădanii pentru a îndrepta răul pe care ţi-l făcuse la curtea marelui-maestru! Ani făcut-o să priceapă, pe această femeie apucată, că soarta fiicei ei va fi mai fericită decât a fost a ei şi că, pe lângă foloase sigure pentru Helena, îşi asigura şi ea traiul prin generozitatea unui om ca domnia-ta. I-am arătat ce servicii puteam să-i aduc la Neapole, trezind din nou afecţiunea lui Leniati pentru ea: apoi, ca ultim argument pentru o minte atât de îndărătnică, î-am dat să înţeleagă că, deoarece o găsesc plăcută, mă ofeream să te înlocuiesc pe domnia-ta şi pe Leniati. Dacă i-aţi refuza amândoi binele la care ar avea dreptul să se aştepte de la voi. Marele-maestru şi întreaga curte sunt încredinţaţi, în urma spuselor mele, că eşti reţinut în Italia de o afacere de onoare. Le-am promis că nici întoarcerea domniei-tale, nici a mea nu pot întârzia mult. Sând deci chezaşul domniei-tale şi pentru dragoste, şi pentru onoare. Gândeşte-te dacă vrei să mă pierzi împreună cu domnia-ta, şi dată mi-ai salvat viaţa pentru a mă face acum să-mi pierd onoarea?”

Aceste vorbe, din care nu redau decât esenţa, mă ruşinară mai mult decât mă convinseră. Nu puteam să-i obiectez nimic lui Peres, dar dragostea din inima mea rămăsese neschimbată, şi-mi părea rău că nu sunt judecat de un om care să-i cunoască mai bine puterea. Simţul meu înnăscut de dreptate mă obligă, totuşi, să recunosc că, după părerea obştească, mă făceam demn de dispreţ în

ochii acelora care cunoşteau tot atât de puţin ca şi el ce înseamnă puterea dragostei; iar dacă încercai să mă apăr, n-o făcui decât folosindu-mă de argumentele banale ale filosofiei voluptoase ale cărei principii le învăţaserăm în singurătatea mea. În sfârşit, dându-mi foarte bine seama de slăbiciunea raţionamentelor mele, mă lăsai cu totul pe seama lui Peres, implorându-l să găsească el o cale de a păstra afecţiunea Helenei fără a mă căsători cu ea. Acceptă această rugăminte şi, revenind la planul de a mi-o lăsa ca iubită, mă sfătui s-o conving să plece cu noi. Era mai mult decât putuserăm spera după severitatea mustrărilor lui. Îl îmbrăţişai şi, crezând că în felul acesta prevedea toate relele la care puteam să mă aştept de la Leniati. Îl făcui să consimtă să mă ajute la o a treia răpire.

Măsurile pe care le luarăm împreună presupuneau ca Helena şi tatăl ei să mai fie încă lângă noi. Peres trebuia să se prefacă, ca şi mine, că nu mă mai opuneam căsătoriei şi, ca urmare, să-i propună marchizului să se întoarcă la Neapole pentru a face pregătirile de nuntă. Ar fi dat ordin vasului să ridice pânzele în aceeaşi zi; iar eu, în timpul nopţii, m-aş fi dus cu Helena la Pozzuoli şi m-aş fi îmbarcat pe dată. Cât despre el, nimic nu-l grăbea să se întoarcă la Malta, unde ar fi aşteptat să se ivească o ocazie ca să ne urmeze pe un alt vas. Până atunci, făcând pe miratul de fuga noastră, l-ar fi consolat pe marchiz pentru o pierdere care, după câte îşi închipuia Peres, nu avea să-l facă să sufere de moarte. Numai insistenţele mele îl făcură pe Peres să ia parte la un plan pe care-l condamna, deşi se pregătea să-l execute. Îmi atrase desigur atenţia cât demult trebuia să-şi încalce principiile; dar acest înţelept prieten îşi dăduse seama că era singura cale pentru a mă salva de la un rău mult mai mare.

7 – Istoria tinereţii comandorului

Dădurăm aceleaşi semne de uimire aflând că Helena plecase cu tatăl ei. Prietenul meu nu-şi venea în fire, nici eu de altfel, în urma acestei trădări. Doar durerea pe care o resimţeam n-o împărţi cu mine. Dimpotrivă, făcând tot ce-i

sta în putinţă pentru a lupta împotriva ei, îmi prezentă acest incident ca pe o favoare atât de limpede a cerului care voia împotriva voinţei mele să mă scape de o patimă la fel de dăunătoare pentru onoare cât şi pentru liniştea mea, încât îl bănuii câteva clipe că s-ar fi înţeles cu Leniati ca să mă trădeze. Totuşi, fără să se supere de bănuielile mele, cercetă cu sânge rece ce urma să gândim despre o schimbare atât de bruscă şi, mărturisindu-mi că n-o găsea favorabilă speranţelor mele, socoti numai că o putea folosi pentru a mă smulge din Neapole şi a mă face să iau calea mării împreună cu el. O făcu atât de îndemânatec încât reuşi să mă păcălească. „Nu îndrăznesc să te sfătuiesc, mi-a zis el, s-o vezi nici pe Helena, nici pe tatăl ei înainte de a le fi aflat intenţiile.” în zadar îl întrerupsei ca să-l asigur că eu trebuia să mă încred în Helena. „Ah! reluă el, prefăcându-se aproape tot atât de mâhnit ca şi mine, mă supără că nu ştii încă ce uşurătate ascunde firea femeilor. Dar dacă ai o părere mai bună despre prietenia mea, lasă-mă să mă întorc la Neapole, şi ai încredere în mine în ceea ce priveşte interesele dragostei tale. Dacă

Helena este cât de cât dornică să te urmeze, te asigur că voi găsi mijlocul să-i înlesnesc fuga; şi ea să nu fiu oprit de niciun obstacol, adăugă el, voi trimite ordin vasului să ne aştepte la Pozzuoli unde putem ajunge în câteva ore împreună cu iubita ta.”

Acest sfat mi se păru atât de sincer şi de drept că mă încredinţai cu totul zelului şi comportamentului prietenului meu. Aşteptai să se întoarcă aproape leşinat de nerăbdare. Nu veni decât în ziua următoare şi, de cum mă zări, din depărtare, îmi făcu semne din cap şi cu ochii anunţându-mi ştiri triste. „Te plâng, mi-a zis, pe când mă îmbrăţişa; dar n-am prevăzut decât prea bine urmările trădării marchizului. I-a inspirat Helenei alte sentimente, şi îţi spun chiar din partea iubitei domniei-tale că este hotărâtă să-şi asculte tatăl. Să plecăm, reluă el, îmbrăţişindu-mă încă o dată; să ne depărtăm şi de un om a cărui supărare poate va deveni primejdioasă dacă i s-ar oferi noi prilejuri de teamă, şi de o

iubită la care nu am găsit ataşamentul pe care te bizuiai.” Este adevărat că, neputându-l bănui pe Peres de rea-credinţă, primul sentiment care mă încercă a fost de mândrie rănită şi de indignare, şi el m-ar fi făcut să părăsesc pe dată o iubită ingrată şi necredincioasă dacă vasul ar fi fost gata să mă primească. Dar următoarele gânduri au fost mai favorabile Helenei. Mi-am închipuit că, nevoită să vorbească de faţă cu tatăl ei, ascultase mai puţin de glasul iubirii decât de al fricii. I-am prezentat această obiecţie lui Peres care, exasperat parcă de împotrivirea mea, s-a hotărât în sfârşit să nu mă mai menajeze. „împotriva voinţei mele, mi-a zis, va trebui să-ţi spun tot. Aveam de gând să-ţi ascund ceea ce am crezut că nu poate decât să-ţi sporească durerea. Dar nu pot, pe de altă parte, să te văd în această orbire fără seamăn din cauza unei tinere cochete care îţi arată atât de puţină consideraţie. Citeşte, adăugă el, dându-mi o scrisoare. E scrisă de mâna Helenei, care nu s-a lăsat rugată pentru a confirma în scris ceea ce-mi spusese cu gura ei.” îi recunoscui într-adevăr scrisul. Îmi scria că, neputând să nu dea tatălui ei ascultarea care i se cuvenea, se vedea nevoită să rupă nişte legături care o făcuseră mult timp fericită. Urările ei de alinare a durerii mele fură cea mai crudă parte a acestei groaznice scrisori. Mi se păru că desluşesc în ea o răceală atât de făţişă încât, îndemnându-mi ura şi dispreţul să ia locul sentimentelor mai afectuoase pe care le mai aveam, îi oferii lui Peres să plecăm îndată la Pozzuoli. Nu-mi cunoşteam îndeajuns propriul suflet sau, mai degrabă, nu aveam destulă experienţă privitoare la capriciile marilor pasiuni pentru a şti că o trecere atât de bruscă de la iubire excesivă la ură ar fi o minune ce nu trebuie aşteptată de la forţele naturii. O aşteptam totuşi de la marea supărare în care mă aflam şi dacă nu putui să plec fără a-mi simţi inima crâncen sfâşiată am căutat în mândrie şi în judecată tot ceea ce putea să mă ajute să-mi birui slăbiciunea.

Peres, căruia nu-i ascundeam nimic din tulburarea mea,

mă compătimi, dar fără a-şi slăbi cu nimic îndemnurile şi sfaturile. În loc să mă ducă direct la Malta, se gândi că, pentru a mă aduce în situaţia de a mă arăta într-o lumină bună la curtea marelui-maestru, trebuia să-mi dea prilejul să dobândesc destulă glorie pentru a şterge impresiile dăunătoare pe care le-ar fi produs plângerile mamei Helenei. Inchizând însă aceste gânduri în inima lui, hotărî să nu mi le comunice până în momentul acţiunii, şi nu am ştiut că dăduse ordin să luăm calea spre arhipelag. Iarna care se apropia îl făcea să spere că va întâlni vreun vas din cele care. La acea vreme, se întorc din Egipt cu pelerini de la lvtecca, şi avea de gând să caute cu îndârjire orice prilej de luptă. Zăceam într-un colţ al corăbiei, pradă unor gânduri sfâşietoare şi convins că ne îndreptăm spre Malta, când fui trezit din această aţipire de vocea lui Peres care descoperise prada pe care o căuta. „La arme! strigă el; pentru onoare! pentru victorie!” Şi văzându-mă că-l privesc surprins, îmi spuse în câteva cuvinte că, deoarece reputaţia mea la Malta era pierdută dacă nu mă întorceam cu o acţiune răsunătoare, îmi oferea o cale de a-mi răscumpăra toate slăbiciunile. „Da, i-am zis alergând să-mi iau armele, am să mă răzbun pe turci de trădările dragostei.”

Acelaşi entuziasm îi cuprinsese pe toţi oamenii noştri şi curând ajunserăm în vântul adversarului. Toate tunurile noastre au tras, silindu-l, de la prima salvă, să se apere numai de apa care intra. Vasul îi fusese găurit de câteva ghiulele care îl puneau în pericol de-a se scufunda mai înainte să ajungem noi la el. Totuşi, trecând la abordaj, ne-am dat seama că duşmanii noştri aveau şi bărbăţie, şi arme. S-au descurcat atât de bine încât, în ciuda faptului că vasul lor era avariat, ceea ce obliga pe o parte din oameni să lucreze fără încetare pentru a scoate apa care năvălea în interior, au rezistat mai bine de o oră, iar noi am pierdut o parte din oameni înainte de a ne vedea pe puntea lor. Au plătit-o mai scump, căci atacul nostru fu nemaipomenit de vijelios şi fiecare om de-al nostru care cădea era îndată răzbunat prin moartea a mai mult de un duşman. Regret,

pentru gloria mea, că nu e Peres cel care scrie istoria acestei lupte. Nu mi se cade să vorbesc decât despre vitejia lui ce s-a arătat prin acţiuni uimitoare. L-am văzut atacându-l pe cel mai viteaz duşman al nostru. Izbândă părea nehotărâtă şi, îndemnat de zelul pentru prietenul meu, cât şi de admiraţia pentru cel care-i rezista, m-am aruncat între ei pentru a despărţi doi luptători atât de viteji. Văzând că toţi oamenii lui fuseseră scoşi din luptă, duşmanul nostru încetă să se mai opună. Se întoarse spre mine ca să-mi predea armele şi, în cuvinte în care se amestecau politeţea şi supunerea, mi-a spus că-mi este recunoscător pentru că l-am scăpat de o sabie atât de vajnică precum era cea a adversarului său.

Într-o clipă întreaga corabie era în mâinile noastre, dar ne folosirăm cu omenie de dreptul pe care ni-l dădea victoria. După măcelul la care ne dedaserăm şi văzând că nu mai rămăseseră decât vreo zece-doisprezece oameni care să ni se predea, nu mai speram să scoatem un câştig prea mare din prada noastră; dar, luându-ne la o parte, adversarul lui Peres ne imploră să domolim zelul oamenilor noştri care se pregăteau să cerceteze în toate cotloanele vasului. „Nu pot să nu-mi fac o idee foarte înaltă despre omenia domniilor-voastre, ne spuse el, dacă o măsor după vitejia de care aţi dat dovadă. Începeţi prin a transborda pe vasul domniilor-voastre nişte doamne care aşteaptă tremurând rezultatul luptei noastre. Tunurile domniilorvoastre le-au pus în aceeaşi primejdie în care m-a pus pe mine sabia domniei-voastre, şi jumătate din echipaj luptă în prezent cu apa care pătrunde din toate părţile.” Ne grăbirăm să dăm ordinele necesare. Străinul, a cărui naţionalitate o recunoscuserăm numai cu foarte mare greutate penteu că, lămurindu-se cu noi, ne vorbise cu uşurinţă – mie în franceză şi lui Peres în spaniolă –, ne rugă să. Mergem cu el să liniştim doamnele. Le găsirăm aproape moarte de spaimă. Totuşi, văzându-l pe apărătorul lor, îşi veniră în fire şi ne primiră foarte cuviincios, apoi, eedând îndemnurilor străinului, consimţiră să treacă pe vasul

nostru. Ne dădurăm seama deîndată că erau singurul folos pe care îl câştigaserăm. Doamnele erau turcoaice şi se întorc* au de la Mecca. Nimeni nu vine încărcat cu bogăţii dintr-un pelerinaj. Toată uimirea noastră venea din faptul că U vedeam Conduse de un om pe care nici înfăţişarea, nici purtarea nu-l arătau a fi turc.

Precauţia lui de a trece pe vasul nostru ni se păru un serviciu pe care voise să ni-l aducă şi nouă înşine; căci, toată munca depusă de oamenii lui împreună cu ai noştri pentru a salva vasul lui de la naufragiu a fost zadarnică şi în curând l-am văzut scufundându-se sub ochii nujtr'. Nu ne-a părut prea rău de această pierdere. Ne erau de ajuns, ca dovadă a victoriei noastre cei vreo douăzeci de prizonieri pe care socoteam că-i vom duce la Malta. Peres, prudent ca întotdeauna, porunci să fie puşi în lanţuri toţi cei care nu i se părură vrednici să fie trataţi cu mai multă blândeţe şi, rezervându-ne întreaga politeţe pentru străin şi pentru doamnele care-l însoţeau, îi făcurăm prin purtarea noastră să spere o soartă mai bună decât ar fi fost de aşteptat după o luptă atât de înverşunată. Peres luă drumul spre vest, lucru de care străinul îşi dădu seama. Ne lăudă că ne gândim la retragere, chiar îhdemnându-ne în cuvinte care lăsau să se întrevadă un fel de interes pentru siguranţa noastră, însă. Ne rugă să ne încetinim mersul îndeajuns pentru a-i face un bine pe care-l aştepta de la generozitatea noastră. Cerându-i lămuriri, ne trase într-un loc mai ferit pentru a ne satisface curiozitatea.

„Mi-e ruşine, ne spuse el, să vă mărturisesc cine sunt, când mă găsiţi îmbrăcat în haine turceşti. Vă cunosc îmbrăcămintea; am purtat-o şi eu. Aveţi în faţa domniilor voastre pe comandorul Junius, de numele căruia nu se poate să nu fi auzit. Aventurile mele au avut mare răsunet şi nu ştiu eu însumi dacă trebuie să le numesc infame sau glorioase. După toată cinstea pe care o primiserăm din partea

Ordinului, nimeni nu se putea aştepta să-mi părăsesc funcţia de comandor şi toate avantajele pe care le

dobândiserăm în atâţia ani de trudă. Pe de altă parte, cei ce ştiu ce înseamnă ambiţia, şi care, supunându-se ordinelor şi-au dat seama cât de plăcut e să comanzi, nu mă vor condamna, cred, că am preferat conducerea unei naţiuni situaţiei de supus al marelui-maestru.

Departe de a mă necăji de cele întâmplate astăzi, continuă el, mulţumesc cerului că întâlnirea cu domniilevoastre îmi dă prilejul să-mi fac cunoscute aventura şi sentimentala. Din ordinul marelui-maestru mă îmbarcaserăm pe un vas frumos care mergea la Smirna. Eram trimis acolo ca să răscumpăr doi cavaleri răpiţi de turci în timp ce lucrau pentru Ordin şi care găsiseră o cale de a anunţa la Malta starea nenorocită în care trăiau de când căzuseră în robie. Ascunseserăm cu grijă însemnele calităţii mele şi nici măcar pe vas nu se ştia că sunt comandor al Ordinului. Vântul ne aruncă în golful Colochinei, unde ne sili să stăm câteva zile într-o radă atât de pustie încât nu se vedea nici urmă de om prin împrejurimi. Ca să mă distrez, luai o puşcă gândind să petrec câteva ore la vânătoare. Înaintai mult spre interiorul ţinutului, urmărind o căprioară, şi ajunsei în vârful unui deal de unde zării o ceată de oameni înarmaţi care se mişcau cu multă însufleţire. Neputând rezista curiozităţii, înaintai la adăpostul unei păduri care se întindea de-a lungul câmpiei până când am putut auzi vorbele celor care se găseau mai aproape de mine. Îndrăzneala mea crescu când desluşii că vorbeau greceşte. Vorbeam cu uşurinţă această limbă, ceea ce-l determinase de altfel pe marele-maestru să mă aleagă pentru însărcinarea ce-mi dăduse. Totuşi, nu m-aş fi gândit să mă arăt în faţa unor oameni dintr-un neam despre ale cărui moravuri şi purtări nu ştiam nimic. Dar, deşi învălmăşeala care domnea în rândurile lor nu-mi îngăduise să prind decât cuvinte fără şir, mânat de dorinţa de a afla despre ce era vorba, uitai de grija cu care mă feriserăm de ochii lor. Am fost prins de o mulţime de oameni în faţa cărora nici măcar nu încercai să mă apăr. M-au dus în mijlocul adunării lor dar, auzindu-mă că le

vorbesc limba, nu mă lăsară să înţeleg nimic din intenţiile lor.

După ce-mi puseră o mulţime de întrebări la care am răspuns cu multă măsură, îmi dădui seama că prezenţa mea le făcea o impresie extraordinară şi, în timp ce mă întrebam dacă trebuie să o pun pe seama înfăţişării sau a răspunsurilor mele, mă poftiră foarte cuviincios să mă retrag mai la o parte. Cei care au fost însărcinaţi să mă însoţească mă lămuriră fără să-i întreb care era rostul acelei adunări. Regele lor, după ce se făcuse urât de toată lumea prin acte de cruzime şi nedreptate, murise cu câteva zile mai înainte, îmi destăinuiră că ei înşişi îl uciseseră în urma unei conspiraţii a fruntaşilor neamului lor, dar că această conspiraţie nu izbutise decât după ce prinţul cel crud făcuse să curgă mult sânge. Chiar cu mâinile lui. Dându-şi seama după chipul supuşilor că i se apropia sfârşitul, nu aşteptase loviturile care-i erau hărăzite, ci se aruncase cu sabia în mână în mijlocul celor care-l înconjurau. La început, o rămăşiţă de teamă şi de respect le pricinuise acestora o tulburare atât de mare încât se lăsaseră loviţi câtva timp până să-şi adune curajul. Şi să-şi amintească de scopul celor puse la cale. Vederea a douăzeci dintre complicii lor doborâţi de această mâna cruntă îi hotărî în sfârşit să se apere, îl tăiară în bucăţele, dându-i câte o lovitură pentru fiecare din victimele sale. Naţiunea, înfierbântată încă de un eveniment atât de important, se străduia acum să-şi aleagă un nouvstăpân. Cei cărora le fuseserăm prezentat erau capii naţiunii, şi lor le fusese încredinţată această alegere. Îşi continuară dezbaterile. În sfârşit, o cărare se deschise în mijlocul lor şi doi dintre aceşti gravi sfetnici, trimişi de ceilalţi, veniră spre mine păşind şi, foarte respectuos, mă poftiră să-i urmez. Nu mă lăsai rugat şi, intrând după ei în mijlocul cercului, fui întâmpinat de onoruri nenumărate; cel care părea să aibă funcţia cea mai importanţă mi se adresă în cuvinte care mi s-au întipărit în minte. «Străine, îmi spuse, înfăţişarea domniei-tale, cele ce ne-ai spus despre ţara domniei-tale şi

despre aplecarea pentru război şi, ceea ce ne impresionează şi mai mult, omenia pe care ni se pare că o citim pe chipul domniei-tale ne-au hotărât să te alegem ca rege al nostru. Fără îndoială că cerul te-a adus în mijlocul nostru tocmai când ne aflam adunaţi pentru a ne alege un rege. Primeşte dar această cinste care-ţi este oferită de toţi fruntaşii naţiunii şi arată-te vrednic de ascultarea noastră.»

N-am să încerc să vă descriu mirarea mea. Abia puteam să mă conving că nu visez. Seriozitatea cu care fuseseră rostite acele cuvinte şi semnele de respect pe care toată lumea se grăbi să mi le arate îmi risipiră orice îndoială. Eram încă nesigur în privinţa atitudinii pe care se cuvenea s-o iau, neavând destul prezenţă de spirit pentru a mă hotărî pe loc. Îmi concentrai întreaga atenţie asupra figurii şi atitudinii pe care trebuia să le iau pentru a răspunde părerii pe care o aveau despre mine şi înţelesei că, la o naţiune la care nu-mi închipuiam că spiritul şi politeţea ar fi însuşirile cele mai de seamă, datoram poate acea alegere înfăţişării mele chipeşe. Răspunsul pe care-l dădui fu simplu. După ce am mulţumit consiliului pentru alegerea făcută, îi cerui să-mi dea răgaz până a doua zi ca să mă hotărăsc. Le arătai că mai aveam angajamente într-altă ţară şi că îmi trebuia acest răstimp ca să-mi cântăresc îndatoririle. Propunerea mea a fost aprobată şi totuşi, din acel moment, am fost tratat cu toată cinstea ce se cuvenea noului meu rang.

Cum surpriza mea creştea din clipă în clipă şi cum nu ştiam încă nici măcar numele poporului care mi se supunea, căutai să aflu măcar câte ceva despre obligaţiile pe care mă îndemnau să le asum şi-l rugai pe bătrânul care-mi vorbise în numele consiliului să rămână puţin singur cu mine. Repetându-i că fuseserăm aruncat din întâmplare pe ţărmul acela, îi mărturisii că ştiam foarte puţine despre colţul de lume în care mă aflam şi încă şi mai puţin despre naţiunea care îmi oferea cinstea de a o guverna. Înţelese că-i ceream lămuriri. «Cunoştinţele noastre, îmi spuse cu multă, modestie, nu sunt nici pe

departe la înălţimea cinstei şi curajului nostru. Ne cunoaştem obârşia: ne tragem din vechii spartani. Dar originea numelui de *mainioţi*[21], pe care l-am moştenit de la părinţii noştri, ne este cu totul necunoscut. Guvernul nostru se află sub protecţia Sultanului cu singura obligaţie pentru stat de a plăti un tribut destul de mic. Şi pentru suveranul nostru de a purta straie turceşti şi de a merge să se închine Porţii de îndată ce este înălţat pe tron. Religia este liberă, şi se găsesc oameni de toate credinţele la noi. Răposatul rege era musulman şi, găsind poate mai multă trecere la turci din această cauză, şi-a luat dreptul să abuzeze de putere şi să ne trateze cu o cruzime care l-a dus la pierzanie. Eu sunt grec, un altul evreu, parsi, păgân; avem în ţară biserici, moschei şi sinagoge.» îmi vorbi după aceea despre întinderea şi însuşirile ţării, despre posibilităţile ei de a purta războaie şi de a face comerţ, în sfârşit. Despre tot ce putea să mi-o prezinte cât mai onorabil, căci îmi ascunse cu multă iscusinţă singura pată care ar fi putut să-mi scadă entuziasmul pentru coroană. Mainioţii trăiesc din jaf, şi cea mai glorioasă ocupaţie a naţiunii, aceea care poate ridica un om, este războiul pe care-l duc împotriva trecătorilor pentru a se îmbogăţi din prada luată.

După o meditaţie de o noapte întreagă, mă hotărâi să accept un rang care place ambiţiei în orice condiţii ar fi el oferit, oricare ar fi poporul asupra căruia conferă autoritate. Mă gândeam că aş putea fi de folos unor oameni care nu aveau poate nevoie decât de un conducător înţelept pentru a-i aduce pe o cale mai bună. De cum s-a luminat de ziuă. Declarai ofiţerilor care mă slujiseră că primesc ofertele consiliului. Ştirea se răspândi curând. Văzui venind spre mine în fugă o mulţime de supuşi care îmi sărbătoriră alegerea prin aplauze. În două asie, autoritatea mea fu mai bine statornicită decât fusese a predecesorului meu după douăzeci de ani de domnie. Îndemnat atât de firea mea cât

---

21 **Maina — regiune din Laconia (Peloponez) în peninsula Pe- nara, pe cele două versante ale muntelui Taiget. Locuitorii acestei regiuni (mainioti) coboară din spartani. Turcii, neputîndu-i supune, le-au recunoscut autonomia în 1777.**

şi de exemplul lui, îmi începui guvernarea cu bunătate şi blândeţe şi dobândii în puţină vreme dragostea supuşilor mei. De cum aflai prin ce fel de război se dezonorau şi cu gândul de a găsi alte căi pentru a le aduce bogăţie, încercai să le inspir gustul pentru agricultură şi pentru toate meşteşugurile care puteau să-i ducă la belşug pe căi mai cinstite. Aceste amănunte vă plictisesc, poate, dai' nu mă opresc decât la faptele care mă ajută să-mi justific purtarea.

În primul an al domniei mele am făcut drumul la Constantinopole pentru a ma închina Sultanului. Am fost primit cu atât mai multă bunăvoinţă cu cât paşa din Mort ea.

cu care mă împrieteniserăm într-o oarecare măsură, îl informase despre împrejurările neobişnuite ale alegerii mele şi despre tendinţa pe care o manifestam de a trăi în bună înţelegere cu turcii. Îmi dăduserăm într-adevăr seama că era important să mă înţeleg bine cu aceşti vecini de temut, orice aş avea de gând să fac în ţărişoara în care domneam. Nu trebuia să-mi fac vise că aş putea să întemeiez, atât de aproape de ei, un stat independent cu forţe atât de mici şi o suprafaţă atât de restrânsă. Aveam sub ordine vreo sută de mii de persoane de ambele sexe şi, deşi tâlhăria şi războiul erau meseria obişnuită a acelui neam, n-aş fi putut aduna mai mult de cincisprezece mii de oameni în stare să ţină o armă în mână. Căutaserăm deci să arăt multă încredere în protecţia turcilor. Dar încurcătura mea fu cum nu se poate mai mare când, ieşind de la o audienţă favorabilă la Sultan, am picat pe mâinile vizirului care îmi spuse că trebuie să mă gândesc neapărat şi foarte grabnic la însurătoare. Raţionamentele pe care mi le prezenta mi se părură logice. Poarta nu vedea cu ochi buni dreptul mainioţilor de a-şi alege domnitorii. Fiecare nouă alegere era un prilej de îndoieli cu privire la gândurile noilor regi. Poarta nu voia să le răpească acest drept dar dorea să-l vadă schimbându-se într-un drept al succesiunii legitime care ar fi asigurat, la copiii domnitorului, oarecum

aceleaşi sentimente ca ale tatălui lor. Vizirul îmi arătă că acest lucru ar fi şi în interesul meu, căci grijile guvernării mi se vor părea mai uşoare dacă aş avea nădejdea ca roadele lor să folosească copiilor mei. Când, la sfârşit, mi se ceru să-mi dau cuvântul în această privinţă, mă trezii într-o încurcătură din care, la început, nu vedeam niciun mijloc de a ieşi. Mă grăbii totuşi să preîntâmpin propunerea pe care ar fi putut să mi-o facă de a mă căsători la Constantinopole. Câştigam astfel timp pentru a găsi scuze şi pretexte. Îi dădui să înţeleagă că mă voi ocupa de această treabă de îndată ce mă voi fi întors în ţară şi că, de altfel, puseserăm ochii pe o femeie care îmi plăcea.

Este adevărat că inima mea nu era liberă dar cum legămintele luate faţă de Ordinul de Malta nu puteau fi desfăcute, nu mă gândiserăm niciodată să mă căsătoresc. Relaţiile pe care le aveam cu o femeie din ţara pe care o ocârmuiam nu erau decât o aventură galantă şi nu speram ca rodul acestor relaţii să-mi urmeze vreodată la cârma ţării. Iar teama care mă cuprinse la propunerile vizirului s-ar fi risipit, fără îndoială, pe măsură ce mă depărtam de Constantinopol, dacă nu l-aş fi avut cu mine pe tatăl iubitei mele care aflase, desigur, de insistenţele vizirului, în care văzuse un prilej de fericire pentru fiica lui şi, chiar din prima zi, îmi spuse că faţă de bunăvoinţa şi credinţa lui nu crede că m-aş putea gândi să-mi iau altă soţie decât pe fiica lui. Mă ferii pe cât putui să-l lămuresc, dar mi-am dat seama că dacă era să mă tem de neplăceri din partea supuşilor, acestea nu puteau veni decât din pretenţiile lui. Într-adevăr, de cum am ajuns, comunică gândurile vizirului tuturor căpeteniilor ţării, dându-le să înţeleagă că o asemenea schimbare nu ar putea decât să le mărească siguranţa şi puterea. Astfel încât, într-o bună zi, mi se înfăţişă o delegaţie solemnă din partea ţării, prin care toţi supuşii mă rugau, pentru binele lor şi al meu, să-mi aleg o soţie din ţara lor şi, părând că vor să-mi fie pe plac, îmi dădură de înţeles că vor recunoaşte bucuros drept regină pe cea pentru care eu îmi arătaserăm preferinţa. Nu era

greu de înţeles cine stârnise lucrurile şi, neavând altă speranţă de scăpare decât amânarea, mă prefăcui că sunt dispus să le fac pe plac. Dar căzui în propria-mi capcană politică deoarece, deîndată, nimeni nu se mai ocupă de altceva decât de pregătirea nunţii mele, iar motivele prin care încercam să le întârzii nici măcar nu erau ascultate. Ibovnica mea grăbea şi ea ziua nunţii aşa încât, ştiind că prin autoritate nu voi putea opri zelul poporului, imaginaţia îmi oferi o singură soluţie: am declarat consiliului că mă socoteam dator să-l consult pe vizir în privinţa căsătoriei mele. Neputându-se împotrivi la această obiecţie a mea, şi-au domolit graba care-i cuprinsese şi avui timp să trimit solii la Constantinopole. Cum nu puteam să le destăinui încurcătura mea, trebui să mă mulţumesc să-l înştiinţez pe vizir că supuşii mei doreau tot atât demult ca şi el să mă căsătoresc, şi că-mi propuneau o soţie din neamul lor dar că, ţinând seama de cele ce îmi spusese, nu voiam să iau o hotărâre fără a-i cunoaşte părerea. Pentru a-mi asigura din timp noi motive de amânare, îi scrisei confidenţial că era poate de dorit ca soţia mea să fie dintr-un neam mai devotat turcilor decât cel grecesc. Gândul meu era că, însuşindu-şi această idee, va lua asupra-şi să caute o altă partidă, împotriva căreia mi-ar fi fost uşor să aduc nenumărate obiecţii de la depărtarea la care mă aflam şi care putea servi cel puţin să mai tempereze pe tatăl ibovnicei mele şi pe prietenii lui a căror nerăbdare mă îngrijora cel mai mult. Dar ce s-a întimplat? Propunerea mea avu darul să placă marelui vizir, mai nerăbdător decât m-aş fi aşteptat şi care se grăbi să-mi trimită trei dintre cele mai frumoase fete din vechiul harem, cu înştiinţarea că alegerea mea, oricare ar fi aceasta, va fi încuviinţată de Sultan. Sosirea lor i-a descumpănit foarte tare pe mainioţi; şi-au închipuit că şi eu sufăr tot atât demult ca şi ei pentru că mi se răpise libertatea de a da curs înclinaţiilor mele, cu atât mai mult cu cât, văzându-mă nevoit să aleg una dintre cele trei femei, a trebuit să recurg la alte artificii pentru ca ele însele să dorească să mă lase liber. Continuai s-o văd

pe ibovnica mea mai des ca niciodată, prefăcându-mă că mă ascund de cele trei femei; dar căutând să le întărit prin nepăsarea mea vădită faţă de nurii lor am avut grijă să li se spună că nu-mi plăceau şi că toate sentimentele mele mă trăgeau spre alta. Nu a fost mainiot care să nu fie dispus să-mi facă acest serviciu şi zelul lor a avut rezultate atât de fericite, încât cele trei femei au început de-a dreptul să mă urască, lucru care s-a văzut în curând. Nu aşteptau să-şi dea în vileag prea tare ura şi, încă de la primele semne, mă şi plânsei vizirului. Căpătai, astfel, posibilitatea să-mi tot amân alegerea, printr-o prefăcătorie pe care o prelungii mult timp cu iscusinţă. La Poartă le dădeam să înţeleagă că, sperând să le împac treptat pe cele trei femei, nu renunţam la plăcerea de a-mi alege de soţie pe una din ele; în acelaşi timp, mă plângeam amarnic faţă de supuşii mei de poruncile cărora mi se cerea să mă supun. Jocul acesta, însă, nu putea dtira la infinit. Hotărâi atunci, după ce-l prelungii cât a fost posibil, să-mi schimb tactica. Explicai deschis că erau puţine speranţe să mă împac vreodată cu femeile acelea după scenele pe care mi le făcuseră şi, arătând că respectul meu pentru cel care mi le trimisese era neschimbat, declarai că aveam de gând să le duc chiar eu la Constantinopol pentru a-mi justifica atitudinea în faţa Porţii. MainioţS au avut multe cuvinte de laudă pentru această hotărâre care le reînnoise speranţă de a mă vedea căsătorit cu o femeie din neamul lor; pe de altă parte, nădăjduiam că, vorbind eu însumi cu vizirul, îmi va fi uşor să-i inspir o mulţime de idei noi care să îndepărteze deznodământul de care mă temeam.

Eram pe cale să execut aceste planuri când m-aţi atacat; şi femeile care sunt cu mine sunt acelea care mi-au îngăduit atâta timp să scap de însurătoare. Aflai totuşi, prin relaţiile pe care mi le făcui în câteva porturi apropiate de Malta, că acolo aventura mea a fost prezentată în cu totul alte culori şi că se spune nu numai că m-am căsătorit dar, mai mult, aflându-se de prezenţa celor trei femei trimise de vizir, lumea şi-a închipuit că-mi făcuserăm un harem; de

unde se trăsese concluzia că trecuserăm la mahomedanism. Marea trecere pe care am căpătat-o la Poartă va fi contribuit, fără îndoială, la acest zvon. Departe de a considera întâlnirea cu domniile voastre şi înfrângerea mea drept o nenorocire, mă bucur nespus demult de prilejul pe care mi-l dau de a recăpăta stima Ordinului şi a opiniei publice. Nu există altă schimbare în soarta mea decât aceea care m-a adus pe tron. Noile mele îndatoriri nu m-au făcut să-mi uit vechile legăminte, iar sentimentele mele de onoare şi religie de care am dat dovadă cât timp am fost sub ascultarea marelui-maestru au rămas aceleaşi de când mă aflu în fruntea unui popor barbar.Îl

Auziserăm de nenumărate ori vorbindu-se despre comandorul Junius care se bucura de un renume foarte bun la oamenii cinstiţi. Se vorbea, într-adevăr, că ar fi îmbrăţişat religia turcească şi că ar abuza de situaţie pentru a-şi îndeplini toate poftele. Chipul lui, pe care se citeau sentimentele de cinste şi de onoare, era de ajuns pentru a ne convinge de adevărul celor povestite. I-am pus nenumărate întrebări despre obiceiurile poporului ce i se supusese şi despre felul în care îl conducea. Aceste amănunte ar lungi prea mult povestirea mea; dar cei în mâinile cărora vor trece hârtiile mele când voi fi murit vor găsi în ele cu ce să satisfacă curiozitatea publicului. După ce îi înapoiai regelui mainioţilor ceea ce am socotit că i se cuvine, şi după ce îi prezentai scuze pentru întreruperea pe care o pricinuiserăm planurilor sale, îl întrebai ce mai aveam de făcut pentru a-l despăgubi pe de-antregul. „Nu mă îndoiesc, ne răspunse el, că generozitatea domniilor-voastre mă va face să vă rămân îndatorat. Dacă aş putea avea vreo dorinţă, aceasta ar fi desigur să mă duceţi la Constantinopole sau într-un alt port turcesc, de unde să-mi fie uşor să ajung acolo. Cum însă nu aş putea să vă cer acest serviciu fără a fi indiscret, şi cum singurul bine pe care aţi putea să mi-l faceţi ar fi să mă lăsaţi undeva pe coasta Moreei unde, de altfel, aş fi într-o încurcătură destul de mare. Mi-a venit o idee asupra căreia m-am şi oprit.

Fiind sigur că domniile-voastre veţi păstra secretul, vreau să vă însoţesc până la Malta şi să petrec iarna alături de domniile-voastre. Deghizându-mă puţin, aş deveni de nerecunoscut. Aş revedea locuri care mi-au fost întotdeauna dragi şi aş reîntâlni poate vreun prieten căruia să mă înfăţişez fără teamă. Cu ajutorul domniilor-voastre îmi va fi uşor să găsesc un mijloc de a mă întoarce la primăvară pe locurile mele; şi dacă îmi lăsaţi o parte din banii pe care-i am asupra mea, voi cumpăra o mulţime de lucruri de folos pentru supuşii mei.” Nu stătui mult pe gânduri pentru a-i promite nu numai că va fi bine ascuns la Malta şi că voi avea grijă să veghem asupra siguranţei lui, dar şi că va rămâne stăpân pe tot ceea ce fusese salvat de pe vas şi pe femeile pe care se însărcinase să le ducă la Constantinopol. Cât despre oamenii din suită, ne era greu să-i lăsăm pe toţi în libertate; dar îl asigurai că, sosind la Malta, vom găsi vreo compensaţie care să-l mulţumească pe marelemaestru; şi cum cunoştea la fel de bine ca şi noi obiceiurile Ordinului, îl rugai să ne spună chiar el în ce chip puteam să-i fim mai de folos. Ne-a răspuns că doamnele şi oamenii lui nu puteau fi scutiţi de dreptul învingătorului şi, nu numai că nu ne supără cu cereri nesocotite, dar ne mai şi îndeamnă să profităm de avantajul care ne costase atât de scump. Acceptă însă ofertele noastre pentru el însuşi şi, chiar din aceaşi zi, lepădă vestmintele turceşti pentru a se îmbrăca greceşte, cerându-ne aceeaşi favoare pentru unul din oamenii săi în care avoa încredere deplină. Prudenţa îl făcu însă să ia o precauţie: să ascundă mainioţilor din suită care, la ordinul lui Peres, fuseseră deja puşi în lanţuri, că va mai fi cu noi când vom ajunge la Malta. Dori chiar ca nici femeile să nu afle acest lucru, ştiind prea bine că ele îşi vor povesti păţaniile şi că l-ar da de gol.

Pe cât de uşor ne fusese să-i promitem îndeplinirea dorinţei lui, pe atât de uşor ne-a fost să i-o şi îndeplinim. Ne îndreptarăm spre Malta, destul de mulţumiţi de a fi găsit cel puţin ocazia să folosim armele, deşi regretam că i-am pricinuit atâta rău regelui mainioţilor. Expediţia avu efectul

pe care-l scontase Peres: am fost primit la Malta ca un om care se distinsese în lupte şi acuzaţia doamnei Rovini trecu drept furia unei femei fără ruşine. Ea află de sosirea mea din primul moment, sau mai degrabă nerăbdarea de a-l revedea pe Peres o adusese la bord înainte de a fi atins ţărmul, şi nu putu să audă că mă adusese şi pe mine fără a se arăta foarte dornică să mă revadă. Avea de gând poate să-mi aducă reproşuri şi injurii. Dar Peres, pe care întâmplătar îl întâlni înainte de a mă vedea pe mine, găsi mijlocul s-o domolească povestindu-i că marchizul de Leniati îşi recunoscuse fiica. Ultragiul despre care ardea de nerăbdare să se plângă se schimbă astfel într-un serviciu din care era foarte hotărâtă să-şi capete partea. Totuşi, bucuria îi fu temperată de Peres când îi dădu socoteală de felul în care îşi îndeplinise misiunea. Leniati, care îşi primea cu atâta bunăvoinţă îndatoririle de tată, păruse mult mai puţin sensibil la chemarea dragostei. Fie că pasiunea lui nu fusese niciodată foarte mare, fie că timpul o răcise cu totul, îi mărturisise lui Peres că sosirea doamnei Rovini i-ar pricinui mai mult încurcătură decât plăcere, şi că era prea târziu să mai dea în vileag, la vârsta lui, o aventură galantă pe care reuşise s-o ascundă în tinereţe. Ea se aşteptase poate la răspunsul acesta; dar această explicaţie dădu naştere la bănuieli care avură urmările lor. Mărturia lui Peres nu i se păru suficientă pentru a se linişti cu privire la soarta fiicei ei. Merse atât de departe încât îşi închipui că era vorba de o înşelătorie pentru a acoperi intriga marchizului şi că, dacă Helena nu era cu noi pe vas, însemna că o lăsaserăm undeva unde eram siguri c-o vom regăsi. Totuşi îndoielile ei slujiră să-i stăvilească ţipetele.

IU

După ce luă toate măsurile care puteau să asigure o şedere plăcută regelui mainioţilor, Peres, care îmi arăta o afecţiune şi un zel de neînchipuit, mă rugă să ascult la ce se gândise, spunea el, pentru binele meu şi al onoarei mele.

Faţa lui căpătase o expresie plină de afecţiune. Începu

să-mi vorbească, plecând de la primele mărturisiri pe care i le făcuserăm după ce-l salvaserăm de la naufragiu. Îi vorbiserăm de vocaţia mea cu pasiune şi căutaserăm să-i inspir şi lui aceeaşi atracţie pentru Ordinul de Malta. Mă întrebă dacă îmi pierise această nobilă înclinaţie sau dacă ea se răcise. În ciuda amărăciunii care-mi mai stăpânea inima, îi răspunsei că vederile mele nu se schimbaseră cu nimic... îi vei da crezare, reluă el, celui mai credincios şi afectuos dintre prietenii tăi? Pericolul prin care ai trecut mă lasă foarte îngrijorat. Inima ta nu s-a liniştit poate îndeajuns pentru aţi îngădui să vezi prăpastia pe lângă care ai trecut. Dar dacă ai încredere în zelul meu, dacă mă creezi capabil să-mi dau seama de interesele tale, în sfârşit, dacă mă ştii destul de bun prieten pentru a mă îngriji de ele cu orice preţ, ştii oare, scumpul meu cavaler, ce poţi face mai glorios, mai înţelept şi mai de folos pentru viitorul şi reputaţia ta? Trebuie să depui jurământul în Ordin, şi să-l respecţi cu atâta sfinţenie încât pasiunile să nu poată rupe această legătură. Îţi cunosc firea, adăugă el; pe lângă înţelepciune şi sentimente vrednice de neamul în care te-ai născut, ai un fond de impulsivitate şi o pornire spre plăcere care mă face să tremur pentru succesul celor mai bune intenţii. Şi apoi, dacă-mi îngădui să vorbesc despre acest lucru, trecutul continuă să trăiască în mintea multora. Primirea amabilă pe care ţi-a făcut-o marele-maestru la întoarcere nu l-a făcut să uite slăbiciunile care au trezit atâta zarvă. Nu ai decât o singură cale pentru a şterge aceste impresii nedorite, şi aceasta ţi se deschide în faţă. Eu îi văd capătul: o culme a bogăţiei şi gloriei care se cuvin numelui tău şi serviciilor pe care le-ai şi adus ordinului; în schimb, tot amânând, te expui la o mie de noi pericole în care întrevăd pierzania ta.

Dacă vorbele acestea dovedeau multă sinceritate, cititorul va găsi poate şi mai multă în fidelitatea cu care le transcriu. Departe de a mi se părea deplasate în gura lui Peres, îi mulţumii pentru grijile ce-şi făcea din prietenie pentru mine şi nu am opus sfaturilor lui decât trista mea

situaţie care nu-mi îngăduia să mă gândesc la o ceremonie la care nu puteam participa cu prea multă inimă şi libertate de spirit. Risipi această obiecţie prin noi insistenţe. În sfârşit, dându-mi să înţeleg că marele-maestru ar fi încântat să mă vadă în starea de spirit pe care el, Peres, voia să mi-o inspire, dar că din câteva explicaţii pe care le avusese cu acesta îşi dăduse seama că puteam s-o iau pe un drum mai sigur pentru a-i merita favorurile, mă făcu să trec peste toate dificultăţile pe care continuau să mi le ridice în faţă tristeţea şi neliniştea sufletului meu. Arătai intenţiile mele marelui-maestru care primi aceste lămuriri ca pe o favoare ce i-aş fi făcut-o lui. Se hotărî ziua în care urma să aibă loc ceremonia jurământului meu. O aştepte; fără nerăbdare, dar pot spune că şi fără repulsie sau tulburare. Când sosi ziua aceea, n-aş putea să afirm cu hotărî re dacă a fost prea devreme sau prea târziu, iar acesta este cel mai întunecat şi nenorocit mister al vieţii mele.

Cele două luni care trecuseră de la plecarea mea di*; Melta îmi mai alinaseră supărarea pentru pierderea suferită, şi dacă o mai regretam încă pe Helena, mj gândeam acum la ea ca la un bun la care raţiunea dar şi necesitatea mă iiiseră să renunţ. Îl invidiam pe Peres, care se bucura în linişte de spaniola lui şi care, fără să-i fi arătat niciodată multă dragoste, o văzuse uitându-şi treptat mândria ce la început. Plăcerile lui nu erau decât o imagine palidă a celor pe care le încercaserăm eu şi, adesea, îl sileam să mărturisească acest lucru; dar şi el mă făcea să recunosc că felul de fericire cu care se mulţumeşte el, scuti: de rătăcirile şi chinurile mele, era de preferat celui care-mi provocase cele mai dulci sentimente. „Un om cinstit, îmi zic; a el, trebuie să păstreze întotdeauna o anumită stăpânire de sine, fără de care principiile lui sunt mereu sub ascultarea patimilor.” Simţeam adevărul acestei morale. Rovir. I plecase din Malta pentru a-şi reîntâlni fata. Totul părea să contribuie la întărirea judecăţii şi liniştii mele. În sfârşit, pronunţai jurământul; şi ca şi cum el mi-ar

fi umplut sufletul de un entuziasm nou, mă ocupai în zilele următoare, împreună cu Peres, numai de proiecte glorioase pentru campania pe care urma s-o începem.

Eram în luna martie şi marea nu era deschisă decât pentru treceri scurte. Mă retrăseserăm într-o seară 5 mă pregăteam de culcare. Am fost anunţat că o doamnă, învăluită într-o manta, cerea cu insistenţă să mă vadă şi că d „-abia putuse fi oprită la uşa mea când aflase că sunt singur. Nici nu primiserăm bine aceste explicaţii şi uşa se dădu în lături, în ciuda rezistenţei care-i era opusă iar, după ce aruncă mantaua ce mă împiedicase s-o recunosc la început, scumpa mea Helena alergă spre mine cu braţele deschise să mi se arunce la piept. Ce clipe! Se spune că poţi muri de bucurie sau de violenţa unei pasiuni care îţi tulbură toate simţurile; nu, nu poţi muri din nimic, pentru că eu am fost în stare să suport ceea ce s-a petrecut atunci în inima mea. Ah! Helena! Dar n-am fost în stare să-i rostesc numele. Tot ce mai puteam face, aşa cum eram, cuprins de atâta patimă, a fost s-o strâng la pieptul meu până la a-i tăia respiraţia. Şi ea mă strângea la rândul ei; căci descrierea pe care v-o fac este prea slabă pentru a-i putea înfăţişa sentimentele. De două sau trei ori crezui că-mi moare în braţe dar se eliberă deodată şi fui surprins de un fel de grabă cu care se îndepărtă de patul meu. Dar nu o făcu decât pentru a se lăsa pe un scaun unde, cu o îndemânare admirabilă se eliberă de pălărie şi de veşminte; şi venind spre mine, însufleţită de noi sentimente, mă făcu să uit pentru un moment de făgăduieli, de hotărâri, de legăminte, de toate armele împotriva dragostei pe care mi le dăduse raţiunea, onoarea şi religia.

Nu mă voi opri să descriu în amănunţime plăcerile mele acum, când alte gânduri mă fac să le privesc ca pe o rătăcire vinovată. Dar de ce griji, de ce temeri, de ce remuşcări puteam fi în stare în braţele singurei fiinţe din lume pe care o iubeam; şi ce datorii n-aş fi sacrificat pentru iubitoarea Helena? Dragostea şi bucuria mea n-au mai avut margini când îmi spuse motivele şi împrejurările venirii ei.

Leniati, de cum a aflat de plecarea mea, pierzând orice speranţă de a o mai căsători pe Helena cu mine, insistase ca ea să primească un alt soţ ales de el; ea îşi dăduse seama imediat de jocul tatălui; căci el o pusese să-mi scrie convingând-o că nu există mijloc mai sigur de a mă face să-mi grăbesc căsătoria. Helena ar fi fost fericită să devină soţia mea; dar vaza de care văzuse că mă bucur la Malta o făcea să-şi dea seama de extravaganţa acestei pretenţii mai bine decât Leniati, pe care depărtarea de patria mea îl făcea să privească cu alţi ochi această însoţire, şi ea ar fi preferat să-mi aparţină sub orice formă decât să renunţe la viaţa alături de mine. Neputând să-şi închipuie că mă întorseserăm la Malta din alt motiv decât din deznădejde, se gândise tot timpul să mă urmeze, încredinţată că va regăsi la mine întreaga afecţiune de mai înainte. Prilejul se ivise greu, sau mai degrabă fiind supravegheată prea îndeaproape, se apărase de insistenţele tatălui ei, căutând în acelaşi timp mijlocul de a părăsi casa pe ascuns, între timp, mama ei sosise la Neapole şi Helena căpătase mai multă libertate în răstimpurile când nu putuse fi oprită de a o vedea şi a se plimba împreună. Alesese momentul fugii cu atâta grijă încât, ducându-se degrabă în port, i se pierduse orice urmă într-atât încât nimeni nu bănuise că a pornit-o într-acolo. Slujnica pe care i-o angajaserăm o ajutase să fugă. Se îmbarcaseră amândouă fără piedică, iar casa mea fusese singurul sălas pe care-l căutaseră când au ajuns la Malta.

Gândurile serioase nu-şi prea făcură loc în mângâierile şi discuţiile noastre. Noaptea fu atât de scurtă, încât ne mirarăm văzând că începe să se lumineze de ziuă; şi, beţi de fericire şi unul şi celălalt, uitarăm o mare parte din dimineaţă că ar mai fi ceva şi dincolo de perdelele patului. Feciorul meu, din fericire acelaşi ca şi la Malta, avusese grijă să-i îndepărteze pe toţi ceilalţi slujitori; şi, deşi ştiau că doamna care intrase de cu seară rămăsese cu mine toată noaptea, nu bănuiau că s-ar ascunde unmister în această aventură galantă, iar aventurile galante sunt ceva obişnuit

la tinerii cavaleri din Malta. Iată însă că sosind don Peres, pentru care casa mea era întotdeauna deschisă, însoţit de comandorul de Zuniga, feciorului meu nu-i trecu prin minte niciun temei pentru a-l opri să între. Dimpotrivă, spunându-i că o febră violentă mă chinuise toată noaptea, l-a făcut pe generosul Peres mai curios şi mai nerăbdător să mă vadă. A intrat, în ciuda rugăminţilor insistente ale feciorului, iar comandorul a intrat după el. Din fericire, le-am auzit glasurile, şi singurul lucru pe care putui să-l fac a fost s-o îndemn pe Helena să se ascundă. Îngrijorarea lor i-a împiedicat să-i vadă veşmintele pe care feciorul s-a grăbit să le ascundă. Şi nimic nu i-a întărit mai bine în greşeală, decât tulburarea care m-a cuprins văzându-î atât de aproape de mine. După tulburarea pe care mi-o citeau pe faţă, traseră concluzia că eram mai bolnav decât li se spusese, şi cum frământarea lor nu făcea decât să-mi sporească tulburarea, luară un ton atât de serios încât, întrebându-mă chiar dacă nu-şi bat joc de mine, bănuii că ştiu ceva despre aventura mea. Nu mă temeam de Peres. Ştiam, cel puţin, că reproşurile lui vor fi prieteneşti. Dar comandorul de Zuniga era un om pe cât de temut pentru severitatea caracterului, pe atât de respectat pentru virtutea lui. Afecţiunea pe care mi-o. Purta şi care îl făcea să mă viziteze se datorau zelului cu care rostiserăm ultimele legăminte ale Ordinului la o vârstă la care oamenii nu se prea grăbesc să se încarce cu asemenea povară. Înţelegeam cât rău putea să facă reputaţiei mele cel mai mic incident dar, chiar într-o încurcătură atât de cumplită, mă temeam în primul rând pentru Helena, care se găsea într-o situaţie în care putea să-şi piardă curând şt respiraţia şi forţele. N-o mai auzeam suflând şi mi-o închipuiam muribundă sau poate chiar moartă.

În acest timp, cei doi spanioli, departe de a părea dispuşi să mă părăsească, şedeau liniştiţi pe scaunele lor şi începuseră o discuţie a cărei durată mi-o închipuiam uşor şi, spre marea mea încurcătură, neînduplecata prietenie a lui Peres îl făcea să-şi întoarcă privirile spre mine la orice

mişcare pe care o făceam şi chiar, de câteva ori, să se ridic» pentru a-mi oferi ajutorul lui. Îl rugai, pe un ton foarte brusc, să-şi vadă de conversaţie şi, plângându-mă că mă doare capul îngrozitor, folosii acest motiv pentru a trage perdelele patului. Speram că, de milă, mă vor lăsa singur; dar, socotiră că fac destul vorbind pe un ton mult mai scăzut. Am profitat totuşi de acest răgaz pentru a mă îngriji de Helena. Spaima şi încurcătura situaţiei ei o făcuseră să leşine. Nu-l recunoscuse pe Peres, iar semnele de nelinişte pe care le dăduserăm prin atâtea mişcări şi agitaţia o făcuseră să creadă că şi eu mă aflam într-un pericol asemănător cu al ei. Văzând-o că zace în nemişcare şi fără suflare, nu puteam şti dacă e vie sau nu. N-am mai ţinut seama de nimic. „Ieşiţi, domnilor, am strigat cu o voce îndurerată, şi scutiţi-mă de un chin îngrozitor.” Această rugăminte sau acest ordin îl făcu pe comandor să plece. Dar Peres, după ce îi prezentă scuze în numele meu, se întoarse curând. Îşi închipuise că fuseserăm constrâns de vreo nevoie firească şi, luând această împrejurare în glumă, venise ca să râdem împreună de întâmplare. Cum nimeni nu îndrăzni să-l oprească, mare i-a fost mirarea să mă găsească ţinând în braţe o femeie în care o recunoscu imediat pe Helena. S-o vadă zăcând în nesimţire şi pe mine atât de abătut de îngrijorare şi de durere pe cât era ea din cauza leşinului. Se grăbi să ne dea ajutor şi, nevăzând lângă mine decât pe fecior, înţelese că scena aceea impunea discreţie.

Helena îşi veni curând în fire; dar, în tulburarea în care mă aflam încă, îi acordam întreaga mea atenţie şi o copleşeam cu mângâieri fără a mă sinchisi de Peres. El se aşezase-în faţa mea şi mă privea, cufundat într-o meditaţie profundă. Ceea ce-l preocupa în toată această situaţie nu era desigur întoarcerea Helenei, împotriva căreia mă credea acum destul de apărat datorită legământului faţă de Ordin; dimpotrivă, o vedea aparţinându-mi, aşa cum dorise întotdeauna; iar dacă ceva i se părea greu de realizat, era numai ascunderea acestei aventuri până la plecarea

noastră. Îmi mărturisi că, după ce-mi dăduse atâtea semne de prietenie şi devotament, fusese foarte necăjit să vadă că am în el atât de puţină încredere încât o chemaserăm pe Helena fără ştirea lui. Credea că-şi făcuse un prieten la care, cu excepţia acestei înflăcărări tinereşti care mă făcea uneori să sacrific dragostei totul, îi plăcea să creadă că descoperise o parte din calităţile pe care le avea şi el. Totuşi, integritatea şi sinceritatea, calităţile lui cele mai de preţ, păreau să-mi lipsească cel mai mult. Supărarea lui merse până la a-l face să se gândească să se retragă, pentru a se limita în viitor la titlul şi funcţiile prieteniei obişnuite. Îmi întorsei, în sfârşit, privirile spre el. Cum aerul său grav şi gânditor mă făcea să mă aştept la cele mai aspre reproşuri, mă grăbii să le preîntâmpin pentru a o scuti pe scumpa mea Helena de această umilinţă. „Te miră, îi spusei, să vezi aici o persoană pe care o credeai la Neapole:’ Şi povestindu-i cât de surprins fuseserăm eu însumi de sosirea neprevăzută a iubitei mele, l-am îndemnat să ia un aer mai vesel, aşa cum se cuvenea bucuriei mele. Se înveseli într-adevăr căci, toate bănuielile fiindu-i risipite, se grăbi să mă îmbrăţişeze şi să-mi dea nenumărate semne de afecţiune, apoi afecţiunea lui întorcându-se spre Helena, şi-o manifestă până a mă face gelos. Vru apoi să afle de la Helena tot ce i se întâmplase la Neapole. Conversaţia s-a înfiripat atât de plăcută, încât Helena îşi uită slăbiciunea şi Peres supărarea, iar eu gustai din plin bucuriile dragostei şi ale prieteniei.

Totuşi, Peres, care nu-şi pierdea niciodată din vedere ţelul, îmi arătă că atât de curând după primirea mea în Ox-din, într-un oraş atât de mic ca Malta, în mijlocul slujitorilor, aveam nevoie de o grijă nesfârşită pentru a-mi tăinui dragostea din nou înfiripată, fără a mai pune la socoteală că trebuia să ne aşteptăm ca Rovini să dea curând de urmele fiicei sale şi că, dacă Leniati era destul de înţelept ca să se ferească de scandal, nu trebuia să sperăm aceeaşi reţinere din partea unei femei atât de impulsive şi de încrezute. Nu ne-ar fi fost de mare folos să ne arate în ce

primejdie eram, dacă nu ne-ar fi oferit totodată şi remediul: el îşi ţinea spaniola într-o casă lăturalnică în care locuia şi regele mainioţilor. Helena putea să se ascundă în acelaşi loc. Nu trebuia decât să aşteptăm noaptea pentru a o duce acolo; şi nemaiavând decât vreo cincisprezece zile până la plecare, se părea că puţine piedici puteau să apară într-un timp atât de scurt. Toate aceste precauţii fură luate în noaptea următoare.

În iarna ce trecuse îl văzuserăm rareori pe comandorul Junius. Vizitele mele ar fi putut să dăuneze dorinţei lui de a nu fi recunoscut. Peres şi cu mine îi făcuserăm de la început toate serviciile care puteau folosi planurilor sale, şi chiar obţinuserăm de la marele-maestru libertatea celor trei turcoaice şi a câtorva mainioţi care ni se păruseră mai devotaţi regelui lor. El ne asigurase că se va lipsi de a-i vedea, pentru a păstra mai bine secretul singurătăţii lui; iar dacă se folosise de alţii decât noi pentru a reînnoi vreo legătură mai veche, nu avuseserăm curiozitatea de o afla nici care-i erau prietenii, nici ce mijloace folosise ca să-i cheme la el. Mirarea noastră a fost mare când, sosind la el, l-am găsit împreună cu cele trei turcoaice. Ni se părea că am comis o indiscreţie surprinzându-l în această situaţie; dar după câteva momente de încurcătură, se arătă, dimpotrivă, bucuros de o vizită pe care, zicea el, ar fi căutat s-o provoace; şi ne rugă să-l ascultăm cu aceeaşi dorinţă pe care i-o arătaserăm de a-i fi de folos.

Deşi teama de a abuza de amabilitatea noastră, conţinuă el. Îl împiedicase până atunci să se bizviie pe corabia noastră pentru a se întoarce în statul lui, făcuse un plan care spera să fie pe placul nostru şi care ne-ar putea fi şi nouă de folos ca şi lui, în momentul în care s-ar întoarce astfel în golful Colochinei.

.. Acestor doamne, reluă el, le datorez noile mele proiecte: Nu puteam vedea cum se apropie sfârşitul iernii, fără să mă gândesc că trebuie să plec din Malta şi că nu pot să le părăsesc pe ele aici. Le-am trimis vorbă că nu sunt atât de departe pe cât îşi închipuiseră, apoi, în timpul

câtorva vizite pe care mi le-au făcut, am aflat de la ele multe lucruri care ne pot fi de folos. Ele sunt, toate trei, din Epir, şi aceasta este de altfel şi cauza pentru care mi le-a trimis marele vizir, căci fiind vecine cu statul meu, se gândise că vor fi primite cu mai multă bunăvoinţă. Şi cum ele nu au niciun chef să se întoarcă într-un harem, îmi propun să le conduc pe coasta Albaniei. Stăpânirea este atât de slabă acolo, încât ele mă asigură că, folosind forţa, pot câştiga tot felul de foloase. M-am gândit, a adăugat Junius, că aveţi un vas bine echipat şi că, nelipsindu-vă nici puterea, nici curajul şi ambiţia, veţi putea să formaţi acolo un stat puternic, mai ales că vă promit ajutorul tuturor mainioţilor mei. Iar dacă am putea să ne încredem pe deplin în viitor, v-aş spune că prin forţele noastre unite, am putea ajunge destul de independenţi încât să nu ne mai pese de turci. Aş mai adăuga, continuă el, că dacă ne săturăm vreodată să ocârmuim nişte barbari, vom putea oricând să-i propunem marelui-maestru condiţii ce vor fi acceptate cu uşurinţă. Îi vom supune ţara noastră, şi Ordinul va fi foarte fericit să capete un teritoriu în orice caz mai bun decât această insulă mizerabilă.”

Sfârşind ce avea de spus, Junius îşi opri privirile asupra noastră. Îl privii pe Peres, ai cărui ochi mă fixau cu nu mai puţină atenţie. Am rămas astfel toţi trei ca amuţiţi, noi în căutarea răspunsului pe care trebuia să-l dăm, şi Junius în aşteptarea răspunsului nostru. În sfârşit, Peres, pentru judecata şi experienţa căruia aveam tot respectul, îmi ceru să-i îngădui să-şi spună părerea. „Puteţi să ne asiguraţi, îi spuse lui Junius, că sosind în ţara voastră vă veţi aduna supuşii pentru a alcătui o armată pe care să se poată pune temei? în acest caz, în loc să debarcăm în Albania, mai bine vă ducem la Maina, şi când vom vedea că plecaţi cu destul de mulţi oameni pentru a forţa graniţa vecinilor, ne vom duce cu dragă inimă să încercăm o debarcare dincolo de graniţă, în speranţa de a vă intâlm în curând.” în această formă, proiectul i se păru şi lui Junius mai uşor de realizat. Adăugă nenumărate propuneri inspirate de cunoaşterea

locurilor şi de încrederea deosebită pe care o avea pentru fidelitatea şi vitejia supuşilor săi. Cât despre mine, care nu puteam să nu am încredere în Peres, mă lăsai cu plăcere în grija lui pentru tot ceea ce putea să folosească gloriei noastre comune.

În timpul acestei discuţii atât de serioase, Helena şi cele trei doamne, de care ne depărtaserăm câţiva paşi, făceau cunoştinţă cu ajutorul unei limbi corcite înţeleasă de toate naţiile Levantului. Spaniola lui Peres, prima pe care o văzuserăm şi care ne însoţise în apartamentul lui Junius, ajută la stabilirea acestei legături prin aceea că ea cunoştea mai dinainte şi pe tânăra italiancă şi pe cele trei turcoaice; aşa încât, discutând toate patru acelaşi subiect ca şi noi, am fost foarte surprinşi s-o văd pe Helena venind spre mine în fugă ca să mă roage să nu dispreţuiesc o aventură care putea să asigure pe vecie liniştea dragostei noastre. Acest îndemn fu mai puternic pentru mine decât exemplul lui Junius şi nădejdea de a mă vedea aşezat pe un tron. „Vom pleca, îi spusei, sub imperiul entuziasmului pe care mi-l inspira, vom merge să instaurăm domnia dragostei în munţii Epir ului.” într-adevăr, cu cât judecam mai atent planul acesta, cu atât succesul ni se părea mai sigur, iar Junius ne mărturisea cât de surprinzător i se părea că nu le trecuse prin cap veneţienilor sau maltezilor.

Peres ne propuse să comunicăm planul nostru mareluimaestru. Se gândise că aprobarea Ordinului nu-l va schimba cu nimic în caz de succes, iar în cazul în care norocul nu ne-ar ajuta, vom avea avantajul de a putea conta pe ajutorul şi protecţia marelui-maestru. Era o propunere prudentă. Dar interesele lui Junius, al cărui num» nu putea fi trecut cu vederea, ne-a făcut s-o respingem. Celelalte măsuri fură luate cu multă înţelepciune în această primă discuţie. Peres luă asupra lui cumpărarea tuturor armelor de prisos din Malta, iar eu socoteam că nu-mi va fi greu să găsesc destui voluntari pentru a ne spori echipajul.

Dragostea, singurul meu motiv de a porni într-o aventură atât de ciudată, a fost cât pe-aci s-o facă să eşueze chiar

din primele zile. Regele mainioţilor, după ce ne făcuse să admirăm înţelepciunea cu care rezistase la atâtea propuneri de însurătoare, se îndrăgosti de Helena, în urma deselor întâlniri pe care i le prilejuia traiul în aceeaşi casă. Miile de îndatoriri pe care trebuia să le îndeplinesc nu-mi permiteau să fiu cu ei în orice moment din zi. Văzând-o în fiecare clipă, fără alţi martori decât spaniola, nu fu de mirare că ea îi plăcu, dar mi se păru cea mai mare nemernicie faptul că nu-şi înfrână pornirea deşi ştia că este iubita mea. După nenumărate acte de galanterie zadarnice, pe care Helena avu discreţia să mi le ascundă, crezu că o va câştiga mai repede arătându-i rangul la care putea s-o ridice şi, în încheiere, îi oferi făţiş s-o facă regina mainioţilor. Oricât ar fi dorit ea să-mi ascundă până la capăt această trădare, înţelese că în împrejurările în care ne-am putea afla în puterea lui Junius, în timpul călătoriei spre Maina, trebuia să fiu avertizat de primejdie. Gelozia mea se aprinse atât de violent la această veste încât i-aş fi reproşat imediat comandorului perfidia şi ingratitudinea lui dacă Peres, văzându-mi furia, nu m-ar fi potolit. Luă asupra lui să-i arate regelui mainioţilor toată necuviinţa încercărilor sale. Preferai să nu ştiu cum s-a desfăşurat explicaţia lor, de frică să nu descopăr vreun nou motiv de ură. Şi tot dragostea îmi oferi un prilej de răzbunare de care aş fi profitat dacă tot Peres nu m-ar fi rechemat la o purtare mai moderată. Cu cât Junius fugea de căsătorie, cu atât părea că-şi acordă mai multă libertate în relaţiile cu femeile. Curând am fost lămuriţi că se gândise numai s-o seducă pe Helena prin speranţe deşarte; căci, părând să-şi schim’dt dintr-odată sentimentele pe care le avusese pentru ea, îşi îndreptă toată atenţia asupra celor trei turcoaice pentru care arătase mai înainte atâta indiferenţă. Era îmboldit fără îndoială de nevoile temperamentului său. Cele trei femei se găseau întruna la el, de când le dăduse ştire unde locuieşte. Casa retrasă în care trăiseră foarte modest dintr-o sumă de bani destul de mică pe care le-o adusese Peres de la Junius le fusese prea puţin pe plac, aşa încât erau

încântate de ocazia de a se distra puţin. Am văzut cită atenţie le arăta; dar am mai văzut de asemenea că fără a căuta acest lucru, câştigaserăm mai mult în ochii lor decât el. O pică tainică ce-i mai purtam încă mă făcu să doresc să mă răzbun printr-o pedeapsă asemănătoare cu jignirea. Crezui că afecţiunea Helenei nu va îi rănită de o infidelitate în care inima nu juca niciun rol. Mi se ofereau înlesniri de care puteam profita în orice moment, şi mi se păru că ar fi un triumf să obţin favorurile celor trei femei din care Junius părea că îşi alcătuise un adevărat harem. Îi comunicai planul meu lui Peres, crezând că va fi de acord cu mine, dar tonul pe care îmi răspunse era departe de cel la care mă aşteptam. „Cum, cavalere, îmi spuse, inima ta se întoarce către desfrâu? Nu eşti mulţumit cu o ibovnică atât de drăguţă ca Helena? înflăcărarea vârstei, continuă el, nevoia de a te distra şi, mai ales, puterea primei pasiuni au putut până acum să-ţi scuze slăbiciunea; aş fi foarte încurcat eu însumi dacă vreun judecător sever mi-ar cere scuze mai serioase pentru slăbiciunile mele. Dar să ştii că, pe când o legătură constantă poate fi iertată, nestatornicia plăcerilor, care constituie de fapt depravarea moravurilor, este nevrednică de un om cinstit. Prima găseşte un fel de justificare în înclinaţia firească, în timp ce desfrânarea îi calcă toate legile.” în zadar încercai să mă reabilitez în ochii lui Peres, explicându-i motivele mele. Le condamnă cu aceeaşi tărie şi, reamintindu-mi că îmi luaserăm un legământ mai puternic decât al lui, mă sili să recunosc că întrecuserăm prea mult orice măsură admisă.

Tot ceea ce venea din partea unui prieten atât de iubit şi de înţelept mi se părea demn de respectat. M-am gândit de nenumărate ori cât de preferabil era felul acesta afectuos şi măsurat de a lupta împotriva pornirilor nesăbuite ale tinereţii, amărăciunii unei cenzuri violente care te face să urăşti în acelaşi timp şi preceptul, şi pe cel care ţi-l înfăţişează cu prea multă asprime. Veţi recunoaşte în aceste observaţii roadele propriei mele experienţe.

Ziua plecării noastre era atât de apropiată încât nesocotii

orice fel de precauţie şi propusei un supeu la iubita mea, împreună cu câţiva tineri cavaleri cu care mă împrieteniserăm. Mă’ credeam cu atât mai liber cu cât Junius şi turcoaicele se şi instalaseră pe vas. Cu Helena nu mai rămăsese decât spaniola lui Peres, care consimţea şi ea să ne însoţească în toate aventurile noastre. Petrecurăm cu atât de puţine precauţii, şi chiar Peres care se lăsase antrenat de veselia noastră se feri atât de puţin, încât această petrecere avu un răsunet extraordinar în oraş. Nu fu greu să se descopere după aceea, prin indiscreţia unui comesean, că cele două doamne erau amanta prietenului meu şi a mea. Se vorbi atunci de boroboaţele mele de mai înainte şi asemenea purtări fură găsite deosebit de scandaloase ’ la un cavaler care nu avea decât şase săptămâni de când fusese primit. Şi pe care toată lumea îl lăudase pentru credinţa şi fervoarea lui.

Marele-maestru, informat din mai multe părţi, mă chemă chiar a doua zi, în ajunul plecării noastre. Eram poate singurul, în afară de Peres, care să nu cunoască motivul ordinului pe care-l primiserăm şi fui extrem de surprins când, sosind la palat, mă văzui înconjurat de o mulţime de oameni care mă făcură să mă tem că nu voi fi tratat cu aceeaşi bunăvoinţă pe care marele-maestru mi-o arătase întotdeauna. Teama de severitatea moralei lui mă alarmă aşa de tare încât începui să mă întreb dacă n-aş face mai bine să nu mai apar în faţa lui, ci ducându-mă de-a dreptul la bord, să ies deîndată în larg. Dar ridicolul de care m-aş fi acoperit mi se păru mai de temut chiar decât reproşurile care mă ameninţau. Intrai în apartamentele marelui-maestru şi, ca o probă a ceea ce mă aştepta, avui de suportat chiar din prima sală părerile comandorului de Zuniga, care părea să-şi fi ales anume locul acela pentru a mă copleşi, în trecere, cu morala lui. Era informat nu numai despre ceea ce ştia tot oraşul, dar şi despre ceea ce se petrecuse în apartamentul meu la sosirea Helenei şi despre toate întâmplările pe care crezuserăm că i le ascund în timpul vizitei pe care mi-o făcuse. Căile prin care fusese

informat rămân pentru mine un mister. Suportai un amestec de reproşuri şi de batjocură pe care am fost obligat să le rabd având în vedere vârsta şi rangul lui. Îmi spuse, totuşi, că marele-maestru nu ştia nimic despre acea primă scenă şi că el, care fusese bine informat, va avea grijă să i-o ascundă. Această întâlnire avu darul să mă liniştească şi intrai cu mai multă îndrăzneală în biroul marelui-maestru.

Dar tot ceea ce înghiţiserăm până atunci nu însemna nimic pe lângă ceea ce avea să urmeze. Marele-maestru. Pe un ton în care se îmbinau creştinismul cu puterea absolută, mă tră ca pe un tânăi desfrânat care aducea Ordinului mai multă stricăciune decât servicii şi, scoţând în evidenţă calitatea de călugăr, mai deplină pentru cei din Ordinul nostru decât pentru cea mai mare parte din ordinele mănăstireşti, ţinând seama că legământul benedictiniloi, de exemplu, nu-i obligă decât la ascultare şi la reformarea moravurilor, pe când noi adăugăm răspicat jurământul de castitate şi de sărăcie perpetuă, mă amenin ă cu pedepsele impuse de statut pentru încălcarea jurămintelor solemne. Nu m-ar fi înspăimântat prea mult cu amenin ările lui dacă nu mi-ar fi cerut să-i promit că o voi părăsi pe Helena şi că voi pleca pe mare în noaptea următoare. Fui atât de surprins de această propunere încât, întârziind a-i i'ăspunde, îi dădui prilejul să-şi reînnoiască invectivele şi amenin area cu arestul. Pericolul mi se păru la fel de mare şi pentru Helena, şi pentru mine. Nu găsii altă ieşire decât să mă agăţ de cea de a doua parte a ordinelor sale şi să ocolesc în cuvinte alese cu grijă, prima parte. Recunoscui cu tot respectul cât demult greşiserăm expunându-mă indignării sale şi cenzurii publice, şi că eram hotărât să pornesc imediat pe mare pentru a opri scandalul printr-o plecare atât de promptă. Echivocul era greu de pătruns. Nu-mi bănui deloc gândurile şi, lăudându-mi hotărârea. Mă. Îndemnă să nu mă mai prindă ziua următoare la Malta.

Ruşinea mi-ar 1'i fost de ajuns, fără îndoială, să-mi

grăbesc plecarea. Anunţai echipajul să urgenteze pregătirile şi trimisei vorbă lui Peres că trebuie să fie la bord înainte de miezul nopţii. Dar nimic nu era mai departe de mine decât gândul de a pleca fără Helena. Aşteptai căderea nopţii pentru a o duce eu însumi în port. Astfel, pe când numai ruşinea ar fi fost în stare să mă facă să părăsesc Malta, îmi pregăteam un motiv mult mai serios printr-un soi de răpire dublă, al cărei răsunet trebuia să prevăd că nu avea nevoie de mai mult timp pentru a se raspândi decât păţania din ziua precedentă. Prudenţa lui Peres a fost de astă dată înşelată. Îşi luase rămas bun de la marele-maestru şi de la toţi prietenii. Ocupându-se numai de pregătirile de plecare, nu aflase nici măcar că mi se ordo nase să mă înfăţişez la curte; şi nu crezuse că petrecerea noastră şi plecarea Helenei erau mai cunoscute decât şederea ei de câteva săptămâni la Malta. Iar eu avui grijă să înlătur tot ceea ce l-ar fi putut informa. Mă temeam de judecata lui şi de eforturile pe care le-ar fi făcut ca să mă convingă să prefer dragostei datoria şi cariera.

Admira entuziasmul cu care grăbeam manevra de plecare şi, punând-o pe seama nerăbdării mele de a lupta şi învinge, mă felicită că nu mă lăsaserăm moleşit de o patimă care nu naşte totdeauna virtuţi, când este liniştită şi satisfăcută. Zorii ne găsiră departe de port şi vântul care ne împinsese în larg ne purtă în mai puţin de patruzeci de ore până la intrarea în golful Colochinei, cu începere de unde nu mai aveam a ne teme de mare rea până la Maina. Oricât de multă încredere am fi avut în buna-credinţă a lui Junius, prudenţa ne obliga să nu ne dăm cu ochii închişi pe mâna unei naţiuni al cărei caracter semăna atât de puţin cu cel al vechilor greci din care ziceau că se trag. Şi nu era fără rost întrebarea pe care i-o puseserăm regelui: dacă nu se teme că lipsa lui din ţară şi vestea nenorocirii ce-l lovise, care se aflase fără îndoială, va fi adus oarecare schimbări printre supuşii săi. Ne răspunse că, fiind pe tron numai datorită voinţei lor, nu puteau să nu mai ţină la el, mai ales că se străduise, dimpotrivă, să le sporească ataşamentul prin

servicii. Îl convinserăm, totuşi, să primească să ancorăm la oarecare depărtare de port şi, dându-i o barcă şi câţiva soldaţi să-l însoţească, îl sfătuirăm să se ducă la ai săi ca să vadă în ce ape se scaldă.

Fu recunoscut de îndată ce ajunse la ţărm şi primii mainioţi pe care îi întâlni îi arătară întregul respect la care se aşteptase. Dar ceea ce îi povestiră pe dată oamenii aceia confirmară pe deplin temerile noastre. Ambiţia nu pierduse ocazia să profite de lipsa lui şi de vestea captivităţii sale pentru a spulbera speranţele întregii naţiuni de a-l revedea. Un altul se urcase pe tron în locul lui şi, folosind cu şiretenie zvonurile, făcuse să se stingă până şi regretul pentru pierderea lui, convingându-i pe mainioţi că grija cu care se purtase în relaţiile cu Poarta însemnau o dependenţă ruşinoasă care mai devreme sau mai târziu i-ar fi transformat în sclavi. Într-adevăr, turcii nu putuseră să pună sub jug această naţiune mândră, sau poate că nu încercaseră s-o facă neavând de câştigat mare lucru de pe urma unei asemenea cuceriri. Uzurpatorul, ce se numea Didero, era plecat împreună cu o parte din trupe. Dar simţindu-şi stăpânirea prea puţin consolidată, lăsase într-o tabără din împrejurimile capitalei vreo mie două sute sau o mie cinci sute de oameni gata oricând de luptă.

Ne dădurăm seama din spusele lui Junius că aceste măsuri erau luate chiar împotriva lui. Peres, mai priceput, decât mine în ale războiului, înţelese pe dată situaţia şi-i arătă de ce trebuie să se teamă şi în ce poate să spere. „Nu există nicio posibilitate, îi spuse, ca noi, cu cei vreo sută de oameni de care dispunem „să putem încerca o debarcare sub ochii unui duşman pregătit să ne înfrunte; şi chiar dacă am fi cu mult mai puternici, nu văd nimic care să ne îndreptăţească să venim aici cu foc şi sabie. În schimb, absenţa rivalului domniei-voastre vă este prielnică. Dacă dorinţa de a domni este destul de mare încât să dispreţuiţi pericolul, duceţi-vă la supuşii domniei-voastre şi vedeţi ce puteţi obţine de la ataşamentul lor. V-au văzut şi să fiţi sigur că sosirea noastră a produs o agitaţie extraordinară.

Este momentul să-i puneţi la încercare. Dacă armata şi oraşul trec de partea domniei-voastre, suntem stăpâni pe situaţie. Dar să nu ne gândim decât la retragere dacă nu-i găsiţi dispuşi să vă primească.” Observarăm că Junius stătea la îndoială. Totuşi, mândria împiedicându-l să-şi abandoneze dintr-odată pretenţiile, conveni că nu are decât o singură cale de urmat. În loc de zece soldaţi cât îi dăduserăm să-l însoţească, Peres îl sfătui să nu ia cu el decât doi oameni. O astfel de încredere face întotdeauna impresie bună asupra unui popor primitiv. Porni. Îl aşteptarăm cu îngrijorare tot restul zilei şi noaptea următoare. În sfârşit, când începuserăm să ne temem că nu avusese succes, o barcă se desprinse de la ţărm şi ne aduse câţiva mainioţi care ne cerură foarte cuviincios voie să urce la bord. Erau solii oraşului şi ai lui Junius. Ne mulţumiră că le aduseserăm regele înapoi. Dar ne rugară să nu ne supărăm dacă ne vor refuza intrarea în ţară, având în vedere că relaţiile lor cu străinii erau foarte restrânse. Înţeleserăm că orice ar fi simţit pentru Junius, nu voiau ca el să-şi datoreze reînscăunarea propriilor sale forţe. Ne oferiră merinde proas pete pe care le-am refuzat; dar surprinşi că salutările din partea lui Junius se reduceau la câteva cuvinte vagi de politeţedin care nu puteam să ne dăm seama nici de situaţia lui, nici de gândurile lor, îi întrebarăm de ce nu se întorseseră cel. Puţin cei. Doi oameni care-l însoţiseră, şi dacă nu primiseră ordin să-i aducă bagajele şi turcoaicele. Nu primiseră nicio instrucţiune în această privinţă; iar toate celelalte întrebări cu care i-am sâcâit pe soli nu ne mai aduseră nicio lămurire.

Încăpăţânarea cu care ne ascundeau starea lucrurilor ne făcu să le înţelegem gândurile, mai bine decât ce ne povestise Junius. Le propuserăm celor trei turcoaice libertatea de a merge la Maina dar, departe de a primi, ne conjurară să le hărăzim oricare altă soartă decât viaţa alături de turci şi mainioţi. Gustul libertăţii, a cărei dulceaţă o simţiseră în ultimele patru luni, le schimbase părerile ce

puteau avea din naştere sau din educaţie. Consimţirăm să le ţinem pe vas fără a ne fi lămurit care le erau intenţiile, în privinţa solilor, singura favoare pe care i-am rugat să ne-o facă fu aceea de a transmite lui Junius o scrisoare pe care i-am scris-o şi la care urma să aşteptăm răspunsul. După câteva semne de grijă şi de mirare, insistam să nu ne lase să plecăm fără a-i cunoaşte mai bine soarta şi intenţiile. Şi, prevăzând că aceleaşi motive care determinau o purtare atât de ciudată l-ar putea împiedica să ne răspundă, i-am promis să-i dăm socoteală cândva de tot ceea ce lăsa în mâinile noastre.

În oricare altă împrejurare, nu ne-am fi hotărât să plecăm fără să ne informăm mai bine şi am fi considerat ca o datorie de onoare să nu lăsăm în urma noastră un om căruia îi acordaserăm un fel de protecţie. Dar, în afara faptului că prezenţa unei armate de o mie cinci sute de oameni ne stânjenea mişcările, ni se păru, după purtarea respectuoasă a mainioţilor, că nu se putea să-l fi primit prost şi că, prin urmare, trebuia să evităm să ni-i punem împotrivă, amestecându-ne nechemaţi în treburile lor. Am rămas încă trei zile la ancoră, fără ca nimeni să pară că ne bagă în seamă. La distanţa la care ne găseam de oraş, şi ascunşi după un pinten al coastei, nu descoperirăm nimic care să ne dea de bănuit. Curiozitatea m-ar fi îndemnat să ne apropiem măcar de gura portului; dar Peres socoti că cele mai mici mişcări ale noastre putând să ne facă suspecţi, deveneau periculoase pentru Junius iar pentru noi, fără folos. Ne rămânea să hotărâm dacă, presupunând că regele mainioţilor îşi reluase tronul, se cuvenea să ne urmăm planul de a încerca ceva în Albania. Dar cum o acţiune serioasă nu poate fi bazată pe nişte speranţe atât de vagi, căzurăm de acord că dacă aveam să acţionăm în această direcţie în niciun caz nu trebuia s-o facem înainte de a-i fi lăsat lui Junius timp să se pregătească. Dacă după aceasta planul pe care ni-l propusese nu ni se mai părea realizabil, aveam totuşi două motive pentru a ne apropia de vreun port din Albania. Primul era ducerea celor trei

turcoaice în ţara lor. Nişte femei frumoase nu puteau fi o povară pentru noi; şi nici numărul lor nu ni se părea prea mare, dar observaserăm că, în ciuda prezenţei lui Junius, care continua să le arate aceeaşi grijă, trei tineri cavaleri care fuseseră învoiţi să ia parte la expediţia noastră se bucurau de tot mai multă trecere pe lângă ele. Peres era duşmanul desfrâului, şi dădea acest nume, aşa cum am mai spus, nu numai nestatorniciei dar şi oricărui fel de lipsă de măsură care-i părea că vatămă buna-cuviinţă. Astfel încât ceea ce i se părea tolerabil dacă rămânea între noi doi îmbrăca un aspect inadmisibil pentru el când era prea vădit. „Ai să vezi, îmi spusese el de mai multe ori, că soldaţii şi marinarii noştri care* au respectat până acum iubii'ile noastre, se vor crede nedreptăţiţi de mulţimea exemplelor pentru a face uitat respectul pentru ibovnicele noastre şi vom fi fericiţi dacă până la sfârşit nu se vor răscula ca să ni le ia, sau ca să-şi procure altele, pe care se vor crede îndreptăţiţi să le aducă pe corabia noastră." în sfârşit, Peres dorea ca dragostea să i'ămână în limitele bunei-cuviinţe şi ca slăbiciunile noastre să îmbrace un aspect de demnitate care să le facă respectate de oamenii ce ne slujeau. Al doilea motiv era de a afla, pe calea Albaniei, ştiri sigure despre Junius, şi chiar să-i trimitem veşti despre noi, printr-un sol care, venind dintr-o ţară vecină nu ar trezi bănuielile supuşii'r lui.

Ieşirăm din golf fără să ne fi hotărât încotro s-o luăm, împinşi de o dorinţă vagă de a căuta prilejuri de fapâe glorioase. Acestea puteau să apară în orice moment, căci eram hotărâţi să mergem până la Dardanele şi să atacăm pe oricine, orice avantaj ar fi avut înaintea noastră în afară de număr. Helena, care nu ne auzea vorbind decât de lupte şi război, fu cuprinsă de o îngrijorare care-i tulbura neîncetat odihna. Nu găsii niciun mijloc mai potrivit pentru a o linişti decât de a o îmbrăca în haine bărbăteşti, reducând astfel pericolul la jumătate. Fu de acord şi, amintindu-mi de metamoi'foza la care mă obligase la Neapole, îmi făcu o plăcere deosebită să vadă că e capabilă

să facă aceeaşi nebunie ca mine pentru a-mi fi pe plac. E greu de închipuit cât de bine o prindeau aceste haine. Se îmbrăcase astfel de vreo două ore, când descoperii un vas al cărui pavilion nu-l recunoscui din primul moment, Ni s-a părut chiar că, neputând nici ei să deosebească cine eram, îşi schimbaseră de mai multe ori pavilionul într-un timp foarte scurt; marinarii noştri, care cunoşteau mai bine decât Peres şi decât mine şireteniile corsarilor, ne asigurară că era o corabie din Dulcigno. Se punea mai puţin problema să atacăm decât să ne apărăm, căci ce rost avea să ne legăm de cei mai prăpădiţi dintre tâlhari; şi ei se feresc de corăbiile malteze, dar a noastră îşi păstrase prima înfăţişare şi, deşi nu aveam nicio intenţie să ne ascundem pavilionul, obiceiul tuturor corsarilor de a şi-l schimba oricând face ca nimeni să nu se încreadă în aparenţe pe tot cuprinsul Maditeranci. Aceiaşi marinari care ne spuseseră cu ce fel de duşmani avem de-a face ne-au îndemnat să-i atacăm noi primii, ca să nu ne lăsăm cuprinşi de frică. Într-adevăr, văzându-i că se îndreaptă spre noi, ne-am grăbit să le ieşim în întâmpinare şi, având vânt mai bun, i-am scutit de cea mai mare parte a drumului. Ne recunoscură de cum ne apropiarăm şi-i văzurăm schimbându-şi brusc direcţia, ca pentru a ne arăta că voiesc să ne evite. Dar în noi ardea acum flacăra ce se aprinde la apropierea luptei. Peres, teribil în asemena ocazii, îşi agita sabia şi nu se mai gândea decât la momentul abordajului. Mă pregăteam să-l sprijin, împreună cu cei trei cavaleri, iar pentru a o deprinde pe Helena cu pericolul, o instalai pe punte, adăpostită de gloanţe cu tot ce se găsea la îndemână ca s-o apere. Îi ajunserăm pe piraţi, care ne primiră cu bărbăţie. Pe semne că se pregătiseră bine pentru şiretlicul care urmă, nefiind altfel cu putinţă să le reuşească atât de bine.

Peres îşi formase un principiu, mai ales după ce tunul nnsiru iu’ făcuse să pierdem vasul lui Junius, din a nu mai

IftL:.;.

folosi ajutorul artileriei în toate ocaziile în care puteam spera s-o scoatem la capăt prin abordaj. Piraţii s-au lăsat

aboi’daţi, prinşi de cirligele noastre fără a folosi nici ei tunurile şi am ajuns pe puntea lor în câteva clipe, cu cea mai mare parte din oamenii noştri. Dar în loc să ne ţină piept, ei au trecut pe vasul nostru cu o iuţeală care o depăşea cu mult pe a noastră şi, în timp ce surpriza ne făcea să luăm manevra lor drept fugă, ei retraseră cârligele care ţineau vasele lipite şi se îndepărtară cât ai clipi din ochi, Peres, uimit de acest spectacol, îi privea cu admiraţie. Cum oamenii lor care maf rămăseseră la bord nu păreau defel în stare a ne opri, căutam şi eu, ca şi el, vreun mijloc de a trece din nou pe vasul nostru. Ruşinea şi furia ne-ar îi adus în stare de orice fapte necugetate în acel moment; dar acestea nu puteau să se întoarcă decât împotriva noastră. Duşmanii noştri, întâmpinând o slabă rezistenţă din partea puţinilor oameni pe care-i lăsaserăm la bord, se purtau deja ca învingători şi îi sileau pe marinarii noştri să profite cât mai bine de vânt pentru a se îndepărta. Dar altceva ne-a înfuriat şi mai tare: neîndoindu-se că artileria noastră, cu care eram foarte bine înzestraţi, este pregătită, i-au pus ei înşişi foc şi, la mica depărtare la care ne aflam, numai o minune ne-a ferit de a fi scufundaţi. Totuşi, exemplul lor făcându-ne să luăm singura hotărâre care ne putea da ceva speranţă, manevrarăm în pripă pentru a-i urmări şi i-am fi făcut să plătească foarte scump înşelătoria dacă am fi putut să-i prindem. Dar vasul lor era o adevărată cloacă de bandiţi unde domnea dezordinea şi mizeria. Pânzele erau sfâşiate şi tot restul era pet măsura acestor ticăloşi. Totuşi, cum vântul ne ajuta aproape la fel de bine ca şi pe ei, nu se putură îndepărta într-atât în cât să-i pierdem complet din vedere. Îşi dădură seama foarte bine că în orice parte ar fi apucat-o, noi n-am fi încetat să-i urmărim. În imposibilitatea de a ajunge la Dulcigno, se lăsară pe seama vântului care-i împingea cu putere spre coasta Africii. Cum toată strădania noastră nu a putut să-i împiedice să ajungă la ţărm cu două zile înaintea noastră, au avut timp să-i prevină pe mauri de sosirea noastră şi să adune destul de mulţi pentru a nu se mai teme de noi.

De altfel, ce am fi putut noi face cu aşa puţină artilerie şi muniţie ce găsiserăm la bord? Portul în care soseam în urma lor era un loc foarte prost apărat şi aşezarea părea mai degrabă un sat mizerabil decât un oraş. Dar vreo trei sau patru sute de mauri bine înarmaţi pe care îi zărirăm pe ţărm şi chiar tunurile noastre pe care le instalaseră pe uscat pentru a le folosi împotriva noastră nu ne lăsau să ne apropiem fără a da dovadă de o imprudenţă oarbă. Disperarea mea sporea din clipă în clipă. Voiam ca, fără să ţinem seama de primejdie, să debarcăm la vreo cinci sute de paşi mai sus de ei. Cei şaizeci**de oameni pe care-i aveam cu noi, oameni hotărî ţi, de o vitejie dovedită, îmi păreau suficienţi pentru a veni de hac unei armate de mauri. „Nu vor rezista nicio clipă loviturilor noastre, îi spuneam eu lui Peres. Tu şi cu mine suntem de ajuns ca să-i facem să tremure.” Dar, oricât de furios ar fi fost el însuşi, Peres socoti că o asemenea acţiune nu putea fi încercată. Cel mai mult ne durea pierderea iubitelor noastre. Deşi mai puţin îndrăgostit ca mine, regreta la fel demult pierderea iubitei lui. Şi-mi propuse să-mi sacrific de bună voie vasul şi să le cer corsarilor în schimb femeile pe care ni le răpiseră. Nu era nevoie de insistenţe ca să accept acest sfat. Cei trei cavaleri pe care-i aveam sub ordine, fiind la fel de interesaţi ca şi noi de aceste tratative, se oferiră să ducă solia noastră. Refuzarăm să-i expunem unei primejdii pe care nu o împărţeam cu ei şi, alegând dintre soldaţii noştri un italian foarte isteţ care-şi petrecuse toată viaţa cutreierând pe această mare şi care cunoştea câte ceva din toate limbile, îl însărcinarăm cu o misiune de care se simţi foarte onorat. Urcă într-o barcă, împreună cu doi marinari din echipajul corsarilor. Speranţa ne mai linişti puţin, căci nu ne îndoiam că duşmanii noştri vor fi încântaţi să poată cumpăra pacea şi stăpânirea netulburată a pradei, cedându-ne o parte atât de mică din aceasta. Ne gândeam că ticăloşii aceia care preţuiau femeile numai ca un obiect

bun de vândut vor prefera să renunţe la un câştig ce nu putea fi nici pe departe comparat cu bogăţiile care le rămâneau, decât să se încăpăţâneze să păzească ţărmul şi să ne împiedice să debarcăm oricâtă vreme am fi dorit noi să-i ţinem sub ameninţare. Chiar hotărârea lor de a rămâne pe uscat, când ar fi putut să se îmbarce din nou cu un număr de oameni mai mare decât aveam noi şi să folosească împotriva noastră toate avantajele oferite de vasul nostru arăta cât se temeau de noi şi cât de fericiţi ar fi fost să ne vadă plecaţi. Noi însă nu ne gândirăm că nu există nimic mai crud decât oamenii nemernici când se simt tari. Îl primiră pe solul nostru. Am văzut chiar, de la distanţa la care ne găseam, că se adunaseră în jurul lui pentru a-l asculta şi, fie din dorinţa de a ne înspăimânta, fie din simplă cruzime, îi tăiară apoi capul. Atunci, nemaiputând să mă stăpânesc, îi îndemnai pe oamenii mei să răzbune o faptă atât de neomenoasă. Chiar şi Peres începea a recunoaşte că era mai bine să murim cu arma în mână decât să ne lăsăm umiliţi astfel. Totuşi, un alt gând îl făcu să ne taie avântul. Îmi spuse că, oriunde am fi pe coasta Africii, nu puteam fi prea departe de Tunis deoarece vântul care ne împinsese timp de paisprezece zile bătea puternic dinspre est. Ne era uşor cel puţin să luăm legătura cu localnicii cu câteva mile mai jos, iar dacă eram într-adevăr aproape de acest port sau de vreun alt loc aflat sub domnia legilor, spera că amintind de relaţiile pe care le avusese la curtea Marocului, ştiind sigur că regele are aceeaşi părere Dună despre el, frica de un domnitor atât de temut ne-ar folosi mai mult decât toate eforturile noastre. Ne găseam mai aproape chiar decât nădăjduiserăm de un port numit Trina. Peres ne sfătui să ne lăsăm în seama lui, ca nu cumva calitatea noastră de cavaleri să dea naştere la greutăţi cu prilejul primelor întrevederi. Se prezentă singur în faţa celor care veniră să ne viziteze vasul şi, cerând să fie dus la guvernator căruia avea să-i facă nişte comunicări importante, obţinu în primul rând să fim trataţi cuviincios. Au rămas totuşi oameni de pază la bordul nostru, de la care

am aflat curând că la Trina se ştia foarte bine că un grup de piraţi venise să caute adăpost în părţile locului împreună cu prada lor. Guvernatorul se alarmase văzând că aceştia strâng un număr atât de mare de mauri care nu aveau alt motiv să-i ajute decât ura împotriva creştinilor. Se şi îngrijise să aducă la faţa locului nişte trupe regulate cu gândul de a pune mâna, în cel mai rău caz, pe ceva din prada lor. Întoarcerea lui Peres ne aduse noi lămuriri. Nu greşise crezându-se respectat de către barbari. Guvernatorul îlvăzuse la curtea Marocului şi, amintindu-şi câtă trecere avusese acolo, se grăbi să-şi ofere serviciile. Iar modestia cererii noastre îi păru desigur că-i dă dreptul să-şi însuşească tot ceea ce ne ofeream să-i lăsăm lui. Oricum, a trimis trupelor sale care se şi porniseră un nou ordin: să-i risipească pe cei care se dăduseră cu corsarii şi să aducă la Trina tot ceea ce ne luaseră aceştia. Totuşi, îi arătă lui Peres că nu îndrăznea să dispună cu putere absolută de o pradă luată de la creştini şi că trebuia informat şi regele de aceste întâmplări, deoarece numai el putea să redea libertatea femeilor noastre. Această obiecţie îl făcu pe Peres să se teamă de, ceea ce din păcate s-a şi întâmplat, anume că încetineala şi discuţiile vor dezvălui că cele trei femei ale lui Junius sunt turcoaice şi că această dificultate va face imposibilă eliberarea lor. Gândind astfel, nu prevedeam decât o parte din necazurile noastre, din care multe aveau să fie ale mele.

Peres ar fi plecat deîndată la curte unde prezenţa lui ar fi avut mai mult efect decât o solie, dacă nu s-ar fi temut ca lipsa lui să nu ne pricinuiască necazuri. Convenise cu guvernatorul ca, până la întoarcerea curierului, să stăm liniştiţi la aceeaşi distanţă de port; şi singura precauţie pe care putu s-o ia pentru siguranţa femeilor a fost să obţină ca ele să fie aduse primele la Trina pentru a rămâne acolo sub protecţia guvernatorului. Aceste două convenţii au fost respectate întocmai, dar cei însărcinaţi cu aducerea femeilor nu au putut ghici că Helena era de acelaşi sex cu cele trei turcoaice şi cu spaniola. Helena nu numai că

rămăsese în hainele bărbăteşti pe care o puseserăm să le îmbrace înainte de nefericita întâmplare, dar tovarăşele sale, dorind s-o ferească de pericolele la care ar fi fost expusă tinereţea ei, se înţeleseseră să facă în aşa fel încât să treacă în ochii corsarilor drept un tânăr de vârsta care i se citea pe faţă. Astfel încât, ordinele guvernatorului nefiind destul de clare pentru a le face să înţeleagă faptul că schimbarea care intervenea în situaţia lor era o favoare, Helena, pe care fură nevoite s-o părăsească, a fost lăsată acolo, fără ca ele să îndrăznească să dea în vileag că e femeie. Ba mai mult, la despărţire, au îndemnat-o să-şi sporească grija pentru a ascunde acest lucru. Totuşi, plecă şi ea a doua zi pe urma lor, împreună cu restul prăzii dar continua să răm'nă despărţită de celelalte femei, iar guvernatorul socotind-o ca unul din prizonierii de care părea că ne dezinteresăm, se bucură că poate s-o înglobeze în prada pe care hotărâse să pună mâna.

Grija cu care-l anunţă pe Peres că femeile au sosit şi faptul că ne promitea să le trateze cu grijă deosebită făcu să mai scadă îngrijorarea cumplită care mă chinuise fără încetare de când pierduserăm ceea ce-mi era drag. Trecură câteva zile în timpul cărora am fost susţinut de speranţă, în sfârşit, sosind ordinele regelui, Peres, căruia i se dăduse de ştire, coborî pe uscat pentru a afla la ce trebuia să ne aşteptăm. Ordinele regelui erau însoţite de o explicaţie care mă copleşi nu numai pe mine, dar care a fost mai greu de suportat pentru mine decât pentru cei trei cavaleri. Regele fusese curând informat că cele trei femei erau turcoaice; limba pe care o vorbeau le tiădase fără voia lor. Îşi cerea scuze, cu multe cuvinte de stimă şi bunătate la adresa lui Peres, că nu putea să-i înapoieze pe cele trei captive care erau musulmane, iar cum cererea pe care guvernatorul o făcuse în numele său nu se referea decât îa patru femei, favoarea regelui se reducea la eliberarea spaniolei.

Peres nu era într-atât de îndrăgostit încât să se bucure fără a-i păsa de ceilalţi. Dragostea îl făcu să înţeleagă cu uşurinţă disperarea mea aflând că Helena nu numai că

fusese exclusă din ordinele regelui Marocului, dar şi că rămăsese necunoscută guvernatorului şi, în consecinţă, se afla, după toate aparenţele, în mâinile piraţilor. Nu îndrăznea să explice deschis după ce putea fi recunoscută, mai ales că, după ce-şi văzuse spaniola, aflase că datorită sfaturilor ei, sfioasa mea iubită continuase să-şi ascundă feminitatea. Cerând-o cu prea mare insistenţă însemna s-o punem în primejdie de a nu mai scăpa niciodată din mâinile celor care o reţineau şi care, descoperind că este una dintre cele mai plăcute femei din lume, nu se putea să nu capete pentru ea altfel de simţăminte. Luând totuşi urma tuturor bunurilor de care fuseserăm prădaţi, află în cele din urmă că fusese predată guvernatorului. Această descoperire nu punea capăt încurcăturii. Lui Peres i se păru chiar un semn rău faptul că guvernatorul, care aflase cu siguranţă cât demult se străduise să-i dea de urmă, păstra o tăcere care nu putea veni de la un om dispus să-l servească. Totuşi, neputând intra în casa guvernatorului fără voia acestuia, Peres nu mai avu încotro şi-i mărturisi că binefacerile lui aveau totuşi o lipsă şi că, dacă voia să-i lăudăm în veci generozitatea, trebuia să ne înapoieze un tânăr slujitor pe care-l pierduserăm o dată cu vasul. Peres îşi închipuia că feminitatea Helenei nu fusese încă observată şi că putea s-o dezrobească profitând de vreo ambiguitate. Dar, fie că guvernatorul nu ştia într-adevăr nimic, fie că nu se gândea decât să se pună la adăpostul unui răspuns echivoc, îşi arătă regretul de a-şi vedea autoritatea mai îngrădită ca niciodată de ultimile ordine ale regelui, iar în ce priveşte tânărul pe care i-l ceream, se scuză pretextând că trimiterea lui la curte fusese anunţată. Răspunsul era destul de limpede. Peres luă atunci hotărârea pe care i-o dictau înţelepciunea şi prietenia. Fără a-i mai spune nimic guvernatorului despre situaţia şi interesele Helenei, îl înştiinţă că se hotărâse să meargă la curte. Era un fel de a apela la rege, drept atât de respectat de mauri, încât făcea neputincioasă chiar şi autoritatea unui guvernator. Singura piedică la această acţiune fusese grija lui faţă de soarta

noastră. Dar alegând o diplomaţie energică, nu se sfii să adauge că punea nava şi întregul echipaj sub protecţia regelui şi că guvernatorul însuşi va răspunde de ele.

Sfârşiiul primei părţi

PARTEA A DOUA

Peres reuşi să-mi trimită prin unul din oamenii lui o scrisoare în care, neputând să-mi ascundă motivul călătoriei sale, mă îndemna totuşi să nu mă necăjesc cu închipuiri deşarte. Îmi scria că are nădejde să obţină de la rege, în locul cererilor noastre modeste, înapoierea tuturor bunurilor care ne aparţineau. Dar această nădejde reuşi mai puţin să-mi inspire răbdare decât îmi spori furia pericolului în care se găsea Helena. Ce faptă necugetată n-aş fi fost în stare să fac? într-o noapte, pe când eram muncit de tot felul de gânduri mi-au fost aduşi patru marinari care veniseră cu o barcă. Îmi cerură îngăduinţa de a vorbi fără martori şi, de la primele cuvinte, îmi dezvăluiră că sunt patru dintre corsarii care ne pricinuiseră toate necazurile. Propunerile lor mă uimiră încă şi mai mult decât venirea lor. Erau de mai mult timp revoltaţi de lăcomia şi perfidia guvernatorului care pusese mâna pe cea mai bogată parte din prada lor şi îmi ofereau să mi se alăture, împreună cu toţi oamenii lor, pentru a cuceri împreună oraşul; prevăzând obiecţia pe care trebuia să se teamă c-o voi ridica în ceea ce priveşte numărul, m-au asigurat că cei dintâi mauri care li se alăturaseră la sosirea pe coastă erau la fel de indignaţi de pierderea părţii din pradă la care nădăjduiseră şi că, fiind în firea tuturor acestor popoare să se răscoale, erau dispuşi să ni se alăture pentru a se îmbogăţi jefuind oraşul.

Nici că puteau găsi un moment mai prielnic pentru a-mi expune ofertele lor. Deşi simţeam cât este de înjositor să mă leg cu aceşti ticăloşi, sentimentele lor morale îmi erau indiferente când nu aveam nevoie decât de curajul şi de armele lor. Îi întrebai fără a sta la îndoială când aveau de gând să treacă la fapte. Într-adevăr, numai încetineala m-ar fi făcut să le refuz pi’opunerea. Tot ce putea fi mai rapid

decât întoarcerea lui Peres era plăcut nerăbdării mele. Le cerui lămuriri asupra mijloacelor pe care voiau să le folosească. Mi-au zis că dacă se puteau bizui pe mine, se vor apropia chiar în noaptea următoare pentru a ataca oraşul dinspre uscat, în timp ce eu voi ataca dinspre port. Trupele pe care guvernatorul le trimisese împotriva lor erau cartiruite la oarecare distanţă. Nu trebuia deci să ne temem că s-ar putea aduna prea repede. Trupele din oraş erau atât de puţine încât nu puteau rezista primului nostru atac. Patru ore ne erau de ajuns pentru a -strânge o gardă considerabilă. Apoi, stăpâni pe cele trei vase din port, fără a le socoti pe ale noastre, puteam să încărcăm prada, să le punem sub comanda celor mai de încredere dintre oamenii noştri şi să plecăm împreună spre Malta sau Dulcigno. Unde să împărţim bogăţiile.

Nu mă lăsai oprit nici de ruşinea unei întovărăşiri cu o ceată de hoţi, nici de perspectiva jafului cu care credeau că mă atrag. Nu mă gândeam decât la Helena. Era singura comoară la care râvneam şi nu mă înspăimânta decât dificultatea de a găsi casa guvernatorului într-un oraş pe care nu-l cunoşteam deloc. Când le-am spus acest lucru, piraţii fură încredinţaţi că făceam un fel de alegere a Jocului pe care doream să-l jefuiesc numai eu; dar părând dispuşi să nu-mi reluze nimic, îmi făgăduiră să-mi trimită zece mauri care să-mi folosească drept călăuză. Le-am dat cuvântul că voi porni la atac la un semnal pe care-l stabilirăm şi, neaşteptând nicio altă asigurare de la piraţi decât dorinţa de a se îmbogăţi prin furt, îi trimisei la treburile lor foarte mulţumiţi de făgăduielile mele.

De-abia plecaseră şi nenumărate sentimente onorabile, de care nici durerea şi nici dragostea nu m-au putut apăra, începură să mă mustre pentru această întovărăşire ruşinoasă. Oare cum va judeca Peres acest plan? Aceasta a fost prima întrebare care-mi puse sufletul la încercare. Numai gândul la acest virtuos prieten avea puterea să mă menţină pe drumul onoarei. Vă închipuiţi ce am simţit când judecând mai bine, îmi dădui seama că nesăbuita mea

tovărăşie îl expunea. În călătoria la care pornise în folosul intereselor mele, întregii răzbunări a regelui Marocului, care nu putea să nu afle rolul pe care-l jucaserăm în trădarea corsarilor. Acest gând mă făcu să mă căiesc până şi de ideea acelui plan şi mă minunai de nebunia care mă făcuse să-l acept. Nu puteam renunţa însă la speranţa atât de plăcută care mă încercase câteva clipe, de a o revedea pe Helena chiar în noaptea următoare. Mă întrebai atunci dacă nu era cu putinţă ca, profitând de întuneric şi de zăpăceală, s-o răpesc, fără a lua parte la acţiunea corsarilor. Dar imediat se ivi un alt motiv de temeri, destul de puternic ca să mă întorc la ideile pe care le condamnaserăm cu câteva clipe mai înainte. Era oare posibil ca piraţii să pună mâna pe oraş şi să-l jefuiască fără s-o regăsească pe Helena, s-o recunoască şi, deci, s-o răpească iar? Mai mult, cine putea şti de ce erau în stare aceste brute şi maurii care se pregăteau să-i ajute, în focul jafului şi al măcelului? Putea oare viaţa mea, a lui Peres, soarta lumii întregi să mă facă să las o fiinţă atât de iubită expusă la cea mai groaznică dintre nenorociri? Dar nu pentru Peres trebuia să mă tem. El e înţelept, îmi spuneam în sinea mea, e isteţ şi curajos: nu există primejdii pentru un om ca el! Va găsi cel puţin un mijloc de a fugi. Dar ce poate să facă o fată de şaisprezece ani împotriva unei cete de barbari? Şi dacă nu-i vine în ajutor cel căruia i-a sacrificat totul, de la cine să poată aştepta scăpare?

Pradă acestei suferinţe, simţeam cum îmi curg lacrimile căci, dacă nu mă mai oprea ruşinea de a mă alătura piraţilor, nu puteam totuşi să scap de remuşcările prieteniei. Nu destăinuii nimănui nici tulburarea şi nici intenţiile care mă frământau cumplit. Cei zece mauri au sosit înainte de sfârşitul nopţii, sporindu-mi nehotărârea. Îi lăsai să aştepte mult fără să le vorbesc, şi poruncii ca niciunul dintre oamenii mei să nu se apropie de ei. În sfârşit, venindu-mi o nouă speranţă pornită din câteva idei ce-mi trecură prin minte, poruncii să fie aduşi în faţa mea, ’ îmi dădui seama, pentru început, cu bucurie, că ticăloşii

corsari aleseră pe aceia care ştiau cât de cât limba pe care ei o numesc franca. Voiam să le cer câteva lămuriri. Îi între-; bai dacă cunosc destul de bine oraşul şi casa guvernatorului. Ca să ştiu dacă le pot da o anumită însărcinare şi, înţelegi nd din răspunsurile lor că puteam conta atât pe servi ciile lor cât şi pe dorinţa de a jefui, le dezvăluii noul meu plan, conform căruia doream într-adevăr să pun mâna pe casa guvernatorului dar pentru a-i lăsa pe ei s-o jefuiască asigurându-i că nu doream altă pradă decât un tânăr sclav italian pe care îi imploram să-l găsească. Mai adăugam o condiţie: ca înainte de sfârşitul nopţii, după ce le voi fi asigurat prada prin forţa armelor, unul din ei trebuia să mă readucă pe vas împreună cu toţii oamenii mei. Nu ştiu ce izbândă putea să aibă o hotărâre atât de prost concepută şi nici câtă încredere puteam avea în cuvântul maurilor. Dar, gândind că voi scăpa cu ruşinea de a mă fi asociat cu corsarii şi că, părăsind oraşul înainte de iaf, voi păzi în acelaşi timp şi interesele lui Peres, mă bucurai de uşurinţa cu care eram sigur că-mi voi pune în aplicare planurile.

Nu-mi mai rămânea decât să insuflu aceeaşi încredere oamenilor noştri. Îi chemai pe cei trei cavaleri care, din politeţe nu m-au condamnat decât prin tăcerea cu care au primit ordinele şi care, arătându-se dispuşi să le execute, au avut grijă să pregătească restul oamenilor pentru luptă. Nu aveam nevoie decât de un sfert de oră pentru a ajunge în oraş şi vântul părea să fie destul de favorabil ca să-l scurteze. Dormii câteva ore şi, când m-am trezit, văzui că amiaza trecuse de câteva ore bune şi că nu-mi mai rămîneau decât vreo patru ceasuri ca să-mi termin pregătirile, căci întunericul începea să coboare pe la nouă. Eram hotărât să nu pierd niciun moment, şi forţele reîmprospătate prin somn îmi sporeau înflăcărarea. Am fost anunţat că fusese zărit Peres. Acest prieten credincios care suferea cumplit din cauza îngriiorării în care era sigur că mă aruncase scrisoarea lui, străbătuse în douăzeci şi patru de ore mai mult de o sută de leghe, şi se întorcea plin de

bucuria pe care se aştepta să mi-o dea prin veştile cât se poate de fericite pe care mi le aducea. Regele Marocului, bucuros de a-l revedea, îi acordase nu numai libertatea Helenei dar. Aflând prin ce aventură trecuserăm, şi purtarea guvernatorului, îl însărcinase chiar pe el cu un ordin de a ni se înapoia vasul, cerându-ne numai să ne înţelegem cu piraţii, ca o favoare pentru a-i răsplăti de încrederea cu care se refugiaseră sub protecţia lui. Peres îi oferise cu generozitate să accepte prima noastră propunere; dar regele hotărâss că nu vom lăsa piraţilor decât jumătate din pradă. O dată cu această izbândă a călătoriei lui, Peres mai aducea şi alte veşti care nu erau lipsite de importanţă pentru interesele lui. Aflase de la curteni, şi chiar de la rege, că, la câteva săptămâni după plecarea lui din Maroc, sosiseră câţiva soli ai guvernatorului din Oran pentru a oferi răscumpărarea lui. Nemaigăsindu-l acolo, îşi manifestaseră regretul de a nu-l fi întâlnit căci aveau ordin să-l anunţe că, ţinând seama de serviciile aduse, Curtea Spaniei, la cererea guvernatorului din Oran, care-i lăudase purtarea, îl ierta şi-i înapoia toate bunurile, luând totodată asupră-şi răscumpărarea. În felul acesta, necazurile lui Peres luau sfârşit, se întorcea la Trina numai din prietenie, pentru a pune capăt propriilor mele necazuri sau a le împărţi cu mine.

Mă îmbrăţişă cu multă dragoste, de cum puse piciorul pe corabie şi, fără să observe tulburarea mea, pe care de altfel ar fi putut s-o pună pe seama durerii în care mă lăsase la plecare, se grăbi să-mi povestească tot ceea ce credea că-mi va aduce liniştea. Povestirea lui mă emoţionă fără îndoială; dar. Nemitând să-mi alung din minte pericolul în care se afla Helena, continuai să manifest o oarecare stânjeneală pe care o observă şi, scutindu-l de întrebări, îi comunicai deschis conspiraţia corsarilor şi rolul pe care grija de iubita mea mă silise să-l joc în acest complot. Vestea aceasta îl înspăimântă. Nu se miră că dragostea putuse să mă împingă la o hotărâre atât de groaznică, şi nici nu-l duru că nu mă gândiserăm destul la pericolul în

care-l puneam; dar recunoştinţa pe care socotea că o datorăm regelui Marocului îl făcu să privească fapta mea ca o crimă monstruoasă şi, declarându-mi că trebuie să ne gândim mai degrabă să apărăm oraşul Trina şi pe guvernator, mă rugă cu cea mai mare stăruinţă să renunţ la o hotărâre care ne-ar fi acoperit de o ruşine veşnică. Nu mă opusei nicio clipă insistenţelor lui. Totuşi, după ce-i arătai cât de puţin timp mai rămânea, mă îndemnă şi eu primii să mă duc imediat la Trina pentru a-l preveni pe guvernator de primejdia care-l ameninţa şi pentru a-l ajuta cu armele şi braţele oamenilor noştri să respingă un atac atât de primejdios. Porunci ca cei zece mauri să fie arestaţi şi bine păziţi, iar noi să ne apropiem de ţărm nu în barcă ci cu vasul.

Ascultarea cu care i-am urmat toate sfaturile îl făcu să uite imprudenţa de care dăduserăm dovadă. N-am mai pierdut nicio clipă şi ne-am apropiat de ţărm. Spaima care o produsese în port sosirea vasului se linişti la vederea lui Peres. Se şi răspândise vestea bunei primiri de care se bucurase la curte şi toţi maurii se grăbeau să-i arate respect. Îi lăsai pe oameni pregătiţi de luptă şi, cum primul meu plan nu era cunoscut decât de cei trei cavaleri, nu fu nevoie decât de un cuvânt pentru a-i anunţa că planul se schimbase. Guvernatorul, căruia Peres nu-i explicase decât pe jumătate ordinele regelui, fu surprins de graba cu care ne văzu sosind. Şi ce spaimă a tras aflând de pericolul care-l ameninţa! Se credea pierdut. Toată trupa pe care o avea în oraş dacă număra două sute de oameni. Fortificaţiile erau slabe şi pericolul atât de aproape încât nu vedea nicio scăpare în prudenţă. Totuşi, făgăcluiala noastră de a-l ajuta îl mai linişti. Maurii cunoşteau vitejia creştinilor şi cei şaizeci de soldaţi ai noştri, aşa cum i-am lăudat, i se părură o armată. Peres îl îndemnă cu insistenţă să-i adune pe toţi locuitorii care puteau mânui o sabie; şi în mai puţin de o oră văzurăm adunându-se în jurul castelului vreo trei sute de oameni care reprezentau, cel puţin, un număr destul de însemnat.

În mijlocul acestei agitaţii, eu aveam două griji pe care le adusei la cunoştinţa lui Peres. Prima putea fi risipită cu uşurinţă şi nu mă îndoiam că-mi va face acest hatâr. Cum izbândă noastră era nesigură, îi propusei -s-o ceară pe Helena înainte de atac, ca să fie dusă pe vas unde ar fi fost mai în siguranţă, alături de spaniolă. Cea de-a doua îi privea chiar pe corsari, faţă de care eu urmam să mă fac vinovat de o ticăloşie care depăşea poate greşeala pe care o făcuserăm căzând la înţelegere cu ei. Nu interesa că erau nişte nemernici. Le dăduserăm cuvântul şi dacă onoarea îmi cerea să nu le dau ajutorul promis, îmi permitea oare aceeaşi onoare să întorc împotriva lor armele mele şi ale oamenilor mei? Peres socoti că siguranţa Helenei cerea ca ea să fie dusă pe vas. În privinţa piraţilor, mi se păru că n-ar fi stat în cumpănă să recunoască dreptatea scrupulelor mele, dacă nevoia nu ne-ar fi silit să le înăbuşim. Totuşi, după ce cântări îndelung spusele mele, crezu că a găsit o soluţie care putea să-mi pună la adăpost onoarea: să-i înştiinţez pe corsari nu numai că nu-i voi mai ajuta dar, mai mult, că le cer să trimită la mine doi dintre şefi pentru a le face nişte propuneri avantajoase. I se păru de prisos să comunice guvernatorului acest demers; dar cum se putea întâmpla ca, departe de a-şi păstra calmul, aceşti bandiţi să devină şi mai furioşi, se gândi să le trimită ca sol pe unul din cei zece mauri de pe vas, după ce i se va arăta că oraşul este pregătit să se apere. Se făcuse ora opt şi începuse să se întunece. Mă temeam că furia corsarilor nu ne va lăsa timpul necesar pentru a pune în aplicare hotărârile noastre. Chemai totuşi la mine pe unul dintre cei zece mauri căruia îi poruncii cea mai mare grabă. Şi revenind la grija ca Helena să ajungă pe corabie, îl îndemnai stăruitor pe Peres să ceară acest lucru guvernatorului. Se ivi atunci un alt motiv de nelinişte: nemernicul acesta, jignit că Peres se adresase curţii şi neîndrăznind să abuzeze de puterea pe care o avea asupra Helenei, o trimisese la Marrakech în lipsa prietenului meu. Spunându-ne acest lucru, încercă să-şi justifice purtarea şi

să ne încredinţeze că nu aveam să ne temem de nimic. „După ce o promiseserăm regelui, ne spuse el, nu puteam să nu i-o trimit imediat şi chiar mă felicitam, continuă el, adresându-se lui Peres, că va sosi acolo o dată cu domnia-voastră. Dar repeziciunea domnieivoastre a înşelat toate socotelile mele. Să nu vă fie însă teamă. Trebuie să aveţi încredere, adăugă el, în generozitatea stăpânului meu care nu este omul să-şi ia înapoi cuvântul.” Mişelul nu ne-ar fi dat această speranţă dacă ar fi crezut înti’-adevăr ce ne spunea. În primul moment al indignării am regretat că-mi schimbaserăm planul, şi l-aş fi reluat, în ciuda stăruinţelor şi observaţiilor lui Peres, dacă furia nu mi-ar fi lăsat destulă judecată ca să înţeleg că mi-aş fi luat orice speranţă dinspre partea curţii. Peres, care-mi văzu tulburarea şi se temea de ce aş putea să fac, îmi aminti chiar el această împrejurare. Mă străduii să-mi stăpânesc ura până la întoarcerea maurului. Răspunsul corsarilor a fost mai ferm decât mă aşteptam, îmi reproşau amarnic frica sau nestatornicia şi, arătându-se hotărâţi să-şi facă totuşi dreptate cu armele, îmi declarau că se lăsau tot aşa de puţin înşelaţi de un şiretlic ca şi speriaţi de ameninţări sau de frică. Această sfidare îl irită pe Peres. Mă socoti eliberat de toate scrupulele care mă opriseră şi, judecând că oricare ar fi intenţia duşmanilor noştri, ne-ar fi fost mai uşor să-i înfruntăm în câmp deschis decât aşteptându-i după ziduri, el fu de părere să le-o luăm înainte printr-un atac viguros. Cu furia care dăinuia încă în mine, orice propunere de luptă mi-era pe plac. Ieşirăm înainte de a se întuneca de tot. Duşmanii noştri, care erau la mică distanţă, nu fură deloc surprinşi de apropierea noastră. Se împotriviră primelor lovituri, dar iureşul nostru răspândi curând spaima printre mauri. Îi văzurăm luând-o la fugă cu tot atâta laşitate pe câtă înfumurare arătaseră. Câţiva corsari care se apărau mai bărbăteşte fură prinşi cu arma în mână. Mă crezui dator să încerc să le salvez viaţa. Dar Peres îi consideră nevrednici de iertare. Porunci să se aprindă un foc mare, la lumina căruia fură spânzuraţi pe câmpul de luptă.

Am stat toată noaptea în acel loc. A doua zi, după ce am trimis câteva cete să facă o recunoaştere prin împrejurimi, ne-am convins că nu mai rămăsese niciun duşman în apropiere. De altfel, trupele pe care le chemase guvernatorul erau adunate înainte de amiază şi eram acum destul de puternici ca să nu ne mai temem de vreo surpriză. Peres nu aşteptă să-i cer să se întoarcă la curte. Plecă şi, cu străduinţa lui neasemuită, făcu drumul în patru zile. Dar în loc să mio-aducă înapoi pe Helena, îmi aduse poruncă să mă înfăţişez eu însumi la Marrakech. Regele, fermecat de tânăra italiancă, arătase oarecare dorinţă de a o păstra, mai ales aflând chiar de la Peres însuşi că nu fusese a lui. Generosul meu prieten se străduise în fel şi chip să-mi fie înapoiată, iar povestea pasiunii mele îl mişcase pe monarh. În sfârşit, lăsându-se. Înduplecat de această povestire, dorise numai să-l vadă pe cel în favoarea căruia îşi exercita bunătatea. Peres, care mă vedea cu ochii unui prieten, era sigur că prezenţa mea nu putea decât să întărească această dispoziţie.

După ce ajutaserăm la salvarea oraşului, nu ne mai făcurăm griji pentru vasul nostru şi luarăm drumul spre Marrakech, împreună cu un alai format din fruntea oamenilor noştri. Zvonul că salvaserăm Trina de jaf se răspândise repede şi, ca urmare, maurii ne primeau cu mare prietenie pe unde treceam. Dar, apropiindu-ne de capitală, o trădare la care nu ne aşteptam deloc ne provocă una din cele mai mari nenorociri. Douăzeci şi cinci sau treizeci din corsarii noştri, împreună cu câţiva locuitori pe care-i luaseră drept călăuză, ne atacară prin surprindere într-un loc foarte nefavorabil şi omorâră şase din oamenii noştri, înainte să apucăm să ne dezmeticim. Peres şi cu mine înţeleserăm că lupta avea să fie grea. Dacă el a făcut minuni, i-am stat alături cu cinste, iar soldaţii rămaşi, care erau într-adevăr de toată nădejdea, s-au luptat cu atâta îndrăzneală şi pricepere, încât le-am luat duşmanilor orice speranţă de a ne învinge. Moartea, celor şase dintre ai noştri şi a altor doi care au avut aceeaşi soartă era

răzbunată prin aceea a douăzeci şi doi dintre asasini. Cei rămaşi dintre aceşti mizerabili o rupseră la fugă şi nu ne p» ierdurăm vremea să-i urmărim. Dar printre morţii rămaşi pe câmpul de bătaie recunoscui pe unul din corsarii care veniseră să-mi propună jefuirea oraşului şi care mai păstra încă în el puţină viaţă. Îl întrebai. Cu ce scop se adunaseră atât de aproape de Marrakech. Îmi răspunse, cerându-mi viaţa ca preţ al sincerităţii că speraseră să li se ivească prilejul de a se reface prin tâlhării în împrejurimile capitalei de paguba suferită şi că, aflând de la nişte mauri pe care îi întâlniseră că ne aflăm şi noi pe acelaşi drum, luaseră hotărârea să ne atace pentru a-şi răzbuna camarazii, spânzurându-ne şi pe noi, dacă puteau, cum îi spânzuraserăm pe ei. Îmi ţinui cuvântul punând să-l ducă într-o casă de la marginea drumului unde dădui şi ceva bani ca să fie îngrijit. Acest om făcu mai apoi pentru onoarea mea tot atât cât făcui eu pentru viaţa lui.

După puţin timp ajunserăm la porţile Marrakechului, de unde Peres s-a despărţit de noi pentru a cere îngăduinţa de a intra împreună cu ceata noastră. Nu era decât un semn de curtenie făcut de bunăvoie căci locuitorii, informaţi de ajutorul ce dăduserăm la Trina, nu ne-au primit cu ura pe care o purtau îndeobşte creştinilor, ci cu bunăvoinţa cuvenită celor mai buni prieteni. Avurăm parte de aceeaşi primire şi la intrarea în palat. Peres, care voia să mă facă să apar cu oarecare falâ, poruncise în taină oamenilor noştri să-mi dea semnele de respect pe care le socotea cele mai potrivite pentru a-i impresiona pe mauri. Mi-l arătă pe don Antonio, fostul său rival şi duşmanul său de moarte, silit să fie de faţă de obligaţiile unei noi slujbe obţinute prin noi mişelii, dar care se străduia să se ferească de ochii noştri ţinând mereu capul întors. Peres nu bănuia că ura acestui renegat ne pregătea iarăşi ceva rău. Furăm introduşi la rege care ne tratâ, şi pe unul şi pe celălalt, cu multă cinste. Dar după ce mă întrebă mult despre împrejurările în care luase naştere dragostea mea şi despre peripeţiile prin care trecuserăm, îmi spuse că, promiţându-i lui Peres să mi-o

redea pe Helena, nu ştiuse că fac parte dintr-un cin care interzice orice legătură cu femeile şi că, dacă era o fărădelege pentru mine să-mi calc legământul luat, el nu vedea de ce ar cădea el însuşi în mare păcat dându-mi prilej şi putere de a satisface dorinţe nelegiuite; şi că, după multă gândire, se hotărâse să-mi ofere orice mi s-ar părea că poate să mă despăgubească de un bun pe care el se considera dator să-l reţină.

Peres, aproape la fel de tulburat ca şi mine de o cuvântare atât de neaşteptată, făcu apel la toată isteţimea şi îndrăzneala de care era în stare pentru a-l face pe rege să înţeleagă că făgăduiala lui era independentă de îndatoririle mele şi că, neştiind de altfel care erau planurile mele pentru viitor, un pretext atât de slab nu putea îndreptăţi o asemenea schimbare. Îmi venea atât de greu să iau cuvântul ca să mă apăr, încât am lăsat această grijă prietenului meu; în starea în care mă aflam, mintea şi elocinţa mi-ar fi fost de prea puţin ajutor. În acest timp regele, după ce mai aduse câteva argumente în favoarea propunerii sale, schimbă vorba cu atâta indiferenţă, ca şi când ar fi socotit discuţia încheiată. Peres mă rugă în franceză să nu scot o vorbă care i-ar putea îngreuna tratativele şi, urmându-l pe rege în grădină, continuă să discute despre tot ce-i făcea plăcere acestuia. În ceea ce mă priveşte, nefiind în stare să-mi ascund durerea, mă dusei la oamenii mei fără să ştiu ce se va întâmpla. Dar un ofiţer care primise ordin să ne cazeze, se oferi să mă conducă la locuinţa care-mi era destinată şi, ca răspuns la îaigrijorarea mea de a nu-mi regăsi uşor prietenul îmi spuse că va avea grijă şi de el atunci când va ieşi din palat.

Speranţa lui Peres, când se hotărâse să-l urmeze pe rege, era nu numai de a-l face să-şi ţină cuvântul şi de a-i reproşa o nestatornicie atât de ruşinoasă, ci şi de a afla chiar de la el cui datoram pierderea bunăvoinţei lui. Deşi era firesc să creadă că de vină era dragostea, se lămuri că perfidul Antonio nu era străin de cele întâmplate şi acest gând făcu să i se redeştepte toată indignarea împotriva unui duşman

atât de ticălos. În timp ce el se ocupa astfel de interesele mele, aceeaşi idee îmi veni şi mie, inspirându-mi cele mai furioase proiecte de răzbunare. Nu putui să-mi stăpânesc pornirea într-atât încât să nu o împărtăşesc ofiţerului care mă conducea, şi răspunsul lui nu făcu decât să-mi întărească mânia. Părea încântat să poată da friu liber urii şi dispreţului pe care le avea pentru don Antonio. Ceea ce simţeam eu, îmi spuse el, erau sentimentele tuturor celor, care văzuseră un om atât de josnic şi atât de odios dobândind, prin cele mai neruşinate minciuni, bunuri şi slujba care fuseseră refuzate celor ce le meritau. Şi chiar fără a şti de unde îmi pornea mie ura, mă asigură de aprobarea şi sprijinul tuturor oamenilor cinstiţi în tot ceea ce aş face pentru a-l doborî pe acest om. Nu ne despărţiserăm bine şi Peres, sosind de la palat, îmi confirmă bănuielile prin cele ce aflase acolo. Avusese iscusinţa de a-l face pe rege să-i destăinuiască chiar el uneltirile lui Antonio împotriva noastră. Nu împotriva lui Peres îndrăznea el să-şi exercite răutatea. Trecutul l-ar fi făcut suspect; dar socotind interesele prietenului meu comune cu ale mele, căuta să-l lovească pe el prin înjosirea sau pierzania mea. Profitând de slăbiciunea stăpânului său pentru Helena, îl convinsese să-mi dea de ales ori să renunţ la iubita mea. Pentru motivele pe care le-am arătat, ori să îmbrăţişez mahomedanismul pentru a o dobândi.

Peres adăugă că nu-şi pierdea speranţa de a-l convinge pe rege. Observase că nu era vorba de pasiune ci doar de un capriciu al regelui care, văzând chipul şi însuşirile plăcute ale Helenei, dorise s-o reţină în haremul, său, şi alternativa pe care mi-o propusese dovedea că nu era vorba de o dorinţă prea înfocată. Cu toate că din cele arătate de Peres îmi dăduserăm seama că multe din spusele lui nu aveau alt rost decât de a mă linişti, mi-am pus toată nădejdea în zelul şi prietenia lui. Respinse propunerea mea de a o răpi pe Helena. „Gândeştfe-te, îmi spuse el, că suntem departe de mare şi că la Trina nu am fi lăsaţi să trecem.” Nu-i plăcu nici gândul meu de a mă bate

înduel cu Antonio. L-ar fi supărat pe rege; şi la ce mi-ar fi folosit sângele unui mişel şi-al unui nemernic? Mă sfătui ca, dimpotrivă, să-mi înghit necazul şi să apar la curte cu un chip politicos şi mulţumit, care să-mi dobândească, bunăvoinţa regelui şi stima celor mari. Fără a-mi explica planurile lui, mă asigură că păstra de rezervă o cale pe care nu voia să o întrebuinţeze decât în ultimă instanţă, dar de a cărei izbândă nu se îndoia.

Îi urmai sfatul de nevoie, dar şi din cauza marii încrederi ce-o aveam în el. Strădania de a mă face plăcut îmi reuşi mai bine decât aş fi îndrăznit să sper. Ajunsei repede să fiu căutat şi răsfăţat de toată curtea. Regele însuşi mă îndrăgi, dovedind aceasta tot timpul prin cinstea ce-mi făcea de a mă primi la toate petrecerile lui. Îmi vorbea deseori de Helena şi începui să cred că starea de nesiguranţă în care îi plăcea să mă ţină spunându-mi uneori să caut o altă ieşire decât cele două care mi le propusese se va sfârşi cu bine. Dar această familiaritate şi zvonul care se răspândise despre alegerea ce-mi impusese avură un efect nefericit asupra reputaţiei mele. Lăsaserăm pe cei trei cavaleri la Trina cu două treimi din oamenii noştri. Aflară cu graba obişnuită cu care merg zvonurile, şi poate datorită răutăţii lui Antonio, că regele îmi propusese să trec la religia lui şi această veste luând repede o altă formă în gura publicului, traseră concluzia, din îndelungata mea şedere în capitală şi din trecerea de care mă bucuram la curte, că sacrificaserăm religia dragostei. Cei trei cavaleri nu putură auzi această poveste fără să se revolte. Prea grăbiţi să creadă, au luat hotărârea să plece pe ascuns cu oamenii mei şi cu corabia mea, ducând la Malta îngrozitoarea veste că mi-am părăsit credinţa.

Aflarăm plecarea lor fără să bănuim cauza, şi Peres, la fel de supărat ca şi mine de trădare, nu putu s-o pună la început decât pe seama nerăbdării de a părăsi o ţară barbară de unde părea că am uitat să mai plecăm. Dar tristul adevăr îl aflarăm de la corsarul căruia îi cruţaserăm viaţa pe drumul Marrakechului şi care, vindecându-se,

venise să-mi ofere serviciile. Le acceptai pentru că părea un ostaş îndrăzneţ şi, trimiţându-l deîndată la Trina pentru a afla mai bine motivele şi faptele fugarilor, mă informă de ceea ce ştia toată lumea acolo, şi anume, că după ce cavalerii aflaseră că m-aş fi lepădat de creştinism, se indignaseră atât de rău încât nu-şi mai măsuraseră vorbele, iar guvernatorul, scos din fire de ceea ce socotea o defăimare a religiei lui, le interzisese să mai coboare de la bord; plecaseră a doua zi fără ca nimeni să încerce a-i opri.

Toată forţa pasiunii mele nu mă putu împiedica să-mi dau seama de importanţa acestei neînţelegeri. Îi mărturisii îngrijorarea lui Peres. Fu de acord că nu putea să mi se întâmple nimic mai rău şi, gândindu-se îndată la o cale de a îndrepta lucrurile, nu găsi alta mai bună decât să ne grăbim plecarea, pentru a merge să punem noi înşine capăt unui zvon care îi era şi lui la fel de dăunător ca şi mie. Dar mai ştia totodată că dragostea nu m-ar fi lăsat să plec fără Helena. Îmi propuse totuşi acest lucru, promiţându-mi că ne vom întoarce cât de curând. „Ţine seama, îmi spuse el, că nici aici, nici în alte părţi ale lumfi favorurile unei femei nu se capătă cu forţa. Vârsta regelui, de altfel, pare să-ţi garanteze că nu are să-i vină pentru Helena o patimă pe care n-a avut-o din primul moment. Are o mie de femei de care nu-i mai pasă. O vei regăsi pe Helena aşa cum o lăsăm.” Aceste argumente mă mai liniştiră iştr încrederea pe care o aveam în dragostea Helenei mă ferise întotdeauna de idei care să mă ducă la disperare.

Dar mă gândeam mai puţin la mine decât la ea. Îmi închipuiam jalea şi durerea ei când ar fi aflat că putuserăm să mă hotărăsc să părăsesc o ţară unde s-o las în puterea altuia şi socoteam că, dacă cineva ar vrea s-o cucerească, şi-ar face din absenţa mea arma cea mai puternică. Corsarii îmi păruseră mult mai puţin periculoşi decât o curte unde politeţea şi galanteria nu erau necunoscute. Interesul acelor tâlhari era s-o păstreze neîntinată, după cum le era obiceiul, pentru a scoate un preţ mai mare de la cei cărora le-ar fi vândut-o, în timp ce, dacă regele renunţase la

plăcerile dragostei, cum îl arăta vârsta, trebuia să mă tem de tot atâţia rivali câţi seniori galanţi se aflau la curte. „Nu, nu, îi spusei lui Peres, nu mă poţi sili să mă îndepărtez de Helena. Mă iubeşti; nu cred că vrei să mă aduci la disperare. Să găsim o cale care să împace şi onoarea, şi dragostea.” „Rămâi dar, singur aici, reluă el, în timp ce eu mă voi duce până la Malta, unde voi întrebuinţa toate mijloacele pentru a te dezvinovăţi.” îl întrerupsei pe acest scump prieten spunându-i: „Nu, să nu mă părăseşti în împrejurările în care am cea mai mare nevoie de ajutor prietenesc. Nu vei pleca fără Helena şi fără mine. Vei obţine acest lucru de la rege, care ţine la tine. Mi-o vei reda pe Helena şi îmi vei fi mai drag ca oricând.1’ îl îmbrăţişam vorbindu-i cu atâta foc: „... creezi, oare, am continuat eu, că întoarcerea noastră la Malta va fi de ajuns ca să curme toate zvonurile care vor fi rănit cinstea noastră?!” Peres m-a întrerupt la rândul său: „Totuşi e dureros, îmi spuse el, că au putut să răspândească zvonul. Decât un leac oricât de bun, mai bine să nu ai nevoie de el. De altfel, e mai bine să cunoşti adevărul, reluă el, şi vreau să ţi-l spun acum. Eram sigur că voi obţine eliberarea Helenei, împotrivirea regelui fiind destul de slabă, şi mă credeam aproape de a izbândi când Antonio veni să strice totul cu poveştile lui viclene. Lăudând generozitatea regelui care consimţea să se lipsească de ceva ce-i plăcea pentru a mulţumi doi străini pe care-i stimează, îl încredinţă că un asemenea hatâr merită să fie aşteptat şi că va câştiga îndoit reţinându-ne la curtea lui, o dată cu Helena. Ne-a lăudat şi l-a asigurat pe rege că dacă am rămâne câţiva ani la Marrakech, localnicii ar putea căpăta de la noi o mulţime de deprinderi folositoare. În sfârşit, a înfăţişat atât de măgulitor meritele noastre, încât laudele acelui nemernic au devenit astăzi pentru noi mai păgubitoare decât ura lui. De altfel pornesc din acelaşi loc, adăugă Peres, şi mă tem mai mult ca oricând de ce ne poate pregăti pentru viitor atâta viclenie.

Totuşi, continuă el, suntem ca legaţi de acest oraş, cel puţin atâta vreme cât nu ie vei simţi în stare să pleci fără

(lelena. Regele mi-a comunicat chiar că, nemaisperând să te atragă la religia lui, îţi va permite cu dragă inimă să-ţi vizitezi iubita cu, singura condiţie ca să rămânem câţiva ani la curtea lui.” Mi se părea totul atât de crunt în cele spuse de Peres, găseam totul atât de primejdios şi pentru dragoste, şi pentru onoare, încât furia pe care o simţeam împotriva lui Antonio îmi dădu destulă forţă ca să-i ascund lui Peres planul meu. „Vorbeşte cu regele, i-am spus, înăbuşind în inimă toate pornirile gata să izbucnească, stăruie pe lângă el cât îţi permite trecerea de care te bucuri. Gândeşte-te bine la această situaţie atât de delicată, înainte de a-mi da ultimele tale sfaturi. Sunt gata să le urmez.” Dacă nu-i promiteam nimic care să nu corespundă sentimentelor mele, eram departe de a-i dezvălui tot ce se petrecea în sufletul meu. Nu mă mai gândeam decât la răzbunare. Eram hotărât să-l caut pe Antonio şi să-mi sting ura în sângele lui mişel. Ura obştească pe care o dobândise îmi asigura tot atâţi aliaţi câţi curtezani erau în Maroc. De altfel, nu caut să-mi apăr motivele şi judecata, căci tot ce făceam se datora numai urii care mă stăpânea.

Mă despărţii de Peres cu un calm de care numai îndârjirea mă făcea capabil. Ştiam unde locuieşte don Antonio; mă dusei singur să-l pândesc. Stătui mult timp să-l aştept şi, văzându-l în sfârşit ieşind cu o suită numeroasă, mă apropiai cu un aer liniştit pentru a-l feri de bănuielile care se nasc în sufletul unui laş. Dorinţa mea era să-l poftesc să facă o plimbare numai cu mine şi să profit de primul moment favorabil. Dar, de cum i-am spus că aş vrea să stăm de vorbă, a insistat să intru cu el în casă, unde ne va fi foarte la îndemână. Regretam că vorbiserăm prea devreme şi, neavând încotro, îi primii invitaţia şi mă hotărâi să-l urmez. Când îi văzui grădina, îmi reveni speranţa. Îl rugai să mi-o arate. Dar prea puţin atent la ceea ce se grăbea să-mi arate, nu făceam decât să caut un loc potrivit pentru a-l ucide. Mi se păru că-l găsesc după un boschet foarte des. „Apără-te, trădătorule, îi spusei scoţând sabia,

aici vei primi pedeapsa pentru toate crimele tale.” Mă privea tremurând. „Apără-te, îi spusei din nou, şi nu spera să-mi fie milă de tine, trebuie să mori. Alege, ori să mori ca un laş, ori să te aperi ca un bărbat de onoare.” Spaima lui era prea mare ca să mai aibă puterea să răspundă Spera poate să-l cruţ din ruşinea de a omorî un duşman atât de mârşav. Dar eram atât de mânios încât nu mai încăpea milă în inima mea. L-aş fi făcut bucăţele dacă n-ar fi uzat decât de laşitate ca să mă îmbuneze; îl ameninţai cu o voce tunătoare. Se aruncă în genunchi şi, scoţând din sân o cruciuliţă pe care mi-o întinse, mă conjură prin acest semn al religiei să-i las viaţa sau măcar timpul necesar ca să se pregătească pentru moarte. Nu ştiu cum să numesc impresia pe care’ mi-a făcut-o acest spectacol. Respectul meu faţă de religie nu era sentimentul meu cel mai viu. Focul tinereţii, patimile care mă stăpâneau, mii de deprinderi foarte îndepărtate de ideile religiei nu mă predispuneau să mă las învins sau înduioşat de vederea unei cruci. Am fost, totuşi, impresionat de acest spectacol şi, lăsând să cadă braţul cu care ţineam sabia, l-am privit câteva clipe pe acest nenorocit la care chiar pietatea mi se părea a fi laşitate. Acest gând mă îndemnă să-i reproşez mişelia: „Nemernicule! îi spusei. Cine te sileşte să trăieşti într-o religie pe care ar trebui s-o urăşti dacă ai inimă creştină? Sau cum îţi vine să-mi opui mie nişte arme atât de respectabile dacă eşti cum te arată hainele şi rangul?” Tăcea mai mult de frică decât de ruşine; şi mânia mea aprinzându-se din nou, cu toate că el îmi întindea încă crucea, îndărătul căreia se simţea ca după un scut, i-aş fi luat de o mie de ori viaţa dacă nu s-ar fi grăbit să vorbească la primul semn că aş ridica braţul. „Cruţă-mi viaţa, îmi spuse cu voce tremurătoare, şi-ţi voi mulţumi cu un bine care îţi va întrece orice aşteptare. Îţi cunosc necazurile, continuă el, şi poate că am şi eu partea mea de vină. Dar îţi ofer o îndreptare neîntârziată. Ţi-o înapoiez pe Helena o dată cu mijloacele trebuincioase pentru a părăsi Africa; şi nu cer altă plată decât să mă lăsaţi să plec cu

voi.”

O propunere atât de neaşteptată îmi trezi pe loc atenţia. Simţii pericolul unei viclenii, dar eram într-un loc atât de retras încât nefiindu-mi teamă de a fi auzit, mă hotărâi să vorbesc: „Mişelule, reluai pe acelaşi ton, aş râde singur de neghiobia mea dacă m-aş încrede în cuvintele tale. Totuşi, gândeşte-te că sunt stăpân pe viaţa ta, pentru că pot să ţi-o iau chiar în mijlocul oamenilor tăi şi pentru că precauţiile nu te pot apăra mai mult decât i no acuzaţiile sau gemetele. Suntem singuri. Mă stăpânesc ca să te iert. Gândeşte-te bine, aşa dar, la propunerea ce mi-o faci şi ţine seama că după ce o voi fi primit, nu mă mai poate mulţumi decât moartea ta sau îndeplinirea celor făgăduite.” Făgădui încă o dată cu aerul cel mai nimerit pentru a mă convinge că sunt sincere. Îi îngăduii să se ridice, apoi ne reluarăm plimbarea pe care mă rugă el însuşi s-o continuăm pentru a-mi explica planul său. Regele, care după spusele lui nu se mai putea lipsi de el, avea atâta încredere în credinţa lui încât îi dădea dreptul să deschidă sau să închidă oricând palatul său. Funcţia sa, care se numea *otfanga,* corespundea celei de cămăraş sau portar de la casele noastre domnitoare. Don Antonio îmi garanta nu numai posibilitatea de a o vedea pe Helena, dar şi pe aceea de a-mi putea petrece o parte din zi împreună cu ea şi, când voi fi hotărât să plec, să mi-o aducă la malul mării fără altă piedică decât cele pe care le-aş provoca eu însumi. Cu toate că doream nespus să-mi văd iubita, nu întârziai deloc asupra acestei speranţe, trecând de-a dreptul la deznodământ: „Când pot pleca cu ea?” îl întrebai. „Chiar în noaptea aceasta, îmi răspunse el fără să stea pe gânduri, dacă aveţi o corabie care să vă primească.’âi cerui explicaţii asupra unei oferte atât de precise. Îmi spuse că avea o proprietate pe malul mării şi că putea s-o ducă acolo pe Helena, cu atât mai sigur cu cât, chiar dacă s-ar afla despre fuga ei şi a mea, nimeni nu s-ar gândi să ne caute acolo. Acest plan mi s-a părut atât de simplu încât după ce am reînnoit ameninţările care puteau să-mi asigure executarea lui, nu mai vedeam altă greutate

decât aceea de a face rost de o corabie. O aveam pe a corsarilor la Trina, dar nu îndrăzneam să cred că guvernatorul, după ce trebuise să renunţe la toate pretenţiile ce le-avusese asupra lucrurilor noastre, va consimţi să mă lase s-o iau fără un ordin de la curte. Era o dificultate în privinţa căreia trebuia să mă consult şi cu Peres. Lăsându-l, deci, pe Antonio într-o stare asupra căreia nu mai aveam nicio îndoială, îi promisei tot ajutorul pe care părea să-l aşteaptă de la mine, dacă va continua să-l merite.

Când ne-am despărţit, îmi veni în minte că Lirno, corsax'ul meu, ar putea, cu recomandarea mea, să-mi obţină vasul care-i aparţinuse. Nimic nu-l obliga să mărturisească că se număra printre acei care voiseră să prăpădească Ti'ina şi cuvântul meu fiind deajuns ca să fie tratat cu oarecare bunăvoinţă, nu mi se părea că ar fi prea greu să obţină un bun pe care regele însuşi se gândise să i-l lase. Norocul a vrut să-l întâlnesc curând pentru a-i împărtăşi intenţiile mele înainte de a mă întoarce la mine acasă, şi-l îndemnai să-şi prezinte cererea regelui asigurându-l totodată că i-o voi susţine cât voi putea. Acest plan îmi întârzia şi mai mult plecarea, aceasta fiind singura supărare care mă preocupa pe când mă întorceam la locuinţa mea. Acolo îl găsii pe Peres. Mă întâmpină grăbit şi-mi dădui seama că-mi aşteptase întoarcerea cu nerăbdare. Eram însă atât de nerăbdător să-i povestesc noua mea aventură încât i-o luai înainte, povestindu-i cele întâmplate în grădina lui Antonio, făgăduiala pe care i-o smulseserăm acestuia din urmă şi ordinele pe care le dăduserăm corsarului. Peres, foarte tulburat de spusele mele, mă întrebă dacă mă gândiserăm bine luând fie şi cea mai mică legătură cu cel mai perfid şi cel mai mişel dintre oameni, şi continuă cu ardoare: „Vin chiar acum de la rege, pe care l-am şi plictisit cu insistenţele mele. Mi-a mărturisit că nu pasiunea l-a făcut s-o reţină pe Helena ci aceea a unui om căruia îi datorează recunoştinţă şi care i-a cerut-o încă din primele zile ale sosirii ei la curte, ca unică

recompensă a credinţei şi a serviciilor sale. Regele i-a promis-o, şi tot ceea ce a făcut el până acum, în favoarea noastră sau împotriva noastră, este un fel de luptă pe care a susţinut-o necontenit între dorinţa lui de a ne îndatora şi respectul pe care socoteşte că trebuie să-l aibă faţă de cuvântul dat. În sfârşit, am aflat din mărturisirea pe care i-au smuls-o insistenţele mele că ne sacrifica lui don Antonio, sau mai curând că acest trădător îi sugerase până acum tot ceea ce a făcut, pentru a nu răspunde rugăminţilor noastre. Iată, adăugă Peres, câtă încredere merită oferta pe care ţi-o face de aţi înapoia iubita şi dacă dimpotrivă nu trebuie să te aştepţi să-ţi fie iarăşi răpită prin cine. Ştie ce nouă trădare.” Cu furie reînnoită de această expunere, începui să ameninţ şi să-mi fac noi planuri de răzbunare. Dar Peres intui situaţia şi mai departe: aventura mea explica de fapt intenţiile inamicului nostru. „Scopul său, îmi zice Peres, nu este să îmbătrânească în Africa, fiindcă schimbarea lui este doar exterioară; şi cred că nemernicul caută un prilej de a se întoarce în Europa cu Helena. Ai să vezi că-şi va găsi el singur un vas ca să fugă cu ea şi că oferta pe care ţi-a făcut-o nu este decât un mijloc de a înlătura eventualele piedici ce i-ai pune, îndemnându-te să-l ajuţi în credinţa că el lucrează în folosul tău.”

Nimic n-ar fi putut să-mi potolească furia dacă n-aş fi văzut în spusele lui mai mult decât o ipoteză. Dar Peres, aprobând totuşi măsurile pe care le luaserăm cu corsarul, căci vasul putea să ne prindă bine în împrejurări neprevăzute, obţinu de la mine să păstrez câteva zile destulă moderaţie pentru a-i lăsa timp să pătrundă vicleniile lui Antonio, şi consimţi chiar ca, pentru a-l pune pe acest făţarnic la încercare, să mă prefac că-i accept oferta de a o vedea pe Helena. Îi propusei acest lucru chiar în aceeaşi zi; dar după ce îmi reînnoi promisiunea şi, după ce-mi indică chiar şi momentul când urma să mă introducă în harem, avu isteţimea de a face să apară atâtea dificultăţi încât vizita mea era mereu amânată pe a doua zi. Corsarul obţinu în acest timp favoarea râvnită, pentru care regele

nu-i ceru prea mult când a aflat că avea sprijinul meu. Peres, care făcuse mai multe planuri după ultima noastră întrevedere, mă sfătui să-i cer corsarului să iasă degrabă cu corabia în larg fără însă să se îndepărteze de coastă, şi să-i dau chiar o parte din oamenii mei, atât pentru a-l ajuta să se apere la nevoie, cât şi pentru a ne asigura de fidelitatea lui. Peres ţinu să nu mă lămurească prea mult asupra unei acţiuni în al cărui succes spera; dar perfidia lui Antonio ne sluji mai bine decât toată hotărârea şi îndemânarea noastră.

Acesta, de cum află că vasul fusese înapoiat corsarului, socotind că ar fi cel mai favorabil prilej pentru îndeplinirea tuturor planurilor sale, se grăbi să-l întâlnească pe corsar cu speranţa că, oferindu-i mari recompense, îl va atrage de partea lui. Lirno nu avea alt motiv de a-i refuza ofertele decât angajamentul pe care şi-l luase faţă de mine şi admirai diplomaţia cu care-i ceru lui don Antonio câteva zile pentru răspuns, cu singurul scop de a afla ce-il poruncesc să facă, fără însă a-l lămuri ce legături erau între noi. Îmi spuse îndată târgul ce i se propusese. Antonio nu-i cerea decât să-l ducă într-un port oarecare din Franţa; dar pretinzând că ar fi primit de la rege o însărcinare ce nu admite întârziere, îi explicase măsurile ce trebuiau luate în vederea plecării lui. Trebuia ca Lrmoi să vină cu corabia pe mare până în dreptul proprietăţii lui, de unde trebuiau luate o mulţime de lucruri preţioase, j Lirno, fără a pricepe mai mult decât i se spusese, aştepta ’ să-l învăţ eu ce răspuns să dea şi îmi repetă asigurările j de credinţă statornică.

Surprins de această nouă întorsătură, am rămas atât de nesigur de ce trebuia să gândesc, încât, în ciuda lui Peres, îmi venea să cred că Antonio ar putea fi sincer şi că prol punerile lui corespundeau intenţiei de a mă sluji. Nimic I nu mă făcea să înclin mai mult spre această părere decât dorinţa pe care i-o ştiam de a se întoarce la creştinism. „Cum să creezi, ziceam eu, că atunci când îşi ascultă con. Ştiinţa, s-ar gândi în acelaşi timp să şi-o încarce cu o nouă –

crimă?” Totuşi, pentru mai mare siguranţă, îl sfătuii pe Lirno să-i ascundă cu grijă legătura noastră şi, dându-i mână liberă să se înţeleagă cu Antonio, îi cerui numai să mă informeze de tot ceea ce i se va mai spune. Mă grăbii să-l caut pe Peres, căruia aveam atâtea să-i spun. Dar îl întâlnii pe Antonio, şi care nu mi-a fost mirarea când îl văzui îndreptându-se spre mine cu elan prietenesc pentru a mă înştiinţa că găsise un vas gata de plecare şi că nu aştepta decât un semn de la mine pentru a porni în larg!

Cu sinceritatea mea imprudentă, încrezător în buna intenţie ce i se citea pe faţă, şi uitând şi propriile-mi bănuieli şi sfaturile lui Peres, discutai cu el mijloacele de a fugi fără a trezi bănuieli la curte. Îmi prezentă un plan atât de uşor de îndeplinit încât, sporindu-mi încrederea la fiecare vorbă pe care o rostea, îmi dădui cuvântul că va putea cere orice recunoştinţei mele. Mă rugă să hotărăsc ziua plecării noastre, lăsând totul la alegerea mea. Cum îmi spusese numele corsarului, judecai cam în cât timp vasul său putea fi afară din port şi hotărâi precis ziua. Prudenţa cerea să nu fim văzuţi împreună în acest răstimp, aşa că stabilirăm locurile şi orele la care vom putea să ne vedem.

Eram atât de mulţumit după această întâlnire, încât, în nerăbdarea de a-l vedea pe Peres, îl abordai cu exclamaţii care îi dezaprobau neîncrederea în aceeaşi măsură în care exprimau bucuria pentru norocul meu. Mă ascultă liniştit. Cu tot programul amănunţit ce i-l expusei, nu-şi schimbă părerea despre don Antonio, şi convorbirea noastră fu de lapt o discuţie animată în care luai apărarea duşmanului nostru împotriva bănuielilor lui Peres. Încă ne mai certam când veni corsarul şi ne întrerupse. Îmi aducea veşti de la don Antonio care venise să-i dea dispoziţii după ce se despărţise de mine. Nu găsii decât o singură abatere de la cele ce hotărâserăm cu el. În loc de sâmbătă, ziua pe care o fixaserăm pentru a ne îmbarca, îi indicase corsarului ziua de vineri. Discuţia avută cu el era prea recentă ca să mă îndoiesc de memoria mea. Îi împărtăşii lui Peres îndoiala mea. Trase îndată concluzia că don Antonio căuta să mă

înşele şi că frebuia să avem cea mai mare grijă pentru a ne apăra de vicleniile lui.

Preferam să cred că mă înşală memoria, decât să recunosc reaua-credinţă a lui don Antonio. În acest timp, Peres, care remarcase zelul şi ataşamentul corsarului, îi ceru a ne anunţe fără întârziere orice noi ordine ar primi d:' la Antonio şi, mai ales, să nu-l primească la bord înainte de a fi noi acolo. Trecură câteva zile în timpul cărora Antonio nu-mi mai vorbi decât ca să confirme făgăduielile făcute. Peres, pentru care totul era suspect, căuta să afle ce gânduri avea regele şi, neobservând nimic care să-i dea de bănuit o înţelegere între duşmanul nostru şi rege, îi ceru acestuia învoirea de a pleca pentru câteva zile, împreună cu mine, la o partidă de vânătoare, în munţi. Ziua pe care o hotărâserăm împreună cu Antonio era ultima din acea săptămână. I-am dat să înţeleagă acestui viclean că intenţia noastră ar fi să înşelăm curtea, pentru a ne duce sâmbătă seara la proprietatea lui. Păru satisfăcut de aranjament şi, încântat de naivitatea noastră, se şi vedea departe pe mare înainte ca noi să fi ajuns la casa lui. „O vei revedea pe Helena, îmi spuse el afectuos; voi avea plăcerea de a fi reunit două inimi care se iubesc, iar eu îţi voi datora odihna şi mântuirea veşnică, dacă îţi vei respecta promisiunile."

Infamă mişelie! Trădătorul nu se gândea decât să mă înşele. Dar, fiind înţeleşi cu Lirno asupra zilei şi locului unde urma să ne urcăm la bord, măsurile noastre au fost luate cu atâta grijă încât am fost acolo, împreună cu cei zece soldaţi care ne mai rămăseseră, chiar în noaptea premergătoare zilei hotărâte de Antonio. Simţindu-ne cei mai tari datorită numărului de oameni înarmaţi cât şi fidelităţii corsarului, îi împărtăşii acestuia intenţiile noastre. Ne făgădui ajutorul său cu aceeaşi căldură. Nu ştiam încă precauţiile pe care Antonio putea să le ia pentru a-şi asigura fuga; dar ce număr sau ce forţe ar fi putut să ne alarmeze? Vântul ne ajută atât de bine încât, ajungând înainte de a se face ziuă la locul stabilit şi pe care corsarul îl cercetase dinainte, nu

aveam altă grijă decât nerăbdarea de a o revedea pe Helena. Un zgomot de pe mai ne înştiinţă că trebuie să trimitem barca. Era semnalul stabilit. Lirno se duse el însuşi să primească ordinele lui Antonio, dar numai după ce-şi reînnoi jurămintele. Mă retrăsei cu Peres ca să nu apărem decât în momentul în care vom fi siguri de succesul acţiunii noastre. Au trecut câteva ore până ce bogăţiile lui Antonio să fie aduse la bord. Dar cu fiecare încărcătură care sosea, creştea şi încrederea noastră în corsar şi nu ne îndoiam că la sfârşit va veni şi Antonio cu Helena. Într-un sfârşit sosiră şi ei. Mă retrăsei pentru a-i face pe plac lui Peres, dar îl lăsaserăm pe feciorul meu pe covertă cu ordinul de a mă ţine la curent cu tot ce se întâmplă. El veni alergând spre mine şi-mi spuse că Helena se afla pe punte împreună cu don Antonio, dai că ea plânge şi suspină la fiecare pas. „Ah! tu creezi că-mi spui ceva dureros, am exclamat eu, dar nu înţelegi ce înseamnă aceste preţioase lacrimi?” îmi imaginam că biata Helena, crezându-se în puterea unui răpitor şi despărţită de mine pentru totdeauna, dădea frâu liber acestei tristeţi şi acestor lacrimi de disperare. Nu-i mai cerul permisiunea lui Peres pentru a ieşi din camera unde mă aflam. Mă urmă. „întinde velele”, îi spusei corsarului Lirno, care venea spre mine. Mă întrebă în ce direcţie s-o ia, cu toate că-i spuseserăm dinainte să ne ducă la Barcelona. Dorinţa mea era să-l duc pe scumpul meu Peres înapoi în patria lui. Dar aceste intenţii, le explicaserăm numai lui Lirno, iar Peres, care îl întrebase ce ordine a primit de la mine, îi recomandase să se îndrepte nu chiar spre Malta, unde era convins că nu trebuia să mă arăt fără oarecare măsuri de prudenţă, ci spre insula Gozzo, de unde spera să-mi poată înlesni împăcarea cu marele-maestru. Lirno, care nu mă recunoştea drept comandant decât pe mine, nu îndrăznea să se hotărască fără a fi sigur de voinţa, mea. „Urmează ordinele ce ţi le-a dat Peres”, îi spusei fără a şti care erau şi, văzând-o pe Helena, mă repezii la ea, provocându-i prin prezenţa, vocea şi mângâierile mele, o tulburare la fel cu a mea. Rămăseserăm îmbrăţişaţi timp de

un sfert de oră. Tot echipajul, Peres însuşi, ne priveau cu admiraţie. Singur Antonio, înspăimântat, surprins, consternat până la a-şi pierde vocea şi putinţa de a se mişca, ţinea ochii plecaţi şi părea mai puţin atent la noi decât la gândurile lui negre. Totuşi „nesigur încă dacă trebuie să-i fie teamă de noi, neştiind dacă întâlnirea noastră era o? ntâmplare, nici care dintre noi avea dreptul la ascultarea lui Lirno, recurse la metoda laşului, anume de a încerca să inspire frică celor de care îi era teamă. Nimic nu putea să-mi pară mai surprinzător decât să-l aud ridicând vocea şi luând un ton autoritar şi ameninţător: „Nu se procedează cu atâta indiscreţie decât într-un loc în care eşti stăpân! Unde este Lirno T' *s*trigă el şi, întorcându-se spre cei patru robi spanioli care erau toată suita lui şi care, probabil, erau cu atât mai dispuşi să-l slujească cu cât îi datorau libertatea, le porunci, în spaniolă, să o smulgă pe Helena din braţele mele şi să o ducă în camera pe care el o socotea gata s-o primească. Înaintară cu destulă îndrăzneală. Peres, care nu era decât la doi paşi, li se puse înainte cu aceeaşi hotărâre cu care câştigase bătălii şi îi opri cu câteva cuvinte rostite pe limba lui: „Opriţi-vă ticăloşilor! Nu îndrăzniră să replice. În ceea ce mă priveşte pe mine, care îi priveam mai puţin pe ei decât pe Antonio, a cărui obrăznicie eram gata s-o pedepsesc, fui oprit de însăşi groaza care se putea citi pe faţa acestui perfid şi, fiindu-mi silă să-i înfig pumnalul în piept sau să-l arunc în mare, o luai uşor pe Helena de mână pentru a o conduce către iubita prietenului meu care o aştepta înfricoşată şi nerăbdătoare. Îl urmase tot timpul pe fericitul Peres, cu puţine tulburări şi întreruperi în dragostea lor. I

Vântul începuse acum să ne umfle pânzele şi, fără a mai socoti încrederea pe care o aveam în Lirno, cei douăzeci şi *I* doi de oameni ai noştri ne asigurau stăpânirea absolută; pe vas. Marinarii corsari care se simţiseră bine sub ordinele noastre, adoptaseră faţă de noi aceleaşi sentimente ca şi Lirno, urmându-i pilda. Totuşi, însărcinai pe unul dini oamenii mei să aibă grijă de Antonio şi de ai lui, dar acesta

j înţelesese că se află în puterea celor pe care voise să-i trădeze, şi disperarea, care singură îi ţinea loc de curaj îl făcu să evite până şi privirea lui Lirno, pe care îl considera drept autorul nefericirii sale. Se aşeză într-un colţ al punţii pe un maldăr de parâme şi, neîngăduind nici măcar robilor lui care se aşezaseră în jurul său să deschidă! gura ca să zică ceva, rămase pierdut să cugete la nenoi rocul său. În mijlocul fericirii de care mă simţeam cul prins, felul cum mi-a fost înfăţişată situaţia lui mi-ar fi 3 inspirat milă, şi mă gândeam să poruncesc să fie tratat cel I puţin cu oarecare bunătate. Dar cinstitul Peres îmi arătă I că ticăloşii ca ale lui nu meritau nici măcar sentimentele de I milă cele mai fireşti. „Lasă-l în plata lui, mi-a spus el; îi I vom da bogăţiile în primul port şi vom fi scăpaţi pentru totdeauna de o spurcăciune.”

În acest timp, Helena ne povestea toate nenorocirile pe care le suferise de când ne despărţiserăm şi spaimele în I care o aruncase răpirea ei. Nu-i fusese frică de insulte şi I violenţă, nici din partea guvernatorului din Trina, nici j din partea regelui însuşi. Din. Contră, aceştia o trataseră cu toată atenţia cuvenită tinereţii şi frumuseţii. Dar de I cum o cunoscuse Antonio, nu avusese linişte. Mândru de j prietenia regelui şi de speranţa pe care acesta i-o dăduse Ş de a o obţine pe Helena pentru haremul lui, dacă va putea să scape în mod cinstit de insistenţele noastre, îşi luase un ton de amant care se şi crede sigur de cucerirea lui şi, pr of iţind de libertatea de care se bucura de a o j vedea în orice moment al zilei, o pusese de multe ori în situaţia de a se apăra cu unghiile sau de a chema în ajutor. Regele, căruia ea i se plânsese, tratase întotdeauna aceste întâmplări ca pe nişte glume. În sfârşit, atunci când rej gele era gata-gata să cedeze rugăminţilor noastre, şi când

Antonio, pe lângă teama de a o pierde, o resimţea şi pe aceea pe care i-o inspiraseră ameninţările mele, nefericita Helena se văzuse expusă tuturor capriciilor unui ticălos care nu mai căutase decât să-şi asigure, pe orice cale. Stăpânirea ei. Prilejul pe care crezuse că-l găseşte în

ajutorul corsarului fusese pentru noi un noroc nemaipomenit, pentru că această împrejurare îl făcuse fără îndoială, să renunţe la alte gânduri mult mai viclene a căror îndeplinire nu am fi putut-o împiedica. Pentru a o face pe Helena să-l urmeze, se folosi de aceeaşi minciună cu care credea că mă înşelase pe mine: adică îi spusese că lucra în bună înţelegere cu mine în scopul fugii ei şi, convingând-o chiar de buna lui credinţă printr-un bilet pe care mă pusese să i-l scriu, această duioasă copilă nu se îndoise că, fugind din harem, avea să ajungă de-a dreptul în braţele mele. Dar îndată ce ajunsese în casa lui, crezându-se stăpân pe soarta ei, Antonio se grăbise să-i spună cui urma să-i aparţină; astfel încât, ajungând pe corabie, unde nu putuse fi dusă decât cu forţa, ea se considera prada unui perfid care o ţinea în cea mai odioasă sclavie pentru tot restul vieţii.

Bucuria noastră a fost pe măsura atâtor osteneli şi pericole. Ge pierdusem' ne atingea prea puţin şi nu aveam grijă în privinţa restituirii vasului meu, după ce mă voi fi împăcat cu mai marii mei la Malta. Nu ne lipseau decât cele trei turcoaice despre care nu mai ştiam nimic. Ele căzuseră oarecum în partea guvernatorului din Trina, iar cum Peres şi cu mine socoteam că nu ar putea nădăjdui nimic mai bun, nu mai insistarăm pentru libertatea lor. Probabil că această indiferenţă contribuise la fuga neaşteptată a celor trei cavaleri care plecaseră cu vasul nostru. Dar ni se părea că celor trei femei, destinate prin naştere şi religie să trăiască în harem, trebuia să le fie tot una dacă sunt în puterea unor mauri sau a unor turci, în timp ce vorbeam, un zgomot neobişnuit care s-a auzit de pe punte ne făcu pe Peres şi pe mine să ne repezim într-acolo. În zăpăceala care domnea printre oamenii noştri ne fu greu la început să ne lămurim ce se întâmplase. Aflarăm, în sfârşit, că Antonio se aruncase în mare. Câţiva marinari săriră imediat în barcă sperând să-l scape, chiar şi fără voia lui. Întunericul era însă atât de adânc încât nu speram să aibă mare succes în acţiunea lor. Îi îndemnam, totuşi, pe toţi ceilalţi să nu

precupeţească niciun efort pentru a-l scăpa şi oferii chiar o răsplată bună aceluia care l-ar salva. Peres nu arăta mai puţin zel decât mine şi am petrecut mai mult de o oră unindu-ne eforturile cu ale marinarilor. Pierduserăm în cele din urmă nădejdea de a-l găsi şi socotirăm, şi unul şi celălalt, că Tăcuserăm chiar mai mult decât ar fi cerut un simplu sentiment de umanitate. Cei patru robi, care se agitaseră cu mult zel se adunaseră în jurul meu pentru a-mi aduce îa cunoştinţă împrejurările disperării stăpânului lor. Acesta refuzase mâncarea şi serviciile care porunciserăm să-i fie oferite, şi tăcerea lui durase câteva ore, cu aceaşi încăpăţânare. Chemându-şi, în sfârşit, robii, le împărţi, îmi spuseră ei. Câţiva galbeni pe care-i avea asupra lui: le porunci să se îndepărteze câţiva paşi ţii, fără a mai adăuga un cuvânt, se întorsese cu faţa la mare în care se lăsase să cadă ca o bucată de plumb. Acest sfârşit. Ni s-ar fi părut foarte departe de ideea pe care ne-o făcuserăm despre caracterul lui dacă unul din robi nu m-ar fi luat deoparte pentru a mă înştiinţa să mă feresc de tovarăşii săi. Insistai să mă lămurească. „Aţi avut noroc, spuse el, că nu aţi rămas în cabină domniei-voastre atunci când s-a răspândit zvonul despre moartea stăpânului meu. Aveau ordin, reluă el, ? a profite de acel moment pentru a vă lua viaţa, socotind că, toţi oamenii domniei-voastre ducându-se pe punte, v-ar fi găsit singur şi fără apărare. Şi, ca să nu vă ascund nimic, adăugă el, don Antonio nu s-a aruncat în mare. S-a ascuns într-un cufăr a cărui încărcătură a aruncat-o şi, închipuindu-şi că după ce îl vom fi scăpat de domnia-voastră şi de don Peres va câştiga uşor pe corsari de partea lui ofe:’indu-le o parte din bogăţiile sale, aşteaptă izbândă unei acţiuni la care nu a îndi’ăznit să participe el însuşi.

jj – Istoria tinereţii comandorul” *

Orieât de înspăimântătoare era această veste, văzui mai ales latura hazlie pe care o arăta laşitatea lui Antonio, Îl înştiinţai deîndată pe Peres care, în loc să-i aresteze pe cei trei robi, aşa cum aş fi crezut că se cerea pentru siguranţa

noastră, se mulţumi să pună în preajma lor pe şase dinţie oamenii noştri cei mai de nădejde cu ordin nu numai să le observe toate mişcările, dar şi să-i omoare la cel mai mic semn de trădare sau violenţă. Neluând în seamă nici măcar distracţia ce ne-ar fi putut procura situaţia lui Antonio şi, vrând să se asigure numai dacă robii spanioli erau în stare de temeritatea ce li se atribuia, mă convinse să-i lăsăm să creadă timp de două sau trei zile că secretul lor nu este cunoscut de nimeni. Observarăm, într-adevăr, că ei căutau un prilej de a se apropia de noi şi că, în general, încercau să profite de momentele în care nu eram însoţiţi de prea multe persoane. Cel care-mi dezvăluise complotul avea ordin să nu-şi schimbe cu nimic felul de a se purta, dar venea în fiecare zi să-mi dea seamă nu numai de ce se întâmplase între ei dar şi de convorbirea pe care o avuseseră în timpul nopţii cu stăpânul lor, căruia încercau atunci să-i facă o situaţie mai comodă. Totuşi, când furăm convinşi că planul lor rămânea neschimbat, Lirno, căruia nu-i puturăm ascunde situaţia, ne rugă atât demult să lăsăm pe el să ia măsurile trebuincioase, încât ne lăsarăm în grija lui. Şi le luă cu o neîndurare de corsar. Însoţit de câţiva dintre oamenii săi, mă întrebă ce era cu acest cufăr care rămăsese pe punte împreună cu alte boarfe ale lui Antonio. Robii acestuia, care nu erau departe, răspunseră că făcea parte din bunurile stăpânului lor. Lirno îl apucă brusc şi, împingându-l cu o lovitură de picior în mare, puse capăt zilelor unui nenorocit căruia noi, de fapt, nu-i doream moartea. Surprinşi, robii îndrăzniră în primul moment să dea glas unor vaiete neîndreptăţite. Lirno îşi asumă atunci dreptul de a-i trata şi pe ei cu aceeaşi asprime. „Să fie aruncaţi peste bord aceşti ticăloşi”, le spuse marinarilor lui. Încercară în zadar să reziste şi, ceea ce ne-a întristat mult a fost că cel care ne slujise avu aceeaşi soartă ca şi cei trei vinovaţi.

Lirno crezuse că această tragică execuţie îl va ridica în ochii noştri. Dar am dezaprobat-o sincer, şi chiar am fost înclinaţi să credem că se datora mai puţin zelului de a ns

sluji cât speranţei de a profita de moştenirea duşmanului nostru. Vântul continua să ne fie atât de prielnic incit după trei sau patru zile ne aflam în dreptul Maltei. Ordinul lui Peres fusese urmat şi, în loc să mă mai plâng, îi arătai ilustrului meu prieten o vie recunoştinţă. Tot ca făcea în interesul meu era întotdeauna în paguba lui şi nu doream altceva decât să găsesc prin ce servicii sau binefaceri să răspund la atâta generozitate şi prietenie. Dar pe măsură ce ne apropiam de insula Gozzo, unde Lirno avea ordin să ne ducă, motivele care mă făceau pe bună dreptate să tremur la gândul întoarcerii mele mi se iviră şi mai vii în memorie, iar când adăugam împrejurărilor plecării mele şi zvonul care se răspândise despre aventurile mele în Africa şi despre apostasia mea, îmi închipuiam la ce puteam să mă aştept de la severitatea marelui-maestru şi mă întrebam dacă n-ar trebui să renunţ definitiv la gândul de a mă mai înfăţişa lui. Mă miram chiar că Peres nu-mi spusese încă nimic despre asta. Nu vrea, mă gândeam eu, să mă înspăimânte prea tare căci, dacă scap de groaznica bănuială că mi-aş fi lepădat credinţa şi dacă tinereţea mea va face să se închidă ochii în legătură cu ceea ce pare a merita mai multă indulgenţă, nu mi se va cere oare în primul rând să o sacrific pe Helena? Ea este aceea care mi-a atras primele umiliri. Numele ei este la fel de cunoscut la Malta ca şi al meu. Mi-o vor lua. Vor crede că-mi fac un bine vindecându-mă de dragoste împotriva voinţei mele. Cine ştie dacă mama ei, întoarsă de la Neapole, şi prea bine informată de aventurile mele, nu va înăspri severitatea marelui-maestru cu strigătele ei? Nenorocirea mea este sigură, sau, mai degrabă a Helenei, care o va atrage şi pe a mea. Aceste gânduri, al căror adevăr îmi părea că sporeşte la fiecare adiere a vântului care ne apropia de port, mă făcură să iau una dintre cele mai nebuneşti hotărâri din câte s-au văzut până acum în purtarea mea. Reamintindu-mi cu supărare de trufia cu care fuseserăm tratat de către marele-maestru, tulburat de temerile mele, înflăcărat mai mult ca oricând de dragoste, nu-mi pierdui deloc dorinţa de

a coborî pe insula Gozzov dar îmi propusei ca, sosind acolo, să-mi ascund numele, să-l trimit pe Lirno la Malta ca să ceară restituirea vasului meu, să-i încredinţez crucea mea ca s-o înapoieze ofiţerilor Ordinului, asigurându-i că mă socot eliberat de orice legământ datorită chipului intolerabil în care se purtaseră cu mine, şi să ia de la bancherul meu aproximativ douăzeci de mii de franci, ratele ajunse la scadenţă din pensia pe care mi-o rezervaserăm, şi să mă duc să mă stabilesc cu Helena, nu în Spania, nu la Neapole, nu în ţara lui Junius sau în alt loc care să-mi fie cunoscut, ci în Indiile occidentale, unde auziserăm cu un an în urmă, din zvon public, că Franţa îşi făcea mereu noi colonii. Această idee mi se păru atât de fericită încât, privind-o curând ca singura posibilitate de ales, nu mă mai întrebai decât dacă să i-o fac sau nu cunoscută lui Peres. Dar în afară de faptul că nu puteam să-i ascund demersurile pe care le aveam de făcut în insula Gozzo, mă gândii că drumul meu trecând prin faţa coastelor Spaniei, puteam să-i mai fac un ultim serviciu ducându-l în portul pe care l-ar alege. Cu toate că trebuia să aştept să-l văd combătându-mi ideea, eram atât de hotărât să resping orice sfat care nu s-ar potrivi cu intenţiile mele încât mă gândii că pot să mă expun gravelor obiecţiuni ale lui Peres.

Înţelese totuşi din cât eram de încurcat că aveam să-i comunic ceva deosebit Mă ascultă cu ochii plecaţi. Primele mele cuvinte fură rostite cu un aer de timiditate; dar crescându-mi îndrăzneala şi înflăcărarea pe măsură ce vorbeam, reuşii să-i descriu admirabil planul pe care mi-l făcuserăm, mărturisindu-i până la urmă regretul că o avere nu prea solidă mă împiedica să-i ofer să mergem împreună. Oricât de înflăcărat mi-ar fi fost discursul, mă simţii din nou încurcat când ajunsei la sfârşit, şi-i aşteptai răspunsul cu îngrijorare. Într-un târziu îşi ridică privirile; văzui în ochii lui durere şi compasiune, dar şi afecţiune, iar primele lui cuvinte fură câteva exclamaţii care exprimau toate aceste trei sentimente. Văzând că reacţile lui sunt atât de contrare aşteptărilor mele, simţii că mă cuprinde un fel de supărare.

Lucrul acesta mă duru foarte tare şi, lăsând la o parte teama, îl întrerupsei brusc pentru a-i spune că regretam într-un fel că-i vorbiserăm deschis şi că, dacă nu era de acord cu planurile mele, era de prisos să mai continue cu explicaţiile. L-aş fi părăsit chiar în aceeaşi clipă, pentru a scăpa de mustrarea lui. Dar el mă opri, apucându-mă de braţ şi, cu voce liniştită, mă imploră să-l ascult. Începu prin a-mi înşira banalităţi despre înţelepciune şi onoare, cu ajutorul cărora căuta să-mi dovedească, fără nicio legătură cu faptele şi planurile mele. Că tot cî: nu se întemeiază pe aceste doua principii atât de necesare face inutile obârşia aleasă, averea şi cele mai bune însuşiri ale minţii şi ale inimii. Prevedeam cum urma să-mi fie aplicată această morală. Şi aşa a şi lost în curând, fără pic de menajament.

„Un plan ca al tău, îmi zise, te duce la ruina completă a reputaţiei şi ar face să fi dispreţuit chiar de prietenii tăi.” lleamintindu-mi apoi toate etapele prin care trecuserăm ca să ajung pe marginea prăpastiei, în care i se părea că stau că cad, îşi reproşa amarnic că şi el contribuise la acest lucru, aprobându-mi slăbiciunile. „Să nu creezi, reluă el, că a fost o aprobare sinceră. O prietenie oarbă m-a îndemnat să caut toate mijloacele de aţi împlini dorinţele, atâta timp cât nu am văzut în ele decât nişte rătăciri, scuzate de flacăra tinereţii. Deşi nu gustam plăcerile care te îmbătau, am mers atât de departe cu indulgenţa încât am participat şi eu la ele pentru a ţi le f ace şi mai plăcute. Dacă nu am putut întotdeauna să te menţin în lini.; le bunei-cuviinţe, speram cel puţin că după ce le-ai încercat, vei deschide ochii să vezi unde îţi este datoria îndreptăţind în felul acesta prea marea mea indulgenţă. Eşti oare hotărât, continuă el, privindu-mă semeţ să pui virf acestor rătăciri?” Mărturisesc că un ton atât de diferit de cel al prieteniei şi atât de opus chiar celui pe care-l lua pentru a-mi vorbi de obicei mă puse într-o încurcătură din care îmi revenii cu greu. Aveam pentru el, în egală măsură, respect şi dragoste, iar nenumăratele dovezi de prietenie pe care mi le dăduse erau o altă legătură care ar fi putut să mă

oprească. Mă socoteam însă insultat de un om căruia nu aveam de ce să-i dau socoteală de purtarea mea, iar – ceea ce m-a înfuriat şi mai tare – vorbindu-mi cu această semeţ ie, mi se păru că abuza de un fel de supunere pe care o arătaserăm întotdeauna faţă de sfaturile lui. Inima mea plină de patimă se revărsă în câteva acuzaţii care nu cred că i-au fost mai plăcute decât fuseseră mustrările lui pentru mine. A părut atât de impresionat ie aceste acuzaţii încât îmi lăsă mâna şi se trase câţiva paşi. Totuşi nu răspunse de-a dreptul asprimii replicii mele. Dar reluându-şi vorba de unde rămăsese, şi privindu-mă cu şi mai multă intensitate, îmi spuse: „Te-ai gândit tu oare că apăr şi cinstea mea apărând-o pe a ta? Că ruşinea, de care văd că ţii cu tot dinadinsul să te acoperi, cade şi asupra mea? Mă creezi tot la fel de nepăsător ca tine de buna mea reputaţie? Ori că nu-mi pasă de stima unui Ordin în care mi-am făcut prieteni de vază şi în care naşterea şi purtarea mi-au adus poate oarecare stimă? Nu, nu, continuă el, nu sunt orbit nici de nebunie, nici de patimă. Am neglijat din prietenie o mulţime de îndatoriri, dar ştiu care sunt limitele la care prietenia trebuie să se oprească”. Adaugă apoi, ridicând vocea: „Dacă rugăminţile şi insistenţele mele, dacă vocea onoarei nu te fac să-ţi revii, de cum vom atinge ţărmul îţi voi dezvălui planurile tuturor celor care vor dori să le asculte. Ba, mai mult, îi voi cere chiar comandorului insulei Gozzo să te aresteze şi să te predea deîndată marelui-maestru.” Această ameninţare mă făcu să mă cutremur. Aş fi pus mâna pe sabie, dacă nu m-ar fi oprit prezenţa mai multor oameni de-ai noştri care se adunaseră atraşi de gâlceavă şi care nu ne scăpau din ochi. Nu-i spusei lui Peres decât câteva cuvinte, dictate de furie: „Trădătorule, voi şti să ţi-o iau înainte. Să te gândeşti că, ajungând la ţărm, va trebui să-ţi aperi viaţa sau să mi-o iei pe a mea.” îi întorsei spatele imediat, aşa că nu ştiu ce impresie i-a făcut această insultă. Mă dusei să mă închid în camera mea şi poruncii slujitorilor să nu-l lase să se apropie. Veni totuşi la uşa mea şi, surprins de ordinul acesta, nu plecă decât după ce i se

explică în amănunţime toate împrejurările.

Între timp. Furia mea ajunsese la culme şi, departe de a mă căi de cuvintele pe care le rostiserăm „găseam în fiece clipă noi pricini de mânie. Mă gândii la un moment dat să pun pe slujitori să-l azvârle pe Peres pe ţărm iar eu să întorc pânzele spre America. Căci încrederea ce o aveam în Lirno mă făcea să consider că vasul lui e şi al meu; şi gândindu-mă că bunurile rămase de la Antonio mă despăgubeau din plin pentru ceea ce aş fi lăsat în urma mea, nu ştiu cum de-am putut rezista acestui gând. Dar aş fi murit de ruşine dacă aş fi plecat fără a-l lămuri pe Peres că nu mă înspăimânta deloc semeţia unui spa-, niol, şi chiar dacă aveam păreri diferite despre onoare, eram în stare să mi-o apăr pe a mea. Îşi închipuie, deciy îmi spuneam eu, că mă va convinge că dragostea este o crimă şi că mă dezonorez căutând să trăiesc în linişte ală turi de femeia pe care o iubesc. Ah! îl felicit pentru ideile astea frumoase şi pentru îngăduinţa cu care se complace în aventurile lui amoroase. Cât despre mine, cred că e ruşinos să trăieşti cu o femeie atâta timp cât această legătură este izvorâtă nu din pornirile inimii, ci doar din plăcere animalică. În rest, îl voi face să Simtă că hotărârea mea de a renunţa la arme nu este determinată de nepricepere în mânuirea săbiei. Lirno, aflând de cearta noastră, veni în grabă să mă roage să-l lămuresc. Îi spusei că, în general, sunt supărat pe Peres şi că, ajunşi la Gozzo, trebuie să-i reţină toţi oamenii la bord şi să fie pregătit pentru orice s-ar putea întâmpla, dacă vrea să-mi facă un serviciu, îmi jură credinţă fără margini. În aceeaşi zi intrarăm cu bine în port. Se vedea că mânia, sau poate îngrijorarea dragostei mele îmi schimbase mult firea dacă într-un răstimp de mai bine de patru ore îndârjirea în care mă aflam nu scăzuse deloc. Dimpotrivă, nu numai că nu revocaserăm ordinele pe care le dăduserăm celor de pază la uşa mea, ci le întăriserăm de fiecare dată când Peres încercase să între. Gândurile mele erau negre. Mi se părea că prietenia se stinsese în sufletul meu fără a lăsa nicio urmă. Singurul gând care determina

toate faptele şi toate hotărârile mele era o dorinţă orbească de a mă răzbuna pentru o ameninţare care nu-mi ieşea din minte şi de a opri urmările pe care aceasta le-ar fi putut avea. Îndată ce intrarăm în port, bazându-mă pe ordinele ce i le dăduserăm lui Lirno, ieşii din cameră cât se poate de furios şi, ducându-mă la Peres, care se plimba pe punte, îi propusei să coboare cu mine în barcă. „Ce gânduri ai?” mă întrebă acesta cu o voce foarte blândă. „Ai să afli”, îi răspunsei repezit. Rămase câteva momente în cumpănă. Îl zoream cu mustrări din cele mai aspre. În sfârşit, consimţind să mă urmeze, coborî cu mine. Lirno, încurcat, veni să încerce să mă oprească. Îi porunci să tacă şi trimisei înapoi pe câţiva din oamenii mei care se pregăteau să mă însoţească.

Ajunserăm la ţărm, conduşi numai de doi marinari. Nu scosei niciun cuvânt cât a durat trecerea, iei Peres, posomorit şi îngândurat, păstră aceeaşi tăcere. Nici eu şi nici el nu am dat vreun semn de atenţie sau politeţe când ieşirăm din barcă. Acostaserăm la oarecare distanţă de oraş. Îi arătai lui Peres ce drum urma să luăm. Gândul meu era să nu mai fim văzuţi de pe vas. Continuă să mă urmeze fără să spună nimic. Puţin mai departe dădurăm de un loc unde începeam să nu mai fim văzuţi. Îşi dăduse seama ce plănuiam şi mă rugă să mă opresc înainte de a merge mai departe. Aruncându-mi o privire în care descopeream o bucurie simulată, mă întrebă unde aveam de gând să-l duc.

Luai această falsă linişte drept o nouă ofensă. „Ajungem îndată, i-am zis eu. Într-o clipă se va hotărî care dintre noi doi îl va duce pe celălalt în faţa marelui-maestru; dar sunt sigur, adăugai cu o voce ce se dorea la fel de liniştită ca a lui, că nu am să mai fiu viu când voi fi predat de către un trădător.” Văzui cum se schimbă la faţă; în privire i se întipărise o durere adâncă. „Ah, doamne! ce aud, exclamă el. A putut ieşi din gura ta acest cuvânt groaznic? Cavalere, continuă el, cu mai puţină emoţie, îmi sacrific toată îndurerarea pe altarul prieteniei; dar explică-mi, te rog, care-i cauza acestei porniri şi ce plănuieşti împotriva

prietenului tău.” Atâta cumpătare, în loc să mă liniştească, mi se păru o insultă venită din partea unui om care mi se credea superior în mânuirea armelor, şi care amânase atâta timp orice explicaţie tocmai pentru a mă face să simt siguranţa cu care se lăsa antrenat în tot felul de aventuri. Totuşi, văzându-l că se opreşte, părând să aştepte ca eu să încep discuţia, îl îndemnai din nou să înainteze. Dar rămase locului şi, după nenumărate cuvinte afectuoase rostite cu cea mai vie înflăcărare, mă întrebă deschis dacă eram hotărât să-i iau viaţa. Deşi mi se păru că-i citesc pe faţă ceea ce avea pe suflet, inima îmi era prea amărâtă pentru a fi în stare să-şi găsească dintr-odată liniştea de care ar fi avut nevoie pentru explicaţiile ce părea să le aştepte. „Acela care m-a ameninţat cu trădarea, i-am zis, trebuie să se aştepte la întreaga mea răzbunare.” „Să te trădez! mă întrerupse el. Ah! cavalere, cât de puţin mă cunoşti.” Şi, reamintindu-mi tot ce făcuse de când eram prieteni, mă obligă să recunosc în sinea mea că întreaga lui purtare fusese un şir neîntrerupt de sacrificii dictate de prietenie. „Dimpotrivă, mie mi se pare că tu nu faci altceva decât să cauţi să-ţi faci singur rău. De nenumărate ori m-am folosit de dreptul câştigat printr-o prietenie îndelungată pentru aţi arăta răul pe care-l faci carierei şi reputaţiei tale. Atâta timp cât am crezut că poate fi îndreptat, nu mi-a păsat prea mult de zădărnicia strădaniei mele. Întoarcerea la Malta îmi dădea speranţe pentru viitor; şi. Deşi interesele mele mă cheamă în Spania, ai văzut că le amân în nădejdea de a te vedea pornit pe calea cea bună. Lucrul mai este încă cu putinţă. Nici măcar nu eşti nevoit să te desparţi de Helena, care îţi este atât de dragă. Câte căi nu vom găsi ca s-o poţi păstra, păzindu-te totodată de gura lumii? Creezi că eşti singurul din Malta care are o iubită? Lumea s-a scandalizat numai de lipsa ta de discreţie. Eşti tânăr, ai intrat de curând în rândurile Ordinului şi te apuci de trăsnăi în văzul tuturor, chiar sub ochii marelui-maestru! Dar faptul că te~ai întors, şi o purtare chibzuită pot să şteargă toate impresiile din trecut. Ce am putut să gândesc şi câtă amărăciune am

simţit în suflet, când te-am văzut luând o hotărâre necugetată, care ne acoperă de ruşine pe amândoi! mai mult. Mi-ai vorbit de acest plan ca despre ceva definitiv stabilit pe care te pregăteai să-l pui în aplicare. Puteam eu spera să te pot convinge numai prin sfaturi şi stăruinţe? Mi-ai fi scăpat poate de cum am fi ajuns în port. Am încercat să te înspăimânt cu lucrul cel mai groaznic care mi-a trecut prin minte; şi, chiar dacă nu pot să te trădez, nu-ţi ascund că sunt hotărât să fac orice pentru a te împiedica să te pierzi.”

Pe când vorbea, avuseserăm timp să cântăresc motivele pe care le arătase atât de limpede, iar amintirea obligaţiilor pe care le aveam faţă de Peres întări efectul explicaţiilor lui. Îmi trecu supărarea lăsând loc recunoştinţei pe care i-o datoram. Totuşi, mândria nu mă lăsa încă să-i arăt această schimbare. Îl întrebai doar, coborându-mi privirea, prin ce mijloace, atât de sigure, socotea să mă restabilească în ochii marelui-maestru, păstrându-mi-o în acelaşi timp pe Helena. „Poţi oare, îmi răspunse el, să ai din nou atâta încredere în prietenia mea încât să mă laşi să aleg eu căile de urmat?” Rămăsei o clipă în cumpănă asupra răspunsului; dar, ruşâhându-mă să nu răspund la sentimentele unui om a cărui generozitate îmi era atât de bine cunoscută, alungai într-o clipă norii din faţa mea şi, aruncându-mă de gâtul lui, îi spusei: „Peres, n-aş mai fi demn de aerul pe care-l respir dacă nu te-aş crede cel mai credincios şi mai bun prieten al meu. Te-am supărat peste măsură prin neîncrederea mea. Hai, mă las în seama ta şi îţi încredinţez şi viaţa, şi onoarea, dacă mi-o păstrezi pe Helena.Îl Eram mişcat până la lacrimi de sentimentele care-mi răscoleau inima. Nu-mi ceru niciun alt semn de sinceritate şi, îmbrăţişându-mă la rândul lui. Cu acea nobleţe care dădea demnitate până şi faptelor sale celor mai mărunte, îmi mărturisi că îi puseserăm curajul la cea mai grea încercare din viaţa lui.

Ne întoarserăm deîndată pe corabie. Pe drum, îmi explică ce intenţii avusese când se hotărâse să mă însoţească până

la Malta. Puteam fi sigur că vorbele răspândite de cei trei cavaleri despre apostazia mea îmi atrăseseră definitiv dizgraţia marelui-maestru aşa că, din prudenţă, nu puteam să apar la Malta fără a lua anumite precauţii. De aceea, fusese de acord cu ordinul pe care-l dăduserăm lui Lirno de a se opri în insula Gozzo. Puteam să mă ascund acolo câtva timp, în vreme ce el s-ar fi dus Ja curte, unde spera să spulbere acuzările cele mai negre prin mărturia lui şi a oamenilor săi. În privinţa Helenei. Îmi propuse să i-o încredinţez ca s-o ducă pentru câteva săptămâni într-o mănăstire. Se gândea că văzându-mă lumea sosind fără ea, aventura mea trecătoare avea să fie uitată cu uşurinţă, şi după ce aş fi păstrat aparenţele câtva timp, avea să-mi fie uşor s-o scot de acolo, fie pentru a pleca împreună într-o nouă călătorie, fie pentru a duce împreună la Malta o viaţă mai decentă şi discretă.

La auzul propunerii de a mă despărţi de Helena simţii cum mi se răscoleşte vechea durere. Totuşi merse-’ serăm prea departe pentru a mai putea să-l jignesc pe Peres arătmdu-mă neîncrezător în vorbele lui. Hotărâi să-i accept planul fără niciun fel de reţinere, gândindu-mă că ideile lui puteau să se bucure într-adevăr de tot succesul pe care mă făceau să-l sper. De altfel, zelul cu care mă ştiam slujit de Lirno era un alt motiv de a-mi învinge slăbiciunea şi, ca să spun adevărul, mă gândii, spre ruşinea mea, să-l pun la curent pe corsar cu secretele mele.

Timpul cât lipsiserăm fusese atât de scurt încât străjile portului nu apucaseră încă să ne cerceteze. Peres mă sfătui să le ies înainte şi să mă dau drept un străin care, trecând pe lângă insulă, ceruse să fie dus la mai. Lăsă pe seama mea să născocesc o poveste care să pară adevărată şi, rugându-mă să-i trimit imediat barca înapoi, îmi făgădui să iasă în larg mai înainte de a se putea afla de la echipaj ceva din care să se bănuiască cine sunt. Nu am plecat însă decât după ce i-am comunicat şi Helenei planul nostru. Consimţi, dar cu multe lacrimi. Lirno, care era de faţă la această întrevedere, mă asigură din nou de credinţa lui. În sfârşit,

plecai de pe corabie, reamintindu-i lui Peres că, după părerea mea, făceam mai mult pentru el prin acest exces de încredere decât putuserăm să fac prin toate serviciile mele trecute şi chiar decât putuse să facă el prin dovezile lui de prietenie generoasă şi constantă.

Îmi fu uşor să-mi iau un nume de împrumut şi să-mi atribui aventurile pe care le-am crezut cele mai favorabile. Străjerii portului nu fură prea curioşi să afle cu ce corabie veniserăm când au văzut-o pierind din nou în larg. Rămăsei pe insulă, împreună cu doi din slujitorii mei, de al căror curaj şi credinţă eram sigur. Răspunsei simplu la toate întrebările comandantului şi, prefăcându-mă că am nevoie de câteva zile de odihnă înainte de a trece la Malta, mi se îngădui să mă retrag într-un han. Ajuns acolo, intrai cu nepăsarea cu care se intră într-un loc unde nu te aştepţi să te cunoască nimeni. Dar, de la primii paşi, mă pomenii îmbrăţişat cu căldură: ochii mei recunoscură pe comandorul Junius. Îi răspunsei la fel, cu toată bucuria de a-l revedea. Dar fui foarte surprins când, şoptindu-i să nu-mi pronunţe numele şi să se facă a mă cunoaşte drept un ofiţer francez, îl auzii cerându-mi să-i fac aceeaşi favoare, dar în termeni mult mai insistenţi.

Trecurăm îndată într-o încăpere mai ferită şi ne grăbirăm să ne povestim unul altuia întâmplările care ne aduseseră într-o situaţie atât de ciudată. Nu-i povestii decât ceea ce nu puteam să-i ascund. Fu uimit de asemănarea destinelor noastre şi-mi povesti, cu mai puţină reţinere, jalnicele împrejurări care-l aruncaseră de pe tron într-un han din insula Gozzo.

După ce ne părăsise în golful Colochina, se apropiase de coastă cu mai multă băgare de seamă decât prima dată. Ţărmul era plin de oameni înarmaţi pe care îi adusese vestea sosirii lui. Dorinţa de a domni îl făcuse să dispreţuiască pericolul şi se arătase acestei mulţimi care-l primi ca pe stăpânul ei. Aceştia erau partizanii săi cei mai zeloşi care, la auzul numelui său, veniseră cu dorinţa de a-l sluji. Punându-se în fruntea lor se dusese la palat, unde

ţinuse sfat cu fruntaşii cetei asupra a ceea ce avea a se teme din partea rivalului său. Oricât demult zel afla la partizanii săi, nu putea să nu-şi dea seama că sentimentele celei mai mari părţi a naţiunii se răciseră în lipsa lui. Nu trebuia deci să se aştepte ca cei ce se alăturaseră noului rege să-l părăsească uşor. Totuşi, cum numai curajul şi dirzenia puteau să-l ajute, se hotărâse să se ducă deîndată în tabăra lăsată de rival în apropierea oraşului, cu riscul de a fi copleşit de numărul apărătorilor. Fusese însă primit cu aclamaţii care îi întăriseră speranţele şi, văzând vreo trei mii de oameni la ordinele lui, nu se mai îndoise că, pe măsură ce se va apropia de uzurpator, armata lui va spori cu nenumăraţi voluntari. Când parcursese jumătate din drum şi avea speranţe tot mai mari de reuşită, sosi şi tatăl femeii care-i fusese ibovnică în timpul domniei lui, în fruntea unei cete numeroase, adunată pentru a-l ajuta. Îi solicită o scurtă întrevedere, în care îi ceru să dedare cinstit ce sentimente avea pentru fiica lui. Şi ca să fie lucrurile lămurite, îi promise să adune în sprijinul lui pe toţi cei pe care îi nemulţumise intrigile uzurpatorului, dacă primeşte fără întârziere să-i fie ginere. Junius, încrezându-se prea mult în zelul oamenilor săi, refuzase această propunere care prea semăna a constrângere. Ideile lui despre celibat, în care vedea un legământ de nerupt, şi propria lui înclinaţie care nu-l împingea deloc la căsătorie îl făcuseră să răspundă destul de brutal mainiotului că nu se cuvine unui supus să strângă cu uşa pe domnul său. Mândrul grec se retrăsese fără a mai aştepta alte explicaţii şi Junius nu aflase în ce chip îi făcuse să plece nu numai pe oamenii cu care venise, dar şi pe cei care se adunaseră cu atâta râvnă sub steagurile sale. Părăsit de toţi ai lui, era totuşi fericit că nu fusese dat pe mâna rivalului său şi nu-i rămăsese decât să caute o cale de a fugi.

Amintindu-şi de proiectul nostru cu Albania. Îşi îndreptase paşii într-acolo, dar nu putu învinge piedicile care îi stăteau în drum decât cu multă trudă şi trecând prin pericole înspăimântătoare. Când, în sfârşit, necunoaşterea

locurilor şi teama de a fi prins îl făcuseră să-şi piardă orice speranţă de a mai putea trece munţii, căzu în mâinile unor tâlhari care-l siliră să li se alăture. Nevoia de a-şi apăra viaţa, mai degrabă decât dorinţa de a-şi arăta vitejia, îl îndemnase la câteva acţiuni atât de curajoase incit noii băi tovarăşi începuseră să-l preţuiască. Crezu că nu riscă nimic dacă le spune cine este, şi cum această ştire îi făcu mai zeloşi pe bandiţi, se gândi că ar putea să-şi recapete tronul, cu ajutorul lor. Speranţa nu se bizuia pe numărul acestora căci, cunoscând firea mainioţilor, era convins că va fi de ajuns să apară însoţit de puţină oaste pentru a-şi însufleţi din nou partizanii.

Se întorsese plin de încredere pe drumurile pe care trecuse o dată cu atâta spaimă. Dar domnia nu avea s-o mai aibă. Întâmplarea i-l scoase în cale pe uzurpator cu toată armata lui. Fu încercuit cu atâta îndemânare încât, nemaiputând scăpa cu fuga, rămase prizonier împreună cu toţi oamenii săi. Nefericitul Junius crezu că-i bătuse ceasul căci rivalul său, mânios de cum îl recunoscu, părea înclinat să-l condamne la moarte. Se stârnise însă, printre mainioţi, o mişcare în favoarea unui om care, departe de a-i fi asuprit în timpul cât domnise, se făcuse iubit de întreaga naţiune. Fără a fi deci vorba de a-l repune în drepturi, mainioţii se hotărâră să-l scape de ura nedreaptă a rivalului său şi principalii şefi, cerându-i într-un glas iertarea şi libertatea, le obţinură cu atât mai uşor cu cât o astfel de rugăminte cuprindea şi o ameninţare destul de lămurită. Datorită aceloraşi sentimente, mainioţii, după ce-l smulseseră pe Junius din ghearele morţii, vrură să-şi arate omenia până la urmă. Noul rege nu îndrăzni să se opună şi Junius fu dus la Maina în mare cinste, unde fu pregătită o corabie care să-l transporte în insula Gozzo, el ferindu-se de a se duce de-a dreptul la Malta. Planul lui era la fel cu al meu; adică, neîndrăznind să se arate la curtea marelui-maestru înainte de a spulbera acuzaţiile injurioase care-i ponegreau onoarea şi credinţa, voise să-şi pregătească împăcarea mai de la distanţă. Dar, de cum se depărtase corabia de ţărm,

un tânăr mainiot care se găsea la bord ca pasager îi ceruse o convorbire între patru ocin Mirarea îi fusese mai mare decât bucuria când îşi recunoscuse ibovnica, deoarece îmbrăcase haine bărbăteşti pentru a-l urma. Deşi o iubise întotdeauna, hotărârea lui de a se întoarce la Malta nu se împăca deloc cu o astfel de legătură de ale cărei urmări nedorite se temea. Întoarcerea în tovărăşia unei femei de care nu putea să nu aibă grijă nu ar fi făcut decât să confirme zvonul, răspândit demult timp, că se căsătorise. Toate aceste gânduri îl făcuseră s-o întâmpine cu multă răceală pe această iubită credincioasă. Neîntrezărind încă niciun mijloc de a scăpa de ea, prezenţa unei femei drăguţe redeşteptându-i poate sentimentele. Se hotărâse s-o primească, şi acum ea se găsea cu el la Gozzo.

Reţinerea pe care o păstraserăm la început în înfăţişarea situaţiei mele fu risipită de aceste mărturisiri atât de sincere. Nu putui să-i ascund lui Junius că necazurile, grijile, temerile mele erau de acelaşi fel ca şi ale lui. Singurul avantaj pe care-l avea asupra mea era că sosise mai’ devreme cu opt zile şi că începuse oarecari demersuri cu rezultate îmbucurătoare. Dar, fiind tot atât de necunoscut la Gozzo ca şi mine şi, folosindu-se de serviciile unui italian credincios pe care îl trimisese la câţiva din prietenii lui de altădată, se prefăcea a fi rămas în Sicilia, de unde îşi trimitea solul la Malta. Cu toată iscusinţa acestuia, era totuşi nevoit să-l trimită înapoi numai cu oarecare întârziere pentru ca lămuririle ce i se cereau să nu sosească prea devreme şi să dea de bănuit că nu ar fi atât de departe. Aceste lămuriri, pe care le ceruse chiar marelemaestru, priveau câteva capete de acuzare la care se reduseseră învinuirile aduse lui Junius şi de care urma să se dezvinovăţească înainte de a se apropia de insulă. Era întrebat dacă este adevărat că se căsătorise la Maina, că-şi alcătuise un harem, că îmbrăţişase mahomedanismul şi că întreţine legături de alianţă strânsă cu Poarta, Nevinovăţia lui era uşor de dovedit cu privire la primele trei capete; numai ultimul îl punea în încurcătură; dar cum era cel mai

puţin grav şi cum el socotea că nevoile domniei îl justificau îndeajuns, se mângâia cu gândul că-i va fi uşor să-l împace pe marele-maestru.

Situaţia mea mi se părea însă mai puţin bună. Chiar Junius, care îşi amintea câtă vâlvă făcuse dragostea mea când plecaserăm din Malta, era mai puţin sigur decât Peres că marele-maestru va trece vreodată cu vederea o legătură pe care o condamnase atât de aspru. Mă sperie atât de tare încât m-am căit de mii de ori că veniserăm aici cu atâta imprudenţă. Aşteptam neîncetat ştiri, cu o nerăbdare care-mi otrăvea zilele. Îl văzui, în sfârşit, sosind pe Lirno, dar într-o barcă şi, deşi la intrarea în port îşi luase
0 expresie liniştită, pentru a-şi ascunde tulburarea, observai că pe măsură ce ne îndepărtam de lumea din jur, lua un chip mai posomorit şi mai încurcat. „N-aş fi aici, îmi spuse el într-un târziu, dacă nu m-aş fi gândit decât la siguranţa mea; şi, deşi n-am făcut decât ce se cuvenea să facă un om de onoare, nu mă simt prea la adăpost de răzbunarea Ordinului domniei-voastre. Am omprât pe cei trei cavaleri care v-au ponegrit în faţa marelui-maestru. Deabia am avut timp să mă arunc în barcă, şi dacă pot spera să am linişte aici, asta o datorez numai îndrăznelii de a fi înfruntat traversarea în aceste condiţii. Nimeni nu va bănui că am pornit pe mare numai cu doi marinari; şi nici nu mă va căuta în afara insulei Malta. Într-adevăr, când intrase în port, nimeni nu-şi închipuise că vine de mai departe de nişte case care se aflau pe malul mării şi nimeni nu se oprise să cerceteze dacă nu cumva e străin.

Când îmi povesti păţaniile lui, îmi dădui seama cât demult îi datoram. N-o pierduse din vedere pe Helena până în momentul când Peres o dusese într-o mănăstire, iar operaţia aceasta fusese îndeplinită cu o discreţie deplină, pentru care le eram profund recunoscător. Dar, deşi nu primise nicio altă însărcinare şi îl lăsase pe Peres să-mi apere interesele la curte, lucrase şi el în folosul meu, spunând sus şi tare în diferite colţuri ale oraşului tot ceea ce

/

1 se părea că poate dezminţi zvonurile pe care le auzea. Afând că cei trei cavaleri continuau să mă ponegrească şi că profitau chiar de lipsa mea pentru a nărui ceea ce făcuse Peres în favoarea mea, îi atacase la rândul său, criticând cu indignare laşitatea cu care mă părăsiseră şi arătând că, punând stăpânire pe corabia mea, făptuiseră o hoţie. Nu uitase nici dragostea lor pentru cele trei turcoaice şi, înţelegând poate mai bine ca mine tâlcul faptei lor, le înfăţişase plecarea pripită ca o urmare a duşmăniei lor, şi acuzaţiile ce mi le aduceau ca o răzbunare josnică pentru nepăsarea cu care lăsaserăm ca ibovnicele lor să fie reţinute. Era imposibil ca aceste acuzaţii să rămână mult timp necunoscute celor trei cavaleri. Le comentară cu superioritatea pe care şi-o închipuiau asupra unui om a cărui profesie o cunoşteau. Dar, căutând numai un pretext pentru o ceartă pe faţă, adună mărturii de la diferite persoane despre cuvintele injurioase care le scăpaseră despre el şi pentru care le-a cerut să-i dea socoteală cu armele. Deşi îi chemase separat, le indicase acelaşi loc, la intervale de numai o jumătate de oră. Veniră pe rând la întâlnire şi Lirno, din fericire pentru el, îi ucisese pe toţi trei. Totuşi, curajul lui mi-ar fi fost de prea puţin folos dacă unul dintre ei n-ar mai fi avut puterea să ceară să moară creştineşte. Lirno chemase câţiva trecători şi, lăsându-l în grija lor, o luase pe un drum lăturalnic ca să scape de urmăritori şi să ajungă la corabie. Acolo povestise toată tărăşenia oamenilor săi, care erau aproape la fel de interesaţi ca şi el să-i ascundă fuga; dar, fiind imposibil să iasă imediat eu corabia în larg, coborâse o barcă împreună cu doi marinari care-şi riscaseră viaţa pentru a-l aduce în insula Gozzo.

Nu ştia care fuseseră ultimele dorinţe ale cavalerului muribund şi, reproşându-şi până şi mila care-l făcuse să-i trimită ajutoare, regreta că nu-l omorâse pe loc. Deşi nu-mi dădeam seama mai mult decât Lirno ce bine avea să mi se tragă din această întâmplare, ba, dimpotrivă, mi se părea

că avea a se teme tocmai de vorbele duşmanului pe care-l cruţase, condamnai aceste regrete lipsite de omenie şi-l acuzai că dezonora printr-un rest de cruzime nobleţea pe care o vedeam totuşi în firea lui. Fără a mă bucura de moartea duşmanilor mei, care mă scutea totuşi de a-mi risca într-o bună zi viaţa provocându-i la duel pentru nedreptăţile pe care mi le făcuseră, îl întrebai ce făcuse Peres pentru mine. Nu ştia nimic, iar ce vorbise scumpul meu prieten cu marele-maestru era încă secret;, dar ştia, ca toată lumea de altfel, că vasul meu pe care îl ceruse în numele meu îi fusese înapoiat chiar de a doua zi după sosirea lui la Malta.

Junius, pe care-l chemai la sfatul nostru, admiră mult îndrăzneala şi credinţa corsarului. Ştiind totuşi cu câtă străşnicie este interzis duelul la Malta, îl sfătui să ia din nou calea apelor pentru a ajunge, cu orice risc, în Italia sau în Sicilia, şi să nu rămână la Gozzo, unde aveau să-l caute, fără doar şi poate, după ce n-aveau să-l găsească la Malta. Dar şiretul corsar se bizuia pe oamenii lui cărora le poruncise să vină să-l ia chiar în noaptea următoare. Hotărât să plece fără întârziere, mă rugă să-i spun un loc unde să mă poată găsi, dorind să rămână în serviciul meu. De oameni viteji şi credincioşi aveam oricând nevoie. Aşadar, deşi viitorul nu-mi era destul de limpede pentru a putea făuri planuri, din dorinţa de a păstra dreptul pe care mi-l acorda asupra lui, îi numii portul Messina, unde mă gândeam să mă duc la începutul primăverii.

Îmi ceru, de asemenea, să hotărăsc ce trebuia făcut cu bogăţiile rămase de la don Antonio. Întrebarea mă puse în încurcătură. Deşi nu ceream nimic pentru mine, îmi era greu să hotărăsc în lipsa lui Peres; şi dacă cineva trebuia să tragă folos de pe urma unei prăzi atât de bogate, acesta era fără îndoială Peres, căruia ura lui don Antonio îi adusese atâta nefericire şi suferinţă. Socotii totuşi că pot să-mi dau seama de sentimentele lui după ale mele sau, mai bine zis, îmi dăduse prea multe dovezi de generozitate, pentru a fi sigur că ar dispreţui această pradă pe care o datora numai

nefericirii altuia. Gândul nostru fusese să ne îmbogăţim, dacă se poate, dar pe seama duşmanilor, luptând cu arma în mână şi pe căile pe care credinţa ni le impunea în lupta împotriva necredincioşilor. După câteva momente de gândire, hotărâi deci să-i las lui Lirno bogăţiile pe care mi le punea la dispoziţie; cum el dorea să mă ajute, eram sigur că aceste bogăţii aveau să-mi. Slujească şi mie, de vreme ce el avea să le folosească pentru a se echipa mai bine şi a angaja oameni. Lirno îmi admiră generozitatea care îi spori şi mai mult zelul.

Judecând în tot restul zilei care-mi era situaţia şi pe ce îmi bizuiam speranţele, regretai mult că mă despart de un om de al cărui ajutor puteam avea oricând nevoie; şi poate că aş fi avut încă slăbiciunea de a mă căi că-mi lăsaserăm interesele pe mâna lui Peres. Dragostea aprinzându-mă mai mult ca niciodată, mă gândeăm că, aşa cum îl cunoşteam eu pe Peres, încrederea mea în ei putea fi imprudentă, căci pe cât căuta el să-mi favorizeze dragostea, dacă reuşea să o împace cu datoria, pe atât trebuia să mă tem că se va alătura marelui-maestru pentru a lupta împotriva ei şi pentru a-mi smulge fiinţa iubită dacă va considera că ar fi incompatibilă cu cariera şi cu onoarea mea. Ideile acestea mă tulburau într-atât încât de mai multe ori mă bătu gândul să-i trimit vorbă Helenei să vină la Gozzo ca să plecăm împreună cu Lirno şi să fugim pentru totdeauna de toţi duşmanii fericirii şi liniştii mele. Spre miezul nopţii, Lirno, care îşi aştepta corabia la ora aceea şi urma s-o întâmpine în gura portului, se şculă să-şi ia rămas bun de la mine. Despărţirea mă durea atât demult încât nu puteam să-l las să plece. Îl oprii pentru a-i repeta de o sută de ori ultimele porunci, şi lupta pe care o duceam cu mine însumi era cu atât mai grea cu cât căutam să-mi ascund tulburarea, când furăm anunţaţi că intra o corabie în port. Alarmat, Lirno îşi închipui că era corabia lui şi că cei din echipaj, neînţelegându-i bine ordinele, îl puneau în pericol prin imprudenţa lor. Dar îngrijorarea ne fu de scurtă durată. Mersei şi eu în port şi primul om pe care-l întâlnii fu Peres.

Mă recunoscu şi el imediat cu tot întunericul şi, îmbrăţişându-mă fără nicio precauţie, mi se păru chiar că ridică vocea pentru a-mi pronunţa numele adevărat. Îi atrăsei atenţia asupra imprudenţei lui, dar, cum nu se sinchisi de mustrările mele, mă făcu să-mi dau seama că-mi aducea veşti bune.

„Eşti liber, aici ca şi la Malta, unde poţi să te întorci când vrei, îmi spuse. Marele-maestru face uitate ultimele plângeri împotriva ta şi te socoteşte nevinovat de ultimele învinuiri. Acum poţi să apari din nou la curte cu toate speranţele pe care le-ai avut.” Oricât de mare ar fi fost bucuria ce-mi aduceau aceste cuvinte, îl întrerupsei totuşi ca să-l întreb ce făcuse cu Helena. „Se află într-o mănăstire unde are tot ce doreşte, după placul inimii tale, dar sănătatea ei a fost zdruncinată de oboseala atâtor călătorii şi, chiar de a doua zi după sosirea noastră, s-a simţit destul de rău.” Bucuria mea era otrăvită. Nu mai voiam să amân niciun moment plecarea şi îl şi învinuiam pe Peres că a părăsit-o în această situaţie. Dar el îmi răs-

punse cu o voce mai gravă: „îmi reproşezi, îmi spuse, că nu ţi-am ascuns că e bolnavă; şi aş fi făcut-o dacă mî-aş fi închipuit că nu eşti în stare de puţină stăpânire.” Mă asigură că nu avea nimic care ar fi putut să mă îngrijoreze şi, chiar dacă pericolul ar fi fost mai mare, adăugă el, trebuia să înţeleg că n-aş fi putut s-o îngrijesc pe faţă şi nici să arăt cât demult mă interesează sănătatea ei, fără să dărâm tot ceea ce el reuşise să facă pentru a mă reabilita în ochii marelui-maestru. Îmi aminti ceea ce-i promiseserăm şi ce datorii aveam faţă de mine însumi. În sfârşit, repetându-mi sub jurământ că viaţa Helenei nu era în pericol, îmi declară că, temându-se să nu-mi trădez interesele printr-o faptă necugetată, îmi cere în numele prieteniei noastre să rămân la Gozzo până la însănătoşirea iubitei mele.

Deşi nu puteam să-i refuz nimic după noul serviciu pe care mi-l făcuse, nădăjduiam totuşi să-l fac să-şi schimbe

ideile, promiţându-i să mă stăpânesc» şa cum dorea el. Comandantul la care fu condus ne-ar fi incomodat cu politeţea lui, dacă nu l-am fi rugat să ne lase singuri pentru tot restul nopţii. Nu uitam că Lirno avea nevoie de ajutorul nostru pentru a-şi regăsi oamenii, şi Peres, care-i întâlnise la o' oarecare distanţă de port, îl sfătui să plece fără să mai zăbovească. Ne mai povesti totuşi, înainte de plecarea lui Lirno, starea de spirit de la curte. Cavalerul pe care Lirno îi rănise mortal se crezuse dator să explice înainte de a-şi da sufletul ce motive avusese, el şi tovarăşii lui, de a mă ponegri printr-o acuzaţie pe care, după mărturisirea lui, nici ei nu o credeau. Cauza urei lor era aceea pe care şi-o închipuise Peres. După ce suferiseră din greu în timpul călătoriei din cauză că păream a nu fi de acord cu pretenţiile lor asupra celor trei turcoaice, îşi ieşiseră din fire la Trina, văzându-ne hotărâţi să nu facem nimic pentru eliberarea acelor femei ale căror interese nu aveau nimic comun eu ale noastre. Din acea clipă începuseră să ne considere duşmani şi, dacă întârziaseră atât demult timp ca să-şi arate adevărata faţă, era numai în aşteptarea unui pretext pentru fuga pe care o plănuiau. Profitaseră de prima ocazie fără a căuta adevărul situaţiei, şi dorinţa de înălţare împreună cu cea de răzbunare îi făceau să creadă că sosind la Malta aveau să obţină cu uşurinţă de la marele-maestru corabia pe care ei o salvaseră, chipurile, din mâna necredincioşilor. Dar se înşelaseră, căci corabia mea fusese confiscată în folosul amiralităţii. Această dezamăgire sporindu-le ura împotriva noastră, continuaseră să anatemizeze cu şi mai multă înverşunare apostazia pe care mi-o puseseră în seamă. Când sosi Peres la Malta, cum nu-şi trâmbiţă scopurile, discutându-le numai cu marele-maestru, ei se crezuseră îndreptăţiţi de tăcerea lui ca să răspândească zvonul că Peres nu ar fi fost atât de ponderat dacă n-ar fi venit să apere cauza unui vinovat, iar mărturia depusă de corsar şi de oamer-ii mei nu însemnase pentru ei decât o apărare cerşită. Mărturisirea cavalerului fusese, la început, taină duhovnicească; dar preotul care-l spovedise

îl obligase s-o dea în vileag repetând-o în faţa mai multor martori. Spovedania fusese comunicată apoi marelui-maestru împreună cu toate amănuntele care puteau să-i dea mai multă greutate. Cum acesta înclina să se lase convins de mărturia lui Peres, pe care îl ştia om cinstit şi drept, declară nu numai că era convins de nevinovăţia mea, dar şi că cei trei cavaleri fuseseră pedepsiţi cum li se cuvenea. I se păruse totuşi ciudată atâta îndrăzneală la un corsar şi ordinul de a-l aresta fusese trâmbiţat în toate colţurile insulei, de unde nimeni nu-şi închipuia că plecase de vreme ce corabia lui se mai afla încă în port.

Lirno era deci acela care mă reabilitase şi Peres mă îndemnă să-i arăt întreaga recunoştinţă pe care i-o datoram. Era încă un motiv, la fel de puternic ca şi generozitatea lui firească, ca să aprobe hotărârea mea de a-i lăsa credinciosului corsar toate bogăţiile lui Antonio. Avui grijă să ajungă la bord înainte de sfârşitul nopţii. Îl asigurai la despărţire că, fără să ţin seama de originea şi ocupaţia lui. Îl consideram unul dintre cei mai viteji oameni din lume şi, întemeind noi planuri pe afecţiunea lui, îi reamintii că-i dăduserăm întâlnire la Messina.

Nevoit să înceapă cu treburile cele mai urgente, Peres nu-i arătase încă lui Junius decât bucuria pe care o simţi când regăseşti un prieten. Dar aflând aventurile prin care trecuse şi motivele care-l reţineau la Gozzo, nu s-a îndoit nicio clipă că puteam să-l ajutăm să se dezvinovăţească.

Însă un alt gând îl făcu să ascundă aceast idee. Cum voia neapărat să mă determine să mai rămân câteva zile la Gozzo, crezu că tovărăşia lui Junius avea să fie un motiv în plus de a mă face să accept. Îl luă deoparte ca să-i comunice acest plan şi, căzând de acord, reuşiră împreună să mă facă să promit că nu mă voi duce la Malta decât peste o săptămână. Se părea că Peres, purtându-se astfel, ghicea viitorul şi vedea dar toate efectele pe care urma să le aibă prudenta lui.

Se întoarse singur la curte, nu numai pentru a răspunde rugăminţilor mele de a avea grijă de Helena, dar şi pentru a

începe să lucreze pentru Junius, fără ca acesta să ştie. Absenţa lui nu se prelungi dincolo de data fixată. În cea de-a opta zi, stătui tot timpul pe ţărm aşteptându-l. Junius, care se păzea mai puţin în urma veştilor bune pe care le primise, mă însoţise fără nicio obiecţie, deşi nici prin minte nu-i trecea ce veste fericită urma să primească: îmi împărtăşea nerăbdarea numai din prietenie. În sfârşit, îl zări pe Peres. Niciodată vântul nu fusese mai prielnic dorinţelor mele. Într-o clipă, corabia intră în port şi Peres, sărind pe ţărm, ne spuse în câteva cuvinte, lui Junius că fusese iertat de marele-maestru, şi mie că Helena se restabilise complet.

„Scumpul meu prieten, am exclamat din suflet, voi putea oare vreodată, chiar dacă îmi voi da viaţa, să te răsplătesc pentru tot ce ai făcut pentru mine?” Junius îşi arăta recunoştinţa la fel de entuziast, şi Peres cu greu putu să facă faţă mulţumirilor şi îmbrăţişărilor noastre. Nu mai exista nicio piedică pentru a ne întârzia plecarea. Iubita lui Junius fu adusă îndată pe corabie, şi Peres, care ştia prea bine care erau temerile lui Junius în această privinţă. Îl linişti asigurându-l că o va duce la locuinţa spaniolei şi că o va da drept ibovnica lui. Revăzui Malta cu o bucurie de nespus. Ca fericirea mea să fie deplină ar fi trebuit s-o văd pe Helena în port, cu braţele deschise, gata să mă primească la pieptul ei. Dar Peres, deşi liniştit în privinţa nerăbdării de care dăduserăm dovadă în timpul bolii ei, mă puse să-i promit încă o dată că voi aştepta cel puţin cincisprezece zile înainte de a încerca s-o văd; căci, după această perioadă, nevoia de a sta la aer pentru a se restabili era atât de firească, încât nimeni nu s-ar mai fi mirat s-o vadă ieşind din mănăstire. „Ai s-o vezi din când în când, mi-a zis el, şi dacă eşti în stare să te stăpâneşti cât de cât, ai să poţi să-ţi ascunzi dragostea faţă de toată lumea până în momentul plecării. Va veni o vreme, mai adăugă, când însăşi durata acestor relaţii le va face respectabile; mai ales dacă ai să fi destul d*? constant şi discret şi dacă, pe de altă parte, o să continui să-ţi atragi consideraţia prin serviciile aduse.” îl întrebai dacă auzise

vorbindu-se ceva despre Rovini. „S-a întors la Malta, mi-a spus el, după fuga fiicei ei, dar după ce a aşteptat îndelung întoarcerea mea, s-a hotărât să se retragă în Italia unde trăieşte dintr-o rentă modestă dată de fostul ei iubit”.

Peres pregătise primirea noastră atât de bine, încât, departe de a fi obiectul unor reproşuri din partea marelui-maestru, am găsit la el numai blândeţe. Întreaga curte adoptase aceeaşi atitudine şi toţi se feriră să vorbească despre amintiri care ar fi putut să ne întristeze, iar primele zile ale sosirii noastre fură ca tot atâtea sărbători la care toată lumea părea să ia parte cu bucurie. Junius vedea cu mulţumire că secretul iubirii lui era bine păstrat datorită grijii lui Peres, iar firea lui îi promitea o dragoste tihnită. Am cunoscut puţin oameni atât de modeşti în tot ce fac şi cu atât de mare stăpânire în ceea ce simt. Fie că-i plăcuse din totdeauna, fie că îndrăgise munca pe tronul mainioţilor, Junius avea o adevărată plăcere să facă totul cu mâinile lui, până şi hainele şi perucile pe care le purta, astfel încât, fiind prins cu aceste îndeletniciri o parte din zi, nimeni nu se gândea că ar putea petrece cealaltă parte cu o ibovnică. Peres, care avea prilej să-l vadă în situaţii mai intime decât mine, îmi povestise că îl văzuse la lucru şi că, insuflând gustul muncii şi iubitei lui, coseau haine sau împleteau păr împreună.

Dar în timp ce Junius se bucura atât de liniştit de dragostea lui, se produsese o schimbare adâncă în sentimentele mele. Numai cu foarte multă greutate reuşi Peres să mă ţină în opreliştea pe care mi-o impusese, şi cele cincisprezece zile la care mă învoiserăm mi se părură necrezut de lungi. Totuşi, fiindu-mi îngăduit să primesc scrisori de la Helena şi să-i scriu, mă consolam explicându-i în cuvinte dulci sentimentele mele. Ziua stăteam cu

. Prietenii, dar când venea seara, răscumpăram acest chin ducându-mă în preajma mănăstirii, unde îmi petreceam deseori întreaga noapte, gândindu-mă la singura fiinţă care mă interesa pe lume. La cel mai mic zgomot mi se părea că o aud pe ea; eram fericit numai la

gândul că respir acelaşi aer pe care-l respira şi ea. Viaţa aceasta pe care am dus-o timp de cincisprezece zile îmi spori atât demult înflăcărarea sentimentelor încât eram convins că Helena este singura fiinţă care contează pentru mine. Mi-aş fi sacrificat pentru ea şi viaţa, şi averea. Într-un cuvânt, credeam că am ajuns la dragostea desăvârşită. Cu câtă înflăcărare îi reamintii lui Peres că eram în ajunul sorocului hotărât! Cât îi vorbii despre credinţa şi răbdarea mea? „Ţi-am făcut pe plac, cred, îi spusei, dar nu-ţi mai acord niciun sfert de oră răgaz, chiar dacă ar trebui să pierd în schimb tot ce am mai scump şi mai de preţ pe lumea asta.” Dar nu se mai gândea la amânare. Locul unde trebuia s-o întâlnesc pe Helena era bineînţeles casa spaniolei lui. Petrecui acolo întreaga zi, deşi ştiam că Helena nu trebuia să sosească decât pe seară. Sufletul îmi era plin de dragoste pentru ea, nu vorbeam decât de farmecul ei şi de fericirea ce mă va cuprinde când o voi vedea. Rugam cerul să desfiinţeze orele care mai rămâneau până la venirea ei. În sfârşit se arătă sau, mai degrabă, aflând că urcă scara, mă repezii s-o întâmpin tocmai când Peres, deschizând uşa, îmi înfăţişă o femeie tânără care-mi era cu totul necunoscută. Rămăsei înmărmurit, încercând să înţeleg ce rost avea o astfel de glumă. Avem în faţa mea o tânără de statura şi vârsta Helenei, dar nu văzuserăm până atunci decât puţine chipuri care să-mi fi fost atât de nesuferite ca acesta. Avea pielea ciupită, ochii saşii, o albeaţă nesănătoasă şi respingătoare. Privind fantoma din faţa mea, descopeream totuşi ceva care îmi era cunoscut. Mă pregăteam să-mi arăt mirarea şi să-l întreb pe Peres de ce venise fără Helena. Dar ghicindu-mi întrebarea şi tulburarea, îmi spuse: „Iat-o pe Helena, A aşteptat şi ea această clipă cu aceaşi nerăbdare ca şi tine. Boala a desfigurat-o puţin, adăugă, şi nu am recunoscut-o din primul moment. Dar dragostea pătrunde prin orice văl şi o recunoşti, desigur fără îndoială pe scumpa ta Helena.” M-am tot gândit de atunci încoace la vorbele lui Peres, şi aş fi bănuit că le spusese cu o cruntă ironie, dacă nu mi-ar fi

jurat de mii de ori că intenţiile lui fuseseră cinstite şi sincere. Deşi ştiuse că Helena era bolnavă de vărsat, lucru pe care de altfel mi-l spusese la plecarea din Gozzo, nu ştiuse că era complet desfigurată de acest crud duşman al frumuseţii, lucru pe care îl aflase numai cu puţin timp înaintea mea. Cât despre mine, cred că un trăsnet m-ar fi lovit mai puţin. Am rămas câteva clipe privind obiectul dragostei mele şi căutând în trăsăturile ei vreo urmă din imaginea pe care o păstram în fundul inimii. O răceală inexplicabilă, care făcea să-mi îngheţe sângele pe măsură ce figura aceasta nouă o înlocuia pe cealaltă, mă împiedică să deschid braţele ca s-o îmbrăţişez. Totuşi, din bună-cuviinţă îi adresai câteva cuvinte mângâietoare. Mă aşezai lângă ea încercând să-mi amintesc vechile sentimente pentru a le înlocui pe cele pe care inima mi le refuza.

Helena nu-şi dădu seama chiar de la început de această schimbare şi o luă drept un fel de stânjenealã datorită celor prezenţi; câteva cuvinte despre noul ei chip, spuse cu o oarecare veselie, îi părură de ajuns pentru a schimba impresia pe care o făcuse asupra mea. Cinarăm împreună cu prietenii noştri şi, cât timp a durat masa, căutai să-mi înving tulburarea care creştea în inima mea. Toţi cei de faţă îşi închipuiau că cel mai mare serviciu pe care puteau să mi-l facă era să mă lase singur cu iubita mea. Nu refuzai ocazia şi chiar dacă o absenţă îndelungată a plăcerilor nu mi-ar fi sensibilizat mult simţurile, mângâierile pasionate ale Helenei tot nu mi-ar fi îngăduit să rămân nesimţitor lângă ea. Noaptea a trecut într-un amestec de indiferenţă şi înflăcărare, pe care nu ştiu cum să-l numesc. Dar, când zorile îmi arătară mult mai dar decât lumina lumânărilor ceea ce-mi mai rămăsese şi ceea ce pierduserăm, nu putui să mai rezist acestui spectacol dezgustător. Mă întorsei pe partea cealaltă, cu spatele la Helena, prefăcându-mă că-mi este foarte somn, şi nici mângâierile, nici insistenţele ei nu putură să mă facă să mă întorc. Helena fu obligată să se scoale de către prietenii noştri care-i reproşau lenevia. Eu continuai să rămân nemişcat şi, strângând ochii cu

încăpăţânare, reuşii să-i conving că aveam întradevăr nevoie să mă odihnesc.

Ce gânduri mă frământâu în momentele acestea chinuitoare! Cum se poate, îmi spuneam, ca un accident care nu a stat nici în puterea Helenei, nici în a mea, să stingă un sentiment atât de puternic care a cunoscut atâtea încercări, să distrugă o dragoste atât de puternică şi de constantă. Dar cele mai sincere reproşuri pe care mi le făceam ţii pe care socoteam că le merit nu mă împiedicau să simt în adâncuî sufletului adevărul unei schimbări pe care o condamnam. Ce poţi face împotriva unei nestatornicii atât de puţin dorite! Nici prin gând nu-mi trecea să părăsesc o femeie pe care o iubiserăm atât demult. Nu, nu, îmi ziceam, nu voi rămâne niciodată nepăsător faţă de soarta ei, voi folosi o parte din averea mea pentru a-i asigura traiul. Dar unde să caut un leac pentru dezgustul care m-a cuprins? Şi, amintindu-mi tot ceea ce auziserăm despre credinţă şi statornicie, mă acuzam că nu înţeleseserăm îndeajuns că dragostea este într-adevăr schimbătoare când nu se leagă decât de calităţi exterioare datorate întâmplării. Nu am avut ochi decât pentru înfăţişarea Helenei, îmi spusei; m-am mulţumit să-i admir frumuseţea. Trebuia să-i studiez caracterul, să descopăr tot ceea ce putea acesta să ofere minţii şi raţiuni mele: aş fi găsit astfel un sprijin împotriva impresiei pustiitoare pe care mi-o producea înfăţişarea aceasta. Să fie oare prea târziu? mă. Întrebai apoi. Şi de ce nu aş încerca, cel puţin?

Crezui destul în gândul acesta ca să încep deîndată. Mă ridicai cu hotărârea de a mă apropia de Helena şi de a-i studia caracterul şi tot ceea ce în încântarea dragostei mele şi a ei căutaserăm prea puţin să descopăr. Îmi dădui seama că trebuia să ţin ochii mai mult închişi decât deschişi; dar este oare vederea singurul dintre simţuri care putea să-mi producă plăcere? Iubita mea nu avea încă niciun «10tiv să creadă că mă schimbaserăm faţă de ea, aşa că nu se simţi stânjenită de prezenţa mea; dimpotrivă, cele mai mici

atenţii ale mele erau de ajuns ca să întreţină o amăgire din care nimic nu părea că ar putea s-o scoată. Peres a fost singurul faţă de care socotii că pot să vorbesc deschis. Mă ascultă din ce în ce mai uimit. Fără să-i dau timp să-mi răspundă, adăugai la această mărturisire gândul meu de a redeştepta dragostea în inima mea pe alte căi, şi-l rugai să mă ajute să descopăr în persoana

Helenei toate calităţile care puteau să mă iaca să-i uit frumuseţea pierdută. Îmi făgădui să mă ajute cu acelaşi zel1 pe caic îl arătase dintotdeauna pentru binele meu.

Speranţele mele erau deşarte; şi Peres care-şi dăduse seama mai bine decât mine de acest lucru, nu se grăbi să-mi înfăţişeze părera lui, vrând să-mi dea timp să mă conving că Helena nu primise de la mama ei o educaţie care să fie în stare să-i formeze sentimentele şi că blândeţea era singura calitate deosebită a sufletului ei. Ştia că deşi dragostea nu intră în inimi numai pe calea simţurilor, prea rar poate pătrunde împotriva lor. Cu alte cuvinte, dacă o femeie poate fi iubită fără a fi frumoasă, trebuie cel puţin să nu aibă nimic respingător. Prevăzuse deci că încercarea mea nu avea decât să mă chinuiască prin străduinţe zadarnice dar a privit-o poate ca un fel de răscumpărare a jignirii ce-i aduceam încetând fără voia mea s-o mai iubesc.

Strădaniile din zilele următoare de a cunoaşte caracterul Helenei dovedeau încă multă stăruinţă şi grijă din partea mea; dar i se părură atât de schimbate faţă de felul în care obişnuiam să-mi manifest dragostea încât înţelese curând schimbarea din sufletul meu. Tristeţea şi lacrimile fură la început singurele semne ale amărăciunii ei. Mă privea îndurerată fără a avea puterea şi poate nici îndrăzneala să se plângă. Văzând că rămân surd la acest fel de reproşuri, izbucni în suspine şi, ceea ce nu îndrăznise să-mi spună mie, îi veni mai uşor să-i mărturisească lui Peres. Oricât de mulţumit ar fi fost în adâncul sufletului de a mă vedea scăpat de cea mai însemnată piedică pe care o văzuse în calea carierei şi reputaţiei mele, acesta nu pregetă totuşi

să-i acorde bietei Helena mângâierea şi ajutorul ce părea să-i ceară. Îi mărturisi că mă schimbaserăm mult şi o sfătui să folosească pentru a-mi recăpăta dragostea căi independente de frumuseţe, cum ar fi blândeţea, veselia, amabilitatea şi, urându-i poate succes cu gândul că o astfel de dragoste nu mai era de temut pentru onoarea şi cuminţenia mea, îi dădu toate sfaturile pe care ea le-ar fi putut primi de la cel mai bun prieten.

Mă înştiinţă totuşi de ceea ce puseseră împreună la cale. Departe de a mă opune intenţiilor Helenei, căutai s-o ajut, gândindu-mă la miile de jurăminte prin care mă legaserăm s-o iubesc toată viaţa. Planuri zadarnice! Mă sileam să petrec zile întregi alături de ea; dar pre7enţa care altădată îmi trezea patimile cele mai vii nu făcea acum decât să le stingă. Îşi dădea seama cât de departe era acest efect de speranţele ei. Veselia pe care o afişa, cum îi recomandase Peres, o părăsea fără voia ei şi îi lua locul o tăcere posomorită care-mi arăta cât demult suferă. Dar nu o întrebam nici din ce cauză e necăjită, ferindu-mă şi de-a începe o discuţie care m-ar fi pus în mare încurcătură, dar şi de-a stârni reproşuri pe care stăruinţa mea de a o vizita le împiedicase să izbucnească până atunci.

Era însă imposibil ca o furtună atât demult amânată să nu izbucnească într-o bună zi. Petreceam o parte din zi, adesea chiar zile întregi, alături de Helena; dar nu mai petrecuserăm lângă ea nicio noapte afară de cea a revederii. Afecţiunea mea se manifesta doar prin nişte mici atenţii, asemănătoare cu cele pe care le aveam pentru iubita lui Peres şi pentru a lui Junius. Helena simţea prea mult indiferenţa mea şi curând obosi să se tot stăpânească. Nu mai aşteptă nici măcar să fiu singur cu ea, deoarece observase, fără îndoială, că evitam această situaţie. Începu prin a vărsa un şuvoi de lacrimi, după care mă întrebă de faţă cu Peres şi cu spaniola dacă este adevărat că am încetat s-o mai iubesc, şi dacă îi fac o vină că boala îi schimbase trăsăturile. Întrebarea aceasta, la care nu mă aşteptam deloc, mă puse într-o încurcătură cu mult mai

mare decât pe ea. Totuşi, deşi din dorinţa de a o menaja aş fi putut să ocolesc răspunsul, ruşinea de a minţi în faţa lui Peres şi a spaniolei, care ştiau ce se petrece cu adevărat în sufletul meu, mă făcu să fiu sincer. Aşa încât, fără a mai sta să judec dacă asprimea nu era o crimă şi mai mare, răspunsei că făgăduielile sau, dacă voia să le dea alt nume, jurămintele de credinţă pe care le făcuserăm nu mai depindeau de mine; că inima mea, la fel de capabilă de asemenea sentimente ca şi mai înainte, nu dorea decât să le împlinească; dar că, într-adevăr, nu mai simţea aceeaşi înclinaţie pentru ea; că oricare ar fi fost cauza pe seama căreia avea să-mi pună nestatornicia, ea însăşi trebuia să oprească un rău pe care-l regretam; într-un cuvânt, că nu mă simţeam vinovat de nimic, şi că schimbarea sentimentelor mele mă durea în aceeaşi măsură ca şi pe ea.

Deşi stingherеala în care mă aflam mă făcuse să vorbesc destul de tăios, Helena se stăpâni şi, adresându-mi-se cu mai multă inteligenţă decât aş fi crezut-o capabilă, mă întrebă ce preţ trebuia să pună pe sentimentele pe care le avuseserăm pentru ea dacă acestea fuseseră legate numai de frumuseţe, un lucru atât de fragil? Şi din mulţimea complimentelor cu care îmi plăcuse s-o copleşesc îşi amintea că jumătate fuseseră adresate frumuseţii chipului ei. „Totuşi, adăugă, aceasta este singura parte din fiinţa mea pe care boala a desfigurat-o.” îşi pregătise fără îndoială mai demult cuvântarea aceasta căci, oprindu-se pentru a-mi aştepta răspunsul părea foarte încântată de ce spusese. Din nefericire, nu-mi veni în minte niciun răspuns potrivit, iar tulburarea care mă făcuse să vorbesc atât de aspru mă făcu să-i răspund fără înconjur că nu-mi analizaserăm niciodată sentimentele dar, că, dacă lucrurile fuseseră aşa cum credea ea, eram norocos că scăpaserăm de ele.

Nu-mi dau seama de ce Helena găsi răspunsul acesta mai aspru decât primul. Furia i se aprinse dintr-odată în priviri şi-mi reproşă perfidia cu atâta amărăciune şi violenţă

încât şuvoiul de injurii pe care mi le adresă îi secătuiră puterile şi căzu fără simţire. Îi acordai toate îngrijirile pe care le impuneau recunoştinţa şi omenia. Scena aceasta făcându-mă să înţeleg la ce trebuia să mă aştept în viitor, îi declarai lui Peres că nu intenţionam s-o mai văd vreodată şi că voiam să-i asigur o pensie bunicică de care se va putea bucura în oricare loc din lume pe care şi-l va alege. Plecai în ciuda tuturor stăruinţelor lui Peres şi, ajuns acasă, întocmii un act prin care îi lăsam pe viaţă o rentă de patru mii de livre, ceea ce însemna a zecea parte din veniturile mele. Îi trimisei actul fără întârziere, sigur că dărnicia avea s-o ajute în curând să-şi uite amarul.

În acelaşi timp, aveau loc şi alte întâmplări capabile să năruie tot ceea ce speram să obţin din această hotărâre Peres se gândea să se întoarcă cât de curând în Spania, unde îl chemau interese importante. Îi promiseserăm să-l conduc la Barcelona şi planul nostru era ca la sfârşitul iernii să trecem să-l luăm de la Messina pe corsarul Lirno, ca să nu avem a ne teme de africani în călătoria noastră.; Deşi părea că ţine destul demult la spaniola lui, Peres se gândise că era o tovărăşie destul de inccfmodă în Spania şi că soarta îl va face în curând să caute alte legături. Procedase cu mult mai multă blândeţe decât mine ca să-şi pregătească iubita de despărţire. O luase foarte de departe, arătându-i că nemaiputând să-şi amâne plecarea în patrie, spera ca ea să-i rămână credincioasă în timpul cât va lipsi. Era un fel de a-i spune că este hotărât să o părăsească şi că nu-i promite să se mai întoarcă. Clementia, al cărei nume trebuie să vi-l spun acum, nu-şi dăduse seama îndată de intenţiile iubitului ei şi, neobservând nicio schimbare în purtarea lui, îşi arătase adevăratele sentimente numai când orice îndoială devenise imposibilă. Dar, în starea în care o lăsaserăm pe Helena, se întâmplă, din nenorocire pentru Peres. Ca după ce se trezi din leşin, să încerce s-o liniştească arătându-i asemănarea sorţii ei cu a Clementiei. „Vezi, îi spuse el, din exemplul prietenei domniei-tale şi al meu, că acest fel de legăminte nu sunt făcute să ţină o

veşnicie. Eu plec foarte curând în Spania, iar cavalerul a hotărât să mă însoţească. Las aici o femeie pe care am iubit-o şi a cărei soartă nu-mi va fi niciodată indiferentă. Veţi locui împreună, adăugă el, şi vom avea grijă să nu duceţi lipsă de nimic.”

Credea că apără în felul acesta atât interesul lui cât şi al meu. Clementia, care nu-l auzise niciodată vorbind atât de deschis despre plecarea lui şi care avea, nestatornicia mea în faţa ochilor, nu mai putu suporta supărarea care o chinuia de câteva zile. Se alătură prietenei ei pentru a-şi vărsa mânia asupra bărbaţilor, acoperindu-ne cu cele mai groaznice injurii, Peres, tot atât de tulburat ca şi mine de acest incident pe care nu-l prevăzuse, găsi cu cale să se retragă. Tocmai în aceste împrejurări s-a întâmplat să-i fie adus Helenei actul prin care îi constituiam o pensie, împreună cu reînnoirea regretelor mele pentru motivele crude care puseseră capăt relaţiilor dintre noi. Tot ce venea de la mine într-un asemenea moment de furie fu privit ca un dar blestemat. Clementia, care câştigase oarecare influenţă asupra Helenei datorită vârstei şi experienţei, o sfătui să-mi respingă binefacerile şi. Ştiind greutăţile pe care mi le cerea angajarea mea în Ordinul de Malta, îi propuse un plan de răzbunare care urma să se răsfrângă şi asupra amantului ei.

Peres venise direct la mine ca să-mi povestească tărăşenia. Nu putu să nu râdă povestindu-mi aventura prin care trecuse şi, deşi era hotărât să facă pentru iubita lui tot ceea ce îi îngăduia averea, era totodată atât de hotărât să nu se încarce cu ea când se va duce în Spania, încât nu ţinu seama de furia ei. Ştia la fel de bine ca şi mine la ce fapte nesăbuite poate răzbunarea să împingă două femei pătimaşe; când află, ce făcuserăm pentru iubita mea, îmi arătă că el, neavând venituri fixe în Italia din care să poată asigura o pensie Clementiei, avea de gând să-i lase tot ceea ce agonisise în expediţiile noastre pe mare, bizuindu-se pe ajutorul meu ca să ajungă în Spania. Deşi generosul Peres nu urmărise niciodată în mod special să siringă

bogăţii, partea lui de pradă numai din cea de-a doua campanie se ridica la mai mult de douăzeci de mii de scuzi care, fiind lăsaţi la Malta când plecase din nou pe mare, erau neatinşi.

În timp ce căutam să aranjăm lucrurile în felul acesta, mi se aduse înapoi actul pe care Helena îl refuzase. Îşi însoţise refuzul cu mai multe cuvinte jignitoare, poruncindu-i feciorului ca nu cumva să le uite atunci când îmi va povesti cum se petrecuseră lucrurile. Peres, la fel de surprins ca şi mine, voi să vadă dacă ofertele lui vor fi primite cu mai multă recunoştinţă. Îi trimise spaniolei o declaraţie semnată de mâna lui prin care-i ceda liber şi fără rezerve tot ce avea la Malta, cu arătarea felului şi valorii fiecărei părţi din danie. Avu parte de acelaşi afront. Luă refuzul acesta dublu drept un exces de mândrie şi de ciudă şi, deşi refuzul ne-ar fi îndreptăţit să nu mai insistăm ne hotărârăm să aşteptăm să li se mai potolească furia pentru a le prezenta din nou propunerile noastre.

Se scurseră câteva zile. În acest timp nu trecurăm pe la doamnele noastre, dar continuam să le arătăm aceeaşi dărnicie şi aceleaşi atenţii. Fui însă informat că două femei se înfăţişaseră marelui-maestru şi că fuseseră auzite pronunţând numele noastre însoţindu-le cu multe reproşuri şi lacrimi. Mi se păru atât de sigur că nu puteau fi decât ibovnicele noastre încât, îngrijoraţi de felul îrr care putuseră să ne încondeieze, nu am mai aşteptat să fim chemaţi de marele-maestru. Apărarea noastră era atât de uşor de susţinut încât ne înfăţişarăm în faţa lui cât se poate de senini, cu atât mai mult cu cât, ştiind ce gândeşte marelemaestru despre legătura mea, credeam că va fi foarte bucuros să afle că aventura aceasta se sfârşise pentru totdeau’na. Primirea pe care ne-o făcu nu fu deloc aşa cum ne aşteptaserăm. Spunându-ne doar că i-ar plăcea să primească de la noi câteva explicaţii, îi îndepărtă pe toţi cei din jur ca să ne asculte.

Explicaţiile pe care ni le ceru au fost simple. De cum auzirăm despre ce era vorba, Peres începu să răspundă în

numele amândorura, povestind întreaga istorie a iubirilor noastre şi dând o întorsătură hazlie unor aventuri din care cea mai mare parte nu era destul de serioasă pentru a fi arătate altfel. În afară de faptul că ne făcuserăm o reputaţie de oameni de onoare care nu îngăduia nimănui să ne bănuie de rea-credinţă, procedaserăm atât de cinstit şi cu atâta nobleţe încât, neavând a ne ruşina de nimic, nici nu am ascuns nimic, nici măcar ultima scenă şi refuzul pe care-l primiserăm. Amănuntul acesta a avut asupra mareluimaestru efectul pe care-l doriserăm. Găsea aici tâlcul acuzaţiilor pe care cele două femei îl formulaseră cu atâta viclenie şi răutate, schimbând în aşa fel natura faptelor încât să părem vinovaţi în ochii unui judecător mai puţin înţelept şi luminat. Şederea la Fez, prietenia cu maurii, proiectul de a ne aşeza în Albania, planul meu de a fugi în America, toate acestea fuseseră înfăţişate în culori care le făceau să apară deosebit de respingătoare. Principala mea vină era seducerea şi răpirea Helenei. Arătând câtă pagubă pricinuiserăm onoarei şi viitorului ei, ceruse o despăgubire pe măsura situaţiei la care-i dădea dreptul să spere pe vremea aceea tinereţea, frumuseţea şi onoarea de a fi fiica unuia dintre cei mai mari seniori din Neapole.

Ne-a fost uşor să înţelegem de ce refuzaseră darurile noastre. Le priviseră ca o despăgubire mult prea mică faţă de drepturile pe care îşi închipuiau că le dobândiseră asupra noastră. Chiar şi spaniola, invocând o obârşie pe care i-ar fi fost foarte greu s-o dovedească, îi cerea lui

Peres s-o ia de nevastă pentru a-i salva onoarea. Faptele erau atât de cunoscute, iar asemenea pretenţii i se parura atât de ridicole marelui-maestru încât se declară mulţumit de explicaţiile primite asupra punctelor nelămurite până atunci. În încheiere, puse capăt neliniştii noastre înfăţişându-ne ce intenţii avea. Prin naştere, Helena se afla în puterea lui. Îmi spuse că plănuia s-o trimită la o mănăstire aflată la câteva mile de capitală. Nici nu vru să audă de cei patru mii de franci pe an pe care continuam să-

i ofer, şi-mi limită dărnicia la două sute de scuzi pe care urma să-i plătesc anual. Cât despre Clementia, era hotărât s-o poftească să părăsească insula şi-l lăsa pe Peres să rezolve singur restul.

Mă gândeam atât de puţin să mă folosesc de protecţia marelui-maestru încât, plecând de la palat, voiam să-i scriu Helenei ca să-mi reînnoiesc oferta şi chiar s-o înştiinţez de ceea ce i se pregăteşte la curte. Dar, sosind acasă, aflai că mă aştepta de o oră şi că ceruse eu insistenţă să-mi vorbească fără martori. Îl rugai pe Peres să-i îndeplinească dorinţa. Intrai singur şi o găsii cu faţa acoperită cu un văl pe care nu-l ridică. Dimpotrivă, după ce-l potrivi astfel ca să nu i se zărească nicio părticică din faţă. Veni spre mine cu paşi şovăitori şi, rugându-mă cu voce tremurătoare să-i iert îndrăzneala, îmi spuse apoi că era convinsă că se poate bizui mai mult pe bunătatea mea dacă-mi ascunde un chip care mă făcuse s-o urăsc. Mă pregăteam să protestez, s-o asigur că, departe de un asemenea sentiment, eram mai dispus ca oricând să-i fac oricare serviciu cerut de prietenie şi fără a ţine seama că încercase să-mi facă rău. Dar am fost întrerupt de hohote de plâns. „Vai! îmi spuse ea, în ce hal de disperare trebuie să mă fi adus purtarea ta dacă m-a făcut să uit că eşti încă pentru mine cel mai iubit om din lume şi că mi-aş da cu bucurie viaţa pentru tine. Du-te de grabă la marelemaestru şi spune-i că retrag toate acuzaţiile împotriva ta făcute la mânie.” îi răspunsei cu un zâmbet că dreptatea marelui-maestru mă pusese acum la adăpost, dar că primejdia în care mă pusese mă înfricoşase mult mai puţin decât mă înduioşa căinţa ei, „Mă ierţi, deci 7 mă întrebă. Ah! răspunsul tău îmi ia o greutate de pe suflet. Nu mă mai tem de ce mă poate ameninţa dacă mai ai încă destulă bunătate ca să te interesezi de soarta mea.” Mă rugă să-i explic ceea ce nu-i anunţaserăm decât pe jumătate. Intenţia mai’elui-maestru de a o închide într-o mănăstire nu păru s-o sperie. „Lasă pe mine, mi-a zis ea. Am să ştiu să scap de urmărirea lui. Nu-ţi cer decât o singură favoare în afară de cea pe care mi-ai făcut-o:

aşteaptă şase săptămâni înainte a rosti jurământul şi promite-mi că la sfârşitul acestei perioade mă vei primi cu aceeaşi bunătate ca şi astăzi.” îi dădui cuvântul fără să mă las rugat. Îmi ceru să-l repet în forma cea mai straşnică şi, plecând fără a mai scoate niciun cuvânt, mă lăsă într-o nedumerire completă atât asupra cuvintelor cât şi motivului vizitei ei,

13 – Istoria tinereţii comandorului

Eram sincer când îi promiseserăm prietenie şi m-ar ti durut mult s-o văd intrând în mănăstire fără a simţi chemare spre călugărie. Mă temui deci să nu ia prea uşor sfatul pe care i-l dăduserăm, şi ca marele-maestru să nu-i pună pe oamenii lui s-o ridice mai curând decât se aştepta. Poruncii unui slujitor să se ducă după ea şi s-o grăbească să se pună la adăpost. Dar acesta îmi aduse vestea că o căutase în zadar la dona Clementia, din casa căreia plecase în ajun fără să ştie nimeni unde. Aflai totuşi din întâmplare câteva zile mai târziu, că se retrăsese la o rudă unde îşi făcea nişte operaţii foarte periculoase. Nişte necazuri cu sănătatea, urmare a drumurilor mele pe mare, mă făceau să caut uneori vindecarea în îngrijirile unui felcer italian sosit de curând în Malta. Fălindu-se cu iscusinţa lui, acesta îmi vorbi de un tratament extraordinar pe care-l începuse şi despre care credea că va da rezultate foarte bune. „Este vorba, îmi spuse el, de o tânără pe care a desfigurat-o vărsatul de vânt.” Pretindea că-i va face o piele la fel de frumoasă ca înainte de boală. Insistând, am descoperit că cea care se încrezuse în promisiunile lui era Helena. Mai este nevoie să mărturisesc că această stăruinţă neclintită în a-mi place mă impresionă într-o măsură destul de mare pentru a trezi în sufletul meu o parte din sentimentele pe care le avuseserăm pentru ea? „Mă iubeşte, îmi ziceam, şi ce altă fericire am aşteptat eu de la dragoste decât de a fi iubit? Nu trebuie oare să fiu fericit că ţine destul la dragostea mea încât să-şi pună viaţa în pericol pentru a o păstra?” Căci felcerul nu-i ascunsese că se angajase să-i redea frumuseţea, dacă va rezista la puterea leacurilor lui,

dar nu-i garantase viaţa în cazul în care mijloacelc pe care intenţiona să le întrebuinţeze vor fi mai puternice decât va putea să suporte. Cum nu-i ascunsese nici ei acest pericol, fui înduioşat de tăria de care dădea dovadă şi mă întrebam dacă n-ar fi trebuit s-o feresc de pericolul la care se expunea, după cum eram convins, mult mai mult din dragoste decât din vanitate femeiască şi s-o ţin alături de mine aşa cum era, arătându-i mai multă duioşie şi dragoste ca înainte. Dar chipul acela îngrozitor a cărui imagine mi se întipărise în minte îmi apăru din nou în faţa ochilor şi simţii deodată cum mi se sting toate dorinţele şi cum recad în indiferenţa care era de câteva săptămâni starea obişnuită a inimii mele.

Nu la fel de uşor ieşi Peres din încurcătura lui. Spaniola, cu firea năvalnică îndeobşte cunoscută a femeilor din această naţie, se bizuia pe demersurile ei la curte şi spei'a cel puţin să-l dezonoreze pe Peres dacă refuza încă să se căsătorească cu ea. Dorinţa de răzbunare nu-i fusese micşorată de remuşcările care o cuprinseseră pe Helena după întoarcerea de la curte şi, văzând că marele-maestru nu se arăta grăbit să i-o satisfacă, se pregătea să insiste cu noi cereri, când primi ordinul de a părăsi Malta. I se dădea un răgaz de opt zile. Cu toată furia care o cuprinse la primirea acestei veşti, se stăpâni totuşi faţă de trimisul mareluimaestru şi făgădui să se supună, dar, jignită şi întărâtată de un rezultat atât de contrar aşteptărilor ei, se hotărî din primul moment să-şi facă dreptate singură, iar triumful amantului era un motiv de ură ce se adăuga celor dinainte. Peres care, în adâncul sufletului, îi dorea tot binele pe care ea nu avea să-l mai găsească alături de el, căută s-o vadă chiar în seara aceea, nu cu gândul de a-i reproşa acuzaţiile prin care încercase să ne ponegrească, ci să se înţeleagă cu ea asupra celor ce erau de făcut pentru liniştea şi fericirea ei. O găsi singură, rumegând planuri de răzbunare. Totuşi, văzându-l pe Peres că se întoarce de bunăvoie, îşi stăpâni furia pentru câteva momente. Îl ascultă cu răbdare şi Peres îmi repetă de nenumărate ori

că, nevăzând în ochii ei decât o expresie de bunăvoinţă, se minunase de capacitatea femeilor de a-şi stăpâni cele mai puternice porniri ale inimii şi de puterea lor de prefăcătorie.

Clementia părîise să-i asculte în linişte atâta timp cât nu ştiuse cu siguranţă ce voia să-i spună. Îl îndemnase chiar să-şi deschidă sufletul, prin întrebări puse cu aceaşi măsură şi stăpânire. Dar deabia auzise că el nu se opune ordinului marelui-maestru şi că nu se gândea decât să se despartă de ea copleşind-o de binefaceri, nu mai rezistă turbării care o stăpânea şi se năpusti asupra lui ca o fiară, Clementia era o femeie ’ânaltă şi deosebit de puternică. Surprins de iuţeala cu care îl atacase, Peres se trezi apucat de git. Oricât de puternic era, Clementia îl răsturnă atât de repede de pe scaun apăsându-l cu toată greutatea corpului ei încât Peres simţi că-şi pierde respiraţia. Ea îşi dădu seama de acest lucru, văzând cum îl lasă puterile şi, profitmd de acest moment, îi trase sabia şi-i apropie vârful de pântece jurându-se cu furie că îl va străpunge fără milă la cea mai mică mişcare de apărare.

Situaţia aceasta era deosebit de neplăcută pentru unul dintre cei mai viteji oameni din lume, care avea de ales între o moarte inevitabilă şi ruşinea nu numai de a-şi datora viaţa unei femei, dar şi de a trebui să-i accepte condiţiile ca să şi-o răscumpere. Rămase nemişcat sub ameninţarea propriei săbii, ca să audă condiţiile ce i se puneau. Clementia, la fel de furioasă. Îl întrebă dacă era hotărât s-o părăsească. Răspunse pe ocolite, invocând afacerile care-l chemau în Spania şi faptul că o legătură ca a lor nu putea fi veşnică. „Totul a fost aşadar o înşelătorie, răspunse Clementia furioasă. Ei bine! alege între viaţa ta, pe care o am în mână şi făgăduielile pe care vreau să mi le faci. Vreau să mă iubeşti toată viaţa. Dacă va trebui să părăsesc acest oraş, vreau să pleci cu mine. În Africa, Spania, Italia, în orice loc din lume, îmi este tot una, dacă pot trăi cu tine acolo, şi vreau ca şi ţie să-ţi facă plăcere să mă ai eu tine. Iată ce trebuie să-mi juri în faţa cerului, dacă nu vrei să-ţi străpung inima.”

Peres avusese. Răgaz să-şi împartă atenţia între vorbele ei şi mijloacele de a ieşi din încurcătură, dai' negăsind altă cale decât supunerea, procedă în singurul fel care se cuvenea. Li promise s-o iubească şi să o vadă întotdeauna cu plăcere. Un astfel de jurământ ar fi părut ridicol oricui afară de o femeie îndrăgostită. Clementia, prea mulţumită de jurământ, simţi detndată cum îi dispare ura. L-ar îi îmbrăţişat de o mie de ori pe Peres, dacă nu i-ar! i v nit: o altă idee care a fost cât pe-aci să-i spulbere teatV'; p. Ranţele. Tocmai când îşi cobora mâna pentru a arunca sabia şi când schimbarea din ochii ei îl făcu pe Peres să creadă că scena aceasta atât de neplăcută se sfârşise, ea reluă sabia, şi totodată privirea furioasă dinainte pentru a-i impune' o nouă condiţie: „Mai vreau, a zis ea, drept confirmare a jurămintelor tale, să vii să-ţi petreci noaptea aceasta la mine." Peres, văzând că a scăzut pericolul, nu se putu stăpâni să nu râdă de această propunere şi consimţi cu mai multă plăcere decât la celelalte. Sosind, din fericire, Junius pentru a-l scăpa din încurcătură, Peres se grăbi să Vină la mine să-mi povestească aventura. Totuşi, în mijlocul povestirii pe care nu putu să mi-o facă pe un ton serios, nu-mi ascunse că onoarea îi crea scrupule în privinţa acestui jurământ smuls cu 'forţa. Deşi schimbase câteva din cuvintele amantei lui când îl rostise, lăsându-şi astfel o portiţă de scăpare, îi era ruşine că trebuise să recurgă la nişte arme atât de mizerabile şi-l văzui întrebându-se dacă nu era mai demn pentru el să se mulţumească eu proverbul care consideră jurămintele de dragoste drept tot atâtea iluzii. Dar cum nici cauza aceasta nu-l mulţumea, luă o hotărâre care mi se păru într-adevăr mai onorabilă şi care îmi demonstră încă o dată generozitatea lui, Urma să obţină de la marele-maestru, sub cuvânt că era încă prea devreme pentru călătoriile pe mare, să-şi petreaeă restul iernii la Malta cu dona Clementia. Planul lui era să se folosească ele chiar această favoare pentru a o face pe ibovnica lui să înţeleagă că legătura lor fiind prea cunoscută, trebuiau să renunţe să se mai vadă până la plecare;; nu se îndoia că

lipsa îşi va face efectul obişnuit asupra inimii unei femei de care îl legase mai mult întâmplarea decât iubirea. Îşi mai propunea de asemenea să-l îndemne pe secundul de pe corabia mea, la care observase o oarecare înclinaţie pentru ea, s-o viziteze des. Acesta, un tânăr maltez fără avere, nu putea refuza s-o ia de nevastă, atunci când va vedea că farmecul ei este sporit de darul pe care Peres rămânea dispus. Să i-l facă. Pe de altă parte Clementia, când îşi va fi revenit din furie, nu putea să refuze, fără să facă o nebunie, o căsătorie care ştergea greşelile din trecutul ei, pentru a se încăpăţâna să urmeze un bărbat doar în calitate de amantă. Găsii că planul acesta era atât de potrivit, încât făcui unul asemănător în favoarea Helenei. Aveam printre slujitori un provensal foarte chipeş care-mi era în acelaşi timp camerist şi majordom; nu era de altfel lipsit nici de minte, nici de educaţie, iar credinţa lui merita o răsplată. Căsătoria cu el nu însemna pentru Helena o mare decădere, mama ei nefiind decât o burgheză din Malta. Mă gândeam că, o dată cu căsătoria, să pun pe numele amândorura cei patru mii de franci pe care-i destinaserăm iubitei mele şi, fără a mai amâna, i-am comunicat feciorului propunei’ea. O primi ca pe cel mai fericit lucru ce i se putea întâmpla. Deşi nu puneam nicio speranţă în tratamentul felcerului, chiar şi cea mai mică schimbare nu putea fi decât în avantajul Helenei, iar pe feciorul meu nu frumuseţea îl interesa. Planul acesta mă încânta în aşa măsură încât,. Adoptând planul lui Peres cu acelaşi zel, îi promisei să nu precupeţesc nimic ca să le fac să izbândească pe amândouă în acelaşi timp. Peres avu amabilitatea de a o revedea pe Clementia în noaptea următoare. Bucuria pe care o resimţi şi asigurările lui Peres că ordinul marelui-maestru va fi revocat o determinară să se lipsească de vizitele lui. Peres îmi aduse fără întârziere a doua zi această veste fericită. Crezurăm că ne asiguraserăm pe deplin liniştea şi libertatea.

Şase săptămâni trecură într-o linişte deplină. Secundul meu, care acceptase cu mult entuziasm propunerile mele,

începuse s-o viziteze pe Clementia, fără a-i explica anume ce urmăi'eşte. Era termenul când felcerul promisese că Helena îşi va recăpăta farmecul. O făcuse să sufere chinuri de nedescris, care nu izbutiseră decât s-o urâţească şi mai mult. A tras singură consecinţele. De cum a aflat din oglindă că se înşelase cu speranţe zadarnice, se şi hotărî să-mi scrie, scutindu-ne pe amândoi de vizita pe care o hotărâserăm. Scrisoarea era un model de raţiune şi modestie. Deplângea nenorocirea care mă despărţise de ea dar, mărturisind că nu mai era vrednică să inspire dragoste şi că se cuvenea cu atât mai puţin să se lase pradă iubirii, mă ruga ca, în loc să-i acord pensia pe care i-o oferiserăm, s-o ajut să-i facă pe plac marelui-maestru care păruse să dorească retragerea ei într-o mănăstire. Blândeţea ei mă irnpresionă destul demult pentru a trezi din nou toate urmele iubirii mele. Dar chipul acela groaznic care mă vindecase fără voia mea îmi veni din nou în memorie, şi-mi făcu acelaşi serviciu.

Ţinând totuşi la planul meu şi considerând hotărârea Helenei ca pe cel din urmă efect al disperării, îi răspunsei că o rog să nu se grăbească şi că aveam în privinţa ei unele intenţii care i se potriveau mai bine. Nu ştiu ce-şi închipui, dar îmi promise să aştepte în linişte ordinele mele. Ştirile pe care dorea să le afle între timp despre soarta Clementiei îi treziră dorinţa de a o revedea. Nici eu, nici Peres nu ştiam deloc ce le îndepărtase una de alta. Aflarăm însă curând, prin feciorul meu, căruia îi propuseserăm s-o viziteze cu asiduitate pe Helena, şi care era primit cu multă politeţe şi amabilitate, că nu avusese alte motive decât furia continuă în care o vedea pe tovarăşa ei şi remuşcările pentru acuzaţiile pe care ni le aduseseră. Dar cum noile idei asupra cărora le plăcea să discute reînnodaseră prietenia şi relaţiile lor, şi-au comunicat speranţele şi au început iar să se conducă după hotărâri luate împreună. Secundul meu le vedea cu multă asiduitate, iar feciorul meu sau majordomul, ca să-i dau un titlu mai de vază, le făcea o curte nu mai puţin asiduă. A fost deci firesc ca în desele lor

convorbiri să-şi deschidă inima. Se întâmplă însă ca cei doi amanţi să-şi arate prea vădit pretenţiile şi chiar sprijinul pe care-l aveau din partea lui Peres şi a mea. Clementia a înţeles cum stau lucrurile dar îşi ascunse gândurile şi, sigură că Helena nu bănuieşte încă nimic, amână pentru mai târziu să-i explice liniştit descoperirea.

Mândria, căci după cum v-am descris-o pe Clementia nu aş atribui dragostei furia ei, ideea pe care şi-o făcuse despre motivele ce-l îndemnau pe amantul ei să aprobe un plan în care ea vedea mai puţin indiferenţă decât dispreţ; în sfârşit, o mie de gândui'i negre sporite de apropierea dintre cele aflate şi toată purtarea lui Peres o făcură să treacă de la liniştea la care ajunsese la noi izbucniri de furie pe care încercă să i le inspire şi Helenei. Motivele lor de a se crede ofensate nu puteau fi aceleaşi. Secundul meu nu era un peţitor de care să-i fie ruşine Clementiei. De aceea, ura ei se îndreptă mai mult împotriva lui Peres decât asupra lui, daipentru a o face pe Helena să-i împărtăşească supărarea îi arătă cât trebuia s-o dispreţuiesc dacă îi prezentaserăm căsătoria cu feciorul meu ca pe o fericire. Nu era oare fiica unui om de vază? Iar ceremonia căsătoriei schimba oare cu ceva nobleţea din naştere a sângelui? O făcu să se ruşineze până într-atât de soarta pe care i-o pregăteam încât, împrumutându-i şi o parte din furia ei, reuşi s-o supună influenţei ei şi s-o facă să-i asculte toate sfaturile. Primul plan pe care îl puseră la cale fu să arate printr-o insultă răsunătoare dispreţul pe care-l aveau pentru noii lor îndrăgostiţi. Comparaţia pe care făceau între aceştia şi noi înşine le determină să ia o hotărâre puţin inspirată: privindu-i ca pe nişte oameni asupra cărora ele care trăiseră pe picior de egalitate cu noi, aveau toate avantajele, s-au crezut îndreptăţite să-i umilească direct. Un strop de judecată, dacă ar fi avut, le-ar fi îndemnat la mai multă prudenţă în propriul lor interes.

Ion

Chiar de a doua zi, după ce-l rugară pe Junius să fie la ele la ora când veneau de obicei cei doi peţitori, începură să-i

trateze cu un dispreţ de care aceştia, timizi şi respectuoşi, nu-şi dădură seama la început, până ce secundul meu începu să înţeleagă. Dragostea nu-i stinsese mândria. Deşi primise fără greutate să trăiască pe picior de egalitate cu majordomul, ştiindu-mi gândurile, se simţi totuşi ofensat să se vadă pus pe aceeaşi treaptă cu el de către Clementia, care părea să socotească ambiţiile lor la fel de necuviincioase. Lăsând la o parte tonul galant, se apără cu multă fermitate. Ea nu aştepta decât prilejul acesta pentru a-l insulta şi mai pe faţă. Imploră ajutorul lui Junius împotriva acestor neobrăzaţi care abuzau de bunăvoinţa stăpânilor lor. Iar câţiva oameni care stăteau la pândă din porunca ei şi care veniră în fugă la strigătele ei încercară să-i gonească pe cei doi amanţi cu o violenţă jignitoare. În aceste condiţii, secundul meu nu mai păstră niciun fel de consideraţie pentru faptul că Clementia esa femeie. Disperarea pe care o simţi văzându-se tratat cu attâta dispreţ de o femeie pentru care credea că face un mare sacrificiu luând-o de soţie îl făcu să-şi întoarcă răzbunarea împotriva ei. Fusese forţat să scoată sabia pentru a se’apăra şi n-o întrebuirsţă, l’n tulburarea lui, decât pentru a da o lovitură mortală nefericitei Clementia. Junius se gândi mai puţin s-o răzbune cât să pună capăt tfpzordinii, şi cele trei sau patru slugi pe care se bizuise Clementia se lăsară păgubaşe în faţa unui ofiţer care nu părea dispus să le cedeze uşor. Toată grija lor se îndreptă asupra ei, în timp ce locotenentul şi majordomul se grăbiră să plece.

Veniră direct la mine să-mi relateze această întâmplare nefericită. Un sfârşit atât de umilitor îi vindecase pe amândoi de dragoste, păsându-le mai puţin de iertarea mea cât de învoirea de a dispreţui şi urî două femei care le fuseseră atât de puţin recunoscătoare pentru afecţiunea lor. În timpul povestirii, mi se păru însă că majordomul era mai puţin iritat şi că se îndoia încă de sentimentele iubitei sale, pentru că singura care vorbise fusese Clementia.

Nenorocirea acesteia nu-l lăsă deloc indiferent pe Peres. Se grăbi să se ducă la ea. Era într-o st, are în care nu se

mai putea spera nimic. Păru totuşi să recapete puteri la vederea celui pe care-l socotea cauza nenorocirilor ei; şi ultimele ei cuvinte fură vorbe de ocară împotriva lui Peres, care avu destulă generozitate ca să sufere din această cauză. Veniserăm aproape imediat după el, aşa că am asistat la această tristă întrevedere, fără să pot face nimic care să micşoreze grozăvia scenei. Helena rămăsese lângă tovarăşa ei. Îi vorbii cât putui mai convingător, arătându-i că era în interesul ei să primească propunerea mea de a accepta mâna majordomului împreună cu avantajele pe care voiam să le adaug la această căsătorie. Drept răspuns vărsă un şuvoi de lacrimi, urmate de o rugăminte cam neaşteptată. Văzând că, în pofida celor întâmplate, îi arătam încă bunăvoinţă, îmi spuse ea, îmi cerea favoarea de a fi lăsată să-şi petreacă alături de mine restul vieţii. Ţineam casă mare şi o femeie ataşată intereselor mele prin recunoştinţă şi dragoste putea să-mi fie de oarecare ajutor în gospodărie. Mă imploră să-i primesc serviciile, arătând că schimbarea înfăţişării ei avea să mă ferească, cu siguranţă, de gura lumii. Degeaba îi arătai că putea să fie mai fericită mergând pe calea pe care i-o oferiserăm. Vorbele mele fură zadarnice. Am fost atât de mişcat de încăpăţânarea cu care îmi repeta rugămintea aceasta încât îi făcui hatârul cu bucurie şi, uitând de urâţenia ei, o îmbrăţişai din toată inima.

Mă găseam eliberat dintr-odată de toate grijile, căci soarta înlăturase din calea mea toate piedicile. Prima maa dorinţă fu să mă dedic pe viitor numai glorioaselor îndatoriri ale Ordinului. Nu mă socoteam despărţit de Peres până când nu-l voi fi dus în Spania, iar hotărârea lui de a se întoarce în ţară nu-i micşorase zelul pentru pregătirea unei campanii glorioase. La prima suflare de vânt prielnic, vasul meu era mai în formă ca niciodată. Plecarăm din Malta cu binecuvântarea marelui-maestru, care aflase de modul cum luaseră sfâi’şit aventurile noastre.

Am luat calea Messinei de unde urma să-l luăm pe corsarul Lirno spre a-l duce apoi pe Peres în Spania. Dar

aceeaşi fatalitate care mă făcuse întotdeauna să plătesc gloria cu un preţ prea mare, de cum pierdurăm coasta din vedere, stârni un vânt atât de puternic încât ne împinse spre regatul Neapole. Dacă n-ar fi trebuit decât să reparăm stricăciunile produse vasului ne-am fi socotit fericiţi. Dar, gândind să ne adăpostim într-o radă pustie unde am ajuns cu multă greutate, nimerirăm în mijlocul a trei corsari care se adăpostiseră acolo. Deşi, în mod normal eram capabili prin curaj şi număr să le ţinem piept, vasul nostru suferise atâta din cauza furtunii încât un atac din partea lor putea fi foarte primejdios, iar noi, observându-le pregătirile, înţeleserăm că voiau să profite de nenorocirea noastră. Totuşi, cum nici violenţa vântului, nici curajul nostru nu ne îngăduiau să fugim, le-am ţinut piept cu fermitate. Artileria noastră, mult mai puternică decât cea a celor trei vase la un loc, ne sluji atât de bine încât am scufundat una din corăbii chiar din prima salvă. Celelalte două reuşiră să se agaţe de noi de amândouă părţile. Dar acest lucru nu ne sperie, cu atât mai puţin cu cât, având destui oameni pentru a le face faţă şi unora şi altora, ne prindea bine să-i putem avea atât de aproape. Nici nu ne-au rezistat mult; după ce am ucis o parte din ei, ceilalţi nu întârziară să se predea.

O pradă atât de neînsemnată nu’sporea cu nimic bogăţiile noastre, dar era un început de campanie atât de glorios încât, în loc să ne facem reparaţiile în vreun port din regatul Neapolelui, hotărârăm să ne întoarcem la Malta, unde gândeam că vom fi primiţi cu toată cinstea datorită triumfului. Marea ne păru curând destul de liniştită ca să putem călători fără teamă în starea în care ne aflam. Într-adevăr, o trecurăm fără primejdie, iar întoarcerea noastră surprinse pe toată lumea. Însă prima noutate pe care am aflat-o în port a fost că marchizul de Leniati, sosit de două zile împreună cu mama Helenei, depusese o plângere la marele-maestru cu privire la răpirea fiicei sale şi că neputând să respingă cererea unui om atât de însemnat, curtea, o acceptase. Helena, căreia îi lăsaserăm în grijă

casa, se văzu nevoită să se întoarcă sub autoritatea mamei ei, şi mi se vorbi atât de serios de această afacere, încât am discutat cu Peres dacă siguranţa mea nu-mi cerea să mă îndepărtez de insulă. În afară de starea proastă a vasului, mi-a mai arătat că o fugă atât de nesăbuită ar da apă la moară acuzatorilor mei, şi că după favoarea arătată de marele-maestru nu trebuia să mă tem prea mult că mi-ar lua-o pentru a o da unei femei ca Rovini, fiind de presupus că Leniati se lăsase influenţat de ea. Într-adevăr, aflai chiar în aceeaşi zi, printr-un bilet al Helenei, că ea era la obârşia acestei acţiuni. Îndemnată de sfaturile nefericitei Clementia, îi scrisese mamei ei pentru a se plânge de nedreptăţile mele, şi plângerile ei fuseseră atât de mişcătoare încât Rovini, cu lacrimile sale, îl obligase pe marchiz să se declare apărătorul ei. Dar Helena mă asigura că, departe de a se alătura lor pentru a-mi pricinui neajunsuri, căuta ocazia să se sustragă vigilenţei lor continui, hotărâtă să meargă să se arunce la picioarele marelui-maestru pentru a se opune acuzaţiilor lor şi pentru a obţine libertatea de a-şi îndeplini slujba pe care i-o încredinţaserăm în casa mea.

Era o altă situaţie extremă, care putea să atragă noi încurcături. Mă dusei hotărât să mă înfăţişez marelui-maestru, care mi se păru destul de necăjit de obligaţia de a-l asculta pe Leniati. Fără a mai socoti scandalul provocat de o afacere care făcea atâta vâlvă, se temea de a fi nevoit să se poarte cu mine ca un judecător, iar asprimea nu se potrivea deloc cu sentimentele pe care le căpătase pentru mine. După ce îmi arătă urmările pe care nu era sigur că le va putea împiedica, îmi spuse că, nebănuind la Rovini decât dorinţa de a obţine nişte despăgubiri băneşti, mă sfătuia să i-o iau înainte oferindu-i mai mult decât ar putea pretinde. Acest mijloc, care îmi plăcu din capul locului, cerea un fel de târguială cu care voiam să-l însărcinez pe Peres, dar marele-maestru fu de părere că, pentru a înăbuşi cât mai repede scandalul şi plângerile, trebuia să-mi prezint oferta cât mai politicos, trimiţând vorbă lui Leniati şi ibovnicei lui

că-i rugam să-mi primească vizita. Acceptai cu atât mai mult cu cât, urmându-i sfaturile, câştigam noi drepturi la protecţia lui. O înştiinţai, fără întârziere, pe Rovini de intenţia mea de a-i îndeplini toate dorinţele, rugând-o totodată să-mi îngăduie s-o vizitez.

Dacă am vreo imprudenţă să-mi reproşez, e aceea de a nu mă fi adresat lui Leniati, care avea probabil prea multă onoare ca să abuzeze de încrederea mea. Mai făcui şi o altă greşeală ducându-mă fără a fi însoţit de nimeni într-o casă unde, chiar fără să bănuiesc nenorocirile care mă aşteptau, trebuia să mă gândesc să am câţiva martori ai ofertelor mele şi ai felului cum vor fi primite. Dar omul cinstit uită de obicei să se păzească. Mă dusei la Rovini la ora pe care ea mi-o indicase pentru vizită. Nu erau decât fiica ei şi cu ea. Dar de-abia mă aşezaserăm când, văzând că intră, unul după altul, trei necunoscuţi, care se aşezară alături de mine, fără semnele obişnuite ale politeţii, avui presimţiri rele despre această întrunire pe care nu puteam să mi-o închipui întâmplătoare. Sosi şi un al patrulea. Trebuie să fi fost cel mai de temut căci, de cum intră, Helena, care nu îndrăznise încă să-şi ridice ochii în faţa mamei ei, nu-şi putu stăpâni impulsul de a ridica vocea şi, folosind câteva cuvinte franţuzeşti învăţate de la mine în timpul călătoriilor noastre, stărui să mă retrag, dacă voiam să mă feresc de ura mamei ei. Exemplul lui Peres mă făcu să înţeleg primejdia. Părăsii locul unde eram şi, apropiindu-mă fără grabă de uşă, mă gândeam la noua formă pe care această împrejurare mă obliga s-o dau propunerilor mele. Fui oprit de un al cincilea spadasin care era de pază afară, pesemne ca să nu pot scăpa. Deşi nu mă gândeam să plec fără a fi explicat motivul vizitei mele, mi se puse în faţă şi-mi spuse că nu este îngăduit să părăseşti nişte femei pe care le-ai insultat fără a le da cuvenita satisfacţie. Dat fiind tonul pe care îmi era cerut, lucrul acesta mi se părea acum o înjosire. Numărul duşmanilor mei nu răpi cu nimic ardoarea care-mi aprinse deodată sângele dar, neînchipuindu-mi că cinci bărbaţi purtând spadă nu ar fi decât nişte abjecţi

asasini, i-am înfruntat cu multă mândrie. Începui să mă plâng de acest procedeu care răspundea atât de puţin intenţiilor care mă aduseseră acolo şi o întrebai pe Rovini cu *ce* gând chemase la întrevederea noastră o ceată de oameni pe care nu-i cunoşteam defel, când unul din ei, trecând prin spatele meu, se apropie de uşă ca s-o închidă. Helena, care observase mişcarea, îmi strigă să mă feresc de trădare. Avui timp să pun mâna pe spadă şi această mişcare însoţită de o privire înfricoşătoare îl opri pe perfidul care se apropiase. Pe de altă parte, Rovini, furioasă împotriva fiicei ei. Nu înceta s-o copleşească cu insulte şi lovituri. În timp ce unul din complici, reproşându-le tovarăşilor săi laşitatea, se pregătea să' vină spre mine. Atâta încetineală şi nehotărâre mă lămuri că aveam de-a face cu nişte duşmani nu prea de temut; luai atunci un ton care putea fi o nouă imprudenţă faţă de nişte duşmani mai hotărâţi. Spada pe care nu o lăsaserăm din mână părea să-i ţină la respect şi avui timp să-i reproşez amarnic Rovinei felul cum se purta cu fiica ei. În acest timp se auzi vocea lui Leniati care venea împreună cu altcineva. Fu ca un semnal pentru cei cinci adversari ai mei care, scoţându-şi toţi săbiile, făcură un semicerc în jurul meu, fără a se apropia totuşi nici la lungimea armelor lor. Începeam să cred că nu-mi rămâne decât să-mi dau viaţa cât mai scump posibil şi eram gata chiar să lovesc eu primul când, împreună cu Leniati care îşi grăbise pasul auzind zgomotul, îl văzui apă-; rând pe Peres. Pe mine mă văzură primul şi fură surprinşi să mă găsească cu spada în mână. Dar. Scoţându-şi-o la rândul lor, şi fără a pricepe ce le spuneam în legătură cu pericolul în care mă aflam, Leniati, care îşi aruncă privirea asupra asasinilor mei, dădu toate semnele de uimire: „Eh! ce căutaţi aici, netrebnicilor? îi întrebă el cu un aer autoritar. Care este scopul acestei deghizări şi al acestui oribil complot?" Unul din ei răspunse cu timiditate că-l ştia prea bine. „Cum adică, îl ştiu şi eu? reluă el pe un ton furios. Ieşiţi, ticăloşilor!" şi, repezindu-se la ei, îi goni jos pe scări lovindu-i cu latul spadei.

„Sunt slugile mele, îmi spuse el întorcându-se spre mine, care s-au înarmat şi s-au travestit pentru un scop pe care nu-l cunosc. Dar îl vom afla de la domnia-voastră, doamnă, continuă el adresându-se lui Rovini; şi sper să nu vă găsesc atât de vinovată pe cât cred.” Ea tăcu, cuprinsă de o tulburare care spori şi mai mult mânia lui Leniati. Profitai de acest moment pentru a-i declara cu ce intenţii mă găseam acolo. Le şi aflase de la Peres şi venise cu scopul de a ajuta la împăcarea noastră. Dar când adăugai că după ce anunţaserăm mamei Helenei vizita mea şi ea îmi hotărâse ora, fuseserăm surprins să mă văd ameninţat de o ceată de asasini, cărora nu le lipsise decât curajul ca să-mi ia viaţa, se înfurie atât de tare încât îndreptă vârful spadei spre ea şi, cedând numai rugăciunilor noastre, îmi promise că o va lăsa să. Trăiască, dar numai cu condiţia să ne divulge secretul acestei acţiuni oribile, în care se temea să nu fie acuzat că ar fi fost părtaş.

Ea nu vărsa nicio lacrimă, sentimentul care o făcea să tacă nefiind decât imboldul celei mai negre furii. Silită totuşi de ameninţările marchizului, spuse: „Cum aşa? să nu iau eu viaţa celui care mi-a răpit fiica, celui care mi-a dat-o înapoi aşa cum o văd, aşa cum ochii mei de-abia o recunosc? Şi poţi tu să-i iei partea? Da, continuă ea cu aceeaşi furie, am vrut să fie omorât în faţa mea, dar numai după ce i-aş fi smuls nişte făgăduieli mult mai mari decât oferise, pe care l-aş fi silit să le semneze cu cuţitul la gât. Sosirea voastră îi va salva averea care era obiectul cel mai neînsemnat al răzbunării mele; dar să se ferească de mine, dacă vrea să trăiască!” Nu fui prea impresionat de o ameninţare pe care nu o luam decât drept un acces de furie. Dar Leniati, foarte necăjit de o tărăşenie de a cărei ruşine prevedea că nu va scăpa nici la Neapole, căuta prin dezvinovăţiri şi scuze să-mi înăbuşe reproşurile. Îmi povesti cum se lăsase convins să vină să ceară dreotate marelui-maestru pentru tot răul pe care i-l făcuserăm fiicei sale. Reluând traiul cu Rovini, fusese prea puţin îngrijorat în privinţa Helenei, atâta timp cât ştiuse că o iubesc, iar când

ea renunţase de bunăvoie la căsătorie, socotise că nu era noroc mai mare decât de a trăi cu un amant care o adora. Aflând apoi dintr-o scrisoare scrisă chiar de ea nu numai că o părăsiserăm, dar şi că o tratam cu dispreţ şi o duritate insuportabilă, nu putuse să reziste dragostei de tată şi rugăminţilor lui Rovini. Cu toate acestea, ajungând la Malta, fusese foarte mirat s-o găsească instalată în casa mea, şi părând foarte mulţumită de soarta ei. Ar mai fi fost dispus s-o lase acolo, dacă ura lui Rovini, care sporise văzând pe obrazul fiicei sale urmele unei boli groaznice, nu l-ar fi obligat oarecum să se adreseze mareluimaestru, Nu socotise însă, adăugă el, că se cuvine să folosească trădarea şi asasinatul şi încă mai puţin că ar îndrăzni cineva să-i corupă propriii slujitori.

Hotărârea pe care o luă, aruncând lui Rovini o privire dispreţuitoare, fu de a o întreba pe Helena, care încă mai vărsa lacrimi, de care parte era inima ei. Îi jură că va avea libertatea să-şi urmeze impulsul inimii şi că să nu se teamă nicicum de mama ei. Această blândă fată ridică ochii spre mine, ca pentru a căuta în ochii mei ce-i îngăduiam să răspundă. Poate că mila şi recunoştinţa au dat obrazului meu o expresie de blândeţe, dar luând-o drept un semn că dorinţele ei fuseseră înţelese, alergă spre mine cu braţele deschise şi-mi apucă mâna, pentru a-i arăta tatălui ei ce-şi alege. Acesta se întoarse spre mine. „Este o limbă pe care o înţeleg, îmi spuse el, şi dacă eşti încă dispus să ai grijă de ea, o încredinţez generozităţii domniei-tale. Să se întoarcă la casa domniei-tale chiar din acest moment.” Helena nu mai aşteptă să-i fie repetată această permisiune. Se pregătea să ia drumul casei mele, după ce adresase câteva mulţumiri marchizului şi mamei ei, când, mai furioasă ca oricând, aceasta se aruncă asupra ei ca s-o reţină. „N-o să-mi smulgeţi fata, strigă ea pe un ton înspăimântător. Iar tu, continuă ea adresându-se marchizului, tu, care îţi atribui dreptul de a-i hotărî soarta, află că nu-l ai decât pe acela pe care am vrut eu să ţi-l dau asupra ei şi asupra mea, şi că o pensie nenorocită, de mi-e ruşine că am acceptat-o, nu mă

va face niciodată sclava ta.” Jignit de acest reproş, care nu era cu totul neîntemeiat, Leniati îi răspunse pe un ton repezit că roşea el însuşi de a fi fost prea bun cu ea, şi această nouă scenă era pe cale să devină şi mai îngrozitoare decât aceea din care abia ieşiserăm, când cerul îmi inspiră un gând care linişti dintr-odată furtuna. „îţi iubeşti destul fiica, îi spusei lui Rovini, încât să doreşti să trăieşti cu ea? îţi ofer, ca şi ei, un loc în casa mea. Aminteşte-ţi că acesta era primul meu proiect. Intenţiile mele nu s-au schimbat.’1 Mă întrerupse: „îţi accept propunerile, îmi spuse, mai puţin ca să trăiesc împreună cu Helena, decât ca să rup orice legătură cu acest monstru.” Vorbea despre Leniati, care se mulţumi să zâmbească de această ieşire. Departe de a se opune propunerii mele, găsi că era cel mai fericit lucru ce putea să se întâmple pentru ele şi pentru mine însumi. Puteam să-i demonstrez că onoarea nu-mi impunea acest lucru mie mai mult decât lui şi că obligaţiile noastre erau cam aceleaşi. Dar dorinţa de a pune capăt unei situaţii care mă întrista, şi chiar folosul pe care puteam să-l am, în lipsa mea, de la prezenţa a două femei ale căror interese aveau să devină. Aceleaşi cu ale mele, mă făcură să primesc consimţământul marchizului şi pe cel al Rovinei ca pe o favoare. Vestea acestei înţelegeri răspândindu-se curând, marele-maestru fu atât de mulţumit încât găsi prilej să mă elogieze în mod public. Toate greşelile din tinereţea mea erau reparate printr-un sacrificiu care părea o ispăşire. Comandorii cei mai bătrâni şi cei mai severi mă copleşiră cu prietenie şi priviră ca un semn bun pentru viitor victoria pe care o câştigaserăm. Asupra mea. Astfel plecarea mea, care nu fusese amânată decât până la terminarea reparaţiilor corăbiei mele, fu însoţită de felicitările şi urările întregii curţi.

Nu am ajuns la Messina fără greutăţi din cauza mării şi vântului. Peres, minunându-se că nu plecam niciodată pe mare fără a fi maltrataţi de vreo furtună, mă îndemna să las grija de a-l duce în Spania lui Lirno, care ne aştepta în acel port, şi să renunţ la mare unde dobândiserăm, îmi

spunea el, destulă glorie pentru a mă mulţumi cu ocupaţiile liniştite de la curte. Dar nu mai aveam în suflet un alt sentiment mai viu decât al prieteniei. Ce nu datoram oare unui prieten atât de generos şi atât de fidel? Cea mai mare dorinţă a mea ar fi fost să-mi petrec restul zilelor împreună cu el; şi când interesele noastre ne sileau să ne despărţim, priveam ca o fericire preţioasă toate momentele pe care puteam să le mai petrec împreună cu el. Jurai să nu-l părăsesc până ce nu-l voi fi readus în sânul familiei lui. Astfel, schimbând vechiul plan de a mă opri în primul port din Spania, mă hotărâi să-l însoţesc la Madrid şi de acolo până în Galicia. Tovărăşia lui Lirno ne era prea puţin necesară într-o vreme în care Franţa avea pe mările noastre o flotă puternică, ce-i ţinea pe toţi africanii în porturile lor. Totuşi, ne rugă cu atâta insistenţă să-i îngăduim să ne însoţească, încât consimţirăm să facem călătoria împreună cu el.

Călătoria nu ne-a fost întreruptă de nicio piedică până în dreptul insulei Minorca, unde ne şi socoteam ajunşi într-o mare care ţine de Spania. Lirno, care avea o corabie foarte uşoară, era deseori destul de departe înaintea noastră, iar intenţia noastră fiind să intrăm la Câdiz, el a fost împins de un vânt atât de favorabil la trecerea prin strâmtoare, încât îl pierdurăm din vedere. Întâmplarea făcu să întâlnească o navă spaniolă care se întorcea în ţară cu o încărcătură bogată şi, cu perspicacitatea deosebită a corsarilor, îşi dădu seama de valoarea acestei prăzi. Faptul că Peres era spaniol nu i se păru un motiv destul de puternic pentru a-i cruţa naţiunea. Se lăsă târât de pofta de pradă şi, după © luptă care dură mai puţin de un. Sfert de oră, deveni stăpânul corăbiei şi a mai mult de o sută de mii de piaştri care alcătuiau o parte din încărcătura ei. Totuşi, cum îi trecuse înflăcărarea căreia îi datora poate izbândă, simţi că ar fi nepotrivit să se reîntâlnească cu Peres având ca pradă un vas spaniol. Tot atât de necuviincios ar fi fost să ne părăsească fără a ne da de ştire, iar pe de altă parte, în acele locuri nu i-ar fi fost cu putinţă să treacă cu prada lui

atât de aproape de noi fără să-l recunoaştem. Luă o hotărâre care dovedea mai puţină prudenţă decât îndrăzneală: Repuse vasul capturat în libertate după ce mai xntâi transportă în al său-tot ceea ce avea mai de preţ şi, după ce se asigură prin întrebări ’puse căpitanului că acesta urma să-şi încheie călătoria într-un port din Andaluzia, încetinindu-şi mersul, ca şi când nu dorea decât să ne aştepte pentru a intra la Câdiz împreună cu noi, ne ascunse aventura cu atâta isteţime, încât nu avurăm nici cea mai mică bănuială, Călătoria noastră se sfârşi cu bine şi Lirno, sigur de discreţia oamenilor săi prin grija pe care o avusese de a împărţi prada cu ei, se prezentă în faţa portului cu o îndrăzneală demnă de profesiunea lui.

Greutatea nu a fost să fim primiţi deoarece, având intenţia să mă unesc cu Lirno la Messina pentru a merge să capturăm vase turceşti, avuseserăm grijă să iau o adeverinţă de la marele-maestru pentru două vase care păreau a fi amândouă sub ordinele mele. Dar, oricâtă încredere ar fi avut Lirno în fidelitatea echipajului său, nu găsi cu cale să-şi lase corabia acolo pentru a merge cu noi, ba chiar, surprins de a mă vedea dispus să-mi părăsesc vasul pentru a-l însoţi pe Peres, îmi declară că tot ceea ce putea să facă pentru a-mi arăta afecţiunea era să-mi aştepte întoarcerea în portul Câdiz. Mă despărţii de el cu părerea pe care o avuseserăm întotdeauna despre caracterul lui şi cu promisiunea că mă voi întoarce curând. Peres, care-şi propusese la început să meargă direct la Madrid, îşi schimbă planul cu acela de a trece mai întâi să-şi vadă moşiile. Nu-i displăcea să-mi dea prilejul să-mi dau seama de importanţa lui, iar asigurările pe care le primise de la regele Marocului îi garantau că se putea arăta acolo fără primejdie.

Sosirăm la un castel care arăta foarte bine măreţia unuia din neamurile cele mai vechi din Spania.’ Peres a fost primit ca un stăpân scump, pe care demult îl credeau mort şi a cărui întoarcere nu putea fi decât prilej de mirare şi de bucurie. Trimise deîndată un om de încredere la Madrid

pentru a afla dispoziţiile curţii, iar răspunsul primit îi depăşi toate speranţele. Amintirea serviciilor aduse de el fusese atât de bine păstrată încât stăruiseră să se ducă acolo chiar acei care contribuiseră cel mai mult la dizgraţia sa. Îmi făcea plăcere să-l însoţesc pentru a fi martor la primirea strălucită ce i se pregătea. Nu râmaserăm la moşie mai mult de o săptămână şi, ajungând la Madrid, Peres fu copleşit de binefacerile regelui aproape de cum sosi; aveam şi eu parte de onorurile pe care le primea Peres şi, mereu atent la cele mai duioase griji ale prieteniei, acesta n-ar fi gustat nicio plăcere dacă nu o împărţea cu mine. Dar Peres n-avea să se bucure mult timp de norocul său, iar mie îmi era scris să încerc în Spania cea mai cumplită durere din viaţa mea.

În mijlocul celor mai înalte speranţe şi bucurându-se de mii de avantaje care începuseră să se împlinească, toţi stăruiau ca Peres să le întărească prin căsătorie. Se arătă cu atât mai dispus la acest lucru cu cât, auzindu-mă de mai multe ori vorbind de plecare, crezuse. Că plăcerea de a asista la căsătoria lui ar fi fost motivul care mă reţinea la Madrid. Cei care îi propuseseră să se căsătorească se grăbiră să-i găsească o partidă demnă de el. I se oferiră mai multe, între care a stat câtăva vreme în cumpănă. În sfârşit, aceeaşi soartă nenorocită care îl urmărise de atâta timp îl făcu să aleagă ceea ce putea fi mai rău în Spania. Frumuseţea, naşterea şi bogăţia păreau întrunite, totuşi, în persoana care îi plăcu şi, cu toate că el nu mai era chiar tânăr, dar era chipeş şi dobândise o vază deosebită prin merite şi reputaţie, nu fu nimeni la curte care să nu aprobe unirea acestor două inimi care păreau demne una de cealaltă. Deveni veşnic prezent unde se afla iubita lui, iar gravitatea şi seriozitatea caracterului său făcură să fie exceptat de la regula impusă în Spania iubiţilor a căror cuminţenie nu ar fi destul de sigură. În acest fel, şi eu o vedeam foarte des pe iubita lui, căci el n-ar fi făcut un pas fără să insiste să-l însoţesc. Rolul meu în convorbirile lor era acela al unui prieten care cunoaşte lumea şi care are

experienţa dragostei. Le lăsam toată libertatea de care aveau nevoie pentru a-şi comunica duioasele lor sentimente şi, dacă deseori eram chemat să particip la aceste convorbiri de către iubita lui sau chiar de el, nu abuzam niciodată de o favoare pe care nu credeam să o datorez decât prieteniei lor. În curând, condiţiile căsătoriei fiind stabilite, începură pregătirile şi se hotărî şi ziua ceremoniei. Peres părea încântat de alegerea lui, tot aşa şi logodnica lui de a ei. Mă bucuram de semnele iubirii lor şi îi felicitam adesea de o unire atât de potrivită. În sfârşit, în ajunul zilei hotărâte pentru festivitate, am fost rugat printr-un bilet al tinerei spaniole să mă duc la ea, şi ora pe care mi-o indica era aceea la care sunt cei mai puţini oameni pe străzi în Spania. Era firesc să-mi închipui că mă chema cu asentimentul prietenului meu. Cinaserăm cu el. Deşi îmi recomanda multă discreţie, nu am crezut că această precauţie l-ar privi şi pe el şi i-am arătat lui Peres biletul pe care îl primiserăm. „Du-te, îmi spuse el trebuie să fie vreo idee năstruşnică pe care vrea să ţi-o propună pentru a da mai multă strălucire serbării.’O găsii singură, şi măsurile pe care slugile ei le luară ca să mă introducă la ea se potrivelau cu discreţia pe care mi-o ceruse. În sfârşit, după ce mă primi cu un aer încurcat, păru că-şi caută cuvintele câtva timp: „Prietenul domniei-voastre, mi-a spus ea, este omul pentru care am cea mai mare stimă; dar nu-l iubesc; şi dacă mi-ar fi îngăduit să-mi urmez îndemnul inimii, cunosc pe cineva căruia i-aş dărui-o toată.” Mă pregăteam să-i răspund că cea mai trainică temelie a căsătoriei este stima, şi că iubirea o urmează curând. Dar mă întrerupse de la primul cuvânt: „Nu, nu, nu voi simţi niciodată mai mult decât acest sentiment; dar cum nu se poate să nu fi observat acest lucru, dacă nu ai înţeles din atenţiile şi privirile mele că domnia-ta eşti singurul care-mi poate da fericirea, dar că profesiunea domniei-tale este un obstacol definitiv, care mă sileşte să-mi înăbuş sentimentele; în sfârşit, dacă eşti convins că te iubesc, nu te vei mira că înainte de a mă dărui prietenului domniei-tale doresc să te

văd măcar o dată, aşa cum aş fi dorit să te am pentru tot restul vieţii”. Mă făcu să înţeleg atunci că, nemaiputind dispune decât de acea noapte, era hotărâtă să-mi acorde mie prima noapte şi să-şi satisfacă pofte la care va fi nevoită să renunţe chiar din ziua următoare. Profitând apoi de faptul că uimirea mă amuţise, mă asigură că luase măsuri care să înlăture orice bănuieli ale lui Peres sau ale celor pe care i-ar putea interesa faptele ei.

După o experienţă atât de îndelungată a nebuniilor dragostei, ajunseserăm să cred că nu poate fi vreuna pe care să n-o cunosc şi că toate slăbiciunile altora nu pot fi decât la fel cu ale mele. Dar fui izbit atât de noutatea cât şi de indecenţa propunerii ei şi, fără a mă gândi să ascund impresia pe care mi-o făcuse, îi răspunsei prea pe faţă că nu puteam să nu respect prietenia şi onoarea. Mai adăugă câteva insistenţe în care am început să văd mai multă ciudă decât dragoste şi, văzându-mă la fel de neclintit, fu cuprinsă de o ci’iză de furie care mă obligă să mă gândesc la plecare. Dar atunci mânia şi indignarea ei ajunseră la culme. Neavând nicio speranţă să mă oprească, îmi jură, în momentul în care-i întorceam spatele pentru a o părăsi, că invocam degeaba prietenia pentru a-l scuti pe Peres de soarta pe care ea i-o pregătea şi că favorurile pe care eu i le refuzaserăm vor fi imediat dăruite altuia. Într-adevăr, în turbarea care o stăpânea, chemă pe lacheul care mă introdusese, şi care stătea de pază la uşa ei. Acesta intră chiar în momentul când eu ieşeam. O auzii poruncindu-i să închidă uşa după mine. Cu toată graba mea de a mă îndepărta pentru a putea cugeta la această păţanie neobişnuită, curiozitatea mă puse să rămân să trag cu urechea. Ciuda ei era încă atât de puternică încât, cum vorbea cu glas ridicat, nu-mi scăpă niciunul din cuvintele ei. Îi dădu poruncă slujitorului să se aşeze lângă ea şi, văzându-l că ezită, din respect, îşi reînnoi porunca pe un ton mai categoric. Fără îndoială că el se supuse atunci. Urmară câteva clipe de tăcere. Aş fi dorit să pot vedea până şi înfăţişarea şi privirile lor. Ea vorbi în sfârşit din nou,

aproape în aceiaşi termeni pe care-i întrebuinţase şi cu mine: „Te-am iubit dintotdeauna, îi spuse ea, şi am regretat de mii de ori că naşterea şi condiţia ta m-au împiedicat să-mi urmez îndemnul inimii. Mâine mă mărit; dar nimic nu mă împiedică să-mi ascult astăzi dragostea”. Se opri, probabil pentru a-l lăsa să-i ghicească intenţiile. Mă cutremuram de scârbă şi, dacă n-aş fi crezut că o voi pedepsi mai bine înştiinţându-l pe Peres de ruşinea ce-l ameninţa, m-aş fi întors cu spada în mână pentru a îneca în propriul ei sânge poftele şi ticăloşia ei. Totuşi, nevrând să pierd nimic din această scenă, aşteptam să aflu răspunsul slujitorului, pentru a-mi da seama de mersul evenimentelor după mărturia îndrăznelii şi bucuriei lui. Acesta nu stătu nemişcat, căci zgomotele pe care le auzeam vorbeau mult despre ardoarea sentimentelor lui. Dar atunci când o credeam pe tânăra spaniolă ajunsă în culmea ruşinii, care nu-mi fu mirarea s-o aud izbucnind în învinuiri şi ameninţări: „Mizerabilule, îi spuse ea, la ce îndrăzneşti să râvneşti? Cât de mare îţi este neruşinarea? Cum! trădătorule, poftele tale josnice îndrăznesc să se îndrepte spre mine? Fugi, până nu strig ca să fi pedepsit, şi să nu îndrăzneşti să mai apari în faţa mea!”

Nenorocitul se grăbi într-adevăr să iasă şi, auzindu-l că se apropie de uşă, de-abia avui timp să mă duc pe seară ca să nu fiu văzut. O încheiere atât de neaşteptată îmi încurcă şi mai mult ideile. Mi se părea lucru sigur că ruşinoasele ameninţări ale spaniolei rămăseseră neîndeplinite şi credeam că numai ciuda provocată de refuzul meu o făcuse să-şi piardă câteva momente grija de onoarea ei şi orice judecată. Dar eram oare mai puţin obligat să-i comunic lui Peres aceste împrejurări ale căror martori îmi erau urechile şi ochii? Cunoşteam eu oare vreo lege a bunei-cuviinţe şi a discreţiei care să mă oprească de a face prietenului meu acest serviciu esenţial? îl căutai imediat. Nu era mai puţin nerăbdător să mă revadă, iar întrebările lui mă scutiră de o parte din dificultăţile de care mi-era teamă în această destăinuire. Iubea, şi inima lui, pe care numai onoarea şi

prietenia o conduseseră până atunci, se lăsase cucerită de farmecul frumuseţii mai mult decât de atracţia averii. Fu atât de mişcat de impresia pe care i-o făceau spusele mele încât îmi păru rău că mă hotărâserăm să nu-i ascund nimic. Dar nu mai puteam să-mi iau vorbele înapoi. Îi înfăţişai toată nenorocirea lui şi avui cruzimea să adaug că fuseserăm martor la tot ce i-am povestit. Scumpul meu Peres îmi mărturisi că suferă cea mai grea încercare la care îi fusese supusă vreodată virtutea. Fu nevoit să se aşeze pentru a se linişti. „Aş fi demn de toată nenorocirea mea, îmi spuse el, dacă mi-aş bănui prietenul de-a fi contribuit la ea. Nu, sunt martor, a adăugat el, de comportarea pe care ai avut-o faţă de această perfidă, şi nu o acuz decât pe ea de o desfrânare atât de odioasă.” Era palid. Ochii lui erau stinşi şi observam chiar la cele mai mici mişcări ale lui o agitaţie convulsivă care dovedea o diminuare a forţelor. În disperarea pe care mi-o inspira starea lui, voiam să mă scuz de o împrejurare ale cărei efecte mi se păreau atât de funeste. Îmi ghici gândul: „Nu trebuie să regreţi, îmi spuse, serviciul pe care mi l-ai făcut. Este dar că prietenia te obliga să mi-l faci. Dacă mi-aş dori ceva, ar fi să fiu răzbunat pe monstrul căruia i se cuvine toată ura mea. Dar nici nu doresc să-mi dau ura în vileag şi singura mea răzbunai’e va fi dispreţul”. Mă rugă, totuşi, să înştiinţez pe cei care se interesează de căsătoria lui, că nişte motive de neînvins nu-i mai îngăduie să se gândească la aceasta, însărcinare pe care o îndeplinii cu menajamente ce-ar fi trebuit să-i satisfacă. Acest exces de zel fu o imprudenţă. Unii dintre ei se mulţumiră să-şi arate supărarea prin i’ăceala lor. Dar vestea vizitelor mele răspândindu-se înainte de a le fi terminat, doi tineri care se înrudeau de aproape cu doamna spaniolă îmi dară drept răspuns că voiau să se răzbune atât pe Peres care-i insulta cât şi pe mine, care le aduceam insulta lui. Nu mă înjosii să le prezint scuze din partea prietenului meu, pe care nu-l lăsaserăm într-o stare care să-i permită să-şi folosească spada. Am acceptat provocarea şi, ducându-mă singur la

locul hotărât pentru luptă, îmi făceam curaj amintindu-mi de Lirno, care nu se sfiise să se măsoare rând pe rând cu trei duşmani. Ai mei părură surprinşi de a se vedea aşteptaţi de mine singur; şi mă întrebară care era motivul. Nu le răspunsei decât scoţând spada, cu câteva cuvinte prin care le dădeam să înţeleagă că nu mă credeam prea slab pentru doi. Fu un fel de insultă pe care o invocară pentru a-şi justifica purtarea; dar dacă faptul că le. Ştiam doar imperfect limba mă împiedică să-mi exprim destul de dar gândul, sensul vorbelor mele era că într-o gâlceavă la care mă obliga prietenia nu-mi trecea prin gând să împart pericolul cu prietenul meu. Primele lovituri au fost norocoase, îl rănii pe cel care se oferi să lupte cu mine, iar însoţitorul lui avu la început destulă onoare pentru a sta deoparte. Dar cum văzu sângele prietenului său, se năpusti vijelios asupra mea, călcând orice regulă şi, în clipa în care param o lovitură a celuilalt, mă străpunse cu o lovitură cumplită, îmi pierdui cunoştinţa; singura lor generozitate faţă de mine fu de a mă duce până în oraş în starea în care eram. Îmi venii în fire înainte de a ajunge la Peres, dar nu îndeajuns pentru a da ordinele trebuincioase şi a împiedica să fie informat prea devreme de nenorocirea mea. În zelul lui, un slujitor care mă însoţise crezu că face bine grăbindu-se să-i povestească pericolul la care mă expuseserăm pentru a-l sluji. Aceasta însemnă o lovitură mortală pentru Peres. Înţelese o parte din adevăr aflând numele adversarilor mei şi împrejurările luptei. Inima nu-i rezistă. Fusese lovit în dragoste şi în prietenie, părţile cele mai simţitoare ale firii lui. Nu fu chip de a se opune dorinţei lui de a fi transportat în apartamentul meu. Îl văzui sosind susţinut de oamenii lui, palid şi slăbit ca şi când ar fi trecut mai multe zile printr-o boală gravă. Mă tulburară ja lea şi vorbele duioase şi îndurerate care-i scăpau fără şir.

Nu eram în stare să-i răspund, dar sentimentele din adâncul sufletului lui treceau în al meu. Şi-mi dădeam seama că poţi să fi la fel de sensibil la zelui unui prieten cât şi la pasiunea unei iubite.

Ceru, totuşi, să fie dus înapoi în cameră şi, fără a crede că viaţa i-ar fi la fel de primejduită ca a mea, îi cer ui să nu mă mai tulbure cu manifestările unei compasiuni care nu făcea decât să mărească pericolul în care mă aflam. Fu nevoit să cedeze insistenţelor mele, dar îndărătnicia care mă făcuse să-i cer acest lucru era şi ea un efect al vitregiei sorţii mele... Căci, de l-aş fi avut în faţa ochilor, indiferent de felul în care ar fi dispus cerul de viaţa lui şi de a mea, ar fi fost o consolare pentru unul sau pentru celălalt să poată muri în braţele prietenului său. Dar soarta nu-mi acordă nici măcar această tristă mângâiere. Răul lui Peres se agravă. Avură toţi prea multă grijă să-mi ascundă starea în care se găsea, cu toate că ceream mereu veşti. Copleşit de suferinţele sale şi de veştile ce i se dădeau neîncetat despre ale mele, muri în a treia zi de boală, fără ca eu să ştiu măcar că sunt ameninţat să-l pierd. Pericolul ce-l prezenta rana mea şi o sfârşeală cumplită datorată sângelui pierdut făceau să se păstreze în jurul meu atâta linişte incit crezură că-mi fac un bine lipsindu-mă de consolarea de a asista la ultimele suspine ale prietenului meu.

De-abia după porunci repetate şi după ce fui în afara oricărui pericol obţinui crudele lămuriri care aveau să fie pentru mine cauza unor nesfârşite regrete. Însăşi slăbiciunea mea mă feri de efectele unei dureri prea mari, oarecum la fel cum o trestie scapă dintr-o furtună care răstoarnă copacii cei mai puternici. Nu-mi rămânea decât să plec grabnic din Spania, unde totul îmi apărea în culori întunecate. De cum crezui că mă pot bizui pe forţele mele, uitând până şi gândul de a mă răzbuna pe cei doi foşti adversari, plecai spre Câdiz fără a-mi fi luat rămas bun de la nimeni. Dar nu eram decât la o zi depărtare de Madrid când un curier care se zorise mult pentru a mă ajunge îmi aduse ordinul de a mă întoarce la curte. Nu i-aş fi dat ascultare dacă aş fi fost aproape de nava mea, şi aş fi întins pânzele fără întârziere. În mijlocul Spaniei însă, şi riscând de a fi silit prin mijloace violente de a mă supune ordinu-

lui, luai din nou drumul Madridului, foarte îngrijorat de motivele pentru care regele mă chema înapoi. Le aflai de îndată ce intrai în capitală. Lirno fusese recunoscut la Câdiz de câţiva dintre spaniolii a căror navă o jefuise. Vasul său fusese poprit, şi el însuşi închis într-o temniţă îngustă. Era cu siguranţă pierdut dacă n-ar fi făcut uz de numele meu pentru a obţine suspendarea sentinţei. Curtea fusese informată de această împrejurare şi ciudăţenia faptului determină consiliul suveran al comerţului să ceară aducerea vinovatului la Madrid.

Sosise acolo în ajunul plecării mele. Numele meu, pe care el il revendica încă, şi poate bănuielile la care era firesc să dea naştere, legătura mea cu un corsar, cereau să fiu ascultat. Nu mă grăbii să mă înfăţişez chiar a doua zi în faţa judecătorilor. Câteva informaţii confuze neputând să-mi lămurească fondul unei afaceri atât de noi pentru mine, aveam nevoie să-i aflu toate împrejurările înainte de a putea da cel mai mic răspuns. Şi, neînţelegând, chiar după o lungă povestire, că acţiunea lui. Lirno se petrecuse după ce ne asociaserăm, mă liniştea la început gândul că, indiferent de ce crimă s-ar fi făcut vinovat în exercitarea fostei lui profesiuni, angajarea sa în serviciul Ordinului putea să-i atragă o oarecare indulgenţă. Dar care nu-mi fu mirarea să aud, în sfârşit, ceea ce se aflase din mărturia negustorilor spanioli şi din propria lui mărturisire. Îmi pierdeam nădejdea că ar putea să scape. În schimb, dovada nevinovăţiei mele era atât de clară încât stinse orice bănuială despre o eventuală înţelegere între noi; avui libertatea să mă adresez curţii şi să mă folosesc de protecţia marelui-maestru, care era specificată în patenta ce-mi dăduse. Regele, care avu bunăvoinţa să mă asculte într-o lungă audienţă, se arătă dispus să întârzie judecata tribunalului. Profitai de acest moment de favoare pentru a-i spune povestea lui Lirno, şi cum îl aduseserăm să se lege pentru totdeauna de Ordinul de Malta. Nu-i lipsea nicio calitate militară. Chiar vina lui din urmă era atât de

extraordinară încât, putând fi luată în glumă, am înfăţişat-o de fapt ca pe o rămăşiţă dintr-o veche obişnuinţă care nu i-a îngăduit unui fost corsar să-şi ţină mâinile în sân văzând o ptadă atât de bogată. Nu s-a pierdut nimic din aceasta,

I *vi* s deoarece amiralitatea din Câdiz putuse să o poprească toată, iar stricăciunile suferite de vasul spaniol puteau fi reparate cu puţină cheltuială.

Îl lăsai pe rege într-o dispoziţie atât de favorabilă, încât reînnoindu-mi insistenţele în zilele următoare obţinui într-un sfârşit iertarea şi eliberarea lui Lirno. Condiţiile fură aşa cum le ceruserăm eu: adică, în afară de restituirea către negustorii spanioli a piaştrilor şi altor lucruri răpite, Lirno mai trebuia să plătească repararea stricăciunilor prici* nuite vasului lor, şi-l sfătuii să nu ridice noi dificultăţi în discutarea acestora. Dar cum toate acestea nu se puteau împlini într-o zi, şi cum păţania lui îl făcuse celebru la Madrid, predispoziţia lui de a se îmbogăţi din bunul altuia îl făcu să între într-o altă încurcătură din care ieşi tot bine până la urmă. Cum toată lumea voia să-l cunoască, curiozitatea o cuprinse şi pe tânăra spaniolă care trebuia să se căsătorească cu Peres. În afară de motivele generale, îl mai avea şi pe acela de a-şi satisface un rest de înclinaţie spre mine, făcându-l să-i povestească din aventurile mele al căror zvon se răspândise din cele ce-i povestisem' regelui. Imaginaţia ei bolnavă o făcu să-i placă atât demult această varietate de întâmplări ale sorţii şi dragostei care fusese până atunci toată viaţa mea încât, simţind că-i renasc toate sentimentele pe care i le stinsese refuzul meu, se lăsă mai mult ca niciodată în voia acestei atracţii. O povestire vagă neputându-i satisface curiozitatea, vru să ştie ce devenise acea Helena care jucase un rol atât de important în viaţa mea, şi ce fel de legături mai aveam cu ea. Lirno, care aflase de la mine ultimele mele scene de dragoste, îi dădu lămuririle cerute. Aceasta însemna să o asigure că eram liber şi, neputându-şi închipui că o inimă obişnuită cu plăcerile dragostei ar putea să devină pentru totdeauna indiferentă, trase nădejdea că după ce

pierduserăm motivele onoarei şi prieteniei pe care i le puseserăm înainte aş putea s-o primesc în locul Helenei.

Era cea mai trăsnită născocire ce se putea naşte în mintea unei fete care se bucura de toate avantajele naşterii şi ale averii. Dar Lirno, pentru care asemenea aventuri îşi aveau hazul lor, îşi făcu o plăcere din a-i mări nebunia prin tot ce-i putea povesti mai măgulitor despre caracterul meu şi căldura sentimentelor mele. Deveni şi mai convingător când, auzind-o vorbind de averea pe care i-o lăsaseră părinţii, se gândi că, dacă va părăsi Spania, ea va lua cu sine tot ce nu va fi nevoită să lase în urma ei. Era pentru el un prilej de a se reface după pierderea pe care o suferise. Un motiv atât de puternic îl determină să facă totul pentru ca sfaturile să-i fie ascultate şi, de frică să nu întâmpine vreo piedică din partea mea la îndeplinirea acestui plan minunat, îi dădu de înţeles că, deoarece situaţia mea mă obliga să ascund faţă de curte gingaşele mele sentimente faţă de ea, nu era altă cale mai bună de urmat decây ca ea să se ducă la Câdiz, unde n-aş mai întâmpina aceleaşi greutăţi. Astfel, Lirno, revenind mereu la vechile lui năravuri, nu cunoştea nimic mai plăcut decât jaful. O ajută atât de tainic pe’tânăra spaniolă să învingă toate obstacolele care o opreau, încât fu gata de plecare înaintea noastră. Un drum la moşie a fost pretextul sub care şi-a pregătit fuga împreună cu câţiva dintre slujitorii cei mai fideli. Lirno i-a luat în primire banii şi bijuteriile, care formau un depozit dintre cele mai preţioase şi socotea făi’ă îndoială că o dată ce-i intraseră în mână, nu vor ieşi chiar neatinse.

În acest timp, terminându-şi treburile cu ajutorul meu, singurul meu gând era să mă întorc la bord, cu inima tot plină de jale şi de amărăciune. Lirno, care se crezu dator să facă unele eforturi pentru a mă înveseli, îmi spuse pe drum că îmi pregătise o drăguţă ale cărei mângâieri aveau, fără îndoială, să-mi vindece amărăciunea. Arătam multă indiferenţă faţă de promisiunile lui şi, luându-le drept vorbe de dacă pentru a mă distra pe drum, ajunserăm la Câdiz fără să le fi dat nicio atenţie. Cum nimic nu mă putea reţine

acolo în afară de restituirea vasului lui Lirno, pentru care dăduserăm din timp ordinele trebuincioase, urcai la bord unde amuţii de mirare recunoscând-o pe iubita nenorocitului meu prieten. Sosind la Câdiz, se ascunsese pe vas, urmând sfaturile lui Lirno, care voise să-mi pregătească astfel o surpriză plăcută. Planul lui ar fi fost bun dacă ar fi urmărit doar să mă tulbure, căci fui mai zdruncinat decât aş fi crezut eu putinţă după dureroasele încercări prin care trecuserăm; dar nici de dragoste, nici de cea mai mică atracţie pentru acest sentiment nu putea fi vorba. Imaginea morţii lui Peres şi cea a unei păcătoase care fusese adevărata cauză a morţii lui fură primele lucruri care mi se înfăţişară. Mi-aş fi întors privirea pentru a mă duce în camera mea, fără a întreba ce motiv o adusese acolo, dacă ea nu m-ar fi urmat cu o grabă neruşinată care avu şi mai mult darul să mă revolte împotriva ei. O întrebai, în sfârşit, ce putuse prilejui o întâlnire atât de ciudată. Mă rugă să-mi stăpânesc curiozitatea până ce va putea să-mi vorbească fără martori. Nu am putut uita niciodată convorbirea care a urmat.

„Văd, îmi spuse ea, că Lirno a păstrat secretul pe care mi-l promisese, şi îi sunt recunoscătoare pentru acest lucru.” Reamintind apoi tot ce se petrecuse între ea şi mine, fără să-mi ascundă nici fapta degradantă pe care era să o comită din ciuda pricinuită de refuzul meu, îmi mărturisi deschis planul pe care i-l inspirase pasiunea ei, îndemnurile lui Lirno şi părerea ei despre mine. Ceea ce am admirat mai mult în această destăinuire atât de extraordinară a fost că nu a căutat să scoată în evidenţă nici faptul că-mi sacrifica averea ei, nici oarba încredere cu care o vedeam gata să mi se dăruie. Parcă ar fi fost un lucru hotărât ale cărui condiţii mi se comunicau dintr-odată şi, fie că se bizuia pe caracterul meu, fie pe frumuseţea ei, pasiunea cu care îmi căuta privirea vădea o încredere în schimbarea sentimentelor mele cum nu-mi închipuiserăm vreodată.

Cu toate acestea, inima mea era neclintită şi puteam să o

desfid că ar putea, cu toate farmecele ei, să o înduioşeze cât de puţin. Îmi plăcea chiar, după ce atâta timp fuseserăm slab cu femeile, să pot rezista atacurilor uneia dintre ele. Această insensibilitate desăvârşită în care mi-am petrecut restul vieţii începea să se stabilească pe baze care nu mai aveau să se schimbe. Fuseserăm ca şi istovit de dragoste şi prietenie sau, cel puţin, fructele care îmi rămâneau din acestea îmi păreau atât de amare încât mi s-ar fi părut că plătesc prea scump aceleaşi plăceri cu o cât de mică parte din aceleaşi suferinţe. Trebuia totuşi să-i răspund spaniolei, şi cum nu mă puteam abate de la menajamentele datorate sexului ei, nu-mi era uşor să-i resping în chip civilizat propunerile. Îmi alesei obiecţiile în legătură cu situaţia mea, care suferise prea mult de pe urma unei alte pasiuni, după care nu mai puteam să mai am una asemănătoare fără a-mi atrage în mod sigur supărarea mareluimaestru şi dispreţul Ordinului. Erau grele lanţurile Ordinului iar, pe de altă parte, oricâtă plăcere aş fi găsit în dragoste, gândiserăm întotdeauna că nu trebuie să o caut la o fată de neam mare. Cum regulile Ordinului nu-mi îngăduiau să aspir în mod onorabil la posesiunea unei inimi ca a ei, dacă îmi putea fi iertată o slăbiciune, trebuia să fie pe socoteala unei virtuţi mai puţin preţioase decât a ei. O rugam dar să nu se mai încreadă atât de uşor în idei false de fericire şi plăcere. Dimpotrivă, indiferent de pretextul şi de felul în care părăsise Madridul, o sfătuiam să repare printr-o întoarcere grabnică, prejudiciul adus reputaţiei ei, sau. Mai curând să se retragă într-o mănăstire unde o şedere de câteva luni ar şterge toate bănuielile pe care plecarea ei putuse să le prilejuiască. Mă ascultă cu o atenţie al cărei sens căutam în zadar să-l înţeleg. Pierderea prietenului meu îmi schimbase firea, deveniserăm mai grav la chip, mai circumspect în idei, capabil chiar de mai multă fermitate în cugetări, iar moştenirea pe care mi-o lăsase înţeleptul Peres era un început de prudenţă. Toate acestea nu mi-ar fi fost de mare folos pentru a înţelege sentimentele spaniolei dacă ea nu mi le-ar fi explicat mai

limpede. Fie că violenţa sentimentelor provocase un deranjament în mintea ei. Fie că avea din fire un fond de neseriozitate şi de ciudăţenie pe care noi nu-l observaserăm până atunci, fie, în sfârşit, că resentimentul de a se vedea dispreţuită nu i-a inspirat o răzbunare mai potrivită, izbucni într-un râs care ajunse chiar indecent. „Trebuie să fi nebun, cavalere, îmi spuse ea afect înd un aer foarte degajat, şi când văd un corsar ca tine făcând pe virtuosul şi pe generosul, rid şi de trăsneala, şi de mojicia ta. Pleacă dar, adăugă ea, şi du-te să cauţi în Maroc sau la Malta o femeie care să fie la fel de demnă de dragoste ca mine. Unde-i Lirno?” strigă ea întorcându-se spre uşă. Era la doi paşi, şi dacă respectul îl oprise până atunci, intră îndată ce-şi auzi numele. „Acesta să fie, îi spuse ea, acel galant cavaler al cărui caracter mi l-ai lăudat atâta? Te-aş prefera pe tine, dacă n-aş căpăta din acest moment un dispreţ total pentru toţi corsarii!”

Primii aceste injurii fără emoţie. Lirno, mai surprins decât mine, mă întrebă în limba francă / dacă am înnebunit-o de tot pe femeia aceasta. Îi răspunsei cu un aer mult mai puţin vesel că mă supărase foarte tare băgându-mă în această încurcătură şi, nesocotindu-mă scutit de a da unei fete atât de respectabile prin naştere omagiile ce i se cuvin, îi oferii mâna pentru a o conduce la barcă. Mă respinse cu dispreţ şi, luând-o pe a lui Lirno, ajunse la ţărm fără a întoarce măcar o dată ochii către nava mea. Amintirea propriilor mele păţanii mă făcu să mă tem că după ce reuşise atât de puţin cu mine, să nu se lase cucerită de seducţiile lui Lirno. Am aşteptat cu nerăbdare întoarcerea bărcii şi m-am dus la mai cu mare grabă. Am aflat de la unul din oamenii lui Lirno că luase o trăsură în care plecase din oraş împreună cu doamna spaniolă şi că promisese că va fi înapoi la Câdiz de-abia după două zile. Indiferent unde s-ar fi dus, m-am crezut scăpat de o povară care îmi prilejuise destule griji şi am rămas liniştit aşteptându-l pe Lirno.

Se întoarse, într-adevăr, în ziua anunţată. Povestirea lui a fost simplă. O condusese pe doamnă într-o mănăstire

celebră care nu era decât la zece leghe de Câdiz. Ea intrase la mănăstire ca şi când dorinţa de a se retrage acolo pentru câteva săptămâni fusese cea care o adusese de la Madrid, iar numele ei atrăsese mult respect. Pe drum, manifestările de furie contra mea nu mai conteneau şi, după părerea lui Lirno, era nebună de-a binelea. O lăsase, spunea el, sub protecţia cerului şi părerea lui era că trebuia să plecăm cât mai repede. N-am obiectat nimic la acest sfat şi nici nu m-am arătat curios să aflu mai mult despre o aventură de care mă preocupam mult mai puţin decât de cauza permanentei mele tristeţi. Părăsirăm portul în ziua următoare. Lirno rămăsese pe vasul meu, destul de sigur că se va putea întoarce pe al lui după ce vom fi pierdut coasta din vedere. Nu putu ascunde multă vreme bucuria care îi umplea inima. Începu prin a mă felicita că respinseserăm solicitările spaniolei. „Ar fi fost un obstacol, îmi spuse el, pentru expediţiile domniei-voastre şi pentru sporirea averii domniei-voastre. Din acelaşi motiv, adăugă el,

I sabir-ul, jargonul marinarilor din Mediterana, nu i-am propus să mă accepte pe mine după domnia-voastră. Îmi închipui că în starea de tulburare în care se afla nu mi-ar fi fost prea greu s-o conving. Dar, mai spuse el, închizând pe jumătate ochii, avem cu ce să ne mângâiem de pierderea ei.” L-am întrebat ce bogăţie dobândise în Spania. Se grăbi să-mi povestească ce făcuse la Madrid pentru a o determina pe spaniola noastră să nu plece cu mâinile goale, şi naivitatea cu care aceasta îi încredinţase ce avea mai de preţ în bani şi bijuterii. UAm luat tot, reluă el, şi vi se cuvine mai mult de jumătate. Am avut grijă să-i explic că va trebui să plece cât mai curând din Câdiz şi că orice întârziere o expunea să-şi piardă reputaţia. A plecat cu mine. I-am promis să-i trimit comoara la mănăstire şi m-am prefăcut că las nişte ordine la câţiva din oamenii mei. Dar iuţeala plecării noastre ne-a pus la adăpost şi ne-am depărtat destul pentru a nu ne teme că vom fi urmăriţi.” Ceea ce mi se părea mai uluitor decât această povestire odioasă fu aerul de satisfacţie şi de încredere care se vedea

pe chipul lui Lirno. Am fost atât de scandalizat încât primul meu gând a fost să-l gonesc cu ruşine de pe nava mea. Ce motive îi dăduserăm eu oare acestui tâlhar să mă creadă în stare să fiu părtaş la crimele lui? într-adevăr, mă văzuse practicând un fel de piraterie împotriva turcilor, şi făcea poate prea puţină deosebire între meseria mea şi a lui; dar avea destulă minte şi curaj pentru a-şi da seama de diferenţa care ti'ebuia să existe între ideile noastre, şi roşeam că el putuse să creadă că ale mele sunt asemănătoare cu ale lui. Dar, stăpânindu-mi acest prim impuls, mă mulţumii să-l mustru pentru fapta lui pe care am numit-o o mârşăvie şi insistai să se întoarcă la Câdiz pentru a-i trimite înapoi spaniolei banii şi bijuteriile ce-i aparţineau. Departe de a se supune stăruinţelor mele, se supără din cauza reproşurilor mele şi, părăsindu-mă brusc, se întoarse imediat pe corabia lui.

Îmi fac o vină aici că nu am luat atunci măsuri să fie arestat. Dar încă mai credeam că puţină cugetare asupra sfaturilor mele îl va readuce la datorie, şi am stat mult timp cu ochii la vasul lui, sperând că-l voi vedea întorcându-se spre port. Ceea ce nu-l îndemnau să facă principiile lui morale, nu mă îndoiam că o va face din dorinţa de a nu-mi pierde prietenia; căci nu-i ascunseserăm că dupăserviciul pe care i-l făcuserăm la Madrid şi legătura ce apăruse că ar exista între noi îmi socoteam onoarea legată de a lui. Într-adevăr, acest gând prinsese atâta putere în mintea mea încât, crezându-mi reputaţia pierdută dacă nu înapoia cele furate, îndată ce m-am convins că îşi vede liniştit de drum, luai hotărârea să fac uz de forţă pentru a-l opri, preferind să mor decât să mă las dezonorat prin crima lui. Vântul nu era atât de puternic încât să mă tem că uşurinţa vasului său l-ar fi ajutat să fugă de al meu. Mă grăbii să-i trimit doi oameni cu ordinul precis de a se întoarce la Câdiz şi cu ameninţarea tot aşa de categorică că va avea de suferit urmările supărării mele dacă nu-mi dă ascultare. Răspunsul lui a fost de o trufie care m-a supărat la culme. Nu am mai stat la gânduri şi am pornit spre el, dând toate semnele

care anunţă o luptă, şi mândrul Lirno nu a făcut nimic ca s-o evite. Cu toată ciuda pe care o aveam împotriva lui, am păstrat destul sânge rece pentru a-mi da seama cât de dăunător mai era, pentru reputaţia mea, de a ajunge la această cruntă soluţie faţă de un om al cărui ataşament îl lăudaserăm atât şi pe care îl aleseserăm ca tovarăş al acţiunilor mele. Am hotărât sH-mi reînnoiesc insistenţele printr-o nouă solie. A primit-o cu acelaşi orgoliu. „Să se dea foc tunurilor11 spusei cu ciudă. Am fost prea bine ascultat. Salva fu atât de nenorocoasă pentru Lirno care se afla pe covertă ca să dea ordine, încât el fu ucis de una dintre primele ghiulele. Toată artileria lui trase totuşi, asupra noastră, pricinuindu-ne însă puţine stricăciuni; dar oamenilor lui le pieri dorinţa de a se mai lupta cu mine după pierderea şefului lor şi, necunoscând motivul certei noastre, preferară să mi se supună. Le dădui îndată ordin de întoarcere la Câdiz şi, prima grijă pe care am avut-o la sosire, fu de a trimite la mănăstirea spaniolei cele furate de corsar. Nu prea regretam nenorocirea corsarului şi, încă mai puţin, folosul pe care l-aş fi putut trage din serviciile lui. Această aventură m-a învăţat numai să mă bizui mai puţin pe caractere depravate de educaţie şi obişnuinţă. Natura îi dăduse lui Lirno o parte din calităţile din care sunt plămădiţi oamenii cei mai mari, dar felul de viaţă pe care îl dusese încă din copilărie corupsese orice sământă de virtute, iar ceea ce-i mai rămânea din ea nu avea destulă putere pentru a înăbuşi pe aceea a nenumărate vicii pe care viaţa le hrănise mereu. Eram încurcat numai în ceea ce priveşte situaţia vasului său. Nu-mi fu uşor să hotărăsc dacă faptul de a-l lua în stăpânire fusese cucerit pe drept, căci însăşi dorinţa echipajului lui de a rămâne sub ordinele mele nu-mi înlătura toate scrupulele. Am lăsat să hotărască marele-maestru în această situaţie, iar îndelunga mea şedere la Madrid nepermiţându-mi să mai sper nimic din restul campaniei, nu m-am mai gândit decât să mă întorc la Malta.

Dragostea de datorie şi gustul profesiunii mele păreau că

renasc în inima mea pe măsură ce dispăreau obstacolele. Eram atât de plin de aceste două sentimente când am ajuns în port, încât nu-mi închipuiam nimic care să le poată întrerupe sau tulbura. Cu toate acestea, avui o nouă ocazie să văd că virtutea cere să fie sporită de obişnuinţă. Ducându-mă de-a dreptul acasă, o găsi acolo pe Helena, care nu se aştepta la o întoarcere atât de grabnică. Mama ei lipsind, îndurai mângâierile pasionate ale acestei tinere persoane şi, vindecat cum eram de toate vechile mele sentimente, dezgustat chiar de chipul ei, mă lăsai totuşi luat de valul bucuriei ei şi cunoscurăm iar împreună toate plăcerile dragostei. Această uitare dură puţin. De-abia îmi reveniserăm din prima beţie că, reproşându-mi slăbiciunea, nu-mi trebui prea mari eforturi pentru a reînnoi hotărîrile pe care le luaserăm la plecare. Helena rămase totuşi convinsă că poate să recâştige stăpânirea pe care o avusese asupra inimii mele, şi această speranţă reaprinse tot focul din inima ei. Nu mai puteam să fiu singur niciun moment. Pândea orice prilej de a mă surprinde în camera mea. În zadar îmi luam un aer grav şi serios pentru a o primi. Dacă părea cât de cât Mniştită pentru câteva momente de o primire atât de rece, găsea curând mijlocul să mă încălzească la rândul ei şi hotărârile mele erau date uitării. Mama ei observă situaţia cu plăcere. Vedeam strălucind mai multă bucurie în ochii lor, mai multă gătează şi grijă în îmbrăcăminte. Obişnuinţa făcând să dispară pe nesimţite din ochii mei ravagiile vărsatului, regăseam aceeaşi plăcere în tot ce îmi câştigase iubirea şi eram poate gata să ajung mai iubitor şi mai pasionat ca oricând.

Pericolul era cu atât mai mare cu cât îmi închipuiam că ascult mai mult de pasiunea Helenei decât de a mea proprie şi, de câte ori ieşea din braţele mele, mă miram de îngăduinţa mea de a o primi. E drept că acest gând nu-mi trecea niciodată prin minte în momentul când o luam în braţe. Astfel, toate sentimentele mele urmau să-şi reia cursul, şi imaginaţia mea mi-ar fi arătat până la urmă o iubită mai drăguţă ca oricând, când marele-maestru,

amintindu-şi de serviciile mele, mă alese ambasador al Ordinului la curte. Prin aceasta îmi deschidea o nouă carieră în care intram cu atât mai multă plăcere cu cât aceste lungi agitaţii începeau să mă facă să doresc o viaţă liniştită. Am luat imediat hotărârea să-mi vând nava şi, cu toate că hotărârea marelui-maestru îmi fusese favorabilă în privinţa lui Lirno, n-am vrut să profit de moştenirea unui nenorocit pentru care avuseserăm unele sentimente de prietenie. Lăsai secundului şi echipajului său tot ce-i aparţinuse, iar marele-maestru le îngădui să se întoarcă în patria lor, fără altă condiţie decât aceea de a nu se înarma niciodată împotriva navelor Ordinului. Nu am spus nimănui favoarea pe care mi-o făcea marele-maestru, şi pregătirile mele se făceau pe ascuns. Helena a fost probabil singura care a bănuit că mă pregăteam să plec din Malta. Toate pretextele inventate de mine pentru a explica de ce îmi vând vasul nu putuseră s-o înşele. Nu mai era în stare să respecte condiţiile pe care ni le impuseserăm şi să trăiască liniştită în casa mea şi după ce voi fi plecat, M-a surprins în unul dintre acele momente în care îşi cerea tributul de la amabilitatea mea. Iar lacrimile şi gemetele m-au făcut să înţeleg că avea să-i lipsească în absenţa mea. Am fost trezit de acest reproş mai mult decât fuseserăm de toate cugetările mele şi, probabil pentru prima oară de la întoarcerea mea, mi-am dat seama de lanţurile cu care mă legaserăm. Mi-am simţit inima mult mai prinsă decât îmi închipuiserăm şi m-am înfiorat de un obstacol pe care mi-l ridicaserăm singur în cale.

Ruşinea pe care am resimţit-o m-a făcut să plec de lângă ea cu o grabă care o înspăimântă. Am lăsat-o tremurând şi mă îndreptam spre uşă fără să-i arunc măcar o privire.

Cu toate acestea, vechea senzaţie de plăcere pe care o gustaserăm cu ea mă opri în prag. „Draga mea, îi spusei întorcându-mă spre ea, de ce nu mai pot să te prefer averii, faimei, miilor de bunuri care îmi erau mai puţin dragi decât tine şi pe care mi-aduc aminte că ţi le-am sacrificat altădată? Am aceeaşi inimă, adăugai eu, aceleaşi elanuri şi

sunt capabil, prin urmare, de aceleaşi slăbiciuni. Dar, copleşit cum sunt de favorurile tale, nu mai cred că trebuie să te prefer situaţiei pe care viaţa pare să mi-o promită, şi m-aş distruge cu siguranţă dacă aş începe iar să mă ataşez de tine. Bucură-te împreună cu mama ta de înlesnirile pe care actuala mea avere îmi dă posibilitatea să vi le ofer. Domneşte în casa mea. Alte legi să nu fie recunoscute aici decât ale tale. Dar nu te opune eforturilor pe care le voi face pentru a mă dezlega pe veci de dragoste, şi fi chiar convinsă că ar fi în zadar."

Plecai. Dragostea mea era poate la fel de puternică ca şi în cele mai dulci clipe din viaţa mea. Dar judecata mea se maturizase. Îmi astupam dinainte urechile pentru orice fel de obiecţie a Helenei, cu toate că îmi simţeam inima poate la fel de tulburată ca şi a ei.

Nu izbucni în nicio pornire violentă; dar tulburarea din ochii ei şi schimbarea trăsăturilor arătau violenţa frământărilor ei. După ce se uită îndelung la mine cu o privire nesigură, lăsă să-i curgă câteva lacrimi dar, observându-le şi ştergându-le imediat, mă rugă s-o ascult, căci nu mă va plictisi mult, şi ceea ce-mi va spune mă va face să-i cunosc sentimentele aşa cum eu i le lămuriserăm pe ale mele. „M-ai iubit, zise ea, şi inima ta o ştie. Eu ţi-am sacrificat totul, chiar pierderea frumuseţii mele nu este dedt o urmare a suferinţelor pricinuite de absenţa ta şi de neliniştile dragostei. Cum să nu-mi fi fermecat privirea după ce ai pus stăpânire pe toată dragostea mea. Cerul a vrut ca tu să fi cu totul altfel alcătuit decât mine şi acest lucru probabil că este şi în favoarea liniştii mele, şi a liniştii tale.' Nu regret decât slăbiciunea pe care am avut-o ca să-mi închipui de când te-ai întors că ai putea să revii la mine atras de alte însuşiri decât cele care te-au sedus la început.' Nu pot să-ţi lămuresc decât pe jumătate ce am pe suflet, pentru că mor de ruşine în acest moment de a mă fi înşelat singură cu speranţe deşarte. Adio, adăugă ea, ridicându-sej jg – istoria tinereţii comandorului accept mănăstirea pe care mi-ai oferit-o şi alerg acolo chiar din

clipa asta.”

POVESTEA UNEI GRECOAICE

Mă străduii s-o opresc, nu că n-aş fi fost de acord cu planul ei, dar pentru a avea timp să iau toate măsurile care ar fi putut să-i facă soarta mai plăcută în refugiul ei şi încetai chiar să mă opun plecării ei când mă gândii că această grabă nu va schimba cu nimic ce aveam să fac pentru ea. Îi comunicai intenţia mea şi mamei ei, care nu ezită să o aprobe; şi mi-o îndeplinii cu destulă generozitate ca să fiu lăudat de toată lumea,

S?

PARTEA ÎNTII I

Mărturisirea cu care încep această relatare nu o va face oare suspectă cititorului? O iubesc pe frumoasa grecoaică a cărei poveste vreau să v-o spun. Cine, atunci, să creadă în adevărul vorbelor mele, în bucuriile şi necazurile pe care le voi înşira? în descrierile pe care le voi face, în laudele pe care le voi aduce? Oare patima năvalnică nu va da alt chip la tot ce-au atins privirile şi mâinile mele? Ce sinceritate să aştepţi de la o pană călăyzită de iubire?

I Apărută în Olanda, la Amsterdam, în octombrie 1740. Este socotită drept „cea mai amară şi pesimistă” operă a lui Prevost (J. Sgard). Are drept sursă biografia lui Charles de Ferriol (1722), ambasador al Franţei la Constantinopole (1699—1710) care se întorsese la Paris în tovărăşia unei micuţe circasiene, binecunoscută ulterior în cercurile mondene din epoca Regenţei sub numele de Domnişoara Aâsse (1733) (V. Mărturia unor contemporani precum Anfossi, care afirmă într-o scrisoare din 17 octombrie 1740: „Abatele Prevost d’Exiles continuă să se complacă în a ilustra genul romanului publicând nu demult *Povestea unei grecoaice a zilelor noastre* al cărei punct de plecare este păţania domnului de Ferriol pe când era ambasadorul nostru la Poartă” (apud. J. Sgard, *op. Cât.,* p. 430), doamna de Staal-Delaunay, doamna du Deffand, Voltaire şi alţii precum şi cea a unor eruditi ca Sainte-Beuve: *Mademoiselle A’isse (Causeries du Lundi,* 15 ianuarie 1846) şi Emile

Bouvier: „La gense de l'Histoire d'une Grecque moderne", *R.H.L.,* apriiie-iuarie 1948. *Povestea unei grecoaice,* – „o mare operă" (Sgard), „o capodoperă" (Jean Fabre) – a fost „redescoperită" de publicul francez în 1965 graţie lui R. Mauzi, care o reeditează la Paris, cu o introducere substanţială, în Bibliotheque 10/18 şi s-ă bucurat apoi de excelente comentarii printre care cele semnate de Francis Pruner, *Psychologie de la Grecque moderne,* în *L'Abbe Privost, Actes du Colloque d'Aix-en-Provence,* 20 et 21 decembre 1963, Jean Sgard, *Prevost romancier,* Corti, 1968 şi Radu Toma, E*pâstemă, ideologie, roman, secolul XVIII francez,* Univers, 1982,

Destule motive care să trezească neîncrederea cititorului. Dar dacă stă să judece, va înţelege că, de vreme ce le arăt atât de deschis, eram sigur că pot şterge curând, printr-altă mărturisire, impresia produsă. Am iubit vreme îndelungată, o mărturisesc şi-acum, şi nu sunt poate atât de dezbărat de această otravă puternică pe cât mi-ar plăcea să cred. Şi totuşi, iubirea nu mi-a adus niciodată decât necazuri. Nu i-am cunoscut plăcerile, nici măcar amăgirile care, în orbirea ce mă cuprinsese, mi-ar fi fost desigur de ajuns pentru a-mi ţine loc de fericire. Sunt un îndrăgostit respins, ba chiar înşelat, dacă ar fi să mă iau după aparenţe pe care-i las pe cititori să le judece; totuşi stimat de cea pe care o iubeam; ascultat de ea ca un părinte, respectat precum un dascăl, îmi cerea sfaturi ca unui prieten; slabă răsplată pentru simţăminte ca ale mele! So-i cotind amărăciunea pe care o simt încă, cine ar putea aştepta din partea mea laude prea mari, sentimente prea înflăcărate pentru o fiinţă nerecunoscătoare, pricina Chinurilor neîncetate ale vieţii mele?

Eram în slujba regelui meu, la o curte căreia îi ştiam obiceiurile şi tainicele urzeli mai bine decât oricare altul. Sosind la Constantinopole, avuseserăm avantajul să cunosc desăvârşit limba turcească, şi de aceea m-am bucurat aproape de la început de o încredere şi de legături strânse cum îndeobşte nu reuşesc nici miniştrii să înfiripe decât

după multe greutăţi; iar ciudăţenia de a vedea un francez la fel de turc ca şi băştinaşii acestei ţări mi-a atras încă din primele zile răsfăţuri şi onoruri ce nu au contenit niciodată. Interesul pe care nu m-am sfiit să-l mărturisesc pentru obiceiurile şi moravurile acestui popor a întărit prietenia ce mi se arăta. Au ajuns chiar să-şi închipuie că nu puteam să le fiu atât de apropiat fără a simţi şi oarecare aplecare către religia lor, gând ce le sporea stima ce mi-o purtau, iar eu mă simţeam la fel de nestingherit într-un oraş în care nu stăteam decât de două luni ca şi în cel în care mă născuserăm.

Îndeletnicirile slujbei mele îngăduindu-mi răgazuri nenumărate ca să umblu după plac, m-am străduit să folosesc această înlesnire în primul rând pentru a-mi satisface din plin setea de a mă instrui. Eram de altfel la *o* vârsta la care pofta de plăceri nu exclude aplecarea către treburile serioase şi, plecând în Asia, gândul meu era de a-mi împlini ambele gusturi. Distracţiile turcilor nu-mi părură atât de ciudate încât să nu pot spera să le gust şi eu laolaltă cu ei. Mă temeam de un singur lucru, de a nu găsi uşor prilejul să-mi satisfac aplecarea firească către femei. Paza sub care sunt ţinute, însăşi greutatea de a le vedea, mă hotărâseră să înfrâng aceste dorinţe şi să mă mulţumesc cu o viaţă tihnită, lipsindu-mă de nişte plăceri atât de greu de dobândit.

Până una alta aveam legături cu unii seniori turci despre care se spunea că erau cei mai rafinaţi în alegerea soţiilor lor şi care posedau cele mai măreţe haremuri. Mă primiseră de zeci de ori în palatele lor, cu nespusă cinste şi bunăvoinţă. Admiram faptul că în decursul convorbirilor noastre nu pomeneau niciodată despre femei şi că în discuţiile lor cele mai vesele nu vorbeau decât despre mese bune, despre vânătoare şi despre micile întâmplări de la curte sau din oraş care puteau da prilej de glumă. Mani-; festam aceeaşi discreţie şi-i plângeam că lăsau deoparte, din prea multă gelozie sau dintr-o ciudăţenie a gustului, subiectul cel mai plăcut care poate să însufleţească o

convorbire. Nu le înţeleseserăm însă intenţiile. Voiau să-mi pună la încercare discreţia; sau, mai curând, conform ideii pe care şi-o făceau despre concepţiile francezilor în legătură cu meritele femeilor, parcă s-ar fi înţeles să-mi lase răgazul să-mi dau în vileag pornirile.

— Cel puţin aşa îmi dădură curând prilejul să gândesc.

Un fost Paşă, care se bucura în pace de avuţiile strânse în mulţi ani de dregătorie, îmi dăduse dovezi de preţuire cărora mă străduiam să le răspund prin mărturii neîncetate de recunoştinţă şi afecţiune. Ajunseserăm să mă simt în casa lui ca şi într-a mea. Îi cunoşteam toate încăperile, afară de partea rezervată femeilor, înspre care aveam grijă să nici nu-mi întorc privirile. Paşa îşi dăduse seama de aceasta şi, cum nu se putea îndoi că ştiam unde se află haremul lui, mă poftise de mai multe ori să ne plimbăm împreună în grădină, spre care dădea partea din clădire care îl adăpostea. În cele din urmă, văzând că tăceam cu îndărătnicie, îmi spuse zâmbind că-mi admiră discreţia. „Ştii fără îndoială, adăugă el, că am femei frumoase; eşti la o vârstă şi ai o fire care nu te pot lăsa prea nepăsător în faţa ispitei pe care ele o reprezintă. Şi mă uimeşte îi încă nu te-a împins curiozitatea să doreşti să le vezi.” „Vil cunosc obiceiurile, i-am răspuns cu răceală, şi nu v-aş propune niciodată să le nesocotiţi în favoarea mea. O brumă de experienţă a vieţii, am adăugat, aţintind asupra lui o privire la fel de rece, mi-a permis să înţeleg de când mă aflu în ţara domniei-voastre că, de vreme ce femeile sunt atât de straşnic păzite, curiozitatea şi indiscreţia trebuie să fie cusururile cele mai aspru judecate. De ce să-mi supăr prietenii cu întrebări care ar putea să le displacă?” Răspunsul meu îi plăcu. Şi mărturisindu-mi că purtarea îndrăzneaţă a francezilor îi nemulţumise adeseori pe turci, stârnindu-i împotriva berbanţilor din acest neam, se arătă cu atât mai mulţumit să vadă ce sentimente cumpătate mă însufleţeau. Îmi oferi pe dată să-i văd soţiile. Am acceptat această favoare fără a mă arăta dornic sau grăbit. Am trecut într-un loc a cărui descriere nu-şi are rostul aici. Dar

ordinea desăvârşită ce domnea acolo prea m-a izbit ca să nu-mi pot aminti uşor de toată alcătuirea lui.

Femeile Paşei, douăzeci şi-două la număr, se aflau toate împreună într-un salon anume orânduit pentru ocupaţiile lor. Fiecare avea câte o îndeletnicire, unele pictau flori, altele coseau sau brodau, după cum le îndemna talentul sau plăcerea. Mi se păru că purtau rochii din acelaşi material, în orice caz de aceeaşi culoare. Pieptănătura însă le deosebea, şi am înţeles că era aleasă după cum se potrivea cu chipul lor. Un mare număr de slujitori de ambele sexe, dintre care cei ce păreau de parte bărbătească erau eunuci, stăteau prin colţurile salonului, gata să le îndeplinească cele mai neînsemnate porunci. Dar această mulţime de sclavi se retrase îndată după intrarea noastră, iar cele douăzeci şi două de doamne se ridicară, fără a-şi părăsi locul, aşteptând porunca stăpânului lor sau explicaţia unei vizite care le uimea vădit. Le privii rând pe rând. Păreau de vârste diferite, dar, chiar dacă niciuna nu arăta a fi depăşit treizeci de ani, nu erau nici altele atât de tinere cum îmi închipuiserăm, cele mai fragede fiind de şaisprezece sau şaptesprezece ani.

Şeriber, acesta era numele Paşei, le pofti politicos să se apropie şi, după ce le lămuri în puţine cuvinte cine eram, le ceru să facă ceva ca să mă distreze. Au trimis după instrumente de muzică, din care unele au început să cânte, în timp ce altele au dansat cu destulă graţie şi eleganţă. Spectacolul se prelungi un ceas şi mai bine, apoi îi reluară locurile, iar Paşa a poruncit să se aducă băuturi răcoritoare, care au fost distribuite fiecăreia la locul unde se afla. Nu avuseserăm încă prilejul să deschid gura. M-a întrebat în cele din urmă ce părere am despre această plăcută adunare şi, când i-am lăudat atâtea farmece întrunite, mi-a vorbit cu înţelepciune despre puterea educaţiei şi a obişnuinţei care în Turcia le face supuse şi liniştite chiar pe cele mai frumoase femei, în timp ce, din câte auzise eî, toate celelalte naţii se plâng de tulburările şi de necazurile pe care le pricinuieşte acolo frumuseţea lor. I-am răspuns

cu câteva cuvinte de laudă pentru turcoaice. „Nu este chiar aşa, mi-a răspuns el, nu este o trăsătură de caracter prin care femeile de la noi s-ar deosebi de cele din alte ţări. Din cele douăzeci şi două pe care le vezi aici, nici patru nu sunt turcoaice din naştere. Cele mai multe sunt roabe pe care le-am cumpărat fără să mă sinchisesc de unde vin.” Şi, arătându-mi-o pe una dintre cele mai tinere şi frumoase, îmi spuse: „Aceasta este grecoaică. Nu o am decât de şase luni şi nici nu ştiu a cui a mai fost. Am luat-o fără să stau mult pe gânduri, doar pentru frumuseţea şi firea ei, şi-o vezi la fel de mulţumită de soartă ca şi celelalte. Totuşi, mă mir uneori cum de i-a fost cu putinţă, aşa deşteaptă şi vioaie, să se supună atât de repede obiceiurilor noastre, şi nu am găsit alt răspuns decât puterea exemplului şi a obişnuinţei. Poţi sta puţin de vorbă cu ea, şi m-aş mira să nu-i descoperi toate însuşirile care pot duce în ţările voastre femeile la situatiile cele mai înalte şi le pot face în stare să se ocupe de treburile cele mai însemnate”.

M-am apropiat de ea. Nepăsătoare în aparenţă la cele ce se petreceau în jurul ei, îşi reluase penelul de cum încetase să danseze. După ce m-am scuzat politicos pentru îndrăzneala de a-i întrerupe ocupaţiile, nu mi-a venit altceva mai potrivit în minte decât cele spuse de însuşi Şeriber. Am felicitat-o pentru calităţile ei fireşti care-i dobândiseră preţuirea stăpânului ei şi, arătându-i că ştiam de câtă vreme era a lui, m-am mirat că a reuşit în atât de scurt timp să se deprindă aşa de bine cu obiceiurile şi îndeletnicirile turcoaicelor. Răspunsul ei a fost simplu. O femeie, mi-a spus ea, neputând spera altă fericire decât de a plăcea stăpânului ei, era foarte mulţumită dacă părerea lui Şeriber era cea pe care mi-o împărtăşise; nu trebuia deci să mă mir că urmărind acest scop, ea se supusese atât de uşor legilor pe care acesta le hotărâse pentru roabele lui. Această sinceră supunere faţă de voinţele unui bătrân la o fată încântătoare care nu trecuse de şaisprezece ani mi se păru încă mai de mirare decât tot ce-mi spusese Paşa. Înfăţişarea cât şi vorbele o arătau pe tânăra sclavă chiar

pătrunsă de simţămintele pe care le exprimase. Comparaţia care se născu în mintea mea între principiile călăuzitoare ale doamnelor de la noi şi ale ei, mă împinse, fără un scop anume, să-mi arăt părerea de rău că soarta nu-i era cea la care ar fi îndreptăţit-o supuşenia ei. I-am vorbit, îndurerat, de nefericirea ţărilor creştine unde bărbaţii care nu cruţă nimic pentru fericirea femeilor, tratându-le ca pe nişte regine mai mult decât ca pe nişte sclave şi dăruindu-se lor fără drămuire, fără a le cere în schimb decât blândeţe, dragoste şi virtute, sunt de cele mai multe ori înşelaţi în alegerea soţiei cu care îşi împart numele, rangul, şi averea. Şi părându-mi-se că tânguirile mi-erau ascultate cu nesaţ, i-am vorbit cu jind despre fericirea soţului francez care ar găsi în tovarăşa lui de viaţă virtuţi ca şi irosite la doamnele din Turcia, aflata în nenorocita stare de a nu găsi niciodată la soţi răstmnsul pe care l-ar merita simţămintele lor.

Convorbirea, în care, mărturisesc, fierbinţeala compătimirii ce mă cuprinsese nu-i prea lăsase tinerei grecoaice răgaz să-mi răspundă, a fost întreruptă de Şeriber. Îşi dăduse poate seama de înflăcărarea cu care mă adresam sclavei sale dar, cum inima nu-mi reproşa nimic necuvenit faţă de încrederea pe care mi-o arătase, m-am în’tors către el cu faţa senină şi nici întrebările lui nu părură izvorâte din gelozie. Dimootrivă, mi-a promis să-mi ofere adesea acelaşi spectacol, dacă acesta îmi era pe plac.

Trecură câteva zile în timpul cărora m-am abţinut de a-l mai vizita, anume pentru a-i preîntâmpina bănuielile printr-o prefăcută nepăsare faţă de femei. Dar cu prilejul unei vizite pe care el însuşi mi-a făcut-o pentru a se plânge că îl dau uitării, un sclav din alaiul său înmână un răvaş unui slujitor de-al meu. Şi anume feciorului meu, care mi-l aduse în taină, precum îl primise. L-am deschis şi am văzut că era scris cu litere greceşti pe care nu le cunoşteam încă, deşi începuserăm de câtăva vreme să învăţ această limbă. Am trimis deîndată după dascălul meu, care trecea drept un creştin tare de treabă, şi l-am rugat să-mi desluşească tâlcul cuvintelor, prefăcându-mă a fi doar din întâmplare în

posesia acelei scrisori. Mi-a tălmăcit-o în scris: mi-am dat numaidecât seama că era de la tânăra grecoaică cu care stătuserăm de vorbă în haremul Paşei. Dar eram foarte departe de a mă aştepta la cele ce-mi spunea. După câteva cugetări despre nefericirea situaţiei ei, mă implora, în numele stimei pe care o arătaserăm faţă de femeile iubitoare de virtute, să-mi folosesc trecerea de care mă bucuram ca s-o scot din mâinile Paşei.

Nu simţiserăm până atunci faţă de ea decât o admiraţie firească pentru farmecul său; şi nimic nu era mai potrivnic principiilor ce-mi călăuzeau purtarea, mai opus intenţiilor mele, decât să mă bag într-o aventură de la care mă puteam aştepta mai mult la necazuri decât la mulţumiri. Nu mă îndoiam că tânăra sclavă, încântată de icoana fericirii femeilor de la noi, aşa cum i-o zugrăviserăm în puţine vorbe, se scârbise de viaţa de harem, şi că speranţa de a găsi în persoana mea toate calităţile cu care-i împodobiserăm pe bărbaţii din ţara mea o făcuse să dorească a lega cu mine vreo intrigă amoroasă. Cugetând la pericolul unei atari încercări, m-am întărit în hotărârea dinainte. Şi totuşi, dorinţa firească de a ajuta o femeie atrăgătoare, a cărei situaţie gândeam că avea să-i devină în curând un chin, m-a făcut să mă întreb dacă nu ar fi cu putinţă să-i obţin libertatea pe căi cinstite. Mi-a trecut prin minte să încerc o cale care nu-mi cerea decât generozitate, căci mă gândeam să-i plătesc răscumpărarea din punga mea. Teama de a-l jigni pe Paşă cu o astfel de propunere m-a oprit, dar mi-am făcut un plan care se împăca perfect cu scrupulele mele. Eram foarte prieten cu Selictarul, unul dintre dregătorii cei mai de seamă ai împărăţiei. M-am hotărât să-i destăinuiesc dorinţa de a cumpăra o sclavă a

Paşei Şeriber şi să-l rog să ia asupră-şi grija de a-i face această propunere, ea şi cum ar fi dorit să închoic l. Irgul chiar pentru el. Selictarul a consimţit, fără a da prea multă importanţă unui serviciu atât de neînsemnat. L-am lăsat să stabilească el preţul. Din respect pentru rangul Selictarului, Şeriber a fost mai înţelegător decât m-aş fi putut aştepta. În

chiar aceeaşi zi am primit vestea că accepta propunerea şi că totul avea să mă coste o mie de scuzi.

Mă bucuram să folosesc aceşti bani într-un scop atât de nobil; dar, în preajma clipei de a obţine ceea ce doriserăm, mi-a dat prin minte ceva ce-mi scăpase când mă gândeam numai cum să izbândesc. Ce se va întâmpla cu tânăra sclavă, şi care erau intenţiile cu care va părăsi haremul? Voia oare să vină în casa mea şi să-şi afle aici un rost? O găseam destul de atrăgătoare ca să merite să mă ocup de soarta ei; dar, în afară de măsurile de bunăcuviinţă pe care eram nevoit să le iau în faţa personalului meu, puteam oare evita ca Paşa să nu afle mai devreme sau mai târziu în ce loc se retrăsese, şi n-aş fi dat atunci tocmai de încurcătura de care căutaserăm să mă feresc? Acest gând mi-a răcit într-atât dorinţa de a-mi îndeplini planul, încât, văzându-l a doua zi pe Selictar, mi-am exprimat părerea de rău de a-i fi cerut sprijinul într-o treabă care ar fi putut să-l mâhnească pe Paşă. Şi, fără a-i spune nimic despre cei o mie de scuzi pe care urma să-i dau, am plecat să-l văd pe Şeriber. Nehotărit între dorinţa de a ajuta sclava, gândul la neplăcerile ce mă aşteptau şi teama de a-mi necăji prietenul, voiam să găsesc vreun pretext pentru a ieşi cu totul din această încurcătură, şi mă întrebam dacă cel mai bun mijloc nu era să mă spovedesc în parte Paşei însuşi, ca să aflu cel puţin dacă sacrificiul la care întrucâtva îl sileam nu-i era prea dureros. Mi se părea că, pe temeiul prea îndreptăţit al legilor prieteniei, puteam să renunţ, fără a face o necuviinţă, la împlinirea capriciilor unei femei. Vizita mea i-a făcut atâta plăcere lui Şeriber încât n-am mai apucat să rostesc vorbele ce mă pregătiserăm să i le spun sub noianul de cuvinte prieteneşti cu care m-a primit, povestindu-mi dintr-o suflare că în haremul lui era o femeie mai puţin şi ca tânăra grecoiacă cu care stătuserăm de vorbă fusese vândută Selictarului. Părea atât de nesilit pe când îşi depăna povestea, încât, judecând-i sentimentele după spusă, nu mi se păru peste măsură de necăjit de pierdere. Mai apoi m-am convins şi mai mult că nu avea

cine ştie ce dragoste pentru femeile lui. La vârsta la care ajunsese, cerinţele firii nu-l tulburau decât prea puţin, şi-şi cheltuia banii pentru harem mai mult din. Fudulie decât pentru mulţumirea inimii. Constatarea aceasta spulberându-mi scrupulele, am părăsit gândul de a i le mărturisi şi am crezut de cuviinţă să i-l las pe cel de a fi dobândit un drept de seamă la recunoştinţa Selictarului.

Între timp, cum îmi propusese să petrecem câteva momente în haremul său, îmi păru puţin stingherit la gândul celor ce avea să spună sclavei lui. „Ea încă nu ştie, îmi spuse, că va trece la alt stăpân. După toate mărturiile de dragoste pe care i le-am dat, mândria ei va fi jignită văzând că primesc atât de uşor s-o dau pe mâna altuia. Vei fi martorul felului în care va primi ideea despărţirii, adăugă el, căci am s-o văd acum pentru ultima oară, şi i-am spus Selictarului că poate să trimită după ea oricând va găsi de cuviinţă.I* Gândii că scena promitea într-adevăr să fie plină de haz pentru mine, dar nu din motivele care îl îngrijorau pe Paşă. Cum nu îndrăzniserăm să răspund răvaşului tinerei grecoaice, îmi închipuiam că va fi tare mâhnită aflând că robia ei avea să devină şi mai apăsătoare în haremul Selictarului. Iar pe deasupra avea s-o afle în faţa mea, şi nu va îndrăzni să dea frâu liber supărării prin jeluiri! Sclavul lui Şeriber venise de două ori la mine după răspuns, şi-i spuseserăm doar că aveam să răsplătesc încrederea arătată cu tot zelul ce se cuvenea.

În loc să mergem în salon, Paşa puse să fie chemată sclava într-o încăpere mai mică în care porunci să nu mai între nimeni în afară de ea. Felul sfios de a ne saluta al grecoaicei m-a lămurit asupra frământării ei lăuntrice. Zărindu-mă alături de stăpânul ei, îşi închipuia că îi ascultam rugămintea şi că, cine ştie, îi aduceam fericita veste a eliberării. Primele cuvinte ale Paşei îi întăriră probabil convingerea. Acesta îi spuse cu multă blândeţe şi curtenie că, în pofida dragostei ce i-o purta, nu se putuse sustrage obligaţiei de a ceda unui prieten sus-pus drepturile, ce le avea asupra inimii ei; se mângâia ! T i

derea ei, adăugă el, doar cu gândul că nu ar fi putui în căpea în mâinile unui om mai desăvârşit, fără a mai pune la socoteală că era unul dintre marii dregători din Imparii ţie, în stare, mai mult ca oricare altul, prin bogăţia:, ; i aplecarea lui către lucrurile dragostei, să hărăzească o soartă fericită femeilor care reuşeau să-l cucerească. Şi îi spuse că era vorba de Selictar. Privirea tremurătoare pt* care mi-o aruncă, mâhnirea care i se întipări dintr-odată pe faţă mi se părură o învinuire de a nu-i fi înţeles intenţiile. Îşi închipui că eu eram într-adevăr acela care o scoteam din haremul lui Şeriber, dar numai pentru a trece de la o robie la alta şi deci că nu înţeleseserăm sau nesocotiserăm motivele pe care le invocase în răvaş pentru a mă hotărî să-i vin în ajutor. Şeriber nu se îndoi o clipă că tulburarea ei nu s-ar trage din mâhnirea de a-l părăsi. Ea îi spori această convingere, asigurându-l că pentru a trăi în starea pe care i-o hărăzise soarta nu-şi dorea alt stăpân decât pe el; iar durerea o făcu să adauge acestor asigurări insistenţe atât de duioase şi de drăgăstoase, încât Paşa părea gata să-şi uite toate făgăduinţele. Dar, considerându-i descumpănirea drept o tulburare trecătoare care mă înduioşa mai puţin decât lacrimile frumoasei grecoaice, mă grăbii să le vin în ajutor deopotrivă unuia şi celuilalt, înseninându-i curând pe amândoi. „Trebuie să te simţi mângâiată, îi spusei sclavei, prin mâhnirea pricinuită Paşei de piei’derea dumitale; şi dacă te îndoieşti de fericirea ce te aşteaptă, sunt îndeajuns de prieten cu Selictarul ca să te asigur că te va lăsa stăpână pe soarta dumitale.” îşi ridică privirea spre mine şi îmi citi gândul în ochi. Şeriber nu a înţeles din aceste cuvinte decât ceea ce se potrivea cu gândurile lui. Sfârşitul convorbirii a urmat mai liniştit. Paşa a copleşit-o cu daruri şi mi-a cerut să-l ajut să le aleagă. Apoi, după ce m-a rugat să nu mă supăr de libertatea purtării lui, s-a retras cu ea într-altă încăpere unde au stat împreună mai mult de un sfert de ceas, şi nu m-am îndoit o clipă că i-a dat atunci ultimele dovezi ale dragostei ce-i purta. Inima mea era pesemne încă foarte liberă de vreme ce acest gând nu m-a tulburat

câtuşi de puţin.

Treburile fiind ajunse atât de departe încât nu mai putea fi vorba să mai stau în cumpănă, nu mai aveam decât un singur gând, şi anume, să mă întorc degrabă acasă ca să iau cei o mie de scuzi pe care i-am dus Selictarului. Acesta m-a întrebat cu multă prietenie dacă îi voi tăinui întreaga întâmplare şi. Drept singură răsplată a serviciului pe care mi-l făcea, m-a rugat să-i spun măcar prin ce întâmplare ajunseserăm în legătură cu o sclavă a lui Şeriber. Cum nu aveam niciun motiv că i-o tăinuiesc, i-am povestit felul în care s-a pornit intriga noastră şi în ce consta. Şi cum nu-i prea venea să creadă că ajutam din simplă generozitate o fată atât de atrăgătoare cum i-o descriseserăm pe tânăra grecoaică, i-am jurat cu atâta sinceritate că nu o iubeam şi că, dorind numai să-i redau libertatea, nici nu ştiam ce hotărâre va lua după ce va fi scăpat de sclavie, încât nu s-a mai putut îndoi de adevărul celor spuse. Stabili ora la care puteam s-o iau de la el. Am aşteptat-o fără nerăbdare. Hotărâserăm să fie la vreme de noapte pentru a ascunde întâmplarea publicului. Mi-am trimis feciorul, către orele nouă seara, într-o trăsură nu prea bătătoare la ochi, cu porunca să-l vestească doar pe Selictar că venise din partea mea şi aştepta în faţa porţii.

I s-a răspuns că Selictarul avea să mă întâlnească a doua zi şi că avea să-mi arate atunci tot ce făcuse pentru mine.

Întârzierea nu m-a îngrijorat. Oricare i-ar fi fost motivele, îndepliniserăm tot ce-mi poruncea onoarea şi generozitatea şi nu mă bucuram de reuşita întreprinderii mele decât din aceste două motive. Cugetaserăm îndelung în acest răstimp la purtarea ce trebuia să am faţă de tânăra sclavă.

O mie de motive păreau a-mi interzice s-o primesc în casa mea; şi chiar dacă n-aş fi pus hotărârea ei de a-mi cere sprijinul decât pe seama motivelor celor mai măgulitoare pentru mine, dând astfel temei speranţei de a mă bucura de dragostea ei, nu-mi venea la socoteală să mi-o fac ibovnică în văzul lumii. Ceruserăm sprijinul dascălului meu de limbi străine căruia îi destăinuiserăm totul. Era

însurat. Soţiei lui urma să-i încredinţeze feciorul meu sclava, şi-mi propuneam să merg a doua zi să aflu din chiar gura ei ce mai dorea de la mine.

Dar motivele care îl opriseră pe Selictar erau mai puternice decât mi-aş fi putut închipui. Cum mă duseserăm la el, luând-o înaintea intenţiei lui de a veni el însumi să mă vadă,. Sosirea şi întrebările mele îl cam încurcară. Tăcu câteva clipe. Apoi, îmbrăţişându-mă cu mai multă duioşie decât îmi fusese îngăduit să descopăr în firea lui, mă rugă să-mi amintesc tot ce-i spuseserăm în ajun în cuvinte care-l încredinţaseră de sinceritatea mea deplină. Aşteptă să i le confirm prin noi asigurări şi, îmbrăţişându-mă cu faţa luminată şi înveselită, îmi spuse că era aşadar cel mai fericit dintre oameni, deoarece, îndrăgostindu-se de sclava lui Şeriber, nu avea să se teamă de concurenţa şi împotrivirea prietenului său. Np-mi tăinui nimic. „Am văzut-o ieri, îmi spuse, şi am petrecut doar un ceas cu ea; nu mi-a scăpat nicio vorbă de dragoste. N Daiam fost atât de izbit de farmecele ei încât nu mă mai simt în stare să trăiesc fără ea. Domnia-ta o priveşti în cu totul altfel, urmă el, şi am nădăjduit că, de dragul unui prieten, ai renunţa fără greutate la un bun la care ţii atât de puţin. Cere preţul pe care îl creezi de cuviinţă, şi să nu fi la fel de modest ca Şeriber, care nu a ştiut s-o preţuiască.”

1 Nu mă aşteptam la această propunere după serviciul pe care mi-l făcuse, dar cum inima mea nu simţea nimic de natură să mă facă s-o privesc drept un act de trădare, nu am considerat-o potrivnică onoarei şi prieteniei; totuşi, aceleaşi motive care mă îndemnaseră să sar în ajutor sclavei mă împiedicau să-i dau împotriva voinţei ei un alt stăpân. Cât despre mine, nu aveam să-i stau în cale. „Dacă mi-ai putea dovedi, i-am răspuns eu Selictarului, că răspunde dragostei ce-i porţi, sau cel puţin că primeşte să-ţi aparţină, aş uita de toate planurile mele şi, iau cerul drept martor, că nu ai fi nevoit să-mi ceri de două ori satisfacerea unei dorinţe pe care m-aş grăbi să ţi-o împlinesc. Dar ştiu, dimpotrivă, că s-ar socoti o fiinţă din

cele mai oropsite dacă ar fi să ajungă iar într-un harem, şi acesta-i singurul motiv care m-a îndemnat să mă ocup de soarta ei.” Selictarul nu s-a putut abţine atunci de a invoca principiile călăuzitoare ale neamului său: „Cum, îmi spuse, am ajuns noi oare să ne potrivim părerilor unei sclave?” „Nu trebuie să-i mai spui aşa, i-am răspuns; n-am cumpărat-o decât cu scopul de a o dez robi; este liberă chiar din clipa în care a părăsit casa lui Şeriber.”

La auzul vorbelor mele mi s-a părut că încremeneşte… Şi, cum ţineam să rămânem prieteni, am adăugat că era totuşi cu putinţă ca dragostea şi propunerile unei persoane de rangul lui să aibă greutate în inima unei fete de vârsta ei, şi mi-am dat cuvântul că aveam să consimt la orice mi s-ar părea izvorât din vrerea ei. I-am mai propus să nu amânăm încercarea. Speranţa îl cuprinse din nou. Tânăra grecoaică a fost chemată. Eu însumi am servit drept interpret simţămintelor Selictarului; am ţinut ca ea să-şi cunoască toate drepturile pentru a putea hotărî în toată libertatea. „Eşti a mea, i-am spus; te-am cumpărat de la Şeriber prin mijlocirea Selictarului. Nu am altă dorinţă decât să te văd fericită, şi iată că prilejul s-a ivit chiar azi. Poţi afla aici, în dragostea unui bărbat care te iubeşte, şi în belşug, ceea ce poate ai căuta zadarnic în tot restul lumii.” Selictarul, judecându-mi sincere vorbele şi purtarea, s-a grăbit să adauge o sumedenie de făgăduieli care de care mai atrăgătoare. Şi-a luat Profetul drept martor că îi va da locul de frunte în haremul lui. I-a înşirat toate desfătările care o aşteptau şi toţi robii care aveau s-o slujească. Sclava i-a ascultat vorbele, dar le înţelesese şi pe ale mele. „Dacă într-adevăr îmi doreşti fericirea, îmi spuse, trebuie să-mi dai prilejul să mă bucur de binele pe care mi l-ai făcut.” Cum acest răspuns mă lămurea deplin, nu am mai avut alt gând decât să-i pun la dispoziţie toate armele menite s-o apere de orice constrângere; deşi nu mă aşteptam la aşa ceva din partea Selictarului, această precauţie mi s-a părut utilă din multe motive. Pe cât sunt turcii de nesimţitori faţă de sclavele lor, pe atât sunt de respectuoşi faţă de femeile

libere. Voiam să fie pusă la adăpost de toate primejdiile situaţiei ei. „Lasă-te călăuzită numai de dorinţa ta, i-am spus, şi nu te teme nici de mine, şi nici de altul, căci nu mai eşti roabă; renunţ la orice drept aş avea asupra ta şi a libertăţii tale.”

Ştia, căci i se spusese de nenumărate ori de când era în Turcia, cât de deosebit se poartă turcii cu femeile libere. Dar oricâtă bucurie a simţit de pe urma declaraţiei mele, prima-i grijă fu să adopte expresia şi purtarea pe care le socotea potrivite cu schimbarea situaţiei ei. Fui uimit de modestia şi decenţa care i se întipăriră dintr-odată pe faţă. Se arătă mai puţin grăbită să-mi exprime recunoştinţa, cât să-l lămurească pe Selictar asupra îndatoririlor ei după binele pe care i-l făcuserăm. Neavând încotro, acesta îi recunoscu dreptatea şi, fără a-şi arăta mâhnirea decât prin tăcere, păru dispus s-o lase să plece aşa cum dorea. Nu ştiam unde voia să fie dusă; mirată şi ea de faptul că nu-mi lămuriserăm intenţiile, se apropie de mine ca să mă întrebe ce gânduri aveam. Cum nu găseam de cuviinţă să-i depăn totul în faţa Selictarului, am condus-o până în pragul uşii, asigurând-o că mă va găsi întotdeauna gata s-o sprijin ori de câte ori va fi nevoie, apoi am încredinţat-o unuia din slujitorii mei, cu porunca să fie dusă în taină la dascălul de limbi străine. La Constantinopole se găsesc trăsuri speciale pentru femei.

Am fost mirat că Selictarul, departe de a se opune hotărârii ei de a pleca, a poruncit chiar el să i se deschidă uşile casei, şi m-a primit cu o înfăţişare liniştită când m-am întors la el. M-a rugat, cu aceeaşi moderaţie, să ascult ceea ce cugetase. „Laud, mi-a spus el, simţămintele alese care te îndeamnă să te ocupi de fericirea acestei tinere grecoaice, şi mi se par atât de dezinteresate încât îmi stârnesc admiraţia. Dar, de vreme ce ai socotit-o vrednică de atâta grijă, părerea dumitale îndreptăţeşte mai mult iubirea pe care a trezit-o în sufletul meu. Este liberă, urmă el, şi nu-ţi fac o vină că ai dat întâietate fericirii ei asupra plăcerii mele. Dar îţi cer un hatâr de care făgăduiesc că nu

voi abuza, şi anume, să nu-i îngădui să părăsească Constantinopolul fără să fiu şi eu înştiinţat. Făgăduiala aceasta nu te va ţine legat multă vreme, căci, la rândul meu, te asigur că vei afla în câteva zile care îmi sunt intenţiile.” Cum mă temeam să nu-i fi rămas vreo amărăciune de pe urma purtării mele, am fost încântat să pot păstra, cu preţul acestei învoieli, stima şi prietenia lui.

Câteva treburi pe care voiam să le duc la bun sfârşit în chiar acea zi m-au făcut să amân până seara vizita pe care î-o datoram tinerei mele grecoaice. Întâmplarea m-a făcut să-l întâlnesc pe Şeriber. Mi-a spus că se văzuse cu Selictarul şi că acesta era foarte mulţumit de sclava lui. Nu se putuse întâlni cu el decât după plecarea mea. Discreţia cu care tăinuise întâmplarea a întărit buna părere pe care o aveam despre Cinstea lui. Şeriber a subliniat şi părerea pe care o avea Selictarul acesta despre mine şi, după felul în care acel dregător îi vorbise, mă înredinţă că nu am alţi prieteni mâi devotaţi. Am primit aceste laude cu recunoştinţa ce li se Cuvenea. Cum nu eram prea curios să ştiu Unde mă puteau duce acest spor de prietenie şi făgăduiala cerută de Selictar, închipuirea-mi era la fel de liniştită ca şi inima, şi nu-mi schimbaserăm întru nimic gândurile când m-am îndreptat, în aceeaşi seară, către locuinţa dascălului de limbi străine.

Mi s-a spus că tânăra grecoaică, care îşi şi schimbase numele de Zara, pe care îl purtase în robie, cu acela de Theophe, îmi aştepta sosirea cu o nerăbdare nespusă. Când m-am înfăţişat, s-a aruncat la genunchii mei pe care i-a îmbrăţişat vărsând şiroaie de lacrimi. În zadar am încercat multă vreme s-o ridic. Nu i se auzeau mai întâi decât hohotele de plâns; dar, pe măsură ce se potolea vălmăşeala simţămintelor ei, mi s-a adresat de nenumărate ori cu numele de eliberator, de părinte, de Dumnezeul ei. Şi mi-a fost cu neputinţă să-i potolesc aceste porniri în care s-ar fi zis că i se revărsa tot sufletul. Tulburat eu însumi de manifestarea unei recunoştinţe atât de vii, mi-am pierdut până şi puterea să-i resping drăgăstoasele mângâieri şi am

lăsat-o în voia ei. În sfârşit, când mi s-a părut că şi-a mai venit în fire, am ridicat-o în braţe şi am aşezat-o pe un divan mai comod, apoi m-am aşezat şi eu lângă ea.

După ce-şi mai trase sufletul câteva clipe, îmi repetă cu mai mult şir ceea ce pornise să-mi spună cu atâtea întreruperi. Îmi mulţumea drăgăstos pentru ajutorul ce i-l dăduserăm, îşi arăta admiraţia faţă de bunătatea mea, se ruga fierbinte cerului să-mi răsplătească din belşug binefacerile pe care ea nu ar fi putut niciodată să mi le plătească cu toate puterile şi tot sângele ei. Se stăpânise cumplit ca să nu izbucnească în faţa Selictarului. Dar nu suferise mai puţin de întârzierea mea şi, dacă nu eram încredinţat că nu avea să trăiască şi să respire decât pentru a se arăta vrednică de binefacerile mele, aveam s-o fac mai nefericită decât fusese vreodată în robie. Am întrerupt-o pentru a o asigura că simţiri atât de vii şi de sincere mă răsplăteau îndeajuns pentru serviciul făcut. Şi stăpânit de singurul gând de a îndrepta spre alte subiecte însufleţirea pe care o vedeam gata să se reverse din nou, i-am cerut, ca singură favoare, să-mi povestească de când şi în ce împrejurări nefericite îşi pierduse libertatea.

Trebuie să mărturisesc că în ce mă priveşte, în pofida' frumuseţii ei, a zbuciumului tulburător în care o văzuserăm la picioarele şi în braţele mele, nu se trezise încă în sufletul meu niciun alt sentiment decât acela de milă. O repulsie firească mă oprise de la alte gânduri mai drăgăstoase pentru o femeie abia scăpată de îmbrăţişările unui turc şi la care nu gândeam să descopăr decât acele merite exterioare ce nu sunt rare în haremurile Levantului. Astfel, nu numai că generozitatea mea îşi păstra întreg meritul, dar îmi trecuse de mai multe ori prin minte că, dacă ar fi aliat de ea creştinii noştri, n-aş fi scăpat de, dezaprobarea oamenilor austeri, care mi-ar fi făcut o vină din a nu fi cheltuit în folosul religiei sau pentru slobozirea cîtorva robi nenorociţi o sumă pe care ei ar fi socotit-o cheltuită pentru satisfacerea poftelor mele. Veţi judeca dacă urmările acestei întâmplări mă fac mai vrednic de iertare; totuşi,

dacă aveam a mă teme de vreo învinuire la început, cele ce se vor citi mai departe nu vor părea să mă dezvinovăţească.

Cum cea mai neînsemnată dintre dorinţele mele părea să fie lege pentru Theophe, mi-a făgăduit să-mi povestească fără înconjur ce ştia despre naşterea şi întâmplările vieţii ei. „Am început să ştiu de mine, îmi spuse, într-un oraş din Moreea, unde tatăl meu trecea drept străin şi mă socotesc grecoaică doar după spusele lui, deşi mi-a tăinuit întotdeauna locul naşterii mele. Era sărac şi, cum nu avea niciun talent ca să se mai chivernisească, m-a crescut în sărăcie. Totuşi nu-mi pot aminti nicio împrejurare în care să fi cunoscut mizeria. Abia împliniserăm şase ani când am fost dusă la Patras. Mi-amintesc acest nume pentru că este prima urmă lăsată în memorie de copilăria mea. Belşugul în care am trăit acolo după viaţa aspră dinainte mi-a lăsat impresii ce nu s-au mai putut şterge. Trăiam alături de tatăl meu, dar nu am aflat, cu adevărat, soarta ce-mi era hărăzită decât după câţiva ani de şedere în acest oraş. Fără a fi sclav şi fără a mă fi vândut, tatăl meu se aciuise pe lângă guvernatorul turc. Înfăţişarea mea plăcută îi slujise drept introducere, guvernatorul angajându-se să-l întreţină cu casă şi masă cât va trăi şi să suporte cheltuielile unei creşteri alese pentru mine, cu singura condiţie ca să-i fiu dată când voi fi atins vârsta ce corespunde dorinţei bărbaţilor. În afară de hrană şi de locuinţă, tatăl meu a obţinut şi o mică slujbă. Mă creşteau sub ochii lui, dar sub supravegherea unei sclave a guvernatorului care nici nu aşteptă bine să împlinesc zece ani ca să-mi vorbească despre norocul ce-l avuseserăm de a plăcea stăpânului ei şi despre scopul în care se îngrijea de educaţia mea. Ceea ce mi se zugrăvea drept un noroc deosebit nu s-a mai înfăţişat altfel închipuirii mele. Strălucirea câtorva femei ce-i alcătuiau haremul şi despre a căror viaţă fericită mi se vorbea întruna, îmi aţâţa nerăbdarea. Totuşi, era de o vârstă atât de înaintată încât tatăl meu începuse să se căiască de o învoială în urma căreia avea să culeagă roade

mult mai puţine decât sperase când se mutase la Patras. Nu mi-a împărtăşit atunci gândurile lui; dar cum felul în care eram crescută nu-i dădea pricină să se teamă de vreo împotrivire a mea, s-a înţeles în taină cu fiul guvernatorului, care arăta încă de atunci multă iubire de femei, şi i-a propus să se folosească de drepturile ce-i reveneau tatălui său, respectând aceleaşi condiţii. Am fost arătată tânărului. S-a îndrăgostit deîndată. Mai nerăbdător decât părintele său, i-a cerut tatălui meu să grăbească termenul împlinirii convenţiei. I-am fost dată la o vârstă când nu cunoşteam încă deosebirea dintre sexe.

Vezi dar că gustul plăcerii nu a contribuit la nefericirea mea şi se poate spune mai curând că m-am născut decât că am căzut în desfrâu. De aceea nu am resimţit vreodată nici ruşine, nici remuşcări. Nici trecerea anilor nu mi-a adus luminile care m-ar fi putut ajuta să-mi schimb punctul de vedere. Şi nici n’i am cunoscut în aceste vremuri dintâi dorinţele care zămislesc pasiuni. Eram călăuzită de obişnuinţă. Totul a decurs aşa până la vremea hotărâtă de guvernator ca să mă lege de persoana lui. Fiul său, tatăl meu şi sclava însărcinată să vegheze asupra copilăriei mele erau toţi trei la fel de încurcaţi; departe însă de a le împărtăşi simţămintele, mai eram convinsă că aveam să-i aparţin guvernatorului. Era trufaş şi aprig. Tatăl meu, care se bizuise, cu nesocotinţă, pe moartea lui, şi vedea apropiindu-i-se sorocul, se hotărî să fugă împreună cu mine, dar fără ştirea sclavei şi a tânărului turc. Însă nenorocul vru să fim prinşi înainte chiar de a ajunge în port. Cum nu era sclav, evadarea lui nu-l putea costa viaţa. Dar a avut de îndurat mânia cruntă a guvernatorului care îi socotea fuga drept trădare şi binefacerile primite de la el ca tot atâtea furturi. Am fost închisă chiar în aceeaşi zi în harem. Mi s-a vestit că în noaptea următoare voi avea cinstea de a fi socotită printre femeile stăpânului meu. Am primit vestea ca pe o favoare şi, cum nu înţele1 seserăm motivele care-l îndemnaseră pe tatăl meu la fugă, eram foarte mirată că voise să renunţe dintr-odată la fericirea lui şi a mea.

Vine seara. Roabele guvernatorului mă pregătesc pentru cinstea ce mă aşteaptă şi sunt condusă în apartamentul stăpânului, care mă primeşte cu bunătate drăgăstoasă. Dar chiar atunci i se aduce înştiinţarea că fiul său cere cu insistenţă să-i vorbească pentru a-i spune lucruri ce nu suferă amânare. Guvernatorul porunceşte să fie poftit şi-apoi să fie lăsaţi singuri. Dar eu am rămas cu ei; tatăl a trecut însă, cu fiul, într-o încăpere ferită, unde au stat puţină vreme împreună. Am auzit, ce-i drept, câteva vorbe spuse cu ciudă şi am înţeles că întrevederea nu-mergea bine. S-a auzit apoi un zgomot care m-a înspăimântat; fiul a apărut în prag cu privirea rătăcită, s-a năpustit spre mine, m-a luat de mână şi mi-a spus să fug cu el. Ci luându-şi seama şi înţelegând desigur că trebuia să se ferească de slugi, iese singur, îi înşală născocind nişte porunci aşa-zise ale tatălui său şi mă lasă în starea în care mă aflam, tremurând toată de tulburarea lui şi neîndrăznind să intru în cealaltă încăpere să mă conving de cele ce se întâmplaseră. La vreun sfert de ceas după aceea, apar şi sclavii, cărora tânărul turc le spusese că tatăl său poruncise să fie lăsat singur în acest răstimp; găsindu-mă în starea de groază care nu mă părăsise, intră la bănuieli. Mă întreabă ce s-a întâmplat. Le arăt încăperea, neavând puterea să vorbesc, îşi descoperă acolo stăpânul înjunghiat, într-o baltă de sânge. Ţipetele lor adună curând toate femeile din harem. Mi se cere să povestesc tragica întâmplare. Povestesc ce am văzut dar mai ales ce mi se păruse că aud; şi, cum nu înţelegeam mai bine decât alţii motivul întâmplării, plângeam totodată de neştiinţă şi de groază.

Nimeni nu se îndoia că stăpânul nostru fusese omorât de însăşi mâna fiului său. Convingerea aceasta, confirmată de fuga tânărului, avu rezultate foarte neaşteptate. Femeile şi sclavii din harem, socotindu-se acum fără stăpân, nu au avut alt gând decât să pună mâna pe ce găseau mai de preţ şi să profite de întunericul nopţii ca să fugă. Astfel, toate uşile fiind desferecate, m-am hotărât să plec şi eu, cu atât mai mult cu cât nimeni nu se gândea să mă mângâie

sau să mă ţină acolo. Îmi puseserăm în gând să mă duc până la locuinţa tatălui meu, în vecinătatea haremului, şi-mi închipuiam că-mi va fi lesne să ajung acolo. Dar de-abia porniserăm, şi mi se păru că-l zăresc pe fiul guvernatorului, însă nu-l recunoscui decât după ce mă încumetai să-l întreb cine este. Îmi spuse că, înspăimântat de groaznica lui faptă, căuta să afle dacă tatăl său murise într-adevăr, urmând să se pună la adăpost prin fugă. Îi spusei tot ce văzuserăm. Durerea lui mi se păru neprefăcută. Mă lămuri în puţine cuvinte, spunându-mi că se dusese la tatăl lui, stăpânit mai mult de teamă decât de mânie, pentru a-i mărturisi legătura ce-o avusese cu mine, că tatăl lui, înfuriat de destăinuire, căutase să-l înjunghie şi că el nu avusese altă scăpare decât să-l lovească el cel dintâi. Îmi propuse să fug cu el; dar tocmai când poate m-ar fi convins, am fost înconjuraţi de mai multe persoane care l-au recunoscut şi, fiind la curent cu tot ce se petrecuse, s-au unit pentru a4 prinde. Mă lăsară liberă. Mă dusei în taină la tatăl meu, care mă primi cu multă bucurie.

Cum nu se afla amestecat într-o afacere atât de neplăcută, şi-a propus pe loc să strângă tot ce agonisise în timpul şederii lui la Patras şi să plece din acel oraş cu mine. Nu mi-a desluşit ce gânduri avea, iar naivitatea mea nu mă ajuta să le ghicesc. Părăsirăm portul fără nicio piedică. Dar, abia plecaţi, îmi spuse nişte vorbe care m-au mâhnit. „Eşti tânără, mă-a spus el, şi natura ţi-a hărăzit tot ceea ce poate înălţa o femeie pe treptele celei mai înalte situaţii. Te duc într-un loc unde vei putea trage mult folos de pe urma acestor daruri; dar vreau să te legi prin juruinţă să te laşi călăuzită numai de sfaturile mele.”

A insistat să-mi rostesc legământul în cuvinte care să-l pecetluiască pe veci. Nu-mi venea câtuşi de puţin la îndemână să mă leg aşa cum mi-o cerea. Cele câteva gânduri născute din necazurile în care mă băgase mă făcuseră să înţeleg că, dacă îmi legam soarta de un bărbat, puteam găsi mai multă plăcere luându-mă după judecata mea. Fiul guvernatorului din Patras care îmi fusese ibovnic

îmi lăsase inima neatinsă, dar văzuserăm o mie de tineri pe care nu mi-ar fi părut rău să-i cunosc la fel de aproape. Totuşi, autoritatea părintească fiind un jug căruia îmi lipsea puterea să mă împotrivesc, trebui să mă supun. Sosii'ăm la Constantinopole. Primele luni fură folosite ca să dobândesc purtarea şi cunoştinţele unei femei din capitală. Încă nu trecuserăm de cincisprezece ani. Fără a-mi destăinui planurile sale, tatăl meu îmi vorbea mereu despre o soartă ce avea să-mi întreacă toate speranţele. Într-o zi, pe când se întorcea din oraş, nu-şi dădu seama că fusese urmărit de două persoane care, după ce se lămuriră în ce casă intrase, se opriră şi, intrând după el, cerură unor vecini să-i însoţească pe urmele lui. Nu locuiam decât o parte a casei. Au bătut atât de tare la uşă, încât, speriat de zgomot, m-a trimis să mă ascund într-o cameră vecină. Deschizând a dat de un om care îi era pesemne cunoscut, de vreme ce amuţi văzându-l şi rămase fără glas la reproşurile injurioase pe care le auzeam lămurit. Îl ocărau numindu-l trădător şi mişel, îi spuneau că nu mai avea cum să scape de justiţie şi că va trebui să dea socoteală pentru perfidie şi hoţie. Nu a încercat să se dezvinovăţească şi s-a lăsat dus fără împotrivire în faţa cadiului. Când mi-am venit în fire după spaima trasă, mi-am acoperit faţa cu un văl şi m-am grăbit pe urmele lui. Cum dreptatea se împarte în mod public, am ajuns la timp ca să asist la învinuiriile ce i se aduceau şi la sentinţa care fu dată fără întârziere, el recunoscând tptul. Era învinuit de a fi sedus-o pe soţia unui senior grec al cărui vechil fusese şi de a o fi răpit împreună cu o fetiţă de doi ani pe care o avusese cu soţul ei, precum şi de a fi furat de la stăpânul său tot ce găsise mai de preţ. Cum nu putea să nege, a încercat doar să găsească scuze, luând cerul drept martor că nu făcuse alta decât să se supună îndemnurilor femeii; că ea singură se făcuse vinovată de furt şi că el nu se alesese cu nimic, căci fusese şi el prădat atât de rău încât ajunsese în cea mai cruntă mizerie. L-au întrebat despre soarta mamei şi a fiicei răpite, iar el s-a jurat că muriseră. Mărturisirile la care fusese silit i s-a'u părut

suficiente judecătorului ca să-l osândească la tăierea capului. L-am auzit rostindu-şi hotărârea. Ruşinea pe care o încercam de a fi avut un tată atât de păcătos nu m-ar fi împiedicat să-mi exprim jalea prin ţipete şi lacrimi. Dar tatăl meu îi ceru cadiului hatârul de a-i spune ceva în taină şi vorbele lui au părut să-l îmblânzească pe judecător, cel puţin atât cât să amâne executarea pedepsei. A fost dus la închisoare. S-au tras speranţe dintr-o amânare atât de neobişnuită. Cât despre mine, nu aveam altă soluţie în situaţia mea nefericită decât să mă întorc la locuinţa noastră pentru a aştepta sfârşitul unei întâmplări atât de crunte. Dar, apropiindu-mă de casă, am văzut bulucindu-se într-însa prostime multă şi am întrebat ce se întâmplă, fără a îndrăzni să înfrunt învălmăşeala aceea. Nu numai că mi-au povestit întâmnlările la care fuseserăm de faţă, dar m-au mai lămurit şi că obiceiul locului cerea ca bunurile criminalilor să fie confiscate de îndată ce se dă sentinţa şi că oamenii trecuseră la fapte. Deznădejdea mea spori într-atât, încât nu am mai avut puterea să ascund cine sunt şi am implorat-o, tremurând toată, pe femeia cu care intraserăm în vorbă să se îndure de nefericita fiică a grecului care fusese condamnat. Mi-a ridicat vălul pentru a-mi putea privi faţa şi, mâhnirea mea părând s-o înduioşeze, m-a lăsat să intru la ea, după ce a cerut voie soţului ei. Amândoi mi-au dat de înţeles ce mare hatâr îmi făceau. Teama care mă cuprinsese mă îndemna să-l socotesc încă şi mai mare. I-am lăsat stăpâni pe soarta mea, şi mi s-a părut că le datoram viaţa când mi-au făgăduit că se vor îngriji de mine. Totuşi mai speram în amânarea îngăduită de cadiu. Dar după câteva zile am aflat de la gazdele mele că osânda fusese îndeplinită.

Într-un oraş unde nu cunoşteam pe nimeni, la vârsta de numai cincisprezece ani, lipsită de experienţa lumii şi împovărată de o ruşine atât de mare, m-am crezut, la început; sortită pentru restul vieţii nefericirii şi mizeriei. Cumpăna în care mă aflam m-a învăţat să cuget la primii mei ani, pentru a descoperi în ei vreo regulă care să-mi

călăuzească de-acum încolo paşii. Nu găseam, constante, decât două principii pe care fusese întemeiată educaţia mea; primul mă îndemna să-i privesc pe bărbaţi drept singura cale pentru îndestularea şi fericirea femeilor; al doilea mă învăţa că drăgălăşeniile, supunerea şi mângâierile noastre ne puteau dobândi asupra lor un fel de putere care îi punea, la rândul lor, sub stăpânirea noastră şi care ne permitea să obţinem de la ei tot ce ne trebuia ca să fim fericite. Oricât de neînţelese îmi fuseseră scopurile tatălui meu, îmi aminteam că nu încetase să râvnească la bogăţie şi belşug. Dacă, de când ne aflam la Constantinopole, îşi dăduse atâta osteneală ca să-mi dezvolte calităţile fireşti, apoi o făcuse trezindu-mi neîncetat speranţa în nenumăratele avantaje pe care le puteam avea faţă de cele mai multe femei. Aştepta deci de la mine mult mai mult decât ar fi putut să-mi dea el, punându-şi toată nădejdea pentru aceasta numai în însuşirile pe care mi le cunoştea. Dar moartea lui nu micşorase cu nimic darurile de care mă bucuraserăm până atunci. Acest raţionament, care s-a întărit în mintea mea în zilele de singurătate, se întrupă într-un gând care mi se părea că ar putea plăti datoria de recunoştinţă ce-o aveam faţă de cei care mă găzduiseră. Şi anume, să le expun răspicat ce credea tata despre posibilităţile mele şi să trec asupra lor speranţele pe care el le pusese în persoana mea. Nu mă îndoiam că, date fiind obiceiurile ţării lor, vor înţelege dintr-odată ce puteam să fac pentru ei dar şi pentru mine. Am fost atât de mulţumită de gândurile mele, încât m-am hotărât să li le destăinuiesc chiar în aceeaşi zi.

Dar, bineînţeles că şi lor, care erau cu mult mai şireţi decât mine, le dăduse prin minte acelaşi lucru. Doar chipul plăcut al străinei aflate la Constantinopole fără cunoştinţe şi fără protecţii o îndemnase pe turcoaică să se milostivească de mine. Ticluise, împreună cu soţul ei, un plan în privinţa mea; şi alesese tocmai ziua în care hotărâserăm să i-l destăinuiesc pe al meu ca să mă lămurească pe deplin asupra celui urzit de ea. Îmi puse mai

întâi câteva întrebări privitoare la familia mea şi la locul meu de naştere, iar răspunsurile pe care i le-am dat părură a-i servi intenţiile. Apoi, după ce îmi lăudă farmecele, se oferi să mă facă fe ricită mai presus de speranţele mele dacă primeam să-i ascult sfaturile şi să mă încred în ea. Cunoştea, îmi spuse, un negustor bogat, nebun după femei, şi care nu se uita la cheltuială când era vorba să le fie pe plac. Din zece, câte avea, nici cea mai frumoasă nu se putea potrivi cu mine şi deci nu trebuia să mă îndoiesc că avea să facă mai mult pentru fericirea mea decât pentru cea a celorlalte zece. Vorbi îndelung despre belşugul din casa lui. Trebuia, zicea ea, să mă încred în spusele ei şi ale bărbatului ei, aflaţi demult în slujba acestui negustor şi minunaţi în fiecare zi de binecuvântarea hărăzită de Profet unui om atât de darnic.

Zugrăvi totul destul de iscusit ca să mă ademenească; cu atât mai mult cu cât, având eu însămi un gând asemănător, eram fericită că mi-o luase înainte. Dar ibovnicul pe care mi-l propunea nu mă mulţumea decât pe jumătate. Tatăl meu mă învăţase să preţuiesc o dată cu avantajele bogăţiei şi pe cele ale rangului. Cel de negustor îmi umilea mândria. Dar când am ridicat această obiecţie, departe de a o găsi întemeiată, ei au urmat să insiste asupra foloaselor ce-mi propuneau, părând chiar jigniţi de împotrivirea mea. Am înţeles că se prefăcuseră doar că-mi lasă libertatea unei alegeri, pe care o hotărâseră în mintea lor, poate chiar în înţelegere cu negustorul. Insistenţele lor m-au revoltat de-a binelea; dar, ascunzându-mi mâhnirea, le-am cerut răgaz până a doua zi ca să iau o hotărâre. Cugetând la propunerea lor, aceasta îmi plăcea tot mai puţin, astfel încât luai în noaptea aceea o hotărâre pe care ai putea s-o socoţi datorată disperării, dar la care te asigur că am ajuns cu sufletul liniştit. Speranţele mari pe care le nutrise tatăl meu, şi de care îmi aminteam mereu, mi-au întărit voinţa. De cum mi-am socotit gazdele adormite, m-am strecurat afară din casa lor tot aşa precum veniserăm, şi am luat-o de una singură pe străzile Constantinopolului cu scopul

nelămurit să întâlnesc vreo persoană de neam pentru a-i încredinţa soarta mea. Un plan atât de prost întocmit nu putea avea sorţi de izbândă. Dar nu m-am convins de asta decât a doua zi, după ce-mi petrecuserăm restul nopţii în cea mai crâncenă deznădejde fără a afla, nici măcar atunci când se luminase de ziuă, mijlocul prin care să mă descurc. Nu se vedeau pe străzi decât oameni din popor de la care nu puteam aştepta mai mult ajutor decât de la gazdele pe care le părăsiserăm. Deşi casele celor mari erau uşor de recunoscut, nu ştiam cum să pătrund în ele, sfiala împotriva căreia luptaserăm fiind mai puternică decât hotărârea, şi mă socotii chiar mai nefericită decât fuseserăm când am aflat de moartea tatălui meu. M-aş fi întors în casa pe care o părăsiserăm dacă aş fi ştiut cum s-o găsesc; când mi-am dat seama de nesocotinţa mea, m-am îngrozit şi mi-am pierdut orice nădejde.

De fapt, ştiam tot atât de puţin despre necazurile ce mă ameninţau ca şi despre foloasele la care aspiram. Temerile mele nu se legau de un anume fapt, iar foamea care începuse să mă chinuie era în acel moment grija mea cea mai mare. Întâmplarea. Singura mea călăuză, m-a îndrumat spre târgul de sclave şi întrebai pe cineva ce rost avea ceata de femei pe care o vedeam înşirată sub o boltă. De îndată ce am aflat care le era soarta, am socotit că dăduserăm de o ocazie să ies din încurcătură. M-am apropiat de ele şi, aşezându-mă la capătul şirului, mă gândeam că, dacă într-adevăr farmecele mele erau aşa cum îmi fuseseră lăudate de atâtea ori, aveam să fiu în curând luată în seamă. Cum toate celelalte femei aveau faţa acoperită, nu am cedat dorinţei ce mă îmboldea de a mă descoperi. Se făcuse între timp ora târgului şi am văzut câteva persoane ocupate să cerceteze câteva femei ce erau departe de a se măsura cu mine, ceea ce m-a îndemnat să-mi ridic vălul. Nu-şi dăduseră seama până atunci că nu făceam parte din ceată sau, mai bine zis, nu se lămuriseră asupra motivului venirii mele. Dar, de îndată ce mi-au zărit faţa, toţi spectatorii, uimiţi de tinereţea şi de

frumuseţea mea, s-au strâns roată în jurul meu. Îi auzeam întrebând peste tot a cui eram şi negustorii de sclavi se întrebau şi ei uluiţi. Cum nimeni nu ştia să răspundă, s-au hotărât să mă întrebe pe mine. Dar, deşi recunoşteam că eram acolo pentru a fi vândută, întrebai şi eu, la rândul meu, care erau cei ce voiau să mă cumpere. O întâmplare atât de neobişnuită a sporit încă mai mult mulţimea care se îmbulzea în jurul meu. Negustorii, la fel de asmuţiţi ca şi spectatorii, mi-au făcut propuneri pe care le-am respins cu dispreţ. Câteva persoane au răspuns la întrebările mele şi şi-au spus numele şi îndeletnicirea;

dar niciuna nu se potrivea cu năzuinţele mele, astfel că -i-am respins şi pe aceştia. Mirarea tuturor sporea necontenit, când zării nu departe de mine o femeie care ducea câte ceva de-ale gurii; chinuită de foame cum eram, m-am apropiat de ea şi am rugat-o fierbinte să nu-mi refuze un ajutor atât de trebuincios. Mi l-a dat. M-am înfruptat cu o grabă care a atras atenţia tuturor. Nimeni nu mai înţelegea nimic. Unii mă priveau cu milă, alţii cu curiozitate, dar toţi bărbaţii cu dorinţă vădită. Tot ce desluşeam în jurul meu mă întărea în buna părere pe care o aveam despre mine şi mă convingea că această întâmplare se va sfârşi spre binele meu.

După ce mi-au pus nenumărate întrebări, la care am refuzat să răspund, mulţimea care se înghesuia în jurul meu se dădu la o parte în cele din urmă pentru a face loc unui bărbat care trecea pe acolo şi întrebase de ce se adunaseră atâţia curioşi în piaţă. I se povesti pricina uimirii tuturor şi se apropie să-şi satisfacă şi el curiozitatea. Deşi respectul cu care fusese întâmpinat mă îndemna la mai multă bunăvoinţă, nu m-am înduplecat să-i răspund decât după ce mi-a spus chiar el că era vechilul Paşei Şeriber. Am vrut să mai aflu ce fel de om era stăpânul său. Mi-a spus că fusese Paşa Egiptului şi că stăpmea averi nesfârşite. I-am şoptit atunci la ureche că dacă i se pare că aş putea să-i plac stăpânului său m-ar îndatora mult de m-ar înfăţişa lui. Nu a aşteptat să-i spun de două ori şi, luându-mă de mână,

m-a dus la trăsura din care coborâse ca să vină până la mine. I-am auzit pe cei din jur văitându-se că mă pierdeau şi comentând întâmplarea ce li se părea cu totul de neînţeles.

Pe drum, vechilul Paşei m-a întrebat ce gânduri aveam şi cum se făcea că o tânără grecoaică, aşa cum mă arăta îmbrăcămintea, se afla singură şi fără nimeni care să-i poarte de grijă. Am ticluit o poveste nu prea greu de crezut dar şi destul de stângace ca să înţeleagă că ar putea trage foloase de pe urma serviciului pe care avea să-l facă stăpânului său. Bucuria ce o resimţeam de a fi nimerit-o aşa de bine m-a făcut să pierd din vedere orice alt interes şi de altfel nu avuseserăm alt scop decât să-mi pot arăta recunoştinţa faţă de gazdele mele. Nu m-am opus deci rugăminţii vechilului de a încuviinţa că mă cumpărase de la un negustor de sclavi. Cu această condiţie, mi-a promis să mă slujească atât de bine pe lângă Paşa încât să ajung curând să fiu îndrăgită de el mai presus de toate celelalte femei, şi mi-a explicat pe larg de ce mijloace trebuia să mă folosesc ca să-i fiu pe plac. Într-adevăr, după ce l-a vestit de sosirea mea, cele ce i-a spus mi-au asigurat o primire care mi-a îndreptăţit toate nădejdile. Mi s-a dat un apartament de bogăţia celor pe care le-aţi văzut, dimpx-eună cu mulţi sclavi care să mă servească. Am stat singură câtva timp în care m-au învăţat tot ce trebuia să ştiu în noua mea situaţie; în aceste zile de început am gustat bucuria de a fi servită la cel mai mic semn, de a obţine tot ce-mi doream, de a-mi vedea respectate până şi capriciile. Am fost atât de fericită pe cât te poţi simţi din mulţimea închipuirilor. Fericirea mi-a sporit şi mai mult când, după cincisprezece zile de atari pregătiri, Paşa a venit să-mi spună că mă găsea mai atrăgătoare decât toate celelalte femei ale -sale şi a poruncit să se adauge darurilor pe care le primiserăm de la mărinimia sa încă altele, atât de multe încât întreceau uneori până şi dorinţele mele. Vârsta le domolise pe ale lui. Dar venea să mă vadă regulat, de câteva ori pe zi. Veselia mea şi vioiciunea care se vădea în

toate mişcările mele păreau să-l distreze. Această situaţie, care a durat vreo două luni o socotesc a fi desigur vremea cea mai fericită din viaţa mea. Dar m-am deprins treptat cu tot ce mă fermecase mai mult la început. Nu-mi mai simţeam fericirea pentru că nu-mi mai aducea nimic nou care să-mi trezească simţurile. Nu numai că nu mă mai bucuram de repeziciunea cu care mi se îndeplineau poruncile, dar nici nu mai doream să poruncesc nimic. Luxul apartamentului, mulţimea şi frumuseţea giuvaerelor, bogăţia veşmintelor, nimic nu mi se mai arăta ca la început. În momentele nenumărate în care mă simţeam de prisos chiar mie-însămi, vorbeam cu tot ce mă înconjura: Daţi-mi fericirea, spuneam aurului şi diamantelor. Totul era mut şi părea nesimţitor. Gândii că mă lovise vreo boală de care nu ştiam. Am spus asta Paşei, care-şi dăduse şi el seama de schimbarea dispoziţiei mele. A crezut că singurătatea în care petreceam o parte din zi putuse să-mi dea gânduri negre, deşi îmi adusese şi un profesor de desen după ce-i spuseserăm că mă simţeam atrasă de pictură. Mi-a propus să trec în apartamentul celorlalte femei de care mă despărţise, ca semn de deosebită cinste. Noutatea spectacolului mi-a mai înviorat inima. M-am bucurat de petrecerile şi dansurile lor. Dar deşi s-au arătat dornice să se împrietenească cu mine, contactul cu ele mi-a displăcut aproape de la bun început. Nu găseam la ele decât preocupări meschine, care nu aveau nicio legătură cu gândurile tulburi ce mă munceau, cu miile de lucruri pe care doream să le cunosc. Am trăit alături de ele aproape patru luni, fără să iau parte la viaţa lor; îmi îndeplineam îndatoririle, încei’cam să nu jignesc pe nimeni şi eram mai îndrăgită de tovarăşele mele decât îmi dădeam osteneala să fiu. Interesul Paşei faţă de haremul său nu scădea, în schimb grija deosebită ce-mi purtase până atunci păru să slăbească. Dacă asta mi s-ar fi întâmplat la început, faptul m-ar fi îndurerat adânc; dar: cum gândurile mi se schimbaseră o dată cu dispoziţia, am privit această răcire cu indiferenţă. Mă trezeam câteodatăs cufundată într-o

visare din care nu rămânea nimic când îmi veneam în fire. Mi se părea că simţămintele mele erau! mai cuprinzătoare decât cunoştinţele, şi că ceea ce îmi-, frământa sufletul era dorinţa unui bun pe care nu-i cunoşteam. Mă întrebam cum o mai făcuserăm în singurătatea mea, de ce nu eram fericită acum când aveam tot ce-mi doriserăm. Întrebam uneori dacă într-acel loc, unde credeam că se află laolaltă tot ce poate oferi bogăţia, nu exista vreo plăcere pe care n-o gustaserăm încă, vreo schimbare care să poată împrăştia neliniştea neîncetată în care mă găseam. M-ai văzut pictând; era singura plăcere pe care o mai aveam în acea situaţie în care îmi puseserăm toate nădejdile. Ba mai era şi întreruptă de lungi visări, despre care nici eu nu ştiam bine ce însemnau.

Asta era starea în care mă aflam când Paşa a deschis pentru domnia-ta uşa haremului său. Această favoare, pe care n-o acorda nimănui, mi-a îmboldit curiozitatea. Ne-a poruncit să dansăm. Am ascultat, dar parcă mai visătoare şi distrată ca nicicând. Neliniştea m-a îndemnat să-mi reiau locul obişnuit. Nu ştiu pe ce lume mă aflam când te-ai apropiat de mine. Iar de mi-ai pus cumva întrebăr: i, răspunsurile mele trebuie să fi oglindit tulburarea care mă cuprinsese. Dar vorbele înţelepte pe care le-ai rostit mi-au trezit atenţia. O melodie nemaiauzită răsunându-mi pentru prima dată la ureche nu m-ar fi impresionat mai mult. Nu-mi aminteam de nimic altceva care să se fi potrivit mai bine cu logica propriilor mele idei. Iar totul a căpătat şi mai mult farmec când, vorbindu-mi despre fericirea femeilor din ţara voastră, mi-ai explicat care-i sunt cauzele şi cum contribuie bărbaţii la sporirea ei. Cuvintele virtute, onoare, purtare, pe care le-am înţeles fără multe explicaţii, mi-au pătruns în minte şi au pus stăpânire pe ea într-o clipă, ca şi cum mi-ar fi fost cunoscute dintotdeauna. Am ascultat lacom tot ce-ai spus. Nu te-am întrerupt spre aţi pune întrebări pentru că nu ai omis nimic din ceea ce putea găsi răsunet în adâncul inimii mele. Venirea lui Şeriber a curmat o conversaţie atât de plăcută; dar nimic nu-mi scăpase şi, nici nu erai încă

bine plecat, că şi începuserăm să-mi amintesc de toate amănuntele, oricât de mici. Totul mi-era nepreţuit. Nu am încetat zi şi noapte să cuget la ce mi-ai spus. Există, aşadar, o ţară unde se poate găsi şi altă fericire decât cea pe care o dau averea şi bogăţia?! Şi bărbaţi care pun preţ pe altceva la o femeie decât pe frumuseţea ei? Au, deci, femeile alte calităţi de arătat şi alte bunuri de cerut? Dar cum se face că nu am cunoscut până acum ceea ce mă umple de o bucurie atât de dtilce şi-mi pare atât de potrivit cu aplecările mele? Deşi doream să aflu mai multe amănunte, pe care nu avuseserăm timp să ţi le cer, mi-era de-ajuns să mă simt tulburată de dorinţe atât de vii, ca să înţeleg cât de important era ceea jbe mă cutremurase astfel. N-aş fi stat mult la îndoială şi aş fi părăsit haremul dacă aş fi putut-o face. V-aş fi căutat în tot oraşul numai pentru a primi lămuriri pentru o mie *le lucruri pe care trebuia să le mai aflu, pentru a te ruga şă-mi spui încă o dată cele auzite, pentru a te asculta Hin nou şi a mă bucura din plin de o plăcere din care abia idacă gustaserăm. Mi-am amintit de o speranţă care nu se stinsese niciodată şi fără de care m-aş fi purtat mai precaut cu vechilul Paşei. Cum nu mă născuserăm roabă şi cum nimic nu mă silise la robie, mă convinseserăm singură că dacă mi-aş putea închipui împrejurări în care m-aş fi plictisit de soarta mea, n-ar fi putut nimeni să mi-o impună împotriva voinţei mele. Mi se părea că ar fi fost de-ajuns să am o explicaţie cu Paşa. Dar cum aveam uneori prilejul să-l văd pe vechilul care veghea la reparaţiile ce se făceau în harem, m-am gândit să vorbesc întâi cu el. Se ţinuse de cuvânt faţă de mine. Eram mulţumită de grija pe care mi-o purta şi de serviciile sale, şi nu mă îndoiam că ar fi fost dispus să mă ajute. Totuşi, de îndată ce a înţeles care îmi erau intenţiile, a luat o înfăţişare rece şi serioasă şi s-a prefăcut că nu înţelege motivele care mă îndemnau; iar când i-am amintit povestea vieţii mele, s-a arătat mirat că uitaserăm cum mă cumpărase de la un negustor de sclavi. Am văzut limpede atunci că mă înşelase. Dar durerea cumplită pe care am

resimţit-o nu m-a împiedicat să folosesc ocara şi tânguirea. L-am implorat cu ochii scăldaţi în lacrimi să-mi facă dreptate. S-a purtat cu o asprime cum nu-mi arătase niciodată; şi spunându-mi fără milă că eram roabă pentru tot restul vieţii, m-a sfătuit să nu-i mai vorbesc niciodată cum o făcuserăm, dacă nu voiam să spună totul stăpânului său.

17 – Istoria tinereţii comandorului

Iluzia, care mă-mpiedicase atâta vreme să-mi cunosc adevărata soartă, pieri cu totul. Nu ştiu cum de s-a întâmplat ca mintea mea să se maturizeze mai mult de la scurta convorbire pe care am avut-o cu domnia-ta decât în toţi anii de când m-am născut. Am privit cu ruşine împrejurările vieţii mele trecute şi de-abia dacă îndrăzneam s-o supun cugetării mele; fără alte principii călăuzitoare în afâra celor pe care mi le-ai sădit în inimă, mă găseam parcă, scăldată într-o altă lumină în urma cugetării care mă silea s-o privesc cu alţi ochi. M-am simţit chiar cuprinsă de o siguranţă care mă surprindea în situaţia atât de cruntă în care mă aflam; şi, mai hotărâtă ca niciodată să sfarm gratiile închisorii mele, m-am gândit că înainte de a mă lăsa pradă disperării, trebuia să încerc toate căile pe care ttii le ofereau dibăcia şi cugetarea. Aceea de a mă spovedi Paşei mi s-a părut cea mai periculoasă. Expunându-mă mâniei sale, nu puteam decât să-mi atrag ura vechilului şi să-mi îngreunez situaţia. M-am gândit atunci să mă destăinuiesc domniei-tale. Schimbarea ce se petrecuse în mine nu numai că era opera domniei-tale, dar mai trebuia desăvârşită tot cu ajutorul domniei-tale. Socotind înţelegerea pe care mi-ai arătat-o, speram că nu aveai să-mi drămuieşti ajutorul.

Greu era doar să-ţi fac cunoscut cât demult aveam nevoie de acest ajutor. M-am hotărât să vorbesc cu o roabă care mi se arătase foarte devotată de când intraserăm în harem. Era dispusă să mă servească; dar era la fel de captivă ca şi mine între zidurile noastre, pe care nu le putea părăsi fără pericol, şi nu mi-a putut oferi altceva decât ajutorul fratelui ei, care era în slujba Paşei. Am acceptat

riscul. Am încredinţat roabei mele o scrisoare pe care ai primit-o desigur, căci nu ai fi putut avea alt motiv ca să te ocupi de eliberarea mea, dar care mi-a pricinuit multe zile de amărăciune. Una dintre tovarăşele mele care-mi urmărise purtarea, înţelegând după neliniştea întipărită pe faţa mea că plănuiam ceva neobişnuit, m-a văzut pe când o scriam şi a descoperit de asemenea că o încredinţaserăm roabei. S-a crezut stăpână pe taina mea. Din chiar ziua aceea s-a străduit să stârnească prilejuri ca să stea singură de vorbă cu mine şi, după ce mi-a dat a înţelege că mă avea la mână, mi-a destăinuit la rândul ei intriga pe care o legase de câteva săptămâni. Primea pe ascuns pe un tânăr turc care-şi primejduia de fiecare dată viaţa pentru a o întâlni. Se strecura pe acoperişuri până în dreptul ferestrei ei şi găsise mijlocul să coboare până la ea cu o scară de frânghie. Relaţiile pe care le aveam cu toate femeile Paşei nu mă împiedicaseră să-mi păstrez apartamentul pe care-l căpătaserăm la început, şi această situaţie părându-i-se mai comodă dibacei mele tovarăşe, îmi cerea acum să-i ascund la mine pentru câteva zile iubitul, pe care nu-l vedea destul de liber în iatacul ei.

Propunerea ei m-a înspăimântat. Dar mi-era teamă să nu mă trădeze, iar, pe de alţă parte, nici cele ce-mi spunea această femeie îndrăzneaţă nu-mi puteau sluji ca s-o domolesc, căci nu aveam nicio dovadă despre destăinuirea ce mi-o făcuse; dacă o respingeam, putea şterge orice urmă a legăturii ei, nemaiprimindu-şi iubitul; în schimb, scrisoarea mea şi cei doi sclavi cărora mă încredinţaserăm puteau constitui oricând dovezi împotriva mea. M-am supus la tot ce mi-a cerut. Şi-a adus iubitul în chiar noaptea următoare. Am fost silită, pentru a înşela roabele care mă slujeau, să-mi părăsesc patul în timpul somnului lor şi să-l călăuzesc pe tânărul turc într-o mică încăpere a cărei cheie numai eu o aveam. Acolo voia tovarăşa mea să-l întâlnească în timpul zilei. Trebuia multă dibăcie ca să înşeli privirile unui mare număr de femei şi de roabe. Totuşi, într-un harfem bine păzit nimeni nu se speria văzând că una

dintre noi dispărea un timp, şi mulţimea încăperilor venea în ajutorul acestor scurte absenţe. Dar turcul, care nu mă văzuse decât o clipă, la lumina unei lumânări, mutase asupra persoanei mele simţămintele pe care le nutrise întâi pentru tovarăşa mea. Chiar de la prima vizită pe care i-o făcu, servindu-se de cheia pe care i-o dăduserăm, a putut constata la el semnele unei răceli pe care nu putea s-o pună pe seama fricii. Apoi tânărul s-a străduit s-o convingă că era necesar să fiu un timp de faţă la întâlnirea lor. Motivele pe care le invoca erau atât de neserioase încât, bănuindu-l îndată de necredinţă, s-a hotărât să afle adevărul, făcându-i pe plac. Nu m-am împotrivit rugăminţii ei de a o însoţi. Iubitul ei s-a purtat în aşa fel încât chiar eu am fost nemulţumită văzând cât de puţină atenţie îi arăta, şi nu am condamnat iritarea ei şi gândul de a-l da afară în noaptea următoare. Bărbatul i-a stârnit însă gelozia, arătându-i-se din cale afară de mâhnit de această hotărâre, privirile lui dezvăluindu-mi mult prea limpede motivele durerii sale. Pedeapsa i-a fost însă cu mult mai mare decât păcatul. Ajutându-l să treacă de pe fereastră pe acoperiş, l-a. Îmbnncit atât de tare încât a căzut şi a murit pe loc. Ea însăşi mi-a povestit a doua zi răzbunarea-i barbară.

Dar nu se gândise că o dată cu el căzuse şi scara de frânghie, şi că această împrejurare, adăugându-se tristei sale stări, avea să dezvăluie intenţiile ei vinovate. Ce-i drept, nu se putea şti de la ce fereastră căzuse, căci mai multe dădeau spre aceeaşi curte, dar spaima fu mare în casa lui Şeriber, şi efectele s-au făcut deîndată simţite şi în harem. El însuşi şi-a luat toate femeile la întrebări. A pus să fie cercetate toate locurile suspecte. Nu s-a găsit nimic. Iar eu admiram liniştea tovarăşei mee în tot timpul acestor cercetări. În sfârşit, bănuielile vechilului căzură asupra mea, dar nu-i spuse nimic stăpânului. Îmi spuse mie că, judecând după gândurile pe care mi le ştia, nu se putea îndoi că eu eram cea care tulburaserăm pacea haremului gândindu-mă, poate, să-mi recâştig libertatea cu ajutorul unei fărădelegi. Ameninţările cu care spera să-mi smulgă vreo

mărturisire nu m-au speriat prea tare;

dar când spuse că voia să pedepsească sclavii care-mi erau devotaţi, m-am socotit pierdută. Şi-a dat seama că mă speriase şi, cum se pregătea să treacă la fapte, m-a pus în situaţia să-i dezvălui ceea ce nu-l puteam lăsa să descopere singur fără a-i expune pe bieţii sclavi să piară în cazne. Astfel, cercetările care se făceau în urma destrăbălării altora au ’slujit doar ca să se descopere propria-mi taină. I-am mărturisit vechilului că încercam să-mi recapăt libertatea, dar pe căi pe care însuşi Paşa nu le-ar putea condamna şi, fără a mă gândi să mai vorbesc despre drepturile mele, l-am asigurat că nu voiam s-o obţin decât în calitate de roabă şi la preţul care va fi stabilit. A vrut să ştie cui ceruserăm ajutor. A trebuit să-i mărturisesc că domniei-tale. Sinceritatea mea îi fu de folos tovarăşei mele, a cărei intrigă rămase nedescoperită; iar vechilul, în aparenţă foarte încântat de ceea ce auzise, m-a asigurat că avea să se străduiască să mă ajute să-mi îndeplinesc scopul pe această cale.

Îngăduinţa lui m-a mirat tot atât pe cât mă speriase asprimea lui. N-am înţeles nici până acum care i-au fost temeiurile. Dar, cum eram prea fericită că scăpaserăm din această cumpănă îngrozitoare, ţi-am trimis de câteva ori vorbă ca să aflu în ce măsură rugăminţile mele te-au mişcat. Răspunsul domniei-tale nu era deloc dar. Totuşi împrejurările mi-au arătat cu prisosinţă că te ocupai de soarta unei sărmane roabe, şi că-mi datorez libertatea celui mai mărinimos dintre bărbaţi.”

Dacă cititorul acestor rânduri îşi va face fie şi numai o parte din gândurile care mi-au trecut prin minte, trebuie să se aştepte la cele ce au urmat. Exceptând deosebirea de exprimare, găseam la tânăra grecoaică tot farmecul minţii pe care mi-l lăudase Şeriber. Ba eram chiar uimit că, fără să asculte de alt dascăl decât de fire, îşi depănase aventurile cu atâta ordine şi că, explicându-mi visările şi cugetările, dăduse o înfăţişare filosofică gândurilor sale. Desfăşurarea lor era logică şi nu puteam s-o bănui că învăţase asemenea

lucruri de la altul într-o ţară în care mintea nu este de obicei aplecată către acest fel de exerciţiu. Mi se păru aşadar că descopăr o natură extrem de bogată, care, întovărăşită de o înfăţişare dintre cele mai înduioşătoare, făcea din ea o femeie cu totul deosebită.

Aventurile ei nu mă revoltau căci în cele câteva luni de când mă aflam la Constantinopole mi se întâmplase zilnic să aflu povestiri dintre cele mai stranii în legătură cu roabe de felul ei. Şi relatarea aceasta va mai conţine şi alte exemple asemănătoare. Nu m-au mirat nici cele pe care mi le-a povestit în legătură cu creşterea ei. Toate provinciile Turciei sunt pline de asemenea taţi netrebnfci care-şi pregătesc fetele în vederea desfrânării şi care nu au altă ocupaţie în viaţă şi nici altfel de a-şi asigura traiul.

Totuşi, cugetând la impresia pe care pretindea că i-o lăsase o convorbire atât de scurtă şi la motivele pe care le avea ca să-mi datoreze mie libertatea ei, nu am putut accepta cu totul acel aer de naivitate şi inocenţă pe cai*e ştiuse să-l dea purtării şi privirilor sale. Cu cât îi recunoşteam mai mult agerimea minţii, cu atât mai mult o bănuiam de viclenie, şi tocmai grija cu care-şi sublinia naivitatea îmi întărea bănuiala. Azi, ca pe vremea celor vechi, buna-credinţă a grecilor face obiectul unui proverb ironic. De aceea, tot ce mi-am putut închipui mai favorabil mie era că, plictisită de viaţa din harem şi ispitită poate de speranţa unei vieţi mai libere, se’ gândise să-l părăsească pe Şeriber pentru a-şi schimba soarta şi că, pentru a trezi în sufletul meu sentimente duioase în favoarea ei, se folosise de vorbele mele pentru a mă lua prin ceea ce i se păruse a fi partea mea mai slabă. Dacă bănuiam că descrierea pe eare’mi-o făcuse despre tulburările sufletului şi minţii ei era cât de cât adevărată, era uşor să înţeleg că motivul putea fi găsit în situaţia unei tinere căreia un bătrân nu putea să-i dea prea multă bucurie. Iată de ce-mi lăudase moderaţia Paşei. Şi pentru a nu ascunde nimic, mă aflam în floarea vârstei; presupunând că nu degeaba îmi fusese lăudată înfăţişarea, ea trebuie să fi făcut o oarecare impresie într-

un harem asupra unei tinere despre care presupuneam că are o fire pe-atât de iute şi focoasă pe cât îi era mintea de ageră. Şi-apoi mi se păruse că-şi exprima bucuria cu o patimă care nu se potrivea cu ideea pe care şi-o făurise despre întâmplările vieţii ei. Aceste manifestări excesive nu păreau pe deplin întemeiate. Căci, dacă nu va fi intervenit cumva pronia cerească în schimbarea principiilor ei de viaţă, ce motiv avea să fie atât de mişcată de serviciul pe care i-l făcuserăm şi cum de putea privi dintr-odată cu atâta dezgust un loc care nu-i adusese decât belşug? Toate aceste gânduri, din care jumătate îmi trecuseră prin minte în timp ce vorbise, m-au dus la concluzia că îi făcuserăm unei femei frumoase un serviciu de care nu aveam să mă căiesc, dar la care toate roabele frumoase ar fi fost la fel de îndreptăţite; şi, deşi, dată fiind înfăţişarea-i, eram măgulit că dorea să-mi fie pe plac, simplul gând că ieşea din braţele lui Şeriber, după ce trecuse prin acelea ale unui alt turc şi poate ale multor altor ibovnici de care nu-mi vorbise, mi-a slujit de pavăză împotriva ispitelor la care focul tinereţii mele ar fi putut să mă expună.

Totuşi eram curios să aflu cum îşi vedea viitorul. Nu putea să nu înţeleagă, desigur, că după ce îi dăduserăm libertatea, nu mai aveam niciun drept asupra ei şi că, dimpotrivă, aşteptam ca ea să-mi destăinuiască proiectele. Nu i-am pus nicio întrebare, iar ea nu s-a grăbit să mă lămurească. Readucând vorba despre femeile noastre din Europa şi despre creşterea pe care spuseserăm că o primesc, mi-a cerut o sumedenie de amănunte pe care i le-am dat cu plăcere. Noaptea era foarte înaintată când mi-am dat seama că venise timpul să plec. Cum nu-mi vorbise în niciun fel despre proiectele pe care le avea, ci numai despre fericirea şi recunoştinţa ei şi despre bucuria ce-o resimţea ascultându-mă, am asigurat-o din nou, la despărţire, că îi voi sluji interesele pe cât îmi era cu putinţă, şi că, atâta vreme cât va fi mulţumită de casa în care se afla şi de îngrijirea gazdei ei, nu va duce lipsă de nimic. Felul ei de a-şi lua rămas bun mi se păru foarte pătimaş. Mi

se adresa ca unui stăpân, unui rege, unui tată, folosind toate cuvintele drăgăstoase obişnuite în gura femeilor din Orient.

După ce am lichidat câteva afaceri importante, nu m-am putut culca fără a cugeta la toate amănuntele vizitei mele. Chiar şi în vis. M-am trezit cu aceleaşi gânduri şi prima mea grijă a fost să trimit la dascălul de limbi străine ca să aflu cum îşi petrecuse Theophe noaptea. Nu simţeam pentru ea o atracţie care să mă poată îngrijora; dar cum mintea îmi era încă plină de nurii ei şi cum nu mă îndoiam că mă puteam oricând bucura de ei, mărturisesc că m-am întrebat de ce simţiserăm o oarecare silă la gândul să încep o legătură amoroasă cu ea. Uare minguerile primite de la cei doi ibovnici ai ei lăsaseră vreo urmă, şi de ce să mă împiedic de un lucru de care nu mi-aş fi dat seama dacă nu l-aş fi ştiut? Nu se putea oaze ca urmele unei astfel de întinări să se şteargă dună o odihnă şi îngrijiri de câteva zile, mai ales la o vârstă la care natura se „'eânnoieşte mereu de la sine? De altfel, ceea ce mi se păruse cel mai verosimil din toată povestea ei era faptul că nu cunoscuse încă ce este dragostea. De-abia împlinise şaisprezece ani. Şeriber nu putuse să trezească iubirea în sufletul ei, iar la Patras era prea mică pentru a-l iubi într-adevăr pe fiul guvernatorului, aşa cum reieşea din cele ce-mi povestise. M-am gândit că ar fi plăcut s-o învăţ eu să guste plăcerile dragostei, şi tot cugetând la asta, speram că poate avuseserăm norocul să încep să-i inspir acest sentiment. Acest gând m-a aiutat mai mult derit oricare altul să-mi înving scrupulele. Când m-am sculat, vedeam lucrurile cu totul altfel decât în ajun şi, chiar dacă nu-mi propuneam să grăbesc deznodământul aventurii, m-am hotărât cel puţin să-i aşez temeliile înainte de a se sfârşi ziua.

Eram invitat la cină de Selictar. Mi-a pus multe întrebări în legătură cu roaba mea. I-am amintit că trebuia acum s-o numească altfel şi, asigurându-l că eram hotărât s-o las să se bucure de toate drepturile pe care i le făgăduiserăm, i-am sporit convingerea că mi-era indiferentă, aşa cum îi

spuseserăm. De aceea s-a crezut şi mai îndreptăţit să mă întrebe unde locuia. Întrebarea lui m-a pus în încurcătură. Am folosit tonul glumeţ ca să-i răspund că, ieşind din haremul lui Şeriber, avea nevoie de odihnă şi că nu i-aş face niciun bine destăinuind locul unde se retrăsese. Dar Selictarul mi-a jurat cu atâta seriozitate că ea nu avea a se teme de insistenţele lui, că nici prin minte nu-i trecea s-o tulbure sau s-o silească, încât, ca să răspund încrederii ce-o arătase juruinţelor mele, bunacuviinţă cerea să mă încred în asigurările pe care mi le dădea. I-am vorbit deci despre locuinţa dascălului şi şi-a reînnoit făgăduielile cu un aer de sinceritate care mă linişti. Am continuat să vorbim despre calităţile deosebite ale lui Theophe. Nu-i fusese deloc uşor să-şi înfrângă patima. Îmi mărturisi că nu mai fusese niciodată atât de tulburat de înfăţişarea unei femei. „M-am grăbit să ţi-o dau, îmi spuse, de teamă să nu mă-ndrăgostesc mai tare cunoscând-o mai bine, şi-astfel iubirea să învingă dreptatea.” Vorbele lui îmi părură a fi cele ale unui om cinstit, şi trebuie să mărturisesc întru onoarea turcilor că puţine sunt neamurile unde cuvântul dat să fie la fel de respectat.

Pe când îmi destănuia sentimentele sale cu atâta nobleţe, s-a anunţat sosirea Paşei Şeriber, care apăru curând, atât de agitat încât l-am întrebat amândoi, nerăbdători, ce
i se întâmplase. Ei’a prieten cu Selictarul cum era şi cu mine, iar eu eram prieten cu unul în urma recomandării celuilalt. Drept răspuns, ne aruncă la picioare o pungă plină cu ţechini de aur, care conţinea cei o mie de scuzi pe care îi plătiserăm. „Cât de nefericit este acela care devine jucăria sclavilor săi! Iată o pungă cu bani pe care vechilul meu ţi i-a furat, adăugă el, adresându-se Selictarului. Şi nu este singura lui hoţie. L-am supus la cazne cumplite şi i-am smuls o groaznică mărturisire. Nu l-am lăsat în viaţă decât pentru a-l pune s-o repete întocmai în faţa domniilor-voastre. Aş muri de ruşine dacă acest ticălos nu m-ar dezvinovăţi/* I-a cerut apoi Selictarului îngăduinţa de a ni-l

înfăţişa. Dar amândoi l-am rugat să ne dea mai întâi câteva lămuriri.

Ne-a spus atunci că unul dintre slujitorii săi, invidios de puterea pe care vechilul o căpătase în casa lui, şi care din această pricină îi urmărea îndeaproape purtarea, băgase de seamă că eunucul Selictarului care venise s-o ia în primire pe tânăra sclavă îi numărase acestuia în palmă o mare sumă de bani. Nebănuind încă nimic rău, i-a vorbit vechilului despre ceea ce văzuse, numai pentru a şti cât de mare era suma. Acesta însă, necăjit că fusese descoperit, l-a implorat să-i păstreze taina şi l-a dăruit cu generozitate pentru a-i cumpăra tăcerea. Dar prin aceasta a trezit bănuiala slujitorului dornic să-l ducă la pierzanie. Convins acum că vechilul săvârşise vreo neregulă ce-ar fi fost aspru pedepsită dacă ar fi fost dată în vileag, s-a grăbit să expună toată tărăşenia Paşei, care a înţeles uşor cum stăteau lucrurile. Speriat de ameninţările stăpânului său, vechilul i-a mărturisit că-l auzise pe Selictar eerându-i să i-o vândă pe tânăra grecoaică şi propunându-i un preţ bun, iar pe stăpânul său spunând că era fericit să-i facă
0 plăcere ilustrului său prieten şi hotărât să-i dăruiască sclava fără a-i cere niciun ban. Observând că cei doi seniori se despărţiseră fără ca Şeriber să fi primit oferta Selictarului, se luase după acesta din urmă şi-i spusese, ca şi cum ar fi fost trimis de Paşa, că. De vreme ce refuza să primească sclava în dar, să-i plătească o mie de scuzi. Mai adăugase că era însărcinat să primească banii şi să încredinţeze sclava celor pe care îi va trimite în acest scop. Şeriber, care îi poruncise, dimpotrivă, s-o însoţească până la prietenul său, se bizuise pe el pentru această treabă şi ascultase relatarea pe care i-o făcuse fără nicio suspiciune. Auzind acum că fusese tot atât de înşelat ca şi Selictarul, îl apucase o furie oarbă. Şi, fiind vorba de un om care se bucurase de încrederea sa, socotise că această înşelătorie nu putea fi prima. Atunci, atât pentru a-l face să mărturisească toate fărădelegile sale, cât şi pentru a-l pedepsi pentru cea pe care o recunoscuse, porunci să fie

supus în faţa lui la cazne atât de grele încât mişelul a dat curând totul în vileag. Felul în care o înşelase pe Theophe 1 se păruse cea mai cumplită dintre toate. Nu-şi putea ierta purtarea lui nedreaptă faţă de o persoană liberă. „în loc s-o tratez ca pe o sclavă, ne spuse, aş fi primit-o în casa mea ca pe o fiică, i-aş fi respectat nenorocirea, m-aş fi îngrijit de soarta ei: şi încă nu mă pot dumiri de ce nu mi s-a plâns şi nu mi-a destăinuit adevărul.”

Povestirea lui m-a mirat mai puţin decât pe Selictar. Totuşi am continuat să le ascund ceea ce mi se părea de prisos să afle, şi felul în care i-am vorbit lui Şeriber i-a făcut pe Selictar să înţeleagă că nu doream nici acum să fiu amestecat în pricină. Vechilul a fost adus în faţa noastră şi stăpânul său l-a obligat să ne povestească în ce împrejurări o întâlmse pe tânăra grecoaică şi cu ce mişeii e se folosise de nevinovăţia ei. Ca s-o dea drepl sclavă. Nu ne-am mai sinchisit de soarta acestui netrebnic care a fost trimis să-şi afle pedeapsa pe care o căutase.

După toate aceste lămuriri, Selictarul şi-a luat înapoi ţechinii pe care mi i-a trimis a doua zi. Dar, îndată după plecarea lui Şeriber, a adus din nou vorba, cu multă căidură, despre Theophe şi m-a întrebat ce părere aveam despre o întâmplare atât de neobişnuită. „Dacă nu s-a născut ca să fie sclavă, mi-a spus, trebuie să aibă o obâr’şie cu mult superioară aparenţelor.” Raţionamentul lui se întemeia pe faptul că, în afară de tinerii sclavi pregătiţi pentru anumite slujbe în folosul stăpânilor lor, educaţia aleasă este, în Turcia, ca şi aiurea, semnul unei obârşii mai osebite; tot aşa cum, în Franţa, nu te miri să vezi că un profesor de dans este politicos şi cu maniere plăcute, în timp ce aceeaşi purtare observată la un necunoscut ţi-l recomandă drept o persoană de neam. L-am lăsat pe Selictar cu gândurile lui. Şi nu i-am spus nici măcar detaliile care ar fi putut să-l lămurească. Dar nu puteam uita opiniile sale şi, amintindu-mi acea parte din povestirea lui Theophe care privea moartea tatălui ei, m-am mirat că nu dăduserăm mai multă atenţie acuzaţiei care i se adusese

de-a fi răpit o doamnă grecoaică şi pe fiica ei. Nu era imposibil ca Theophe să fi fost acea copilă de doi ani care dispăruse o dată cu mama sa. Dar unde să caut o lămurire? Şi-apoi, cum de nu făcuse chiar ea legătura între această tărăşenie şi propriile ei aventuri? Oricum, mi-am propus să-i mai pun câteva întrebări pentru a-mi satisface curiozitatea de îndată ce o voi vedea.

Cum feciorul meu era singurul dintre slujitori care ştia de relaţiile mele cu Theophe, eram foarte hotărât să păstrez taina acestei intrigi şi să mă duc numai pe seară la dascălul de limbi străine, M-am dus la el la căderea nopţii. Mi-a spus că fusese la el cu un ceas mai devreme un turc care părea de condiţie bună şi care ceruse cu insistenţă s-o vadă pe tânăra grecoaică, numind-o însă Zara, aşa cum i se spunea în harem. Ea refuzase să-l primească. După ce se arătase foarte mâhnit de acest refuz, turcul îi lăsase dascălului de limbi străine caseta pe care o avea la dânsul pentru ea, împreună cu un bilet scris pe turceşte, pe care-l rugase stăruitor să i le transmită. Theophe refuzase atât biletul cât şi caseta. Dascălul de limbi străine mi le-a înmânat. Le-am luat cu mine când am intrat la ea şi, fiind mai curios decât ea să cunosc detaliile acestei împrejurări, am rugat-o să deschidă biletul în faţa mea. Mi-a fost mai uşor decât ei să înţeleg că era o atenţie de-a Selictarului. Expresiile pe care le folosea erau măsurate, dar păreau a izvorî dintr-un suflet cu totul robit farmecelor ei. O ruga să nu se teamă de soartă atâta vreme cât va binevoi să accepte ajutorul unui om care-i punea totul la picioare. Trimiţându-i o sumă de bani împreună cu alte daruri destul de considerabile, nu dădea acestei generozităţi decât numele unei simple încercări, pe care era oricând dispus s-o reînnoiască. Bineînţeles că i-am spus lui Theophe de la cine credeam că provine această scrisoare, şi-am adăugat, pentru a-i da astfel ocazia să-mi dezvăluie sentimentele, că Selictarul avea pentru ea nu numai dragoste dar şi respect de când n-o mai considera o sclavă. Îmi păru atât de nepăsătoare la ceea ce gândea despre ea, încât, ascultând de dorinţa ei,

am înmânat caseta dascălului de limbi străine ca s-o înapoieze trimisului Selictarului cu prima ocazie. Îi părea rău că deschisese scrisoarea şi că. Deci, nu mai putea pretinde că nu-i cunoaşte conţinutul; dar, după ce chibzui puţin, ajunse singură la hotărârea că trebuia să-i răspundă. Eram curios să văd în ce termeni o va face. O doamnă din Paris, obişnuită cu uzanţele lumii şi înzestrată atât cu spirit cât şi cu virtute, n-ar fi folosit alt ton pentru a stinge dragostea şi speranţa din sufletul unui îndrăgostit. A înmânat, fără umbră de afectare, răspunsul ei dascălului de limbi străine, rugându-l s-o scutească pe viitor de orice ar fi putut semăna cu această întâmplare.

Nu voi ascunde că mi-am închipuit, din vanitate, că făcuse acest sacrificiu de dragul meu şi, cum nu pierduserăm din vedere scopul pe care mi-l propuseserăm încă de dimineaţă şi la care nu încetaserăm să mă gândesc, n-am mai vorbit despre Selictar ca să mă ocup de propriile mele interese. Dar am fost întrerupt, la rândul meu, de o infinitate de gânduri rostite cu naturaleţe de Theophe şi izvorâte, îmi dădeam seama, din unele vorbe pe care le spuseserăm cu o oarecare uşurătate. Mintea ei, firesc aplecată către meditaţie, nu înregistra nimic fără a-l judeca apoi din toate punctele de vedere, şi am constatat că nu făcuse altceva de când ne despărţiserăm. Mi-a pus o sumedenie de noi întrebări, ca şi cum nu ar fi avut altă preocupare decât să-şi pregătească subiectele de meditaţie pentru noaptea următoare. Dacă o mira vreun obicei al neamului meu sau vreun principiu despre care auzea pentru prima oară, o vedeam deîndată că se reculege, pentru a şi-l întipări în minte; iar uneori mă ruga să-mi repet spusele de teamă că nu pătrunsese tot sensul vorbelor pe care le rostiserăm sau că le-ar putea uita. Şi, în ciuda discuţiei atât de serioase, găsea întotdeauna un prilej să-şi exprime recunoştinţa faţă de mine; dar discursurile ce precedau aceste expresii afectuoase mă îndepărtau într-atât de intenţiile mele drăgăstoase, încât nu mă puteam întoarce atât de repede la subiecul care mă interesa ca să

profit de moment. De altfel, intervalul era atât de scurt, încât, schimbându-mi natura gândurilor în urma unei noi întrebări, mă vedeam mereu nevoit să mă arăt mai serios şi mai grav decât aş fi dorit.

Curiozitatea cu care mă întreba întruna de-abia mi-a lăsat timp să-i vorbesc de bănuielile pe care Selictarul mi le trezise eu privire la obârşia ei. Nu aveam însă nevoie de pregătiri multe pentru a-i vorbi despre tatăl ei şi am rugat-o să-şi domolească o clipă curiozitatea şi observaţiile. „M-a cuprins o bănuială, i-am spus, şi vei putea să-ţi dai seama că numai admiraţia pe care o resimt pentru domnia-ta mi-o poate inspira. Dar înainte de aţi spune despre ce este vorba, trebuie să ştiu dacă ţi-ai cunoscut vreodată mama.” Mi-a răspuns că nu-şi amintea deloc de ea. Am continuat: „Cum aşa? Nu mai ştii la ce vârstă ai pierdut-o? Nu mai ştii, de pildă, dacă a fost înainte de acea răpire de care a fost învinuit tatăl tău? Şi nici nu ştii dacă era alta decât acea grecoaică pe care o îndemnase să-şi părăsească bărbatul şi care era însoţită, dacă-mj amintesc bine, de o fetiţă de doi ani?”

Vorbele mele au făcut-o să roşească, dar n-am putut înţelege care era cauza tulburării ei. Îşi aţinti privirea asupra mea. Apoi, curmându-şi tăcerea de câteva clipe: „Ai gândit, îmi spuse ea, aşa cum am gândit şi eu; nu cumva întâmplarea ţi-a îngăduit să lămureşti o îndoială pe care nu am destăinuit-o nimănui?” „Nu înţeleg ce vrei să spui, i-am răspuns dar, admirându-ţi calităţile înnăscute care te deosebesc de majoritatea femeilor, nu pot crede că ai avut un tată atât de ticălos cum mi l-ai descris; şi, văzând cât de puţin ştii despre primii tăi ani de viaţă, îmi vine mai curând să cred că eşti fiica acelui senior grec căruia mizerabilul ce ţi se dădea drept tată îi răpise soţia. ** Cuvintele mele au avut asupră-i un efect uimitor. S-a ridicat în picioare, cuprinsă de un fel de exaltare. „Ah! asta am bănuit multă vreme, îmi spuse ea, fără să îndrăznesc s-o cred cu adevărat. Chiar ţi se pare c-ar putea fi aşa?” Ochii i se umpluseră de lacrimi pe când vorbea. „Dar, vai! reluă ea,

de ce să mă amăgesc cu un gând care nu poate decât să-mi sporească ruşinea şi nenorocirile!”

Fără să pricep înţelesul pe care-l dădea termenilor de ruşine şi nenorocire, am încercat s-o distrag de la gândurile ei, explicându-i că nu putea, dimpotrivă, să-şi dorească o fericire mai mare decât să se ştie fiica unui alt tată decât a ticălosului care uzurpase acest titlu. Iar bănuiala ei în această privinţă părând s-o întărească pe-ă mea, am rugat-o insistent să-şi amintească nu numai tot ceea ce, ne-ar fi putut aduce vreo lămurire asupra copilăriei ei, dar şi să-mi spună dacă nu auzise rostindu-se în timpul judecăţii cadiului numele acelei grecoaice a cărei fiică o credeam sau, cel puţin, pe acela al acuzatorilor care îl trimiseseră la moarte pe nefericitul autor al tuturor acestor nenorociri. Nu-şi amintea nimic. Dar, cum îl pomenii pe cadiu, m-am gândit că acest magistrat ar putea fi în stare să ne dea unele lămuriri şi i-am promis lui Theophe că voi porni a doua zi în căutarea lui. Astfel, acea seară, pe care speraserăm s-o petrec cu totul altfel, s-a scurs în discuţii despre soartă şi interese materiale.

Când am părăsit-o, m-am dojenit în sinea mea că am păstrat atâta măsură cu o femeie care ieşea dintr-un harem, mai ales după ce auziserăm câte îmi povestise despre celelalte împrejurări ale vieţii ei. M-am mai întrebat dacă, presupunând că ea mai nutrea pentru mine sentimentele pe care bănuiam că le are, aş fi fost dispus să mi-o fac ibovnică; şi, cum mi-am dat seama că eram mai aproape de dorinţa de a stabili cu ea o astfel de legătură decât fuseserăm la început, mi-am zis că, fără a mai umbla cu atâtea ocolişuri, ar fi mai bine să-i fac această propunere pe şleau. Dacă o primea cu bucuria la care mă credeam îndreptăţit, iubirea pătimaşă a Selictarului nu putea să mă mai supere, cu atât mai mult cu cât şi el spusese că nu voia să obţină nimic cu de-a sila; iar când informaţiile pe care aveam să le obţin aveau să mă lămurească asupra obârşiei ei, ceea ce avea s-o ridice puţin în ochii mei fără să şteargă însă nenorocirile pe care mi le povestise, nu vedeam în

descoperirile pe care le puteam face decât un motiv în plus pentru a o iubi, dar nimic care s-o împiedice să accepte soarta pe care i-o ofeream. Şi astfel, mi-am hotărât purtarea viitoare. Se vede cât de departe eram încă de adevărata dragoste.

A doua zi m-am dus la cadiu şi l-am întrebat dacă-şi aducea aminte de un grec pe care-l osândise la moarte. Nu-l uitase defel şi mi-a povestit totul cu lux de amănunte, repetând de mai multe ori toate numele pe care voiam să le aflu. Seniorul grec a cărui soţie fusese răpită se numea Panaiot Condoidis. Acesta îl recunoscuse el însuşi pe răpitor pe stradă şi pusese să fie arestat. Dar nu se alesese de pe urma acestei întâlniri decât cu mulţumirea de a se fi răzbunat; nici soţia, nici fiica şi nici bijuteriile nu au mai putut fi găsite. M-a surprins această ultimă constatare căci mi se părea că nu-şi dăduse nimeni prea multă osteneală să le caute şi i-am spus cadiului acest lucru. „Dar ce alta puteam eu să fac? mi-a răspuns el. Vinovatul declarase că femeia şi copila muriseră. Declaraţia trebuie să fi fost sinceră, căci singura posibilitate ce-o avea de a-şi scăpa capul era să le înfăţişeze justiţiei, dacă mai erau în viaţă; de aceea, de cum şi-a auzit sentinţa, a sperat să mă înşele cu tot felul de scorneli; dar mi-am dat numaidecât seama că încerca doar să inducă justiţia în eroare.”

Cum îmi aminteam că, într-adevăr, executarea sentinţei fusese amânată, l-am rugat pe cadiu să-mi spună cauza acestei împrejurări. Îmi răspunse că tâlharul ceruse să-i vorbească fără martori şi că-i oferise, pentru a-şi salva viaţa, nu numai să-i înfăţişeze pe fiica seniorului Condoidis, dar chiar să i-o cedeze pe ascuns pentru haremul său; şi că, prin câteva amănunte pe care le dăduse, se arătase destul de îndemînatic pentru a-şi face vorbele cât de cât demne de ere-? zare. Totuşi, cum toate străduinţele pentru a o găsi fuseseră zadarnice, a socotit că ticălosul minţise pentru a-şi întârzia pedeapsa, astfel încât, din indignare pentru îndrăz neala şi fărădelegile lui, în loc să-i amâne moartea, i-o grăbise. Nu m-am putut împiedica să-i împărtăşesc acestui

judecător de vază al turcilor ce gândeam despre felul în care procedase. „Cine vă împiedica, i-am spus, să-l mai ţineţi câteva zile în temniţă pe acest tâlhar şi să folosiţi răgazul ca să vă procuraţi informaţii din oraşul unde locuise după ce făptuise crima? Cum de nu l-aţi putut sili să vă destăinuiască unde murise grecoaica şi cum de se întâmplase să se prăpădească? în sfârşit, era aşa de greu să-i luaţi urma în timp şi să-i cercetaţi viaţa până în cele mai mici împrejurări? Aşa procedăm noi în Europa, adăugai, şi, cu toate că nu ne străduim mai mult ca voi întru stabilirea dreptăţii, ne pricepem mai bine să cercetăm împrejurările crimelor.” Mi-a socotit sfaturile atât de bune încât mi-a mulţumit pentru ele, iar cele câteva cuvinte pe care le adăugă privitoare la felul în care îşi îndeplinea slujba m-au convins că turcii se poartă mai mult cu asprime decât cu pricepere în tribunalele lor.

Aflaserăm de la cadiu nu numai numele seniorului grec, dar şi unde trăia: într-un orăşel din Moreea pe care turcii îl numesc Acade şi cu care nu mi s-a părut uşor să găsesc o cale de comunicare. M-am gândit întâi să mă adresez Paşei acelei provincii, dar ştiam că în Constantinopole se aflau numeroşi negustori de sclavi din aceeaşi regiune şi norocul a vrut ca primul la care m-am dus să mă poată asigura că seniorul Condoidis nu părăsise oraşul în care ne aflam de mai bine de un an şi că era bine cunoscut de toţi cetăţenii de un neam cu el. Nu-mi mai rămânea deci decât să-i găsesc locuinţa. Negustorul de sclavi m-a ajutat şi în privinţa aceasta. Nu am zăbovit mult ca să mă duc acolo şi, succesul dându-mi aripi, eram convins că aveam să primesc toate lămuririle pe care le doream. Casa şi înfăţişarea seniorului grec nu-l arătau a fi prea bogat. Făcea parte dintr-una din acele vechi familii nobile din a căror obârşie le-a rămas mai multă mândrie decât avere şi care, în starea de înjosire în care le ţin turcii, nici n-ar îndrăzni să-şi dea averea în vileag, chiar dacă ar avea destulă pentru a duce un trai mai luxos. Condoidis, care avea înfăţişarea unui gentilom de ţară obişnuit, m-a primit foarte politicos,

fără să ştie cine sunt, căci plecând de la cadiu îmi trimiseserăm trăsura acasă, şi părea că aşteaptă cu răbdare să-i spun motivele prezenţei mele, dându-mi tot timpul să le expun aşa cum le ticluiserăm dinainte în gând. După ce i-am dat să înţeleagă că eram la curent cu nenorocirile care îl loviseră cu ani în urmă, l-am rugat să mă ierte pentru curiozitatea de care dădeam dovadă şi care nu era lipsită de îndreptăţire. Voiam anume să ştiu de câtă vreme exact îşi pierduse soţia şi fiica. Îmi răspunse că de patrusprezece sau cincisprezece ani. Această cifră corespundea atât de bine cu vârsta actuală a lui Theophe, dacă-i adăugam şi pe cei doi pe care-i avea când fusese răpită, încât îndoielile mi se spulberară fe jumătate. „Credeţi, am reluat, că în ciuda declaraţiilor răpitorului „s-ar putea ca vreuna din ele să mai fie în viaţă? Şi dacă s-ar întâmpla ca aceea să fie fiica domniei-voastre, cum ar fi şi de dorit, n-aţi fi recunoscător celor care v-ar ajuta s-o regăsiţi?" Mă aşteptam ca această întrebare să-i dezlănţuie sentimentele. A rămas însă neclintit şi-mi răspunse că timpul, care-l ajutase să treacă peste durerea pierderii lor, îl împiedica de asemenea să spere miracole în această privinţă; că avea mai mulţi fi, cărora moştenirea pe care putea să le-o lase de-abia le-ar ajunge pentru a trăi conform rangului lor, şi că, presupunând că fiica sa ar mai fi încă în viaţă, era atât de greu de crezut că şi-ar fi păstrat neprihănirea în casa unui ticălos şi într-o ţară ca Turcia, că nimic nu avea să-l convingă vreodată că ea ar putea fi demnă să reapară în familia lui.

Această ultimă obiecţie mi s-a părut cea mai întemeiată. Totuşi, cum primul moment îmi părea hotărâtor pentru trezirea sentimentelor fireşti, m-am hotărât să folosesc orice argument în favoarea lor. „Nu pun în discuţie, i-am răspuns, valoarea scrupulelor şi motivelor domniei-voastre, căci ele nu pot schimba cu nimic certitudinea faptelor. Fiica domniei-voastre trăieşte. Să nu vorbim despre neprihănirea ei de care nu pot garanta; dar vă asigur că nu-i lipseşte nimic dinspre partea minţii şi-a farmecului. Nu depinde

decât de domnia-voastră s-o revedeţi şi vă voi lăsa acum, în scris, adresa la care se află.” într-adevăr, mi s-a dat o pană, i-am scris numele dascălului de limbi străine, şi m-am retras.

Eram sigur că dacă nu era cu totul lipsit de suflet nu va rezista nicio clipă imboldului firii, şi-am plecat atât de plin de speranţe încât, pentru a asista la o privelişte plăcută, m-am dus de-a dreptul la dascălul, de limbi străine unde îmi închipuiam că avea să ajungă o dată cu mine. Nu m-am dus la Theophe pentru că voiam să mă bucur de uimirea ei. Dar cum câteva ore trecuseră fără ca el să se arate, am început să mă tem că-mi făcuserăm prea multe iluzii şi i-am destăinuit celei pe care nu mă puteam împiedica s-o socot fiica lui ceea ce făcuserăm pentru a-mi îndeplini făgăduinţa. Mărturia nefericitului care-şi bătuse joc de copilăria ei o emoţionă mai mult decât tot restul. „Nu voi fi prea mâhnită, îmi spuse, dacă nu voi afla nimic sigur despre obârşia mea; şi, chiar dacă aş fi sigură că sunt fiica seniorului grec, nu mă voi plânge că nu vrea să mă recunoască. Mulţumesc însă cerului pentru dreptul pe care mi-l dă de acum înainte de a nu-l mai numi tată pe omul căruia îi datoram numai ură şi dispreţ.” Părea aşa de emoţionată la acest gând încât, cu ochii în lacrimi, mă asigură de nenumărate ori că-mi datora viaţa, căci, scăpând-o de mârşăvia celei dintâi, i-o dăruiserăm de fapt pe a doua.

Nu-mi. Socoteam însă misiunea încheiată şi, cum eram încă agitat de cele ce întreprinseserăm, i-am propus să mă însoţească până la Condoidis. Natura are drepturi faţă de care nici grosolănia, nici interesul nu pot servi de pavăză inimii. Mi se părea cu neputinţă ca el să-şi vadă fiica, s-o audă, să-i primească îmbrăţişările şi privirile şi să nu se trezească într-însul sentimentele pe care i le datora. Nu ridicase obiecţii împotriva posibilităţii de a o regăsi. Speram ca natura să triumfe asupra tuturor celorlalte. Theophe, însă, nutrea ceva temeri. „N-a. Ş face mai bine, îmi spuse ea, să rămân necunoscută şi ascunsă lumii întregi?” Nu înţelegeam ce o împingea la o atare rezervă şi aproape c-

am silit-o să mă întovărăşească.

Era destul de târziu. Petrecuserăm singur o parte din zi la dascălul de limbi străine şi, obişnuindu-mă de pe acum într-un fel cu acest aer de legătură tainică, îi porunciserăm slujitorului meu să-mi aducă acolo cina. Dar, până s-o hotărăsc pe tânăra grecoaică să iasă cu mine, se lăsase noaptea; astfel încât era de-a binelea întuneric când am ajuns la Condoidis. Nu se întorsese din oraş, unde plecase în după-amiaza aceea după treburi; dar unul dintre slujitori, care mă văzuse de dimineaţă, mi-a spus că până vine puteam sta de vorbă cu cei trei fi ai săi. Departe de a refuza propunerea, am socotit că nu-mi puteam dori ceva mai potrivit. Am cerut să fiu introdus împreună cu Theophe, care-şi acoperise faţa cu un văl. De îndată ce am spus tinerilor că fuseserăm în aceeaşi zi la tatăl lor şi că veniserăm şi-acum în legătură cu aceeaşi chestiune, am văzut că erau la curent cu scopul meu; iar acela dintre ei care, după purtări, părea a fi cel mai mare îmi răspunse cu răceală că nu prea erau şanse să-l fac pe tatăl lor să dea crezare unei poveşti atât de puţin întemeiate şi neverosimile. I-am răspuns înşirându-i amănuntele care mă încredinţaseră de temeinicia ei şi, după ce i-am mai convins, am rugat-o pe Theophe să-şi ridice vălul pentru ca fraţii ei să poată desluşi unele trăsături care le-ar fi comune tuturor. Cei doi fraţi mai mari au privit-o cu răceală; dar cel mai tânăr, care nu părea să fi trecut de optsprezece ani, şi a cărui asemănare cu sora sa mă izbise chiar de la început, nici n-o privi bine că, înaintând spre ea cu braţele deschise, se repezi s-o îmbrăţişeze cu multă duioşie. Neîndrăznind încă să răspundă îmbrăţişării lui, Theophe încerca să «e apere cu sfiiciune. Dar ceilalţi doi n-o lăsară multă vreme în încurcătură. Se repeziră pentru a o smulge din braţele fratelui lor, ameninţându-l cu mânia lui Condoidis care avea să fie foarte supărat de o atitudine potrivnică intenţiilor sale. Eu însumi am fost revoltat de asprimea lor şi le-am făcut pentru aceasta reproşuri amarnice, ceea ce nu m-a împiedicat s-o poftesc pe Theophe să ia loc pentru a-l

aştepta pe Condoidis. În afară de fecior, mă însoţea dascălul de limbi străine, doi bărbaţi fiind de ajuns spre a mă feri de orice insultă.

În cele din urmă sosi şi tatăl; dar, lucru pe care nu-l prevăzuserăm, abia află că îl aşteptam şi că eram însoţit de o tânără fată, că, ieşind grăbit de parcă l-ar fi ameninţat vreo primejdie, îmi trimise vorbă prin slujitorul care mă introdusese că, după explicaţia pe care o avuseserăm împreună, se mira că mai îndrăznesc să-i aduc o fiică pe care n-o recunoaşte. Indignat de această mojicie, o luai de mână pe Theophe şi îi spusei că, naşterea ei nedepinzând de bunul plac al tatălui său, era puţin important să fie lecunoscută de Condoidis de vreme ce era evident că e fiica lui. „Mărturia cadiului şi a mea, adăugai, vor avea tot atâta greutate cât recunoaşterea familiei tale şi, de altfel, nu văd ce-ai avea de regretat în bunăvoinţa ce ţi se refuză aici.” Ieşii cu ea fără a mi se arăta nici măcar neînsemnata politeţe de a fi condus până la uşă. Neavând nimic de aşteptat de la aceşti trei tineri, pentru care eram un necunoscut, le iertai mai uşer mojicia decât asprimea cu care îşi trataseră sora.

Biata fată părea mai mihnită de această năpăstuire decât aş fi crezut-o după greutatea cu care primise să vină cu mine. Aşteptam să ajungem la dascălul de limbi străine pentru a-i dezvălui proiectele mele, iar ce se întâmplase îmi venea în ajutor. Dar expresia de tristeţe, care n-o părăsi în tot cursul serii, mă făcu apoi să mă gândesc că momentul nu era bine ales. Mă mărginii să-i repet de mai multe ori că trebuia să fie liniştită, cu certitudinea pe care o avea că nu-i va lipsi nimic. Îmi spuse că ceea ce o mişca cel mai mult în propunerile mele era asigurarea persistenţei sentimentelor mele pentru ea; dar, deşi acest compliment părea afectuos, era însoţit de atâta amărăciune încât hotărâi să las durerii ei răgazul nopţii pentru a se risipi.

Am petrecut noaptea mai liniştit pentru cfi, întărindu-mă în fine în hotărârile mele, originea lui Theophe, de care eram acum sigur, alungase definitiv gândurile inoportune

ce-mi asaltaseră până atunci sensibilitatea., Trecuse, în adevăr, prin încercări revoltătoare; dar cu atâtea calităţi deosebite şi cu originea ei nobilă, m-aş fi gândit oare să mi-o fac ibovnică dacă ar fi fost fără prihană? Se stabilise un fel de echilibru între perfecţiunile şi păcatele ei, care părea s-o facă potrivită cu situaţia pe care mă gândeam să i-o dau. Adormii cu acest gând, care mă încântase poate mai mult decât îmi închipuiserăm, de vreme ce fui atât de mişcat de vestea ce veni să-mi tulbure deşteptarea. Către ora nouă, dascălul de limbi străine ceru neapărat să-mi vorbească. Theophe, îmi spuse el, plecase într-o trăsură pe care i-o adusese un necunoscut. Nu se lăsase rugată ca să-l urmeze. „M-aş fi opus, adăugă el, dacă domnia-voastră nu mi-aţi fi poruncit s-o las absolut liberă să facă ce vrea.” L-am întrerupt cu o exclamaţie spontană. „Ah, de ce n-ai împiedicat-o, exclamai, cum de n-ai înţe-

Ies mai bine tâlcul poruncilor mele*?”* Se grăbi să adauge că încercase s-o oprească, spunându-i că voi fi surprins de o hotărâre atât de pripită şi că-mi era datoare măcar cu o explicaţie cu privire la purtarea ei. Răspunsese că ea însăşi nu ştia la ce avea să se expună, dar că, orice nenorocire ar ameninţa-o, va avea grijă să mă încunoştinţeze de soarta ei.

Creadă cine ce-o vrea despre tulburarea care m-a cuprins. Nu ştiu nici eu cum s-o definesc. M-am sculat într-o stare de agitaţie cum nu mai simţiserăm niciodată şi, reînnoind aprig reproşurile faţă de dascăl, i-am pus în vedere cu aceeaşi înflăcărare că bunăvoinţa sau mânia mea depindeau de eforturile pe care avea să le facă pentru a da de urma lui Theophe. Cum nu ignora nimic din ceea ce se întâmplase de când era la el, îmi spuse că dacă nu cumva era ceva ascuns în aventura ei în afara celor ştiute de el, necunoscutul care venise s-o ia nu putea fi decât un trimis al lui Condoidis sau al Selictarului. Această alternativă mi s-a părut tot atât de întemeiată ca şi lui. Dar o găseam deopotrivă de dureroasă şi, fără să cercetez motivele care-mi pricinuiau o tulburare atât de puternică, i-

am poruncit dascălului să se ducă pe rând la Selictar şi la Condoidis. La primul nu avea altceva de făcut decât să se. Informeze la poartă asupra persoanelor care fuseseră văzute acolo începând de la ora nouă. În ce-l priveşte pe celălalt, l-am însărcinat în mod categoric să-l întrebe de-a dreptul dacă el trimisese s-o ia pe fiică-sa.

I-am aşteptat întoarcerea cu o nerăbdare greu de descris. Atât de slabe fură roadele aduse din drumul său încât, în furia ce mă cuprinse la această sporire a nedumeririlor, bănuielile mele se îndreptară asupra lui însuşi. „Dacă mi-aş îngădui să iau în seamă, îi spusei cu o privire straşnică, bănuielile ce-mi vin în minte, aş pune să ţi se aplice pe loc un tratament atât de crunt, că ţi-aş smulge adevărul.” Speriat de ameninţările mele şi aruncându-mi-se la picioare, promise să-mi destăinuie ceea ce nu se înduplecase să facă, îmi spuse el, decât cu cea mai mare silă şi fără alt temei decât mila. Ardeam de nerăbdare să-l ascult. Îmi spuse că în ajun, la scurtă vreme după ce mă despărţisem’ de Theophe, aceasta îl chemase în ca mera ei şi că, după o foarte înduioşătoare expunere a şi; tuaţiei sale, îi ceruse ajutorul pentru îndeplinirea unei hotărâri la care ţinea neapărat. Nemaiputând îndura, îi spusese ea, privirile celor care îi cunoşteau ruşinea şi nenorocirile, se hotărâse să părăsească în taină Constantinopolul şi să se ducă în vreun oraş din Europa, unde să poată găsi adăpost într-o familie creştină. Mărturisise că, după toaţe binefacerile de care se bucurase din parte-mi, a pleca pe furiş fără încuviinţarea mea şi a nu arăta încredere binefăcătorului său era o ingratitudine. Dar cum eram omul faţă de care era cel mai îndatorată, eram totodată şi cel faţă de care avea cea mai mare stimă şi. Deci, cel a cărui prezenţă, vorbă şi prietenie îi reaminteau în chipul cel mai crud ruşinea vieţii ei trecute. În cele din urmă, puterea ei de convingere mai mult decât motivele îl determinase pe dascăl s-o conducă în zori în port, unde găsise un vas din Messina cu care putea ajunge în Sicilia.

„Unde se află? — îl întrerupsei cu o nerăbdare şi mai

mare. Iată ce te întreb şi ce ar fi trebuit să-mi spui din capul locului.” „Nu mă îndoiesc, îmi spuse el, că se află sau pe vasul din Messina, care nu va pleca decât peste două zile, sau într-un han grecesc din port, unde am condus-o.” „Grăbeşte-te să te duci acolo, îi poruncii; hotărăşte-o să se întoarcă imediat la dumneata. Să nu care cumva să te întorci fără ea, adăugai întărind ordinul cu o ameninţare; nu-ţi mai spun cât trebuie să te temi de furia mea dacă nu o văd înainte de amiază.” Se pregătea să plece fără să-mi răspundă. Dar în tulburarea care mă frământa, neliniştit de o mie de temeri pe care nu încetam să le descopăr, mă gândii că tot ce nu făceam eu însumi se va face sau prea încet sau prea nesigur. Îl rechemai. Cunoscând limba, mi s-a părut uşor să mă duc în port şi să mă amestec în mulţime fără a fi recunoscut. „Am să te însoţesc, i-am spus. După ce m-ai înşelat atât de cumplit, nu mai meriţi încrederea mea.”

Mă gândeam să plec pe jos, îmbrăcat simplu şi neînsoţit decât de fecior. În timp ce mă îmbrăcam, bătrânul încercă să se dezvinovăţească prin tot felul de scuze şi explicaţii. Nu mă îndoiam că în planurile lui intra şi un anume interes. Dar dând prea puţină atenţie vorbelor sale, nu mă gândeam decât la ceea ce aveam să întreprind. Cu toată dorinţa mea de-a o reţine pe Theophe la Constantinopole, mi se părea că, dacă aş fi putut să mă asigur de intenţiile ei şi să mă conving că voia într-adevăr să înceapă o viaţă cuminte şi retrasă, m-aş fi gândit mai degrabă să-i favorizez planul decât să i-l zădărnicesc. Dar presupunând că era sinceră, era oare de crezut că la vârsta ei ar putea rezista tuturor prilejurilor ce puteau să i se ivească de a recădea în alte aventuri? Căpitanul vasului din Messina, primul călător ce se va afla cu ea pe vas, totul îmi devenea suspect. Şi dacă nu părea hărăzită de soartă unei purtări mai aşezate decât cea a primilor săi ani de viaţă, de ce să fi lăsat să-mi răpească altul desfătările pe care îmi promiseserăm să le gust cu ea? Acestea erau limitele la care credeam că se rezumă sentimentele mele. Am ajuns la hanul în care o lăsase dascălul de limbi străine. Nu plecase de acolo. Dar

mi s-a spus că se afla în camera sa cu un tânăr pe care-l chemase, văzându-l trecând prin port. M-am interesat plin de curiozitate de împrejurările acestei vizite. Theophe, pe care tânărul o recunoscuse imediat şi o îmbrăţişase cu mare tandreţe, păruse să răspundă fără înconjur mângâierilor lui. Se încuiaseră împreună şi nimeni nu-i deranjase de mai bine de o oră. Am crezut că toate prevestirile mele se împliniseră deja şi, cu o ciudă pe care nu mă puteam împiedica s-o simt, puţin a lipsit ca, renunţând la orice legătură cu Theophe, să nu mă întorc acasă fără s-o mai văd. Dar, cum tot nu înţelegeam zbuciumul din sufletul meu, am crezut că vreau numai să-mi satisfac curiozitatea aflând cele ce se petreceau. L-am trimis sus pe dascăl ca s-o anunţe că ceream să-i vorbesc. Tulburarea pe care i-a pricinuit-o numele meu a împiedicat-o mult timp să poată răspunde. Întorcându-se în fine, dascălul de limbi străine îmi spuse că băiatul pe care-l găsise cu ea era cel mai tânăr dintre cei trei fi ai lui Condoidis. Am intrat îndată. Ea dădu să se arunce la picioarele mele; o oprii cu forţa şi, mai liniştit după ce-l recunoscui pe fratele ei decât s-ar fi cuvenit să fiu după atâta zbucium dacă sentimentele mele n-ar fi fost de altă natură decât continuam să cred, în loc să-i fac reproşuri, i-am arătat doar bucuria de-a o regăsi.

Într-adevăr, ca şi cum în ochii mei ar fi survenit vreo schimbare faţă de ziua precedentă, am rămas câtva timp s-o privesc cu o plăcere sau mai curând cu un nesaţ pe care nu-l mai încercaserăm nicicând. Întreaga ei înfăţişare, pentru care mi se păruse până atunci că nu aveam decât o admiraţie moderată, mă mişca până la a mă face să-mi trag înainte scaunul dintr-un soi de nestăpânită pornire de a mă aşeza mai aproape de ea. Teama ce-o avuseserăm de a o pierde părea să sporească regăsind-o. Aş fi vrut să se fi întors deîndată acasă la dascălul de limbi străine, iar vederea mai multor corăbii, printre care îmi închipuiam că trebuie să se afle şi cea din Messina, îmi provoca o nelinişte care-mi aprindea sângele. „Te pregăteai să pleci, Theophe,

îi spusei cu tristeţe. Când ai luat hotărârea de a părăsi un om care îţi este atât de devotat, n-ai ţinut deloc seama de suferinţa pe care plecarea ta i-o va pricinui? Dar de ce să pleci fără să-mi spui şi mie? Ţi s-a părut oare că n-am răspuns încrederii tale?” Ţinea ochii plecaţi şi am văzut că îi picurau lacrimi. Dar ridicându-şi privirea spre mine, mă asigură, ruşinată, că n-avea nimic a-şi reproşa dinspre partea recunoştinţei; şi, dacă dascălul de limbi străine, spuse ea, mi-ar fi făcut cunoscute sentimentele pe care mi le purta, nu aveam temei s-o bănuiesc de nerecunoştinţă. Continua să se justifice cu aceleaşi argumente pe care mi le dăduse şi dascălul şi, ajungând la tânărul Condoidis, a cărui prezenţă în camera ei putea să mă surprindă, îmi mărturisi că, văzându-l pe stradă, amintirea afecţiunii pe care i-o arătase în ajun o făcuse să-l cheme. Ceea ce tocmai aflase din mărturisirea lui era pentru ea un motiv în plus de a-şi grăbi plecarea. Condoidis declarase celor trei fi ai săi că nu mai avea nicio urmă de îndoială că era sora lor; dar că, nefiind dispus s-o primească în familie, interzisese fiilor săi să întreţină cu ea vreo legătură şi, fără să le dezvăluie care îi erau gândurile, părea să pună la cale un plan întunecat. Încântat de a-şi fi regăsit sora, pentru care simţea o dragoste tot mai mare, tânărul o îndemnase să se ferească de relele intenţii ale tatălui său; şi, aflând-o hotărâtă să se îndepărteze de Constantinopole, îi oferise s-o însoţească. „Ce sfat ai putea da unei nefericite, adăugă Theophe, şi ce altă cale îmi rămâne de ales în afară de fugă?”

Aş fi putut să-i răspund că cel mai puternic motiv pt care-l avea de a fugi fiind teama de tatăl ei, plângerile mele nu rămâneau mai puţin valabile, deoarece acest nou necaz nu apăruse decât după ce-şi hotărâse plecarea. Dar sacrificând totul dorinţei de a o reţine, şi nelăsând în afara bănuielilor mele nici măcar pe fratele ei, îi arătai că, dacă plecarea ei era îndreptăţită şi necesară, trebuiau totuşi luate unele precauţiuni de care nu se putea lipsi fără să comită o imprudenţă. Şi, învinuind-o în continuare de a nu se fi bizuit îndeajuns pe ajutorul meu, am stăruit să-şi amâne plecarea

pentru a-mi da răgaz să-i caut o ocazie mai puţin primejdioasă decât cea pe care o oferea un căpitan de vas necunoscut. Cât despre tânărul Condoidis, a cărui fire bună o lăudai, îi oferii să-l iau la mine, unde ea avea lesne să se convingă că în ce priveşte viaţa plăcută şi grija pentru educaţia lui nu ar fi avut defel a regreta casa tatălui său. Nu ştiu dacă doar sfiala a fost cea care a făcut-o să cedeze fără rezistenţă solicitărilor mele; dar judecând după tăcerea-i că e de acord să mă urmeze, am cerut să mi se aducă o trăsură pentru a o conduce eu însumi la dascăl'âl de limbi străine. Acesta îi spuse la ureche câteva cuvinte pe care nu le desluşii. Tânărul Condoidis, care aflase de la ea cine sunt, arătă o asemenea bucurie faţă de propunerea mea încât îmi făcui o părere şi mai rea despre un tată al cărui fiu era atât de încântat să scape de el; iar unul din motivele mele era dorinţa de-a fi pe de-a-ntregul informat de tot ce privea această familie.

Întorcându-mă la dascălul de limbi străine, îmi propuneam să nu mai amân destăinuirea pe care voiam s-o fac lui Theophe despre planurile ce le aveam în privinţa ei. Dar cum nu mă putuserăm descotorosi în mod decent de tânărul Condoidis, care părea a, se teme că mi-aş putea uita promisiunea dacă-l pierd o clipă din vedere, am fost nevoit să mă rezum la formule vagi, al căror sens nu mă miram că pare a nu-l înţelege. Acest limbaj era totuşi atât de diferit de cel pe care-l folosiserăm totdeauna cu ea, încât, cu inteligenţa naturală cu care era înzestrată, trebuie să fi înţeles că avea un alt temei. Singura schimbare pe care o făcui la dascălul de limbi străine a fost aceea de a-l lăsa acolo pe feciorul meu, sub pretextul că Theophe n-avea încă pe nimeni care s-o slujească; dar, de fapt, pentru a mă asigura de toate mişcările ei, până ce voi fi găsit pentru ea vreun sclav al cărui devotament să-mi redea liniştea. Aveam de gând să găsesc doi, câte uhul de fiecare sex, şi să i-i diA? chiar în acea seară. Condoidis mă urmă până acasă. L-am pus imediat să lase haina grecească, îmbrăcându-l mai potrivit după moda franceză. Această

schimbare îl avantaja în aşa măsură încât nu ruj-a fost dat să văd mulţi tineri cu o înfăţişare atât de plăcută. Avea aceleaşi trăsături şi aceiaşi ochi ca Theophe, cu o statură minunată. Căreia hainele purtate înainte îi. Ascundeau tot farmecul. Creşterea lui lăsa totuşi de dorit în mii de privinţe, ceea ce mă făcea să am aceeaşi proastă părere ca şi înainte despre purtarea şi sentimentele nobilimii greceşti. Dar mi-era de ajuns să-l ştiu fratele lui Theophe pentru a dori să-mi dau toată silinţa să-i desăvârşesc calităţile fireşti. Am poruncit să fie servit de slujitorii mei tot atât de bine pe cât eram slujit eu şi am tocmit chiar în aceeaşi zi profesorii de care avea nevoie. Nu am întârzial nici să-i cer câteva lămuriri asupra familiei sale. Îi cunoşteam vechimea, dar informaţiile pe care le căutam erau cele de care m-aş fi putut servi în folosul lui Theophe.

Îmi repetă ce ştiam despre vechimea nobleţei tatălui său şi-mi spuse că acesta pretindea a se trage dintr-un anume Condoidis care fusese general al ultimului împărat grec şi care-i dăduse de furcă lui Mahomed al II-lea câteva zile înainte de căderea Constantinopolului. Comanda o oştire numeroasă în afara Capitalei; dar poziţia armatei turceşti împiedicându-l să se apropie de ea, a luat hotărîrea, aflând ultimele veşti despre starea nenorocită a oraşului, să-şi sacrifice viaţa pentru a salva Imperiul. După ce alese o sută dintre cei mai viteji ofiţeri ai săi, le propuse să-l urmeze pe drumuri pe care o armată nu putea trece şi, mergând în fruntea lor, în întunericul nopţii, ajunse la tabăra lui Mahomed pe care-şi jurase să-i ucidă în cortul lui. Turcii se credeau, într-adevăr, atât de siguri în acea parte încât paza era slabă şi puţin vigilentă. Pătrunse, dacă nu până la cortul lui Mahomed, cel puţin pânfl la cele dimprejur care aparţineau escortei sale. Nu se opri ca să lovească duşmani pe care-i afla cufundaţi în sonii), se gândea numai să ajungă la Sultan, şi primii săi paşi fură încununaţi de succes. Dar o turcoaică, ieşind, după cât se pare, pe furiş dintr-un cort pentru a intra într-altul, auzi un zgomot de paşi de care se sperie. Se întoarse din drum cu o spaimă pe

care o răspândi cât ai clipi în jur. Condoidis, pe cât de înţelept pe atât de viteaz, renunţă îndată la speranţa de a reuşi să-l omoare pe Sultan şi, socotind viaţa lui necesară stăpânului său de vreme ce nu putuse servi la a-l scăpa de duşman, îşi folosi curajul şi înţelepciunea că să-şi deschidă, lui şi tovarăşilor săi, drum de scăpare. Reuşi să se descurce în chip atât de iscusit încât nu pierdu decât doi oameni. Dar nu-şi salvase viaţa decât spre a o pierde şi mai glorios în teribila înfrângere care avu loc două zile mai târziu. Copiii săi, de vârstă fragedă, deveniră supuşi ai turcilor şi unul dintre ei se stabili în Moreea, unde urmaşii săi trecură printr-o mulţime de încercări. În cele din urmă neamul lor se redusese la cei care trăiau atunci la Constantinopole şi la un episcop grec cu acelaşi nume a cărui eparhie era acum într-un oraş din Armenia. Averea lor consta din două sate, care le aduceau un venit de aproximativ o mie de scuzi în moneda noastră şi care îi reveneau moştenire fiului cel mai mare, conform unui privilegiu destul de rar în statele Sultanului, unica distincţie acordată familiei lor.

Dar alte speranţe îi aduseseră pe tată şi pe copii la Constantinopole, şi aceasta era, după toate aparenţele, cauza asprimii lor faţă de Theophe. Un grec bogat, rudă apropiată a lor, făcuse la moartea sa un testament prin care le lăsa tot avutul său, cu singura condiţie ca biserica să nu aibă nimic a le reproşa dinspre partea credinţei şi a libertăţii, două virtuţi cu privire la care naţiunea greacă este deosebit de grijulie. Iar biserica, adică Patriarhul şi episcopii subordonaţi Mitropolitului, care erau instituiţi judecători ai acestei dispoziţii testamentare, aveau cu atât mai mult interesul de a nu se arăta binevoitori, cu cât ei erau cei ce urmau a se substitui legatarilor în cazul în care aceştia ar fi fost excluşi de la succesiune. Soţia lui Condoidis fusese răpită în vremea aceea, iar prelaţii greci nu pierduseră prilejul de a scoate în evidenţă incertitudinea cu privire la soarta ei şi a fiicei ei, ca pe un impediment în executarea testamentului. Aşa se explica de ce Condoidis, după ce îl identificase pe vechilul său, se gândise mai puţin

să obţină informaţii despre peripeţiile nevestei şi fiicei sale decât să-l pedepsească pe răpitor, de îndată ce acesta se recunoscuse vinovat de răpire şi declarase că muriseră. Sperase că, indiferent în ce stare vor fi ajuns, orice ştire despre ele va fi înmormântată o dată cu el. Şi aflând de mărturisirea pe care acal ticălos o făcuse cadiului, el se strădui s-o facă să treacă drept o mistificare şi nu avu linişte până ce nu-l văzu dus la moarte. Ce-i drept, Patriarhul nu părea totuşi mai dispus să-i cedeze moştenirea şi, nefiind mulţumit cu o mărturie, pretindea dovezi de care Condoidis gândea că se va putea lipsi. Fiică-sa, care i se înfăţişase de parcă ar fi picat din cer, îl aruncase într-o stare de cumplită îngrijorare. Departe de a se simţi îmboldit să cerceteze pe ce îşi întemeia ea pretenţiile şi prin ce întâmplare se afla la Constantinopole, se temea de orice lămurire care ar fi putut dăuna avantajelor la care spera. În cele din urmă, convingându-se că, după moartea vechilului, fetei i-ar fi fost foarte greu să dovedească adevărul cu privire la naşterea sa, a luat nu numai hotărârea de a n-o recunoaşte, dar chiar de a o acuza de impostură şi de a cere pedepsirea ei, în cazul în care Teophe ar căuta să-şi dovedească drepturile.

„Şi nu mă înşel, adăugă tânărul, socotind că tata a pus la cale un plan şi mai îngrozitor; pentru că l-am văzut, după vizita domniei-tale, într-o stare de agitaţie care a fost totdeauna la el urmată de consecinţe cumplite, şi nu îndrăznesc să vă spun la ce l-au împins uneori ura şi furia.”
’

Această relatare m-a încredinţat că-i va fi foarte greu lui Theophe să-şi recapete drepturile fireşti; dar nu mă îngrijorai prea mult de intenţiile tatălui ei, pentru că îmi făceam iluzia că, orice mijloc ar fi ales acesta spre a-i face î’ău, aş fi putut-o apăra cu uşurinţă. Acest gând mă hotărî chiar să renunţ la intenţia de a nu-i destăinui cine sunt, sau cel puţin ce mă lega de fiica sa. Dimpotrivă, îl îndemnai pe fiul său să vorbească cu el chiar în acea zi, atât pentru a-i spune că o luam pe Theophe sub protecţia mea, cât şi

pentru a-i face cunoscută prietenia pe care i-o arătam tânărului primindu-l la mine. Imediat am pus să rai se caute doi sclavi, aşa cum îi socoteam eu trebuitori unor aranjamente la care mă gândeam; şi, neaşteptând decât înserarea pentru a le pune în aplicare, mă dusei la căderea nopţii la dascălul de limbi străine.

Feciorul meu mă aştepta cu nerăbdare. Îl încercase gândul, în timpul zilei, să-şi părăsească postul în care-l lăsaserăm pentru a veni să mă pună la curent cu câteva lucruri pe care le observase şi i’ se păruseră importante. Trimisul Selictarului venise cu daruri bogate, iar dascălul de limbi străine vorbise mult timp cu el, în mare taină. Feciorul meu, care nu ştia turceşte, se prefăcuse a nu băga de seamă nimic, cu atât mai lesne cu cât, nesperând să poată înţelege discuţia lor, se rezumase să-i observe de la distanţă. Cel mai ciudat i se păruse că dascălul acceptase cu’ foarte mare plăcere Harurile Selictarului. Erau stofe preţioase şi o mulţime de bijuterii din cele folosite de femei. Căutase să afle cum le va primi Theophe; dar, deşi nu pierduse din ochi uşa apartamentului ei şi, pe cât i-a fost posibil, pe ea însăşi, îmi spuse, nu văzuse ca darurile să fi fost duse în camera ei.

Aveam atât de puţine motive de a-l menaja pe dascălul de limbi străine, încât, nedorind să aud alte explicaţii decât de la el însuşi, l-am chemat îndată să-mi dea socoteală de această purtare. Pricepu de la primele cuvinte că nu izbutise să se ascundă. Şi, netrăgând nădejde să obţină ceva prin vreun şiretlic, se hotărî să-mi mărturisească dfrect că, având încuviinţarea lui Theophe, căreia îi arătase nevoile sale, oprise darurile Selictarului pentru sine. Suma de bani avusese aceeaşi soartă ca şi stofele. „Sunt sărac, îmi spuse; i-am dat a înţelege lui Theophe că darurile sunt ale ei, fără îndoială, de vreme ce îi sunt trimise fără nicio condiţie; iar recunoştinţa pe care a socotit că mi-o datorează pentru unele mici servicii făcute de mine a determinat-o să mi le cedeze.” îmi fu lesne să înţeleg, după această mărturisire, motivele pe care le avusese de a se

învoi atât de uşor la fuga ei. Pierdui pe loc orice încredere într-un om capabil de o asemenea josnicie şi, cu toate că nu-l puteam acuza de a se fi sustras obligaţiilor pe care le impun-e cinstea, îi declarai că nu mai avea nimic de aşteptat de la bunăvoinţa mea. Această ieşire a fost o imprudenţă. Ascendentul meu asupra unui om atât de iscusit m-a împiedicat să chibzuiesc pe loc şi, de altfel, hotărârea ce-o luaserăm de a schimba locuinţa lui Theophe mă scutea de nevoia pe care o avuseserăm de serviciile lui.

Ştiam de la cel care-mi procurase pe cei doi sclavi pe care îi aduceam cu mine că puteam să am în ei toată încrederea. Le explicaserăm planurile mele şi le promiseserăm libertatea drept preţ al fidelităţii şi al zelului lor. Femeia slujise în mai multe haremuri. Era grecoaică precum Theophe. Bărbatul era egiptean; şi, cu toate că nu dăduserăm nicio importanţă înfăţişării lor, aceasta avea ceva mai presus de condiţia în care se aflau. I-am prezentat lui Theophe. Nu s-a împotrivit să-i primească, dar mă întrebă la ce i-ar putea folosi în scurtul timp pe care-l mai avea de petrecut la Constantinopole.

Eram singur cu ea. Prffitai de împrejurare pentru a-i face cunoscut proiectul meu. Dar, deşi acesta era bine gândit, iar cu încă îmi mai închipuiam că pi’opunerea avea să-mi fie ascultată cu plăcere, nu-mi regăseam uşurinţa de a mă exprima pe care o aveam în mod obişnuit. Fiecare privire pe care o aruncam lui Theophe mă făcea să încerc emoţii pe care i le-aş fiexplicat mai bucuros decât să-i propun dintr-odată genul de legătură pe care doream s-o stabilesc cu ea. Totuşi, o nelinişte atât de confuză nefiind de natură a mă face să-mi schimb dintr-odată hotărârea, îi spusei destul de timid că, interesul ce-l nutream pentru fericirea ei făcând u-mă să-i privesc plecarea ca pe un act de imprudenţă1 care n-avea cum sfârşi bine, îi ofeream o soluţie cu mult mai plăcută şi care-mi permitea să-i garantez în egală măsură şi liniştea pe care părea s-o dorească, şi o desăvârşită siguranţă faţă de manevrele lui Condoidis. „Am în apropiere de oraş, continuai, o casă

foarte îmbietoare prin aşezarea ei şi prin frumuseţea deosebită a grădinii. Ţi-o ofer drept locuinţă. Vei fi liberă şi respectată. Îndepărtează orice gând de harem, adică de singurătate şi de constrângere permanentă. Voi fi cu tine atât de des pe cât îmi vor îngădui treburile. Nu-ţi voi aduce altă societate decât pe aceea a câtorva prieteni francezi, de la care vei putea să-ţi faci o idee despre obiceiurile naţiei mele. Dacă mângâierile, grija şi afecţiunea mea pot să-ţi facă viaţa plăcută, vei vedea că ele nu-ţi vor lipsi nicio clipă. Vei afla, în fine, ce deosebire este, pentru fericirea unei femei, între a avea parte de dragostea unui bătrân într-un harem şi a trăi alături de un om de vârsta mea, care-şi va concentra toată dorinţa pentru aţi fi pe plac şi care-şi va face un ţel din a te face fericită.”

Ţinuserăm ochii plecaţi pe când îi spuneam toate acestea, ca şi cum m-aş 1’i încrezut prea mult în puterea ce-o aveam asupra ei şi m-aş fi temut să nu abuzez de ea. Mai preocupat chiar de propriile mele sentimente decât de un proiect întocmit cu atâta bucurie, aşteptam cu mult mai multă nerăbdare să-şi exprime înclinarea ce-o avea pentru mine decât să se pronunţe asupra liniştii şi siguranţei pe care trebuia să i le aducă planulce-i propuneam. Încetineala cu care îmi răspunse îmi stârni neliniştea. Într-un târziu, părând a îndepărta o îndoială pe care cu greu ar fi învins-o, îmi spuse că, fără a-şi schimba dorinţa de-a pleca din Turcia, era de acord că până voi găsi prilejul’ pe care îi promiseserăm să-l caut îi va fi mai plăcut să locuiască la ţară decât la oraş; şi, revenind la recunoştinţa ei, adăugă că, binefacerile mele fiind fără margini, nu se mai gândea la ce i-aş fi cerut în schimb deoarece, îndatorând o nefericită care nu putea face nimic în folosul meu, nu căutam, fără îndoială, decât să dau ascultare generozităţii mele. Ar fi fost firesc ca, faţă de emoţiile ce-mi stăpâneau inima, să caut a mă elibera printr-o declaraţie mai limpede; dar, mulţumit de-a o vedea dispusă să vină la mine la ţară, nu mai cercetai dacă îmi înţelesese intenţiile şi nici dacă răspunsul ei reprezenta un consimţământ sau un refuz şi o

zorii să plecăm îndată.

Nu se opuse. Dădui ordin feciorului să-mi aducă degrabă o caleaşcă. Era abia nouă seara. Îmi făceam socoteala să cinez cu ea la ţară, şi câte nu speram apoi de la această feripită noapte? Dar abia apucaserăm să-mi manifest bucuria, că iată-l pe dascălul de limbi străine intrând cu un aer consternat şi, luându-mă deoparte, îmi aduse la cunoştinţă că Selictarul, însoţit doar de doi sclavi, cere s-o vadă pe Theophe. Tulburarea cu care-mi comunică această veste mă împiedică să înţeleg imediat că dregătorul se afla el însuşi la uşă. „Ah, de ce n-ai răspuns, zisei, că Theophe nu-l poate primi?” îmi mărturisi, cu acelaşi aer încurcat, că neputând să-şi închipuie că era chiar Selictarul, şi luându-l drept unul dintre oamenii săi, a crezut că se poate descotorosi de el răspunzându-i că mă aflam cu Theophe; dar dregătorul păruse cu atât mai grăbit să coboare şi chiar îi poruncise să mă anunţe că de el era vorba. Mi se păru imposibil să evit o complicaţie atât de supărătoare; şi, dacă m-am minunat văzând ce poate să facă dragostea dintr-un om cu o poziţie socială ca a lui, nu m-am gândit că această cugetare mi se potrivea la fel de bine, ci numai la jalea mea de a Vedea că-mi năruie aşteptările. Nu m-am îndoit că e vorba de o nouă trădare a dascălului de limbi străine; dar necatadixind să-i mai fac reproşuri acestui ticălos, mă grăbii s-o îndemn pe Theophe să nu dea nicio speranţă unui om ale cărui intenţii le cunoştea. Această grijă era menită s-o facă să le înţeleagă pe deplin pe ale mele. Mă asigură că doar supunerea pe care mi-o datora o hotărâse să primească această vizită.

Ieşii în întâmpinarea Selictarului. Mă îmbrăţişă cu afecţiune şi, glumind cu voie bună în legătură cu o atât de ciudată întâlnire, îmi spuse că frumoasa grecoaică ar fi nedreaptă dacă s-ar plânge de lipsa prieteniei şi a dragostei. Apoi repetându-mi tot ceea ce îmi mai spusese despre înclinaţia pe care o avea pentru ea, adăugă că, dată fiind încrederea pe care o avusese totdeauna în cuvântul meu, nu-i displăcea să fiu martor la propunerile pe care

avea să i le facă. Mărturisesc că atât aceste vorbe cât şi scena pe care mi-o anunţa m-au pus în încurcătură. Ce diferit mă simţeam de cel ce fuseserăm atunci când îl asigura că doar generozitatea mă îndemna să mă interesez de soarta lui Theophe! Şi, într-o stare despre care nu mai aveam îndoieli, cum puteam să-mi închipui că voi avea destulă stăpânire pentru a fi în linişte martor la propunerile rivalului meu? A trebuit totuşi să accept, încercând un sentiment cu atât mai dureros cu cât eu însumi mi-l impuseserăm. Theophe se arătă foarte încurcată văzându-l că apare cu mine. Tulburarea ei spori când, apropnndu-se de ea, Selictarul îi vorbi deschis despre pasiunea lui şi o plictisi cu toate mărturisirile de dragoste care, la turci, seamănă cu un rol învăţat. Am încercat de mai multe ori sa întrerup o comedie care nu-i putea fi decât tot atât de nesuferită lui Theophe cât şi mie, şi-am ajuns chiar până la a răspunde în locul ei că, hotărându-se să-şi folosească libertatea pentru a părăsi Constantinopolul, avea să plece cu regretul de a nu putea da ascultare unor sentimente atât de drăgăstoase şi de plăcut exprimate. Dar ceea ce-mi închipuiserăm eu că e de natură să-l domolească, sau cel puţin să-l determine a-şi modera exprimarea, îl făcu, dimpotrivă, să-şi expună grabnic propunerile pe care şi le pregătise. Îi reproşă un proiect pe care, zicea el, nu-l concepuse decât pentru a-l face nefericit; dar, închipuindu-şi că va reuşi s-o înduplece arătându-i ce voia să facă pentru ea, îi vorbi de o casă splendidă pe care o avea pe malul Bosforului şi a cărei folosinţă pe viaţă era hotărât să i-o cedeze, ca şi de un venit cu care să facă faţă fastului unei atât de frumoase locuinţe va fi acolo nu numai liberă şi independentă, dar va avea şi o autoritate absolută asupra a tot ce depindea de el. Îi va dărui treizeci de sclavi de ambele sexe, toate diamantele sale, al căror număr şi frumuseţe îi vor stârni admiraţia, precum şi dreptul de a alege totdeauna orice ar dori ea. Se bucura de o destul de mare trecere la Poartă pentru a nu se teme de pizma nimănui. Nimic nu era mai solid decât un destin clădit de el.

Şi, spre a nu-i lăsa nicio îndoială cu privire la buna sa credinţă, mă luă pe mine de martor la -toate aceste făgăduieli.

Aceste oferte făcute cu emfaza obişnuită la turci mă impresionară îndeajuns pe mine însumi ca să mă tem că ele o vor fi impresionat-o din cale-afară şi pe Theophe. Mi se păru atât de surprinzător că erau asemănătoare cu ale mele, pe care de altfel le întreceau cu mult în strălucire, încât mă înfiorai deodată de teamă pentru proiectul pe care-l alcătuiserăm atât de abil, sau cel puţin îmi pierdui speranţa de a mai obţine vreodată ceea ce va fi fost refuzat Selictarului. Dar cât demult îmi sporiră temerile când Theophe, grăbită să-şi dezvăluie gândurile, arătă mai multă înduioşare faţă de binefacerile sale decât se aşteptase el însuşi? Expresia de satisfacţie ce i se aşternu pe faţă îmi îngădui să descopăr pe chipul ei farmece pe care nici nu i le ştiam. N-o văzuserăm decât tristă sau îngrijo rată. O pornire de cumplită gelozie mă făcu să văd toate luminile dragostei aprinse în ochii ei. Această pornire se transformă într-un val de furie când o auzii adăugând că nu cerea decât douăzeci şi patru de ore pentru a se hotărî. Sfârşi prin a-l ruga să plece; dându-şi apoi, seama că Selictarul ar fi putut considera surprinzător că pe mine rugămintea ei mă lăsa deoparte,.” au că-i displăcea să-l accepte mult timp într-un loc în care mă găsise pe mine, adăugă cu mare dibăcie că, faţă de binefăcătorul căruia îi datora libertatea, ea se supraveghea mai puţin decât faţă de un străin pe care abia-l văzuse de trei ori.

10 – Istoria tinereţii comandorului

Aş fi găsit, poate, în încheierea acestei vorbiri cu ce să-mi alin necazul care mă mistuia, dacă ambiţiile mele mi-ar fi lăsat destul sânge rece ca să descopăr ceea ce era măgulitor şi consolator pentru mine. Dar uimit de termenul pe care-l ceruse pentru răspuns, exasperat de bucuria Selictarului şi aproape gâtuit de constrângerea pe care mi-o impuneam pentru a-mi ascunde tulburarea, nu mă gândii decât s-ajung în stradă, cu speranţa de a mă descărca cel

puţin în suspine. Nefiind totuşi în stare să ies fără Selictar, avui parte de un nou chin când mă văzui silit, ieşind cu el, să susţin o conversaţie de mai bine de un ceas şi să ascult cu ce statisfacţie se fălea de norocul lui. Nu putui crede că uşurinţa cu care se făcuse ascultat era doar rezultatul unei şanse de moment şi, cunoscându-i buna-credinţă, îi cerui o explicaţie în legătură cu această vizită atât de surprinzătoare. Nu se lăsă rugat pentru a-mi face cunoscut că, trimiţându-i chiar în acea zi lui Theophe diverse daruri pe care ea le primise fără a-i răspunde la scrisoare, îi dăduse de înţeles dascălului de limbi străine că avea intenţia să vină la el acasă în taină, şi că speranţa de a fi răsplătit il hotărâse pe acest suflet de mercenar să-i deschidă uşa casei. Ce-i drept, acesta îi spusese că mă aflam de obicei acolo seara; „dar, nea vând faţă de ea, continuă Selictarul, decât sentimentele pe care le cunoşti şi ştiind de ce natură sunt ale domniei-tale, nu mi s-a părut că prezenţa domniei-tale mi-ar fi inoportună ci, dimpotrivă, sunt încântat de a te fi avut martor pentru temeinicia promisiunilor mele”. Îmi repetă că era decis să le îndeplinească întocmai şi că dorea să încerce un mod de fericire pe care musulmanii nu-l cunosc.

Fără să vreau, a trebuit să laud nobleţea acestui procedeu. Adăugând la contrarietatea îndurată amintirea bunelor raporturi dintre noi şi miile de scrupule de onoare de care nu mă puteam împiedica să ţin seama, hotărâi să-mi reprim sentimentele pe care prea le lăsaserăm să pună stăpânire pe mine şi mă despărţii de Selictar cu acest gând. Dar abia se îndepărtase cu câţiva paşi că auzii pe cineva strigându-mi pe nume feciorul, singurul slujitor care mă însoţea. Recunoscui pe Jazir, sclavul pe care-l tocmiserăm pentru Theophe. Gândul cu care mă despărţiserăm de Selictar mă stăpânea până într-atât încât deschisei gura spre a-i da nişte porunci care i-ar fi părut aspre stăpânei sale. Dar mi-o luă înainte cu cele pe care el însuşi mi le aducea. Theophe îl trimisese în grabă după mine pentru a mă ruga să mă întorc la ea şi îi recomandase să aştepte la

oarecare distanţă până ce, voi fi terminat cu Selictarul. O luptă se iscă în sufletul meu între ciuda justificată, sporită de conversaţia pe care tocmai o încheiaserăm, şi înclinarea ce mă împingea încă să regret speranţele spulberate. Dar socotii că pot ieşi din această dilemă, recurgând pentru întoarcerea mea la un motiv care n-avea nimic comun cu emoţiile ce mă tulburau. Îmi uitaserăm ceasul, ia care ţineam în mod deosebit pentru perfecţiunea lucrăturii. Astfel, fără să stau să mă gândesc că puteam să-mi trimit feciorul după ceas, mă întorsei cu sclavul, destul de mulţumit de-a avea acest pretext pentru a-mi ascunde mie însumi slăbiciunea. Ce-mi va spune ea oare? Cu ce scuză îşi va justifica ingrata uşurătatea ei? mormăiam aceste reproşuri pe când mergeam şi, fără a mă gândi deloc că epitetele ce i le dădeam presupuneau drepturi asupra ei pe care ea nu mi le acordase, imaginaţia mea nu făcea decât să se aprindă mai tare pe măsură ce mă apropiam de easa ei. Aş fi început negreşit cu cele mai aspre reproşuri dacă. Ajungând la ea, i-aş fi găsit pe faţă cea mai neînsemnată expresie de teamă sau de încurcătură. Dar propria mea încurcătură a fost mai mare când, dimpotrivă, am văzut-o liniştită, veselă şi parcă gata să se felicite de fericirea ce i se asigurase. Nu dădu mult răgaz îndoielilor mele. „Recunoaşte, îmi spuse ea, că n-aveam altă soluţie pentru a scăpa de stăruinţele Selictarului. Dar, dacă trăsura domniei-tale e gata, trebuie să părăsim oraşul înainte de sfârşitul nopţii. Şi mi-ar părea rău, adăugă ea, să-l fi pus pe dascăl la curent cu secretul nostru, pentru că încep să văd limpede că ne înşală.” Cum de bucurie eram încă şi mai încurcat decât fuseserăm de durerea mea, avu timp să-mi spună că, după ce i se destăinuise cu privire la proiectul ei de plecare, avusese satisfacţia de a-l afla foarte dispus s-o ajute, dar că dincolo de zelul său izbutise să descopere că unicul lui mobil era interesul. Îi ceruse voie să păstreze darurile Selictarului, explicmdu-i că trebuia să-i fie cu totul indiferent ce va gândi despre ea după ce va fi plecată. Cele două cuvinte pe care i le spusese tainic în port erau

rugămintea de a-mi ascunde această înţelegere. Şi, cu toate că prin precauţia pe care şi-o luase de a se asigura de încuviinţarea ei părea să-i fi rămas destulă probitate pentru a nu se face vinovat de furt, nu se îndoia că el are un amestec în vizita şi propunerile Selictarului. În fine, tot felul de motive o îndemnau să accepte propunerea pe care i-o făcuserăm cu privire la casa meă de la ţară, şi, dacă aş fi atât de bun să-i satisfac nerăbdarea, n-aş amâna această plecare pentru a doua zi.

Eram ajtât de încântat să aud ce spune şi atât de decis să nu amân nici eu un minut ceea ce doream cu mult mai mult decât ea, încât, fără a mai pierde timp să-i răspund, am poruncit din nou ca trăsura să se întoarcă degrabă. Venise în vreme ce mă întreţineam cu Selictarul şi-l însărcinaserăm pe fecior s-o trimită îndărăt. Nu era greu să-i ascund dascălului de limbi străine locul de refugiu al lui Theophe; însă, cu toată bucuria mea, nu puteam să-mi alung gândul de la Selictar, şi mă încerca o oarecare îngrijorare cu privire la felul în care va reacţiona la această întâmplare. În măsura în care-mi puteam analiza', la repezeală, scrupulele, mă socoteam cu totul la adăpost de reproşurile lui. Mărturisirea pe care i-o făcuserăm despre sentimentele mele fusese, la vremea sa, sinceră. Nu-i garantaserăm că ele nu s-ar putea schimba, şi nici măcar nu-l împiedicaserăm s-o cucerească pe Theophe cu propunerile lui; nu de mine avea a se plânge dacă ea le preferase pe ale mele. Totuşi, fata îi dăduse unele speranţe, iar termenul pe carei-l fixase pentru a se hotărî îl îndreptăţea să spere că va accepta, ceea ce o obliga cel puţin să dea ochii cu el şi să-i explice dar intenţiile ei. Mă temeam că, reamintindu-i de toate acestea, aş putea-o nelinişti şi pe ea. Dar Theophe prevăzuse totul. Când m-am întors în camera ei după ce dăduserăm poruncile, am găsit-o cu pana în mână. „îi scriu Selictarului, îmi spuse, pentru a spulbera orice iluzie pe care şi-ar fi putut-o face despre răspunsul meu. Voi lăsa scrisoarea dascălului de limbi străine, care va fi fără îndoială foarte mulţumit să-i mai facă

un serviciu.’* Continuă să scrie, iar eu îi răspunsei în puţine cuvinte doar spre a-i lăuda hotărârea. Mă stăpîneam pentru a-mi păstra întreagă bucuria ferecată în inimă, ca şi cum teama de a înfrunta vreun nou obstacol m-ar fi făcut să-mi reprim orice elan. Dascălul de limbi străine, la care aproape nu mă mai gândeam, şi pe care remuşcările îl îndemnau poate să caute un mijloc de a se împăca cu mine, îmi ceru voie să între. Desigur, răspunse Theophe în locul meu; şi, la apariţia acestuia, îi spuse că, fiind decisă să plece din Constantinopole, iar motivele pe care mi le expusese obligându-mă şi pe mine să aprob hotărârea ei, se bucura să arate Selictarului recunoştinţa ce i-o purta pentru amabilităţile lui. Îi înmânã scrisoarea pe care tocmai o terminase. „Vă veţi achita cu atât mai bine de acest comision, adăugă cu un zâmbet, eu cât aţi şi fost răsplătit pentru el, iar Selictarul nu se va gândi, cum nu am nici eu de gând, să vă ceară socoteală de darurile sale.” Nu mă putui abţine de a profita de acest prilej pentru a-i reproşa dascălului purtarea lui. Îmi jură, ca să se justifice, că nu-şi închipuise c-ar aduce vreun prejudiciu credinţei pe care mi-o datora; şi, amintindu-mi cât de deschis îmi mărturisise partea sa de vină în plecarea lui Theophe atunci când îşi dăduse seama cât de profund mă afectează aceasta, mă imploră să apreciez temeinicia sentimentelor sale după o atât de grăitoare dovadă de sinceritate. Dar văzui foarte dar că trebuia să pun aceasta pe seama faptului că se temuse de răzbunarea mea şi, renunţând la serviciile sale, îi dădui doar însărcinarea să comunice Selictarului că aveam de gând să-l văd cât mai curând.

Găsiserăm, într-adevăr, acele mijloace ce mi se păreau sigure pentru a-mi păstra prietenia acestui dregător, cu toate interesele noastre opuse. Dar auzind în acea clipă trăsura, nu mă mai gândii la altceva decât s-o iau pe Theophe de mână pentru a o conduce. I-o strânsei cu o pornire pătimaşă pe care nu mai aveam puterea s-o ascund; şi, cu toate că-mi trecuse prin minte s-o trimit singură, însoţită doar de feciorul meu, pentru a-l lăsa pe

dascăl şi mai nelămurit cu privire la locul unde se ducea, nu fui în stare să rezist plăcerii de a mă afla cu ea în aceeaşi trăsură, stăpân pe soarta şi pe persoana ci prin consimţământul pe care mi-l dăduse de bunăvoie la plecarea noastră; stăpân pe inima ei, căci de ce aş ascunde fericirea pe care o speram? Şi ce altă explicaţie aş fi putut da hotărârii pe care o luase de a se arunca în braţele mele eu atâta încredere?

De cum m-am aşezat lângă ea, am sărutat-o cu patimă pe buze, şi am avut bucuria s-o văd simţitoare la această mângâierc. Un oftat care-i scăpă fără voie mă făcu să mă gândesc cu şi mai mult optimism la ceea ce se petrecea în sufletul ei. Tot timpul drumului îi ţinui mâna strâns într-ale mele, şi mi se păru că-i făcea tot atâta plăcere cât şi mie. Nu-i spusei niciun cuvânt care să nu fi fost în acelaşi timp o dovadă de dragoste, iar în vorbele mele, deşi temperate ca şi gesturile de o firească bună-cuviinţă, se simţea mereu înflăcărarea, mai puternică decât oricând, din inima mea.

Chiar atunci când Theophe se apăra de ardoarea purtării mele, n-o făcea nici cu silă, nici. Cu severitate. Mă rugă doar să nu, folosesc în chip nepotrivit un limbaj atât de tandru şi blând cu o femeie deprinsă doar cu. Obiceiurile despotice ale haremului, iar când acest fel de a se. Apăra mă îndemnă să-mi înteţesc mângâierile, adăugă că nu-i ele mirare că în patria mea soarta femeilor era fericită dacă toţi bărbaţii înţelegeau’să le trateze cu o atât de mare gingăşie.

Era aproape miezul nopţii când am ajuns la casa mea de la ţară, care se afla lângă un sat pe nume Oru. Deşi nu porunciserăm să se facă pregătiri deosebite, se găsea întotdeauna acolo cu ce să-mi ospătez cum se cuvine prietenii pe care. Uneori, îi aduceam la ore când nu eram defel aşteptat. Sosind, am propus să cinăm. Theophe îmi mărturisi că mai degrabă ar avea nevoie de odihnă decât de hrană. Dar insistai asupra necesităţii de a ne reface cât. De cât cu o gustare uşoară şi aleasă. Petrecurăm la masă puţin timp, pe care îl folosii nu atât ca să mănânc cât mai ales pentru a-mi da frâu liber dinainte, în parte, prin vorbe

şăgalnice şi priviri pasionate, dorinţelor amoroase. Indicaserăm apartamentul în care voiam să-mi petrec noaptea, şi unul din motivele care mă făcuseră să insist ca Theophe să accepte o gustare fusese acela de a da timp servitorilor să-l aranjeze cu cea mai mare eleganţă. În fine, când îmi repetă că are nevoie de odihnă, eu luai vorba ei drept un fel decent de a-mi declara nerăbdarea ce-o simţea de-a se afla nestingherită cu mine. Mă felicitam chiar de a fi găsit în acelaşi timp, la o atât de iubitoare ibovnică, destulă ardoare pentru a dori cu neastâmpăr clipa plăcerii şi destulă reţinere pentru a-şi ascunde cu tact' dorinţele.

Slujitorii mei, care nu o dată fuseseră martori la escapadele mele amoroase în casa de la om şi care, de altfel, aveau ordin de a pregăti un singur pat, orânduiseră în acelaşi apartament tot ce era de trebuinţă pentru Theophe ca şi pentru mine. O condusei cu o bucurie şi o curtoazie sporite. 'Sclava ei şi feciorul meu, care ne aşteptau, se apropiară de noi pentru a-şi îndeplini slujba, iar eu îi spusei în glumă roabei (pe care o chema Bema) să nu mă supere printr-o prea mare încetineală. Mi se păruse până atunci că Theophe împărtăşeşte în chip firesc proiectele mele. O credeam atât de dispusă la încheierea acestei scene, încât nu mă gândiserăm câtuşi de puţin să-mi ascund intenţiile. Doar nu era să recurg, cu o femeie care-mi povestise deschis peripeţiile avute la Patras ori în harem, la subterfugiile cu care se depăşeşte uneori sfiala unei tinere fără experienţă; şi-apoi, dacă mi-e îngăduâtă o altă observaţie, nu de la o femeie asupra căreia obţinuserăm atâtea drepturi şi care mi se abandonase de altfel cu atâta bună voie era cazul să mă aştept la excese de rezervă şi bună-cuviinţă. De aceea, tot ce simţiserăm până atunci pentru ea mai intens şi mai pătimaş nu trecea în ochii mei decât drept o pornire de libertinaj rafinat, care mă făcea s-o prefer oricărei altei femei, căci, cu o înfăţişare atât de atrăgătoare, părea a-mi promite o plăcere cu mult mai mare.

Dar, îndată ce băgă de seamă că feciorul meu începuse

să mă dezbrace, o dădu la o parte pe sclava care se pregătea a-i face aceleaşi servicii şi rămase câteva clipe visătoare şi nehotărâtă, fără a-şi ridica însă ochii spre mine. Pusej la început această modificare de atitudine pe seama întunericului nopţii din pricina căruia, de la un capăt al camerei până la celălalt, putea să mi se pară doar că pe chipul ei ş-a ivit o schimbare. Dar văzând că rămâne în continuare nemişcată şi că Berna stă degeaba lângă ea, mă încumetai, tulburat, să îndrug câteva vorbe glumeţe despre teama ce mă cuprinsese de a nu mă plictisi din cale-afară aşteptând-o. Acest limbaj pe care, după toate aparenţele, împrejurările îl făcuseră limpede, sfârşi prin a o descumpăni de-a binelea. Părăsind oglinda, în faţa căreia se mai afla încă, şi lăsându-se alene pe o sofa, stătu aşa aplecată, cu fruntea sprijinită în mână, ca şi când ar fi încercat să-şi ascundă faţa de mine. În primul moment mă temui să nu i se fi făcut rău. Călătoriserăm noaptea. Gustarea noastră nu constase decât din fructe şi îngheţată. Alergai spre -ea îngrijorat şi o întrebai dacă nu cumva se simte rău. Nu-mi răspunse. Îngrijorarea mea crescu; o luai de mână. Chiar de aceea pe care-şi sprijinea capul, şi-mi trebui oarecare efort pentru a o atrage spre mine. Se opuse câteva clipe. Apoi, trecându-şi mâna peste ochi, ca pentru a-şi şterge lacrimile, ale căror urme le văzui, îmi ceru, ca pe o favoare, să spun celor doi servitori să iasă şi să stau puţin de vorbă cu ea.

De-abia rămăsei singur cu ea că, plecând ochii şi coborând glasul, îmi spuse cu un aer îndurerat că nu-mi putea refuza nimic din ceea ce îi pretindeam, dar că nu s-ar fi aşteptat niciodată la una ca asta. Tăcu după aceste câteva cuvinte, ca şi cum glasul i-ar fi pierit deodată de durere şi teamă, şi-mi dădui seama după cum respira că era pradă unei emoţii puternice. Mirarea mea şi, poate, un sentiment de ruşine imposibil de reprimat pe moment mă aruncară şi pe mine într-o stare asemănătoare; în aşa fel încât am fi oferit cel mai straniu spectacol din lume cui ne-ar fi văzut, şi pe unul şi pe celălalt, abătuţi de parcă am fi fost loviţi din senin de vreo boală.

Mă străduii totuşi să ies din această stare apusă louiv. Şi, făcând noi eforturi pentru a-i prinde mâna, reuşii în lm" să i-o ţin într-ale mele. „îngăduie-mi doar o clipă, îi -spu/.ci în timpul acestei tandre împotriviri, să te ţin de mână pentru aţi vorbi şi pentru a te asculta." Păru să cedeze mai degrabă din teama dea. Nu mă jigni decât din dorinţa de a-mi face pe plac. „Ce drept am, vai, să te refuz? — repetă ea cu aceeaşi melancolie. Dispun eu de ceva care să nu aparţină mai curând domniei-tale decât mie? Dar nu, nu, niu m-aş fi aşteptat niciodată." Lacrimile începură să-i curgă mai tare. În. Emoţia ce mă cuprinsese la această scenă,. Începui să mă îndoiesc de sinceritatea ei. Îmi amintii a fi auzit de nenumărate ori că cele mai multe turcoaice îşi fac un titlu de glorie din a rezista îndelung la avansurile amoroase şi, la acest, gând, fui cât pe ce să nu ţin seama de rezistenţa şi de lacrimile ei. Totuşi, ingenuitatea durerii ei şi ruşinea pe care aş fi simţit-o de a nu fi la înălţimea părerii ce şi-o făcuse despre mine, în cazul în care era sinceră mă făcură să-mi reprim din capul locului orice gest. „Nu te teme să mă priveşti, îi spusei, văzând că îşi ţinea mereu ochii plecaţi, şi socoate-mă ca pe ultimul om de pe lume în. Stare să te îndurereze sau să-ţi înfrângă voia. Dorinţele mele s-au născut în chip firesc din farmecul dumitale, şi îmi închipuiserăm că nu-mi vei refuza ceea ce de bună voie ai acordat fiului guvernatorului din Patras şi Paşei Şeriber. Dar imboldurile inimii nu sunt libere..." Mă întrerupse cu o exclamaţie care mi se păru a izvorî dintr-o inimă plină de amărăciune; şi, în timp ce mă amăgeam că vorbele mele ar fi de natură s-o aline, ea îmi arătă că ele îi sporeau la culme suferinţa. Nemaiprieepând nimic din această ciudată întâmplare şi nemaiîndrăznind nici măcar să adaug vreun cuvânt din teama de a nu-i înţelege ’ bine gândurile, o rugai să-mi spună ea însăşi ce trebuie să fac, ce trebuie să spun spre a risipi supărarea pe care i-o

pricinuiserăm, şi să nu mă învinovăţească de ceea ce, la urma urmei, nu trebuia să ia drept o ofensă. Mi se păru că tonul pe care-i adresaserăm această rugăminte o făcuse, la rându-i, să se teamă că mă jignise cu reproşurile ei. Îmi strânse mâna cu un gest în care simţii înfrigurarea. „O, cel mai bun dintre oameni, îmi spuse, cu o formulă obişnuită la turci, apreciază mai bine sentimentele nefericitei talc sclave şi nu-ţi închipui că, între domnia-ta şi mine, ar putea exista vreodată ceva care să poarte numele de ofensă. Dar mi-ai îndurerat adânc inima. Ceea ce-ţi cer, adăugă ea, de vreme ce-mi dai dreptul de a-ti spune ce doresc, este să mă laşi să petrec această noapte eu gândurile mele triste şi să-mi îngădui a ţi le împărtăşi mâine. Dacă socoteşti prea îndrăzneaţă rugămintea sclavei tale, aşteaptă cel puţin să-mi cunoşti sentimentele înainte de a le condamna.” Vru să-mi cadă la picioare. O oprii cu forţa şi. Ridicându-mă de pe sofaua pe care mă aşezaserăm ca s-o ascult, luai o atitudine degajată şi nepăsătoare, ca şi când niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte să-i fac cea mai neînsemnată propunere de dragoste... Lasă deoparte, u spusei, nişte cuvinte care nu se mai potrivesc cu starea tii Departe de a-mi fi sclavă, ai fi putut dobândi asupra mea o putere pe care eram bucuros să ţi-o acord. Dar n-aş vrea să datorez dragostea ta autorităţii mele, chiar dacă aş fi în drept să folosesc constrângerea. Îţi vei petrece această noapte şi tot restul vieţii, dacă aceasta ţi-e dorinţa, în linişte, aşa cum se pare că vrei.” Chemai îndată sclava şi îi poruncii cu un aer firesc să se ocupe de ea; retrăgându-mă cu aceeaşi aparentă nepăsare, cerui să fiu condus în alt apartament, unde mă băgai imediat în pat. Stăruia în mine o iritare, pe care, cu toate eforturile ce le făcuserăm pentru a mă stăpâni, n-o putuserăm calma pe deplin ; dar îmi ziceam că un somn odihnitor va aduce curând pace în cugetul şi inima mea.

Totuşi, de-abia începui să-mi adun gândurile în întunericul şi liniştea nopţii, că toate întâmplările ce mi se perindaseră prin faţa ochilor îmi reapărură aproape la fel de

vii în minte. Cum nu uitaserăm niciun cuvânt din câte-mi spusese Theophe, prima impresie pe care o avui gândindumă la ele. A fost, fără îndoială, aceea de ciudă şi de jenă. Ba mi-a fost chiar lesne să înţeleg că uşurinţa cu care mă resemnaserăm s-o las în pace şi toată nepăsarea pe care o afişaserăm plecând aveau aceeaşi cauză. Îmi confirmai în câteva clipe această părere prin reproşurile pe care mi le făceam pentru slăbiciunea mea. Nu era oare cazul să roşesc că mă lăsaserăm, de câteva zile, cu atâta imprudenţă, pradă atracţiei pentru o fată de acest soi, şi era oare cazul ca interesul ce-mi stâmise să mă stăpânească până la a-mi pricinui nelinişte şi zbucium? Nu era oare plină Turda de sclave de la care puteam aştepta aceleaşi plăceri 7 Nu-mi mai lipseşte, îmi spusei în continuare batjocorindu-mă singur pentru sminteala mea, decât să fac o pasiune adevărată pentru o fată de şaisprezece ani pe care am scos-o dintr-un harem, şi care nu ajunsese, poate, în cel al lui Şeriber fără a le fi încercat înainte pe toate celelalte. Trecând apoi la felul în care-mi refuzase favorurile, după ce le împărţise cu dărnicie nu mai ştiu cât or turci, mă felicitai pentru delicateţea care mă făcea să pun atâta preţ pe resturile lăsate de bătrânul Şeriber. Dar găseam încă şi mai de mirare că Theophe învăţase atât de repede să cunoască puterea farmecelor sale, şi că primul bărbat căruia
i se adresa pentru a i le vinde atât de scump era un francez atât de versat ca mine în relaţiile cu femeile. Şi-a închipuit. Îmi zisei, după bunătatea care se vede pe chipul meu şi în purtarea mea, că aveam să fiu prima ei victimă, şi poate că această junăcochetă, pe care am crezut-o atât de naivă şi de candidă, are de gând să mă ducă de nas cu şiretenie.

Dar după ce-mi potolii ciuda cu astfel de cugetări insultătoare, ajunsei încet-încet să cântăresc mai lucid fondul acestei întâmplări. Îmi reamintii întreaga purtare pe care Theophe o avusese faţă de mine de când o văzuserăm în haremul lui Şeriber. Avusese ea oare vreodată, în gesturi

sau vorbe, o cât de neînsemnată ieşire care să se potrivească cu intenţiile ce i le atribuiam? Nu fuseserăm eu, dimpotrivă, mirat s-o văd de zeci de ori luând noţiunile noi pe care i le ofeream spre meditaţie în sensul, cel mai serios al moralei: ba chiar nu admiraserăm oare inteligenţa pătrunzătoare şi justeţea care străbăteau din toate raţionamentele ei? Drept e că mi le repetase câteodată până la saţietate, şi poate că tocmai această exagerare mă împiedicase să le cred sincere. Le priviserăm cel mult ca pe o gimnastică a minţii pe care şi-o oferea, sau ca pe efectul mulţimii de impresii noi pe care lămurirea principiilor şi înfăţişarea moravurilor noastre nu încetau să le producă asupra unei imaginaţii vii şi neliniştite. Dar de ce să fiu nedrept şi să nu admit că, având o fire bună şi multă judecată, fusese cu-adevărat impresionată de mulţimea de norme morale pe care le afla în germene în fundul sutletului ei? Nu respinsese ea oare ferm propunerile Selictarului? Nu avusese oare de gând să mă părăsească pe mine însumi pentru a pleca să caute în Europa o stare care să corespundă cu ideile ei? Şi, dacă apoi consimţise să se lase în grija mea, nu era firesc să fi avut această încredere într-un om căruia îi datora acele idei de virtute pe care începuse să le îndrăgească? În acest caz, nu era oare demnă de respect? Şi pentru cine ar fi fost mai demnă de respect dacă nu pentru mine, care începuserăm să mă ocup de ea în mod dezinteresat şi care, departe de a-i stânjeni proiectele de viaţă virtuoasă cu propuneri uşuratice şi libertine, trebuia, dimpotrivă, să mă mândresc cu o convertire ce era cu adevărat opera mea?

Cu cât mă lăsam mai mult purtat de aceste gânduri, cu atât mai mult îmi dădeam seama că a privi în acest fel întâmplarea avea ceva măgulitor pentru mine; şi, cum întotdeauna avuseserăm oarecare pretenţii de nobleţe în principiile mele, nu mă costa cine ştie ce să sacrific plăcerile proiectate speranţei de a face din Theophe o femeie tot atât de remarcabilă prin virtutea, cât şi prin frumuseţea ei. Nu m-am gândit niciodată, îmi spusei, să-i

insuflu înţelepciune; şi înclinarea pe care presupun că o are nu-i decât consecinţa fericită a firii sale, stimulată de câteva vorbe ce mi-au scăpat la întâmplare. Ce va fi atunci când îmi voi propune ca pe un ţel serios să cultiv aceste bogate daruri naturale? Mi-o închipuiam cu satisfacţie în această ipostază către care socoteam că pot s-o îndrum. Ce-i va mai lipsi oare atunci, adăugai, impresionat cu anticipaţie de această imagine, pentru a deveni cea mai bună femeie din lume? Ce? Theophe ar putea deveni tot atât de demnă de iubit pentru însuşirile spiritului şi-ale sufletului ca şi pentru farmecul exterior al înfăţişării sale. Ei bine, ce om de onoare şi de bun gust nu s-ar socoti fericit să se lege pentru toată viaţa... Mă oprii la jumătatea acestui gând, speriat parcă de lăcomia cu care inima mea părea a-l îmbrăţişa. Revenii de nenumărate ori asupra lui până când simţurile mele aţipiră; şi, departe de-a încerca tulburarea pe care mă temuserăm că o voi resimţi până a doua zi, îmi petrecui tot restul nopţii într-un somn foarte plăcut.

Primele amintiri care-mi veniră în minte dimineaţa fură cele ce mi se întipăriseră atât de liniştitor în memorie când adormiserăm. Se amplificaseră atât de puternic încât, ştergându-le parcă pe cele iniţiale, nu mai simţii nici cea mai mică dorinţă care să semene cu intenţiile pe cari* le nutriserăm de mai multe zile încoace. Ardeam de nerăbdare s-o văd pe Theophe; dar cu speranţa de a o afla aşa cum, cu atâta plăcere, mi-o închipuiserăm, sau măcur de-a o vedea în starea de spirit pe care i-o presupuseserăm. Această înflăcărare mergea până la a mă face să mă tem că m-am înşelat în presupunerile mele. Abia aflai că e lumină în apartamentul ei că şi trimisei să i se ceară permisiunea de a intra. Sclava ei veni să mă roage din parte-i să-i las un moment pentru a se da jos din pat. Dar eu mă grăbii s-o surprind, fără alt ţel decât acela de a o face să înţeleagă, printr-o purtare rezervată, schimbarea pe care noaptea o adusese în gândurile mele. Arătă oarecare tulburare văzând că sosesc atât de repede şi, în stânjeneala

ei, se scuză pentru încetineala sclavei. O liniştii cu vorbe simple, care-i risipiră orice teamă cu privire la intenţiile mele. Cât era totuşi de frumoasă astfel şi cât de potrivite erau farmecele ei pentru a mă face să-mi uit hotărârile!

„Mi-ai promis, îi spusei pe un ton stăpânit, nişte explicaţii pe care ard de nerăbdare să le ascult; te rog totuşi să îngădui ca propriile mele explicaţii să treacă înainte. Oricare vor fi fost dorinţele cărora m-am lăsat ieri pradă, trebuie să-ţi fi dat seama, după supunerea pe care am arătat-o faţă de ale tale, că nu cer de la o femeie ceea ce nu-i dispusă să-mi acorde de bunăvoie. Adaug azi acestei dovezi a sentimentelor mele o declaraţie care le va spori. Aceea că oricare ţi-ar fi fost planurile când ai acceptat să mă însoţeşti aici, vei avea totdeauna libertatea să le aduci la îndeplinire, după cum o ai acum pe aceea de a te explica.” Rămăsei tăcut după această declaraţie; şi hotărâi să nu rup tăcerea până ce nu va fi sfârşit să spună ce avea de spus. Dar, după ce mă privi o clipă, fui mirat s-o văd plângând; iar când neliniştea pe care o simţeam din această pricină mă făcu să-mi uit hotărârea pentru a o întreba care era cauza lacrimilor, mirarea mea spori auzindu-i răspunsul. Îmi spuse că nimeni nu era mai de plâns decât ea şi că ceea ce-i spuneam constituia tocmai necazul la care se aşteptase. O rugai să vorbească mai limpede. „Vai, reluă ea, făcându-mi această mărturisire despre sentimentele domniei-tale, cât de nedrept eşti cu sentimentele mele! După ceea ce s-a întâmplat ieri aici, nu poţi adopta faţă de mine acest ton decât ca urmare a aceloraşi gânduri; şi mă topesc de durere că de atâta timp de când mă străduiesc să te fac să vezi limpede în adâncul inimii mele, n-am reuşit să-ţi arăt ce se întâmplă acolo.”

Acest reproş nefăcând decât să-mi sporească nedumerirea, îi mărturisii, cu tot atâta sinceritate în cuvinte cât şi în expresia feţii, că tot ceea ce o privea, de când o văzuserăm pentru prima oară, fusese mereu pentru mine o enigmă, pe care chiar vorbele ei. O făceau mai g’reu de pătruns. „Vorbeşte limpede, îi spusei; de ce şovăi? Cui te-ai

putea vreodată destăinui cu mai multă încredere?”

„Tocmai întrebările domniei-tale, îmi răspunse, tocmai faptul că mă obligi să vorbesc limpede mă face să sufăr. Cum adică, ai nevoie de explicaţii pentru a înţelege că sunt cea mai nefericită dintre femei? Domnia-ta, care mi-ai deschis ochii asupra înjosirii mele, te miri că nu mă pot suferi eu însămi şi că doresc să mă ascund de ochii celorlalţi? Vai, ce soartă mi se cuvine oare de aici înainte? Aceea de aţi satisface dorinţele sau pe cele ale Selictarului, când în adevărurile pe care mi le-ai împărtăşit am aflat tot atîţia judecători care le condamnă? Aceea de a mă duce în ţările ale căror obiceiuri şi principii mi le-ai lăudat, pentru a regăsi acolo, în exemplul tuturor virtuţilor pe care le-am ignorat, un veşnic reproş la adresa păcatelor mele? Am încercat totuşi să părăsesc această naţie coruptă. Am vrut să fug şi de cei ce-au pângărit tinereţea mea nevinovată, şi de domnia-ta, care m-ai învăţat să-mi înţeleg dezonoarea. Dar încotro mă lăsam târâtă de ruşinea şi remuşcările mele? înţeleg prea bine că fără protecţie şi fără îndrumare n-aş fi putut face niciun pas care să nu mă fi dus către o nouă prăpastie. M-au oprit insistenţele domniei-tale. Deşi eşti mai de temut pentru mine decât toţi bărbaţii laolaltă, căci cunoşti mai bine toată întinderea nefericirii mele, deşi orice privire a domniei-tale mi se pare o sentinţă de condamnare, m-am întors cu domnia-ta la Constantinopole. Un bolnav, îmi ziceam eu pentru a mă linişti, roşeşte oare la vederea rănilor sale cele-mai ruşinoase? De altfel, după ce mi-am dat seama că o călătorie întreprinsă la întâmplare era o imprudenţă, am sperat, încrezându-mă în cuvintele domniei-tale, că-mi vei arăta căi mai sigure pentru a mă îndepărta. Totuşi, astăzi chiar domnia-ta mă împingi către prăpastia din care m-ai salvat. Te-am privit ca pe învăţătorul meu în ale virtuţii, iar domnia-ta vrei să mă târăşti din nou spre viciu; şi cu atât mai primejdios pentru slăbiciunea mea, cu cât, dacă viciul ar putea avea pentru mine vreun farmec, n-ar fi decât dacă ţi-ar lua înfăţişarea. Vai, m-am explicat prost, sau te prefaci că nu mă înţelegi?

Inteligenţa mea mărginită, confuzia ideilor şi exprimării mele te-au putut, poate, înşela asupra sentimentelor mele; dar dacă începi să le înţelegi, după eforturile ce le fac spre a le explica, nu trebuie să fi jignit de răsunetul pe care înseşi lecţiile domniei-tale l-au avut în inima mea. Chiar dacă ţi-ai fi schimbat principiile, eu simt prea bine că tot celor dintâi ie datorez ascultare, şi te rog să îngădui să le rămân credincioasă."

Această vorbire, din care nu redau decât ce mi-a rămas mai limpede în amintire, a fost destul de lungă pentru a-mi da răgazul să-i înţeleg întreaga forţă şi să-mi pregătesc răspunsul. Cum mă aflam sub impresia gândurilor care mă preocupaseră toată noaptea, m-am simţit mai puţin jignit de reproşurile lui Theophe, mai puţin supărat de sentimentele şi hotărârile ei. Decât bucuros să le găsesc potrivite cu părerea pe care mi-o şi formaserăm despre ele De aceea, ideea pe care începuserăm să mi-o fac despre ea şi satisfacţia virtuoasă pe care mi-o dădea această idee sporiră în vreme ce o ascultam: şi, dacă ar fi fost cât de puţin atentă la reacţiile mele, ar fi observat că dădeam semne de bucurie şi că mă felicitam la fiecare cuvânt pe care-l rostea. Răspunzându-i, îmi temperai totuşi expresiile, pentru a nu da cumva un aer uşuratic sau vehement încheierii unei convorbiri atât de serioase. „Dragă Theophe, îi spusei cu eloeinţa pe care mi-o dădeau sentimentele, m-ai umilit cu reproşurile tale, şi nu-ţi ascund că ieri eram încă departe de a le bănui; dar m-am înarmat cu oarecare înţelegere pentru această vizită şi am venit dispus să-mi recunosc vina. Dacă m-ai întreba cum de-am ajuns la acest final, ar trebui să-ţi spun că mi-ar fi fost foarte greu să înţeleg lucrurile pe care, cu admiraţie, te aud spunându-le şi care mi s-ar fi părut de necrezut de nu mi-ai da dovezi atât de sigure. Îmi reproşez că până acum am avut pentru tine mai multă admiraţie decât stimă. Ei bine, când ştii cât de rară e aplecarea spre virtute în ţările cele mai favorizate de soartă, când ştii din proprie experienţă cât de greu e să practici virtutea, poţi oare crede cu uşurinţă că, în inima

Turciei şi venind dintr-un harem, o fată de vârsta ta şi-a putut însuşi dintr-odată nu numai înţelegerea, dar chiar şi gustul pentru cea mai înaltă înţelepciune? Ce-am putut spune, ce-am putut face care să-ţi inspire această înclinare? Câteva cugetări întimplătoare despre moravurile noastre au putut oare să-ţi săj dească în inimă o atât de nobilă înclinare? Nu, nu, înclinarea aceasta ţi-o datorezi doar ţie însăţi; iar educaţia ta, I care a ţinut-o până acum ca ferecată de puterea obişnuinj ţei, este o nefericită lovitură a sorţii pentru care nu ţi se poate face niciun reproş.

Prima concluzie pe care vreau s-o trag, continuai pe acelaşi ton măsurat, este că ai fi la fel de nedreaptă şi dacă te-ai simţi jignită de intenţiile pe care le-am avut faţă de tine, de vreme ce nu era firesc să le înţeleg dintr-odată pe ale tale, şi dacă ţi—ai închipui că, prevalându-se de trecut, cineva ţi-ar putea refuza stima pe care o vei merita printr-o comportare demnă de sentimentele tale. Renunţă la proiectele de călătorie; tânără şi fără experienţa lumii, j nu trebuie să te aştepţi la nimic bun de la ea. Virtutea, despre care avem în Europa idei atât de sănătoase, nu prea e practicată nici acolo mai mult decât în Turcia. Vei afla patimi şi vicii în toate ţările locuite de oameni. Dar dacă ’ poţi privi făgăduielile mele cu oarecare încredere, bizuie-te pe sentimente deosebite de cele dinainte şi care nu mă vor mai îndemna decât să le desăvârşesc pe ale tale. Casa mea va fi un sanctuar; pilda mea va îndemna pe toţi slujitorii mei să te respecte. Vei găsi întotdeauna sprijin în prietenia mea; şi dacă ţi-au fost pe plac principiile mele, poate că-ţi rămâne să mai afli unele învăţăminte din sfaturile mele.”

Mă privea cu un aer atât de visător, încât în zadar căutam să-i citesc în ochi dacă e mulţumită de răspunsul meu.

Mă temui chiar, văzând-o că tace, că se îndoieşte încă de sinceritatea mea şi că, după ce avusese dovada slăbiciunii mele, nu mai îndrăznea să se încreadă în asigurările ce i le dădeam. Dar teama n-o privea decât pe ea însăşi. „Cum mi-aş putea eu închipui vreodată, reluă ea după o lungă

tăcere, că, având despre virtute asemenea concepţii, ai putea privi fără dispreţ o femeie căreia îi cunoşti rătăcirile? Ţi le-am mărturisit şi nu-mi pare rău. Datoram această sinceritate interesului pe care l-ai arătat nefericirii mele. Dar nu-mi impune ea oare obligaţia de a fugi de domnia-ta, şi aş putea fi vreodată destul de departe de cei ce-mi cunosc ruşinea?’ Nu mi-am putut stăpâni emoţia la aceste vorbe. Am întrerupt-o, şi toată reţinerea pe care mi-o impuseserăm se risipi. Compasiunea mea trebuie să fi fost mişcătoare şi argumentele mele convingătoare, de vreme ce o făcui pe Theophe să admită că trebuie să admir cu atât mai mult sentimentele care o însufleţeau cu cât cunoşteam mai bine preţul virtuţii. O mai făcui să înţeleagă că adevărata înţelepciune nu condamnă decât greşelile făcute cu bună ştiinţă şi că ceea ce numea ea rătăcirile ei nu putea purta acest nume, de vreme ce nu cunoştea dinainte ceea ce aflase abia cu prilejul convorbirii noastre din harem. Îi promisei, în fine, animat de un respect statornic, toată grija de care eram în. Stare pentru a duce la bun sfârşit opera începută, şi mă legai, cu mari jurăminte, să-i las nu numai libertatea de a fugi de mine, dar chiar pe aceea de a mă urî şi de a mă dispreţul, dacă nu voi respecta condiţiile pe care mi le va impune. Şi, pentru a înlătura orice echivoc din promisiunile mele, făcui, pe loc chiar, un plan ale cărui puncte i le prezentai pentru ca ea însăşi să decidă asupra lor. „Această casă, îi spusei, va fi locuinţa ta, şi vei stabili în ea rânduiala care-ţi va conveni cel mai bine. Nu te voi vedea decât atunci când mi-o vei îngădui. Nu vei vedea decât pe cei pe care îţi va face plăcere să-i primeşti.. Voi avea grijă să nu lipsească nimic din ceea ce ţi-ar putea oferi o ocupaţie utilă sau din ceea ce te-ar putea amuza. Şi, dată fiind înclinarea pe care o arăţi pentnu tot ce poate servi la desăvârşirea spiritului şi a sufletului, mă gândesc să înveţi limba naţiei mele, care îţi va fi foarte folositoare, familiarizându-te dintr-odată cu o mulţime de cărţi excelente. Vei. Lăsa deoparte din propunerile mele – sau le vei. Adăuga – tot ce-ţi va sugera

propria ta alegere, şi poţi fi sigură că ceea ce vei dori se va îndeplini întotdeauna.”

Nu cercetai de unde-mi venea căldura care însufleţea aceste oferte, iar Theophe nu se opri nici ea să discute acest lucru. Socoti că sinceritatea mea oferea argumente destul de puternice pentru a ceda la insistenţele mele. Îmi spuse că, datorând totul generozităţii mele, se temea ca, încăpăţânându-se, să nu pară nevrednică de ea, şi că acceptă aceste propuneri, cât se poate de potrivite pentru ea, dacă aveam statornicia de a le aduce la îndeplinire. Nu ştiu de unde am găsit atâta putere ca să-m. I stăpânesc pornirea ce mă împingea să mă arunc în genunchi în faţa patului ei şi să-i mulţumesc pentru acest eonsimţământ ca pentru o favoare. „Vom începe chiar acum, îi spusei, cu mai multă bucurie decât voiam să las să se vadă, şi vei recunoaşte cândva că-ţi merit încrederea.”

Acest sentiment era sincer. Plecai fără ca măcar să mă încumet a-i săruta mâna, deşi, a vând cea mai frumoasă mână din lume, fuseserăm de o sută de ori ispitit s-o fac în timp ce-i urmăream mişcările pe care le făcea pe când şedeam de vorbă. Intenţia mea era să mă întorc îndată la Constantinopole nu numai spre a căuta tot ce mi se părea potrivit s-o distreze în singurătatea ei, dar şi pentru a-i da răgaz să-şi impună autoritatea şi să stabilească rânduiala pe care o dorea în casă la mine. Îmi făcui cunoscute dispoziţiile micului număr de slujitori pe care-i lăsam acolo. Bema, pe care o chemaserăm să fie martoră la această hotărâre, îmi ceru permisiunea de a-mi vorbi între patru ochi şi mă surprinse peste măsură cu vorbele ei. Îmi spuse că libertatea şi autoritatea pe care le acordaserăm stăpânei ei o făceau să înţeleagă cu prisosinţă că nu cunoşteam firea femeilor din neamul ei; că experienţa pe care o câştigase în mai multe haremuri o îndreptăţea să ajute un străin cu sfaturile sale; că fidelitatea la care o obliga starea ei nu-i îngăduia să-mi ascundă la ce trebuie să mă aştept din partea unei ibovnice atât de tinere şi de frumoase ca Theophe; că, într-un cuvânt, nu trebuia să mă bizui prea

mult pe cuminţenia ei dacă, în loc să-i confer o autoritate absolută în casa mea, nu o puneam sub controlul unei sclave credincioase; că acesta era obiceiul tuturor seniorilor în Turcia şi că, dacă o socoteam chiar pe ea potrivită pentru această însărcinare, îmi promitea atâta vigilenţă şi zel încât n-aş fi avut niciodată de ce regreta încrederea mea.

Cu toate că nu observaserăm niciodată la această sclavă atâta minte încât să pot spera cine ştie ce ajutor din partea ei, şi cu toate că, dat fiind părerea pe care o aveam despre Theophe, nu socoteam necesar să am un Argus pe lângă ea, alesei o cale de mijloc între sfatul primit şi ceea ce crezui că pot acorda prudenţei. „Nu mă conduc, îi spusei Bemei, după obiceiurile ţării tale şi, de altfel, îţi fac cunoscut că nu am asupra lui Theophe niciun drept care să-mi îngăduie să-i impun legi. Dar, dacă eşti în stare să fi discretă, bucuros te însărcinez să-i supraveghez! purtarea. Răsplata va fi pe măsura serviciilor tale; şi mai ales pe măsura înţelepciunii tale, adăugai, căci cer neapărat ca Theophe să nu bage niciodată de seamă însărcinarea pe care ţi-o dau.” Berna păru foarte mulţumită de răspunsul meu. Bucuria ei mi-ar fi părut, poate, suspectă, dacă cei de la care o aveam nu mi-ar fi lăudat aproape în egală măsură spiritul de prevedere şi credinţa ei. Şi, de altfel, nu vedeam nimic într-o însărcinare atât de simplă care să ceară altceva decât dovada destul de modestă a celor două însuşiri pentru care mi se garantase.

Ceea ce mă preocupa cel mai mult întorcându-mă în oraş era greutatea de a-l împăca pe Selictar, care nu putea să nu afle curând că Theophe plecase de la dascălul de limbi străine şi că-i dăduserăm adăpost în casa mea. În ceea ce o privea pe Theophe, de când eram sigur că se află sub îndrumarea mea, mă liniştiserăm dintr-odată; şi, fără a cerceta ce îndrăzneam să sper în sufletul meu de la această situaţie, mi se părea că orice sentiment aş fi ajuns să nutresc, viitorul nu-mi oferea decât perspective pe care mă puteam bizui. Dar neputându-mă sustrage de a da Selictarului unele explicaţii, argumentele pe care le

pregătiserăm în ajun, şi care mi se păruseră de natură să-l liniştească, îşi pierdeau puterea chiar şi pentru mine însumi, pe măsură ce-se apropia momentul în care trebuia să i le împărtăşesc. Argumentul de la care speram cel mai important rezultat era teama de tatăl său. Care – dacă ea ar fi acceptat de bună voie dragostea unui turc – ar fi fost mai îndreptăţit decât oricând nu numai s-o excludă din familie, dar chiar să ceară pedepsirea ei. Protecţia mea, în situaţia ei, o punea mai bine la adăpost decât a Selictarului. Totuşi, în afară de ideea pe care şi-o făcea despre puterea sa, nu puteam să-i mărturisesc că ea se află în casa mea fără a mă vedea nevoit să-l primesc ori de câte ori i-ar plăcea să vină, ceea ce ne-ar fi displăcut atât lui Theophe cât şi mie. În această dilemă, luai o cu totul altă hotărâre, poate singura în măsură să-mi asigure succesul faţă de un om atât de generos ca Selictarul. Mă dusei la el. Nu-i dădui răgaz să-mi îngreuieze sarcina cu reproşurile. Lui şi, luând-o chiar înaintea oricăror întrebări, îi spusei că motivul pentru care toate ofertele sale fuseseră respinse era înclinarea mărturisită a tinerei grecoaice pentru virtuţi care nu prea sunt cunoscute femeilor din Turcia. Nu-i ascunsei nici măcar că, dată fiind mirarea care mă cuprinsese, n-o crezuserăm decât abia după ce am pus-o la încercare: dar că, neaflând decât motive de admiraţie în părerile unei fete de această vârstă, eram decis să-i acord întreg ajutorul pentru a-şi putea desăvârşi înclinaţii atât de nobile, şi că nu mă îndoiam, cunoscându-l, că el însuşi va fi îndemnat să sprijine planul meu. Din tot acest discurs pe care-l debitaserăm cu multe menajamente, nu regretai că lăsaserăm să-mi scape decât ultimele cuvinte. Selictarul îmi răspunse, aşa cum mă aşteptaserăm, asigurându-mă că respecta concepţii ca acelea pe care i le prezentam ca fiind ale lui Theophe şi că nu se gândise niciodată să nu ţină seama de ele în legăturile pe care le plănuise cu ea; dar folosi prilejul oferit de părerea pe care o exprimaserăm despre el pentru a mă încredinţa că, dragostea sa sporind o dată cu respectul, dorea. Mai mult decât oricând, să-i arate

cât demult ţine la ea. Neputând să evit propunerea pe care mi-o făcu de a mă însoţi uneori la Oru, îi oferii întreaga libertate pe care o îngăduiam la mine acasă prietenilor mei, dar numai în măsura în care Theophe va fi şi ea de acord, ca urmare a drepturilor ce-i dăduserăm de a nu primi decât pe cei pe care-i dorea.

Deşi îmi reproşam, pe bună dreptate, de a fi dat Ne lictarului o ocazie de care-l vedeam hotărât să profite, am fost aşa de mulţumit de a fi scăpat pe o cale atât de eu rată de scrupulele ce mă îngrijoraseră, încât neplacerea de a-l vedea la Oru nu mai conta. Dacă aş fi ezitat să i fac această promisiune ar fi avut motive să fie jignit, iar bănuielile, de care sinceritatea lui, ca şi părerea pe care o avea despre propria mea sinceritate avuseseră puterea de a-l feri până atunci, ar fi început poate să se ivească şi ar fi stricat curând prietenia noastră. După ce mă despărţii de el, nu mă mai gândii decât să îndeplinesc promisiunile făcute lui Theophe. Cunoscând interesul ei pentru pictură, care nu se manifestase încă decât în redarea florilor, potrivit legii ce interzice turcilor reprezentarea oricăror făpturi vii, căutai un pictor care s-o poată învăţa desenul şi portretul. Alegându-i alţi profesori pentru artele şi disciplinei europene, îmi trecu prin minte o idee pe care o combătui mult timp, dar pe care providenţa, ale cărei taine nu e bine să le cercetăm, o făcu să precumpănească până la urmă asupra tuturor obiecţiilor mele. Cum eram convins că tânărul Condoidis e fratele ei, mi se păru că a-i uni la învăţătură era cu atât mai firesc cu cât cei mai mulţi dintre dascălii uneia şi ai celuilalt erau aceiaşi. Pentru aceasta, Condoidis trebuia să vină şi el să locuiască la Oru; departe de a vedea într-asta vreun neajuns, mă bucuram, dimpotrivă, că-i pot oferi lui Theophe o tovărăşie permanentă care să-i evite plictisul singurătăţii. Dar, ca să fiu cinstit, proiectul nu-mi plăcea întru totul, fără să-mi pot mărturisi eu însumi de ce. Mă gândiserăm vag şi că prezenţa acestui tânăr mă va lipsi de libertatea de a fi singur cu Theophe; dar, fiind hotărât să-mi respect cu sfinţenie promisiunile, nu m-am oprit la această idee decât

pentru a o înlătura.

Synese (acesta era numele tânărului Condoidis) află cu multă bucurie ceea ce stima şi afecţiunea mă determinau să fac pentru sora sa. Nu arătă mai puţină bucurie nici pentru hotărârea ce o luaserăm de a-l duce să locuiască cu ea şi de a le da aceeaşi educaţie. Am aranjat să plec chiar în ziua aceea la Oru, împreună cu ceea ce mai pregătiserăm pentru distracţia lui Theophe. Tatăl lor, care aflase până la urmă că îl luaserăm pe lângă mine pe fiul său şi care venise să-mi mulţumească în absenţa mea, veni din nou, în urma înştiinţării pe care i-o trimisese Synese că eram în oraş. Mă recunoscu, rămase uimit, şi mă convinsei, astfel după cât era de stânjenit, că Synese avusese lealitatea de a-i ascunde, potrivit dispoziţiilor mele, tâlcul acestei istorii. Aş fi vrut, în acelaşi timp, şi să mă distrez pe seama surprizei sale şi să' profit de prima impresie făcută asupra lui pentru a reînnoi insistenţele mele în favoarea lui Theophe. Dar ultima dintre aceste speranţe se spulberă când îndărătnicul bătrân îmi declară net că religia şi onoarea îi interziceau să recunoască o fiică ce fusese crescută într-un harem. Chiar şi oferta pe care i-o făcui de a înlătura orice obstacol substituindu-mă îndatoririlor părinteşti nu păru a-i clinti hotărârea. Rămase atât de neînduplecat încât cu resentimentul pe care mi-l pricinui, îi spusei că se putea abţine de a mai veni la mine şi că nu primeam bucuros vizitele sale.

Nu mă întorsei la Oru decât a doua zi. Nu-mi ascundeam nerăbdarea de a o revedea pe Theophe; dacă renunţaserăm cu totul la pretenţiile pe care le avuseserăm faţă de ea, nu mergeam atât de departe încât să-mi interzic o pornire cinstită care se potrivea cu ideile ei de viaţă virtuoasă şi cu făgăduielile mele. Acest soi de libertate, pe care o îngăduiam inimii mele, mă împiedica să-mi dau seama cât demult m-ar fi costat dacă mi-aş fi impus să mi-o interzic. Îl găsii pe Synese cu ea, ambii în prima încântare a învăţăturii începute şi aproape la fel de bucuroşi de atenţia ce-o avuseserăm de-a le oferi să locuiască împreună.

Admirai la Theophe o expresie de linişte care părea să-i fi sporit prospeţimea obişnuită şi care era rezultatul mulţumirii sufleteşti. Am vrut să aflu de la Bema în ce fel se folosise Theophe de autoritatea pq care i-o acordaserăm în casa mea. Sclava, ofensată în fond de faptul că îi precupeţiserăm ei însăşi autoritatea, nu îndrăzni încă să-mi spună că stăpâna ei s-ar fi purtat abuziv: dar îmi repetă toate motivele pe care mi le mai înşirase, pentru a-mi stârni această teamă. Pricina zelului ei era atât de evidentă, încât o poftii cu un zâmbet să-şi facă mai puţină grijă. Se aşteptase, după unele informaţii date de cei care o cumpăraseră pentru mine, că-i voi acorda un fel de ascendent asupra lui Theophe, şi acest semn de încredere, pe care-l obţinuse, în alt harem, era pentru o seiiv; I cel mai însemnat motiv de mândrie. O lămurii că obin mrile turcilor nu sunt o lege pen tru un francez şi d*l» avi mu şi noi pe ale noastre, de care o sfătuii să profite ea însăşi spre a-şi face viaţa mai agreabilă. Deşi nu avu cutezanţa să se plângă, începu din acel moment să ne poarte pic;» la amândoi, şi duşmănia ei găsi lesne prilejul să se facă simţită.

Treburile slujbei mele lăsându-mă liber cum nu mai fuseserăm demult, am profitat de venirea verii ca să petrec câteva săptămâni la ţară. Mă temuserăm la început că Theophe se va folosi în mod exagerat de dreptul ce-i lăsaserăm de a-mi interzice s-o văd. Dar părându-mi-se a observa că, dimpotrivă, conversaţia mea îi făcea plăcere, ajunsei să stau lângă ea zile întregi şi să învăţ din această intimitate să cunosc din ce în ce mai bine toate darurile cu care firea ei era înzestrată, de la natură. De la mine luă primele lecţii de franceză. Făcu progrese surprinzătoarei îi lăudaserăm roadele pe care le-ar putea culege din lectură şi era nerăbdătoare să poată citi o carte franţuzească. Nu eram nici eu mai puţin nerăbdător, şi-i satisfăceam, în parte, neastâmpărul făcându-i prezentări fragmentare a ceea ce avea să găsească expus mai pe larg în marii noştri autori. Nu-mi scăpa nimic din ceea ce ar fi putut avea

legătură cu sentimentele mele. Plăcerea de a o vedea şi aceea de a o auzi erau bucurii nevinovate, de care mă simţeam ca îmbătat. M-aş fi temut să micşorez cu vreo nouă slăbiciune încrederea pe care mi-o redase; şi, ceea ce mi se părea imitor mie însumi, mă simţeam atât de puţin chinuit de acea pornire senzuală care face uneori abţinerea de la anumite plăceri atât de dificilă la vârsta mea, încât mă lipseam de ele fără greutate, ba chiar fără multă gândire, deşi până atunci nu-mi impuseserăm norme prea stricte cu privire la femei, mai cu seamă într-o ţară în care pornirile fireşti păreau să sporească pe măsura libertăţii de a le satisface. Reflectând între timp la cauza acestei schimbări; am înţeles că nevoile fireşti care sunt izvorul dorinţelor iau, poate, la un bărbat care iubeşte altă cale decât la cei care n-au alt imbold decât focul tinereţiii. Impresia pe care frumuseţea o produce asupra tuturor simţurilor îndreaptă pe căi diferite acţiu nea firii. Şi ceea ce eu numesc nevoi fireşti, pentru a îndepărta înţelesuri care ar putea părea necuviincioase, se ridică astfel pe aceleaşi canale care le-au adus în rezervoarele obişnuite, se amestecă în masa sângelui, produc acolo acel soi de efervescenţă sau de înflăcărare din care se poate considera, la propriu, că ar consta dragostea, şi nu reiau drumul care le face să servească actului plăcerii defcât când sunt rechemate prin exerciţiu.

Selictarul venea câteodată să tulbure această existenţă atât de plăcută. Îmi pregătiserăm eleva pentru vizitele lui şi, dorind chiar s-o obişnuiesc să privească societatea bărbaţilor cu alţi ochi decât turcoaicele, care nu concep că ar putea avea cu ei altfel de legături decât de dragoste, îi recomandaserăm să primească amabil un bărbat a cărui stimă o onora şi a cărui dragoste nu mai avea de ce s-o îngrijoreze. Selictarul confirmase părerea pe care o aveam despre el printr-o purtare atât de rezervată încât îmi stârni admiraţia. Îmi era destul de greu să înţeleg natura sentimentelor sale; pentru că, singura cale care i-ar fi putut da speranţa de a şi le satisface fiindu-i de aici înainte

închisă atât prin ceea ce el însuşi eonvenise cât şi prin refuzul lui Theophe, nu avea nimic de aşteptat de la viitor, iar prezentul nu-i oferea decât simpla plăcere a unei conversaţii serioase, care nici măcar' nu era atât de lungă pe cât i-ar fi plăcut. Theophe, care avea amabilitatea de a-l primi de câteva ori venea la Oru, nu o avea totdeauna pe aceea de a se plictisi cu el atunci când rămânea prea mult timp. Ne părăsea pentru a se duce să-şi reia studiile cu fratele ei, iar mie-mi revenea să îndur, în absiţa ei, declaraţiile Selictarului cu privire la dragostea lui. Cum nu avea un ţel bine definit şi se rezuma la vagi mărturii de admiraţie şi dragoste, mă convinsei până la urmă că, auzindu-mă adesea vorbind despre această manieră delicată de a iubi, care stă în pornirile inimii şi care e atât de puţin cunoscută de neamul său, aceasta îl atrăsese îndeajuns pentru a vrea s-o încerce. Dar cum să înţeleg că se limita la plăcerea de a-şi deprinde sufletul cu sentimente de dragoste, fără a arăta mai multă supărare că acestea rămân fără răspuns?

Aceste îndoieli nu mă împiedicau să-l văd cu plăcere, cu atât mai mult cu cât comparaţia pe care o făceam între soarta lui şi a mea îmi părea întotdeauna favorabilă sentimentelor mele tainice. Am fost însă mai puţin linişti! după o altă descoperire, pe care nu o datorai vigilenţei melc şi care grăbi dezvăluirea mai multor intrigi ce aveau să-mi umple mai târziu viaţa de multă amărăciune. Erau cam şase săptămâni de când locuiam la Oru şi de când, fiind tot timpul martor la ceea ce se petrecea în casa mea, eram încântat de pacea şi mulţumirea care domneau acolo. Synese era mereu cu Theophe; şi, de altfel, ca şi el, nici eu n-o părăseam. N-am remarcat, în legătura lor, nimic care să fi contrazis părerea ce-o aveam că sunt rude de sânge, sau, mai degrabă, neavând nicio urmă de îndoială că sunt copiii aceluiaşi tată, intimitatea lor nu-mi trezise nicio bănuială. Synese, pe care-l tratam cu afecţiunea unui părinte şi care într-adevăr o merita prin blândeţea firii sale, veni într-o zi să mă vadă singur în camera mea. După ce-mi vorbi de una

şi de alta, abordă fără înconjur refuzul tatălui lui de a o recunoaşte pe Theophe şi, adoptând un limbaj care-mi păru nou în gura sa, îmi spuse că, în pofida bucurrei ce-o srmţea de a crede că are o soră atât de plăcută, nu se putea convinge în mod sincer că el e fratele ei. Cu atenţia trezită de o declaraţie la care mă aşteptam atât de puţin, îl lăsai să continue în linişte. Mărturia ticălosului care fusese executat prin sentinţa cadiului era suficientă, spuse el, pentru a justifica refuzul tatălui său. Ce interes ar fi avut un om ameninţat cu pedeapsa cu moartea să ascundă a cui fiică era Theophe; şi nu era oare limpede că, după ce dăduse asigurări că fiica lui Condoidis murise împreună cu mama ei, nu-şi schimbase declaraţia decât spre a-l îndupleca pe judecător printr-o ofertă josnică, sau spre a obţine o amânare a pedepsei? Nu era mai verosimil, adăugă Synese, nici ca o fiinţă atât de desăvârşită ca Theophe să fi fost fiica acelui ticălos; dar nu putea fi nici cea a lui Panaiot Condoidis, şi nenumărate împrejurări, pe care le auzise povestite în familia sa, îl împiedicaseră întotdeauna să creadă acest lucru în mod serios.

Deşi în aparenţă sinceritatea lui Synese era deplină, vorbele acestea spuse de bunăvoie şi atât de contradictorii cu afecţiunea pe care văzuserăm c-o avusese tot timpul faţă de Theophe îmi stârniră grozave bănuieli. Îl ştiam destul de inteligent pentru a fi capabil de oarecare viclenie şi nu uitaserăm proverbul Selictarului despre buna-credinţă a grecilor. Ajunsei imediat la încheierea că în inima lui Synese survenise o schimbare neştiută de mine şi că. Fie din ură fie din dragoste, el n-o mai privea pe Theophe cu aceiaşi ochi. Nu mi se păru, după această mărturisire, că am prea mult a mă teme de a fi păcălit de un om de vârsta lui. Şi, hotărându-mă. Dimpotrivă, să-l fac să-şi dezvăluie intenţiile fără a-şi da seama, mă prefăcui că mă las amăgit, mai uşor decât poate se aştepta el, de încurcata istorie pe care mi-o depănase. „Nu am o mai mare certitudine decât tine, îi spusei, asupra originii lui Theophe, şi mă gândesc că, la urma urmei, dacă e de dorit o mărturie în această

chestiune, ea este aceea a familiei tale. Astfel că. De îndată ce vă veţi pune cu toţii de acord să n-o recunoaşteţi, nu s-ar mai cuveni să insiste vreun moment asupra acestor pretenţii.” Acest răspuns îi dădu o satisfacţie pe care nu-mi fu greu s-o ghicesc. Dar pe când se pregătea, desigur, să întărească cele spuse, adăugai:,. Dacă eşti atât de convins cum pari că nu e sora ta, nu numai că nu mai vreau s-o numeşti în acest fel, dar aş fi nemulţumit să fi în continuare obligat să trăieşti laolaltă cu ea. Te vei întoarce chiar astă seară la Constantinopole.” Aceste vorbe îl puseră într-o încurcătură pe care o înţelesei încă şi mai lesne decât îi ghiciserăm satisfacţia. Nu-i lăsai răgaz să-şi revină:.. După cum trebuie să-ţi fi dat seama, adăugai, că numai preţuirea ce-o am pentru ea m-a determinat să te iau la mine, trebuia de asemenea să prevezi că nu te voi mai ţine de aici încolo, de vreme ce nu mai am acest motiv. Voi porunci deci să fi condus în seara aceasta îndărăt la tatăl tău.” Spuseserăm tot ce socotiserăm de natură a mă ajuta să văd limpede în inima lui Synese. Încheiai fără să’par prea preocupat de stânjeneala în care vedeam că se află; şi pentru a forţa lucrurile, îl sfătuii să se ducă să-şi ia cuviincios rămas bun de la Theophe, căci era puţin probabil s-o mai revadă vreodată. După ce schimbă feţe-feţe şi se zăpăci până la a-mi face milă, începu iar să vorbească plin de timiditate, pentru a mă asigura că îndoielile cu privire la naşterea sui’orii lui nu micşorau nici respectul, nici dragostea pe care le avea pentru ea; că, dimpotrivă, o privea ca pe femeia cea mai plăcută şi că se socotea prea fericit de posibilitatea pe care-o avusese de a locui împreună cu ea; că niciodată nu-şi va schimba aceste sentimente: că dorea să-şi facă un scop din a i le arăta toată viaţa şi că, dacă putea alătura mulţumirea de a-i fi pe plac la cinstea de a-mi aparţine, nu întrevedea nicio stare cu care să fi dorit să şi-o schimbe pe a sa. Îl întrerupsei. Nu numai că mi se păru a-i citi în suflet, dar acest elan care nu-mi lăsa îndoieli cu privire la sentimentele lui făcu să se nască o altă bănuială, care tulbură propriile mele sentimente. Frate sau nu. Îmi zisei,

dacă acest tânăr e îndrăgostit de Theophe şi dacă până în prezent m-a înşelat, cine mi-ar putea garanta că Theophe nu nutreşte pentru el o pasiune egală şi că n-a avut tot atâta abilitate spre a o ascunde? Ba chiar, cine ştie dacă nu s-au înţeles pentru a scăpa de o legătură incomodă, care-i împiedica, poate, să-şi ducă la îndeplinire dorinţele? Acest gând, pe care toate împrejurările' veneau să-l confirme. Îmi aduse o durere pe care n-aş fi reuşit s-o ascund mai bine decât reuşise Synese. „Lasă-mă. Îi spusei, simt nevoia să rămân singur; te voi revedea curând." Plecă. Dar, cu toată tulburarea, avui grijă să văd dacă nu cumva se îndreaptă direct spre Theophe, ca şi cum ar fi fost cazul să desprind vreo concluzie din graba cu care presupuneam că merge spre a-i da socoteală de convorbirea noastră. Îl văzui intrând trist în grădină, unde se ducea, desigur, pentru a da frâu liber durerii sale de-a fi eşuat în demersul făcut; tulburarea lui trebuie să fi fost însă foarte mare dacă o întrecea pe a mea.

Prima mea grijă a fost s-o chem pe Bema, care cu siguranţă că mi-ar fi putut aduce oarecare lămuriri. Se făcu a nu înţelege nimic din întrebările mele şi mă convinsei până la'urmă că, încredinţată dintotdeauna că Synese era frate cu Theophe, nu dăduse atenţie legăturii lor, pentru că bănuielile ei nu se îndreptaseră în această direcţie. Hotărâi să am o explicaţie cu Theophe şi să mă port cu tot atâta dibăcie ea şi cu Synese. Cum eram sigur că acesta n-o putuse vedea de când se despărţise de mine, îi dădui mai întâi de înţeles că aveam de gând să-l trimit îndărăt la familia lui. Se arătă foarte mirată; dar, când adăugai că singurul motiv al supărării ce mă cuprinsese împotriva lui era refuzul de a o mai recunoaşte drept soră, nu se putu împiedica să-şi arate amărăciunea. „Ce puţin te poţi încrede în aparenţe la bărbaţi, îmi spuse ea! Niciodată nu mi-a arătat mai multă stimă şi prietenie decât în ultimele zile."; Această exclamaţie mi se păru atât de sinceră, iar reflecţiile pe care le adăugă asupra sorţii sale atât de lipsite de prefăcătorie, încât, eliberat dintr-odată de bănuielile

mele „trecui imediat la eea mai desăvârşită încredere. „n motive să cred, îi spusei, că s-a îndrăgostit de tine. E stânjenit de o calitate care nu se potriveşte cu sentimentele lui.” Theophe mă întrerupse cu exclamaţii atât de grăbite încât n-am mai avut nevoie de altă dovadă care să-mi confirme părerea ce-o aveam despre ea. „Ce vorbeşti? Cum adică? — îmi spuse ea. Creezi că are pentru mine altfel de sentimente decât de prietenie frăţească? În ce situaţie m-ai pus?” Şi, povestindu-mi cu o uimitoare naivitate tot ce se petrecuse între ei, îmi dădu detalii în care fiecare cuvânt mă înfiora. Sub pretextul că-i era frate, Synese. Obţinuse de la ea mângâieri şi favoruri care trebuie să-i fi făcut deosebit de plăcută situaţia de ibovnic. Avusese dibăcia s-o convingă că era un obicei bine stabilit între fraţi şi surori să-şi acorde dovezi de dragoste inocentă şir pe aceste temei, o obişnuise nu numai să trăiască cu el în cea mai strânsă intimitate, dar şi să accepte ca el să dea necontenit frâu liber pasiunii lui de a se bucura de frumuseţea ei. Mâinile, gura şi chiar sânul ei deveniseră, cum s-ar zice, domeniul îndrăgostitului Synese. Obţinui de la Theophe, una după alta, toate aceste destăinuiri şi nu mă liniştii în privinţa altor temeri decât datorită tocmai sincerităţii cu care o auzeam mărturisind tot ce se căia că-i îngăduise. Gândurile mele de cumpătare nu fură în stare să mă pună la adăpost de un sentiment de amărăciune cum nu mai încercaserăm vreodată. „Vai, Theophe, îi’spusei, nici nu ştii cât mă doare ce-mi spui! îmi impun o constrângere cumplită pentru a te lăsa stăpână pe inima ta, dar dacă o dărui altuia, atare cruzime o să-mi aducă moartea.”

Niciodată nu mi se întâmplase să-i vorbesc atât de deschis. La rându-i, fu surprinsă până la a se înroşi. „Nu mă vei socoti vinovată, îmi spuse plecând ochii, de o greşeală ce nu poate fi pusă decât pe seama neştiinţei mele; şi dacă ai avea despre mine părerea, pe care vreau s-o merit, nu m-ai bănui niciodată de a face pentru altul ceea ce n-am putut face pentru domnia-ta.” Nu răspunsei nimic la aceste vorbe. Sentimentul dureros care mă stăpânea încă mă lăsă

visător şi taciturn. Nu vedeam, de altfel, nimic în răspunsul lui Theophe care să-mi satisfacă aşteptările îndeajuns pentru a mă felicita că, în fine, le dăduserăm glas. Dacă rămânea neclintită în ideile ei despre virtute, ce aveam eu de sperat, şi ce s-ar fi cuvenit să pretind dacă ar fi abdicat de la ele în favoarea lui Synese? Acest gând, sau mai degrabă indiferenţa pe care mi se părea a o vedea în răspunsul ei, trezindu-mi din nou înti’eaga îngrijorare, mă despărţi! de ea mai mult amărât tandru, pentru a-l îndepărta pe Synese.

Se întorsese din grădină; şi când trimisei după el, aflai că era în apartamentul meu. Dar, în acelaşi” timp, primii de la Constantinopole informaţii care mă alarmară în chip mult mai serios pentru soarta unora dintre prietenii mei. Mi se aducea la cunoştinţă, printr-un trimis special, că Aga ienicerilor fusese arestat în ajun pe temeiul unor bănuieli care priveau nici mai mult nici mai puţin decât viaţa Sultanului, şi că lumea se aştepta chiar la arestarea Selictarului şi a Paşei Bostangi, care treceau drept cei mai buni prieteni ai Agăi. Secretarul meu, de la care primiserăm -aceste ştiri, adăuga propriile sale ipoteze. Date fiind puterea şi autoritatea de care Paşa Bostangi se bucura în seraiul Sultanului, se îndoia că se va întreprinde ceva împotriva lui. Îmi scria el; dar era cu atât mai convins că nu vor fi cruţaţi prietenii lui, printre care cei mai de seamă erau Selictarul, Şeriber, Dely Azet, Mahmud Prelga. Montei Qlizum şi mulţi alţii de care eram legat ca şi el. Mă întreba, cu privire la aceasta, dacă nu voi întreprinde nimic în favoarea lor, sau dacă nu aveam de gând să le ofer cel puţin un ajutor personal în primejdia care-i ameninţa. Singura intervenţie pe care o puteam face în folosul lor era pe lângă Marele vizir; dar, dacă era vorba despre o problemă de stat, prevedeam că aceasta nu prea avea să aibă ascultare. Ajutorul meu avea un sens mai cuprinzător. În afara mijloacelor de a fugi, pe care puteam să le pun cu uşurinţă la-ndemână, îmi era lesne să fac unora dintre ei acelaşi serviciu pe care predecesorul meu nu pregetase să-l

facă lui Mahomet Ostun, adică să le dau în secret adăpost Îs mine până ce va trece furtuna; că'ci, 'ântr-o ţară în care urile se sting după ce trece prima înflăcărare, pericolul nu niciodată prea mare pentru cei ce ştiu să-l evite în primu moment. Totuşi, cum îndatoririle funcţiei mele nu-mi îngăduiau întotdeauna să răspund fără grijă sentimentelor de prietenie, mă hotărâi să mă întorc îndată la Constantinoj pole pentru a lua cunoştinţă direct de evenimente.

Citindu-mi scrisorile, îl zăriserăm însă pe Synese aştep tându-mă cu o înfăţişare sfioasă care părea să anunţe e nouă scenă. O luă înaintea reproşurilor cu care mă pregăj team să-l copleşesc. De cum mă văzu că am terminat de cij tit, aruncându-mi-se la picioare cu o smerenie care I; greci nu înseamnă mare lucru, mă imploră să uit tot ce-nt spusese despre naşterea lui Theophe şi să-i îngădui să tră; iască la Oru, fiind mai dispus ca oricând s-o recunoască drept soră. Nu înţelegea, adăugă, ce toană îi venise să se îndoiască, fie şi o singură clipă, de un adevăr de care era convins în sufletul lui, şi era decis, în pofida nedrepte atitudini a tatălui său, să susţină public că Theophe I: e; ste soră. Nu-mi fu greu să înţeleg abilitatea tânărului greci cum nu obţinuse niciun rezultat cu stratagema lui, dorea să-şi păstreze, cel puţin plăcerile pe care le dobândise. Nu-i prea pricinuiau remuşcări, de vreme ce se bucuraşi îndelung de ele în toată liniştea şi, după cum se părea, dacă se gândise să scape de stânjenitoarea calitate dă frate, era doar pentru a le împinge mai departe. Dar îşj văzu toate speranţele spulberate de răspunsul meu. Fărl a-i reproşa dragostea, îi spusei că, adevărul nedepinzânc de acordul sau de tăgăduirea lui, nici vorbele pe care mi le spusese, nici uşurinţa cu care trecuse la alt limbaj nu vor fi hotărâtoare pentru părerile mele cu privire la obârşiai surorii sale; dar că trăgeam din ele o concluzie fără greş cu privire la sentimentele lui; că degeaba retracta din gură de vreme ce inima îl făcuse să se explice; şi că, dacă era să rezum ce credeam despre el, îl socoteam drept ur laş, care recunoscuse a fi frate cu Theophe, care apoi tă găduise

această calitate şi care se oferea s-o recunoască din nou pentru motive mult mai josnice ca ale tatălui său. Mări turisesc că ciuda era cea care-mi dictase această ocară.

Apoi, interzicându-i să-mi răspundă, chemai un sluijlor, căruia îi dădui, ordin să-l ducă imediat îndărăt la Con stantinopole. Plecai fără să iau seama la jalea lui;. Şi timintindu-mi doar de permisiunea pe care i-o acordaserăm de a-şi lua rămas bun de la sora sa, i-o retrasei, interzicându-i cu străşnicie de a-i mai vorbi înainte de plecare.

Bizuindu-mă pe slujitori pentru îndeplinirea poruncilor, mă urcai îndată în trăsură şi mă dusei să culeg noi informaţii la mine acasă, înainte de a întreprinde ceva în favoarea prietenilor mei. Crima şefului ienicerilor era aceea ele a fi vizitat la închisoare pe Ahmet, unul din fraţii sultanului Mustafa. Paşa Bostangi era bănuit că i-ar fi uşurat această vizită şi se urmărea să se afle adevărul de la Agă. Cum acesta era cerlat cu Marele vizir de la o vreme, nu încăpea nicio îndoială că ministrul, doritor să-l piardă, il va lucra fără milă; iar ceea ce îmi pricinui cea mai mare supărare fu să aflu că Şeriber fusese arestat, împreună cu Delv Azet, pentru simplul motiv că îşi petrecuseră la Agă o parte din ziua care precedase crima acestuia. Aş fi alergat în grabă la Marele vizir dacă n-aş fi ascultat de c-ît de prietenia mea pentru Şeriber. Dar, neaşteptind cine ştie ce rezultat de la o cerere vagă, crezui că voi fi mai de fels prietenului meu întâlnindu-mă înainte cu Selictarul, împreună cu care puteam lua măsuri mai potrivite. Mă dusei la el. Era plecat, şi tristeţea pe care o văzui domnind în casa lui mă convinse că cei de acolo erau foarte alarmaţi de absenţa sa. Un sclav, despre care ştiam că se bucură de încrederea lui, veni să-mi spună pe ascuns că stăpânul său plecase în mare grabă îndată ce aflase ştirea despre arestarea lui Şeriber, şi că nu se îndoia că năpasta căzută asupra acestui prieten îl determinase, ca urmare, să se ascundă. Răspunsul meu fu că o asemenea precauţie nu trebuia amânată nicio clipă, dacă ea mai putea fi luată, şi

nu ezitai să-l însărcinez pe sclav să-i ofere din parte-mi adăpost în casa mea de la Oru, cu singura condiţie de a se duce acolo noaptea şi singur. În afară de pilda predecesorului meu, o aveam şi pe aceea a paşei Rejanto care-şi crease o faimă nepieritoare din faptul că dăduse adăpost prinţului Dimitrie Cantemir. De*ultfel, nu era vorba de a ajuta un criminal să se sustragă de la pedeapsă, ci de a pune un om cinstit la adăpost împotriva unor bănuieli nedrepte.

Totuşi, cum nu făcuserăm încă nimic ca să-mi ajut prietenii, mă ho tării să vorbesc cu câţiva seniori turci de la care puteam aştepta cel puţin un plus de informaţii. Începuse să se răspândească zvonul că, după ce mărturisise în chinuri, Aga ienicerilor murise sugrumat cu zbilţul muţilor. În ceea ce-l priveşte pe Selictar, se credea că amânarea arestării era un semn bun, şi nu auzii să i se reproşeze altă crimă decât prietenia cu Aga. Dar Şeriber şi Dely Azet mi se părură, după zvonul public, atât de ameninţaţi încât, îngrijorat de soarta a doi dintre cei mai buni prieteni ai mei, nimic nu mă putu opri să mă duc la Marele vizir. N-am invocat motive complicate pentru a-mi justifica demersul într-o problemă de stat. Am vorbit în numele prieteniei mele şi, cu grija de a exclude cazul în care cei doi prieteni ai mei s-ar fi făcut vinovaţi de vreo greşeală de care nu-i credeam în stare, l-am implorat pe vizir să ţină seama de rugăminţile mele. Mă ascultă cu un aer grav. „Te rog să fi încredinţat, îmi spuse, că dreptatea înălţimii Sale nu e oarbă şi că ştie să deosebească între crimă şi nevinovăţie. Nu te teme în niciun fel pentru prietenii domniei-tale dacă n-au nimic a-şi reproşa.” Adăugă totuşi că un demers făcut de mine nu va rămâne niciodată fără ecou la Poartă şi că îmi promite că cele două paşale îi vor simţi urmările. Dar, izbucnind îndată în râs, îmi spuse că probabil Selictarul considera un atare demers ca foarte puternic de vreme ce teama îl determinase să caute adăpost în casa mea. Nu înţelesei sensul acestei glume. Continuă pe acelaşi ton, prefăcându-se chiar a-mi lăuda

rezerva şi tăcerea, pe care le privea ca pe semne ale discreţiei mele. Dar când îl asigurai, în termeni cât se poate de limpezi, că nu ştiam unde se adăpostise Selictarul, îmi aduse la cunoştinţă că, punând spioni pe urmele lui, aflase că se dusese cu o noapte înainte la casa mea de la Oru, cu o suită atât de puţin numeroasă, încât părea sigur că o făcuse pentru a se ascunde. „Nu-l cred vinovat de nimic, adăugă, şi nu-l voi ţine vinovat de fostele sale legături cu Aga ienicerilor. Dar am socotit potrivit să-l pun sub observaţie, şi nu-mi pare rău că i-a fost destul de teamă, pentru a deveni mai circumspect în alegerea prietenilor.” După aceste vorbe, îmi dădu cuvântul său că nu-i va pricinui nicio supărare în casa mea; dar îmi ceru să promit că îi voi ascunde cele ce-mi spusese, pentru a-l lăsa o vreme în nesiguranţă.

Nu-mi fu uşor să înţeleg cum de ajunsese Selictarul la Oru. Plecaserăm de acolo la mijlocul zilei. Cum puteam crede că se afla acolo fără ştirea mea şi că îi convinsese pe servitorii mei să-mi ascundă sosirea lui? Pasiunea sa pentru Theophe fu primul lucru care-mi veni în minte. Nu cumva se gândea mai puţin la siguranţa vieţii şi mai mult la împlinirea dragostei sale? Şi, dacă era adevărat, îmi spusei, că se ascundea în casa mea de cu noapte, nu era oare de crezut că se afla acolo cu acordul lui Theophe? Creadă cine ce-o vrea despre sentimentele pe care le aveam pentru ea. Cine socoate că nu merit calitatea de iubit, să mă privească atunci drept paznicul sau cenzorul ei; dar chiar şi cea mai puţin importanţă dintre aceste calităţi era suficientă pentru a-mi inspira o îngrijorare adâncă. Nu mă gândii decât să mă întorc la Oru. Ajungând acolo, întrebai pe primul servitor care-mi ieşi în cale unde e Selictarul şi cum de se afla la mine fără ştirea mea. Era servitorul pe care-l însărcinaserăm să-l ducă acasă pe Synese. Deşi fui mirat să-l văd aşa de curând înapoi, mi-am închipuit că lucrul fusese cu putinţă dacă umblase cu mare grabă; şi, de-abia după ce mă asigurai că Selictarul nu era la mine, îl întrebai în ce chip îndeplinise ordinele mele. Era greu ca

răspunzându-mi să nu fi lăsat să-i scape vreo urmă de ezitare; dar, neavând niciun motiv să fiu suspicios, nu dădui atenţie expresiei cu care-mi răspunse că-l dusese pe Synese acasă la tatăl său. Mă înşelă, cu toate acestea, şi într-o chestiune şi în cealaltă; cu deosebirea că, dacă în prima era de bună-credinţă, răspunzându-mi la cea de a doua minţise pentru a ascunde o trădare la care era complice, într-un cuvânt, în vreme ce eu eram convins că Selictarul nu venise la mine şi că Synese plecase din casa mea, ei se aflau amândoi acolo, iar eu aveam să ignor aceasta timp de mai multe zile.

Synese primise ordinul de a părăsi casa ca pe o sentinţă de moarte. Neavând altă soluţie decât viclenia pentru a nu-i da ascultare, se gândise că servitorii nu erau la curent cu raţiunile mele şi că putea spera să obţină consimţământul lor spre a rămâne la om măcar până la întoarcerea mea. Apoi, temându-se că mă voi întoarce, cum s-a şi întâmplat, tocmai în momentul în care eram cel mai puţin aşteptat, se văzu obligat să cumpere cu un dar important. Pe lacheul căruia-i încredinţaserăm sarcina de a-l duce acasă. Nu ştiu ce pretext va fi folosit pentru a-l ademeni dar, după ce-l câştigase de partea lui, se prefăcuse doar că pleacă împreună cu acela şi se întoarseră amândoi câteva minute mai târziu. Synese se încuiase în camera lui, iar lacheul reapăruse în casă după câteva ore, ca şi cum s-ar fi întors din oraş.

Istoria cu Selictarul era mai complicată. Să nu uităm că Berna nu era prea mulţumită de situaţia ei şi, fie că era supărată pentru că păream a nu avea încredere în ea, fie că, doar din vanitate, socotea că nu ocupă în casa mea rangul meritat, mă privea ca pe un străin care nu-i apreciază îndeajuns talentele şi pe care nu-l putea sluji cu cine ştie ce tragere de inimă. Cum vizitele Selictarului fuseseră frecvente, avea prea multă perspicacitate pentru a nu fi descoperit ce fel de interese îl aduceau. Cu firea ei deprinsă cu intrigile, printr-o îndelungată viaţă de harem, îşi găsi de lucru pentru a-şi mulţumi dorinţa de răzbunare.

21 – Istoria tinereţii comandorului
320 j

Intrase în vorbă cu Selictarul şi, oferindu-i serviciile sale pe lângă Theophe, reuşise să-l convingă că fericirea lui depindea de ea. Speranţele pe care i le dăduse întreceau cu mult pe cele pe care ea însăşi putea să le nutrească; pentru că, neignorând în ce raporturi mă aflam cu Theophe, nu-şi putea închipui că-i va fi uşor să obţină pentru Selictar ceea ce ştia că mie nu mi se acordase. Dar tocmai aceasta era informaţia pe care se bizuia pentru a: cultiva slăbiciunea unui bărbat îndrăgostit. După ce-i, confirmase părerea, pe care Selictarul o avusese dintot— deauna, că nu aveam niciun fel de legături amoroase cu eleva mea, se lăudase că era destul de bună cunoscătoare a înclinaţiilor şi temperamentului unei fete de această vârstă pentru a garanta că Theophe nu va rezista la nesfârşit gustului plăcerii, şi prima promisiune pe care o făcuse se întemeia pe speranţa de a nu întâmpina rezistenţă.

Drept e că, aflându-se mereu în preajma lui Theophe, şi fiind atât de pricepută, de altfel, în a manevra femeile, era mai de temut în tentativa ei decât însăşi aprinderea simţurilor pe care se bazau toate speranţele Selictarului. Totuşi, oricâtă dibăcie va fi desfăşurat, planul ei trebuie să fi fost prea puţin avansat în momentul în care căderea în dizgraţie a Agăi ienicerilor semănase consternarea în sufletul Selictarului. Dar cum temerea nu-i domolise întru nimic patima, el o îmboldise pe Bema, cu atât mai mult cu cât, în toiul primelor incertitudini, chibzuise dacă n-ar fi mai bine să se refugieze la creştini cu tot ceea ce ar putea aduna din averea lui, pe care bucuros ar fi sacrificat-o în întregime pentru ca Theophe să-l însoţească în fuga sa. Dar intriganta Bema, care nu îndrăznise să-i promită un succes atât de prompt, cutezase totuşi să-i propună un refugiu lângă iubita sa. Casa mea eră orânduită potrivit obiceiurilor noastre, adică nu se supunea celor turceşti nici măcar în ceea ce priveşte locuinţa femeilor, acestea fiind împrăştiate la întâmplare în camerele hotărâte de majordom. Camera

Bemei era lipită de apartamentul lui Theophe. Fu colţişorul pe care Bema îl oferi Selictarului ca adăpost. Îi arătă că acesta era cu atât mai sigur cu cât eu însumi neştiind ce serviciu i se oferea în casa mea, el n-avea a se teme că voi schimba prietenia pe politică, şi că, pe de altă parte, după ce pericolul va fi trecut, nu se putea să nu fiu foarte mulţumit de-a fi fost de folos prietenului meu. E mai puţin de mirare că un asemenea gând a putut încolţi în mintea unei femei obişnuite cu tot felul de intrigi, decât că un om de rangul Selictarului a putut fi de acord cu el. De aceea, după ce am descoperit toate amănuntele acestei întâmplări, am socotit-o atât de neobişnuită, încât aş da-o de exemplu pentru cele mai mari nebunii ce se pot face din dragoste, dacă aceasta n-ar fi fost dublată, în cazul Selictarului, de teama pe care o încerca pentru propria sa viaţă.

Pot adăuga însă că mândria turcilor e primul lucru care se spulberă când soarta le e potrivnică. Cum întreaga lor măreţie purcede direct din aceea a stăpânului, ai cărui sclavi se socotesc a fi, nu mai rămâne nimic din ea în faţa primului semn de dizgraţie; şi în cazul celor mai mulţi, orgoliul e foarte firav când sunt reduşi la meritele lor personale.

Îi recunoşteam totuşi Selictarului destul de multe calităţi pentru a-l crede redutabil în dragoste, mai cu seamă în cazul unei femei crescute în aceeaşi ţară cu el şi a cărei sensibilitate nu avea deci cum să fie rănită de ceea ce noi am considera dezgustător la un turc. Nu-i vorbii lui Theophe despre gândurile cu care mă întorseserăm de la Constantinopole. Dimpotrivă, purtându-mă cu atât mai degajat faţă de ea cu cât mă simţeam mai eliberat de greutatea care-mi stătuse pe suflet, arătai în conversaţia noastră o satisfacţie de care îşi dădu destul de repede seama pentru a mă întreba care e cauza bucuriei mele. Ar fi fost un prilej de a-i repeta cu mai multă voie bună ceea ce de dimineaţă îi declaraserăm pe un ton prea trist şi prea melancolic. Dar, pe cât era de sigur că ea domnea peste

inima mea, pe atât era încă de incert, pentru mine, ce curs trebuia să dau acestor sentimente; şi, regăsindu-mi libertatea de spirit de când fuseserăm descătuşat de temeri, avui destulă putere pentru a-mi stăpâni elanul care mă îndemna să-i vorbesc de dragostea mea. Azi, când, gândindu-mă la trecut, cântăresc poate mult mai bine decât atunci care erau intenţiile mele, mi se pare că ceea ce doream în taină era ca Theophe să fi început şi ea a simţi pentru mine o parte din afecţiunea pe care o aveam eu pentru ea, sau cel puţin să-mi fi arătat unele semne, pentru că încă eram tentat să-mi închipui că aveam mai mult decât oricine dreptul la dragostea ei; dar ţintuit cum eram; de ideile mele de onoare, ca şi de promisiunile mele, n-aş fi dorit să datorez victoria asupra inimii ei unor manevre ipocrite; fericirea mea ar fi fost să văd că părea a dori de la mine ceea ce şi eu doream de la ea.

/

Sfârşitul primei părţi

PARTEA A DOUA

Ne aflam în cel mai frumos anotimp al anului. Deoarece grădina mea întrunea tot ’ce se poate găsi plăcut la ţară, îi propusei lui Theophe să mergem după cină să luăm aer. Străbăturăm de câteva ori cele mai frumoase alei. Întunericul nu era într-atât de nepătruns încât să nu mi se pară că zăresc în diferite locuri silueta unui bărbat. Mi-am închipuit că e umbra mea sau vreunul din slujitori. Într-alt loc auzii mişcându-se frunzişul, dar nefiind într-o dispoziţie bănuitoare îmi zisei că e vântul. Se răcorise dintr-odată. Freamătul pe care-l auziserăm mi se păru a fi un semn prevestitor de furtună şi o îndemnai pe Theophe să se îndrepte către un umbrar unde ne puteam pune la adăpost. Bema ne urma împreună cu o altă sclavă. Ne-am aşezat câteva minute şi mi se păru că aud în apropiere nişte paşi rari. O chemai pe Bema şi-i pusei o întrebare la întâmplare doar pentru a-mi da seama la ce distanţă se găsea de mine. Nu se afla în partea dinspre care auziserăm paşii. Începui atunci să bănuiesc că eram ascultaţi şi, nevoind s-o sperii

pe Theophe, mă ridicai sub un pretext oarecare, ca să descopăr cine era în stare de asemenea indiscreţie. Nu-mi trecea încă prin minte că ar putea fi altcineva decât unul dintre slujitori. Dar nevăzând pe nimeni, mă întorsei liniştit la Theophe. Începea să se facă târziu. Ne-am întors în apartamentul ei fără a mai întâlni pe nimeni.

Cum totuşi nu-mi ieşea din cap că auziserăm pe cineva în preajma noastră, şi cum mi se părea că trebuie să1 pedepsesc asemenea îndrăzneală la slujitorii mei, mă hotărâi, părăsind-o pe Theophe, să mă opresc un timp la poarta grădinii, care nu era departe de apartamentul ei. Ideea mea era să-l surprind eu însumi, când va fi să se întoarcă, pe indiscretul care ne urmărise. Poarta aceasta era un grilaj de fier, prin care erai obligat să treci; n-avui de aşteptat prea mult până ce desluşii în întuneric un bărbat care se îndrepta spre mine; dar mă zări şi el, deşi i-ar fi fost imposibil să mă recunoască şi, făcând cale-ntoarsă, nu se mai gândi decât să ajungă din nou în pădurice din care ieşise. Iritarea mă făcu să-l urmăresc. Strigai chiar, ca să-l fac să priceapă cine sunt şi îi poruncii, să stea locului. Porunca mea nu fu ascultatăCiuda pe care mi-o pricinui fu atât de puternică încât, hotărând să adopt o altă cale pentru a mă lămuri fără întârziere, mă întorsei în casă şi dădui ordin să fie chemaţi toţi servitorii pe care-i aveam la Oru. Numărul lor nu era foarte mare. Erau şapte, şi apărură toţi îndată. Încurcătura mea spori până la a mă determina să ascund motivul care mă făcuse să-i adun şi, amintindu-mi de Selictar cu toate suspiciunile care puteau însoţi acest gând, fui indignat de o trădare de care nu gândeam că mă puteam îndoi. Mi se păru limpede că Selictarul se instalase în vreo casă din apropiere, de unde spera să se introducă în locuinţa mea în timpul nopţii. Dar avea el oare asentimentul lui Theophe? Această îndoială mă umplu de o mare amărăciune. Aş fi dat ordin tuturor oamenilor mei să coboare în grădină dacă nu m-ar fi reţinut un alt gând, care mă făcu să iau cu totul altă hotărâre. Mi se păru mult mai important isă aflu intenţiile Selictarului decât să-l prind. Îmi

rezervai mie însumi această treabă. Trimisei îndărăt toţi slujitorii, până şi pe feciorul meu şi, revenind la poarta grădinii, mă ascunsei mai cu grijă decât prima oară, în speranţa de a-l vedea pe Selictar întorcându-se înainte de ziuă. Dar avui şi de data asta dezamăgirea de a mă fi ostenit în zadar.

Se întorsese în vreme ce eu îmi adunam oamenii. Bema, care-l condusese ea însăşi în grădină, temându-se de bănuielile mele, după ce-şi părăsise stăpâna sub un pretext oarecare, îl rechemase suficient de repede pentru a-l pune la adăpost de urmărirea mea. Îmi petrecui toată ziua următoare într-o stare de supărare pe care n-o puteam ascunde. Nici măcar pe Theophe n-o văzui, iar îngrijorarea pe care o arătă seara pentru sănătatea mea mi se păru o făţărnicie pentru care aş fi vrut să mă răzbun. Parcă pentru a-mi spori tulburarea, primii, spre sfârşitul zilei, înştiinţarea că viaţa Paşei Şeriber era în mare primejdie şi că prietenii săi, care erau la curent cu demersul ce-l făcuserăm în favoarea lui, mă rugau stăruitor să-l văd din nou pe Marele vizir pentru a-mi reînnoi intervenţia. Ce putea fi mai inoportun în pragul acestei nopţi în care eram hotărât să-mi reiau pânda la poarta grădinii şi în care mă pregăteam să gust satisfacţia de a-l acoperi de ruşine pe Selictar? Totuşi nu puteam sta la gânduri între o pasiune şi datorie. Singurul fel de a le împăca pe amândouă era de a mă duce la Constantinopole destul de curând pentru a mă putea întoarce până în toiul nopţii. Dar măsurând timpul clipă cu clipă, oricât m-aş fi grăbit, n-aş fi putut reveni înaihte de miezul nopţii; şi cine-mi putea garanta că nu se va profita de absenţa mea?

Ajunsei astfel treptat să-mi reproşez că respinseserăm sfaturile Bemei; şi, strâns cu uşa cum eram, nu văzui altă soluţie decât să apelez la ea, fie şi numai în această împrejurare. O chemai. „Bema, îi spusei, treburi urgente mă cheamă la Constantinopole. N-o pot lăsa pe Theophe de capul ei, şi simt nevoia s-o dau în grija unei însoţitoare atât de credincioase ca tine. Îţi confer, dacă nu titlul, cel puţin

această autoritate până la întoarcerea mea. Îţi încredinţez grija sănătăţii şi purtării ei.”

Nimeni nu s-a dat vreodată mai orbeşte pe mâna perfidiei. Şi totuşi această ticăloasă mi-a mărturisit, într-un moment în care împrejurările o sileau să fie sinceră, că, dacă n-aş fi îngrădit misiunea pe care i-o dăduserăm şi dacă, în loc de a-i spune că aceasta înceta la întoarcerea mea, i-aş fi lăsat speranţa de a păstra pe viaţă acest ascendent în casa mea, ea s-ar fi dezis de toate făgăduielile făcute Selictarului şi m-ar fi slujit cu credinţă.

Am plecat foarte liniştit; dar această călătorie nu mai putu fi de folos celor doi prieteni ai mei. Ajuns acasă, aflai că Marele vizir trimisese de două ori să mă caute pe unul din principalii săi aghiotanţi care-şi exprimase regretul de a nu mă fi găsit, iar unele zvonuri care începuseră să circule în taină îmi părură rău prevestitoare pentru. Soarta celor două paşale. Această veste, împreună cu ceea ce mi se spusese despre Marele vizir, nu-mi mai dădu* nicio clipă de răgaz. Mă dusei la acest dregător, deşi era deja ora zece, şi, pretextând nerăbdarea de a afla ce dorea de la mine, îi trimisei, chiar în serai unde mi se dăduse’asigurarea că se afla, rugămintea de a-mi acorda o scurtă convorbire. Nu mă lăsă. Să aştept prea mult, dar scurtă atât vizita cât şi solicitările mele, luând asupră-şi să vorbească el primul. „N-am vrut, îmi spuse, să fi în situaţia de a mă acuza că n-am ţinut seama de demersul domniei-tale; şi dacă trimisul meu te-ar fi găsit acasă, avea însărcinarea de aţi face cunoscut că Sultanul n-a putut să nu pedepsească pe cele două paşale. Erau vinovate.”

Oricât aş fi dorit să încerc dezvinovăţirea lor, nu-mi mai rămânea nimic de spus faţă de o declaraţie atât de categorică. Dar, convenind că nicio crimă de stat nu merită indulgenţă, îl întrebai pe Marele vizir dacă cea a lui Şeriber şi a lui Azet erau o taină ce nu-mi putea fi dezvăluită. Îmi spuse că şi crima şi pedeapsa lor vor fi făcute publice a doua zi şi că a mi le destăinui cu câteva ore mai devreme nu era decât un hatâr mărunt. Aurisan Murey, Aga

ienicerilor, supărat mai demult împotriva Curţii, care-i îngrădise autoritatea, plănuise să aşeze pe tron pe prinţul Ahmet, al doilea frate al Sultanului, pe care-l crescuse de copil şi care fusese de câteva luni întemniţat pentru unele ironii la adresa fratelui său. Fusese necesar să se asigure de intenţiile acestui prinţ şi să se ia înţelegere cu el în închisoare. Aga reuşise aceasta cu o dibăcie ale cărei dedesubturi rămăseseră necunoscute, şi acesta era singurul semn de întrebare pe care-l mai avea dregătorul de elucidat. Deşi cedase torturilor care-i smulseseră mărturisirea crimei sale, Aga păstrase o fidelitate de nezdruncinat prietenilor lui, iar Vizirul îmi declară că el însuşi nu se putea împiedica de a riu-l admira; dar legăturile lui strânse cu Şeriber şi cu Dely Azet, care fuseseră succesiv ultimele două paşale ale Egiptului, determinaseră Divanul să ia hotărârea de a-i aresta pe aceştia. Ambii aveau încă imense bogăţii şi influenţa lor era încă atât de mare în Egipt, încât nimeni nu se îndoia că ei erau principalii piloni ai complotului pus la cale de Agă. În adevăr, teama de tortura atroce, pe care n-ar fi putut-o suporta la vârsta lor, îi silise să recunoască faptul că participaseră la conspiraţie şi că planul conjuraţilor era să treacă în Egipt cu Ahmet dacă n-ar fi izbutit să-l înscăuneze dintr-odată pe tron. Această declaraţie n-a împiedicat să fie supuşi ia cazne pentru a se obţine de la ei numele tuturor complicilor şi, mai cţes, spre a se afla dacă Paşa Bostangi şi Selictarul erau vinovaţi. Dar, fie că în adevăr nu ştiau, fie că s-au îndârjit în a da dovadă de acelaşi curaj ca şi Aga, au stăruit până la moarte în a nu-i împovăra cu vreun act de trădare. „Câteva ore mai devreme, îmi spuse Marele vizir, i-ai fi găsit întinşi în anticamera mea, căci cu mine au avut ultima lor convorbire. Şi ordinul Sultanului a fost să fie executaţi în clipa când vor pleca de aici.”

Oricât de uluit mă simţeam de o catastrofă atât de recentă, o urmă de prietenie pentru Selictar mă îndemnă să-l întreb pe ministru dacă nevinovăţia lui era dovedită îndeajuns pentru a se arăta fără teamă. „Mi-e drag, îmi

răspunse, şi departe de mine gândul de a dori să-l supăr fără rost; dar cum fuga sa a stârnit suspiciuni neplăcute în Consiliu, aş dori să nu-şi facă apariţia înainte de a pune în circulaţie un zvon care să explice misterul absenţei sale. Şi, de vreme ce a ales soluţia de a se adăposti la domnia-ta, ţine-l, adăugă el, până ce te voi anunţa.” Considerai încrederea Vizirului ca pe o nouă favoare, pentru care îi mulţumii; dar ignorând realmente că Selictarul se afla la mine, socotii necesar să-l fac să-şi schimbe această părere şi-l asigurai în chip atât de firesc că, abia sosit de la Oru, unde petrecuserăm noaptea precedentă şi toată ziua, aveam certitudinea că Selictarul nu fusese văzut acolo, încât Vizirul a fost mai bucuros să creadă că spionii săi îl înşelaseră decât să se îndoiască o clipă de buna mea credinţă.

Călătoria mea fiind simţitor scurtată de acest deznodământ atât de nefericit, mă bucurai mult că mă pot întoarce la Oru înainte de sfârşitul nopţii şi sperai chiar să ajung destul de devreme ca să-l surprind pe Selictar în grădină. Meditam chiar la mijloacele de a nu-l lăsa să-mi scape. Dar întors la locuinţa mea din Constantinopole, îl găsii pe feciorul meu care mă aştepta cu cea mai mare nerăbdare şi care ceru imediat să-mi vorbească între patru ochi. „Sosesc, îmi spuse, cu veşti care vă vor pricinui tot atâta uimire cât şi supărare. Synese e pe moarte de pe urma unei răni făcute de Selictar. Theophe e în aceeaşi stare, de spaimă. Bema e o ticăloasă pe care o cred cauza întregii tulburări şi pe care, din precauţie, am închis-o până la sosirea domniei-voastre. Cred că prezenţa domniei-voastre e necesară la Oru, continuă el, fie şi numai pentru a preîntâmpina intenţiile Selictarului, care nu poate fi departe de casa domniei-voastre şi care e în stare să se întoarcă cu destule ajutoare pentru a se face stăpân pe situaţie. Regretele pe care le-a manifestat pentru violenţa sa îmi par foarte suspecte. Cum se afla singur, l-aş fi închis şi pe el dacă nu m-aş fi temut că aceasta vă va displăcea. Totuşi. Adăugă feciorul, dat fiind că am. Avut grijă să, organizez

apărarea cu restul oamenilor domnieivoastre, puteţi fi liniştit cu privire la ceea ce ar putea întreprinde.’4

O situaţie atât de neprevăzută nu-mi îngăduia însă să fiu liniştit, aşa că plecai îndată, având şi prevederea’ de a lua cu mine patru slujitori bine înarmaţi. Agitaţia în care se găseau cei de la Oru fu pentru mine dovada că nu mi se exagerase nimic. Făceau de gardă la poartă cu o duzină de puşti de care mă foloseam la visătoare. Le cerui veşti despre Theophe şi despre Synese, a cărui ispravă încă n-o înţelegeam. Ca şi mine, oamenii mei habar n-aveau că acesta nu părăsise casa şi, neştiind nimeni în ce fel pătrunsese acolo Selictarul, scena devenea comică datorită precauţiilor pe care le luaseră pentru a-l împiedica să între din nou, în vreme ce el nici nu ieşise. Am cerut explicaţii mai detaliate cu privire la aceste împrejurări, şi-mi adusefă la cunoştinţă tot ceea ce putuseră descoperi. La ţipetele lui Synese se adunaseră în apartamentul lui Theophe, unde-l găsiseră pe acest tânăr luptându-se cu Selictarul şi fiind deja rănit de o lovitură de pumnal care-i punea viaţa în primejdie. Bema părea a lua partea Selictarului şi-l îndemna pe acesta să--l pedepsească pe Synese. Îi despărţiseră. Abil, Selictarul fugise, iar Synese rămăsese scăldat într-o baltă de sânge, în vreme ce Theophe, tremu. Rând şi aproape leşinată, îi imploi’a pe slujitori să mă vestească fără a pierde niciun minut.

Grija pe care o avusese de a se gândi la mine mă înduioşă într-atât încât mă dusei imediat în apartamentul ei. Dovezile de bucurie pe care le arătă când mă *văv. U* mă liniştiră şi mai mult. Mă apropiai de patul ei. Îmi prinse mâna şi mi-o strânse într-ale ei. „Cerule, spuse cu o expresie de uşurare, la ce grozăvii a trebuit să asist cât ai lipsit! Aş fi murit de spaimă dacă mai întârziai mult.” Tonul pe care spuse aceste câteva cuvinte mi s-a părut atât de firesc şi de drăgăstos încât, spulberându-mi orice bănuială şi orice grijă, fui îndemnat să mă las pradă plăcerii care, pentru întâia dată, mi-ar fi împlinit dragostea, îmi ascunsei totuşi întreaga bucurie şi, mulţumindu-mă să-i sărut lui

Theophe mâna: „Explică-mi, îi spusei cu o emoţie ale cărei semne nu le puteam împiedica sa se arate în cuvintele mele, ce-i cu grozăviile de care vorbeşti? Explică-mi cum te poţi plânge de ceea ce s-a întâmplat când totul s-a petrecut în camera ta? Ce făcea aici Selictarul? Ce făcea aici Synese? Niciunul dintre slujitorii mei nu ştie. Fi sinceră şi povesteşte-mi tot ce s-a întâmplat.” „lată ce, îmi spuse ea, de ce mi-era cel mai mult frică. Mă aşteptam că, negăsind decât mistere în ceea ce vei afla aici, îţi va veni greu să mă scuteşti de unele bănuieli; dar martor. Mi-e cerul că nu înţeleg mai mult decât domnia-ta ce s-a petrecut. De-abia plecaseşi, continuă ea, iar eu nu doream nimic altceva decât să mă retrag, când Bema a venit să-mi ţină o lungă predică la care n-am prea plecat urechea. A luat în derâdere gustul meu pentru lectură şi pentru celelalte şi. Udii de care mă ocup. Mi-a vorbit despre dragoste şi despre bucuria pe care o dau, la vârsta mea, plăcerile amorului. O mulţime de poveşti de dragoste pe care mi le-a înşirat îmi sunau ca tot atâtea dojeni pentru că nu urmam pilde atât de îmbietoare. S-a străduit să-mi afle părerile, iscodindu-mă cu tot felul de întrebări; stăruinţa aceasta pe care nu mi-o mai arătase încă până atunci începu să-mi devină nesuferită şi înduram cu atât mai greu faptul că eram nevoită s-o ascult cu cât lăăase să se înţeleagă că domnia-ta îi dăduseşi o anume putere asupra mea, pe care dorea s-o folosească doar spre a mă face fericită. A plecat în sfârşit după ce mă ajutase să mă culc, dar nu trecură două minute şi auzii deschizându-se uşa încet... L-am recunoscut, la lumina lumânării, pe Synese. Apariţia lui mi-a pricinuit mai mult uimire decât teamă; totuşi, amintindu-mi de ceea ce mi-ai povestit, m-aş fi neliniştit dacă nu mi-ar fi venit în minte, ca o posibilă explicaţie a vizitei lui, că ajungând la Constantinopole, l-ai iertat şi l-ai trimis, poate, înapoi, dându-i vreo însărcinare pentru mine. I-am îngăduit să se apropie. A început să-mi ţină un discurs în care nu făcea decât să se căineze de soarta lui, dar l-am întrerupt când am văzut limpede că nu se afla aici din ordinul domniei-

tale. Pe lângă alte multe dovezi de suferinţă, s-a aruncat plin de zbucium în genunchi în faţa patului meu. În acel moment a intrat Bema cu Selictarul; nu-mi cere să spun ceea ce, sporindu-mi tulburarea, n-am mai putut înregistra desluşit. Am auzit ţipetele Bemei care-l acuza pe Synese de nesăbuinţă şi-l îmboldea pe Selictar să-l pedepsească. Amândoi erau înarmaţi. Ameninţat, Synese se pregăti să se apere. Dar, fiind rănit de Selictar, a sărit la el, iar eu vedeam fulgerând cele două pumnale, în strădania lor jile a-şi da lovituri şi de a se apăra. La zgomotul luptei lor, mai degrabă decât la ţipetele mele care, de spaimă, erau prea slabe pentru a se auzi, s-au strâns slujitorii; şi tot ce am putut obţine de la ei, din acel moment, a fost ca, la rugămintea mea, să plece cineva pentru a grăbi întoarcerea domniei-tale.”

Nevinovăţia ei se desprindea atât de limpede din această relatare încât, regretând că o suspectaserăm, mă stirăduii, dimpotrivă, să domolesc urma de teamă ce-i mai stăruia în priviri. Şi, poate că, mişcată de asigurările mele de credinţă, mi-ar fi acordat ceea ce renunţaserăm să-i mai cer, dacă hotărârea mea nu mi-ar fi ţinut în frâu simţurile. Dar modul meu de’a vedea lucrurile era bine stabilit; şi cred că, dat fiind sentimentele la care reveniserăm în ceea ce o privea, aş fi fost nemulţumit să descopăr la ea o slăbiciune care mi-ar fi diminuat întrucâtva respectul.

Fui destul de mulţumit de această întâlnire pentru a privi punctele care îmi rămâneau de lămurit ca pe nişte întâmplări ce mă afectau mai puţin şi pe care era cazul să le cercetez cu mai mult sânge rece. „Aminteşte-ţi, îi spusei lui Theophe pentru a o face să înţeleagă măcar în parte speranţele mele, că m-ai lăsat să întrezăresc azi ceea ce sper săescopăr într-o zi mai deplin.” Păru nesigură cu privire la sensul acestor vorbe. „E destlâl de limpede”, reluai eu; dar despărţindu-mă de ea, mă încredinţai, în adevăr, că se prefăcuse a nu mă înţelege. Cerui să-mi fie adusă îndată Bema. Această sclavă vicleană speră un moment să mă înşele cu minciunile ei. Încercă să mă

convingă că doar întâmplarea îl adusese în casa mea pe Selictar la căderea nopţii şi că, dându-şi seama, în clipa în care-l întâlnise, că Synese se afla în apartamentul lui Theophe, zelul pentru cinstea casei mele o îndemnase să-l roage pe acest senior să pedepsească insulta pe care mi-o aducea nesăbuitul tânăr. Dat fiind că îl văzuse pe Selictar dispărând înainte ca ea însăşi să fie închisă, spera că acesta nu-mi va fi părăsit încă locuinţa şi că se înapoiase în taină în adăpostul lui. Şi într-m caz şi în celălalt spera să-l poată înştiinţa de ceea ce scornise în apărarea lui. Dar nu petrecuserăm atâta timp în Turcia fără a fi aflat ce drepturi are un stăpân asupra sclavilor săi şi, cum nu mi se părea defel de crezut că Selictarul ar fi plecat pe furiş dacă ar fi venit cu intenţii curate în casa mea, mă hotărâi să folosesc mijloacele cele mai drastice pentru a face să iasă la iveală adevărul. Motivele pe care feciorul le avusese pentru a o închide pe Bema trebuiau să prezinte şi pentru mine cel puţin tot atâta importanţă cât şi pentru el. Într-un cuvânt, îi pomenii sclavei mele de cazne şi, cum tonul pe care-l luaserăm o făcu să creadă că ameninţarea e serioasă, îmi mărturisi' tremurând dedesubtul intrigii sale.

După ce sfârşi prina mă convinge că Selictarul n-o văzuse pe Theophe decât în împrejurările acelei nopţi, găsii în aventura sa mai curând motiv de a-l ironiza pentru ghinionul lui decât de a mă supăra pentru timpul petrecut în casa mea. Bema îmi risipi orice urmă de resentiment când îmi arătă principalele motive care o determinaseră să-mi ascundă vizita lui. Dar, ceea ce îl scuza într-o măsură pe prietenul meu nefiind suficient pentru a o disculpa pe ea, îi spusei că voi chibzui la pedeapsa ce i se cuvine pentru că îmi înşelase încrederea; fu momentul în care îl luă de martor pe profet că n-aş fi avut niciodată a-i reproşa ceva dacă n-aş fi împuternicit-o doar pe jumătate. Această sinceritate îmi atenuă simţitor mânia. Rămânea să aflu de la ea ce se întâmplase cu Selictarul.! Nu ezită să-mi răspundă că probabil s-a întors în camera ei şi-mi spuse că ar fi de ajuns să mă uit dacă uşa e încuiată. Faţă de atare

probă, nemaiputându-mă îndoi că el era înăuntru, singura răzbunare la care mă gândii fu aceea de a-l lăsa acolo până ce foamea îl va obliga să iasă, şi să-l pun pe feciorul meu de strajă la uşă. Pentru a-l lua în primire în momentul în care va fi silit să se arate. Bema, pe care o lăsai în închisoarea ei, nu-mi putea zădărnici satisfacţia pe care scontam în urma acestei scene.

Cu privire la Synese nu putuse să-mi dea nicio lămurire, deoarece nimeni nu fusese mai uluit decât ea când îl surprinsese în apartamentul lui Theophe. Dar Synese mă neliniştea atât de puţin încât, aflând că rana lui era într-adevăr gravă, dădui ordin să fie îngrijit şi amânai să-l văd până când va începe să se simtă ceva mai bine. Fie că nu plecase de la mine, fie că se întorsese după ce plecase, la mijloc era tot trădarea unuia dintre slujitorii mei, dar fapta era atât de puţin însemnată încât nu mă grăbii prea mult cu pedepsirea ei. Şi, din moment ce mă socoteam sigur de cuminţenia lui Theophe, îmi era atât de indiferent că era iubită de ace’st tânăr grec, încât considerai chiar că ar fi putut dobândi pe această cale un avantaj asupra tatălui ei. Această idee nu-mi venise de la început; dar, după ultima convorbire pe care o avuseserăm cu Synese, îmi dăduserăm seama că, dacă dragostea lui îşi păstra aceeaşi înflăcărare, voi avea prilejul să-l pun pe tatăl său la o nouă încercare, prefăcându-mă că vreau să-l căsătoresc pe Synese cu Theophe. Dacă seniorul Condoidis nu-şi pierduse, dimpreună cu sentimentele fireşti, şi simţul onoarei şi al credinţei, mi se părea imposibil să nu se opună la această căsătorie incestuoasă; şi, într-o ţară în care drepturile părinteşti au atât de puţină importanţă, aceasta era singura obiecţie la care puteam să-l constrâng pentru a împiedica atare căsătorie.

Aşadar, evenimentele care mă alarmaseră atât nu’avură alte urmări mai supărătoare decât rana lui Synese şi pedepsirea câtorva servitori. Mă descotorosii de Bema după câteva zile, în condiţii umilitoare pentru ea, şi anume, vânzând-o la numai jumătate din cât mă costase. Acesta e

un soi de pedeapsă practicată doar de oamenii bogaţi care, în acelaşi timp, sunt destul de cumsecade pentru a nu trata cu prea mare severitate o sclavă vinovată; căci, de au cât de cât simţire, aceşti nefericiţi se socotesc cu atât mai loviţi cu cât, pierzând un anume preţ pe care-l aveau în propriii lor ochi, se consideră coborâţi, dacă se poate spune astfel, sub nivelul tristei lor condiţii. Am aflat însă mai târziu că, rugându-se de Selictar, Bema obţinuse graţie recunoştinţei acestuia să fie cumpărată pentru haremul lui.

În ceea ce-l privea pe Selictar, nu avui parte de satisfacţia la care speraserăm, aceea de a-l vedea cedând din pricina setei sau a foamei. Înţelegând, în aceeaşi noapte, datorită îndelungatei întârzieri a complicei sale, că aceasta era ţinută sub cheie şi că, lipsit fiind de ajutorul ei, avea să ajungă într-o încurcătură foarte neplăcută, se hotărî să nu mai aştepte să se facă ziuă pentru a ieşi din ascunzătoare, şi, cunoscându-mi casa, îşi închipui că profitând de întuneric va putea fugi cu uşurinţă. Pică drept în braţele feciorului meu, care se afla la post. Îl expuneam, poate, pe acest băiat credincios să moară dintr-o lovitură de pumnal; dar, dându-şi şi el seama de acest risc, avu grijă ca, pe un ton blând, să-i facă îndată cunoscut Selictarului că n-avea a se teme de nicio violenţă şi că eu îl aşteptam cu bunăvoinţă şi solicitudine. Se lăsă condus, manifestând totuşi oarecare bănuieli. Eram în pat. Mă sculai degrabă şi prefăcându-mă foarte mirat: „Ce? E Selictarul, strigai; ei bine, prin ce întâmplare…” Mă întrerupse cu un aer stingherit. „Cruţă-mă, îmi spuse, de ironiile pe care le merit. Ai fi îndreptăţit să-mi faci chiar reproşuri, dacă ele s-ar referi numai la vizita nocturnă pe care am vrut s-o fac lui Theophe; dar recurgând: la pumnal, nu m-am gândit decât să-ţi aduc un serviciu, deşi grija cu care servitorii domniei-tale l-au scos din mâinile mele pe tânărul pe care l-am rănit mă face să cred că zelul meua fost deplasat; iar în libertatea pe care mi-am luat-o de a mă refugia aici fără ştirea domniei-tale, nu trebuie să vezi decât descumpănirea în care s-a aflat un prieten care, socotind casa domniei-tale

drept un refugiu, n-a vrut totuşi să te expună nemulţumirilor Porţii.” L-am întrerupt la rândul meu spre a-l asigura că îl scuteam până şi de obligaţia de a se dezvinovăţi şi că, chiar şi în ceea ce o privea pe Theophe, nu găseam condamnabil în purtarea lui decât ceea ce probabil că îl nemulţumea şi pe el însuşi, adică un mod de a proceda nepotrivit cu delicateţea de până atunci a sentimentelor sale. Îşi recunoscu vina în privinţa acestui ultim reproş. „Prilejul, îmi spuse, a fost mai puternic decât virtutea mea.” Tot restul acestei convorbiri se purtă pe un ton glumeţ. Îl asigurai că cel mai supărător rezultat al aventurii lui avea să fie acela de a se vedea instalat mai comod şi tratat cu mai multă grijă decât în camera Bemei, fără a fi pentru aceasta mai expus primejdiilor care-l determinaseră să se ascundă. Şi, când îi povestii ce aflaserăm de la Marele vizir, fu pe atât de bucuros pentru propria-i soartă, pe cât de mâhnit pentru cea a Agăi ienicerilor şi a celor două paşale. Mă asigură totuşi că îi plângea mai puţin dacă erau vinovaţi şi că, departe de a fi participat la complotul lor, ar fi fost în stare s-o rupă definitiv cu ei dacă i-ar fi bănuit de aşa ceva. Părea dispus să plece deîndată şi spuse că ar dori să-i anunţe pe cei doi sclavi pe care-i însărcinase să aştepte ordinele sale în satul vecin. Dar eu îi arătai ce precauţii pretindea de la el Marele vizir în vederea revenirii la Constantinopole. Între diferitele soluţii pe care le putea adopta, se hotărî, după sfatul meu, să se ducă a doua zi la casa lui de la ţară, ca şi cum s-ar întoarce după inspectarea depozitelor şi arsenalelor de pe coasta Mării Negre. Am acceptat chiar să-l întovărăşesc şi, spre a-i arăta nu numai că nu-i purtam niciun fel de pică pentru cele întâmplate, dar că aveam despre firea lui aceeaşi părere care mă îndemnase să-i caut prietenia, îi propusei s-o luăm şi pe Theophe cu noi în călătorie.

Abia de îndrăzni să creadă că această propunere e serioasă; dar eram de bună-credinţă şi mersei până acolo încât, după ce petrecurăm restul nopţii împreună, îl condusei eu însumi în apartamentul lui Theophe, pentru a o

convinge să accepte propunerea noastră. Impresia cu care rămăseserăm după ultima convorbire avută cu ea mă făcea să mă simt deasupra oricărei atingeri a geloziei, şi văzuserăm aşa de limpede că Selictarul nu va izbuti niciodată să-i mişte inima, încât era un fel’de izbândă pentru mine să asist lă eforturile pe care avea să le desfăşoare din nou zadarnic spre a o îndupleca. De altfel, oricât succes ar fi avut în viitor sentimentele mele, nu voiam sa. Rai poată învinui vreodată că i-am pus câtuşi de puţin beţe-n roate. Îi datoram această concesie după ce contribuiserăm, poate, la înfiriparea simţămintelor sale prin uşurinţa ce-o avuse.în. A început de a le încuviinţa; şi dacă Theophe avea să aibă pentru mine sentimentele pe care le doream, aş fi fost bucuros ca prietenul meu să-şi fi pierdut cu desăvirşire speranţa înainte de a-şi da seama că eram mai norocos decât el.

Dacă Theophe arătă oarecare mirare pentru proiectul nostru, nu făcu nicio obiecţie când căpătă certitudinea că aveam să fiu tot timpul cu ea şi că nu era vorba decât să mă însoţească. Îi alesei o suită care să-i permită o prezenţă plină de demnitate în casa Selictarului. Acesta îmi vorbise despre casa sa ca despre centrul puterii şi al plăcerilor lui; adică, pe lângă toate podoabele atât de preţuite de turci, mai era acolo un harem şi un considerabil număr de sclave. Îl auziserăm de altfel lăudând acest loc ca pe cel mai frumos din împrejurimile Constantinopolului. Se afla la opt mile de casa mea. N-am ajuns acolo decât seara şi n-am putut să mă bucur de frumuseţea priveliştii, despre care se spune că ar fi cea mai minunată din lume. Dar Selictarul ne arătă îndată tot luxul şi bogăţiile pe care le adunase în interiorul clădirilor, şi a trebuit să recunosc din capul locului că nu văzuserăm nici în Franţa, nici în Italia nimic care să întreacă în frumuseţe ceea ce se înfăţişa ochilor mei. N-am să fac o descriere. Asemenea detalii sunt totdeauna plicticoase într-o carte; dar dacă a fost un moment în care m-am temut că voi regreta de a o fi luat pe Theophe în această călătorie, asta s-a întâmplat când Selictarul, după

ce o lăsase să admire toată această splendoare, îi oferi să devină stăpâna atotputernică peste toate câte le vedea acolo, adăugând motivele pe care i le mai expusese. Îmi veni greu să ascund roşeaţa care fără voie îmi cuprinsese faţa. Îmi aruncai ochii spre Theophe şi aşteptai răspunsul ei cu o emoţie de care mi-a mărturisit apoi că îşi dăduse seama. Asigurându-l pe Selictar că e conştientă de însemnătatea ofertei sale şi că, aşa cum era în drept să-şi închipuie, îi era recunoscătoare, îi vorbi despre sentimentele ei ca despre cea mai ciudată îmbinare din lume şi cea mai puţin propice s-o facă să găsească vreo atractie în bucuriile care măgulesc îndeobşte vanitatea femeilor. Deşi tonul pe care răspunsese părea şăgalnic, ne spuse lucruri atât de adevărate şi pline de bun simţ despre înţelepciune şi despre fericire, încât mă mirai şi eu de aceste vorbe atât de neaşteptate pentru mine şi pe care mă întrebam cu uimire de unde le va fi învăţat. Concluzia pe care o trase fu că tot restul vieţii ei era destinat practicării acelor principii pentru care se arăta recunoscătoare învăţăturilor mele şi pentru care socotea că îmi dntora cu mult mai multă gratitudine decât pentru libertatea ei. Stingherеala de care nu mă putuserăm feri trecu îli vremea asta pe chipul Selictarului. Se căină amar de soarta lui; şi, adresându-mi-se, mă imploră să-i împărtăşesc şi lui o parte măcar din acea putere pe care Theophe o atribuia vorbelor mele. Îi răspunsei în glumă că dorinţa ce-mi exprima nu se potrivea cu vederile sale, deoarece, luând de bun ceea ce părea că doreşte, s-ar angaja el însuşi în a o întări pe Theophe în principiile ei. De fapmnima mea era cuprinsă de bucurie şi, nemaiascunzându-mi fericirea, îmi închipuii că era mai temeinic statornicită de această declaraţie decât de toate motivele pe care le aveam deja pentru a mă încrede cât de cât în ea. Profitai de un moment în care o felicitai pe Theophe pentru nobleţea ideilor exprimate şi considerai răspunsul ei drept o nouă confirmare a speranţelor mele.

Selictarul, pe atât de nefericit pe cât de fericit mă

credeam eu, nu înceta de-a ne oferi, cu aceeaşi solicitudine, tot ce putea face cinste ospitalităţii sale şi frumuseţii casei. Chiar în aceeaşi seară ne pofti în harem, şi poate că intenţia sa era tot aceea de a o ispiti pe Theophe, arătându-i un loc atât de încântător, peste care ar fi pututdomni ca stăpână. Dar dacă o impresionă ceva acolo, nu fură nici bogăţiile, nici frumuseţile care răsăreau de peste tot Amintirea stării din care scăpase se trezi atât de vie în mintea ei încât o văzui căzând într-o melanc61ie profundă, care nu se risipi timp de mai multe zile. Încă de-a doua zi, folosindu-se de libertatea pe care Selictarul ne-o acordase de a ne întoarce în harem fără el ori de câte ori am fi avut chef, se duse să-şi petreacă acolo cea mai mare parte a timpului şi legă conversaţii cu acele femei a căror înfăţişare o impresionase cel mai mult. Plăcerea pe care părea să i-o facă o atât de lungă vizită îl încânta pe Selictar, în vreme ce eu încercam, parcă, o oarecare îngrijorare. Dar discreţia împiedicându-mă s-o urmez, am aşteptat momentul în care trebuia să iasă de acolo pentru a o întâlni. Expresia şi tristeţea cu care reveni mă făcu să renunţ la reproşuri. O întrebai, dimpotrivă, ce pricinuise această schimbare de dispoziţie. Fără a-mi răspunde la întrebare, îmi propuse să facem o plimbare în grădină. Tăcerea în care continua să stăruie începea să mă surprindă când, cu un oftat, se pregăti, în fine, să-mi răspundă. „Cât de felurite sunt întâmplările vieţii!” – îmi spuse ea cu acea încărcătură morală pe care o dădea în chip firesc tuturor reflecţiilor ei. „Ce succesiune deevenimente care nu seamănă unele cu altele şi care nu par făcute pentru a se înlănţui! Am făcut o descoperire de care, cum vezi, sunt profund impresionată; ea m-a făcut să mă gândesc la lucruri pe care vreau să ţi le împărtăşesc. Dar trebuie, mai înainte, să te înduioşez cu povestirea mea.

O curiozitate vie, continuă ea, pe care nu m-am putut împiedica s-o simt faţă de soarta atâtor nefericite, şi care ţi se va părea de iertat date fiind propriile mele suferinţe, m-a îndemnat să întreb pe câteva dintre sclavele Selictarului

despre împrejurările ce le-au făcut să ajungă în harem. Cele mai multe sunt fete din Gruzia sau din ţinuturile vecine, care au fost crescute în vederea acestei condiţii şi care nu văd nimic umilitor în soarta lor. Dar cea de care m-am despărţit chiar acum este o străină, a cărei blândeţe şi decenţă m-au mişcat încă şi mai mult decât strălucirea chipului. Am luat-o deoparte. I-am adus laude pentru frumuseţea şi tinereţea ei. A primit cu tristeţe complimentele mele şi nimic nu mi s-a părut mai surprinzător decât răspunsul ei: «Vai, mi-a spus ea, nu lăuda aceste nefericite însuşiri ci, dacă ai un pic de milă, priveşte-le ca pe un dar nefast al cerului, pentru care urăsc viaţa clâţa de clipă!» I-am promis mai mult decât milă şi, arătându-i că aş putea face ceva pentru consolarea ei, am îndemnat-o să-mi explice pricina unei atât de neaşteptate disperări. Mi-a povestit, printre lacrimi, că se născuse în Sicilia dintr-un tată ale cărui prejudecăţi au costat-o libertatea şi onoarea. Mama lui fusese o femeie discreditată din cauza libertinajului ei, şi aceeaşi zodie voise ca el să se însoare cu o femeie care, după ce l-a înşelat vreme îndelungată păstrând aparenţele virtuţii, s-a dezonorat până la urmă printr-un dezmăţ pe faţă. Având cu ea o fiică, şi anume chiar pe această sclavă a Selictarului, jurase să o crească în înţelepciune, dindu-i o educaţie atât de severă încât să ajungă a răscumpăra onoarea familiei sale. Din primii ani de viaţă o închisese într-un castel pe care-l avea la ţară şi o pusese sub supravegherea a două femei bătrâne şi virtuoasă, – cărora le ceruse, – dezvăluindu-şi intenţiile, să nu-i spună fetei că ar fi fost înzestrată cu vreun har de la natură şi să nu-i vorbească niciodată’ de frumuseţea femeilor ca de un dar care să merite atenţie. Cu această precauţie şi cu grija de a o deprinde cu practicarea tuturor virtuţilor, acele femei o făcuseră să ducă până la vârsta de şaptesprezece ani ti viaţă atât de inocentă, că niciodată nu-i venise în minte şi nu nutrise în suflet ceva care să contravină vederilor tatălui ei. Îşi dăduse destul de bine seama, în rarele ocazii pe care le avusese de a ieşi cu cele

două însoţitoare, că privirile celor pe care-i întâlnea se opreau asupra ei şi că păreau a da semne de neobişnuită emoţie văzând-o. Dar nefolosindu-se vreodată de oglindă, iar grija neobosită a celor două bitrâne fiind de a îndepărta tot ceea ce putea să-i atragă gândurile asupra ei însăşi, nu avusese niciodată o cât de neînsemnata idee cu privire la înfăţişarea ei. Triia în această nevinovăţie când, aducând însoţitoarele sale în casă pe unul din acei negustori care cutreieră satele cu marfa lor, din pură întâmplare, luase o cutioară în care se afla o oglindă. Inocenţa ei a mers până la a-şi închipui că propria-i imagine, pe care o văzuse reflectată în interiorul cutiei, era un portret fixat acolo şi, neputându-se stăpâni de a-l privi cu oarecare plăcere, dădu prilej celor două bătrâne să observe acest lucru. Exclamările lor şi mustrările cu care s-au grăbit s-o copleşească ar fi fost îndeajuns pentru a o face să uite acest gând, dacă negustorul, care înţelesese cauza supărării însoţitoarelor, n-ar fi găsit un moment în care să se apropie de tânăra siciliană şi să-i dăruiască în taină una din oglinzile sale, arătându-i şi câtă nedreptate-i făceau cei care o lipseau de aşa ceva.

O primi mai degrabă din sfială decât din dorinţa de a-i da o întrebuinţare pe care de altfel nici n-o cunoştea; dar îndată ce rămase singură, nu-i trebui decât o clipă pentru a o descoperi. Chiar, dacă n-ar fi fost în stare să înţeleagă doar prin ea însăşi cu ce o dăruise natura, comparaţia cu cele două bătrâne pe care le avea tot timpul dinaintea ochilor ar fi fost de ajuns ca s-o facă să-şi deş seama cât de avantajoasă era, pentru ea, deosebirea. Curând descoperi atâta plăcere în a se contempla fără încetare, în a-şi aranja părul şi în a-şi potrivi gătelile, încât, fără a şti la ce-i putea sluji această desfătare, începu să-şi spună că ceea ce îi făcea ei atâta plăcere trebuia neapărat să facă şi altora.

Intr-acestea, negustorul, pe care întâmplarea îl înveselise grozav, se amuza s-*k* povestească peste tot pe unde trecea. Descrierea farmecelor tinerei siciliene, cu care-şi însoţea istorisirile, stârni curiozitatea şi dorinţele unui

cavaler de Malta care-şi asumase ultimele legăminte ale acestui ordin cu nu prea multă înclinaţie de a le respecta. Ducându-se în apropierea castelului ei, cavalerul găsi mijlocul de-a face să ajungă în taină până la fată o oglindă care, aşezată într-o cutie mai mare decât cea a negustorului, conţinea în partea opusă portretul unui foarte plăcut Taărbat şi o scrisoare drăgăstoasă şi cu desăvârşire aptă s-o edifice asupra a tot ceea ce cu atâta grijă i se ascunsese. Portretul, care era al cavalerului, avu efectul pentru care fusese trimis, iar indicaţiile din scrisoare se dovediră atât de utile încât folosiră cu succes la înlăturarea multor obstacole. Tânăra, căreia însoţitoarele ei nu-i vorbiseră niciodată despre bărbaţi decât ca despre nişte unelte de' care-i plăcuse cerului să se folosească pentru a le face pe femei în stare să perpetueze speţa umană, şi care fusese dinainte deprinsă să respecte sfinţenia căsătoriei, se feri să plece urechea la vorbele de dragoste ale cavalerului înainte de a-l întreba dacă se gândise s-o ia în căsătorie. Acesta nu-şi precupeţi promisiunile când pricepu la ce i-ar putea sluji şi, pretextând nişte interese pentru a păstra secretul făgăduielilor sale, reuşi în scurt timp să înşele atât aşteptările tatălui cât şi vigilenţa celor două însoţitoare. Legătura aceasta dură multă vreme nestingherită. Dar unele remuşcări adăugate la teama de viitor o făcură pe siciliană să insiste pentru împlinirea promisiunilor pe care le ceruse. Cavalerului îi deveni imposibil să mai ascundă că făcuse unele legăminte care-i interziceau căsătoria. Vreme de câteva zile fu rândul lacrimilor şi al reproşurilor. Totuşi se iubeau cu adevărat. Dintre toate relele, cel mai mare ar fi fost acela de a se despărţi. Temerea aceasta trecu înaintea tuturor celorlalte şi, pentru a evita urmările supărătoare care nu puteau întârzia, luară hotărârea de a părăsi Sicilia şi de a se refugia în vreuna din ţările de sub dominaţie turcească. Cei doi iubiţi n-aveau nimic a-şi reproşa, pentru că, fiind amândoi destinaţi unei situaţii înalte, făceau dragostei acelaşi sacrificiu.

Intenţia pe care o aveau de a se refugia de bună voie la turci i-ar fi apărat, de-ar fi putut-o dovedi, de sclavia Dar îmbarcându-se pe un vas \feneţian cu gândul de a debarca în Dalmaţia, de unde sperau să ajungă uşor mai departe, avură ghinionul de a fi prinşi la intrarea în golf de nişte vase turceşti care hărţuiau statul veneţian. Explicaţiile date asupra planului lor au fost luate drept minciuni. Fură vânduţi separat într-un port din Moreea, de unde nefericita siciliană a fost dusă la Constantinopole. Dacă a-şi vedea răpit iubitul era culmea nenorocirii, cum mai putea fi numită starea în care ajunse în scurtă vreme! Pentru că plânsul necurmat îi urâţise întrucâtva chipul negustorii din Constantinopole nu-şi dădură dintr-odată seama ce puteau aştepta de la frumuseţea ei. O bătrână. Cu un ochi mai ager cheltui o parte din averea ei pentru a o cumpăra, plănuind să-şi dubleze suma revânzând-o. Era tot ce i se putea întâmpla mai rău sicilienei. Date fiind rigorile de modestie şi pudoare în care fusese crescută, grija pe care această odioasă stăpână o desfăşură îii a-i spori farmecele şi a o face pe potriva gustului turcilor fură pentru ea tot atâtea chinuri, faţă de care moartea i” s-ar, *fi* părut mai puţin crudă. Fu în sfârşit vândută, contra unei sume mari, Selictarului care, la început îi arătase multă dragoste, dar apoi, după ce-şi împlinise poftele, o neglijase din pricina dezgustului pe care nu întârziară. Să i-l producă profunda ei tristeţe şi lacrimile neîncetate.”

Peripeţiile acestei îndurerate străine nu-i provoc ară numai o mare uimire lui Theophe. Ceea ce-i sporea compătimirea era că o vedea într-o stare de-a cărei josnicie era conştientă şi că se arăta într-atât de umilită şi de obidită încât nu-şi mai putea da seama care din două o îndurerase mai mult, pierderea onoarei sau cea a iubitului. Eram atât de deprins cu acest soi de întâmplări, din relatările pe care le auzeam zilnic, încât nu avui la povestirea sa reacţiile de milă la care se aşteptase. „Nu pari mişcat, îmi spuse, de ceea ce mi se pare de natură să te înduioşeze ca şi pe mine. Consideri oare că nefericirea

acestei fete nu merită atenţia pe care i-o acord?” „Găsesc că e de plâns, îi răspunsei, dar cu mult mai puţin decât dacă nu şi-ar fi atras nenorocirile printr-o greşeală făcută cu bună-ştiinţă. Şi în aceasta constă diferenţa, adăugai, care trebuie făcută între nenorocirile tale şi ale ei. Poate că eşti unicul exemplu al unei nefericiri de acest gen fără vină, şi singura femeie care, după ce a fost târâtă într-o prăpastie despre care nu ştia nimic, să-şi fi schimbat atitudinea în numele virtuţii şi la prima noţiune despre aceasta. Şi este ceea ce te face pentru mine atât de demnă de admirat, continuai cu elan, încât te consider a fi deasupra tuturor femeilor din lume.” Theophe clătină din cap surâzând cu multă blândeţe; şi, fără a răspunde la ceea ce o privea pe ea însăşi, insistă asupra sentimentelor sicilienei, socotind că trebuie să întreprindem ceva pentru a o elibera. „E de ajuns să doreşti acest lucru, îi spuse:, pentru ca dorinţa ta să devină pentru mine o lege, şi nu vreau ca pentru aceasta să-ţi asumi vreo obligaţie faţă de Selictar”. Acesta tocmai venea către noi când îi promiteam lui Theophe că voi vorbi cu el chiar în aceeaşi zi. Nu-mi amânai pe mai târziu rugămintea. Şi, luându-l deoparte ca şi cum aş fi vrut ca faţă de Theophe să rămână o taină, îl întrebai de-a dreptul dacă era atât de ataşat de siciliană încât să-i vină greu să facă un sacrificiu în favoarea mea. „Este a domniei-tale din chiar acest moment-’, îmi spuse el; iar când îi vorbii de preţ, respinse insistenţele mele ca pe o jignire. Mă gândii chiar, judecând după bucuria sa, că, în afară de satisfacţia de a mă îndatora, spera că aceasta va constitui pentru mine o nouă obligaţie de a-l servi în intenţiile sale faţă de Theophe; fără a mai pune la socoteală faptul că exemplul meu ar fi putut avea oarecare înrâurire în a o face să se gândească la plăceri. Dar, dându-mi libertatea să deschid sclavei sale poarta haremului, îmi dezvălui o împrejurare pe care aceea o ascunsese lui Theophe. „La început, îmi spuse el, am crezut să suferă doar de pierderea libertăţii, şi nu mi-am precupeţit atenţiile pentru a o ajuta să afle totuşi o consolare în soarta ei; dar întâmplarea m-a făcut să

descopăr că e îndrăgostită de un. Tânăr sclav din neamul ei, care a avut dibăcia de a strecura o scrisoare în haremul meu şi pe care l-am lăsat nepedepsit din consideraţie pentru stăpânul său, căruia îi sunt prieten. Nu cunosc originea acestei legături şi m-am mărginit să sporesc vigilenţa slujitorilor, pentru a-mi apăra casa de astfel de dezordini. Dar a fost de ajuns ca să mă îndepărteze de siciliana mea, căreia, de altfel, îi recunoşteam d: n plin farmecul." Acest avertisment, pe care Selictarul socotise a-l datora prieteniei, ar fi fost o precauţie foarte îndreptăţită dacă eu aş fi avut gândurile pe care mi le atribuia. Dar neavând în acgastă chestiune alt interes decât acela de a-i fi pe plac lui Theophe, îmi zisei, dimpotrivă, cu bucurie că tânărul sclav de care se plângea Selictarul nu putea fi decât cavalerul sicilian şi prevăzui că voi fi în curând obligat să-l eliberez grabnic din lanţurile sale. Aşteptai totuşi să fiu singur cu Theophe ca să-i spun că siciliana era a noastră. Fu atât de încântată să mă audă că, după cum credeam, cavalerul nu era prea departe şi că îmi propuneam să-l redau iubitei lui, că îmi mulţumi în numele lor cu o înflăcărare deosebită. Cum raportam totul la ţelurile mele, nu mă îndoii că felul în care lua parte cu căldură la fericirea celor doi iubiţi era încă un semn că inima ei devenise simţitoare şi trăsei pentru mine concluzii de bun augur pe care le socotii mai întemeiate decât cele ale Selictarului.

Pe sicilianã o chema Maria Rezati, iar numele pe care şi-l luase sau care-i fusese dat în robie era Mo n'. Nru socotii potrivit să fie informată de ceea ce făcuserăm pentru ea înainte de ziua plecării noastre. O sfătuii doar pe Theophe să-i vestească, fără precizări, o bucurie la care nu mai spera. Ştirile pe care Selictarul le primi de la Constantinopole având darul de a-l linişti, şi eu însumi fiind chemat în oraş de propriile mele treburi, îi propusei lui Theophe să ne întoarcem la Oru. Dar în afară de contrarietatea pe care mi-o pricinui faptul că nu puteam pune stavilă dorinţei Selictarului de a ne însoţi la întoarcere, avui parte, plecând împreună cu el din casa lui,

de o scenă stânjenitoare. Cavalerul sicilian, care era într-adevăr rob pe undeva prin vecinătate, se bucura de destulă libertate pentru ca, sustrăgându-se câteva ore în timpul zilei de la munca impusă de condiţia lui, să poată pândi sub zidurile Selictarului. Pericolul la care se expusese prin trădarea unui alt rob nu-l potolise cine ştie ce, încât încercase în repetate rânduri să găsească alte mijloace de acces, înfruntând acelaşi risc. Plecarăm spre amiază într-o caleaşcă mare de care mă slujeam la ţară. Sclavul se afla la douăzeci de paşi de poartă, de unde văzu ieşind călări pe unii din oamenii mei, care se adunau spre a mă aştepta. Livreaua franţuzească atrăgându-i atenţia, îi întrebă, în limba noastră pe care o vorbea destul de bine, cui aparţineau. Nu ştiu ce idee i-a putut veni în minte la răspunsul acestora; dar, de cum îl auzi, văzând că se apropie trăsura în care mă aflam cu Selictarul şi cele două doamne, o şi recunoscu cu uşurinţă pe iubita sa. Neputându-se stăpâni, se agăţă de uşa dinspre mine a trăsurii şi rămase acolo, eu toată goana celor şase cai puternici, spunându-mi pe nume şi implorându-mă să-i acord un minut pentru a se explica. Gâfâia de atâta zbucium, şi, din cauza eforturilor pe care le făcea pentru a se ţine să nu cadă şi pentru a se face auzit, l-ai fi putut lua drept un nebun furios care pune la cale cine ştie ce plan criminal. Nu ne dăduserăm seama că Maria Rezati, sau Molene, leşinase lângă noi. Dar oamenii Selictarului, care veneau din urmă cu trăsurile sale, văzând un rob care părea lipsit de respect faţă de stăpânul lor şi de mine, alergară degrabă şi-l smulseră cu de-a sila de la uşa trăsurii. Bănuind care era adevărul, strigai vizitiului să oprească. Îşi stăpâni în fine caii. Îi potolii pe oamenii Selictarului, care continuau să-l brutalizeze pe tânărul rob şi poruncii să fie adus mai aproape. Selictarul nu pricepea nimic din scena aceasta şi nici din motivele pentru care îi acordem atenţie. Dar explicaţile cavalerului îl făcură curând să înţeleagă ceea ce eu ştiam deja. Nefericitul tânăr se străduia din răsputeri să-şi recapete respiraţia şi, adoptând

în mod firesc atitudinea care se potrivea cu obârşia lui, mi se adresă cu vorbe pe care zadarnic aş încerca să le reproduc. După ce-mi relată pe scurt povestea sa şi a iubitei sale, chiar în clipa când voia să mi-o arate îşi dădu seama că aceasta se afla în nesimţire lângă mine. „Vai, priviţi, strigă întrerupându-se din nou agitat, moare, aveţi grijă de ea. Vai, moare, mai spuse, şi n-o ajutaţi!

Nu fu greu s-o facem să-şi vină în fire. Dacă nu le-a secerat din primul moment, bucuria nu face decât să înzecească puterile. Întorcându-se către Theophe: „El e, strigă ea, da, e cavalerul! E chiar el!” Nu aveam nevoie de această confirmare ca să înţeleg ceea ce vedeam prea bine. După ce spusei câteva cuvinte consolatoare tânărului rob, îl întrebai pe Selictar dacă era în destul de bune relaţii cu stăpânul acestuia pentru a-mi garanta că absenţa lui nu va avea urmări rele pentru el. Mă încredinţa că e vorba de unul dintre cei mai buni prieteni ai lui; şi, cu o curtenie pe care o admiram întotdeauna la turci, când îmi manifestai dorinţa de a-l lua pe cavaler cu mine la Oru, trimise pe unul din slujitorii săi pentru a-şi ruga prietenul, un general, să binevoiască a accepta ca el, Selictarul, să se folosească timp de câteva zile de acest rob. „Prevăd, îmi spuse după ce dădu acest ordin, că ai să-mi ceri ceva mai mult, şi pot să-ţi spun de pe acum că ce-mi va refuza Nady Emir nu va fi acordat nimănui altcuiva”. Porunci să i se dea un cal cavalerului, care nu mai putea de bucurie. Reuşi totuşi să-şi tempereze manifestările şi, dându-şi seama la ce-l obliga încă haina şi condiţia sa, se abţinu să se mai apropie de iubita lui şi să adopte alt ton decât cel potrivit cu trista-i soartă

Nu putui să nu mărturisesc Selictarului că dorinţa de a veni în ajutorul acestor nefericiţi îndrăgostiţi fusese cea care mă îndemnase să-i cer eliberarea lui Molene, şi acceptai oferta de mediere pe care mi-o făcu spre a obţine el însuşi de la Nady Emir eliberarea tânărului cavaler. Theophe contribui şi ea să-i aţâţe zelul, arătându-i viul interes ce-l purta celor doi. Ajunserăm la Oru. Cavalerul

dispăru în timp ce coboram din trăsură; dar o clipă mai târziu îmi ceru o întrevedere, şi favoarea pentru care mă rugă în genunchi, numindu-mă părintele şi salvatorul său, fu să-i îngădui să-şi schimbe îndată straiele. Deşi cea mai măruntă schimbare a hainei obligatorii era socotită o crimă pentru un rob, nu mi se păru a fi în primejdie, date fiind împrejurările. Gând apăru câteva momente mai târziu, atât comportarea cât şi înfăţişarea lui erau schimbate; şi cum aflase că iubita lui era liberă sau că, cel puţin, nu mai avea alţ stăpân decât pe mine, îmi ceru voie s-o îmbrăţişeze. Această scenă ne înduioşă şi mai mult'! Reînnoii Selictarului rugămintea ce i-o făcuserăm în favoarea cavalerului şi, cu toate că nu eram în relaţii personale cu Nady Emir, mă bizuiam îndeajuns pe consideraţia de care mă bucuram în rândul turcilor pentru a spera să reuşesc eu însumi pe lângă el.

Încăpăţânarea cu care Selictarul ţinuse neapărat să ne însoţească mă silea să-mi reprim nişte sentimente care, trebuie s-o recunosc acum, nu puteau fi mai puternice. Având certitudinea că blânda Theophe adoptase o atitudine de cuminţenie statornică, socoteam a o avea şi pe aceea de a-i fi cucerit inima, şi eram decis să am cu ea o explicaţie atât de deschisă, încât să nu mai aibă â-şi înfrânge timiditatea, pe care o socoteam singurul obstacol ce-o mai oprea. Dar pentru aceasta doream să nu fiu stingherit într-un atât de însemnat demers. Selictarul pontase pe faptul că ne vom întoarce. Împreună la Constantinopole. Exagerai importanţa treburilor care mă chemau acolo pentru a obţine acordul-lui de-a ne grăbi plecarea. Cavalerul ne însoţi. În afara motivelor, care priveau eliberarea lui, mai aveam şi un altul pentru a nu-l lăsa la Oru în lipsa mea; sau, cel puţin, trebuia să mă hotărăsc într-o dilemă care-mi dădea oarecare bătaie de – cap. Cum părea puţin probabil că ar avea de gând să se întoarcă în Sicilia cu iubita lui, şi cum era încă şi mai puţin probabil că ar putea rămâne din nou singur cu ea fără să reînceapă toate intimităţile amoroase, mă întrebam dacă se cuvenea să tolerez la mine

în casă legături atât de libere. Principiile mele nu erau mai severe decât cele ale galanteriei obişnuite, şi nu aveam de gând să socot drept crimă faptul că aceşti doi amanţi doreau să fie pe atât de fericiţi pe cât aş fi vrut să fiu şi eu cu Theophe; dar dacă înflăcărarea vârstei te face să uiţi uneori de legile religiei, dăinuie ca frână cinstea morală, iar, în ceea ce mă priveşte, nu eram mai puţin ţinut nici de buna-cuviinţă care, dată fiind funcţia mea, îmi impunea o seamă de îndatoriri. Aceste scrupule m-ar fi determinat să iau hotărâri ce n-ar fi fost pe placul cavalerului dacă, ajungând la Constantinopole, nu m-ar fi scutit el însuşi de ele. Îmi spuse că, după serviciul pe care aveam să i-l fac, intenţia sa era de a pleca în Sicilia nu numai pentru a găsi o modalitate de a-mi restitui ceea ce aveam să clătesc pentru eliberarea lui, dar şi cu scopul de a cerceta dacă n-ar exista speranţe să se poată dezlega de legămintele sale. Nenorocirea avusese darul de a-i maturiza sentimentele. Socotea că-i compromisese reputaţia şi viitorul Mariei Rezati, care era singura fiică a tatălui ei. Cu multele calităţi pe care nu încetase a le îndrăgi, şi de care nici trecerea ei prin harem nu-l dezgustase, Maria avea destulă avere pentru a nu năzui la mai mult. Toate aceste reflecţii, pe care mi le comunică într-un fel calm şi înţelept, îl determinau să nu precupeţească nimic pentru a se putea căsători cu ea.

Ii lăudai intenţiile, deşi prevedeam dificultăţi de care el părea a nu se speria. Selictarul se duse imediat la Nady Emir care se întorsese în oraş. Îl obţinu de’ la acesta pe cavaler cu uşurinţa la care se aşteptase. Dar cu toate că generozitatea sa îl îndemna şi de astă dată să mi-l ce* deze fără niciun fel de pretenţii, mă folosii de certitudinea pe care o aveam că banii îmi vor fi rambursaţi, pentru a-l convinge să accepte cei o mie de ţechini pe care-i plătise lui Nady. După ce tânărul sicilian îmi mărturisise gândurile lui, n-am ezitat să-l trimit lângă iubita sa. Nu dorea decât să-şi ia rămas bun de la ea, şi, din pricina grabei de a întreprinde călătoria de la care aştepta întreaga sa fericire,

de abia obţinui să se odihnească timp de câteva zile la Oru. Două zile mai târziu îl găsii totuşi acolo, şi fui peste măsură de surprins să aflu, chiar din clipa sosirii, că îşi schimbase hotărârea. Pe moment nu cercetai temeinic această enigmă şi îl întrebai doar cu ce planuri le înlocuise pe cele la care renunţase. Îmi răspunse că, după o nouă şi lungă chibzuinţă asupra dificultăţilor de a-şi realiza prima intenţie şi asupra riscurilor pe care şi le-ar fi asumat de a fi hărţuit fie de Ordinul său, fie de familia Rezati', revenise la vechea idee pe care o avusese de a se stabili în Turcia; că avea câteva propuneri ademenitoare în Moreea; şi că, nu mai puţin, se va căsători cu iubita sa pentru că, renunţând la calitatea de cavaler de Malta, nu se mai socotea obligat să respecte îndatoririle unei condiţii ale cărei drepturi le abandonase cu desăvârşire; că, în sfârşit, cum nu încasase o sumă considerabilă, pe care o luase în poliţe pentru Ragusa şi pe care o lăsase în depozit la un bancher din Messina, spera să fie destul de înlesnit pentru a-mi înmâna suma pe care o plătiserăm Selictarului şi pentru a duce o existenţă simplă în ţara în care avea să se stabilească. Adăugă că iubita sa era fiica unui om foarte bogat care n-avea să trăiască o veşnicie şi că, neputând pierde drepturile fireşti la această moştenire, va dispune, mai devreme sau mai târziu, de mai mult decât le trebuia şi unuia şi celuilalt pentru a duce o viaţă înstărită şi pentru a lăsa ceva copiilor, dacă o vrea Dumnezeu să-i aibă.

Un plan atât de repede alcătuit mi se păru prea bine pus la punct ca să nu bănui că la mijloc era ceva neobişnuit. Nu mi-aş fi închipuit totuşi niciodată că era opera lui Synese. Nu-i trebuiseră cavalerului nici două zile de şedere la Oru pentru a descoperi că tânărul grec se afla acolo cu o rană gravă. Îl vizitase din politeţe şi se împrietenise dintr-odată cu el până la a-i povesti peripeţiile sale. Îndoielile pe care le avea cavalerul în privinţa proiectelor lui de căsătorie îl făcură pe Synese să născocească acest admirabil plan, în care trăgea nădejde să găsească şi el foloase. Îi oferise cavalerului un adăpost pe pământurile tatălui său şi,

dezvăluindu-i rându-i suferinţele inimii lui, ajunseră din destăinuire în destăinuire să-şi spună că, din dragoste sau din interes-, Theophe se va lăsa convinsă să-i urmeze. Erau foarte departe de-a fi obţinut consimţământul ei, iar Synese îşi prevenise prietenul despre gingăşia acestei afaceri; sperau, sprijiniţi de Maria Rezati, care aderase cu entuziasm la acest proiect, s-o convingă pe Theophe că nu-şi putea dori nimic mai bun nici ca fiică a lui Condoidis, nici ca iubită a lui Synese.

Deşi cavalerul îmi inspirase oarecare neîncredere, cum planurile lui nu păreau legate de Synese şi potrivnice propriilor mele interese, nevoind să pătrund în treburile lui mai adânc decât o dorea el însuşi, nu făcui nici cea mai mică obiecţie la hotărârea lui. „Preţul eliberării domnieitale, îi spusei, nu trebuie să te preocupe, şi nu mi-ar pă rea rău chiar de-ar fi fost o sumă mai mare, dacă aceasta ar putea contribui la fericirea domniei-tale.” îmi ziceam totuşi că substratul acestei noi intrigi nu-i va fi scăpat lui Theophe. Ardeam, de altfel, de dorinţa de-a o revedea. Atât era de vie nerăbdarea mea, încât cele trei zile pe care fuseserăm nevoit să’ le petrec în oraş mi se păruseră îngr czitor de lungi; şi, reflectând uneori serios -la starea mea sufletească, mă simţeam oarecum ruşinat că îi îngăduiserăm să capete un asemenea ascendent asupra mea. Dar, cum hotărâserăm să mă las în voia unei pasiuni de la care nădăjduiam toată bucuria vieţii mele, îndepărtai tot ceea ce ar fi putut micşora intensitatea unui sentiment atât de ÎF’CÂntător.

Intrai în apartamentul lui Theophe cu hotărârea de a nu-l părăsi fără să fi ajuns cu ea la o înţelegere trainică. O găsii acolo pe Maria Rezati. Mai nepotrivit nici că se putea! Se legaseră printr-o puternică afecţiune, şi siciliana, neînţelegând că sentimentul care o lega pe Theophe de mine putea fi altceva decât dragoste, încercase câteva aluzii la fericirea unei relaţii atât de tihnite cum îşi închipuia că ar fi a noastră. Acest limbaj îi displăcuse lui Theophe. De-abia o salutai, că se şi adresă tovarăşei sale: „Ai să te

miri aflând chiar de la acest domn, îi spuse ea, că toate binefacerile lui le datoresc numai generozităţii şi nicidecum dragostei lui.” Amândouă păreau să aştepte răspunsul meu. Nu pricepui tocmai bine care era subiectul dialogului lor; şi, nedând gurs decât adevărului sentimentelor mele, răspunsei că, ce-i drept, frumuseţea netrezindu-mi niciodată sentimente de dragoste, nu ascultaserăm decât de admiraţia mea pentru serviciile făcute la început; dar, reluai aruncându-i o privire pătimaşă: „îi trebuie atât de puţin timp cuiva să te cunoască, iar când îţi descoperă valoarea, îi e peste putinţă să nu-ţi închine întreaga lui dragoste...” Theophe, simţind unde băteau vorbele acestea, mă întrerupse cu abilitate. „Sper, într-adevăr, îmi spuse ea, că însuşi binele pe care mi l-ai făcut a putut să-ţi inspire oarecare prietenie pentru mine, şi acest, a-i un bun pe care-l socot atât de preţios încât îmi va ţine întotdeauna loc de bogăţie şi de desfătare. Schimbă apoi îndată subiectul. Rămăsei într-o incertitudine care-mi alteră dispoziţia într-un mod mult mai de neînţeles. Neputând însă să mai rabd această stare apăsătoare, luai o hotărâre care va părea copilărească oricui altcuiva decât unui îndrăgostit.

Mă dusei singur în camera de lucru a lui Theophe şi, simţind prea bine cât de îndepărtate erau speranţele mele, mă folosii de o pană spre a nu amâna ceea ce prevedeam că n-aş putea spune cu viu grai după împrejurările din urmă, care mă umpluseră de teamă şi amărăciune. Scrisei în câteva rânduri tot ceea ce o inimă pătrunsă de respect şi afecţiune putea exprima mai intens şi mai mişcător pentru a-şi mărturisi dragostea; şi, cu toate că nu exista nimic obscur în cuvintele mele, repetai, pentru a nu rămâne nicio îndoială, că nu vorbeam de prietenie, care-i un sentiment prea rece faţă de înflăcărarea inimii mele, şi că-mi închinam întreaga viaţă dragostei. Adăugam totuşi că, aşa cum până atunci ştiuserăm să-mi călăuzesc sentimentele cu o moderaţie care se cuvenea să fie recunoscută, doream ca ele să depindă numai de voinţa celei pe car6 o iubeam; că nu năzuiam decât la reciprocitate şi că o lăsam pe ea să

aleagă felul cum mi le va arăta.

Mă întorsei mai liniştit după această declaraţie şi b rugai pe Theophe să se ducă singură în camera ei de lucru. Rămase acolo câteva momente. Apăru apoi cu o înfăţişare foarte serioasă şi mă rugă să intru iarăşi în încăperea din care ieşise. Sub biletul meu găsii altul scris de mâna ei. Era atât de scurt şi scris într-o manieră atât de neobişnuită că n-am putut să-l uit. O nefericită, spunea ea, care de la mine aflase numele de onoare şi de virtute, şi care pe cel al tatălui ei nu ajunsese încă să-l cunoască, sclava guvernatorului din Patras şi a lui Şeriber, nu se simţea aptă să inspire altceva decât milă; de aceea nu se putea recunoaşte în obiectul celorlalte sentimente ale mele. O puternică exclamaţie îmi scăpă la citirea acestui ciudat răspuns. Temându-se să nu mi se fi întâmplat ceva, Theophe dădu fuga la uşa camerei da lucru. O primii cu braţele deschise, îmbiind-o să vină să asculte explicaţiile mele; dar, deşi văzuse acest gest pătimaş, se întoarse spre'tovarăşa ei, după ce se asigură că n-are a se teme pentru sănătatea mea. Rămăsei pradă unui zbucium intens. Neputând totuşi renunţa la speranţele mele, luai din nou pana pentru a şterge oribilul portret pe care ea însăşi şi-l făcuse şi-i făcui eu un altul care o înfăţişa, dimpotrivă, cu toate darurile cu care o înzestrase natura. Iată portretul a ceea ce iubesc, adăugam, şi trăsăturile lui sunt atât de adânc săpate în inima mea, încât aceasta nu poate să se înşele. Mă întorsei în încăperea unde se afla şi-i cerui din nou să meargă în camera de lucru. Surâse şi mă rugă să-i las un răgaz mai lung pentru a cerceta ce lăsaserăm eu acolo.

Acest răspuns mă alină. Mă retrăsei totuşi pentru a-mi potoli tulburarea. Eram atât de uimit că aveam nevoie de asemenea ocolişuri pentru a-mi exprima sentimentele faţă de o fată pe care o scoseserăm din braţele unui turc şi care, în primele zile de libertate, nu s-ar fi socotit, poate, decât prea norocoasă să treacă direct într-ale mele, încât chiar în toiul elanurilor de iubire cu care-mi plăcea să mă îmbăt îmi

reproşam o timiditate ce nu se potrivea nici cu vârsta, nici cu trecutul meu. Dar, în afară de unele remuşcări ascunse, pe care nu le puteam înăbuşi la amintirea ideilor înţelepte propovăduite în nenumărate rânduri de mine lui Theophe, şi de teama de a nu deveni demn de dispreţ în ochii ei din pricina unei pasiuni al cărei ţel nu putea fi, la urma urmei, decât ruinarea ideilor de virtute pe care mă străduiserăm să i le insuflu, ar fi trebuit să pot da o imagine exactă a persoanei ei, pentru a face să se înţeleagă că o înfăţişare hărăzită să aprindă inimi devenea, tocmai din această pricină, susceptibilă de a impune teamă şi respect, atunci când, în loc de a afla în ea frivolitatea pe care atâta farmec te făcea s-o doreşti şi pe care atâţia nuri păreau a o promite, te simţeai nu numai împiedicat de teama de a displăcea, sentiment obişnuit în dragoste, dar respins parcă de decenţa, de cinstea, de aspectul şi de limbajul tuturor virtuţilor, pe care nu te aşteptai să le găseşti sub aparenţe atât de seducătoare. De zeci de ori îmi trecu prin minte, din cauza ideilor de dreptate şi de cinste care-mi erau fireşti, să mă constrâng a lăsa în voia lor înclinaţiile spre virtute ale lui Theophe; dar stăpânit de o patimă pe care tocmai tăcerea şi cumpătarea mi-o înzeceau necontenit, mă întorceam şi promiteam cerului să mă menţin în limitele pe care mi le impuseserăm, şi socoteam că sacrific mult înţelepciunii respectând hotărârea de a nu cere lui Theophe decât ceea ce ar fi ea dispusă să-mi acorde de bună voie. Îmi petrecui destul de liniştit restul zilei în aşteptarea acestui nou răspuns pentru care ceruse un răgaz de gândire şi nu căutai prilejul, de a-i vorbi fără martori. Părea că şi ea evita acest lucru. Observai chiar în privirea ei o sfială pe care nu o mai văzuserăm până atunci.

A doua zi când m-am trezit, unul din sclavii care ş slujeau îmi aduse o scrisoare pecetluită cu grijă. Cu ce grabă o citii! Dar în oe descurajare mă prăvălii îndată, aflând în ea condamnarea totală ce părea să-mi răpească până şi cel mai umil temei de speranţă. Ac2astă scrisoare cumplită, pe care Theophe îşi petrecuse toată noaptea ca s-o compună,

ar fi meritat să fie reprodusă aici în întregime, dacă motive care au apărut mai târziu, şi pe care nu le voi aminti fără durere şi fără ruşine, nu m-ar fi împins s-o rup într-un moment de cruntă mânie. Primele sentimente pe care mi le pricinui nu fură însă decât de tristeţe şi de consternare. Theophe îmi evoca din nou toate împrejurările vieţii ei, adică nenorocirile ei, greşelile ei şi binefacerile mele. Şi, întemeind pe această expunere un raţionament mai drept şi mai neînduplecat decât am. Găsit în cărţile cele mai bune, trăgea concluzia că nu se cuvenea nici pentru ea, care avea de îndreptat tot atâtea păcate câte nefericiri, să se angajeze într-o pasiune destinată doar să le repete; nici pentru mine, care fuseserăm iniţiatorul ei într-ale virtuţii, să abuzez de ascendentul justificat pe care-l aveam asupra ei şi de înclinarea pe care simţeam că o are de-a mă iubi, pentru a nimici sentimente pe care le datora deopotrivă sfaturilor mele şi eforturilor ei. Dacă totuşi se va simţi vreodată în stare să uite de obligaţii a căror întindere începea s-o înţeleagă, mă asigura că eram singurul care aş fi putut-o determina să cedeze acestei slăbiciuni. Dar, în numele chiar al acestei mărturisiri a înclinaţiei inimii ei, mă imolora să nu revin cu declaraţii şi asiduităţi de-a căror primejdie e conştientă; sau, dacă prezenţa ei era atât de potrivnică liniştii inele pe cât i se păruse, îmi cerea libertatea de a da curs vechiului ei proiect, care fusese acela de-a se retrage în vreun loc liniştit dintr-o ţară creştină, pentru a nu avea să-şi reproşeze că a distrus fericirea unui învăţător şi părinte, faţă de care sacrificiul propriei ei satisfacţii ar fi cel mai mărunt din toate câte i le datora.

Rezum până şi ideile de eare-mi mai amintesc din această scrisoare, pentru că numai faptul de a reproduce aici întreaga gingăşie şi forţă pe care o aveau în modul lor direct de exprimare şi mă deznădăjduieşte. La vârsta la care mă aflu acum când scriu aceste memorii, trebuie să recunosc cu părere de rău că la început n-am luat în sensul prielnic virtuţii acele cugetări de bun simţ. Dimpotrivă,

nevăzând în ele decât ruina tuturor dorinţelor mele, mă lăsai pradă regretului de a fi dat atâtea arme împotriva mea unei fete de şaptesprezece ani. Era oare treaba mea, îmi' zisei cu amărăciune, să fac pe predicatorul şi pe catihetul? Ce ridicol pentru un om de rangul şi de vârsta mea i Ar fi trebuit să. Am convingerea că voi găsi în propriile mele principii leacul de care eu însumi am nevoie. Ar fi trebuit să fi fost atât de convins de tot ceea ce predicam încât să-mi fac din aceasta propria mea lege. Nu-i oare vrednic de plâns ca eu, dedat cum sunt plăcerilor senzuale, să fi determinat o fată să devină castă şi virtuoasă? Ei bine, iată-mă aspru pedepsit pentru aceasta. Şi, împingând mai departe dezordinea ideilor mele, îmi rememorai întreaga conduită, pentru a mă justifica într-un fel de nebunia de care mă acuzam. Dar. E oare vina mea, adăugai? Ce-o învăţaserăm eu care să-i inspire o virtute atât de riguroasă? li arătaserăm josnicia amorului aşa cum se practică el în Turcia; acea uşurinţă cu care femeile se supuneau poftelor bărbaţilor; acea grosolănie în folosirea plăcerilor; acea ignoranţă a tot ce se cheamă bun gust şi sentiment; dar mă gândiserăm eu oare vreodată să-i sugerez aversiune pentru o dragoste cinstită, pentru o legătură rânduită, care-i cel mai plăcut dintre lucruri şi cel mai însemnat folos pe care o femeie îl poate avea de pe urma frumuseţii ei? Ea e cea care se înşală şi care m-a înţeles greşit. Vreau s-o previn; onoarea mi-o cere. Ar fi prea din cale afară de râs un om de lume care să fi îndemnat o fată cu atâta farmec să adopte concepţii potrivite doar la mănăstire.

23 – Ts-oi'5» tinereţii comandorului

Departe de a-mi reveni lesne din aceste prime gânduri, îmi trecu prin minte că principala mea vină era aceea de-a fi pus în mâinile lui Theophe nişte cărţi de morală, în care normele erau, aşa cum se întâmplă în majoritatea cărţilor, prea riguros formulate, şi că, poate, ele fuseserrt lunie pn i *ad litteram* de o fată care, pentru prima oară, mif «I.i în ele. De când începuse să ştie destul franceza peni iu n I citi pe

autorii noştri îi dăduserăm eseurile lui Nicole *, peiilru simplul motiv că, văzând-o înclinată în mod firesc. Spir gândire şi meditaţie, voiserăm să-i fac cunoscut un om nur raţionează neîncetat. Era lectura ei de predilecţie. *Logica* de la Port-Royal[22] era o altă carte pe care o socotiserăm potrivită pentru a-i forma judecata. O citise cu acec'. Îşi atenţie şi cu aceeaşi plăcere. Îmi zisei că lucrări de acest fel făcuseră, poate, mai mult rău decât bine unei imaginaţii aprinse şi că, într-un cuvânt, nu izbutiseră decât să-i pervertească mintea. Acest gând mă linişti întrucâtva, pentru că îmi era uşor să-i pun la îndemână alte cărţi de la care speram curând un rezultat cu totul opus. Biblioteca mea era bine înzestrată cu cărţi de toate felurile. Nu mă gândeam să-i dau cărţi imorale; dar romanele noastre bune, poeziile noastre, lucrările noastre dramatice, chiar câteva volume de morală ai căror autori făcuseră parte dreaptă atât dorinţelor inimii, cât şi convenienţelor, mi se părură nimerite pentru a o readuce pe Theophe la concepţii mai puţin rigoriste; şi atât fu de consolator acest proiect, încât avui puterea să-mi compun o expresie şi să-mi astâmpăr sentimentele când reapărui în faţa ei. Găsii prilejul să-i vorbesc între patru ochi. Nu putuiisă nu manifest oarecare amărăciune pentru scrisoarea ei; dar fu moderată; şi, exprimându-i mai multă admiraţie pentru virtutea ei decât regret de a mă fi văzut respins, nu-i pomenii de rezistenţa la asiduităţile mele decât ca de un motiv care să mă îndemne să lupt împotriva propriei mele pasiuni.

Adusei îndată vorba despre progresul studiilor sale şi, lăudându-i câteva cărţi noi pe care le primiserăm din Franţa,

'-2Pierre *Nicole* (1625—1695), teolog şi moralist jansenist, autorul unor *Eseuri asupra moralei* (1671—1678) cuprinzând cugetări asupra dificultăţii de a stabili pacea printre oameni şi de a pătrunde şi cunoaşte propria fire.

22 **Roman al Doamnei de La Fayette (1678).**

Autor, de asemenea, în colaborare cu *Antoine Arnauld* (1612—1694) al *Logicii de la Port-Royal* sau *Arta de a gândi* (1662), ; Port-Royal, vestit centru al jansenismului, adăpostea în secolul al XVII-lea o Şcoală de mare renume a cărei pedagogie întemeiată pe raţiune încuraja cugetarea şi meditaţia.

u promisei sa I le trimit dupa-amiază. Keacţia ei fu departe de moderaţia pe care o afectam eu. Îşi exprimă bucuria prin gesturi entuziaste. Îmi luă mâna şi o duse la buze. „îmi regăsesc deci părintele! — spuse. Îmi regăsesc norocul, fericirea şi tot ceea ce am sperat când m-am lăsat în seama generoasei sale prietenii. Ah, cui îi surâde soarta mai mult decât mie?” Aceste elanuri sentimentale mă mişcară până-n adâncul sufletului. Nu le mai putui rezista; şi, părăsind-o fără a mai adăuga vreun cuvânt, mă retrăsei în biroul meu unde mă lăsai, lungă vreme, pradă tulburări care-mi domina toate gândurile.

Cât e de sinceră! Cât e de naivă! O, Doamne, cât e de adorabilă! Lăsai să-mi scape alte o mie *t* de exclamaţii înainte de a fi în stare să-mi pun oarecare ordine în idei. Virtutea însăşi părea a vorbi prin gura ei. Scrupalele mele fură primele care mi se treziră în inimă. Să sacrific, aşadar, atâtea însuşiri unei patimi neînfrânate! Aveam dinainte-mi cărţile. Îmi aruncai ochii asupra celor pe care îmi propuseserăm să i le dau lui Theophe. Acestea erau *Cleopatra Principesa de Cleves* – etc. Dar de ce i-aş fi încărcat mintea cu o sumedenie de himere din care raţiunea ei n-ar avea ce culege? Presupunând că i-ar inspira sentimente amoroase, fi-voi eu oare cu adevărat satisfăcut să le datorez unor ficţiuni care, dacă pot trezi simţiri fireşti într-un’ suflet înclinat de la natură spre dragoste, nu vor aduce fericire într-al meu, de vreme ce nu le-aş fi obţinut decât printr-un artificiu? O cunosc. Va reveni la Nicole, la *Arta de a gândi*[23], şi voi avea mai degrabă dezamăgirea de a vedea iluzia spulberată, decât puterea de a face ca ea să

23 ***Arta de a gîndi,*** **sau** ***Logica de la Port-Royal,*** **v. nota 1—2,**

se nască; sau, dacă ar fi ca aceasta să dureze, n-aş afla decât o bucurie mediocră într-o dragoste pe care aş atribui-o fără încetare unor cauze în care eu n-aş avea nici cel mai neînsemnat rol.

Cu astfel de reflecţii ajunsei încet-încct să-mi calmez pornirile care mă tulburaseră. Să vedem, reluai eu mai liniştit, până unde e în stare raţiunea să mă călăuzească? Am două dificultăţi de învins şi trebuie să-mi propun să lupt împotriva uneia sau a celeilalte. Trebuie sau să-mi depăşesc pasiunea sau să înving rezistenţa lui Theophe. Încotro îmi voi îndrepta eforturile? Nu-i mai corect să le îndrept împotriva mea şi să încerc a dobândi o tihnă care, în acelaşi timp, s-o asigure şi pe cea a lui Theophe? înclinarea, spune ea, o îndeamnă să. Mă iubească; dar şi-a înăbuşit-o. Ce pot pretinde de la dragostea ei? Şi, dacă urmăresc interesul şi-al ei şi-al meu, n-am faceoare mai bine amândoi să ne mulţumim cu simpla prietenie?

Era, în fond, tot ce puteam gândi mai înţelept. Dar greşit îmi închipuiam că sunt atât de stăpân pe inima, mea cât sunt pe eonduita mea. Dacă am renunţat pe dată lă dorinţa de a folosi alte căi decât grija mea pentru a cuceri inima lui Theophe, şi dacă mi-am impus norme mai stricte decât oricând, dat fiind intimitatea de neînlăturat în care trăiam cu ea. Păstram nu mai puţin rana acestei dorinţe pe care o purtam în inimă.

De aceea, cea mai însemnată parte a existenţei mele, adică viaţa de fiecare clipă din casă, avea să devină pentru mine o luptă continuă. Îmi dădui seama de aceasta din primul moment şi mă lăsai orbeşte pradă acestui chin. Cât eram totuşi de departe de a prevedea’suferinţele pe care mi le pregăteam! ’ *

Synese, pe care nu-l mai văzuserăm de când fusese rănit şi care începea să se însănătoşească, trimise pentru prima oară pe unul dintre oamenii mei, care veni să-mi întrerupă tristele meditaţii, pentru a-mi prezenta scuzele tânărului. Îl neglijaserăm de când cu isprava aceea şi, socotind că nu puteam fi prea ofensat de tentativele unui îndrăgostit, mă

mulţumiserăm, să poruncesc să fie îngrijit şi trimis acasă la tatăl său după ce se va fi vindecat. Dar umilinţa pe care mi-o arăta îmi creă faţă de el o dispoziţie într-atât de favorabilă încât, după ce mă informai mai amănunţit de starea sănătăţii sale, mă dusei în camera lui, din care nu putea încă să iasă. Ar fi intrat în pământ dacă pământul s-ar fi deschis pentru a-l ascunde vederii mele. Îl liniştii de la primele cuvinte şi-l rugai doar să-mi explice care erau în esenţă planurile lui, pe care, adăugai, le cunoşteam în cea mai mare parte. Această întrebare era echivocă, deşi nu mă gândeam decât la vizita pe care i-o făcuse lui Theophe. Îl văzui tremurând de emoţie şi, stingherеala lui stârnindu-mi bănuieli care nu-mi trecuseră prin minte, i-o adâncii sporindu-mi insistenţele. Făcu un efort pentru a se scula şi, când îl silii să rămână aşa cum se afla, mă imploră să am milă de un tânăr nefericit, care niciodată nu se gândise să mă jignească. Ascultam cu un aer grav. Îmi spuse că era în continuare gata s-o recunoască pe Theophe de soră şi că va fi mai plin de zel în aceasta decât fraţii lui, atunci când tatăl său va binevoi să se explice; dar că, ce-i drept, neavând deplina certitudine a obârşiei ei pentru a rămâne la această părere, se lăsase să alunece către alte sentimente care puteau deveni tot atât de profitabile pentru Theophe cât şi dezvăluirea originii sale şi dreptul la o părticică din moştenirea lui Condoidis; într-un cuvânt, că-i oferea s-o ia în căsătorie; că, în pofida legii familiei sale, potrivit căreia toate pământurile tatălui reveneau celui mai mare dintre fraţi, el avea ceva avere din partea mamei; că aceasta fiind situaţia, nu socotise a fi lipsit de respect faţă de mine amânând cu câteva zile plecarea la Constantinopole pentru a găsi prilejul să-şi declare sentimentele lui Theophe; că îndrăznea să spere că aş binevoi să le aprob; că în privinţa ofertelor făcute cavalerului, presupusese totdeauna că ele nu se ver îndeplini fără consimţământul meu. Şi, expunându-mi proiectul lor de a se stabili în Moreea, îşi făcu un merit din a-mi spune sincer tot ce se temea că aş putea afla pe o altă cale.

Examinând cu sânge rece vorbele şi intenţiile sale, îl găsii mai mult uşuratic şi imprudent decât vinovat, căci nu-şi dădea seama că, dată fiind părerea pe care el însuşi o avusese despre obârşia lui Theophe, propunerile lui de căsătorie reclamau neapărat completa elucidare a unui impediment atât de important. Altfel, nu puteam să-i fac o vină din încercarea de a-mi răpi o inimă asupra căreia nu ştia că am pretenţii. De aceea, departe de a-l speria cu reproşuri, mă mulţumii să-l fac să înţeleagă neseriozitatea planului său. Dar îi promisei, ceea ce desigur nu mai spera după aceste reflecţii, să fac o nouă tentativă pe lângă tatăl său, spre a lămuri originea lui Theophe, şi-i urai să se vindece grabnic ca să poată să mi-l aducă pe seniorul Condoidis, cu care doream să am o explicaţie numai în prezenţa lui. Această promisiune şi expresia de bunăvoinţă cu care avui grijă să o însoţesc avură o mai mare înrâurire asupra însănătoşirii lui decât orice medicament.

Nu mă angajam decât la ceea ce eram hotărât să aduc la îndeplinire; dar nu pe el mă gândeam să-l servesc, şi toate planurile mele aveau în vedere interesul lui Theophe. Nu putea fi prilej mai bun pentru a scoate adevărul de la Condoidis decât frica de această căsătorie a fiului său. Urziserăm deja acest plan, şi nu mă încumet încă să mărturisesc ceea ce inima mea îndrăznea să spere de la el. După câteva zile care, de nerăbdare, îi părură prea lungi lui Synese, acesta veni să mă anunţe că se simţea îndeajuns de restabilit pentru a se întoarce în oraş. „Adu-mi-l atunci pe tatăl dumitale, îi spusei, dar vezi, ai grijă să nu bănuiască motivele pentru care doresc să-l văd.” în aceeaşi seară sosiră amândoi la Oru. Făcui o primire cuviincioasă seniorului Condoidis şi, trecând imediat la motivul pentru care voiserăm să i-l trimit îndărăt pe fiul său:. „în ce situaţie ne-ai pus, îi spusei, şi, dacă din întâmplare n-aş fi descoperit intenţiile lui Synese, cu ce păcat ne-ai fi încărcat? E hotărât să se căsătorească cu Theophe. Rămâne de văzut dacă şi domnia-ta îngădui această căsătorie/I Bătrânul păru puţin descumpănit. Dar,

revenindu-şi îndată, îmi mulţumi de-a fi stăvilit imprudentele înclinări ale fiului său. „I-am hărăzit, adăugă el, o partidă mai potrivită pentru viitorul lui decât o fată al cărei unic merit este cinstea protecţiei domniei-tale.” Insistai arătându-i că s-ar putea să nu fie întotdeauna în măsură să se opună pasiunii înflăcărate a unui tânăr. Îmi răspunse cu răceală că avea mijloace’ sigure pentru aceasta şi, dând o altă orientare conversaţiei noastre, vicleanul grec evită timp de mai bine de o oră toate eforturile pe care le făcui spre a-l readuce la chestiune. În fine, luându-şi cu multă politeţe rămas bun de la mine, îi porunci fiului său să-l urmeze şi luară amândoi drumul îndărăt spre Constantinopole.

Abia câteva zile mai târziu, mirat de-a nu fi auzit nimic despre Synese, curiozitatea mă împinse să trimit pe unul dintre slujitori la Constantinopole cu ordinul de a se informa de starea rănii lui. Tatăl său, ştiind că era trimis de mine, îmi mulţumi pentru interesul arătat şi adăugă cu şiretenie că puteam fi iară grijă de aici înainte pentru căsătoria fiului său, pentru că, trimiţindu-l în Moreea sub pază bună, era sigur că nu va putea fugi cu uşurinţă din locul în care orânduise să fie închis. Soarta lui m-a înduioşat. Theophe arătă şi ea aceeaşi compasiune. Şi, cum nu ascunseserăm această veste nimănui, cavalerul, mai impresionat decât aş fi putut să-mi închipui de nenorocirea prietenului său, luă o hotărâre pe care ne-o tăinui cu grijă. Sub pretextul că se duce la Ragusa pentru a-şi lua banii de la bancă, întreprinse eliberarea lui Synese din închisoare, iar pericolele în care, din prietenie, se lăsă târât vor arăta cât de nobil îi era caracterul.

Nu-i ascunsei lui Theophe noile eforturi pe oare le făcuserăm pentru a zdruncina hotărârea tatălui ei. Se necăji de insuccesul demersurilor mele, dar nu peste măsură, şi fui încântat s-o aud spunând că, dată fiind bunătatea pe care i-o arătam, nimeni n-ar putea zice vreodată că n-are tată. Ce n-a? îi răspuns acestui afectuos semn de recunoştinţă, dacă ar fi fost să dau frâu liber inimii mele?

Dar, credincios hotărârii luate, mă rezumai la limbajul dragostei părinteşti şi o asigurai că-mi va ţine întotdeauna loc de fiică. Un eveniment care veni să tulbure în acelaşi timp Constantinopol ul şi toate ţinuturile învecinate sfârşi prin a mă face să înţeleg cât îi eram de drag adorabilei Theophe. Se răspândi o boală contagioasă, căreia multă vreme nu i se găsi leacul. Mă îmbolnăvii şi eu. Prima mea grijă fu să mă instalez într-un pavilion din grădină, unde nu acceptai lângă mine decât pe medic şi pe feciorul meu. Această precauţie, dictată de caritate, era, de altfel, şi una de prudenţă, pentru că nu mi-aş fi putut scăpa casa de această boală o dată ce s-ar fi transmis slugilor mele. Nici acest ordin, care o privea în special pe Theophe, şi nici teama nu o putură împiedica să mă urmeze. Întră în pavilion cu toată opreliştea, şi nimic nu fu în măsură să-i domolească o clipă zelul. Se îmbolnăvi şi ea. Insistenţele, rugăminţile, reproşurile mele nu fură în stare s-o determine să plece. I se instală un pat în anticamera mea, de unde, cu toată gravitatea bolii ei, nu încetă să fie mereu atentă la starea mea.

Câte sentimente nu-mi umplură sufletul după însănătoşirea noastră! Selictarul, care fusese informat de boala mea, veni să mă vadă îndată ce socoti că o poate face fără a fi inoportun. Inima nu-i dădea pace. Timpul pe care-l petrecuse fără a veni la Oru îl folosise spre a combate o pasiune ale cărei roade începea să înţeleagă că nu le va culege niciodată. Dar nu fu în stare să asculte relatarea mea despre îngrijirile afectuoase pe care mi le dăduse Theophe fără să arate, prin stânjeneala şi prin roşeaţa sa, o gelozie pe care n-o mai simţise încă. Se agită cu nerăbdare tot timpul cât mai dură convorbirea noastră. Şi când sosi vremea să se retragă nu consideră că sănătatea mea şubredă mă îndreptăţea să nu-mi părăsesc apartamentul; îmi ceru să-l însoţesc în grădină. Nu mă lăsai rugat. După câţiva paşi în tăcere: „Mi se deschid ochii, îmi spuse cu un ton minios, şi mi-e ciudă că i-am ţinut închişi atâta vreme. E lesne unui francez, adăugă el ironic, să

păcălească un turc.” Mărturisesc că, aşteptându-mă mai puţin decât la orice la această bruscă ieşire şi negândindu-mă, în satisfacţia cu care mă lăudaserăm despre îngrijirile date de Theophe, decât să pun în evidenţă bunătatea firii ei, căutai o clipă cuvintele cu care să mă apăr. Totuşi, fie că o oarecare stăpânire de sine înnăscută mă ajută să nu mă las orbit de resentiment, fie că slăbiciunea datorită bolii mă făcea să judec mai bine, dădui orgoliosului Selictar un răspuns mai mult ferm şi modest decât jignitor. „Francezii (pentru că îmi pun neamul înaintea interesului meu, îi spusei) sunt puţin deprinşi cu şiretenia şi caută căi mai potrivite pentru a obţine ceea ce doresc. În ceea ce mă priveşte pe mine, care niciodată nu m-am gândit să te îmbrobodesc, nu-mi pare rău de ce vezi, şi-ţi atrag doar atenţia că ochii te înşală dacă te fac să te îndoieşti de prietenia şi buna mea credinţă.Îl Aceste vorbe potoliră mânia Selictarului fără a-l împăca însă cu totul. „Cum adică? îmi spuse, n-ai afirmat domnia-ta că eşti cu Theophe doar în relaţii de prietenie şi că nu te interesezi de ea decât din genefbzitate?” îl întrerupsei cu răceală: „Nu te-am înşelat când ţi-am spus aceste vorbe; acesta a fost la început sentimentul meu, şi n-aş fi prea încântat de inima mea dacă ar fi nutrit altul la început. Dar, pentru că insişti să-ţi explic ce se întâmplă în sufletul meu, îţi mărturisesc că o iubesc pe Theophe şi că nu m-am putut apăra cu mai mult succes decât domnia-ta de farmecul ei. Totuşi, adaug acestei mărturisiri doar’âmprejurări care ar trebui să te împace: nu aveam pentru ea aceste sentimente când am scos-o din haremul lui Şeriber, şi nu-mi e mai de folos decât domniei-tale faptul că le-am dobândit de-atunci încoace. Iată, reluai cu mai puţină mândrie decât politeţe, ceea ce cred de natură să dea satisfacţie unui om pe care-l preţuiesc şi care mi-e drag.”

Selictarul se lăsă pradă în acest timp celor mai întunecate gânduri şi, evocând tot ce remarcase în relaţiile noastre de când o primiserăm pe Theophe din mâinile sale, desigur că nu s-ar fi abţinut să împroaşte cu veninul inimii

lui cele mai neînsemnate fapte ce i s-ar fi părut îndoielnice. Dar neputându-mi reproşa decât nevinovata mărturisire a îngrijirilor primite din partea acestei fermecătoare fete, înţelese, în cele din urmă, că nu m-aş fi lăudat cu atâta imprudenţă dacă aş fi crezut că acestea se datoresc dragostei. Acest gând nu-i aduse tihnă şi bucurie; dar liniştind cel puţin pornirile sale sumbre, îi îngădui să se despartă de mine fără ură şi fără mânie. „Nu vei fi uitat, poate, îmi spuse el' plecând, că ţi-am sacrificat dragostea mea când am socotit că am, din prietenie, această obligaţie. Vom vedea dacă am înţeles bine ideile domnieitale, şi care e acea deosebire, pe care mi-ai lăudat-o, între moravurile voastre şi ale noastre/* Nu-mi dădu răgaz să răspund.

Această întâmplare mă făcu să cercetez din nou ce reproşuri aveam a-mi face dinspre partea dragostei sau a prieteniei. Singurul caz în care mi se părea că le-aşfi meritat pe cele ale Selictarului ar fi fost acela al unei dragoste împărtăşite, care ar fi făcut ca rivalitatea mea să ştirbească dragostea ce-ar fi putut-o eâştiga el. Dar de când o iubeam pe Theophe, nici măcar nu-mi trecuse prin minte să mă pun în valoare în dauna rivalului meu. Eram sigur, din ceea ce-mi spusese chiar ea, că nu se simţea atrasă de Selictar, şi că acest obstacol, pe care*el mă acuza a nu-l fi respectat, era tocmai singurul împotriva căruia nu avuseserăm a lupta. De altfel, având eu însumi atâtea motive să-mi deplâng soarta, eram probabil mai puţin sensibil la necazurile altora, şi preferai să râd de suferinţa lui pentru a o uşura pe a mea. Mă întorsei în această dispoziţie la Theophe şi o întrebai în glumă ce credea despre Selictar care mă bănuia de fi iubit de ea şi mă considera vinovat pentru o fericire de care eram aşa de departe. Maria Rezati, al cărei ataşament pentru prietenia ei sporea pe fiecare zi, învăţase prea multe de la viaţa pe care o dusese pentru a nu pricepe îndată ce sentimente mă însufleţeau. Fiind tot timpul în preajma lui Theophe, avu iscusinţa de-a o îndemna la confidenţe care, în scurt timp, îi

dădură o mare influenţă asupra ei. Îi arătă că nu era destul de conştientă de preţul a ceea ce nesocotea şi că o femeie cu atâtea însuşiri se putea bucura de cele mai mari foloase de pe urma unei pasiuni atât de puternice ca a mea. În fine, încercând să-i sporească ambiţiile, îi ceru să se gândească la faptul că nu eram căsătorit; că nu era nimic mai obişnui* în ţările creştine decât ca o femeie să ajungă la o situaţie înaltă printr-o căsătorie norocoasă; că, datorită concepţiei generoase care mă făcea să privesc aventurile ei anterioare drept nedreptăţi ale sorţii, nu voi lua probabil în considerare decât comportarea pe care o avusese de când fusese eliberată, şi că, la depărtarea la care mă aflam de patrie, nu voi accepta ca sfătuitor decât inima mea. Îi repetă de o mie de ori aceste vorbe, cu un fel de nemulţumire de a o vedea că le primeşte cu prea multă răceală; şi, neputând scoate de la ea decât răspunsuri rezervate, care vădeau un suflet ce renunţase la ambiţii, o asigură că, în pofida ei şi doar datorită zelului prieteniei, avea să mi se adreseze mie pentru a mă decide treptat să mă ocup de binele şi fericirea prietenei sale. În zadar se opuse Theophe invocând cele mai temeinice motive; rezistenţa ei fu considerată teamă şi slăbiciune.

Fu din cale-afară de stingherită. În -afara felului ei de a gândi, care o îndepărta cu totul de orice idee de avere şi de rang social, se temea de părerea pe care aveam să mi-o fac despre vanitatea şi îndrăzneala ei. După noi eforturi zadarnice spre a o face pe prietena ei să-şi schimbe hotărârea. Se decise să mă prevină ea însăşi asupra unei discuţii care, în cel mai bun caz, risca s-o ducă la pierderea respectului şi a afecţiunii mele. Dar, după o luptă îndelungată împotriva timidităţii, se dădu bătută, şi singura soluţie pe care o găsi fu aceea de a se folosi de un călugăr grec, care slujea într-o bisericuţă aflată la două mile de Oru şi cu care stabilise o oarecare relaţie. Acest om de treabă acceptă bucuros însărcinârea ei. Mi-o transmise pe un ton glumeţ; şi, necontenind să-şi arate marea admiraţie pe care o avea pentru o fată atât de deosebită, mă întrebă dacă mi

se pare că ar exista o foarte mare diferenţă între această sfiiciune virtuoasă şi cea care-l mâna pe un modest călugăr să se ascundă pentru a evita demnităţile ecleziastice. Râsei de comparaţia lui. Cu ceva mai multă experienţă decât el în ceea ce priveşte vanitatea şi viclenia femeilor, oricare alta decât Theophe mi-ar fi fost suspectă şi aş fi privit, poate, această aparenţă de modestie ca pe un şiretlic, pentru a-mi face cunoscute pretenţiile ei. Dar ar fi însemnat să-i aduc cea mai mare ofensă posibilă. „Theophe nu avea nevoie de această precauţie, îi răspunsei călugărului, pentru a mă face să-i înţeleg cum se cuvine sentimentele, şi spune-i, te rog, că dacă mi-ar fi cu putinţă n-aş întârzia defel să-i prezint toate omagiile la care e îndreptăţită.” Era singurul răspuns convenabil în situaţia mea. Pot oare îndrăzni să mărturisesc că era cu mult mai rezervat decât adevăratele mele dorinţe?

Nu neglijai să-i spun lui Theophe aceleaşi vorbe şi fui aproape nevoit s-o urmăresc pentru a găsi prilejul să-i vorbesc fără martori. Îmi curmaserăm vizitele pe care i le făceam singur în apartamentul ei. N-o mai pofteam la plimbări în grădină. Ajunseserăm să mă tem de ea în aşa măsură încât nu mă mai apropiam de ea fără să simt un fior. Şi cu toate acestea, cele mai plăcute clipe ale vieţii mele erau cele în care o vedeam. Purtam peste tot cu mine imaginea ei şi-mi ena ruşine uneori să constat că în toiul celor mai serioase ocupaţii nu puteam înlătura amintirile care mă asaltau fără încetare. Cunoştinţa cu călugărul, pe care mi-o prilej uise, mă antrenă într-o serie de plimbări ce nu erau, poate, cele mai potrivite cu purtarea reclamată de funcţia mea; dar îmi era de ajuns s-o însoţesc pe Theophe şi nu mă interesa decât plăcerea de-a fi împreună cu ea. N-am putut uita totuşi împrejurările primei vizite pe care o făcurăm călugărului. Nu era, la drept vorbind, decât un preot, respectabil datorită vârstei lui şi consideraţiei pe care şi-o câştigase din partea tuturor grecilor. Veniturile i se înmulţiseră prin economii, iar darurile pe care le primea de la cei de-o credinţă cu el erau suficiente pentru a-i înlesni o

viaţă uşoară şi comodă. Ignoranţa în care se complăcuse până la vârsta de şaptezeci de ani nu-l împiedica să aibă o bibliotecă pe care o considera ca pe cea mai de preţ podoabă a casei lui. Acesta fu locul în care mă pofti, din pricina bunei păreri pe care o au grecii despre cultura francezilor. Dar, în vreme ce eu mă aşteptam să-l văd desfăşurându-şi bogăţiile literare, fui surprins să constat că îşi îndreaptă în primul rând atenţia asupra unui jilţ vechi pe care mi-l arătă într-un colţ. „De câţi ani credeţi că nu şi-a schimbat locul acest jilţ? De treizeci şi cinci de ani. Pentru că sunt treizeci şi cinci de ani de când am această funcţie şi bag sama că nimeni nu s-a slujit vreodată de el.” Părea că fusese respectat până şi praful care-l acoperea. Dar, aruncându-mi totodată ochii asupra cărţilor care se aflau alături, îmi dădui seama că nu erau mai puţin prăfuite. Această remarcă îmi stâmi o idee năstruşnică, aceea de a măsura grosimea prafului aşezat pe cărţi şi pe jilţ; şi, constatând că era aproape aceeaşi, îi spusei călugărului că pariez că în cei treizeci şi cinci de ani jilţul’nu fusese mai neclintit decât cărţile. Nu pricepu prea uşor ideea mea, deşi privise cu mare atenţie la ce făceam; şi crezu, admirându-mi ştiinţa, că aveam un talent neobişnuit de a descoperi adevărul.

Fusese însurat de trei ori, deşi legile bisericii greceşti interzic preoţilor a doua căsătorie. Motivul de care se prevalase pentru a obţine această dispensă fusese că nu avusese copii din primele două căsătorii şi că, unul din ţelurile căsătoriei fiind acela de a contribui la înmulţirea societăţii, trebuia să-şi ia atâtea noi neveste câte pierdea pentru a îndeplini scopul unei vocaţii legitime. Sinodul grec se lăsase convins de un raţionament atât de ciudat, şi călugărul, care n-o făcuse pe cea de-a treia nevastă mai fecundă decât pe celelalte două, era necăjit de a nu-şi fi dat seama că era atât de puţin apt; pentru căsătorie, sau de a nu-şi fi îndeplinit mai bine îndatoririle faţă de aceasta. Atât de neînvăţaţi sunt capii unei bisericii destul de numeroase, măcar că nu chiar pe atât de numeroasă pe cât le place s-o

creadă. Am observat că există atâta diversitate în normele lor, încât nu-i mai prea uneşte decât calitatea de creştini şi uşurinţa pe care o au de a-şi trece unul altuia cu vederea păcatele.

Maria Rezati nu uitase promisiunea făcută lui Theophe; grija cu care fuseserăm prevenit mă făcu să urmăresc cu mare plăcere toate nuanţele meşteşugului cu care o femeie tinde să-şi atingă scopul. Plictisit însă, până la urmă, de o manevră al cărei, dedesubt îmi era limpede, şi profitând de ocazia oferită de acest demers pentru a-i face cunoscut lui Theophe ceea ce nu mă mai încumetam să-i spun de-a dreptul, o asigurai că poate să fie tot atât de convinsă ca şi prietena ei că sentimentele mele nu se vor schimba niciodată. E e promisiune pe care am ţinut-o cu sfinţenie. Raţiunea îmi dicta încă să mă mărginesc la atâta. Dar nu-mi qădeam seama cât trebuia să mă tem de slăbiciunea mea.

Trecuseră cam. Şase săptămâni de la plecarea cavalerului sicilian când Maria Rezati primi de la el o scrisoare prin care-i spunea că prietenia pentru Synese Condoidis îl ajutase să mtrângă o mulţime de piedici şi că tânărul grec, cart nu mai avea deloc a se teme de mânia tatălui său de când era îndeajuns de liber spre a spera să se poată apăra de ea, era dispus mai mult ca oricând să le acorde un, adăpost într-un loc care-i revenea prin moştenire de la mama sa. Adăuga că se bizuiau pe ea pentru a o decide pe Theophe să vină să locuiască cu ei şi că, dacă ea nu o convinsese încă de acest lucru, Synese era hotărât să se întoarcă la Constantinopole pentru, a o ruga el însuşi să accepte. Nimeni nu părea preocupat de consimţământul mau şi avui satisfacţia să-mi zic că aveau păreri foarte bune despre relaţiile mele cu Theophe, de vreme ce mă credeau capabil să rămân indiferent la plecarea ei. Se feriseră însă cu grijă să-şi arate în scrisoare toate intenţiile. Presupunând că ar * fi întâmpinat vreun obstacol din partea lui Theophe sau din partea mea, erau hotărâţi să nu-şi cruţe nici curajul, nici dibăcia pentru a o scoate din mâinile mele.

Isprava pe care tocmai o făptuiseră îi stimula fără îndoială să purceadă la fapte noi. Nu erau lăsaţi în pace la Acade decât graţie indulgenţei guvernatorului şi faptului că acesta închisese ochii asupra unei temerităţi pentru care ar fi fost în drept să-i pedepsească. Synese, închis din porunca tatălui său într-un vechi turn care constituia corpul principal al castelului lor, nu ştia cât va dura captivitatea lui şi nu vedea nicio posibilitate de a ieşi de acolo prin propriile sale mijloace. Paza era formată doar dintr-un mic număr de slujitori, pe care cavalerul i-ar fi putut cumpăra dacă ar fi fost mai bogat; dar acesta, plecând cu mica sumă de bani pe care i-o împrumutaserăm pentru călătorie, nu avusese alte mijloace de a-şi elibera prietenul * decât şiretenia sau forţa. Vorbea prost greaca şi turca şi aceasta fu o piedică în plus, pe care niciodată n-am înţeles cum a putut-o înfrânge. N-ar fi avut poate atâta îndrăzneală dacă şi-ar fi dat seama de toate dificultăţile întreprinderii; căci jumătate din cutezători reuşesc numai pentru că ignoră pericolul. Ajunsese singur la Acade. Se instalase în vecinătatea castelului lui Condoidis, care nu era departe de această localitate. Îi trebuiră câteva zile ca să afle locul în care fusese închis Synese şi ca să-i cerceteze rosturile. Nici vorbă să-i poată forţa poarta, de care nici nu se putu apropia cu uşurinţă. Dar folosind un fier pe care-l înroşi în foc, reuşi în decurs de o noapte să ardă capătul exterior al unei bârne groase care traversa turnul; şi, fie că începuse treaba având informaţii sigure, fie că-l ajutase norocul, s-a întâmplat ca locul în care lucrase el să corespundă cu camera lui Synese.. O dată începută această spărtură, nimic nu fu mai lesne decât să înlăture pietrele vecine şi să străpungă toată grosimea zidului. Nu spera mai mult decât să se poată face auzit de prietenul său, căci o singură noapte nu era de ajuns pentru a-i deschide o trecere, iar lumina zilei l-ar fi dat de gol dacă stricăciunile ar fi fost prea mari. Dar după ce Synese îl recunoscu, cavalerul îi spuse în ce scop venise şi ce făcuse până atunci pentru eliberarea lui. După ce se sfătuiră amândoi, hotărâră să se vadă în

fiecare noapte, iar Synese, repetând celor care-l slujeau tot ce afla din aceste conversaţii, să-şi facă reputaţia de-a avea un duh protector care-l ţinea la curent cu tot ce se întâmpla în împărăţie. Într-adevăr, această năzdrăvănie se răspândi curând nu numai la Acade, dar şi în toate oraşele vecine, iar cei doi tineri se amuzară o vreme de credulitatea oamenilor.

Îşi închipuiseră, pe bună dreptate, că o ştire atât de neobişnuită avea să stârnească multă curiozitate în jurul cazului lui Synese şi că ajutorul turcilor, care sunt foarte superstiţioşi, îi va fi de folos spre a se elibera. Dar, deşi guvernatorul din Acade se arătă el însuşi minunat de ceea ce i se povestea, nu păru dispus să nesocotească autoritatea părintească, punând pe fiu în libertate împotriva voinţei tatălui său. Astfel că, nedobândind câştig de cauză. De pe urma şireteniei, cavalerul recurse la forţă. Găsi mijlocul de a-i strecura lui Synese o sabie şi intrând în relaţii, de când locuia în apropiere, cu unii dintre slujitorii castelului, profită de momentul în care Synese era vizitat în închisoare pentru a-l sprijini pe acesta cu atâta forţă, încât întregul personal al casei lui Condoidis, atras de zarvă, nu putu împiedica fuga lor. Avură imprudenţa de a face ei înşişi publică isprava, fără a ţine seamă de faptul că riscau să fie de două ori pedepsiţi, şi pentru a fi dat o aparenţă mistică informaţiilor lui Synese, şi pentru a fi recurs la arme; două cutezanţe care sunt rareori iertate de turci. Dar guvernatorul din Acade, aflând de motivele pentru care fusese închis Synese, socoti severitatea tatălui excesivă şi se hotărî fără greutate să uite o faptă care făcea cinste prieteniei.

Cavalerul îi scrisese Mariei Rezati chiar în primul moment al izbânzii lor. Adăugase că plecau împreună la Ragusa, unde Synese dorea să-şi însoţească prietenul, şi că vor lua alte măsuri în funcţie de răspunsul lui Theophe,.pe care contau să-l găsească la întoarcere. Termenii acestei scrisori erau atât de cumpătaţi încât Maria nu ezită să ne-o arate. Această francheţe mă convinse cel puţin că nu-i puteam

reproşa intenţii rele. Nu aşteptase până atunci pentru a-i vorbi lui Theophe; sau, mai bine zis, încercase, încă de la zămislirea acestui plan, să-i iscodească intenţiile şi, aflând că Theophe nu era dispusă să se stabilească decât într-o ţară creştină, aproape că renunţase şi ea la speranţele ei, după ce aflase de captivitatea lui Synese. Văzând însă că se redeschid căi pe care ea le crezuse închise, şi judecând' după purtarea mea, la care era mereu martoră, că o lăsam pe Theophe stăpână pe destinul său, era într-adevăr foarte departe de a dori să mă supere sau de a bănui că m-ar putea necăji arătându-mi scrisoarea cavalerului.

Cu toate acestea, o pornire a inimii, care înfrânse dintr-odată modul meu stăpânit de a fi, mă făcu să reacţionez la această veste cu mai multă supărare decât s-ar fi cuvenit să-i arăt unei femei. Tratai proiectul lor de a se stabili acolo ca pe o aventură libertină, care se potrivea foarte bine eu pasul greşit pe care-l făcuse Maria Rezati fugind din casa tatălui ei, dar care nu putea fi socotit decât ca o propunere dezonorantă în cazul unei fete atât de rezonabile ca Theophe. Mersei până la a da numele de trădare şi de ingratitudine planului care se pusese la cale în casa mea. „I-am iertat-o, îi spusei, lui Synese, ale cărui ţeluri mi s-au părut atunci la fel de nebuneşti ca şi cele pentru care pe drept l-a pedepsit tatăl său, şi n-am vrut să sporesc cu reproşuri nefericirea ce şi-o atrăsese asupră-şi în casa mea. Dar n-o pot trece uşor cu vederea unei femei de la care aş fi în drept să aştept oarecare recunoştinţă şi ataşament."

Dacă aceste mustrări au fost prea dure, efectul lor a fost de asemenea nemăsurat. Ele, îi stârniră Mariei Rezati o ură împotriva mea defel compatibilă cu binele ce-i făcuserăm. Ştiu că a aminti cuiva binele pe care i l-ai făcut trece drept o ofensă. Dar în vorbele mele nu-şi făcuse loc nimic prea umilitor, şi îndrăznesc să adaug că excesul de delicateţe nu era la locul lui cu o femeie care ieşise dintr-un harem, după ce-şi abandonase patria plecând cu un cavaler de Malta, şi pe care, dacă este să fiu drept, n-ar fi trebuit s-o accept un timp atât de îndelungat nici în casa mea de la

Constantinopole, nici în cea de la ţară. Theophe nu ezită să-i răspundă într-un chip foarte potrivit să-mi potolească tulburarea. E atât de puţin credibil, îi spuse ea, planul cu care se iluzionau ei, încât o surprindea că puteau să-l propună cu seriozitate. Chiar lăsând deoparte faptul că superficialitatea celor doi ţineri nu promitea prea multă consecvenţă în ceea ce întreprindeau, nu era nicio îndoială că seniorul Condoidis avea să zădărnicească repede un proiect alcătuit fără asentimentul lui. În ceea ce-o privea pe ea, căreia i se făcea cinstea de a i se cere să participe, nu înţelegea cu ce titlu ar fi făcut-o, căci simţea tot atâta aversiune pentru cel pe care Synese părea să i-l ofere, câtă indiferenţă avea pentru cel *pi* care tatăl său se încăpăţâna să i-l refuze. Cuvintele ei avură darul să mă liniştească. Totuşi, cum acelaşi sentiment de îngrijorare mă făcea să mă tem ca nu cumva sfaturile Mariei Rezati să producă o mai adâncă impresie în absenţa mea, hotărâi să-i pun acesteia la îndemână mijloacele de a se duce la iubitul ei. Fui informat că peste câteva zile un vas pleca spre Lepanto. Ll rugai pe căpitan să ia în grija lui o doamnă ale cărei interese o chemau în Moreea, iar ei îi dădui pe unul dintre oamenii mei s-o însoţească. Despărţirea noastră se petrecu într-o atmosferă atât de rece, încât socotii că aveam puţin temei să mă mai bizui de aici înainte pe prietenia Mariei Rezati. Nici Theophe care, în urma repetatelor indiscreţii, se îndepărtase mult de ea, nu prea regretă plecarea ei. Dar eram, şi eu şi ea, la fel de departe de a ne aştepta la fapte inspirate de ură.

Avui parte, după plecarea ei, de o tihnă pe care demult n-o mai gustaserăm; şi, fără să-mi modific atitudinea pe care eram decis s-o păstrez toată viaţa faţă de Theophe, simpla plăcere de a mă afla mai nestingherit în apropierea ei îmi ţinea loc de toate desfătările iubirii în care nu-mi mai venea să cred. Selictarul părea a fi renunţat la orice pretenţie. Aceasta mă costase până la urmă prietenia lui, căci nu mai apăruse la Oru de când cu boala mea şi, dacă aveam prilejul să-l văd în timpul frecventelor mele drumuri

la Constantinopole, nu mai găseam la el nicio urmă din acea afecţiune caldă cu care se grăbea de fiecare dată să mă salute şi să mă întâmpine. Eu nu-mi schimbai totuşi întru nimic atitudinea faţă de el. Dar, după ce mă tratã câteva săptămâni răceală, păru ofensat să mă vadă că rămân indiferent la ea şi aflai că se plinsese cu multă amărăciune de purtarea mea. Mă văzui atunci dator să-i cer explicaţii cu privire la reproşurile sale. Această conversaţie fu la început destul de aprinsă pentru a-mi stârni teama de urmări neplăcute. Mă socoteam jignit de anume afirmaţii în care, după cum aflaserăm, nu mă cruţase, şi ştiam în ce măsură stăpânirea de sine şi tăcerea sunt compatibile cu onoarea. Selictarul dezminţi însă relatarea care mi se făcuse. Îmi promise chiar că îl va obliga pe cel care-i făcuse asemenea deserviciu să se retracteze. Dar, fără să devină mai concesiv înceea ce-o privea pe Theophe, îmi reproşă, cu aceeaşi iritare pe care o avusese la Oru, că şi-a sacrificat dragostea pentru mine. Eram satisfăcut în ceea ce mă privea; de aceea, redobândindu-mi toată simpatia pe care i-o purtaserăm, mă străduii să-l determin şi pe. El să revină la vechile păreri pe care le avusese despre buna mea credinţă. După ce îi mărturisii încă o dată sentimentele mele pentru Theophe, îl asigurai, în forma cea mai convingătoare, pentru un turc, că nu numai că nu eram mai norocos decât el, dar că nici nu căutam să fiu. De-ar fi avut răspunsul dinainte pregătit, n-ar fi fost mai prompt. „îi doreşti cel puţin fericirea”, îmi spuse el, privindu-mă fix. „Da”, răspunsei fără şovăială. „Ei bine, reluă, dacă Theophe este aşa cum ai primit-o de la mine atunci când a ieşit din haremul lui Şeriber, eu sunt decis să mă căsătoresc cu ea. Îl cunosc pe tatăl ei, continuă el. Am obţinut ca el s-o recunoască, dar cu această condiţie; s-a lăsat ademenit de promisiunea unei sume de bani. Pe care am intenţia să i-o plătesc întocmai. Dar în clipa când eram gata să trec la aducerea la îndeplinire a unui proiect care mi-a cerut o trudă enormă, m-am văzut reţinut de îndoieli neîndurătoare pe care nu le-am putut depăşi. Mi-ai răsuflat prea multă

sensibilitate. Conversaţia şi concepţiile domniei-tale au făcut din mine un francez. Nu m-am putut decide să constrâng o femeie a cărei inimă credeam că aparţine altuia. Cât am suferit! Totuşi, dacă onoarea domniei-tale îmi garantează ceea ce mi-ai spus acum, hotărârea mea redevine actuală. Cunoşti obiceiurile noastre. Voi face din Theophe soţia mea, cu toate drepturile şi onorurile pe care această calitate i le conferă."

Puţine surprize ar fi putut să-mi pară atât de cumplite.' Onoarea pe care mi-o puseserăm în joc, nefericita mea» pasiune care nu înceta să dăinuie, o mie de gânduri care se transformau în tot atâtea săgeţi ascuţite ce-mi torturau sufletul şi-mi sfâşiau inima mă făcură să resimt într-o clipă mai multă amărăciune decât încercaserăm vreodată în toată viaţa mea. Selictarul îmi observă suferinţa. „Ah, strigă el, citesc pe chipul domniei-tale tocmai lucrul de care mă temeam." însemna a-mi da de înţeles că punea la îndoială cinstea mea. „Nu, îi spusei, nu e cazul să mă ofensezi cu neîncrederea domniei-tale. Dar, aşa cum cunosc legile şi obiceiurile voastre, nu trebuie oare să-ţi reamintesc, sau să-ţi fac cunoscut, că Theophe este creştină? Cum se face că tatăl său a putut uita aceasta? Recunosc că a fost crescută în obiceiurile voastre şi că, de când se află la mine, am manifestat prea puţin interes pentru ceea ce gândeşte în privinţa religiei; dar e în relaţii cu un preot, pe care-l primeşte ades, şi, cu toate că până acum n-am văzut-o dedându-se la practici care să ţină de credinţa domniei-tale sau de a noastră, cred că are pentru creştinism o predispoziţie care-i vine prin sânge, sau cel puţin prin conştiinţa de patrie pe care a avut-o întotdeauna." Surprins de această obiecţie, Selictarul îşi răspunse că însuşi Condoidis o credea musulmană. Adăugă alte motive pentru care spera că, orice religie ar fi avut, nu va face mai multe dificultăţi decât majoritatea celorlalte femei care, în Turcia, nu se lasă rugate pentru a îmbrăţişa religia stăpânilor sau soţilor lor. Avui vreme să-mi revin în timpul acestui raţionament şi, înţelegând că nu de la mine trebuiau să

vină obiecţiile, îi spusei, în cele din urmă, că er inutil să discutăm despre dificultăţile privind un fapt ce putea fi lămurit încă de la prima vizită pe care i-o va face lui Theophe. Urmăream cu acest răspuns două scopuri: unul, de a evita să mă însărcineze pe mine cu propunerile lui; celălalt, de a pune cât mai repede capăt unei noi suferinţe pe care tărăgănarea şi îndoiala mi-ar fi făcut-o cu mult mai greu de suportat.

Cert e că nu-mi trecuse încă prin minte că Theophe ar fi putut avea vreodată cu mine altfel de legături decât de dragoste; şi, presupunând că s-ar fi lăsat orbită de onoarea de a deveni una dintre primele femei ale Imperiului otoman, mă simţeam în stare să-mi sacrific întreaga dragoste pentru viitorul ei. Aş fi privit cu gelozie fericirea Selictarului; dar nu i-aş fi tulburat-o, chiar de m-ar fi costat o suferinţă cu mult mai mare; şi poate că aş fi contribuit prin sacrificiul meu la ridicarea singurei femei pe care o iubeam. Cu toate acestea, după ce mă despărţii de* Selictar, care-mi promisese să mă revadă seara la Oru, nu găsii nimic mai grabnic de făcut decât să mă întorc acasă. Voiam să aflu fără întârziere cum va primi Theophe aceste propuneri. „Ai să cunoşti acum natura sentimentelor mele, îi spusei. Selictarul vrea să se căsătorească cu tine şi, departe de a mă opune proiectului lui, sunt gata să încurajez tot ceea ce poate să-ţi asigure în viitor fericirea.” Primi aceste vorbe cu atât de puţină emoţie, încât înţelesei îndată care avea să-i fie răspunsul. „Departe de a mă ajuta să fiu fericită, îmi pregăteşti alte nenorociri, îmi spuse ea, cu aceste oferte pe care prevăd că nu le voi putea refuza fără a-l ofensa pe Selictar. Oare de la domnia-ta trebuia să aud o atât de odioasă propunere? Nu ai pentru mine atâta prietenie cât am sperat eu, sau n-am izbutit eu să te conving de sentimentele mele?”

Încântat peste măsură de un reproş atât de plăcut inimii mele, şi tot atât de simţitor la ceea ce mi se părea a vedea în el favorabil dragostei mele, insistai asupra propunerii Selictarului din simpla plăcere de a auzi din nou ceea ce-mi

umpluse sufletul de bucurie şi de admiraţie. „Dar te-ai gândit că Selictarul este unul dintre primii seniori ai împărăţiei, că bogăţiile lui sunt nesfârşite, că propunerea pe care o asculţi cu răceală ar fi primită cu nespusă bucurie de orice femeie din lume şi că este dintre cei care primesc de soţie pe surorile şi fiicele Sultanului? Te-ai gândit, în fine, că e un bărbat care te iubeşte demult, care adaugă dragostei lui mult respect şi care îşi propune să se poarte cu tine în altfel decât o fac turcii cu femeile lor?” Mă întrerupse. „Nu mă gândesc la nimic, îmi spuse, pentru că nimic nu mă interesează în afara dorinţei de a trăi liniştită sub protecţia pe care mi-o acorzi şi pentru că nu aspir la altă fericire.” După atâtea promisiuni prin care mă legaserăm să tac, nu-mi mai era îngăduit să-mi manifest bucuria; dar ceea ce se petrecea în străfundul sufletului meu depăşea tot ce am povestit până acum despre sentimentele mele.

Selictarul veni într-adevăr seara la Oru. Mă întrebă grăbit dacă îi spuseserăm ceva lui Theophe despre proiectul lui. Nu putui ascunde că încercaserăm să-idau câteva lămuriri, care nu fuseseră primite atât de favorabil pe cât părea că o doreşte el. „Dar poate că domnia-ta vei avea mai mult noroc, adăugai, şi sunt de părere să nu amâni explicaţia.” Dădeam acest sfat cu o bucurie vicleană. Ardeam de nerăbdare să văd punându-se capăt inoportunităţilor lui cu un refuz care să-i răpească orice fel de speranţă, dai’ mai ales să mă bucur pe deplin de triumful meu, văzându-mi rivalul umilit. Era singura satisfacţie pe care pasiunea mea o mai putea spera, şi nicicând nu mă lăsaserăm mai cu plăcere în voia ei. Îl condusei pe Selictar în apartamentul lui Theophe. Îi spuse de ce venise. Cum avusese timp să se gândească la răspuns, Theophe avu grijă să nu-l formuleze în vreun fel umilitor pentru el; dar refuzul păru atât de ferm şi motivele pe care le invocă fură exprimate cu atâta forţă, încât nu mă mai îndoii că ajunsese şi el pe dată la aceeaşi concluzie ca şi mine. De aceea nu insistă. Se sculă fără un cuvânt şi ieşirăm împreună; cu un aer mai degrabă iritat

decât întristat, îmi spuse de mai multe ori: „Ţi-ai fi putut închipui una ca asta? Trebuia oare să mă aştept la aşa ceva?” Şi, când fu gata de plecare după ce refuzase invitaţia de a rămâne peste noapte la mine, adăugă îmbrăţişându-mă: „Să rămânem prieteni. Eram hotărât să fac o nebunie; dar trebuie să recunoşti că cea la care ai fost martor o întrece cu mult pe a mea.” Decepţia sa continuă să se manifeste până şi în trăsură; plecând, îl văzui ridicându-şi mâinile şi împreunându-şi-le cu un gest care mi se păru a exprima tot atâta ruşine câtă durere şi uimire. În pofida gândurilor pe care le-am mărturisit, ţineam la el îndeajuns pentru a-l compătimi sau cel puţin pentru a dori ca o păţanie atât de usturătoare să-l poată vindeca.

Dar poate că nu spre el ar fi trebuit să-mi îndrept compătimirea, dacă aş fi prevăzut noile evenimente ce aveau să survină, precum şi supărarea şi umilinţa pe care chiar dizgraţia lui avea să mi le prilejuiască. De-abia se îndepărtase Selictarul că, întorcându-mă în apartamentul lui Theophe, o găsii atât de bucuroasă de plecarea lui despre care atunci aflase, iar firea ei, mai totdeauna vioaie şi glumeaţă, îi sugera atâtea remarci hazlii asupra norocului pe care-l refuzase, încât, nemaiînţelegând nimic din ideile unei femeie capabile să trateze cu asemenea dispreţ tot ce e preţuit de marea majoritate a oamenilor, o rugai, după ce-i dădui ascultare câteva momente, să-mi explice către ce tindea ea cu asemenea atitudine şi sentimente ce mă umpleau zilnic de admiraţie. „Oamenii îşi propun un scop, îi zisei, privind-o cu un aer pe care sentimentele ce mă încercau păreau a-l face visător; şi cu cât căile pe care vor să le urmeze sunt mai neobişnuite, cu atât mai nobil şimai înalt trebuie să fie ţelul la care aspiră. Am o părere excelentă despre ţelul tău, fără a fi totuşi în stare să-l descopăr. Nu-ţi lipseşte încrederea în mine, adăugai; de ce mi-ai ascuns până acum intenţiile tale şi de ce nu acorzi măcar prieteniei ceea ce nu mă mai încumet să-ţi cer din alte motive?” Vorbiserăm pe un ton destul de serios pentru a o convinge că nu din simplă curiozitate mă interesam de

această chestiune şi, oricâtă rigoare aş fi pus eu în a-mi respecta promisiunile, avea prea multă pătrundere pentru a nu-şi da mereu seama că sufletul meu numai liniştit nu era. Fără a-şi schimba totuşi tonul vesel şi şăgalnic cu care se felicitase de plecarea Selictarului, mă asigură că unicul ei ţel era cel pe care mi-l mai declarase de o mie de ori şi pe care era mirată să constate că-l uitaserăm. „Prietenia şi generoasa domniei-tale protecţie, îmi spuse ea, au răscumpărat din prima clipă toate nefericirile sorţii mele; dar regretele, strădania, eforturile întregii mele vieţi nu vor răscumpăra niciodată rătăcirile purtării mele. Sunt indiferentă la tot ce nu e de natură să mă facă mai înţeleaptă, pentru că nu mai recunosc alt bun decât înţelepciunea şi pentru că pe zi ce trece descopăr şi mai mult că este singurul care-mi lipseşte.”

Răspunsuri de felul acesta m-ar fi putut din nou face. Să mă tem ca nu cumva lectura şi meditaţia să-i fi pervertit mintea, dacă n-aş fi observat, pe de altă parte, o minunată consecvenţă de caracter, o constantă stăpânire de sine. În dorinţe şi mereu aceeaşi gingăşie în vorbele şi gesturile ei.

E momentul în care aş începe să roşesc de slăbiciunea mea, dacă nu mi-aş fi pregătit cititorii să mi-o ierte în numele unei cauze atât de nobile. N-am. Putut să meditez la atâtea împrejurări ieşite din comun fără să mă simt mai mult.ca oricând pătruns de toate sentimentele pe care le ţinuserăm cumva la respect în cursul ultimelor luni. Propunerile unui om ca Selictarul şi refuzul la care fuseserăm martor o transformaseră într-atât pe Theophe în ochii mei, încât îmi părea investită cu toate titlurile pe care nu le acceptase. Nu mai era o sclavă pe care o răscumpăraserăm, o necunoscută care nu izbutea să obţină recunoaşterea tatălui ei, o fată ajunsă pradă, printr-o tristă întâmplare, desfrâului din harem; nu mai vedeam în ea, cu toate însuşirile pe care le adoram de atâta timp, decât o făptură înnobilată de însăşi măreţia pe care o dispreţuise şi demnă de o situaţie mai înaltă decât i-ar fi putut vreodată oferi soarta. De la această stare, care nu făcu decât să

sporească fără încetare în cursul mai multor zile de gândire, trecui fără împotrivire la intenţia de a o lua în căsătorie; şi, lucru surprinzător chiar pentru mine, după ce lăsaserăm să treacă aproape doi ani fără a cuteza să mă opresc o clipă la ideea căsătoi'iei, mă obişnuii dintr-odată cu acest proiect până la a nu mă mai preocupa decât de mijloacele de a-l face să reuşească.

Nu dinspre partea propriei mele judecăţi aveam de înfrânt obstacole, de vreme ce nu mai găseam nimic care să stea în calea dorinţei mele; şi nici dinspre partea familiei mele, care nu avea putinţa să se opună şi care, dată fiind depărtarea mea de patrie, n-avea să aibă ştire de hotărârea mea decât mult timp după ce ea va fi fost îndeplinită. De altfel, lăsându-mă în voia inimii mele, nu uitam ceea ce datorai* bunei-cuviinţe; şi, fie chiar şi numai pentru a evita cheltuiala şi vâlva, eram de pe acum decis să limitez celebrarea căsătoriei la zidurile casei mele. Dar în toiul bucuriei de a-mi satisface cele mai scumpe dorinţe, aş fi vrut ca Theophe să fi părut a răspunde dragostei mele pentru alte motive decât cele pe care aveam a i le propune, şi încercam un oarecare regret de-a fi avut nevoie de această cale pentru a obţine de la ea un strop de-iubire. Deşi ades îmi închipuiserăm a fi produs oarecare impresie în sufletul ei, inima mea era îndurerată de-a nu fi izbutit să-i smulg vreodată o cât de neînsemnată mărturisire despre aceasta. Fără să sper că aş putea s-o determin în chip mai direct la o declaraţie în acest sens, îmi zisei cel puţin că, lăsând-o să întrevadă vag ce eram decis să fac pentru ea, ar fi imposibil ca, în virtutea pornirilor tainice ale acelei vii recunoştinţe pe care de atâtea ori mi-o arătase, să nu-i scape câteva cuvinte cu care credeam a simţi că inima mea s-ar putea mulţumi şi care mi-ar îi dat prilejul să-i spun pe dată. Eu însumi de ce mă făcea în stare dragostea pentru fericirea ei şi a mea. Gândind la toate acestea, nici nu-mi trecu prin minte că refuzul cu care răspunsese Selictarului ar putea fi un motiv pentru a mă teme de o soartă asemănătoare; şi-mi mai făcu plăcere să mă încredinţez că,

dacă nu neapărat spre a se păstra pentru mine refuzase una din cele mai înalte situaţii din împărăţie, era, cel puţin, din pricina unei preferinţe atât de nete pentru naţiunea noastră încât va fi cu atât mai dispusă să primească o propunere de acelaşi fel venind din parte-mi.

În cele din urmă, după câteva zile pe care le-am petrecut cu astfel de pregătiri, alesei să fie hotărâtoare pentru fericirea mea o după-amiază în care nimic nu putea tulbura convorbirea ce. Voiam s-o am cu ea. Eram pe punctul de a intra în apartamentul ei, când un gând, pe care raţionamentele mele nu. Avuseseră darul să mi-l reamintească, îmi îngheţă dintr-odată sângele-n vine şi mă determină să fac cale-ntoarsă cu tot atâta tulburare şi spaimă cu câtă linişte şi hotărâre veniserăm. Îmi amintii ; a Selictarul luase cel puţin nişte măsuri în ceea ce-l privea pe Condoidis pentru a se asigura de recunoaşterea originii lui Theophe, şi mă înfiorai de forţa unei pasiuni care mă orbea până la a mă face să uit anumite uzanţe de care un turc nu se socotise scutit. Dar acest motiv de îngrijorare nu fu singurul care m-a tulburat atunci. Cumpănii că pe cât era de necesar să vorbesc deschis cu Condoidis şi să-l invit să facă în favoarea mea ceea ce oferise Selictarului, pe atât va fi de greu şi de umilitor ca hotărârile mele să depindă de bunul plac al unui om pe care nu-l trataserăm cu prea multe menajamente. Ce se va întâmpla dacă va avea chef să se răzbune şi pentru cererile cu care-l hărţuiserăm în legătură cu fiica lui, şi pentru necazurile pe care mă bănuia a i le fi pricinuit în legătură cu fiul său? Nu vedeam totuşi altă posibilitate, şi ceea ce mă surprindea era că o condiţie atât de necesară putuse să-mi scape. Fi-va oare totuşi de crezut că, după ce mi-am făcut îndreptăţite reproşuri şi după ce am deliberat îndelung asupra căii de urmat pentru a-mi îndrepta lipsa de prevedere, concluzia mea fu aceea de a mă reîntoarce la Theophe şi de a aduce la îndeplinire ceea ce mă socotiserăm obligat să întrerup din pricina unor motive atât de temeinice? Nu voi insista prea pe larg asupra raţionamentelor care mă readuseră la această

hotărâre. Nu voi convinge pe nimeni că dragostea n-a avut în ele o pondere mai mare ca prevederea. Mi se păru totuşi că obstacolele pe care speram să le înfrâng nu trebuiau să amine o de'claraţie ce-i va dovedi în fine lui Theophe toată înflăcărarea pasiunii mele şi o va îndemna, fără îndoială, să-mi vină în ajutor măcar prin dorinţe. Arătându-i că voiam s-o am de soţie, nu mă gândeam să-i ascund că, în chiar ziua în care voiam să devin soţul ei, speram să-i redau urţ tată. E cazul s-o spun? Oricare ar fi fost răspunsul pe care l-aş fi obţinut de la Condoidis şi de la ea, nădăjduiam că hotărârea mea îi va influenţa sentimentele îndeajuns ca să-mi acorde, mai devreme sau mai târziu, ceea ce vedea bine că doream că merit cu orice preţ. Eram mai tulburat decât aş fi crezut când reintrai în apartamentul ei şi mă grăbii să-i înfăţişez inteiftiile mele, rugând-o să mă asculte fără a mă întrerupe. Nu m-am oprit decât după ce i-am expus toate sentimentele mele cu de-amănuntul.

Înflăcărarea care mă împinsese la atâtea demersuri ciudate nu numai că se menţinu dar spori parcă în timpul acestei explicaţii; pe de altă parte, prezenţa ei mai mult decât toate gândurile mele mă adusese într-o stare în care nimic nu mai avea o forţă comparabilă cu dragostea şi dorinţele mele. Dar o privire aruncată asupra lui Theophe mă înspăimântă de o mie de ori mai rău decât fuseserăm cu o oră mai devreme când mă opriserăm în pragul apartamentului ei. În locul manifestărilor de recunoştinţă şi de bucurie pe care mă aşteptam să le văd pe chipul ei, nu văzui decât semnele celei mai adânci tristeţi şi ale unei teribile descurajări. Părea mişcată. De tot ce auzise; dar vedeam prea bine că ceea ce o oprea să vorbească era o înfiorare provocată de uimire şi de teamă mai degrabă decât de admiraţie şi de dragoste. În fine, când în stânjeneala în care mă aflam eu însumi mă pregăteam s-o întreb cu îngrijorare ce i se întâmpla, se aruncă în genunchi înaintea mea şi, nemaiputându-şi stăpâni lacrimile, plânse câteva clipe cu hohote fără a scoate o vorbă. Eram atât de tulburat de propria-mi emoţie, încât n-avui puterea s-o ridic

de jos. Rămase, fără voia mea, în această atitudine, şi fui obligat să-i ascult cuvintele care-mi străpunseră cumplit inima. Nu voi relata grelele mustrări şi dispreţul de care se acoperi pe sine la amintirea păcatelor ei, ce continua să-i stăruie vie în minte; dar, după ce se zugrăvi în cele mai odioase culori, mă imploră să deschid ochii asupra acestei imagini şi să încetez de a mă lăsa orbit de o patimă nedemnă. Îmi reaminti ce datoram obârşiei mele, rangului meu, onoarei şi raţiunii, noţiuni pe care de la mine le aflase pentru prima dată. Învinui soarta de a o arunca în culmea nefericirii, folosindu-se de ea nu numai spre a spulbera tihna părintelui şi binefăcătorului ei, dar şi spre a corupe temeiurile unui suflet ale cărui virtuţi pretindea a fi constituit unicul ei model. Şi, părăsind în cele din urmă tonul durerii şi al lamentărilor pentru a-l adepta pe cel al ameninţărilor celor mai ferme, mă asigură că dacă nu renunţam la dorinţe atât de potrivnice datoriei mele, dar şi a ei, dacă nu mă mulţumeau calitatea de protector şi de prieten al ei, aceste scumpe şi preţioase titluri, către care nu înceta să roage cerul să-mi îndrepte totdeauna sentimentele, era hotărâtă să plece din casa mea fără să-şi ia rămas bun şi să se folosească de libertatea, de viaţa, într-un cuvânt de toate bunurile pe care mărturisea că mi le datora, spre a fugi definitiv de mine.

După această cumplită declaraţie, părăsi atitudinea în care se mai afla încă; şi, implorându-mă pe un ton mai stăpânit s-o iert pentru cuvintele lipsite de respect pe care intensitatea durerii i le smulsese, îmi ceru să-i dau voie să-şi ascundă suferinţa şi ruşinea în încăperea vecină, de unde era hotărâtă să nu mai iasă decât fie spre a pleca cu totul de lângă mine, fie spre a-şi redobândi bucuria de a mă regăsi aşa cum amândoi ar trebui să dorim a fi pentru fericirea mea şi a ei.

Trecu, într-adevăr, în cealaltă cameră, iar eu n-am îndrăznit nici măcar să fac cel mai mic efort spre a o reţine. Glasul, gestul, gândirea, toată făptura mea erau ca paralizate de descumpănire şi de stupoare. M-aş fi aruncat

într-o prăpastie, de s-ar fi deschis una dinainte-mi, şi numai gândul la situaţia mea mi se părea un chin insuportabil. Rămăsei totuşi mult timp pe loc fără a găsi puterea necesară spre a ieşi. Această stare trebuie să fi fost într-adevăr foarte uşor de văzut, de vreme ce primul slujitor pe care-l întâlnii se îngrijoră de schimbarea pe care o citea pe chipul meu şi, alarmând îndată toată casa, strânse în jurumi pe toţi ceilalţi, care se grăbiră să-mi propună ajutoarele de care socoteau că sănătatea mea are nevoie. Chiar şi Theophe, auzind zarvă, uită de hotărârea ei de a nu-şi părăsi refugiul. O văzui dând fuga neliniştită. Dar cum vederea ei îmi sporea chinurile, mă prefăcui că n-o zăriserăm. Dând asigurări slujitorilor că se alarmaseră fără temei, mă grăbii să mă încui în camera mea.

Petreciu acolo mai mult de două ore, care mi se părură a nu fi decât o clipă. Ce gânduri amare şi ce crunt zbucium! Dar care, până la urmă, mă făcură să revin la hotărârea de la care mă abătuserăm. Rămăsei convins că inima lui Theophe era capabilă să reziste oricăror tentative din partea bărbaţilor şi că, fie că aşa era firea ei din născare, fie că dobân-dise virtutea prin studiu şi meditaţie, o priveam ca ps acea femeie unică a cărei conduită şi ale cărei principii se cuvin a fi date de exemplu atât femeilor cât şi bărbaţilor. Descumpănirea pe care o mai simţeam depe urma refuzului ei îmi apăru uşor de înlăturat, atunci când mă oprii definitiv la această convingere. Vrui chiar să-mi fac un merit faţă de ea din faptul de a fi aderat-atât de repede la vederile, ei. Mă dusei după ea şi, declarându-i că mă dădeam bătut faţă de puterea pildelor ei, îi promisei să mă rezum, atâta timp cât o va dori, la calitatea de cel mai afectuos şi înflăcărat prieten. Cât era totuşi de contrară această promisiune pornirilor inimii mele şi în ce măsură prezenţa ei era de natură a mă împinge să tăgăduiesc tot ce recunoscuserăm ca drept şi necesar într-o clipă de singurătate! Dacă imaginea pe care o voi da despre ea în continuarea acestor memorii nu va corespunde celei ce s-a alcătuit până acum datorită încercărilor prin care atât de

glorios a trecut virtutea ei, nu-i oare cazul să mă tem că mai degrabă va fi pusă la îndoială mărturia mea şi mai lesne voi fi suspectat eu de vreun sentiment de gelozie în stare să-mi vicieze discernământul, decât să se creadă că o fată, atât de fermă în virtutea ei, ar fi putut abdica în parte de la această înţelepciune pe care până în prezent cu plăcere am supus-o admiraţiei? La orice părere s-ar ajunge, nu pun această întrebare decât pentru a avea prilejul de-a spune că voi fi la fel de sincer în îndoielile şi bănuielile mele pe cât am fost în elogii, şi că, după ce voi fi relatat cinstit fapte care m-au aruncat pe mine însumi în cea mai mare incertitudine, vreau să-l las pe cititor să judece.

Noii învoieli pe care o făcuserăm cu Theophe îi urmă totuşi o destul de lungă perioadă de calm, în cursul căreia avui bucuria de a o vedea practicând toate virtuţile. Aflaserăm de la însoţitorul pe care i-l dăduserăm Mariei Rezati că neliniştita siciliană n-a fost la înălţimea aşteptărilor noastre şi, fără îndoială, nici ale iubitului ei. Căpitanul vasului cu care o trimiseserăm în Moreea, îndrăgostindu-se nebuneşte de ea, o îndemnase să-i destăinuie peripeţiile şi proiectele ei. Se folosise de ceea ce aflase pentru a-i arăta cu atâta ardoare răul pe care avea să şi-l facă pentru tot restul vieţii dacă se ducea să-l întâlnească pe cavaler, încât o convinse până la urmă să meargă în Sicilia, unde nu se îndoia că ea avea să se împace repede cu familia. Îşi propusese să fie el cel ce va culege rodul cel mai de seamă al acestei împăcări, printr-o căsătorie la care era uşor de prevăzut că nu va întâmpina prea multă opoziţie; şi, dacă e cazul să iau de bună mărturia unui slujitor, căpitanul nu aşteptase să debarce la Messina pentru a-şi asigura drepturile la aceasta. Apoi, prezentându-se tatălui iubitei sale, care se socotise cât se poate de fericit de a-şi fi regăsit fiica şi moştenitoarea, obţinuse, dându-se drept un italian de foarte hună familie, învoirea de a se căsători cu Maria

Rezati înainte ca vestea întoarcerii ei să se fi răspândit; căci, într-adevăr, acesta era pentru ea singurul mijloc de a

se înapoia onorabil în patrie. Ţinuse ca însoţitorul pe care i-l dăduserăm s-o întovărăşească până acasă la tatăl ei pentru a izbuti să-l câştige, după cum se pare, pe acest cumsecade bătrân, dându-i dovada grijii pe care o purtaserăm pentru soarta ei. Slujitorul nu plecase de la Messina decât după celebrarea căsătoriei şi-mi aducea o scrisoare din partea seniorului Rezati care cuprindea mărturia deosebit de vie a recunoştinţei sale.

Theophe primise şi ea o scrisoare de la Maria, şi amândoi ne credeam cu socotelile încheiate în legătură cu acest episod. Trecură cam şase săptămâni de la întoarcerea valetului meu când, fiind la Constantinopole, aflai de la alt slujitor al meu, care se întorcea de la Oru, că în ajun tocmai sosise cavalerul şi că veştile pe care Theophe i le comunicase îl aduseseră într-o stare de deznădejde ale cărei urmări aveau darul să inspire temeri. Îmi cerea totuşi scuze pentru faptul că-şi luase libertatea de a trage la mine. Şi mă ruga să binevoiesc a-i îngădui să rămână câteva zile. Îl asigurai pe dată că-l voi revedea bucuros şi, imediat ce mă eliberai, părăsii oraşul cu nerăbdarea de a-i afla păret-ile şi proiectele. Îl găsii în starea de descurajare de care mi se vorbise. Îmi reproşă chiar de-a fi cauza nenorocirii sale din pricină că o lăsaserăm pe iubita lui să plece din casa mea fără să-l fi prevenit; îi iertai reproşurile ca fiind ale unui îndrăgostit îndurerat. Dar în câteva zile, mângâierile şi sfaturile mele îi dădură o mai dreaptă măsură a lucrurilor. Îl determinai să admită că hotărârea pe care o luase iubita sa era tot ce se putea întâmpla mai bine pentru ea şi pentru el însuşi, şi-l îndemnai să profite de ajutorul pe care i-l ofeream spre a se împăca atât cu familia cât şi cu Ordinul său.

După ce se mai linişti, ne povesti peripeţiile lui Synese şi ale sale, despre care nu aflaserăm decât în linii mari din scrisoarea lui. Călătoriseră împreună până la Ragusa şi, neîntâmpinând niciun obstacol la achitarea poliţelor, se apucaseră să pună în practică cu destulă ordine şi succes planul lor de a se instala acolo. Dar, ceea ce îi fu greu să-mi

mărturisească de la început fu că Synese’ sosise împreună cu el la Constantinopole. Răspunsul Mariei Rezati, pe care-l găsiseră la întoarcerea lor de la Ragusa, lămurindu-i că Theophe nu voia să se ducă la ei, veniseră cu speranţa că, prezenţi fiind, vor avea mai mult succes cu stăruinţele lor; şi cavalerul, sensibil la buna primire de care se bucura în casa mea, nu-mi ascunse că planul lui Synese era de-a face uz de forţă dacă nu reuşea altfel, „îmi trădez prietenul, îmi spuse el; dar sunt sigur că nu vă veţi folosi de destăinuirea mea pentru a-i face rău; în vreme ce, ascunzându-vă proiectul lui, v-aş trăda cu atât mai grav cu cât v-ar fi peste putinţă să împiedicaţi ceea ce ameninţă casa domniei-voastre.” Mai spuse că se angajase să-l ajute pe Synese, pentru că, sperând s-o găsească la mine pe iubita sa şi să se întoarcă împreună în Moreea, dorise pentru ea o tovarăşă atât de încântătoare ca Theophe, pe care, de altfel, aşa cum socotea el, avantajele întovărăşirii cu ei o vor face curând să considere viaţa la Acade mai plăcută decât şi-ar fi putut închipui. Neignorând, pe de altă parte, eforturile pe care eu însumi le făcuserăm pentru a-l hotărî pe Condoidis s-o recunoască, se convinsese că nu m-aş supăra dacă Theophe ar fi introdusă, chiar şi fără voia ei, într-o familie căreia doream să-i fie redată. Dar proiectul de a se stabili în Moreea eşuând cu totul, mă înştiinţa de intenţiile lui Synese, în care nu mai vedea pentru Theophe nici aceeaşi certitudine, nici aceleaşi avantaje.

Theophe nu fu martoră la această destăinuire şi-l rugai pe cavaler să nu-i spună nimic. Îmi era de ajuns că eram prevenit pentru a dejuca cu uşurinţă încercarea lui Synese, şi-mi dădeam bine seama că, pierzând sprijinul cavalerului, i se împuţinau şi şansele, şi îndrăzneala. Cerui totuşi să mi se aducă la cunoştinţa mijloacele pe care-şi propuseseră să le folosească. Deciseseră să aleagă o zi în care aş fi fost plecat în oraş. Lăsăm puţini oameni la Oru. Cunoscând amândoi casa, îşi ziseseră că vor pătrunde cu uşurinţă înăuntru şi că vor întâmpina cu atât mai puţină rezistenţă cu cât, Maria Rezati plecând de bună voie, i-ar fi putut

convinge pe slujitori că, dacă Theophe părea a o urma împotriva dorinţei ei, aceasta se întâmpla totuşi cu ştirea mea. Nu ştiu ce ar fi ieşit din această năstruşnică ispravă. Dar în ce mă priveşte, mă eliberai de orice temere trimiţându-i vorbă lui Synese că îi cunoşteam intenţiile şi că, dacă va persista în ele, îi promiteam o pedeapsă cu mult mai aspră decât cea pe care i-o dăduse tatăl său. Cavalerul, care nu încetase de a ţine la el, contribui de asemenea la a-l determina să renunţe la planurile pe care le puseseră împreună la cale. Nu-i putu totuşi scoate din inimă o patimă care avea să-l târască hi multe alte acţiuni nebuneşti.

Nu te poţi bizui la vârsta asta nici chiar pe oamenii cei mai de caracter! Acelaşi cavaler, pe care îl credeam în fine înţelepţii şi care, într-adevăr, continuă până la plecare să merite prin atitudinea sa toate atenţiile pe care nu încetam să i le arăt, nu se întoarse în Sicilia decât pentru a recădea acolo în păcate cu mult mai puâin scuzabile decât cele din care ieşise. Făcui cele mai călduroase intervenţii pe lângă marele maestru al Ordinului de Malta şi pe lângă viceregele Neapolului pentru a obţine să fie primit cu mai multă clemenţă decât îndrăznea el să spere. Reveni liber în patrie, iar fronda sa trecu drept o rătăcire de tinereţe. Dar nu putu evita să-şi revadă iubita sau, mai bine zis, avu, fără îndoială, slăbiciunea de a căuta prilejul s-o facă. Dragostea lor se reaprinse. Nici nu trecuseră bine patru luni de la plecarea lui, când Theophe îmi arătă o scrisoare trimisă din Constantinopole, prin care o anunţa, cu multe ocolişuri şi întorsături sfioase, că revenise în Turcia cu ibovnica lui şi că, neputând trăi unul fără celălalt, renunţaseră pentru totdeauna la patria lor. Recunoştea că era ceva nebunesc j dar, deşi aducea drept scuză forţa nemărginită a unei iubiri pe care n-o putuse înfrânge, simţea, spunea el, că buna-cuviinţă îi interzicea să apară dinainte-mi fără să ştie dacă ar putea conta pe bunăvoinţa mea şi o implora pe Theophe să intervină pe lângă mine în favoarea lui.

Nu ezitai niciun moment în răspunsul meu. Situaţia era

foarte diferită de cea anterioară, iar eu mă simţeam atât de puţin înclinat să primesc un om care-şi încălca în acelaşi timp atâtea obligaţii prin această nouă răpire* încât, dictând eu însumi scrisoarea lui Theophe, îi spusei cavalerului şi celei care-l însoţea că nu era cazul să conteze nici pe favorurile, nici pe protecţia mea. Îşi luaseră destule măsuri pentru a se putea lipsi de ele şi, venind direct la Constantinopole, scopul lor nu fusese atât acela de a mă vedea pe mine, cât mai curând de a-l reîntâlni pe Synese, căruia voiau să-i trezească din nou interesul pentru vechiul lor proiect. Cum reveniseră totuşi la ideea de a o asocia pe Theophe la acesta, şi cum strânsele legături pe care le avuseseră cu ea le îngăduiau să spere că vor fi primiţi cu bucurie, înţeleseră foarte bine că răspunsul ei fusese dictat; şi, departe de a se descuraja din pricina unui refuz pe care nu mi-l atribuiau decât mie, îndată ce fură siguri că eram în oraş, se duseră amândoi la Oru. Uimită în primul moment de această vizită, Theophe le spusese sincer că, ştiind care sunt intenţiile mele, nu-i mai era îngăduit să se întrebe dacă ar avea îndemnul să dorească a-i vedea şi că îi ruga să n-o expună riscului de a-mi displace. Dar ei stăruiră cu atâta perseverenţă să-i asculte şi îi cerură atât de puţin timp pentru aceasta, încât, neputând recurge la forţă spre a se descotorosi de ei, fu

1 nevoită să le acorde bunăvoinţa pe care o solicitau.

Planul lor era stabilit, iar scrisoarea prin care cavalerul încercase să-şi recapete o cale de acces la mine nu fusese decât rezultatul remuşcării ce-l încerca în ajunul unei isprăvi pentru care onoarea lui îşi făcea scrupule. Deşi nu-i spuseserăm niciodată ce gândeam despre vechile lui proiecte de a se stabili în Moreea şi cu atât mai puţin ce interes îmi stârniseră descoperind că era vorba de a o atrage în ele şi pe Theophe, îşi dădea seama că n-ar fi fost ţinută la mine cu atâta grijă şi cinste dacă prezenţa ei nu mi-ar fi făcut plăcere, şi că n-ar fi putut-o seduce sau răpi pe ascuns fără să mă supere. Ar fi dorit, deci, să mă vadă aprobându-i proiectul spre bucuria ibovnicei lui cât şi în

interesul prietenului său, şi, eu toate că refuzaserăm să-l văd, nu-şi pierduse încă nădejdea că voi agrea acest plan, după ce va fi obţinut consimţământul lui Theophe. De aceea nu omise nimic pentru a-i prezenta şi folosul, şi plăcerea pe care le-ar fi avut asociindu-se cu ei. Dar Theophe n-avea nevoie de ajutor pentru a rezista unor insistenţe atât de neghioabe.

23 – Istoria tinereţii comandorului

Eu mă ocupam în vremea asta cu pregătirile unei serbări care a făcut multă vâlvă în toată Europa. Dificultăţile de care mă loviserăm uneori în exerciţiul funcţiilor mele nu mă împiedicaseră să am întotdeauna relaţii foarte bune cu marele vizir Calaili, şi îndrăznesc să spun că fermitatea pe care o arătaserăm în susţinerea privilegiilor funcţiei şi a onoarei naţiei mele îmi servise spre a mă bucura de consideraţie în rândurile turcilor. Apropiindu-se Sărbătoarea regală, mă gândeam s-o celebrez cu mai mult fast decât până atunci. Focurile de artificii trebuiau să fie magnifice, şi în casa mea din Constantinopole, care se afla în cartierul Galata, adunaserăm toate gurile de foc pe care le găsiserăm pe vasele franceze. Cum pentru aceste petreceri explozive era nevoie de o autorizaţie formală, o-ceruserăm Marelui vizir, care mi-o acordase cu multă bunăvoinţă. Dar chiar în ajunul zilei alese, când, mulţumit de felul cum mergeau treburile, mă întorseserăm la Oru spre a mă odihni peste noapte şi spre a o lua cu mine a doua zi pe. Theophe, pentru că doream să asiste, la serbare, aflai două veşti care-mi tulburară bucuria. Una chiar la sosire, şi anume relatarea vizitei cavalerului şi a eforturilor pe care le făcuse pentru a o convinge pe Theophe să-l urmeze. Alfând, în acelaşi timp, că acesta era, mai mult decât oricând, legat de Synese, bănuielile mele merseră mult mai departe decât ale ei şi fui aproape sigur că, dat fiind refuzul ei şi al meu, erau în stare să-şi reactualizeze planurile pe care cavalerul mi le dezvăluise el însuşi. Totuşi nu m-am alarmat peste măsură, deoarece urmând s-o duc a doua zi la Constantinopole, aveam tot timpul să iau măsuri ulterior

pentru a-i face din casa mea de la Oru un adăpost sigur.

Dar în vreme ce discutam cu ea seara despre toate întâmplările pe care mi le povestise, am primit de la secretarul meu înştiinţarea că marele vizir Calaili fusese demis şi că fusese desemnat ca succesor Choruli, om trufaş şi cu care nu fuseserăm niciodată în relaţii bune. Înţelesei îndată ce dificultăţi mă aşteptau. Noul ministru putea împiedica desfăşurarea serbării mele, fie doar şi din capriciul care-i împinge pe cei asemeni lui să schimbe rânduiala pe care o găsesc gata stabilită şi să revoce toate încuviinţările acordate de predecesorii lor. Primul meu gând fu să mă prefac a ignora această schimbare şi să continui cu pregătirile pe care le făceam în virtutea firmanului lui Calaili. Totuşi, diferendele din care ieşiserăm în chip onorabil obligându-mă poate să mă comport cu unele menajamente, mă hotărâi până la urmă să cer o altă autorizaţie noului vizir şi trimisei un om anume pentru a o obţine. Se afla atât de prins cu primele complicaţii legate de ridicarea sa în rang, încât îi fu imposibil secretarului meu să obţiniă o audienţă de o clipă. Nu aflai decât a doua zi că nu se putuse vorbi cu el. Pierzându-mi răbdarea, mă decisei să mă prezint eu însumi la cabinetul său. Se afla la *Galike Divan* de unde nu avea să iasă decât pentru procesiunea solemnă, obişnuită în cazul unor astfel de schimbări. Renunţai la nădejdea de a-l mai vedea. Toate pregătirile mele erau gata. Revenii la ideea pe care o avuseserăm la început, şi anume, că autorizaţia lui Calaili îmi putea fi suficientă, şi-mi începui iluminaţia la căderea nopţii. Bineînţeles, Vizirul fu informat despre aceasta. Se arătă foarte supărat şi-mi trimise pe loc pe unul din aghiotanţi pentru a mă întreba ce intenţii aveam şi cu ce drept organizaserăm o manifestare de asemenea natură fără asentimentul său. Îi răspunsei cu politeţe că, dat fiind că obţinuserăm de două zile aprobarea lui Calaili, nu-mi închipuiserăm că am nevoie de un nou firman, şi că, de altfel, nu numai că trimiseserăm în mai multe rânduri pe cineva pentru reînnoirea aprobării, dar că fuseserăm chiar

eu însumi la el în acest scop. Aghiotantul, care primise probabil anumite ordine, îmi declară că voinţa Vizirului era să întrerup imediat serbarea şi că, în caz contrar, va lua măsuri energice pentru a mă sili s-o fac. O asemenea ameninţare făcu să mi se urce sângele la cap. Răspunsul meu nu fu mai puţin drastic, iar când aghiotantul, iritat la rândul său, adăugă că, dacă opun rezistenţă, ordinul de a trimite un detaşament de ieniceri spre a mă umili în trufia mea era deja emis, nu-mi mai măsurai cuvintele: „Raportaţi stăpânului vostru, îi spusei, că un astfel de procedeu e demn de tot dispreţul şi că nu ştiu ce-i frica atunci când e vorba de onoarea regelui meu. Dacă va recurge la violenţa cu care mă ameninţaţi, hotărârea mea nu e aceea de a mă apăra împotriva unor inamici care m-ar copleşi prin numărul lor; dar voi aduce în această sală toată pulberea de care dispun aici în cantitate mare şi-i voi da foc eu însumi pentru a face să sară-n aer casa dimpreună cu mine şi cu toţi invitaţii mei. Îi las, după aceasta, suveranului meu grija de a mă răzbuna.”

Aghiotantul se retrase; dar zvonul acestei întâmplări răspimi. Îndată consternare printre toţi francezii pe care-i adunaserăm pentru sărbătorire. Eu însumi mă aflam într-o stare de furie care cu siguranţă m-ar fi putut determina să traduc în fapte gândurile ce-mi trecuseră prin minte. Şi, mai presus de toate, nevoind ca purtarea mea să lase impresia de a fi dictată de un cât de neînsemnat sentiment de frică, dădui ordin ca toată artileria mea, compusă din mai bine de cincizeci de tunuri, să tragă îndată o salvă. Oamenii îmi dădură ascultare tremurând de teamă. Secretarul meu, mai alarmat decât toţi ceilalţi, îşi închipui că-mi face un serviciu ducându-se să stingă o parte din torţe şi lampioane, adică având grijă să stingă câte unele din loc în loc, spre a fi în măsură să răspundă că se executa ordinul Vizirului. Lucrul acesta, eu nu l-am observat imediat; dar fuga unei părţi a invitaţilor mei, care se temeau desigur să nu ajung la măsurile extreme cu care-l ameninţaserăm pe trimisul ministrului, îmi spori enervarea în care mă aflam. Îi tratai

drept laşi şi trădători pe cei pe care eforturile mele nu-i putură opri şi, dându-mi apoi curând seama că strălucirea iluminaţiei mele scădea, mă cuprinse o nouă furie când aflai de timida precauţie a secretarului meu. Eram în această stare de tulburare când am auzit ţipetele unei femei care mă chema în ajutor. Nu mă îndoii că era vorba de detaşamentul de ieniceri care începuse să-i insulte pe oamenii mei şi, nevoind să iau nicio măsură fără a fi sigur, alergai în direcţia din care se auzeau ţipetele, urmat de câţiva prieteni credincioşi. Dar ce-mi văzură ochii? Synese şi cavalerul, ajutaţi de doi greci, o răpeau pe Theophe, pe care ayuseseră şiretenia de a o atrage deoparte, şi încercau să-i bage în gură o batistă pentru a-i înăbuşi ţipetele. Nici nu era nevoie de întreaga iritare de care eram stăpânit pentru a mă face să ajung în culmea furiei. „Puneţi mâna pe aceşti ticăloşi1', spusei însoţitorilor mei. Fui ascultat întocmai. Se aruncară asupra celor patru răufăcători, care schiţară totuşi o încercare de rezistenţă. Cei doi greci, mai puţin abili sau mai puţin hotărâţi, căzură sub primele lovituri. Cavalerul fu rănit, iar Synese, care nu mai avea nicio şansă, se predă. Aş fi pus să-l aresteze, poate, şi în primul moment n-ar fi fost tratat cu indulgenţă, dacă n-aş fi fost înştiinţat că Vizirul, îmblânzit de semnele aparente de supunere datorate secretarului meu, contramandase ordinul dat soldaţilor şi se declarase mulţumit. Mila îşi găsi lesne locul în inima mea, în clipa în care mânia o părăsi. Trebuiau luate chiar unele măsuri pentru a ascunde moartea celor doi greci. Îi dădui drumul lui Synese, arătându-i cu prisosinţă bunătatea mea, şi poruncii ca rănile cavalerului să fie pansate cu grijă. Neavând, din fericire, printre oamenii din personalul meu decât creştini, toată lumea se socoti interesată să ţină sub oboroc acest incident.

Dar în ce mă priveşte, acestei întâmplări îi succedară altele, care nu au legătură cu cartea de faţă decât prin aceea că au prilejuit întoarcerea mea în patrie. Îndată ce primii ordinele regelui, mă gândii la atitudinea pe care

trebuia s-o adopt faţă de Theophe. O iubeam prea mult pentru a pune în cumpănă dacă trebuie să-i propun să mă urmeze; dar nu îndrăzneam să sper că va consimţi. De aceea, incertitudinea mea depinzând doar de intenţiile ei, încercai să aflu, cu multe ocolişuri, care erau acestea. Mă scuti, într-o oarecare măsură, de această oboseală prin îndoiala pe care ea însăşi şi-o exprimă cu privire la permisiunea de a mă însoţi. Mă ridicai cu entuziasm şi, dându-mi cuvântul că sentimentele mele pentru ea vor rămâne totdeauna aceleaşi, îi lăsai alegerea condiţiilor pe care ar dori să mi le pună. Îmi răspunse fără ocol: prietenia mea, de care i se părea că se leagă tot binele, precum şi libertatea de a trăi cum trăise ’ân casa mea până atunci. Îi jurai să le respect cu fidelitate. Dar o convinsei să-mi dea acordul ca, înainte de plecarea noastră, să mai fac o încercare pe lângă nesimţitorul Condoidis. Theophe prevăzu însă că va fi inutilă. Într-adevăr, deşi speraserăm, împotriva părerii ei, că va deveni mai înţelegător văzând-o că părăseşte Turcia pentru totdeauna, nu putui obţine nimic de la acest bătrân înrăit care, dimpotrivă, îşi închipui că pretextul plecării mele e doar o minciună pe care o foloseam spre a-l înşela. Synese, pe care, ca şi pe cavaler, nu-l mai văzuserăm de la isprava lor nebunească, de cum află că Theophe urmează să mă însoţească în Franţa, îşi birui toate temerile şi veni să mă implore să-l las să-şi ia cel puţin rămas bun de la sora lui. Această calitate pe care şiretul grec se prefăcu că i-o recunoaşte şi expresia afectuoasă cu care-şi însoţi insistenţele mă determinară nu numai să-i îngădui s-o vadă îndată, dar chiar să-i acord de mai multe ori această favoare până la plecarea noastră. Măsurile pe care le luaserăm şi la ţară, şi în oraş îmi îndepărtaseră orice teamă în privinţa siguranţei casei mele, iar pe Theophe o cunoşteam prea bine pentru a avea temeri dinspre partea ei. Această favoare trezi însă din nou speranţele lui Synese. Abia o vizitase de câteva ori că, cerând voie să-mi vorbească, se aruncă la picioarele mele pentru a mă implora să revin faţă de el la vechile

sentimente de bunăvoinţă; şi luând de martor cerul că o va socoti toată viaţa pe Theophe ca soră a lui, îmi propuse să-l iau. Cu mine şi să-i fiu părinte ca şi ei. Sinceritatea rugăminţii, lacrimile lui şi buna părere pe care totdeauna o avuseserăm despre firea sa m-ar fi îndemnat, desigur, să-i împlinesc voia, dacă m-aş fi putut convinge că nu dragostea era aceea care se ascundea sub aparenţe înşelătoare. Nu-i dădui un răspuns pozitiv. Voiam s-o întreb pe Theophe, pe care o bănuiam a fi în înţelegere cu el'şi a se fi lăsat înduplecată fie de legătura de sânge, fie de lacrimile lui. Dar ea îmi răspunse fără să stea pe gânduri că, pe cât m-ar fi rugat să-i fac această favoare dacă ar fi fost sigur că-i este soră, pe atât mă implora să n-o expun situaţiei penibile de a nu şti cum trebuie să se poarte cu un tânăr care avea pentru ea sentimente prea pătimaşe, dacă nu-i era într-adevăr frate. Astfel, bietul Synese fu nevoit să se mulţumească doar cu consolările pe care, fără îndoială, le găsi în prietenia cavalerului, iar eu nu mai ştiu ce s-a ales de ei după despărţirea noastră.

În cele câteva săptămâni ce s-au scurs între ordinul regelui şi plecarea mea, Theophe se îndeletnici cu lucruri care ar putea constitui material pentru un volum întreg, dacă aş dori să amplific aceste memorii. Din reflecţiile ca şi din experienţa sa înţelesese că cea mai groaznică dintre toate nenorocirile era, pentru o femeie, sclavia; şi, de când se afla la Oru, nu pierduse niciun prilej de-a se informa care erau haremurile cele mai pline de sclave şi seniorii cei mai lacomi de acest soi de bogăţie. Cu ajutorul câtorva negustori de sclavi, tot atât de cunoscuţi la Constantinopole pe cât sunt aici faimoşii noştri geambaşi, descoperise mai multe fete nefericite, grecoaice sau străine, care se aflau împotriva voinţei lor în această tristă stare şi nădăjduise mereu că va putea profita de vreo împrejurare pentru a le elibera. Înţelesese bine că nu puteam solicita asemenea favoruri pe rând tuturor seniorilor turci, iar discreţia o împiedicase, pe de altă parte, să-mi propună prea des să-mi cheltuiesc veniturile în acest scop. Dar aflându-se în

preajma plecării, se arătă mai puţin sfioasă, începu prin a-şi vinde bijuteriile pe care le primise de la Şeriber, ca şi mai multe daruri de valoare pe care o convinseserăm să le accepte. După ce îmi mărturisi că le transformase în bani, îmi arătă cum voia să folosească această sumă şi insistă cu cele mai duioase argumente ale caritătţii să adaug şi eu ceva din ceea ce-mi prisosea. Mă lipsii de zece mii de franci pe care intenţionaserăm să-i hărăzesc cumpărării de rarităţi din Levant. Curiozitatea nu m-a împins niciodată să aflu cât dăduse Theophe de la ea; dar curând apărură în casa mea mai multe fete extrem de atrăgătoare, ale căror lanţuri nu le putuse rupe, desigur, decât contra unor sume mari şi, dacă la aceasta se mai adaugă şi cheltuielile pe care fu obligată să le facă spre a le trimite înapoi în patria lor, nu e nicio îndoială că liberalităţile ei le întrecuseră cu mult pe ale mele. Câteva zile mi-am petrecut agreabil timpul ascultând aventurile acestui fermecător grup şi avui grijă să le însemn aproape imediat, pentru a nu avea a mă teme de scăpările memoriei.

În cele din urmă părăsirăm portul Constantinopolului pe un vas marsiliez. Căpitanul mă prevenise că va trebui să facă o escală de câteva săptămâni la Livorno şi nu-mi păru rău că aveam prilejul să vizitez acest port celebru. Theophe se bucură mult să ajungă pe ţărmul Italiei. Incognito-ul, pe care mi-l impuneau o grămadă de motive, obligmdu-mă să-mi las la bord întreaga suită, mă instalai cu Theophe într-un han unde acceptai să iau masa în compania câtorva gentilomi care se aflau acolo. Theophe trecu drept fiica mea, iar eu drept un ins oarecare ce se întorcea de la Constantinopole cu familia. De la prima masă, pe care o luarăm împreună cu ceilalţi călători, observai atenţia pe care un tânăr francez în vârstă de vreo douăzeci şi cinci de ani o acorda farmecului lui Theophe şi strădania lui de a se face remarcat de ea prin complimente şi amabilităţi. Înfăţişarea, tot atât de agreabilă cât şi manierele şi conversaţia sa, mă făcuse să-l iau drept un nobil care călătorea incognito, căci numele de conte de M.Q. Pe care

şi-l dădea nu-mi amintea de nicio familie cunoscută. Mă copleşi cu atenţii pentru că mă credea tatăl lui Theophe. Nu văzui la început în această curtoazie decât obişnuita galanterie a francezilor şi, în timpul plimbărilor pe care le făcui prin oraş în zilele următoare, nici măcar nu-mi trecu prin minte că aş risca ceva lăsând-o pe Theophe singură doar cu o femeie din neamul ei, care-o slujea.

În mai puţin de opt zile totuşi îmi dădui seama ca se petrecuse o schimbare în dispoziţia ei. Oboseala călătoriei putând fi cauza acestei modificări, faptul nu mă îngrijoră prea mult; o întrebai totuşi dacă avea vreun motiv să fie tristă sau nemulţumită. Îmi răspunse că nu era nimic care s-o poată necăji; dar răspunsul fu dat cu o stânjeneală care mi-ar fi trezit îndată atenţia dacă aş fi fost în stare de vreo bănuială. De altfel, nu ştiam că tânărul conte de M… îşi petrecea, făcându-i conversaţie, tot timpul pe care eu îl foloseam ca să vizitez frumuseţile oraşului. Stăturăm cincisprezece zile la Livorno, fără ca vreun cât de mărunt eveniment să mă fi îndemnat să veghez mai cu atenţie asupra a ceea ce se întâmpla în preajma mea. Dacă mă întorceam înainte de ora mesei, o găseam pe Theophe singură, contele având grijă să se retragă la sosirea mea. Continuam să găsesc că are un aer înnegurat şi silit dar, neconstatând vreun alt semn care să mă facă să mă tem pentru sănătatea ei, crezui că pentru a înlătura această stare de melancolie e de ajuns să-i promit că în Franţa va avea mai multe distracţii decât într-un han din Italia.

Sigur e că la masă observam că se poartă cu contele cu mai multă familiaritate decât ar fi fost cazul s-o facă cu o cunoştinţă întâmplătoare. Păreau a se înţelege dintr-o privire sau dintr-un surâs. Privirile lor se întâlneau ades, iar amabilităţile contelui erau primite în altfel decât în primele zile. Cum totuşi ar fi fost nevoie de un miracol pentru a-mi «emăna în minte vreo bănuială după atât de stăruitoare dovezi de înţelepciune, ba chiar de insensibilitate a lui Theophe, găseam tot felul de motive pentru a o scuza. Avea destul demult gust înnăscut pentru a-şi fi dat seama,

după purtarea nobilă a contelui, de diferenţa dintre politeţea noastră şi cea a turcilor. Îl studia pe conte ca pe un model. Aceste scuze erau cu atât mai verosimile cu cât băgaserăm de nenumărate ori de seamă că şi pe mine însumi-mă studiase şi că, fără a găsi la mine atâta eleganţă şi fineţe ca la conte, acest lucru îi fusese util pentru a imita modul nostru de a fi. Trecu mai mult de o săptămână până ce să se fi trezit în mine o cât de măruntă bănuială, şi n-am înţeles niciodată foarte bine care ar fi putut fi sfârşitul acestor relaţii tainice, dacă întâmplarea nu m-ar fi adus într-o zi acasă la o oră la care eram atât de puţin, aşteptat încât, intrând brusc în camera lui Theophe, îl surprinsei pe conte la picioarele ei. Un şarpe împroşcându-mă cu venim n-ar fi pricinuit atâta tulburare şi consternare în toată făptura mea. Mă retrăsei cu destulă discreţie pentru a fi sigur că nu fuseserăm văzut. Dar ţintuit fără voie la uşă de temerile, de bănuielile, de pornirile mele sumbre, căutai să-mi adâncesc disperarea ce-mi mistuia inima, urmărind tot ce mă putea face s-o găsesc pe Theophe mai vinovată. La drept vorbind, nu descoperii nimic de natură să depăşească limitele decenţei. Rămăsei totuşi, până la ora mesei, la postul meu, frământându-mă plin de nerăbdare, de parcă aş fi dorit să văd ori să aud cu dinadinsul tocmai lucrul de care-mi era o teamă de moarte.

Ce motive aveam să fiu gelos? Ce învoială avea Theophe cu mine? Ce mă lăsase să sper? Ce-mi făgăduise? Dimpotrivă, nu renunţaserăm eu oare la orice fel de pretenţii asupra inimii ei, iar. Libertatea de-a asculta de propriile ei înclinaţii nu era oare unul din cele două drepturi asupra cărora îmi dăduserăm consimţământul? Recunoşteam în sinea mea, dar mi se părea de neîndurat ca această inimă, pe care eu n-o putuserăm îndupleca, să fi fost o pradă atât de uşoară pentru altul. Presupunând că ar fi putut deveni capabilă de o slăbiciune, aş fi dorit ca aceasta să nu se fi petrecut la voia întâmplări şi la prima privire a unui necunoscut. Sau, pentru a-mi dezvălui cu totul sentimentele, eram înciudat că aceste aparenţe de

înţelepciune pe care eu le respectaserăm se dezminţiseră atât de repede. Roşeam, chiar de a mă -fi lăsat păcălit de aceste frumoase principii care-mi fuseseră de multe ori repetate şi îmi reproşam nu atât bunătatea mea, cât credulitatea şi slăbiciunea.

Pe lângă o mare tulburare şi ciudă intra atâta venim în aceste reflecţii, încât, departe de a interpreta favorabil atitudinea rezervată a contelui faţă de ea, mă simţii îndemnat să cred că era vorba de liniştea unui ibovnic fericit, care poate că nu mai arăta ardoare tocmai pentru că obţinuse tot ce putea dori. Ce iritare insuportabilă mă făcu din nou să îndur acest gând! Dar eram îndeajuns de stăpân pe mine şi pe comportarea mea pentru a nu face ceva necugetat. Plănuind s-o surprind pe vicleana Theophe în toiul plăcerilor, îmi pregătii o discuţie cu slujnica ei, nu pentru a-i dezvălui ceva, fapt pe care nu voiam să-l risc cu uşurinţă, ci pentru a afla de la ea ceea ce ar putea lăsa să-i scape din naivitate; era o grecoaică cu care o înlocuiserăm pe Bema şi care se angajase de bună voie în serviciul meu. Dar, fie că era mai ataşată de stăpâna pe care i-o dăduserăm decât de mine, fie că fusese păcălită ca şi mine de isteţimea contelui şi a lui Theophe, nu aflai de la ea decât că avuseseră dese întâlniri, fapt din care nici nu părea că ar vrea să facă un mister.

Mă ferii să mă îndepărtez de locuinţa noastră şi, prefăcându-mă a fi, împotriva dorinţei mele, împiedicat să ies din cauza unei indispoziţii, n-o părăsii pe Theophe în tot restul zilei. Dypă-amiază, contele ne ceru permisiunea de-a veni să ne vadă. Departe de a mă opune, *fui* încântat să vină, spre a-l putea observa mai bine şi, timp de patru ore, toate vorbele şi gesturile sale fură unicul obiect al atenţiei mele. Nu s-a trădat prin nicio indiscreţie; dar băgai de seamă cu ce îndemânare aducea în discuţie tot ce putea spori slăbiciunea pe care o presupuneam că Theophe o are pentru el. Ne povesti unele din aventurile sale galante, în care afecţiunea şi constanţa erau de fiecare dată virtuţile prin care se făcuse remarcat. Realitate sau născocire,

iubise într-un chip unic o doamnă din Roma, care-l făcuse, la început, să plătească destul de scump cucerirea inimii ei, dar carej îndată ce-şi dăduse seama de adevărata lui fire, i se dăruise fără rezerve şi nu mai pusese niciun fel de oprelişti amorului ei. Această legătură de dragoste îl reţinuse în Italia doi ani şi l-ar fi făcut să-şi uite pentru totdeauna patria, dacă cea mai cumplită nenorocire n-ar fi sfărâmat, împotriva voinţei lui, acele lanţuri atât de scumpe. După ce se bucurase timp îndelungat de desfătările dragostei în deplină linişte, soţul femeii iubite descoperi într-o zi legătura lor. Le puse amândurora otravă în mâncare. Tânăra doamnă murise; pe el, vigoarea organismului îl salvase; dar nevindecându-se decât pentru a afla moartea celei pe care o iubise, durerea îl prăbuşise dintr-odată într-o stare cu mult mai gravă decât cea din care abia ieşise. Disperat că nici această durere n-avea mai mult efect decât otrava, îşi căutase moartea într-un chip mai puţin vinovat decât dacă şi-ar fi dat-o cu propriile lui mâini, dar pe care-l concepuse a fi tot atât de fără greş. Se dusese la soţul a cărui ură o stârnise şi, făcându-i nesfârşite mustrări pentru crima lui, îi oferise, dezvelindu-şi pieptul, victima care-i scăpase. Luă cerul ca martor că socotise a-i fi sunat definitiv ceasul şi că bucuros ar fi acceptat sfârşitul. Dar neîndurătorul soţ, bătându-şi joc de el, îi răspunsese eu răceală că, departe de-a se mai gândi să-l ucidă, constata cu plăcere că n-ar fi putut fi mai bine răzbunat decât lăsându-i viaţa şi că se bucura sincer că scăpase de o otravă care i-ar fi curmat prea curând suferinţa. Dusese de atunci o viaţă jalnica, rătăcind prin toate oraşele Italiei pentru a şterge imaginile care-i făceau viaţa un chin neîncetat şi căutând să-şi aline rănile sufletului în relaţii cu femei vrednice de-a fi iubite. Dar ajunsese la Livorno fără a simţi nici cea mai mică schimbare într-o inimă pe care tristeţea o îndepărta mereu de dragoste.

Era destul pentru a da de înţeles că acest miracol era rezervat lui Theophe. Nu observaserăm totuşi această profundă melancolie care ar fi trebuit să fie încă evidentă la

sosirea noastră, de vreme ce abia de atunci încoace se tămăduise de ea. Dar luarea-aminte cu care o vedeam pe Theophe plecând urechea la toate aceste basme nu-mi lăsa îndoială că ele făcuseră asupra ei impresia dorită. Veni seara. O aşteptam cu nerăbdare, pentru a-mi lămuri bănuieli cu mult mai grave. Camera lui Theophe era vecină cu a mea. Mă ridicai din pat îndată ce plecă feciorul care mă ajutase să mă culc şi căutai un loc de unde să pot descoperi pe oricine s-ar fi apropiat de apartamentul nostru.

Simţeam în acelaşi timp o cruntă remuşcare pentru jignirea ce-o aduceam adorabilei Theophe; şi, în miezul acestui vârtej de sentimente care luptau în favoarea ei. Mă întrebam dacă întunecatele mele bănuieli erau destul de întemeiate pentru a îngădui astfel de indiscreţii ofensatoare. Se scurse noaptea întreagă fără să apară nimic de natură a-mi răni simţirea. Mă apropiai chiar de mai multe ori de uşă. Ascultai plin de curiozitate. Cel mai mic zgomot îmi trezea bănuieli şi fui pe punctul, din pricina unei uşoare mişcări pe care mi se păruse că o aud, să bat imediat în uşă şi să cer să mi se deschidă. În cele din urmă, tocmai când voiam să mă retrag în zori, uşa lui Theophe se deschise. Un cumplit fior îmi îngheţă de-odată sângele-n vine; era ea însăşi şi ieşea împreună cu slujnica. Graba aceasta de-a se scula îmi provocă întâi o nouă tulburare; dar îmi amintii că îmi spusese în mai multe rânduri că, din cauza căldurii prea mari, se ducea să ia aer în grădina ce dădea spre mare. O urmării din ochi şi nu mă liniştii decât după ce-o văzui îndreptându-se într-acolo.

S-ar zice că ar fi trebuit să fiu mulţumit de felul în care-mi petrecuserăm noaptea şi că după o astfel de experienţă nu-mi mai rămânea decât să mă duc să mă cufund în somnul de care aveam atât de imperioasă nevoie. Totuşi, sufletul meu nu era decât pe jumătate împăcat. Mişcarea pe care o auziserăm în cameră îmi lăsase încă unele îndoieli. Cheia rămăsese în uşă. Intrai cu gândul de a găsi oarecare urme în legătură cu motivul neliniştei mele. Fusese un scaun sau

o perdea pe care le mişcase poate chiar Theophe. Dar, aruncând o privire iscoditoare jur dimprejur uh camerei, zării o uşiţă care dădea spre o scară secretă şi pe care n-avuseserăm încă prilejul s-o remarc. Toate îndoielile mi se treziră din nou la vederea ei. Iată, exclamai cu durere, drumul pe unde venea contele. Iată originea ruşinii mele, şi cea a crimei tale, mizerabilă Theophe! N-aş putea da decât o palidă imagine a zbuciumului cu care am cercetat toate trecerile pentru a afla unde poate să ducă scara. Dădea într-o curte izolată, iar uşa din capătul ei părea închisă cu grijă. Dar nu fusese oare deschisă peste noapte? îmi dădu prin minte că dacă exista ceva care să mă lămurească pe deplin, era chiar patul lui Theophe, care încă nu fusese făcut. Mă aruncai cu însufleţire asupra acestui gând. Mă apropiai cu o teamă sporită, ca şi cum aş fi fost pe punctul de a afla lucruri ce m-ar fi putut convinge pe deplin. Cercetai până şi cele mai neînsemnate aspecte, forma patului, starea aşternutului şi a cuverturilor. Mersei până la a măsura locul care i-ar fi fost îndeajuns lui Theophe şi până la a observa dacă nu era ceva deranjat în afara limitelor pe care le socoteam a fi ale siluetei ei. Aici nu mă puteam înşela; şi cu toate că-mi zisei că, din pricina căldurii, s-ar fi putut agita în somn, mi se păru că nimic nu m-ar fi putut împiedica să recunosc urma trupului ei. Această cercetare, care dură mult, avu un efect la care nici nu mă gândiserăm. Cum nu descoperiserăm nimic şi, treptat, îmi redobândiserăm calmul, vederea locului în care se odihnise scumpa mea Theophe, forma trupului ei pe care o desluşeam imprimată în aşternut, un rest de căldură care mai dăinuia, miresmele pe care le exalase în urma unei uşoare transpiraţii mă emoţionară până la a mă face să sărut de nenumărate ori fiecare loc pe care-l atinsese. Obosit cum eram după ce vegheaserăm toată noaptea, mă cufundai până într-atât în această plăcută ocupaţie, încât mă cuprinse somnul şi adormii adânc chiar pe locul pe care-l ocupase ea.

Ea se afla în vremea asta în grădină, unde nu era de

mirare să-l fi întâlnit pe conte, pentru că a merge să respiri aer de mare înainte de arşiţa zilei era un obicei al casei. Veneau chiar şi unele persoane din vecinătate, ceea ce dădea locului aspectul unei promenade publice. Întâmplarea a făcut ca în ziua aceea să se afle acolo căpitanul unui vas francez, care intrase în port în ajun împreună cu pasagerii pe care-i aducea de la Neapole. Apariţia lui Theophe, pe care era greu s-o vezi fără s-o admiri, atrăsese pe aceşti străini în jurul ei, iar contele, recunoscând în căpitan un francez, îl întâmpină cu o amabilitate care le înlesni apropierea. Află astfel de la căpitan nişte lucruri care priveau nu numai treburile sale personale, dar şi unele din ale mele, pentru că intrând în port, acesta văzuse vasul nostru şi întrebase pe câţiva marinari aflaţi pe punte de unde veneau şi pe cine aduceau; aceşti oameni simpli, cărora nu avuseserăm prevederea, la debarcare, să le cer să păstreze tăcerea, îi răspunseseră precizând şi funcţia pe care o deţinuserăm. Auzind că mi se dă acest titlu, contele fu foarte şurprins că nu ştia de prezenţa mea la Livorno, deşi din vorbele căpitanului reieşea că aş fi fost acolo de mai multe zile. Legând între ele toate aceste informaţii, nu se mai îndoi că eu eram cel despre care se vorbea, şi că, din anumite motive, doream să rămân necunoscut. Dar, neputându-şi înfrâna primul imbold care-l tăcu să-şi îndrepte gândurile spre Theophe, manifestă faţă de ea o anume jenă de a nu-i fi arătat cu mai multă curtenie ceea ce credea el că datora fiicei mele. Dar, ceea ce m-a făcut totdeauna să cred, fără a-l fi cunoscut mai bine, că e de obârşie aleasă, a fost faptul că, alcătuindu-şi, după informaţiile pe care le primise, un plan ce nu-i trecuse încă prin minte şi presupunând că eu eram tatăl ei, se hotărî să-mi ceară mâna lui Theophe. Acest plan pentru care căută prilejul să obţină asentimentul ei înainte de a ieşi din grădină, făcu să dureze mai mult plimbarea lor; aşa încât se făcuse destul de târziu dimineaţa când, dându-i braţul spre a o conduce, o aduse în apartamentul ei.

Theophe primise această propunere cu toată stânjenirea care se poate închipui şi, înţelegând dintr-odată că n-o datora decât părerii greşite pe care contele şi-o făcuse despre originea ei, refuzase, dând explicaţii vagi, al căror sens el nu-l pricepu. Ferm în hotărârea luată, con'de îi spuse totuşi, intrând în apartamentul ei, că nu va lăsa să treacă ziua fără să-mi declare intenţiile lui; şi dacă ceva m-a putut face să judec favorabil relaţia lor, aceasta a fost atât uşurinţa cu care el a rupt-o, după scena pe care o voi povesti, cât şi dorinţa pe care o avusese de-a se uni cu ea prin legătura căsătoriei. Mă aflam încă în postura în care mă prinsese somnul, adică în halat de casă, ce-i drept, dar culcat în patul lui Theophe; trezit de zgomotul pe care-l făcu uşa când se deschise, auzii ultimele cuvinte ale contelui. M-aş fi ferit să mă arăt şi, cu toată ciuda de a fi prins acolo, aş fi profitat de împrejurare pentru a auzi sfârşitul conversaţiei lor. Dar perdelele patului fiind date la o parte, contele fu primul care-şi aruncă ochii asupra mea. Nu-i fu greu să vadă că era vorba de un bărbat. „Ce văd?" – spuse el uluit. Theophe, care mă văzu aproape în acelaşi moment, scoase un ţipăt, în care se ameşteca tot atâta spaimă câtă ruşine. Inutil aş fi încercat să mă mai ascund. Singura soluţie care-mi veni în minte fu să-mi compun o expresie de bucurie şi să iau în glumă o întâmplare din care nu prea mai puteam ieşi cu faţa curată. „Am găsit uşa ta deschisă, îi spusei lui Theophe, şi neizbutind defel să dorm astă-noapte, mi-am zis că patul tău va fi poate mai îmbietor la somn decât almeu." Scosese la început un ţipăt de jenă şi de ruşine, dar negăsind nimic în stare să explice o întâmplare atât de puţin adecvată relaţiilor în care trăiam cu ea, tăcerea ei exprima incertitudinea şi tulburarea. Pe de altă parte, contele care crezu a fi înţeles dintr-odată ceea ce înainte nici prin cap nu-i trecuse, îşi ceru scuze pentru o indiscreţie pe care şi-o reproşa ca pe o crimă; şi, asigurându-mă că mă respecta prea mult pentru a-mi stingheri plăcerile, îşi luă rămas bun de la mine în cuvinte din care-mi dădui uşor seama că nu-i mai eram necunoscut.

Rămăsei singur cu Theophe. Cu toată străduania mea de a simula o aparenţă de veselie, îmi fu greu să nu recad într-o stare de stânjeneală, sporită cu mult de a ei. Nu văzui altă cale de a ieşi din această încurcătură decât de a-i mărturisi deschis îndoielile pe care le aveam cu privire la conduita ei; cu atât mai mult cu cât făgăduielile pe care le auziserăm din gura contelui erau un nou motiv de îngrijorare cu privire la care ardeam de nerăbdare să capăt explicaţii. Chipul său deveni, la auzul primelor mele învinuiri, tot atât de palid pe cât se înroşise când mă văzuse în patul ei. Mă întrerupse totuşi, înfiorată, pentru a-mi declara c-o ofensam cu bănuielile mele şi că nu se întâmplase nimic între ea şi conte care să fi putut ştirbi principiile pe care i le cunoşteam. O tăgăduire atât de totală îmi transformă resentimentul în indignare. „Cum aşa, perfido, îi spusei, ca şi cum aş fi avut vreun drept de a-i reproşa trădarea, nu l-am văzut eu pe conte la picioarele tale? N-ai avut oare faţă de el, de cum am ajuns la Livorno, o îngăduinţă pe care n-ai avut-o niciodată faţă de mine? Chiar acum ţi-a promis că azi încă va face orice pentru a obţine fericirea de-a fi al tău? Ce voia să zică cu această promisiune? Vorbeşte, vreau să aflu chiar de la tine. N-am să fiu toată viaţa jucăria unei ingrate, căreia afecţiunea şi binefacerile mele nu i-au inspirat niciodată, pentru mine, decât asprime şi ură.”

Înverşunarea mea trebuie să fi ajuns la culme dacă am întrebuinţat cuvinte atât de dure. Ea nu auzise niciodată de la mine decât cuvinte de respect şi dragoste, sau dojeni atât de afectuoase încât pesemne că se simţise respectată până şi în reproşurile născute din suferinţa mea. De aceea fu atât de consternată auzindu-mă, încât, începând să plângă cu hohote, mă rugă să ascult ce are de spus în apărarea ei. O obligai să stea jos; dar amărăciunea din sufletul meu fiind încă mai puternică decât mila pe care începuse să mi-o inspire tristeţea ei, nu-mi modificai întru nimic severitatea glasului şi a feţei.

După ce îmi repetă din nou asigurările că nu acordase contelui nimic pentru care ar fi avut a-şi face vreo

mustrare, îmi mărturisi nu numai că el o iubea, dăr că, printr-o schimbare pe care chiar ei îi venea greu s-o înţeleagă, şi ea simţea pentru el o foarte puternică atracţie. „E drept, continuă ea, că am luptat împotriva acestei înclinaţii mai puţin decât s-ar fi cuvenit s-o fac de-aş fi dat urmare propriilor mele concepţii; şi, dacă e să îndrăznesc aţi spune motivul, a fost pentru că, închipuindu-mi că nu ştie nimic despre viaţa mea nenorocită, mi-am făcut iluzia că mi-aş putea recăpăta alături de el drepturile obişnuite ale unei femei care a ales calea cinstei şi a virtuţii. Mi-a spus că locuieşte în mod obişnuit undeva la ţară. Era un motiv în plus să-mi închipui că nu va afla niciodată nenorocirile mele; şi, atâta vreme cât te-a luat drept negustor, nu mi s-a părut că-l păgubesc lăsându-l să creadă că sunt fiica domniei-tale. Dar, adăugă ea, după ce a aflat care-ţi este rangul şi s-a hotărât să-ţi ceară chiar azi mâna mea, m-am simţit dintr-odată vinovată şi mă hotărâserăm să-ţi povestesc neîntârziat totul. Iată adevărul despre sentimentele mele, iar când l-ai văzut la picioarele mele, nu i-am permis această atitudine şi nici nu-l îndrituiserăm s-o ia printr-o complezenţă vinovată.”

Păru să se calmeze după această mărturisire şi, socotind că aveam să-i aprob intenţiile, mă privi cu mai multă linişte. Dar tocmai părerea pe care o avea despre nevinovăţia ei era ceea ce mă ducea la disperare. Eram grozav de iritat că dădea atât de puţină însemnătate sentimentelor mele sau că ele o mişcau atât de puţin încât nu părea defel preocupată de teama de a mă îndurera şi nu socotea c-ar avea, de înfrânt vreun obstacol pentru a-şi oferi o nouă iubire. Ruşinea mă făcu să-mi închid totuşi în fundul sufletului această dezamăgire şi, luând lucrurile aşa cum o cerea bunul simţ: „Aş vrea să cred în asigurările tale, îi spusei, şi nu mă las uşor încredinţat că m-ai fi înşelat sub falsele aparenţe. Ale virtuţii; dar dacă în adevăr contele mă cunoaşte, cum poţi spera că te va lua drept fiica mea când ştie, sau nu va întârzia să afle, că n-am fost niciodată căsătorit. Dacă ştie acest lucru, eşti prea inteligentă pentru

a nu-ţi da seama că intenţiile lui nu pot fi sincere şi că nu caută cu tine decât o legătură plăcută. Dacă nu ştie şi dacă această eroare îl împinge să dorească azi să se însoare cu tine ca fiică a mea, acest proiect nu se va nărui oare când va afla că nu sunt tatăl tău? Dar ai înţeles prea bine, reluai cedând geloziei care mă sfâşia; nu eşti atât de naivă încât să nutreşti iluzia că un gentilom te-ar lua de soţie la întâmplare. Ţi-a plăcut. Nu ţi-ai ascultat decât pornirile inimii, şi poate că te-a făcut să mergi mult mai departe decât îndrăzneşti să mărturiseşti. De ce creezi că mă aflu în camera ta? — adăugai cu un nou val de amărăciune. Pentru că, împotriva voinţei taie, ţi-am descoperit intriga. Ţi-am citit patima în priviri, în vorbe, în toate amănuntele comportării. Am dorit să te surprind şi să te acopăr de ruşine. Aş fi făcut-o în noaptea asta, dacă vechea mea afecţiune nu m-ar fi îndemnat la menajamente.

Dar fi sigură că am văzut tot, am auzit tot, şi că trebuie să fie cineva atât de slab cât mai sunt încă pentru aţi arăta atât de puţin dispreţ şi supărare.”

Nu-i greu de înţeles unde ţinteau aceste vorbe. Doream să scap cu totul de îndoielile care mă chinuiau şi mă prefăcui a fi mai bine informat decât eram. Tăgada lui Theophe fu atât de fermă şi semnele îndurerării ei atât de neprefăcute, încât, dacă era de pus vreun temei pe dezvinovăţirile unei femei pe cât de inteligentă pe atât de îndrăgostită, n-aş fi păstrat poate nicio urmă de neîncredere în sinceritatea ei. Dar nu e încă momentul să mă încredinţez judecăţii cititorului. Procesul acestei ingrate n-a ajuns decât la jumătate.

Tot timpul care ne mai rămăsese până la ora mesei îl folosirăm amândoi în discuţii, din care nu mă lămurii mai mult. Furăm în fine anunţaţi că masa era servită. Eram nerăbdător să văd ce figură vor face cei doi iubiţi în prezenţa mea, iar curiozitatea mă făcea să urmăresc cu precădere primul salut pe care avea să mi-l adreseze contele. Theophe se simţea probabil tot atât de stânjenită pe cât mă simţeam eu de nerăbdător. Dar nu-l văzui pe

conte la masă; numai din conversaţia celorlalţi aflai că plecase cu o trăsură de poştă, după ce-şi luase rămas bun de la toată casa. Oricât de surprinzătoare mi se păru această veste, mă abţinui de-a face vreo remarcă asupra plecării sale şi, aruncându~mi doar ochii asupra lui Theophe. Observai că făcea un efort uriaş pentru a nu lăsa să se vadă vreo reacţie. Se retrase după-masă în camera ei. Aş fi urmat-o pe dată, dacă nu m-ar fi reţinut căpitanul francez de care am vorbit şi care, având până atunci discreţia de a se preface că nu mă cunoaşte, se apropie de mine pentru a-mi prezenta omagiile pe care socotea că mi le datorează. Nu ştiam încă prin ce întâmplare îmi descoperise numele. Întrebându-l, aflai nu numai ce se petrecuse în grădină, dar şi cauzele care provocaseră fuga contelui. Căpitanul îşi ceru scuze, de parcă s-ar fi temut că-i voi face reproşuri. „Neştiind, îmi spuse el, ce versiune aţi dat aici despre tânăra persoană care se află cu domnia-voastră, am răspuns fără înconjur întrebărilor contelui. Mi-a vorbit de fiica dom niei-voastre. Am avut imprudenţa de a-i spune că nu aveţi nicio fiică şi că, fără să vă cunosc personal, ştiam, ca şi întreaga Franţă, că nu sunteţi căsătorit. Mi-a cerut să-i repet de mai multe ori acest răspuns, şi am remarcat, din unele amănunte, că e posibil ca indiscreţia mea să dăuneze vederilor domniei-voastre.” îl asigurai pe căpitan că nu mă supărase cu nimic şi că, dacă-mi dăduserăm alt nume sau altă identitate la Livorno, o făcuserăm doar din dorinţa de a evita plictiseala ceremoniilor. Nu invocai un alt motiv pentru a-i cere să respecte incognitoul pe care doream să-l păstrez. Dar nu-mi fu greu să înţeleg că, începând de-a o lua pe Theophe drept fiica mea, contele îşi închipuise că-mi este ibovnică. Postura în care mă găsise în camera ei îl făcuse, probabil, să gândească acest lucru şi, în încurcătura în care intrase, nu găsise o altă soluţie decât aceea de a pleca îndată, fără s-o mai vadă. Mă grăbii să mă întorc în camera lui Theophe. Era abătută, dar îndată ce mă văzu, mă întrebă surâzând şi încercând să-şi compună o înfăţişare calmă, dacă nu eram

foarte surprins de hotărârea bruscă a contelui. „Vezi, adăugă ea, că sentimentele lui n-au fost niciodată prea puternice, de vreme ce s-au putut spulbera într-o clipă, până la a pleca fără să-şi ia rămas bun.” Mă prefăcui a nu vedea ce ascunde această falsă veselie. „Te iubea fără ardoare, îi spusei cu un aer serios, şi dacă dovezile de dragoste au fost atât de puţin înflăcărate cât şi urmările, înseamnă că această pasiune nu l-a ajutat probabil s-o uite pe doamna din Roma.” Astfel, conversaţia noastră, care dură întreaga după-amiază, nu fu decât o prefăcătorie continuă; Theophe se prefăcea mai departe indiferentă la pierderea suferită, în vreme ce, cu o satisfacţie răutăcioasă, venită desigur din speranţa pe care o simţeam renăscând în sufletul meu, eu continuam să vestejesc pasiunea contelui şi să vorbesc de plecarea lui ca de-o grosolănie şi de-o insultă. Ea susţinu această scenă cu mult aplomb. Căpitanul vasului care mă adusese îmi păru, în aceeaşi seară, dispus să ridice pânzele îndată ce-ar avea acordul meu; nu-i cerui decât ziua următoare pentru a mă pregăti. Doream acest răgaz de o zi nu atât din necesităţi legate de treburile mele, cât mai ales din grija de a o menaja pe Theophe. Îmi dăduserăm prea bine seama de strădaniile ei continue de a-şi ascunde tristeţea şi voiam să mă asigur că sănătatea ei nu va avea nimic de suferit.

Se ţinu bine până la îmbarcarea noastră; dar îndată ce socoti că speranţa de a-l revedea pe conte era pierdută, nemaiputând rezista zbuciumului din inima ei, nu-şi mai părăsi patul până la Marsilia. Îi arătai toată atenţia pe care datoria m-ar fi făcut s-o arăt fiicei mele ori dragostea – unei scumpe ibovnice. Totuşi n-o putui vedea astfel lâncezind cu gândul la altul, fără să constat că şi cea mai vie afecţiune se răceşte în cele din urmă în faţa indiferenţei şi nerecunoştinţei. Remarcai cum, pe nesimţite, inima mea începuse a se elibera şi, fără a părăsi ’ dorinţa de a-i fi de folos lui Theophe, nu mai eram fyământat de acele nelinişti chinuitoare care, de multă vreme, deveniseră starea mea aproape obişnuită. Avui răgazul să-mi dau seama de

această schimbare în timpul unei perioade de opt zile fără vânt, care ne împiedică să intrăm în golful Genovei. Nu se poate închipui o mai deplină linişte în aer şi pe apă. Nu eram la mai mult de şase leghe de coastă şi, suprafaţa apei fiind atât de nemişcată încât eram ca şi ţintuiţi pe loc, avui de mai multe ori intenţia de-a lua şalupa împreună cu Theophe şi câţiva din slujitorii mei, pentru a ajunge la ţărm cu ajutorul vâslelor. Mi-aş fi scutit o serioasă spaima provocată de nişte ticăloşi care, lăsându-se pradă unor închipuiri scornite de trândăvie, plănuiseră să pună stăpânjxe pe vas, ucigându-l pe căpitan şi pe ceilalţi ofiţeri. Conspiraţia aceasta fusese poate ticluită înainte de plecarea noastră, dar o ocazie atât de potrivită de-a o pune în aplicare nu se ivise încă niciodată. Aveam la bord cinci italieni şi trei provensali care, ca şi mine, n-aveau decât calitatea de pasageri; erau oameni care, din pricina îmbrăcăminţii şi înfăţişării lor, nu reuşiseră să ne îmbie nici pe căpitan, nici -pe mine să intrăm cu ei în vreo relaţie. Stabiliseră legături doar cu câţiva marinari de prin părţile lor, cu care şedeau tot timpul la băutură; în cursul unor asemenea chefuri se hotărâseră să-l înjunghie pe căpitan şi pe secundul său, fiind ei destul de siguri că nu vor întâmpina rezistenţa din partea restului echipajului, care era foarte puţin numeros. În privinţa mea şi a oamenilor mei, intenţia lor era să ne arunce pe vreun ţărm izolat al Corsicei şi să-mi ia tot ce aduseserăm cu mine. Graţie unui noroc providenţial, feciorul meu adormise noaptea pe punte. Fu trezit de vorbele acestor nemernici asasini, care se adunaseră pentru a hotărî ultimele amănunte ale planului lor şi-şi distribuiau principalele roluri, împărţindu-şi dinainte puterea şi prada. Obiceiul căpitanului fiind să se ducă la sfârşitul zilei pe covertă, fu ales chiar acel moment pentru a-l ucide, în vreme ce alţi doi dintre complici aveau să bată la uşa cabinei secundului pentru a-l înjunghia îndată ce o va deschide. Ceilalţi trebuiau să se răspândească pe vas şi să ţină toată lumea la respect sub ameninţarea armelor. Hotărând să mă trateze cu oarecare

consideraţie şi să mă lase în Corsica dimpreună cu oamenii mei, se găsi unul care să propună ca Theophe să fie reţinută, drept cel mai preţios dintre bunurile mele. Dar, după câteva clipe de discuţie, se căzu de acord că o femeie atât de frumoasă n-ar face decât să semene discordia printre ei şi concluzia fu ca şi ea să fie debarcată împreună cu mine.

Deşi cutremurat de descoperirea unui plan atât de cumplit, feciorul meu avu destulă prezenţă de spirit pentru a înţelege că nu puteam afla salvare decât prin rapiditate şi păstrarea secretului. Era pe la miezul nopţii. Providenţa, care ne era favorabilă, îl ajută să găsească mijlocul de-a se strecura de-a lungul punţii şi de-a ajunge în cabina căpitanului care comunica, din fericire, cu a mea. Ne trezi în şoaptă şi, începând prin a ne îndemna să păstrăm tăcerea, ne înfăţişă îngrozitoarea primejdie ce ne ameninţa, întunericul îl împiedicase nu numai să-i recunoască pe uneltitori, dar chiar să evalueze numărul lor. Totuşi, distingând după glas pe principalii rebeli, îi numi pe câţiva şi spuse că, după socotinţa lui, numărul lor s-ar fi putut ridica la doisprezece. Nu mi-aş atribui o glorie nedreaptă dacă mi-aş lăuda curajul; erau însă destul de cunoscute unele împrejurări edificatoare în această privinţă. Cei opt servitori din suita mea, căpitanul, secundul său şi cu mine alcătuiam deja un grup de unsprezece persoane în stare de a se apăra. Rămâneau mai mulţi marinari, a căror fidelitate nu putea fi pusă la îndoială, şi câţiva alţi pasageri tot atât de interesaţi ca şi noi de-a se apăra de mârşăvia unei bande de tâlhari. Greutatea era să ne adunăm; dar luai asupra mea această sarcină şi, aprinzând îndată mai multe torţe, ieşii bine înarmat dimpreună cu toţi oamenii mei, pe care de asemenea îi înarmai. Reuşii să ajung fără piedici la toţi cei de la care aveam de aşteptat vreun sprijin şi, aducându-i în cabina mea, luarăm măsurile necesare pentru a nu risca nimic până la ziuă. Între timp, duşmanii noştri, care observaseră această mişcare, se speriară curând mai rău decât reuşiseră să ne sperie ei pe noi. Nu

erau nici atât de bine înarmaţi ca noi, nici atât de numeroşi, fără a mai pune la socoteală spaima care însoţeşte totdeauna crima. Dându-şi prea bine seama că ziua le va fi greu să ne opună rezistenţă, adoptară singura soluţie care-i putea scăpa de pedeapsă şi se grăbiră s-o pună în aplicare. Cu ajutorul celor câţiva marinari complici cu ei, coborâră la apă şalupa şi ajunseră vâslind la ţărmul cel mai apropiat. Acţiunea lor n-avea cum să ne rămână necunoscută; dar, deşi i-am fi putut nimici pe când îşi făceau pregătirile, sau i-am fi putut ucide în şalupă cu focuri de puşcă şi de pistol, fui de părere că trebuia să li se lase libertatea de a se îndepărta.

Nu i se putuse ascunde lui Theophe această întâmplare. Zgomotul armelor şi tevatura pe care o văzu în jurul ei îi pricinuiră o spaimă din care nu-şi reveni uşor, sau poate că acesta era numele pe care-l dădea agravării suferinţei ce nu înceta s-o macine în taină de la Livorno. Depresiunea ei se transformă într-o vădită febră însoţită de simptome foarte grave. Nu-i fu mai bine nici când ajunserăm la Marsilia. Orice motive voi fi avut eu de a-mi grăbi întoarcerea la Paris, starea în care o vedeam nu-mi îngăduia nici s-o expun hurducăturilor trăsurii, nici s-o părăsesc în grija oamenilor mei într-un oraş atât de îndepărtat de capitală. Rămăsei lângă ea, arătându-i tot atâta compasiune şi zel ca şi înainte. Cu fiecare clipă îmi dădeam seama că nu iubirea era cea care mă făcea s-o mai îndrăgesc încă. Era plăcerea pe care o aveam de-a o privi şi de-a o auzi. Era respectul pentru caracterul ei. Erau propriile mele binefaceri care păreau a mă lega de ea ca de o creaţie a mea. Nu-mi mai scăpa niciun cuvânt pătimaş, niciun reproş pentru chinurile ce le îndura din pricina rivalului meu.

Se restabili treptat, după ce se simţise atât de rău încât medicii pierduseră în mai multe rânduri speranţa că se va vindeca. Dar frumuseţea ei se resimţi de pe urma unei atât de îndelungate pătimiri; şi, dacă regularitatea trăsăturilor şi fineţea chipului nu avuseseră de suferit, găseam în schimb

că pierduse mult din prospeţimea tenului şi din vioiciunea ochilor. Dar şi aşa, înfăţişarea ei continua să fie dintre cele mai plăcute. Mai multe persoane distinse cu care intraserăm în relaţii în timpul bolii veneau ades la mine numai din dorinţa de-a o vedea. Domnul de S... tânăr destinat să devină stăpânul unei mari averi', nu ascundea afecţiunea pe care i-o inspirase. După ce vorbi un timp în glumă despre sentimentele lui, acestea deveniră atât de serioase încât căută prilejul de-a i le face cunoscute. O află la fel de insensibilă cum fusese şi faţă de mine, ca şi cum inima ei nu se putuse deschide decât pentru fericitul conte care descoperise secretul de-a o emoţiona. Mă rugă chiars-o scap de sâcâielile acestui nou îndrăgostit. Îi promisei să-i fac acest serviciu, fără a-mi lua dreptul de a-i aminti de propriile mele dorinţe. Şi, pentru a vorbi sincer, acestea erau deja stinse până într-atât că nu se mai deosebeau de simpla prietenie.

Explicaţia pe care o avui cu domnul de S... nu duse la rezultatul pe care-l aşteptase ea, în aşa fel încât acesta se crezu, dimpotrivă, mai îndreptăţit să stăruie cu neîncetate dovezi de dragoste. Fusese împiedicat de teama de-a se afla în concurenţă cu mine. Dar aflând că mă limitam faţă de Theophe doar la prietenie şi că singurul motiv pentru care mă împotriveam pasiunii lui era chiar rugămintea pe care mi-o făcuse ea însăşi, îmi declară că, simţindu-şi inima cuprinsă de o atât de viforoasă patimă, nu se putea descuraja din pricina indiferenţei iubitei, şi că îşi va păstra cel puţin speranţa comună tuturor îndrăgostiţilor, aceea de a dobândi prin asiduitate ceea ce nu putuse obţine datorită meritelor sale. Îi prevestii că, după declaraţia lui Theophe, eforturile sale vor fi zadarnice. Dar asta nu-l domoli; mai ales după ce-l asigurai, dându-mi cuvântul de onoare, că niciodată nu obţinuserăm nimic de la ea care să-l poată face să se îndoiască de cuminţenia ei. De îndată ce Theophe fu în măsură să se bucure de unele plăceri, încercă să-i risipească melancolia cu serbări şi concerte. Acceptă mai mult din amabilitate decât din simpatie, mai

ales după ce, departe de-a mă opune, Theophe văzu că luam bucuros parte cu ea la aceste distracţii. Domnul de S... nu era decât fiul unui negustor; şi dacă interesul faţă de însuşirile ei era cel care-l atrăgea la o fată atât de vrednică de iubit, nu vedeam nimic nepotrivit în dorinţa, pe care presupuneam c-o are, de-a se căsători cu ea. Toată încăpăţânarea lui Condoidis de a-i refuza calitatea de fiică nu m-ar fi împiedicat să depun mărturie că era fata lui, iar dovezile pe care le avuseserăm erau suficiente pentru a-mi da în această privinţă o anume certitudine. Totuşi, domnul de S... care-mi vorbea uneori de pasiunea sa, nu pomenea niciodată de căsătorie. În zadar încercai eu să-i sugerez ideea prin diverse reflecţii care erau de natură să-l facă cel puţin să priceapă că nu încuviinţam sentimentele lui decât cu această condiţie. Cum nu văzui să fie defel animat, la atare sugestie, de înflăcărarea pe care o doriserăm, mă hotărâi, pentru a justifica măcar indulgenţa cu care consimţiserăm la avansurile lui, să-i dezvălui direct ideile mele. Astfel, printr-o foarte ciudată răsturnare de roluri, eu eram cel care-i făceam lui Theophe serviciul de a-i înlesni cuceririle şi cel care mă gândeam să mă despart de ea pentru totdeauna, făcând-o nevasta altuia. În afara interesului ei, care constituia primul meu mobil, mă mai gândeam că la Paris îmi va fi greu să evit speculaţiile pe care le va stârni legătura mea cu ea; şi, cu toate că nu eram încă la vârsta la care dragostea e o indecenţă, aveam planuri de viitor care nu se potriveau’cu angajamente de natura aceasta.

Dacă îi vorbii deschis domnului de S... la rându-i îmi răspunse în acelaşi fel, anume că ţinea destul la Theophe pentru a dori s-o ia de soţie; dar că, trebuind să menajeze în mai multe privinţe familia, nu îndrăznea să se lase antrenat într-un demers care i-ar putea atrage dizgraţia tatălui sau; că totuşi, nemaifiind la o vârstă la care să fie dependent, s-ar hotărî bucuros să se căsătorească cu ea în secret şi că m-ar lăsa pe mine să decid întru aceasta mijloacele şi condiţiile. Am reflectat îndelung la această

propunere. Deşi îmi asigura tot ce doriserăm, nu-mi păru demn de mine să contribui la o căsătorie secretă, din care întrevedeam puţine bucurii pentru Theophe, de vreme ce ar fi fost condamnată să-şi ascundă un timp situaţia, şi care ar fi putut dăuna totodată şi viitorului domnului de S... punându-l, mai devreme ori mai târziu, rău cu familia lui. Îi răspunsei ferm că un aranjament ascuns nu putea să-i convină lui Theophe, iar el se întrista profund crezând că m-a jignit cu propunerile lui.

Totuşi, cum eram la curent cu vederile lui Theophe şi cum, înşelându-mă o dată asupra sentimentelor ci, aş fi putut greşi din nou socotind că rămâne neclintită la prima ei declaraţie, vrui să aflu care-i era dorinţa şi să-i fac cunoscut ce-i oferea iubirea pentru viitorul ei. Nu mi se păru surprinzător s-o aud respingând dragostea şi cererea în căsătorie a domnului de S...; dar după ce insistai, folosind propriile ei expresii, asupra avantajului pe care i l-ar fi conferit acestea în a-şi recăpăta toate drepturile j virtuţii şi respectabilităţii, printr-o situaţie de natură să şteargă chiar din propria-i minte toate amintirile trecutului, şi după ce-mi răspunse că n-avea chemare pentru căsătorie, nu-mi putui stăpâni o urmă de ciudă care mă îndemnă să-i reproşez că mă înşelase deci atunci când mă asigurase cu atâta făţarnică bună-credinţă că doar acest avantaj o determinase să accepte asiduităţile contelui. Păru tulburată de această obiecţie; dar, încercând să iasă din încurcătură cu un aer de bunătate şi de candoare cu care avusese totdeauna câştig de cauză la mine, mă rugă să nu interpretez greşit sentimentele ei, sau, mai bine spus, să nu judec prea aspru slăbiciunile ei. Şi, reamintindu-mi de promisiunile mele, luă cerul drept martor că orice nepotrivire voi fi observat în purtarea ei, nu încetase niciodată să privească speranţa pe care i-o dăduserăm de-a trăi în preajma mea drept cel mai de preţ bun pe care şi-l putea dori.

Îi mulţumii pentru acest sentiment şi-i reînnoii toate înţelegerile pe care le aveam cu ea. Restabilind u-se pe zi

ce trecea, plecarea noastră nu mai fu prea mult amânată. În zadar se strădui domnul de S... să ne reţină cu insistenţe care ades mergeau până la lacrimi. Auzi chiar din gura lui Theophe verdictul care-l condamna să-şi înăbuşe patima; ceea ce nu-l împiedică, sub pretextul unor afaceri ale tatălui său, să ne însoţească până la Lyon într-o trăsură de poştă care venea în urma berlinei mele. Şi când fu obligat să se despartă de noi, îmi spuse la ureche că intenţia lui era de-a veni cât mai curând la Paris, unde nădăjduia să poată dispune mai liber în privinţa căsătoriei decât sub ochii tatălui său. Am presupus! tot timpul că încercase în taină să obţină consimţământul iamiliei sale şi că refuzul tatălui era cel în urma căruia îmi propusese o căsătorie secretă.

Treburile, care mă reţinură fără întrerupere multă vreme, nu-mi îngăduiră să mai urmăresc pas cu pas ce făcea Theophe. O instalai la mine, cu tot respectul pe care-l avuseserăm totdeauna pentru ea, şi-i dădui în casa mea toate drepturile cu care o investiserăm la Oru. Văzându-mă că sosesc la Paris cu frumoasa grecoaică, prietenii mei apreciară aceasta în chip diferit. Nu se mulţumiră cu relatarea pe care le-o făcui despre unele dintre peripeţiile lui Theophe; iar intenţia mea fiind în continuare aceea de a le ascunde pe cele care nu făceau cinste primilor ei ani, unii luau laudele pe care le aduceam concepţiilor şi purtării ei drept exagerările unui îndrăgostit. Alţii, ajungând s-o cunoască mai bine, fură de părere că avea în adevăr toate calităţile pe care i le atribuiam şi mă socoteau cu atât mai legat prin iubire de o tânără pe care nu-şi puteau imagina c-o aduseserăm din Turcia pentru alte motive. De aceea, toţi erau de acord, aşa cum prevăzuserăm, să mă creadă cu ea în legături mai strânse decât erau ele în realitate, încât până şi absenţele datorate treburilor mele, care uneori îmi impuneau să n-o văd câte trei zile, nu le schimbară această părere. Dar cu mult mai diferită şi mai bi zară a fost judecata publicului. O luară la început drept o sclavă pe care aş fi cumpărat-o în Turcia şi de care mă

îndrăgostiserăm îndeajuns pentru a acorda toată grija educaţiei ei. Ceea ce nu era prea departe de adevăr. Dar se adăuga – şi mă întâlnii eu însumi la Tuileries cu diverse persoane care îmi povestiră, fără a mă cunoaşte, aceste presupuneri – că Sultanul îndrăgostindu-se de sclava mea, după relatările care i se făcuseră despre farmecul ei, mi-o ceruse, şi că aceasta fusese singura cauză a tuturor diferendelor pe care le avuseserăm la Constantinopole. Şi cum chipul lui Theophe cu tot ce păstrase plăcut în el nu mai corespundea opiniei cu privire la o femeie capabilă să stârnească atâta admiraţie, se afirma că pentru a scăpa de chinurile geloziei aş fi desfigurat-o în parte cu ajutorul unei soluţii pregătite de mine. Alţii pretindeau că aş fi răpit-o dintr-un harem şi că îndrăzneala aceasta aş fi plătit-o cu slujba.

M-am ridicat deasupra tuturor acestor basme, prin liniştea cu care le ascultam, şi fui totdeauna primul care le luai în glumă. Fiind apreciată în chip favorabil de toţi cei cu care aveam relaţii, Theophe avu curând un mare număr de admiratori. Mi se păru greu pentru ea să reziste mereu insistenţelor unor tineri plini de strălucire şi crezui de datoria mea s-o avertizez asupra precauţiilor pe care femeile sunt nevoite a şi le lua. Exemplul contelui de R... mă făcuse să iau seama că e sensibilă la frumuseţea înfăţişării şi manierelor. Pericolul era continuu la Paris, iar dacă dragostea nu-mi mai trezea acelaşi interes, eram obligat să-mi feresc casa de tot ce putea s-o dezonoreze. Theophe primi sfaturile mele cu docilitatea-i obişnuită. Gustul ei pentru lectură nu scăzuse şi observai chiar că i se aprinsese din nou dorinţa de a se instrui. Poate că vanitatea începea să contribuie la ceea ce până acum puseserăm doar pe seama pasiunii ei de a-şi îmbogăţi sufletul şi mintea. Cu toate acestea, fie că observaţiile mele nu mai erau atât de exacte pentru a mă face să-i înţeleg bine purtarea, fie că învăţase mai bine a se preface decât îmi închipuiam eu, nu remarcai nimic de natură să mă supere până la sosirea domnului de S... care-mi insuflă îndoieli ce

nu le-aş fi avut altfel niciodată.

N-avu norocul de-a le vedea îndreptate asupră-i. Căci, după ce petrecu câteva săptămâni la Paris şi după ce apăru ades în casa mea, unde-l copleşeam cu amabilităţi, mă luă într-o zi deoparte pentru a-mi face reproşuri amare. Scopul călătoriei sale, îmi spuse el, era acelaşi pe care mi-l expusese şi la Lyon; dar intervenise o mare diferenţă în şansele lui. În locul răcelii iubitei sale, socotită unica piedică pe care avea a o combate, afla dinainte-i mai mulţi îndrăgostiţi cunoscuţi ca atare, ale căror asiduităţi avea motive să creadă că nu erau toate respinse. Era cu deosebire exasperat de amabilităţile pe care Theophe i le arăta domnalui de R... şi tânărului conte de***, care păreau cei mai zeloşi în a căuta să-i placă. Nu în casa mea îi îngăduia ea în juru-i; şi tocmai această excepţie îl necăjea cel mai muit pe tânărul marsiliez, care nu izbutea să înţeleagă de ce făcea ea o deosebire între ei şi mulţi alţii ale căror vizite le accepta fără a-şi pune în cumpănă inima. Dar cum să înţelegi faptul că iubea doi de-odată? Se tot străduia să dezlege această enigmă. Urmărind-o la biserică, la plimbare, la spectacole, îi văzuse de fiecare dată pe urmele ei pe aceşti doi incomozi rivali, şi fie şi numai expresia de satisfacţie ce i se citea pe faţă când îi zărea o trăda. Nu adăugă nimic care ar fi putut deschide drum mai departe bănuielilor mele, iar rugămintea cu care însoţea aceste reproşuri era, dimpotrivă, de natură să le astâmpere. Mă implora s-o fac să vadă mai limpede speranţele lui şi să nu îngădui ca sentimente atât de curate ca ale sale să fie respinse cu atitudini dispreţuitoare.

Îi promisei nu numai să iau cu căldură partea intereselor sale, dar şi să fac cercetări cu privire la acea intrigă despre care n-aveam nicio ştire. Îi dăduserăm drept însoţitoare lui Theophe pe o bătrână văduvă, pe care vârsta părea a o ţine la adăpost de nebuniile tinereţii; şi chiar dacă m-aş fi bizuit mai puţin pe purtarea tinerei grecoaice, presupuneam că mă pot încrede în pilda şi sfaturile unei însoţitoare cu atâta experienţă. Erau nedespărţite şi constatam cu plăcere că le

lega o prietenie întru totul conformă cu aşteptările mele. Îi relatai acesteia o parte din acuzaţiile care i se aduceau, pentru că domnul de S... îmi mărturisise că n-o văzuse niciodată pe Theophe singură, şi deci nu putea merita reproşuri una din ele pe care să nu aibă a le împărţi cu cealaltă. Bătrâna văduvă ascultă mustrările mele cu atâta detaşare, încât atribuii îndată chinurile domnului de S... geloziei. Îmi numi ea însăşi pe cel care era sursa neliniştilor mele. „E nemulţumit, îmi spuse ea, de-a nu găsi la Theophe mai multă reciprocitate faţă de afecţiunea lui. O plictiseşte tot timpul cu declaraţii şi scrisori. Ne-am distrat împreună pe seama unei pasiuni atât de stingheritoare, şi ciuda îl va fi împins desigur să vi se plângă. Cu privire la crimele de care ne acuză, le cunoaşteţi, adăugă ea, căci n-am făcut decât să urmez ordinele domniei-voastre oferind lui Theophe oarecare prilejuri de distracţie.” îmi relată fără înconjur la ce se reduceau plăcerile lor: era vorba de divertismentele obişnuite ale oamenilor de lume din Paris; iar dacă cei doi rivali care-l alarmau pe domnul de S... erau uneori acceptaţi a le însoţi în plimbările lor sau la alte petreceri la fel de nevinovate, aceasta se întâmpla fără să li se arate vreo preferinţă de pe urma căreia ar fi avut de profitat.

Acest răspuns îmi readuse liniştea şi-l consolai pe domnul de S... îndemnându-l să eâştige inima lui Theophe, a cărei înţelepciune şi cuminţenie i le garantam. Dar dubiile acestuia nu erau totuşi lipsite de temei. Bătrâna mea văduvă, fără a fi capabilă de necuviinţă sau dispusă s-o îngăduie. Avea încă destul amor propriu, destulă vanitate încât să fi devenit jucăria a doi tineri dintre care unul, pentru a-şi servi prietenul, se prefăcea îndrăgostit de această femeie ce număra nu mai puţin de şaizeci de ani. Neavând ochi decât pentru avansurile simulate ce i se adresau, nu observa ce se întâmplă cu tovarăşa ei, şi orbirea aceasta mergea până la a şi-o închipui pe Theophe foarte fericită să fie părtaşă la galanterii a căror unică ţintă se socotea a fi ea. Mărturia domnului de S... care descoperi

până la urmă această înscenare, ca şi orice dovadă care n-ar fi fost confirmată de propriii mei ochi n-ar fi avut niciodată puterea de a mă convinge.

Într-o zi, cu atât mai fericit aleasă cu cât treburile şi sâcâielile mele îmi lăsaseră un pic de răgaz, domnul de S... mă imploră să mă urc în trăsură cu el pentru a fi martor la o scenă care mă va determina în sfârşit să acord mai multă încredere plângerilor lui. Descoperise că Theophe şi bătrâna văduvă se lăsaseră atrase la o petrecere în aer liber ce trebuia să se termine cu o gustare în grădina Sainţ Cloud. Ştia şi locul şi rânduiala petrecerii; şi, fapt care-i înfierbânta mintea până la a-l face să-şi presare relatarea cu ameninţări, ştia că domnul de *** şi tânărul conte erau singuri cu ceie două doamne. Orice ar fi spus văduva pentru a înfrumuseţa acest fapt, eu îl găseam atât de necuviincios, încât nu ezitai s-o condamn. Mă lăsai condus la Saint Cloud cu hotărârea nu numai de a observa ce se petrece într-un loc atât de frecventat, dar şi de a le face celor două doamne mustrări, chiar în ipoteza în care intenţiile lor erau nevinovate. Se şi aflau acolo, împreună cu admiratorii lor. Îi văzurăm plimbându-se într-un loc ce permitea o atât de bună vedere, încât mi se păru inutil să-i urmărim. Fu grija domnului de S... să aleagă un punct de unde nu ne putea scăpa nimic în timpul în care urmau să ia gustarea. Dorea nu numai să-i vadă, dar să-i şi audă. Cum ştia că locul pregătit era un rond de verdeaţă în partea de sus a grădinii, ne duserăm acolo făcând lungi ocoluri şi găsirăm, din fericire, posibilitatea de a ne instala în spatele unei boite de carpeni, care nu se afla decât la zece paşi de ei.

Ajunseră la scurt timp după noi. Mergeau cuviincios. Dar, îndată ce se aşezară pe iarbă, o lungă serie de jocuri galante constitui preludiul petrecerii. Acestea începură cu văduva şi observai pe dată că alintările şi complimentele pe care i le adresau cei doi tineri erau doar în bătaie de joc. După o mulţime de omagii anoste la adresa farmecelor ei, după ce o comparară cu nimfele şi o împodobiră cu plante

şi flori, admiraţia lor păru să sporească văzând-o cu această găteală caraghioasă. Era sensibilă la cel mai neînsemnat compliment şi, fiind obligată de bună-cuviinţă să nu arate pe faţă cât o încântau, lăuda spiritul şi plăcerea pe care le afla în fiecare cuvânt. Cât de ridicolă poate fi o femeie care-şi uită vârsta şi urâţenia! Găseam că bătrâna însoţitoare este atât de pe drept pedepsită încât, dacă interesul meu n-ar fi fost altul decât persoana ei, m-aş fi amuzat de acest spectacol. Dar îl vedeam pe conte părăsind din când în când acest joc pentru a se întoarce cu un ton mai -serios spre Theophe şi a-i adresa la răstimpuri declaraţii pe care eram prea departe ca să le auzim. Focul ce-l mistuia pe domnul de S... i se aprindea atunci în ochi. Se agita atât, încât m-am temut că zgomotul mişcărilor sale ne va trăda; şi, dacă nu l-aş fi reţinut de câteva ori, s-ar fi sculat brusc pentru a pune capăt unui spectacol care-i frângea inima. Cât mi-a fost de greu să-l potolesc când îl văzu pe conte plecând capul aproape de iarbă pentru a săruta pe furiş mâna lui Theophe, pe care ea nu se grăbi defel să şi-o retragă!

Gustarea la iarbă verde fu rafinată şi dură mult timp. Voia bună era întreţinută de un şir de povestiri şi glume hazlii. Nu se bău peste măsură, dar încercară totuşi mai multe soiuri de vin şi nimeni nu se lăsă prea mult rugat când ajunseră la lichioruri. În cele din urmă, fără a se fi petrecut ceva cu adevărat reprobabil, stăruia în mine din tot ce văzuserăm o stare de nemulţumire pe care n-aveam de gând s-o ascund mult timp. Totuşi aş fi tolerat-o până la Paris şi, crezând că doamnele sunt gata să se suie în trăsura lor, n-aveam altă grijă decât să nu fiu observat când mă voi îndrepta spre a noastră; dar, domnul de ***, oferind braţul însoţitoarei, intră cu ea pe o alee boltită care ducea nici mai mult nici mai puţin decât la intrarea parcului. Contele luă mâna lui Theophe şi, închipuindu-mi că va apuca în aceeaşi direcţie ca prietenul său, mtenţia mea fu doar de a-i urmări din ochi. Dar îi văzui luând alt drum. Primejdia mi se păru iminentă. Nu voiam s-o las să se

manifeste şi în alte chipuri, şi n-avui nevoie de imboldul domnului de S... pentru a trece repede la acţiune. Cerându-i doar să-mi promită că nu-şi va pierde cumpătul, pornii cu el pe urmele celor patru amorezi şi mă prefăcui că, venind la Saint Cloud ca să mă plimb, aflaserăm tocmai de petrecerea lor şi de drumul care trebuia luat spre a-i întâlni. Fură atât de descumpăniţi încât, în ciuda aerului vesel şi degajat pe care-l afişam în atitudinea mea, nu-şi reveniră uşor; şi doar după o destul de îndelungată tăcere ne oferiră cu gentileţe rămăşiţele gustării lor.

Fui atât de puţin ispitit să accept încât, dorind să rup pe loc o legătură primejdioasă, le spusei doamnelor că am a le comunica un lucru care mă obliga să le cer un loc în trăsura lor. „Domnii nu au venit desigur fără trăsuri, adăugai întorcându-mă spre ei, şi, de altfel, a mea e la dispoziţia lor.” Domnul de *** avea trăsura sa. Apucarăm de-a dreptul pe aleile care duceau spre intrarea principală, iar cei doi admiratori îndurară umilinţa de a-l vedea pe domnul de S... ocupând unul din locurile pe care şezuseră ei.

Ar fi fost prea usturător să le vorbesc doamnelor despre lipsa lor de bună-cuviinţă de faţă cu un străin. Amânai lecţia de morală pentru Paris; dar, privind-o cu atenţie pe însoţitoarea care şedea în faţamea, nu mă putui împiedica nici să rid de găteala ei, a cărei imagine îmi stăruia în minte, nici să fac asupra farmecelor ei oarecare complimente de felul celor pe care le ascultase. După cum băgai de seamă, bunul ei simţ era atât de alterat încât le luă de bune. Theophe surâdea maliţios; dar îi pregătiserăm şi ei un compliment, care socoteam să-i taie pofta de râs. Totuşi ea fu aceea care-i făcu unul domnului de S... spulberându-i definitiv orice speranţă. Fie că avea unele bănuieli cu privire la scopul ce ne adusese la Saint Cloud şi-i purta sâmbetele pentru a mi-l fi sugerat, fie că era într-adevăr dezgustată de insistenţele lui ce mergeau uneori, după cum văzuserăm eu însumi, până la sâcâială, profită pentru aceasta de momentul în care el îi dădea mâna spre a coborî din trăsură. Kugindu-l să nu-i mai tulbure liniştea

cu vizite şi stăruinţe pe care nu le agrease niciodată şi pe care nu mai voia să le primească, îi declară că socotea acest rămas bun drept ultimul. El rămase atât de consternat încât, văzâna-o că întoarce spatele pentru a se îndepărta, nu avu curajul de-a o \irma. Eu fui acela căruia i se plânse. Mă înduioşai, cu atât mai mult cu cât găseam în această purtare a lui Theophe ceva cu totul opus blândeţii fireşti a caracterului ei şi nu-mi puteam închipui că ajunsese aici fără a fi fost împinsă de vreo pornire pătimaşă. Îl îndemnai pe domnul de S... să se consoleze, ca toţi îndrăgostiţii care nu-s mai fericiţi decât el, şi-l asigurai – slabă compensaţie – de prietenia mea. Respectam buna sa credinţă mult mai mult decât averea sau înfăţişarea. „Veniţi să mă vedeţi, îi spusei, ori de câte ori veţi avea dorinţa. Nu i-o voi putea impune lui Theophe; dar o voi face să înţeleagă ce nesocoteşte respingând propunerile domniei-voastre şi o voi mustra fără îndoială pentru sentimentele ei dacă se lasă în voia vreunei patimi nestăpânite.”

Beteşugurile mele mă obligau să iau dejunul în apartamentul meu, ceea ce mă lipsea de plăcerea de a trăi laolaltă cu familia pe care mi-o făcuserăm. Dar interesul care mă dusese la Saint-Cloud nu-mi îngădui să las să vină noaptea fără a-i fi spus lui Theophe ce aveam pe suflet. Mă interesai de ora la care se va retrage; şi, ducându-mă în odaia ei cu acea familiaritate pe care o îndelungată obişnuinţă o stabilise, îi mărturisii de cum intrai că mă aduceau la ea raţiuni foarte serioase; nu ştiu dacă a bănuit motivul vizitei mele, dar am văzut că se schimbă la faţă. Mă ascultă totuşi cu profundă atenţie. Era una din calităţile ei de seamă, aceea de a vrea să înţeleagă ceea, ce i se spune înainte de a porni să răspundă.

N-o luai prea pe departe. „Ai arătat, îi spusei, o mare dorinţă de-a trăi lângă mine şi ştii ce motiv ai invocat de nenumărate ori. Era vorba de gustul pentru o viaţă virtuoasă şi tihnită. N-o găseşti în casa mea? De ce te duci să cauţi la Saint Cloud plăceri atât de străine de principiile tale, şi ce ai tu de împărţit cu domnul de *** şi cu contele

de ***, tu care îţi făceai o profesiune de credinţă dintr-o înţelepciune atât de opusă principiilor lor. Nu cunoşti încă moravurile noastre, adăugai; este o scuză pe care afecţiunea mea ţi-o acordă; iar eu ţi-am dat drept călăuză pe o nebună care le uită. Dar despre această petrecere de la Saint Cloud, despre această familiaritate cu doi tineri cărora nu le găsesc nimic comun cu modul tău d. E-a gândi, ee-aş putea spune? Această neglijare a t*mei-cuviinţe obişnuite mă îngrijorează.’1

zi – Istoria tinereţii comandorului

Plecai ochii, terminând, şi vrui să-i las libertatea de a-şi pregăti răspunsul. Nu mă lăsă să aştept prea mult: „îmi dau seama, îmi spuse, de proporţiile pe care le iau bănuielile domniei-tale, iar slăbiciunea pe care am avut-o la Livorno nu e de natură să le înlăture. Îmi faci totuşi o mare nedreptate dacă-ţi închipui că, fie la Saint Cloud, fie în orice altă parte unde mă vei fi văzut, m-am îndepărtat vreun moment de principiile pe care le port în adâncul sufletului. Mi-ai repetat-o foaite des chiar domnia-ta, continuă ea, şi aflu zilnic din cărţile pe care mi le pui la îndemână că trebuie să te împaci cu slăbiciunile semenilor, să te obişnuieşti cu societatea, să treci cu indulgenţă peste defectele şi slăbiciunile prietenilor; pun în practică ideile domnieitale şi principiile pe care le găsesc mereu în cărţile mele. Te cunosc, continuă ea privindu-mă fix, ştiu că un secret e în siguranţă la domnia-ta: mi-ai ales o tovarăşă ale cărei slăbiciuni trebuie să le menajez. E prietena domniei-tale, e îndrumătoarea mea. Ce altă cale aş avea decât aceea de a-i da ascultare şi de a căuta să-i fiu pe plac?”

Numai atât şi ar fi fost de ajuns pentru a mă face să-mi reprim reproşurile şi pentru a mă căi chiar de a le fi dat Mu liber. Mi se păru a înţelege dintr-odată în ce constă enigma. Contele o iubea pe Theophe. Domnul de*** se prefăcea a o iubi pe bătrâna văduvă pentru a-şi îndatora prietenul. Iar Theophe îl accepta pe conte din complezenţă pentru însoţitoarca sa, căreia credea că îi face un serviciu contribuind la înlesnirea amorurilor ei. Ce lanţ al

slăbiciunilor! Dar cât demult îmi renăscu respectul pentru Theophe, în care mi se părea că regăsesc toate calităţile ştiute. Beteşugurile mele mă făceau credul. O îmbrăţişai pe adorabila Theophe. „Da, îi spusei, de mine ar trebui să te plângi. Ţi-am dat ca îndrumătoare o smintită, ale cărei fantasme ridicole trebuie să te fi stânjenit mereu. Vorbesc de ceea ce am văzut. Am fost martor. N-ar fi trebuit decât să înţeleg mai bine intenţiile tale pentru a te aprecia aşa cum meriţi. Dar să ne oprim aici. Te eliberez mâine de această neplăcută servitute, şi am în vedere o însoţitoare care se va potrivi cu mult mai bine gusturilor tale.”

Eră noapte. Eram în halat. Theophe continua să aibă în ochii mei farmecul de nebiruit care lăsase o atât de vie impresie în inima mea. Fondul de înţelepciune care apărea atât de dar în această cinstită complezenţă îmi trezi nişte reminiscenţe pe care le credeam mai trainic şterse. Nici chiar vlăguirea mea nu le stătu împotrivă, şi tot stau şi mă-ntreb cum e posibil ca atare sentimente cinstite şi virtuoase să fi produs asupra mea efecte de felul celor deşteptate de imaginea viciului. Nu mă lăsai însă pradă simţurilor; dar rămăsei de pe urma acestei vizite cu o înflăcărare nouă, de care mă crezuserăm pe viitor apărat atât ca urmare a neîncetatelor mele beteşuguri, cât şi a maturizării minţii mele.

— Ruşinea pentru această slăbiciune nu mă cuprinse decât în timp ce mă întorceam spre camera mea, adică după ce mă abandonaserăm ei cu totul; astfel, nu-i rezistei mai mult decât o făcuserăm la Constantinopole şi, dacă starea sănătăţii mele îmi îngăduia mai puţin să am dorinţe, mă crezui cu atât mai îndreptăţit să dau curs unor sentimente ale căror urmări trebuiau să rămână închise în inima mea. Dar chiar în aceeaşi noapte aceste sentimente avură urmări pe care nu le prevăzuserăm. Ele treziră acea arzătoare gelozie care mă stăpânise atât demult timp şi care era, poate, dintre toate slăbiciunile dragostei, cea mai puţin potrivită cu situaţia mea. Îndată ce mă băgai în pat, neputând înţelege cum de ajunseserăm să devin indiferent

faţă de o fiinţă atât de fermecătoare, mă lăsai pradă regretului de a nu fi pi’ofitat mai bine de ocaziile pe care le avuseserăm de a-i plăcea şi de-a nu o fi adus în Franţa Hecât, poate, pentru a vedea vreun oarecare aventurier culegând roadele pe care, mai devreme sau mai târziu, cu ceva mai multă înflăcărare şi perseverenţă, le-aş fi obţinut eu. Iar dacă, în cele din urmă, proasta mea sănătate nu mai îngăduia pasiunii vechea ei impetuozitate, aceasta se aprinse pe măsura forţelor mele, adică până acolo încât să pună în întregime stăpânire pe mine.

În această stare fiind, nu-i trebuia prea multă osteneală lui Theophe spre a-mi aduce o mulţumire. Singura concesie pe care îmi propuneam să i-o cer fu aceea de a sta ades în camera mea, unde durerile mă reţineau uneori în pat cu săptămânile. Noua însoţitoare pe care aveam de gând să i-o dau avea destulă blândeţe şi înţelepciune pentru a se învoi la o atare rânduială şi a nu găsi nimic dezgustător în tovărăşia unui bolnav. Şi numai ideea acestui nou plan mă încântă într-atât încât îmi asigură un somn liniştit. Dar Theophe, care-mi ceruse încă de dimineaţă permisiunea de a veni în camera mea, îmi tulbură toate proiectele cu propunerea ce avea să-mi facă. Oricare ar fi fost cauza amărăciunii ei, fusese atât de mişcată de reproşurile mele, sau atât de ofensată de incidentul de la Saint Cloud, încât, deoarece toate plăcerile şi modul de viaţă pe care-l ducea îi deveniseră de nesuferit, îmi ceru permisiunea de a se retrage într-o mănăstire. „Plăcerea de a te vedea, îmi spuse ea cu drăgălăşenie, care singură m-a făcut să doresc a trăi în preajma domniei-tale, este un bun de care sunt mereu lipsită din pricina bolii de care suferi. Ce pot face în tumultul unui oraş ca Parisul? Omagiile bărbaţilor mă irită. Irosirea în petreceri mai mult mă plictiseşte decât mă amuză. Mă gândesc, adăugă ea, să-mi rânduiesc viaţa aşa cum o făcuserăm la Oru şi, dintre toate locurile pe care le-am cunoscut aici, nu văd altul mai potrivit cu înclinările mele decât o mănăstire.”

Oricine şi-ar fi închipuit că dezvăluirea propriului meu

proiect era cel mai bun răspuns pe care-l puteam da acestei cereri. De aceea mă grăbii să-i spun lui Theophe că, departe de-a mă opune dorinţelor ei, voiam s-o ajut să găsească în casa mea toate mulţumirile pe care spera să le afle la mănăstire; şi, arătându-i şi foloasele pe care eu însumi le-aş avea dac-ar fi tot timpul în preajma mea, citind, pictând, făcând conversaţie sau jucând cărţi cu acea nouă însoţitoare, în fine, găsindu-şi un rost tihnit în acele deprinderi care-i făceau plăcere, mă aşteptam în naivitatea inimii mele că va îmbrăţişa cu entuziasm un proiect care reunea tot ceea ce păruse a-şi fi dorit. Dar, insistând asupra hotărârii de a se retrage într-o mănăstire, ea stărui cu şi mai multă insistenţă să-mi dau consimţământul. Nimic nu mă surprinse mai mult decât să constat că nu dăduse nicio atenţie plăcerii de a mă vedea mereu, de care, aşa cum spusese, suferea că fusese lipsită din pricina beteşugurilor mele, şi care ar fi trebuit, deci, să fie cel mai puternic argument pentru ea. Nu putui să nu mă gândesc la acest lucru. Dar, revenind mereu la ideile ei şi crezând că prim câteva amabilităţi a încheiat socotelile cu mine, continuă să-mi vorbească de mănăstire ca de singurul Loc pentru care ar fi avut de aici înainte chemare. Mă simţii atât de umilit de indiferenţa ei, încât, nemaiascultmdu-m. I decât resentimentul, îi declarai pe un ton destul de mohorât că nu aprobam defel proiectul ei şi că, atâta vreme cât îi mai rămânea o oarecare consideraţie pentru mine, o rugam să renunţe cu totul la această idee. Dădui în acelaşi timp poruncă să fie anunţată persoana pe care i-o aleseserăm spre a-i fi însoţitoare şi pe care o preveniserăm îmi ajun printr-un bilet. Era văduva unui avocat căreia defunctul soţ îi lă*şase prea puţină avere, încât primise bucuros o propanere care-i putea aduce diferite avantaje. Locuia în apropiere de mine; în aşa fel încât, sosind aproape imediat, îi explicai mai pe larg ce serviciu îmi putea face apropiindu-şi-o pe Theophe. Se plăcură una pe alta atât cât o puteam dori, iar Theophe se supuse intenţiilor mele fără murmur.

O societate atât de plăcută deveni pentru mine o

îneântare în suferinţa mea. Nu mâncam nimic decât din mâna scumpei mele grecoaice. Nu vorbeam decât cu ea. Nu dădeam atenţie decât răspunsurilor ei. În mijlocul crizelor celor mai rele ale unei boli la care sunt condamnat pentru toată viaţa, găseam o uşurare în cele mai neînsemnate atenţii ale ei. Şi senzaţia prezentă a durerii nu mă împiedica să simt uneori emoţiile delicioase ale plăcerii. Theophe părea a se interesa de starea mea şi nu aveam impresia că timpul îndelungat pe care-l petrecea cu mine i-ar fi fost greu de suportat. De altfel, nu trecea zi în care să n-o fi îndemnat să-şi ofere timp de câteva ore plăcerea unei plimbări sau pe aceea a vreunui spectacol, împreună cu însoţitoarea sa. Trebuia uneori chiar s-o forţez la aceasta. Absenţele sale erau scurte şi niciodată n-am observat ca întoarcerea acasă să-i fi părut o obligaţie penibilă. Totuşi, în mijlocul unei atât de încântătoare situaţii, prima însoţitoare a lui Theophe, care nu acceptase fără supărare concedierea, veni să-mi tulbure tihna cu bănuieli pe care nicicând nu le-am putut lămuri. În acest punct las întru totul cititorului judecarea amărăciunilor mele şi libertatea de a-şi face o opinie despre tot ceea ce i-a putut părea obscur* şi incert în firea şi în comportarea lui Theophe.

Acuzaţiile acelei femei fură formulate fără menajamente. După ce mă compătimi pentru starea mea nenorocită, care mă împiedica să deschid ochii asupra a ceea ce se petrecea în casă, îmi arătă de-a dreptul că domnul conte de *** o vedea frecvent pe Theophe şi că, lucru pe care acela nu-l obţinuse câtă vreme tânăra grecoaică fusese sub supravegherea ei, reuşise să-i trezească dragostea. Şi, nelăşându-mi timp să-mi revin de pe urma primului şoc, adăugă că cei doi ibovnici se întâlneau noaptea în chiar apartamentul lui Theophe şi că aceasta, după toate probabilităţile, nu se despărţea de mine seara decât pentru a se duce să-şi îmbrăţişeze iubitul.

Alesese, din fericire, pentru. A-mi face un asemenea rău, un moment în care Theophe lipsea. N-aş fi putut ascunde groaznica impresie pe care mi-o făcuseră vorbele ei şi, într-

o chestiune de asemenea natură, important era să nu las să izbucnească un scandal ale cărui temeiuri trebuiau cercetate în mare taină şi cu mari precauţii. Primele mele reflecţii fură totuşi favorabile lui Theophe. Îmi amintii toate faptele ei de când luase hotărârea de a fi aproape tot timpul cu mine în singurătatea mea. Dacă lăsam deoparte timpul pe care o obligam să-l acorde plimbării, nu lipsea niciodată mai mult de un sfert de oră din apartamentul meu. Să îi închinat ea oare dragostei numai răgazuri atât de scurte; iar dragostea este oare capabilă de atâta stăpânire de sine? Pleca de la mine de fiecare dată târziu noaptea. Iar dimineaţa următoare o vedeam cu vioiciunea şi prospeţimea ei obişnuită. Să şi le fi putut oare păstra în urma însoţirii cu un amant pătimaş? Şi apoi, nu vedeam oare la ea mereu aceeaşi expresie de cuminţenie şi modestie; şi ceea ce găseam mai încântător la ea nu era oare acest constant acord între înţelepciune şi voie bună, care părea să arate tot atâta măsură în dorinţe cât şi ordine în idei? în fine, cunoşteam frivolitatea şi iresponsabilitatea acuzatoarei sale; şi, cu toate că n-o credeam capabilă de calomnie, nu mă îndoiam că fusese destul de simţitoare la nemulţumirea pe care o arătaserăm faţă de purtarea ei pentru a căuta să se răzbune cumva fie pe mine, fie pe Theophe, fie pe cea pe care o substituiserăm în funcţiile sale.

Totuşi, cum mai locuia încă la mine şi cum nu voiam «i secretul pe care mi-l dezvăluise să iasă de pe buzele ei sau de pe ale mele, îi răspunsei că învinuiri atât de grave cereau două feluri de precauţii, pe care o socoteam în stare să le respecte; pe de o parte, de a l’i ţinute secrete atât pentru cinstea casei mele cât şi pentru cea a tinerei grecoaice; pe de alta, de a nu fi considerate ca adevăruri sigure înainte de a fi confirmate de dovezi concrete. „Vă recomand discreţia cu atâta insistenţă, îi spusei, încât n-aţi putea-o trăda fără a vă face din mine un duşman de moarte; iar în ceea ce priveşte certitudinea pe care doresc s-o obţin, trebuie să înţelegeţi că este într-atât de

indispensabilă, încât vă expuneţi chiar domnia-voastră la anumite bănuieli dacă nu găsiţi mijlocul de-a aduce dovezi pentru aceste dez văluiri.” Ne despărţirăm foarte nemulţumiţi unul de celălalt; căci dacă ea nu găsise la mine întreaga încredere pe care ar fi dorit-o pentru relatarea sa, eu remarcam în zelul ei mai multă înciudare şi aprindere decât erau de aşteptat de la simpla dorinţă de a mă îndatora.

Trecură două zile, care fură pentru mine cât secole de nelinişte şi de frământări din pricina chipului nefiresc în care a trebuit să mă comport faţă de Theophe. Pe cât demult doream s-o aflu nevinovată, pe atât de supărat aş fi fost ca, vinovată fiind, să nu cunosc totul despre scandaloasa ei purtare. În sfârşit, în seara celei de-a treia zile, la cel mult o jumătate de ceas după ce plecase, duşmana ei intră cu un aer grăbit în apartamentul meu şi-mi şopti la ureche c-o puteam surprinde pe Theophe cu ibovnicul ei. O pusei să repete de mai multe ori o veste atât de cumplită şi de uimilitoare pentru mine. Mi-o confirmă dându-mi asemenea amănunte cu privire la împrejurări, încât trecui peste toate îndoielile. Eram în pat, copleşit de durerile mele obişnuite, şi-mi trebui un mare efort pentru a fi în măsură s-o urmez.

Câte precauţii n-au fost, de altfel, necesare pentru a-mi înşela slujitorii? E drept că trecu câtva timp cu aceste pregătiri. Aversiunea şi temerile îmi sporeau încă şi mai mult încetineala. Fui totuşi gata să mă duc în apartamentul lui Thoophe. Ne luminam doar cu o lumânare pe care o ducea doamna de ***. Se stinse la doi paşi de uşă. Mai fură necesare câteva momente pentru a o reaprinde. „Mă ttm, îmi spuse călăuza mea revenind lângă mine, ca amantul să nu fi profitat de acest moment pentru a fugi! Totuşi, adăugă ea, uşa nu se putea deschide şi închide fără zgomot.’1 Băturăm la uşă. Tremuram şi n-aveam destul sânge rece pentru a putea desluşi totul cu limpezime. După ce ne făcu să aşteptăm câteva clipe, camerista lui Theophe ne deschise şi manifestă o mare uimire de-a mă vedea atât

de târziu la uşa stăpânei sale.

„E singură? E în pat?” îi pusei mai multe asemenea întrebări, cu o vie agitaţie. Acuzatoarea vru să dea buzna. „E imposibil, îi spusei, să mai fugă acum fără a fi observat. Această uşă e singura. Şi aş fi disperat de jignirea ce i-am aduce-o lui Theophe, dacă nu e vinovată.” Camerista mă asigură în acest timp că Theophe e în pat şi că doarme liniştită. Dar zgomotul pe care-l făcurăm fu de ajuns spre a o trezi; auzirăm oarecare mişcare ce făcu să crească nerăbdarea duşmanei ei. Trebui s-o urmez şi să traversez anticamera. După ce o strigase zadarnic pe camerista care dormea într-o cameră vecină, Theophe se lăsă probabil cuprinsă de teamă auzind zgomotul de la intrare. Se sculase şi fui în sinea mea extrem de surprins să văd că vine ea însăşi să ne deschidă.

Îmbrăcatul nu-i luase prea mult timp. N-avea pe ea decât o rochie foarte uşoară; şi nu mă miră nici să găsesc camera luminată, pentru că ştiam că aşa are obiceiul. Dar o vedeam sculată când abia fuseserăm asigurat că doarme. Avea o expresie de teamă şi de perplexitate pe care n-o puteam atribui doar surprizei de-a mă vedea. Cu capul împuiat de toate învinuirile acuzatoarei sale, cele mai neînsemnate neormduieli pe care crezui a le vedea în camera ei sfârşiră prin a mi se părea tot atâtea urme lăsate de iubitul ei şi dovezi ale scandalului de care era acuzată. Mă întrebă tremurând ce mă aduce acolo atât de târziu. „Nimic”, îi spusei cu un ton mai tăios decât aveam în mod obişnuit faţă de ea; şi aruncându-mi ochii peste tot continuai să înregistrez orice mi-ar fi putut folosi la clarificarea bănuielilor. Camera era atât de degajată, încât nimic n-ar fi putut rămâne ascuns privirii mele. Deschisei un dulap în care de asemenea n-ar fi fost lesne să se ascundă cineva. Mă aplecai să mă uit sub pat. În fine, nelăsând niciun loc necercetat, mă retrăsei fără a spune vreun cuvânt şi fără măcar a mă gândi să răspund diverselor întrebări pe care uimirea faţă de asemenea scenă o îndemna pe Theophe să le pună. Decă ruşinea şi

indignarea erau cauza tulburării mele când mă duseserăm acolo, plecând nu fui mai puţin tulburat de teama de-a mă fi făcut vinovat de o nedreptate. Denunţătoarea rămăsese ca de strajă în anticameră. „Veniţi, îi spusei, cu un glas schimbat. Mă tem că m-aţi târât într-un joc a cărui josnicie o înţeleg pe deplin de pe acum.” Părea tot atât de tulburată ca şi mine şi, abia după ce ieşirăm, mă asigură că domnul conte trebuie să fi fugit, de vreme ce îmi putea garanta că îl văzuse cu ochii ei urcând scara şi intrând în apartament.

Aveam atât de puţine obiecţii de făcut atât împotriva mărturiei unei femei pe care nu cutezam s-o bănuiesc de impostură, cât şi împotriva a ceea ce-mi spuneau ochii mei oare nu descoperiseră nimic în camera lui Theophe, încât, nevăzând decât motive de spaimă şi de umilinţă în această întâmplare, mă hotărâi să mă bag din nou repede în pat, spre a-mi reveni din groaznica agitaţie în care mă aflam. Totuşi, amintirea stăruitoare a tulburării în care o lăsaserăm pe Theophe şi năvala de sentimente favorabile ei, care-mi zbuciumau sufletul, mă determinară să trimit pe unu! din slujitori pentru a o ruga să nu se neliniştească. Îmi reproşam tăcerea în care mă încăpăţânaserăm. Putuse trage din ea concluzii înspăimântătoare; şi ce impresie trebuie să fi făcut asupra minţii şi inimii ei, dacă era nevinovată? Mi se spuse că fusese găsită cufundată în lacrimi şi că la vorbele bune ce i se transmiseseră din parte-mi nu răspunsese decât cu suspine şi lamentări asupra sorţii ei. Fui atât de mişcat încât, de-ar fi fost să ascult doar de compătimirea mea, m-aş fi întors la ea pentru a o consola. Dar îndoie-; lile care-mi întunecau mintea sau, mai bine zis, raţiunile aproape de neclintit care păreau a-mi răpi orice speranţă de-a o afla nevinovată mă reţinură împotriva dorinţei mele Entr-o stare de deznădejde ce dură toată noaptea.

Hotărârea mea era de-a o întâmpina a doua zi cu o vizită atât pentru a-i alina umilinţa, cât şi pentru a scoate de la ea mărturisirea faptei reprobabile de care era acuzată. O îndelungată obişnuinţă de a trăi alături de ea şi de a-i

descifra intenţiile mă făcea să sper că adevărul nu mi-ar putea scăpa multă vreme; şi, dacă mă vedeam silit să-i retrag respectul meu, speram cel puţin s-o salvez de batjocura vrăjmaşei sale, ascunzându-i acesteia ceea ce investigaţiile mele personale m-ar fi ajutat să descopăr. Ceva; din această intenţie pătrunsese, în ajun, în tăcerea pe care *j* o păstraserăm în timpul cercetărilor mele. Nu voiam să mi se poată reproşa că închiseserăm ochii cu bună ştiinţă, şi n-aş fi menajat-o pe Theophe dacă aş fi avut nefericirea de-a o surprinde cu contele; dar o urmă de speranţă cumpănise totdeauna temerile mele şi eram decis să folosesc j cele mai neînsemnate pretexte pentru a o face pe însoţitoare să revină asupra scornelilor ei; nimic nu mă tulbura însă atât cât faptul de-a o fi auzit insistând asupra celor văzute cu propriii ei ochi, în clipa în care mă pregăteam s-o acuz de-a fi acţionat cu prea multă uşurinţă.

Mă pregăteam deci să urc la Theophe, când fui înştiinţat că tocmai intra în apartamentul meu. Îi fui recunoscător de-a fi făcut ea primul pas. Grija cu care-şi compusese expresia feţei nu mă împiedică să văd urmele lacrimilor. Avea ochii abătuţi şi câteva clipe nu îndrăzni să-şi ridice privirea asupra mea. „Ce-i, Theophe, îi spusei, luându-i-o înainte, ai fost în stare să dai uitării toate convingerile tale? Nu mai eşti oare fata cuminte, şi modestă a cărei virtute mi-a fost totdeauna cu mult mai scumpă decât frumuseţea? O, Doamne, ai ajuns să-ţi primeşti ibovnicii în puterea nopţii? N-am avut cumplita dui’ere de-a te surprinde cu contele de ***; dar a fost văzut intrând în camera ta, şi această josnică aventură nu e prima.” O priveam cu o atenţie însufleţită pentru a descifra şi cel mai neînsemnat gest al ei. Plânse îndelung cu suspine, şi vocea-i era înăbuşită; iar eu, neremarcând încă nimic care să mă poată ajuta în judecăţile mele, eram tot atât de tulburat de nerăbdarea mea pe cât părea a fi ea de sentimentele care o frărnântau. Regăsindu-şi în cele din urmă glasul:., A fost văzut: intrând în camera mea, strigă ea! Cine l-a văzut? Cine îndrăzneşte să-mi arunce o acuzaţie atât de gravă? E

doamna de***, fără îndoială, adăugă ea, numind-o pe fosta ei însoţitoare; dar dacă dai crezare urii ei, e inutil să încerc să mă justific.”

9 Aceste vorbe îmi pricinuiră oarecare surprindere. Îmi concentrai toată atenţia asupra lor. Mă făceau să înţeleg nu numai că Theophe era prevenită de motivul reproşurilor mele, dar că ştia şi că această femeie umbla să-i facă rău. „Ascultă, îi spusei întrerupând-o, nu-ţi voi ascunde că doamna de *** e cea care l-a văzut pe conte. Puteam pune la îndoială mărturia ei? Dar dacă ştii ceva care-o poate dezminţi, nu refuz să te ascult.I* Această încurajare păru s-o mai liniştească. Îmi povesti că din ziua în care această doamnă încetase de-a o mai însoţi, domnul de M... caie nu se mai sinchisise s-o vadă, răspunsese destul de brutal unui bilet prin care ea îi făcea cunoscut că putea continua să vină la ea, în pofida unor schimbări care n-o priveau. El îi declarase că deznodământul comediei avusese loc şi că motivele care-l îndemnaseră s-o joace luau sfârşit o dată cu acele schimbări de care ea îl înştiinţa. Această declaraţie, deschizându-i ochii asupra rolului umilitor pe care-l jucase, o făcu să rămână convinsă că Theophe continua a fi în raporturi mai bune cu iubitul ei decât ea însăşi cu al său, iar dorinţa de răzbunare o făcuse să recurgă la tot felul de mijloace pentru a descoperi dovezi în acest sens. „Eram la curent cu manevrele ei. Îmi spuse Theophe. A pus să fiu urmărită de câte ori ieşeam şi, închipuindu-şi în cele din urmă că îl primeam pe conte noaptea, a împins mârşăvia până la a-mi cerceta amănunţit patul. Câte oferte nu i-a adresat cameristei mele? Nu-s două zile de când, la poartă, a pus mâna pe o scrisoare pe care mi-a scris-o contele. Mi-a adus-o, pe loc, deschisă; şi, iritată de-a nu fi găsit în ea decât cuvinte respectuoase, îi dădu toate înţelesurile pe care le poate născoci răutatea, ameninţându-mă că te va informa.

Nu m-am îndoit, îmi spuse Theophe, văzându-te ieri în camera mea împreună cu ea, că învinuirile ei erau cele care te aduceau acolo. Dar prezenţa domniei-tale şi, mai mult,

disperarea care m-a cuprins văzând că pleci urechea la spusele duşmanei mele mi-au provocat consternarea pe care ai văzut-o. Vin acum să te rog să mă scapi de o persecuţie atât de josnică.” Şi aici, pornindu-se din nou, brusc, pe plâns şi coborându-se la gesturi de umilinţă ca acelea din ţara ei, de care ar fi trebuit să se dezobişnuiască în Franţa, se aruncă în genunchi lângă patul meu, pentru a mă implora să-i acord ceea ce-i refuzaserăm cândva. „Mănăstirea, îmi spuse ea cu o voce gâtuită de lacrimi, mănăstirea e tot ce-mi mai rămâne şi singurul lucru pe care-l mai doresc.”

Nu ştiu ce i-aş fi răspuns; pentru că, pe cât eram de mişcat de lacrimile ei, şi chiar convins de dezvinovăţirile ei, pe atât de mare îmi era repulsia de-a o privi pe denunţătoarea ei ca pe cea mai rea şi mai diabolică dintre femei. Rămăsei câteva clipe nehotărât şi nu aflai nicio lumină în gândurile mele. Se deschise uşa. O văzui apărând pe doamna de ***, adică pe duşmana lui Theophe, a mea poate, şi sursă a tuturor suferinţelor noastre. Trebuia să mă aştept la lămuriri ori la alte enigme de la vizita sa? Nu avui timp să-mi formulez această îndoială. Nu putuse ignora că Theophe se afla în apartamentul meu şi, după toate aparenţele, teama de-a o vedea pe aceasta recâştigându-mi încrederea era cea care o aducea la mine fie ca s-o atace, fie ca să se apere. Căci începu prin a o trata pe Theophe fără menajamente. Îi făcu mustrări atât de aspre că, inocentă sau vinovată, îndurerata Theophe nu putu rezista acestui torent de insulte. Căzu într-un leşin adânc, din care îngrijirile oamenilor mei cu greu o făcură să-şi revină. Însoţitoarea reluându-şi învinuirile cu şi mai multă înflăcărare, văzui dar în această aprigă înfruntare încăpăţânarea tmeia de a pretinde că-l văzuse pe contele de *** intrând în locul în care-l’ căutaserăm şi persistenţa celeilalte de a susţine că totul era o mârşavă calomnie.

Sufeream mai mult decât Theophe la acest spectacol atât de violent. În cele din urmă, sfâşiat de o mulţime de sentimente, pe care nu-mi venea să le desluşesc,

neputându-mă hotărî nici să-mi schimb părerea pe ca’re o aveam despre cinstea doamnei de ***, nici s-o privesc cu ură şi dispreţ pe Theophe, încercai, printre oftaturi, să le impun tăcere şi să le rog să şteargă până şi amintirea unei întâmplări a cărei simplă evocare trebuia să le pricinuiască tot atâta silă cât şi mie. „Nu mă vei părăsi, îi spusei lui Theophe, şi vei avea o purtare care să poată înfrunta orice bănuieli, iar domnia-ta, îi spusei doamnei de ***, vei continua să locuieşti la mine, dar, dacă ţi se va întâmpla să aduci noi acuzaţii tot atât de puţin întemeiate, vei pleca pe loc să-ţi găseşti un alt adăpost.” Eram în drept să o ameninţ în acest chip, pentru că n-avea alt mijloc de trai decât generozitatea mea.

Am continuat, după această ciudată întâmplare, să mă bucur de prezenţa şi de conversaţiile cu Theophe, fără a-i pretinde nimic altceva decât s-o văd şi s-o aud. Gravitatea bolii şi, poate, impresia cu care rămăseserăm de pe urma acestei nefericite scene m-au vindecat treptat de toate vătămările dragostei. Dacă Theophe a mai cedat altor slăbiciuni, povestirea acestora numai de la ibovnicii ei o poate aştepta publicul. Ele n-au mai pătruns însă până în locul unde eram ţintuit de suferinţele mele. Chiar şi moartea ei n-am

*

aflat-o decât eu întârziere de câteva luni, graţie grijii pe care familia mea şi toţi prietenii care mă vizitau în singurătatea mea au avut-o de-a mi-o ascunde. Îndată ce-am aflat vestea, am pornit să adun în scris tot ce-a fost între mine şi această adorabilă străină, şi să dau publicului posibilitatea de a judeca dacă mi-am învestit greşit respectul şi afecţiunea.

Sfârşitul pârlii, a doua şi ultima

CUPRINS

Mărturisire ’5 I; 5
Istoria tinereţii comandorului de ***;; 27
Partea întâi. 28
Partea a doua..... 135

Povestea unei grecoaice 227
Partea întâi 228
Partea a doua. 323

*

„Fâaee rând din romanele lui îmi stârneşte piânsui şi-mi smulge lacrimi.I

DIDEROI

„Să *în* ferim a spune că Prevost scrie rău. Să spunem numai că nu scrie, cu alte cuvinte, că furat de propria lul povestire, scrie sub dictarea faptelor, mai atent să le înfăţişeze decât de felul cum le înfăţişează/'

* '

Clil Editura Univers caut (ediţia n» din 1877) pe care Frederic Deloffre o socoteşte „exbândit chiar oarecare faimă pentru niscai scrieri, fie în versuri, fie în proză. Această şedere în străinătate a prilejuit multe învinuiri de fapte necugetate care, chiar de ar fi adevărate, la această vârstă nu i-âr dezonora nici inima, nici mintea".

Îl V. Scrisoarea către Dom Clement de la Rue, din 10 noiembrie 1731, *cât.* Apud Deloffre, *op. Cât.,* p. 276: „Rămân legat ca întotdeauna de vechile mele principii de dreptate şi de cinste (...) Nu mi se poate reproşa decât că mi-am părăsit angajamentele; dar cine poate fi sigur că erau indisolubile? (...) Silit de împrejurări, nu am pronunţat formula legământului decât cu toate restricţiile interioare care mă puteau îndritui să-l calc. Aşa se lămureşte misterul."

12 Romanul, de o mare vervă satirică, tratează despre aventurile de alcov ale Regentului, Philippe d'Orleans.

13 Op. *Cât.,* pp. XXVIII—XXIX.

18 Ce să mă mai ostenesc înşirând toate amănuntele păţaniilor mele din Anglia la acea dată: am mai încercat de multe ori să fiu mai explicit şi ce folos am tras de pe urma strădaniilor mele? Dacă până şi abatele Labat cu care am stat mult de taină şi cu care mult mi-am bătut gura pledându-mi cauza, a ajuns să conchidă: „Cu greu poţi desluşi din încâlcita-i povestire dacă a părăsit mănăstirea

din prea multă râvnă pentru cele sfinte, din curiozitate, sau din dorinţa de a-şi pune în valoare darurile fireşti... (Apud Claire-Eliana Engel, F *igures Anecdote s du XVIII6 şi (iele,* 6d. „Jesers", Paris, 1939, p, 37).

Am fost învinuit cu această ocazie de lipsă de modestie. Este adevărat că mi-am făcut singur puţină reclamă, relevând calităţile textului pe care-l ofeream spre publicare... Ei şi? Toţi scriitorii o fac, au făcut-o sau o vor face, unii pe ascuns, alţii mai vădit. Şi-apoi, nu este oare adevărat că am creat „opere noi", de „o mare delicateţe a expresiei", şi că am „un dar neasemuit în a prezenta ideile şi cugetările eroilor mei"?

iar el a mai lăsat în urmă o mulţime de alte datorii", iar la 7 februarie, Mathieu Marais adaugă: „Fostul benedictin Prevost ... a fugit cu o femeie şi patru sau cinci mii de florini pe care librarii ţile. De atunci faima lui a continuat să crească, aruncând în umbră toate celelalte opere ale lui Prevost. Cercetătorii din a doua jumătate a secolului nostru, însă, mai drepţi, admiră şi cele două romane pe care le înfăţişăm azi publicului din România, în special *Povestea unei grecoaice.*

1 Publicat în ianuarie 1741, acest roman a pricinuit un mare scandal, astfel rezumat în jurnalul *L'Espion etranger a Paris* din

6 februarie 1741 (cât. Apud J. Sgard, *op. Cât.,* pp. 404—405):

„Domnul Didot, librar la Paris, pe cheiul des Augustins, a pus în vânzare o carte intitulată *Povestea tinereţii Comandorului *** sau Memorii pentru a servi la Istoria Maltei* în două părţi, tipărită în Olanda.

Lucrarea este de Abatele Prevost, autor de numeroase romane. Ceea ce ne face să înţelegem că volumul pe care-l anunţăm nu conţine nimic serios în afară de titlul său. Întreg Ordinul Cavalerilor de Malta a fost foarte nemulţumit de faptul că acest Abate a crezut de cuviinţă să distreze publicul pe socoteala sa; se spune chiar că s-au plâns Curţii şi că plângerea lor a fost ascultată. De când a apărut

această lucrare, Domnul Abate Prevost s-a văzut silit să dispară; s-a presupus că exilul său şg datorează tocmai acestor plângeri, dar informaţia este greşită; vom da alte motive mai pozitive: nu e bine, în materie de ştiri să te-ncrezi în primele zvonuri care circulă.

Acum circa o lună a apărut aici un manuscris intitulat *Gazeta Curţii.* Această fiţuică ce ar fi urmat să apară foarte precis în fie-

I Expediţiile cavalerilor de Malta contra „necredincioşilor" se numeau caravane.

I Roman „galant11 în 12 volume (1647—1658) de *Gautier de Cos*tes, sieur *de La Calprenede* (1609 sau 1610 – 1663).

p. 36S.

„Fiece rînd din romanele lui îmi stîrneşte plînsul şi-mi smulge lacrimi."

DIDEROT

„Să ne ferim a spune că Prévost scrie rău. Să spunem numai că nu scrie, cu alte cuvinte, că furat de propria lui povestire, scrie sub dictarea faptelor, mai atent să le înfăţişeze decît de felul cum le înfăţişează."

BRUNETIÈR

Lei 19,50

CW

Editura Univers